

आरशाचे तत्व

तोराहमध्ये येशूच्या पित्याचा शोध

एड्रियन एबन्स

आरशाचे तत्त्व

तोरामध्ये येशूच्या पित्याचा शोध

एड्रियन एबन्स



Adrian Ebens, 2023

Copyright © 2023, Adrian Ebens

The moral right of the author has been asserted.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced for commercial profit, including transmitted in any form by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the publisher and copyright holders. Please note the author has highlighted sections of the verses with bold to emphasise a specific point gathered from those texts.

Unless otherwise identified, Scripture quotations are taken from the *New Living Translation*.

Copyright © 1996, 2004, 2015 by Tyndale House Foundation. Used by permission.

Scripture quotations attributed to NKJV are from the Holy Bible, the *New King James Version*. Copyright © 1982 by Thomas Nelson, Inc. Used by permission.

Scripture quotations attributed to YLT are from the Holy Bible, *Young's Literal Translation*, copyright© 1898, by Robert Young, now in the public domain.

Scripture quotations attributed to NASB are from the *New American Standard Bible*, copyright © 1999, by Zondervan Publishing House. All rights reserved.

All website links and quoted content are current as of August> 2023.

This book and all other Father of Love publications are available from our website fatheroflove.info to order additional copies please email adrian@life-matters.org

This book was

Written by Adrian Ebens

Edited by Danutasn Brown, Tony and Anna Pace

Proofread by Lorelle Ebens

Cover designed by Adrian Ebens

Cover Photo by Shutterstock Typeset

10.5/14 Palatino Linotype

प्रस्तावना

"जर कोणाला वाटत असेल की, आपल्याला एखादी गोष्ट कळते तर ज्याप्रमाणे कळले पाहिजे त्याप्रमाणे त्याला अद्याप कळत नाही." — १ करिंथकरांस ८:२

या नव्या पुस्तकात पास्टर एड्रियन एबन्स यांनी पुन्हा एकदा देवाच्या स्वरूपाच्या प्रकटीकरणामध्ये एक अद्भुत, उंच शिखर गाठले आहे. खऱ्या बेरेअन (बायबलची सखोल पडताळणी) द्वारे, एड्रियन यांनी बायबलामध्ये खोल शिरकाव करून अशा प्रश्नांची प्रामाणिक आणि प्रभावी उत्तरं शोधली आहेत, जे प्रश्न विचारायची हिंमत कोणी सहसा करणार नाही.

हे पुस्तकसुद्धा मागच्या प्रमाणेच आव्हानात्मक आहे, कारण देवाच्या तेजाचे प्रत्येक प्रकटीकरण आपल्यावरही प्रकाश टाकते आणि माणसाच्या पापमयतेचे अधिक स्पष्ट दर्शन घडवते. हे पुस्तक वाचकाला थेट अशा प्रश्नांसमोर उभं करेल जसे की "तू ज्याच्यावर प्रेम करतोस आणि ज्याची सेवा करतोस तो देव कोण आहे?" तो आपल्या प्रत्येकाशी कसा बोलतो? आपल्याला कसं कळेल की तो आवाज खरंच देवाचा आहे की कोणा दुसऱ्याचा?

गेल्या काही वर्षांत आम्ही एड्रियन यांच्या सेवेमध्ये एकत्र चालत आलो आहोत आणि त्यांच्यासोबत अनेक चर्चांमध्ये सहभागी झालो आहोत, ज्यांचा उद्देश होता "देव आपल्या मुलांना कसा शिकवतो व मार्गदर्शन करतो, हे समजून घेणे." त्यांच्या प्रत्येक शोधाने आमच्या मार्गावर अधिक प्रकाश पडला, आणि आम्ही कोणत्या दिशेने जायचं हे अधिक स्पष्ट झालं. त्यांच्या प्रकाशित पुस्तकांमुळे आम्हाला एक विलक्षण आत्मिक वाढ आणि स्वभावपरिवर्तनाचा अनुभव मिळाला आहे.

पास्टर एड्रियन यांनी तारणाच्या या खडकावर चढताना येणाऱ्या अडथळ्यांचा बारकाईने अभ्यास करून, वर्षानुवर्षे तयार केलेल्या खात्रीशीर सिद्धांतांच्या आधाराने, अचूक ठिकाणी आधाराचे लोखंडी खिळे ठोकले आहेत. आपल्या या निर्धाराच्या मार्गामार्फत त्यांनी आता आपल्याला हे स्वतः तपासून पाहण्याची व अभ्यास करण्याची संधी दिली आहे की खरंच ही अद्भुत प्रकटीकरणं खरी असू शकतात का? आणि आमचं उत्तर एकमताने आहे 'आमेन!'

ज्याचं हृदय देवाच्या धार्मिकतेसाठी तहानलेलं आहे, जो प्रत्येक वाईट सवयीवर विजय मिळवण्यासाठी झगडतो आहे, आणि ज्याला अस ज्ञान हव आहे, जो त्याच्या स्वभावात परिवर्तन घडवून आणेल त्याच्यासाठी या पुस्तकातील प्रत्येक पान हृदयाला स्पर्श करून जाईल.

जेव्हा आपण तोराहमधील घटनांकडे प्रभू येशूच्या पृथ्वीवरील जीवन आणि शिकवणीच्या प्रकाशात पाहतो, तेव्हा सत्य असं प्रकाशित होतं की जे आपल्या मनातील अंधार दूर करतं आणि आपल्याला देवापासून वेगळं करणारे विचार काढून टाकतं. हे फक्त सिद्धांतिक ज्ञान नाही. देवाने पूर्वी मानवाशी कसं संभाषण केलं, हे शिकणं आपल्याला प्रत्यक्ष आयुष्यात देव आपल्याशी आता कसा बोलतो, हे समजून घेण्याची दिशा दाखवतं.

देवाचे प्रकाशमन मानवी अंधारापेक्षा जास्त तेजस्वी आहे. पण देवाचे मार्ग आपल्या मार्गापेक्षा वरचे आहेत, त्यामुळे देवाचा प्रकाश आपल्यातील अंधारात कसा प्रवेश करतो, हे आपल्याला सहजपणे समजत नाही. आपल्याला प्रार्थना आणि प्रामाणिक आत्मपरीक्षणातून हे समजून घेण्यासाठी, आपल्या आरामाच्या सीमांपलीकडे जाऊन अभ्यास करावा लागेल. खरी स्वातंत्र्य आणि मुक्तता हेच खरे पारितोषिक आहे आणि प्रभू येशू आपल्याला ती समजून घ्यावी आणि तिचा स्वीकार करावा म्हणून वाट पाहत आहेत, जेणेकरून तो पुन्हा येईपर्यंत आपण तयार होऊ.

आपण अंधारात ठेच खात देवाकडे वाटचाल करत राहणार काय? पास्टर एड्रियन यांनी मार्ग ठामपणे निश्चित केला आहे चला, आता आपण त्यांच्या मागे चालूया, उगवत्या सूर्यप्रकाशासारखं उभं राहूया, आणि पाहूया की पुढील पाने खरंच शुद्ध, अद्भुत आणि सत्य आहेत.

टोनी आणि अँना पेस

व्हॅनकूवर आयलंड, कॅनडा.

सामग्री

1. पित्याच्या शोधात	1
2. असणे आणि धरून ठेवणे	6
3. प्रेमाचे फळ	10
4. हृदय कपटी आहे	15
5. मार्ग सत्य आणि जीवन	24
6. तू माझा त्याग का केलास	31
7. तोंडावर आच्छादन नसून	40
8. तुमचा नैसर्गिक चेहरा पाहणे	48
9. महापूर	57
10. जबाबदारी घेणे	74
11. मनुष्य आपल्यापैकी एक झाला आहे	80
12. मृत्यूची सेवा	86
13. सदोमाचा आक्रोश	90
14. सदोमाचा नाश	98
15. तू माझ्यावर अगापे करतोस काय?	113
16. आच्छादन काढण्याची साधनपेटी	126
17. अब्राहाम आणि इसहाक	139
18. रक्ताने मिळविलेला पती	149
19. कालवरी आणि सर्पाची काठी	158
20. ऐकण्यास नकार	170
21. कुंपणाची यंत्रणा	176
22. मिसरामधील पिडा	187
23. वलांडणाचा विध्वंसक किंवा संरक्षक	203
24. राक्षसाला समुद्रात मारणे	218
25. लाल समुद्रातील शुभवर्तमान	227

26. अमालेकांचा पराभव, इस्राएलाचा पराभव	244
27. सिनायवर मेघगर्जना आणि वीजा	260
28. अंधारातून प्रकाश	276
29. मृत्युदंड	285
30. यज्ञपद्धती व पवित्र स्थान	291
31. सोन्याचे वासरू	299
32. नादाब व अबीहू	311
33. निंदेसाठी दगडफेक	317
34. छावणीत अग्नी!	323
35. देवाच्या प्रत्येक वचनाने जगणे	329
36. मिर्यामाचे कोड	333
37. सीमेवरील बंड	338
38. कोरहचा बंड	347
39. जमिनीने त्यांना गिळून घेतले	354
40. मोशे आणि कोक्याचे गीत	364
41. नष्ट करण्याचे वचन	371
42. सर्पाचा सन्मान करणे	381
43. अमोच्यांचा वंशसंहार	389
44. आरशात बलाम	395
45. यार्देनेजवळचा अधर्म	401
46. मिद्यान्यांची कत्तल	409
47. आच्छादन नसलेले	417

हे पुस्तकाचे मराठी अनुवाद भाऊ जोएल एलिझाबेथ साळवी हयांनी केले आहे.

तसेच पुनर्वाचनासाठी ताई वोइलेट डिसोझा, ताई सुनीता मोहिते, ताई कृतिका निकाळजे
आणि ताई मनीषा कांबळे हयांनी मदत केली आहे.

प्रकरण १

पित्याच्या शोधात

आमचं सगळं कुटुंब टीव्हीसमोर बसलेलं होतं पूर्णपणे एकवटलेलं आणि The Sound of Music हा चित्रपट आम्ही मग्न होऊन पाहत होतो. हा एक प्रसिद्ध चित्रपट आहे, जो ऑस्ट्रियामधल्या वोन ट्रॅप कुटुंबाच्या खऱ्या आयुष्यावर आधारित आहे. कॅप्टन वोन ट्रॅप यांचं मोठं कुटुंब होतं, पण त्यांची पत्नी आता हयात नव्हती, आणि त्यामुळे मुलांची सगळी जबाबदारी त्यांच्या खांद्यावर होती. मुलं थोडी खोडकर होती, आणि वडिलांच्या प्रेमासाठी आतून तळमळत होती. कॅप्टनला असा कोणीच मिळेलना जो त्या मुलांना शिस्तीत आणि प्रेमाने सांभाळू शकेल. मग त्यांच्या घरी मारिया बालशिक्षक म्हणून आली. तिने त्या मुलांची मनं जिंकली, घरात एक आनंदाचं आणि प्रेमाचं वातावरण निर्माण केलं, आणि त्यांच्या आयुष्यात गोड संगीत परत आलं.

तेव्हा मी साधारणता पाच वर्षांचा होतो. आम्ही पाहत होतो मारिया हळूहळू त्या गंभीर आणि थोडा कठोर वाटणाऱ्या कॅप्टनला त्याच्या मुलांसाठी गाणं म्हणायला प्रोत्साहित करत होती. शेवटी त्यांनी 'Edelweiss' हे गाणं म्हणायला सुरुवात केली.

गाणं सुरू असताना मी काहीतरी वेगळं लक्षात घेतलं माझे बाबा त्या गाण्याबरोबर गुणगुणत होते. मग एक क्षण असा आला की त्यांचा आवाज अडखळला. मी त्यांच्या चेहऱ्याकडे पाहिलं आणि बघितले की त्यांच्या डोळ्यांत अश्रू आले होते.

हे माझ्यासाठी एक कोडं होतं. बाबांना काय झालं असेल? असा विचार माझ्या मनात आला. थोड्या वेळाने, थरथरत्या आवाजात आणि थोडं थांबत थांबत, त्यांनी आम्हाला सांगितलं की चित्रपटात कॅप्टनची भूमिका करणारा अभिनेता त्यांना त्यांच्या स्वतःच्या वडिलांची आठवण करून देत होता. आणि त्याचबरोबर त्यांचं लहानपण नेदरलँड्समधलं त्यांच्या बालपणाचं आयुष्य हे सगळं त्यांच्या मनात पुन्हा जागं झालं होतं.

वडिलांच्या डोळ्यांतील अश्रूंनी माझ्या आत्म्याला भिजवून टाकलं आणि मुलाचं वडिलांबद्दलचं प्रेम काय असतं, याची एक खिडकीच माझ्यासाठी उघडली. माझ्या वडिलांच्या अश्रूतून जणू माझे स्वर्गीय पिताच मला खुणावत होते, वडील आणि मुलामध्ये असलेल्या प्रेमळ नात्याबद्दल ते मला सांगत होते. स्वर्गीय पिता त्यांची कोमलता मला दाखवत होते, कारण प्रत्येक चांगली भेट 'प्रकाशाच्या पित्यापासूनच' येते.

त्यावेळी नेमकं काय घडत होतं, हे मला कळत नसलं तरी, देवाच्या आत्म्याने माझ्या मनात एक भूक जागृत केली होती, जी मला माझ्या स्वर्गीय पित्याकडे ओढत होती. पृथ्वीवरील सर्वात खोल आणि प्रेमळ नात्यांद्वारे, स्वर्गातील आपले पिता स्वतःला आपल्याला प्रकट करण्याचा प्रयत्न करतात.

कॅप्टन वॉन ट्रॅपसारखे, माझे वडील कधीकधी बाहेरून कठोर वाटायचे आणि त्यांना नाराज करायला मी घाबरायचो. पण त्याच वेळी, ते प्रेमळ, काळजी घेणारे आणि अनेकदा गंमत करणारे देखील होते, विशेषतः सणासुदीच्या प्रसंगी.

वडिलांनी त्यांच्या वडिलांबद्दल दाखवलेल्या या प्रेमासाठी मी त्यांचा खूप ऋणी आहे. यामुळे माझ्या हृदयात एक बीज पेरलं गेलं – माझ्या वडिलांबद्दलच्या प्रेमाचं आणि माझ्या स्वर्गीय पित्याबद्दलची ओढ वाढवणारं.

या जीवनातून चालताना इतर प्रत्येकाप्रमाणेच, मलाही राग, संघर्ष, द्वेष आणि मृत्यूचा सामना करावा लागला आहे. माझ्या स्वभावातील काही गडद, स्वार्थी आणि विनाशकारी पैलू मला नाखुशीने का होईना, पण मान्य करावे लागले आहेत.

तरीही, या जीवनरूपी वस्त्रात तारे भरलेलं आकाश आणि सुंदर सूर्यास्तही आहेत, ज्यांचा प्रकाश काचेसारख्या समुद्रावर नाचतो. मी भव्य जंगलांमध्ये फिरलो आहे आणि झाडांवरील गाणाऱ्या पक्ष्यांच्या आनंदी किलबिलाटाने मग्न झालो आहे; मादी प्राण्यांनी त्यांच्या गोंडस पिल्लांची घेतलेली मायाळू काळजी पाहून मी भारावून गेलो आहे; आणि सृष्टीकडे पाहताना, पापाने अंधारलेल्या आरशात, माझ्या स्वर्गातील प्रेमळ पित्याचा हात मला दिसला आहे आणि त्यांचा प्रेमळ आवाज मला बोलावताना, मोहित करताना आणि त्यांच्या पितृतुल्य मिठीत ओढताना ऐकू आला आहे.

पित्याचा शोध माझ्यासाठी खूप गुंतागुंतीचा आणि गोंधळात टाकणारा ठरला आहे. कधीकधी त्यात दयाळू प्रकाशाचे क्षण येत, तर कधी अनेक रात्री पूर्वीच्या काही समजुती चुकीच्या होत्या, हे समजून घेण्यात घालवाव्या लागत. मी माझ्या किशोरवयात येशूला माझं हृदय दिलं, तेव्हा मी उत्सुकतेने बायबल हाती घेतले आणि मला हिंसक जुन्या करारातील प्रतिमांना सामोरं जावं लागलं, ज्यात देवाच्या सर्वोच्च अधिकाराचं कठोर चित्रण होतं. अनेक वर्षांपर्यंत मी या प्रतिमांवर कधीही प्रश्नचिन्ह उपस्थित केला नाही.

वाईट लोक मरावेत आणि त्यांचा नाश व्हावा, हे मी सहज स्वीकारलं. कारण, पाप ही एक भयंकर गोष्ट आहे आणि भयंकर गोष्टींना शिक्षा व्हायलाच पाहिजे. पण यामागे एक प्रकारची अस्वस्थता होती, ज्यामुळे मला यावर अधिक विचार करता येत नव्हता, कारण देवाच्या हिंसक स्वरूपाबद्दलच्या माझ्या समजुतीमुळे माझ्या मनात येऊ शकणारे कोणतेही प्रश्न दबून जायचे. मी माझ्या पित्यावर प्रेम करत होतो आणि महापुराची किंवा सदोम आणि गमोराच्या विनाशाची कथा ह्यावर मी कधीच प्रश्न विचारला नाही. अशा गोष्टींवर प्रश्न विचारणे म्हणजे शंका घेणे, आणि देवावर शंका घेणे म्हणजे धर्मत्याग आणि विनाश, म्हणून प्रश्न न विचारणेच चांगले होते.

हे संवाद मी स्वतःशीच करत नव्हतो, पण हे माझ्या मनात ह्याच गोष्टी चालू होत्या. न्यायाबद्दलच्या माझ्या धारणांना माझ्या पूर्वीच्या पिढ्यांमधील मार्गदर्शकांनी आणि शिक्षकांनी बळकटी दिली होती. तुम्ही जेव्हा एखादं विश्व चालवता, तेव्हा वाईट गोष्टी दूर करण्यासाठी आणि चांगल्या गोष्टी सुरक्षित ठेवण्यासाठी कधीकधी कठोर निर्णय घ्यावे लागतात, या त्यांच्या विचारांनी मला खात्री दिली.

दोन जागतिक महायुद्धांच्या छायेत मी लहानाचा मोठा झालो, त्यामुळे चांगल्या आणि वाईटाबद्दलच्या माझ्या कल्पना काळ्या-पांढऱ्या होत्या. हिटलर आणि मुसोलिनी वाईट होते, तर अमेरिकन, ब्रिटिश आणि ऑस्ट्रेलियन चांगले होते. हिटलरने जगावर, विशेषतः ज्यांना तो कनिष्ठ मानत होता, अशा लोकांवर अकल्पनीय वाईट गोष्टी केल्या. त्याने जे केलं त्यासाठी तो मृत्यूला पात्र होता. असंच मला शिकवलं गेलं होतं आणि ते मला अगदी बरोबर वाटत होतं, विशेषतः हिटलरने माझ्या वडिलांच्या नेदरलँड्स मधील जन्मभूमीवर बॉम्ब टाकले होते, ज्यामुळे १९४४ च्या हिवाळ्यात हजारो लोकांचा भुकमारीने मृत्यू झाला होता.

या पार्श्वभूमीवर, दुसऱ्या महायुद्धावरील अमेरिकन हॉलीवूड चित्रपट पाहिल्याने माझ्या किशोरवयीन मनात काळ्या-पांढऱ्या विचारांना अधिक बळकटी मिळाली. संदेश सोपा होता: जर्मन सैन्य वाईट होते आणि अमेरिकन आणि मित्र राष्ट्रांचे सैन्य चांगले होते. जुन्या करारातील अनेक कथांनी जगाचं हेच स्वरूप आहे, याची पुष्टी केली. जर्मन सैन्याने माझ्या वडिलांच्या लोकांना गुलाम बनवलं होतं आणि कॅनेडियन सैन्याने येऊन डच लोकांना जुलूमशाहीतून मुक्त केलं. जरी ते योग्य बसत नसले तरी, माझ्या मनाने याला मिसरमधील इस्राएली लोकांच्या कथेसोबत जुळवण्याचा प्रयत्न केला.

दुसरीकडे, रात्रीच्या बातम्यांमध्ये आम्हाला अशा भयानक कथा ऐकायला मिळायच्या की, चोर लोकांच्या घरात घुसून काहीतरी मौल्यवान वस्तू मिळवण्यासाठी विचार न करता एखाद्या बिचाऱ्या स्त्रीवर बलात्कार करून तिचा जीव घ्यायलाही तयार असतात.

या कथनामुळे माझे वडील आणि मित्रांसोबत चोरांनी आमच्या घरात घुसण्याचा किंवा कुटुंबाला हानी पोहोचवण्याचा प्रयत्न केल्यास काय करायचं, यावर माझ्या बऱ्याच चर्चा व्हायच्या.

माझ्या मनात एक दुविधा निर्माण होऊ लागली. येशूने आपल्या शत्रूवर प्रेम केलं आणि दुसरा गाल पुढे केला, पण प्राचीन इस्राएलाचा नेता यहोशवा हा इस्राएली कुटुंबांचे रक्षण करायचा आणि देवाच्या लोकांना असलेला कोणताही धोका संपवून टाकायचा.

माझ्या काही मित्रांचं म्हणणं होतं की, आपण घरात शस्त्रं ठेवावीत, किमान बेसबॉल बॅट्स किंवा मोठ्या लोखंडी सळ्या, आपण चोरांवर हल्ला चढवण्यासाठी तयार राहावं. तर माझे काही मित्र वाईट लोकांना दूर ठेवण्यासाठी मार्शल आर्ट्स किंवा मुष्टीयुद्धाचं प्रशिक्षण देखील घेत होते.

तरीही, येशूची कथा मला सतत टोचणी देत होती. त्याला दुखवणाऱ्यांविरुद्ध कोणतीही प्रतिक्रिया न देता तो वधस्तंभावर गेला. तो शांतता आणि प्रेमाचा माणूस होता. इतक्या वाईट गोष्टींनी भरलेल्या जगात असं जगणं कसं शक्य आहे?

१९७२ ते १९७५ दरम्यान प्रदर्शित झालेल्या 'कुंग फू' नावाच्या दूरदर्शन मालिकेने माझ्या विवेकाला दिलासा दिला. केन, जो मुख्य पात्र होता, तो स्वतःला एक शांतताप्रिय माणूस म्हणून सादर करायचा; तो शांत स्वभावाचा होता आणि सर्व माणसांमधील माणुसकीचा आदर करायचा. त्याच वेळी, कुंग फूच्या कलेद्वारे, तो वाईट लोकांना नम्र करायचा आणि शांतता प्रस्थापित करायचा, इतकंच नव्हे तर लोकांना चांगलं कसं जगावं हे शिकवायचा. केनने वाईट लोकांवर केलेला प्रत्येक प्रहार मला संगीतासारखा वाटायचा. माझ्या न्यायाच्या भावना जागृत व्हायच्या, आणि जेव्हा शांतताप्रिय माणसाने बळाने वाईट लोकांना नम्र केलं, तेव्हा मला येशू आणि केनमध्ये कोणताही फरक नाही असे वाटले.

मी फरक कसा ओळखणार? येशू तर स्वर्गातून एका मोठ्या पांढऱ्या घोड्यावर बसून वाईट करणाऱ्यांवर सूड घेण्यासाठी येणार नाही काय? आणि त्यांना नष्ट करणार नाही काय?

स्टार वॉर्स चित्रपट मालिकेद्वारे हे तत्त्व अधिक विकसित झाले, जिथे जेडी शूरवीर (Jedi knights) कठोर नैतिक शिस्त पाळत असताना, त्यांच्या लढण्याच्या कौशल्याने इतरांना 'फोर्स'च्या अंधाऱ्या बाजूपासून संरक्षण देत असत.

मालिका आणि चित्रपटांच्या संपर्कातून बायबल कसं वाचावं, यासाठी एक चौकट माझ्या मनात तयार झाली. १९६० आणि ७० च्या दशकातील बायबल आणि चित्रपट अनेकदा एकाच सुरात बोलताना दिसत होते: वाईट करणाऱ्यांना न्याय मिळालाच पाहिजे, अशी एक मजबूत नैतिक भावना त्यातून दिसून येत होती. केवळ मालिका आणि चित्रपटच या चौकटीसाठी जबाबदार नव्हते. इतिहासाचं माझं प्राथमिक ज्ञान देखील वाईटाशी व्यवहार करण्याच्या या पद्धतीला आधार देत होतं.

१७ व्या वर्षी ख्रिस्तामध्ये परिवर्तन झाल्यानंतर, माझ्या मनात शांतताप्रिय येशू आणि वाईट करणाऱ्यांवर हिंसक सूड घेणाऱ्या देवाबद्दलचा संघर्ष हळूहळू वाढत गेला, पण हा संघर्ष उघडपणे समोर येण्यासाठी आणखी काही घटकांची गरज होती.

प्रकरण २

असणे आणि धरून ठेवणे

मार्शल आर्ट्समधील पराक्रमातून नायक बनण्याच्या व्यतिरिक्त, माझ्या मित्रांमध्ये आणि माझ्यामध्ये चर्चला आलेला आणखी एक विषय होता तो म्हणजे रोमँटिक प्रेमाचा आनंद आणि उत्साह. ख्रिस्ती म्हणून आणि अधिक जुन्या काळात वाढल्यामुळे, आम्ही लैंगिक सुखाच्या प्रेरणेबद्दल थेट बोलत नसलो तरी, असल्या चर्चा होत्याच. लग्नाकडे नेणारी कोर्टशिप (विवाहपूर्व संबंध) ही लैंगिक आणि आत्म-सुखामध्ये प्रवेश करण्याचा एक सन्माननीय मार्ग मानला जात असे, जरी हे मान्य करणे अप्रौढ आणि बालिश वाटू शकते.

पण आजच्या काळात, या औपचारिकता बाजूला सारून फक्त 'आपल्या इच्छेनुसार' स्वतःच्या आनंदासाठी वागण्याचा वाढता कल आहे. लैंगिक संबंध हे वैभवात प्रवेश करण्याचा एक मार्ग आहे, असं कोणतीही लाजलज्जा न ठेवता अभिमानाने घोषित केलं जातं. प्रसिद्ध ब्रुनो मार्सच्या 'लॉकड आउट ऑफ हेवन' गाण्यात म्हटल्याप्रमाणे:

"तुझ्यासोबत प्रत्येक वेळी रात्र घालवल्यावर माझा पुनर्जन्म होतो; कारण तुझं सेक्स मला स्वर्गात घेऊन जातं"

पण लग्नाच्या कर्तव्यांपेक्षा लैंगिक सुखावर वाढलेल्या या केंद्रीकरणामुळे घटस्फोटांमध्ये आणि तुटलेल्या कुटुंबांमध्ये वाढ झाली आहे. अनेकांना विवाह ही एक जुनी आणि उपयोगी नसणारी प्रथा वाटते. तरीही जगाच्या विचारांच्या विपरीत, ख्रिस्ती धर्म शिकवतो की विवाह ही देवाने आपल्याला समाधान आणि पूर्णत्वासाठी दिलेली सर्वोच्च देणगी आहे.

येशू ख्रिस्तामध्ये लाभलेला उद्धाराचा आनंद मला आशीर्वादित विवाहाच्या तत्वांचा अभ्यास करण्यास प्रवृत्त करत होता. मला विवाह आणि जवळीकतेकडे येशूप्रमाणेच पहायचं होतं. त्या अभ्यासातून एक गोष्ट मला अगदी स्पष्टपणे समजली की विवाहप्रक्रियेत प्रवेश करण्यापूर्वी वधूच्या पित्याकडून आशीर्वाद मागणं हे माझं कर्तव्य आहे.

हृदय धडधडत असताना मी लोरेलच्या वडिलांकडे तिच्याशी विवाह करण्याची परवानगी मागण्यासाठी गेलो. सुरुवातीला संवाद थोडा अस्वस्थ करणारा वाटला, पण लोरेलवरील माझं प्रेम आणि देवाच्या आत्म्याच्या साहाय्याने मी धाडसाने माझा प्रस्ताव मांडला. मी श्री. मास्टर्स यांना सांगितलं की मला त्यांची मुलगी प्रिय आहे आणि जर त्यांनी परवानगी दिली, तर मी तिची पूर्ण काळजी घेईन आणि त्यांच्या विश्वासाला पात्र ठरेन.

जणू काही एक युग उलटून गेल्यासारखं वाटलं, आणि मग पुन्हा एकदा मी एका प्रौढ पुरुषाला रडताना पाहिलं आणि पुन्हा एकदा माझं अंतःकरण त्या क्षणात धुतलं गेलं. मी एका पित्याचं आपल्या मुलीवरील प्रेम पाहिलं. आणि ज्या प्रकारे मी तो प्रस्ताव ठेवला, त्याने माझं हृदय त्यांच्या हृदयाशी एका करारात जोडून टाकलं. मी लोरेलशी संबंधात आलो होतो, पण तिच्या वडिलांशी केलेल्या कराराच्या आधारे. त्यांनी आपली सर्वात मौल्यवान गोष्ट आपली मुलगी माझ्यावर विश्वास ठेवून, देवाच्या साहाय्याने, सांभाळण्यासाठी दिली होती. ती फक्त माझी होण्यासाठी नव्हती, तर एका पित्याच्या प्रेमाच्या मूल्यप्रणालीत 'स्वतःची' होण्यासाठी होती. हा फरक खूप मोठा आहे.

त्या वेळेला मी या कराराचं संपूर्ण महत्त्व समजूही शकलो नव्हतो. पण त्यानंतरच्या प्रत्येक क्षणी, मी लोरेलशी कसं वागतो, हे नेहमीच तिच्या वडिलांना दिलेल्या वचनाशी जोडलेलं राहिलं. तो करार आमच्या नात्याला एका दिशादर्शक प्रकाशासारखा मार्गदर्शक ठरला पालकांचा आशीर्वाद आणि दोन्ही कुटुंबांतले संबंध यांत आमच्या विवाहाला एक सुदृढ पाया मिळाला.

एक पुरुष आणि त्याच्या पत्नीमध्ये निर्माण होणाऱ्या ऐक्याच विशेष वर्णन करण्यासाठी शब्द अपुरे पडतात कारण ते ऐक्यच मुळात एका अद्भुत उद्देशाने तयार झालेलं आहे.

तीन गोष्टी माझ्या समजापलीकडे आहेत, चार मला कळत नाहीत : गरुडाचे आकाशात उडणे, सर्पाचे खडकावर सरपटणे, जहाजाचे समुद्रावर चालणे, व पुरुषाचा तरुणीशी संबंध. नीतिसूत्रे ३०: १८-१९

माझ्या अंतःकरणात, लोरेल ही माझ्या स्वर्गीय पित्याने मला दिलेली एक अमूल्य भेट आहे. त्याने ती माझ्याकडे पाठवली, जेणेकरून आम्ही दोघं हातात हात घेऊन, एकमेकांना कृतज्ञतेने आलिंगन देत, जीवनातील आनंद, आव्हानं आणि दुःखं एकत्र वाटून घेत जगू शकू.

विवाहाच्या सुरुवातीच्या काळात, कधी कधी मी डोळ्यांत पाणी आणून विचार करत असे की, माझ्या स्वर्गातील पित्याने अशी एक मैत्रीण आणि सोबती मला विश्वासाने दिली आहे. आमच्यात वाढणारी कोमलता, दिवसेंदिवस अधिक स्पष्टतेने अशा प्रेमाची साक्ष देत होती, जे प्रेम देवाने आपल्या लोकांशी ठेवावं अशी त्याची इच्छा होती.

ह्यास्तव मी तिला मोह घालून वनात आणीन, तिच्या मनाला धीर येईल असे बोलून. तेथून मी तिचे द्राक्षीचे मळे तिला देईन; आशेचे द्वार व्हावे म्हणून मी तिला अखोर खिंड देईन; ती आपल्या तारुण्याच्या दिवसांतल्याप्रमाणे, ती मिसर देशातून निघून आली त्या दिवसांतल्याप्रमाणे, माझे बोलणे त्या ठिकाणी ऐकेल. परमेश्वर म्हणतो, त्या दिवशी असे होईल की तू मला 'इशी' (माझा पती) म्हणशील, ह्यापुढे कधी मला 'बआली' (माझा धनी) म्हणणार नाहीस. होशेय २:१४-१६

तरी मंडळी जशी ख्रिस्ताच्या अधीन असते, तसे स्त्रियांनीही सर्व गोष्टीत आपापल्या पतीच्या अधीन असावे. पतींनो, जशी ख्रिस्ताने मंडळीवर प्रीती केली तशी तुम्हीही आपापल्या पत्नीवर प्रीती करा; ख्रिस्ताने मंडळीवर प्रीती केली आणि स्वतःस तिच्यासाठी समर्पण केले, इफिसकरांस ५:२४-२५

पवित्र आत्म्याच्या मार्गदर्शनाखाली विवाहसंबंधांमध्ये प्रकट होणारी आत्मिकता, कोमलता, विचारशीलता, दयाळूपणा आणि प्रेम ह्या सर्व गोष्टी आपल्याला देवाच्या चेहऱ्याकडे पाहायला लावतात आणि विचार करायला भाग पाडतात की देव आपल्यावर किती प्रकारे आणि किती खोल प्रेम करतो. आपल्याला हे समजून घ्यायचं आहे की, देवाचं स्वभाव किती कोमल, विचारशील आणि प्रेमळ आहे, की तो हे गुण मानवी नात्यांमध्येही ओतू शकतो. निर्मितीच्या सुरुवातीलाच देवाने सांगितलं की पुरुष आणि स्त्री हे देवाच्या प्रतिमेत निर्माण झाले. विवाहसंबंधांमधून प्रकट होणारं ऐक्य आणि आत्मिकता ही मुळात देवाच्या प्रेमाचं आणि त्याच्या स्वभावाचं प्रतिबिंब देण्यासाठीच रचलेली होती.

विवाहसंबंध हे अत्यंत सौंदर्यपूर्ण असले तरी ते जोखमीने भरलेलेही असतात. कारण जर खऱ्या प्रेमाविना या नात्यात प्रवेश केला गेला, तर ते नातं थंड पडू शकतं, अगदी अत्याचार, वेदना आणि आत्मरक्षणाच्या अंधारातही कोसळू शकतं ज्यामुळे एकटे राहणं कदाचित अधिक चांगलं ठरेल, असं वाटायला लागतं. जो आपल्या पत्नीचा द्वेष करतो, तो प्रत्यक्षात स्वतःचाच द्वेष करतो, कारण शास्त्र असं सांगतं:

त्याचप्रमाणे पतींनी आपापली पत्नी आपलेच शरीर आहे असे समजून तिच्यावर प्रीती करावी. जो आपल्या पत्नीवर प्रीती करतो तो स्वतःवरच प्रीती करतो.

कोणी कधी आपल्या देहाचा द्वेष केलेला नाही; तर तो त्याचे पालनपोषण करतो; जसे ख्रिस्तही मंडळीचे पालनपोषण करतो तसे तो करतो. इफिसकरांस ५:२८-२९

मी आपल्या स्वर्गीय पित्याचे, त्याच्या पुत्राचे आणि लोरेलचे मनापासून आभार मानतो, की त्यांनी मला इतरांसाठी जगण्याचा आनंद शिकवला ज्यामुळे देवाच्या राज्याची समज मला अधिक विस्तृतपणे कळू लागली.

विवाह हे देवाच्या हृदयाचे दुसरे आणि अत्यंत सुंदर खिडकीसारखे ठरले, माझ्या जीवनातली पहिली खिडकी माझ्या पालकांद्वारे मिळाली होती. देवाने अशा एक परिपूर्ण प्रणालीची संकल्पना करणे जी त्याच्या परस्पर संबंधांच्या स्वरूपात त्याच्या मूळ रचनेत बसते हे केवळ आपल्या पित्याच्या गौरवासाठी ठरते. आता आणि सदैव, तुझं नाव पित्या पवित्र, आणि धन्य असो! सर्व स्वर्गदूत तुझी स्तुती करोत, तुरयांनी, वीणांनी आणि तंतुवाद्यांनी तुझं यशगान करोत! उद्धार पावलेल्यांच्या स्वरात स्वर तुझ्या पवित्र नावाची स्तुती होवो!

प्रकरण ३

प्रेमाचे फळ

फक्त दैवी प्रेमच अशा संकल्पनेची निर्मिती करू शकते की पती आणि पत्नीच्या अतिशय एकात्मतेतून एक अपत्य जन्माला येईल. स्वतःच्या आणि आपल्या जोडीदाराच्या प्रतिमेत निर्माण झालेल्या त्या बालकाच्या डोळ्यांत प्रेमाने पाहणं ही भावना शब्दांत मांडणं अशक्य आहे.

जेव्हा मी माझ्या पहिल्या जन्मलेला मुलगा पाहिला आणि त्याच्या डोळ्यांत पाहिलं, तेव्हा मी एक अशा क्षणात अडकून गेलो जो जणू सार्वकालिक होता. माझ्या पत्नीबद्दलची कृतज्ञता आणि प्रशंसा, आणि माझ्या मुलाच्या जन्माचा आनंद हे सर्व भावना एकत्रित झाले. त्या क्षणी निर्माण झालेल्या त्या अदृश्य पण गहिऱ्या संबंधाच्या जाणिवेमुळे माझ्या स्वर्गीय पित्याने आपल्या राज्याबद्दल आणि आपल्या स्वभावाबद्दल माझ्या आत्म्यात खोलवर संभाषण केलं. स्वर्गाने रचलेलं आणखी एक नातं अस्तित्वात आलं आणि त्याबरोबरच पित्याला समजून घेण्याचा एक नवा स्तर उघडला.

आता एक पिता म्हणून, मी आमच्या स्वर्गीय पित्याशी अधिक जवळीक अनुभवू लागलो. पितृत्व काय असतं याची मला जाणीव होऊ लागली. आपल्या मुलांबाबत असलेली तळमळ, त्यांचं रक्षण, त्यांचा विकास, त्यांचा आनंद या सर्वांत देव काय अनुभवत असावा, याची आपल्याला थोडीशी जाणीव येते.

जेव्हा विवाह आणि लेकरं हे स्वर्गाच्या उद्देशाने स्वीकारले जातात, तेव्हा नात्यांचं सार्वकालिकतेकडे झुकणाऱ्या इच्छेचे, म्हणजे "हे नातं कधीच संपू नये" ह्याचे एक दैवी समर्पण म्हणून स्वरूप उलगडते.

माझ्या मुलाला मिठीत घेणं, आणि त्या आलिंगनात पितृत्वाची प्रेमभावना आणि आनंद अनुभवणं म्हणजे जणू स्वर्गाची खिडकी उघडने आणि देवाच्या पितृत्वाला स्पर्श करणे.

आता मागे वळून पाहताना, मला अगदी स्वाभाविकच वाटतं, की माझ्या दोन मुलांच्या जन्माच्या वेळी माझं हृदय खालील पवित्र शास्त्राच्या वचनाकडे खेचलं गेलं:

आणि पाहा, आकाशातून अशी वाणी झाली की, “हा माझा ‘पुत्र’, मला ‘परमप्रिय आहे, ह्याच्याविषयी मी संतुष्ट आहे.” – मत्तय ३:१७

माझ्या मुलांच्या जन्माने मला देवाशी अधिक खोल संबंधात नेलं. पित्याने आपल्या पुत्राबद्दल व्यक्त केलेला तो स्वर्गीय आनंद ह्याद्वारे त्याने मला खात्री दिली की माझा स्वर्गीय पिता माझ्याबद्दलही असेच प्रेम आणि आनंद बाळगतो. मी त्याचा “परमप्रिय पुत्र” असल्याची आणि तो माझ्याविषयी “संतुष्ट” असल्याची ही आश्वासक जाणीव अजून खोल झाली जेव्हा मी हे वचन वाचलं:

त्याच्या कृपेच्या गौरवाची स्तुती व्हावी म्हणून हे झाले. ही कृपा त्याने आपल्यावर त्या प्रियकराच्या ठायी विपुलतेने केली आहे. – इफिसकरांस १:६

माझ्या पहिल्या मुलाच्या जन्मानंतर चार वर्षांनी, एक विचार माझ्या मनात ठामपणे ठसला ज्याने माझं संपूर्ण वास्तव आणि अस्तित्व बदलून टाकलं. माझी पत्नी आणि मुलांप्रती असलेलं प्रेम इतकं खोल आणि मूल्यवान वाटत होतं, की ते मला फारच प्रिय वाटू लागले. जर मी एक पती आणि पिता म्हणून त्यांचं एवढं मोठं मोल ठरवू शकतो, तर मग ते खरंच एवढ्या किमतीचे नाहीत काय? मग त्यांना स्वतःला तसं वाटो या न वाटो? हे खरं नाही का, की एक पिता म्हणून मी माझ्या मुलांचं मूल्य ठरवतो त्यांच्या कामगिरीवरून नव्हे, तर त्यांच्या अस्तित्वावरून?

याच विचारातून पुढे ‘Identity Wars’ – म्हणजेच ‘ओळखीचं युद्ध’ – या संकल्पनेचा जन्म झाला. एक अशा संघर्षाचा जन्म जो ह्याच दोन गोष्टींमध्ये होता:

कामगिरी आणि यशावर आधारलेली स्वतःची ओळख घडवणं याविरुद्ध स्वर्गीय पित्याने माझ्यावर ठेवलेल्या प्रेमावरून स्वतःचं मूल्य स्वीकारणं हा विचार खूप साधा होता, पण त्याचा परिणाम खूप खोल होता. याच विचारामुळे शास्त्र माझ्यासमोर नव्याने उघडलं गेलं एका सजीव आणि प्रभावी पद्धतीने जिथे ते माझ्या देवाशी असलेल्या नात्याचं केंद्रबिंदू बनलं: माझ्या दूर कुठेतरी असलेल्या देवापर्यंत पोहोचण्यासाठी मी काय वचनं देतो यापेक्षा, देव माझ्याबद्दल काय वचनं देतो आणि तो मला काय म्हणतो हे अधिक महत्वाचं आहे.

परमेश्वर म्हणतो, “ज्ञान्याने आपल्या ज्ञानाचा अभिमान बाळगू नये; बलवानाने आपल्या बळाचा व श्रीमंताने आपल्या श्रीमंतीचा अभिमान बाळगू नये; बाळगायचा असला तर, मी दया करणारा व पृथ्वीवर प्रेमदया, न्याय आणि नीतिमत्ता चालवणारा परमेश्वर आहे, ह्याची त्याला जाणीव आहे, ओळख आहे, ह्याविषयी बाळगावा; ह्यात मला संतोष आहे, असे परमेश्वर म्हणतो.” यिर्मया ९:२३-२४

स्वतःच्या शहाणपणात, बळात किंवा श्रीमंतीत गर्व करू नये, तर आपल्या स्वर्गीय पित्याच्या प्रेमळ करुणेत्येच अभिमान मानावा या पवित्रशास्त्रातील हे वचन (यिर्मया १३:२३-२४) माझ्या या नातेसंबंधावर आधारित विचारप्रक्रियेची पूर्ण पुष्टी करणारे ठरले. वाळवंटात सैतानाचा सामना करण्यासाठी ख्रिस्त वळला तेव्हा, पित्याने आपल्या पुत्रासाठी व्यक्त केलेला आनंद पुरेसा होता. पित्याने आपल्या पुत्राच्या सामर्थ्याची किंवा बुद्धीची स्तुती केली नाही; त्याने केवळ हेच सांगितलं “हा माझा प्रिय पुत्र आहे, ज्याच्यामध्ये मी खूप संतुष्ट आहे.”

जेव्हा सैतानाने ख्रिस्ताला चमत्कार करून त्याचं पुत्रत्व सिद्ध करण्याची मागणी केली, तेव्हा ख्रिस्ताने त्याला सांगितलं की देवाच्या वचनात विसावा घेणं हाच खरा मार्ग आहे. पित्याने आधीच येशूचं पुत्रत्व संपूर्ण विश्वासमोर घोषित केलं होतं. येशूने स्वतःचा बचाव करण्यासाठी आपली सामर्थ्य दाखवली नाहीत, तर तो पित्याच्या प्रेमात आणि कबुलीत शांतपणे विसावला.

या प्रवासातल्या एका टप्प्यावर, माझ्या स्वर्गीय पित्याच्या माझ्यावर असलेल्या प्रेमाच्या वास्तवाशी मी थेट सामोरा गेलो. माझ्या मुलांशी असलेल्या नात्यामुळे देवाच्या पित्रुत्वाच आकलन थोडंफार होऊ लागलं होतं, आणि मग एक दिवस, जणू एक मोठं दरवाजा उघडला आणि पित्याने मला पुत्रत्व विनामूल्य, विनाअट दिलं एक असं पुत्रत्व जे केवळ त्याच्या इच्छेने, आणि माझ्या मानवी पालकांद्वारे मला दिलं गेलं. सुरुवातीला हा विचार खूपच भव्य आणि थक्क करणारा वाटला इतका की शब्द अपुरे वाटले. पण ख्रिस्ताच्या प्रेमात, मी माझं स्वतःचं पुत्रत्व स्वीकारलं केवळ या विश्वासावर की ख्रिस्ताचं पुत्रत्वच माझ्या किंमतीचा पाया आहे, आणि आता कोणीही माझ्याकडून हे मूल्य हिरावून घेऊ शकणार नाही.

माझ्या अंतःकरणात या विचाराचं बीज रोवलं गेलं, पण त्याचा पूर्ण परिणाम दिसायला काही वर्षे गेली. २०१५ मध्ये एक दिवस अचानक मला हे जाणवलं की जर माझी माझ्या पित्याजवळ इतकी अमूल्य किंमत आहे, तर मग तो मला फक्त पाप केल्यामुळे, किंवा काही सीमारेषा ओलांडली म्हणून अचानक टाकून देईल, असं कसं होऊ शकेल? असं विचार करणं देखील माझ्या पुत्रत्वातील खऱ्या किंमतीलाच निष्फळ करतं. जर मी देवाचा पुत्र आहे आणि त्याने मला अगोदरच स्वीकारलं आहे तर माझं मूल्य माझ्या कामगिरीवर नाही, तर त्याच्या माझ्यावर केलेल्या प्रेमावर आधारित आहे. आणि हेच माझ्या ओळखीचं आणि मूल्याचं अंतिम सत्य आहे.

मी हळूहळू या वचनातील सत्य ओळखू लागलो:

प्रीतीच्या ठायी भीती नसते; इतकेच नव्हे तर पूर्ण प्रीती भीती घालवून देते; भीतीमध्ये शासन आहे आणि भीती बाळगणारा प्रीतीमध्ये पूर्ण झालेला नाही. (१ योहान ४:१८)

परिपूर्ण प्रेम अशा ठिकाणी कार्य करू शकत नाही, जिथे शिक्षा होण्याची भीती आहे. एका मुलाला किंवा मुलीला त्यांच्या पित्याने ज्याने त्यांना निर्माण केले आहे त्यांना नष्ट करेल, असा विचार नात्यात एक अस्थिरता, अनिश्चितता आणि थंडपणा निर्माण करतो. तलवारीच्या टोकावर जगणं हे भीतीने भरलेलं असतं, जे आपल्याला देवाच्या परिपूर्ण प्रेमाचा अनुभव घेण्यापासून रोखून ठेवतं.

जेव्हा एखादा भला ख्रिस्ती सांगतो, “येशूला स्वीकारा, नाहीतर नरकात जळा!” तेव्हा तो परिपूर्ण प्रेम मांडत नाही, कारण त्याच्यामागे शिक्षा देण्याची भीती असते. जर कोणत्याही व्यक्तीकडे मृत्यूच्या धमकीसह केलेली विनंती गेली, तर याचा अर्थ असा घेतला जातो की मानवाला देवाजवळ स्वतःची कोणताही किंमत नाही जोवर तो देवाची आज्ञा पूर्णपणे पाळत नाही. अशा प्रकारचे विचार पित्याच्या कोमलतेला हिरावून घेतात, आणि त्याच्या जागी एक कठोर, दोष लावणारा आणि केवळ त्याला संतोष वाटला तरच स्वीकारणारा न्यायाधीश देव आपल्या मनात विराजमान होतो.

ख्रिस्ती नरकाच्या ज्वालांमध्ये केवळ पाप्यांचं भवितव्यच संपत नाही, तर स्वतः देवाचं कोमल आणि दयाळू पितृत्वही भस्मसात होतं. पूर्वीच्या काळात जसं मनात गोंधळ होता, तसाच गोंधळ पुन्हा एकदा मनात उभा राहिला.

पूर्वी मी अनुभवलेली गोंधळलेली अवस्था परत आली. एकीकडे असा येशू होता, जो आपल्याला मारणाऱ्याला दुसरा गाल पुढे करतो, आणि दुसरीकडे अशी गरज होती की मी माझ्या कुटुंबाचं संरक्षण करावं वाईट लोकांपासून. माझ्या मनात एक संघर्ष सुरू झाला: एकीकडे एक असा कोमल पिता होता, ज्याने आपल्या मुलांवर अमूल्य प्रेम केलं होतं आणि दुसरीकडे एक कठोर न्यायाचा सिद्धांत होता, जो पापाच्या विरोधात उभा राहतो.

बायबलमधील काही भाग आणि माझे कुटुंबातील अनुभव मला एका दिशेने नेत होते, तर इतर शास्त्रवचनं आणि जवळपास संपूर्ण ख्रिस्ती जग दुसऱ्याच दिशेने नेत होते. हा संघर्ष मी सोडवणार तरी कसा? माझा स्वर्गीय पिता खरंच असा आहे काय की जो एका दिवशी अत्यंत दयाळू असतो आणि दुसऱ्या दिवशी कोट्यवधी लोकांना अत्यंत वेदनादायक मृत्यूकडे पाठवतो?

खरंच, याचा काही उपयोग होता का? का मी हे सगळं 'समजण्याच्या पत्नीकडचं एक रहस्य' म्हणून स्वीकारून मोकळं नाही होऊ शकत? शेवटी देव इतका अनंत आहे आणि मी इतका लहान माझा मेंदू त्याच्या समोर एखाद्या शेंगदाण्याइतकंच!

जर मी हे सगळं माझ्या स्वर्गीय पित्याला विचारलं, तर तो खरंच मला उत्तर देईल काय? मी जर खरंच त्याच्या प्रतिमेत निर्माण झालो आहे, तर माझं विवाहातील सखोल अनुभव, माझ्या मुलांबद्दल वाटणारी आंतरिक तळमळ हे सगळं त्याच्याकडूनच आलेलं नाही काय? का मी देवाला माझ्या प्रतिमेत घडवायचा प्रयत्न करत होतो? की मी बायबलचा अर्थ लावायचा प्रयत्न करत होतो, त्या प्रकाशात जो मला आता दिसू लागला आहे? मी माझ्या पत्नीबरोबरच्या सहजीवनातून, आणि माझ्या मुलांप्रती असलेल्या काळजीतून जे खोल भाव अनुभवले त्यातून माझ्या सृष्टीकर्त्या पित्याविषयी काहीतरी सूचित होत नव्हतं काय?

एक गोष्ट मात्र मला स्पष्ट वाटली ती म्हणजे बायबलमध्ये या सगळ्या प्रश्नांची उत्तरं दडलेली आहेत. जिवंत देवाचा पुत्र या नात्याने मला खात्री वाटली की जर मला शहाणपणाची कमतरता वाटली, तर मी विश्वासानं त्याच्याकडे जाऊन विचारू शकतो आणि तो मला ही गोष्ट समजावून सांगेल.

पण माझ्या या स्वर्गीय पित्याच्या शोधावर पुढे चर्चा करण्याआधी, आपल्याला थोडं मागे जाऊन या शोधाची पार्श्वभूमी समजून घ्यावी लागेल. जेव्हा कोणी बायबलकडे येतो, तेव्हा तो पूर्णतः निष्पक्ष मनाने येत नाही. बायबल आपल्याला स्पष्ट सांगते की मानवी हृदय हे स्वभावतः देवाच्या विरोधात असते, आणि माणसाला देवाविषयी खरं काय आहे हे जाणून घ्यायची इच्छाच नसते. जर आपण ह्या प्रवृत्तीचा विरोध ओळखला नाही, तर आपण आपल्या स्वर्गीय पित्याच्या शोधात कधीच यशस्वी होणार नाही.

हृदय कपटी आहे

खरं तर लोक म्हणतात की आयुष्यात दोन गोष्टी निश्चित आहेत - "मृत्यू आणि कर." पण याहून अधिक निश्चित गोष्ट अशी आहे की, या पृथ्वीवर प्रत्येकाने देवाच्या स्वभावाबद्दल आपला निर्णय द्यायचाच आहे.

नास्तिक देवाला मृत्युदंडाची शिक्षा देतो. त्यांचे बायबलचे वाचन त्याला या निष्कर्षपर्यंत घेऊन जाते की देव हा केवळ एक काल्पनिक पात्र आहे आणि देव ही कल्पनाच मानवजातीसाठी हानिकारक आहे, त्यामुळे तिला काल्पनिकदृष्ट्या उध्वस्त करणे आवश्यक आहे.

संशयवाद्याला इतका ठामपणा दाखवणे जमत नाही,

त्यामुळे तो देवाला "असल्या-नसल्याच्या" प्रश्नात अडकवतो आणि त्याच्या अस्तित्वाबाबत काहीही ठोस न घेता त्याला फक्त एका कोपऱ्यात ठेवतो. पण नास्तिकासारखाच, त्यालाही देवाच्या व्यक्तिमत्त्वात असं काहीही आढळत नाही की ज्यामुळे हा विषय गांभीर्याने विचार करण्यासारखा वाटावा.

सर्व धर्मांचे अनुयायी येशू ख्रिस्त खरा देवपुत्र आहे हे नाकारतात. ख्रिस्ती विश्वास येशूला "देवाचा पुत्र" न म्हणता, त्याला "देवपुत्र" असं नाव लावतो. इतिहासात रोमन साम्राज्याच्या रचनेवर कब्जा मिळवणाऱ्या ख्रिस्ती समाजाने 'सत्ता' या संकल्पनेवर खूप भर दिला. त्यामुळे अनेक धर्मशास्त्रज्ञांनी खूप लेखन केलं की ख्रिस्त हा पित्याच्या बरोबरीचा आहे आणि ते ही सत्तेच्या दृष्टीने. पण मानवी कल्पनांमधून जो सत्तेचा अर्थ देवावर लादला गेला आहे, त्याने खरे आणि सर्वात मौल्यवान जे त्यांच्यात आहे म्हणजे त्यांचं नातं ते झाकून टाकलं आहे. "सहसमान" आणि "सहसार्वाकालीन" ही भाषा येशूचं खरं पुत्रत्व आणि देवाचं खरं पितृत्व या दोन्ही गोष्टी गमावून बसते.

मुस्लिम आणि यहूदी येशू ख्रिस्ताला फक्त एक माणूस म्हणून पाहतात. त्यामुळे देवाच्या खऱ्या पितृत्वाचा अर्थच गमावला जातो तोही पारंपरिक ख्रिस्ती लोकांच्या उलट दिशेने.

त्यांच्या दृष्टिकोनात देवाला कोणताही खास पुत्र नाही, आणि म्हणूनच देव हा एक नातेसंबंध असलेला, जवळचा व्यक्तीमत्त्व आहे हे समजण्याची कोणतीही संधी त्यांना मिळत नाही.

जे लोक पूर्वेकडच्या तत्त्वज्ञानाने प्रभावित आहेत, ते स्वतःकडे पाहतात आणि स्वतःला त्या दैवी एकतेचा भाग मानतात जसं एखादा पाण्याचा थेंब स्वतःचं स्वतंत्र अस्तित्व सोडून त्या अनंत महासागरात विलीन होतो. ते स्वतःलाच देव मानतात आणि त्यामुळे एक प्रेमळ आणि जिव्हाळ्याने भरलेला पिता ही कल्पनाच निरर्थक ठरते.

या सगळ्या देवाविषयीच्या निवाड्यांच्या मागे आहे माणसाच्या स्वभावाचं एक दुःखद वास्तविकता. माणूस देवाबाबत जितका निःपक्षपाती असतो, तितकाच निःपक्षपाती To Kill a Mockingbird या चित्रपटात दाखवलेली अमेरिकेच्या दक्षिणेकडील न्यायाधीश होती. ॲंटिकस फिंच नावाचा वकील पूर्ण प्रयत्न करून शरीराचा रंग काळा असलेल्या टॉम रॉबिन्सनला एका गोऱ्या स्त्रीवर बलात्काराच्या खोट्या आरोपातून निर्दोष ठरवायचा प्रयत्न करतो पण तरीही त्या न्यायाधीशाने त्याला दोषी ठरवले. त्यांच्या मनात रंगद्वेष होता आणि त्यांची मनं आधीच बंद झाली होती. त्यांच्यासाठी वेगळं पाहणं अशक्यच होतं.

बायबल आपल्याला आपल्या आत्मिक स्थितीचं आणि मनातील द्वेषाचं चित्र अगदी स्पष्टपणे दाखवते:

शास्त्रात असे लिहिलेले आहे की, “नीतिमान कोणी नाही, एकदेखील नाही; समंजस कोणी नाही, देवाचा शोध झटून करणारा कोणी नाही; सर्व बहकले आहेत, ते सारे निरुपयोगी झाले आहेत; सत्कर्म करणारा असा कोणी नाही, एकही नाही.” “त्यांचा घसा म्हणजे उघडे थडगे; त्यांनी आपल्या जिभांनी कपट केले आहे; त्यांच्या ओठांच्या आत जोगी सर्पाचे विष आहे.” “त्यांचे तोंड शापाने व कडूपणाने भरलेले आहे.” “त्यांचे पाय रक्तपात करण्यास जाण्याकरता उतावळे झाले आहेत; त्यांच्या मार्गात विध्वंस व विपत्ती आहेत; त्यांनी शांतीचा मार्ग ओळखून घेतला नाही.” “त्यांच्या डोळ्यांपुढे देवाचे भय नाही.” – रोमकरांस ३:१०-१८

बायबल जगभरातल्या कोट्यवधी लोकांच्या या दाव्याचं भांडं फोडते की “आम्ही देवाचा शोध घेत आहोत.” पण हे खरंच कसं शक्य आहे?

हृदय सर्वात कपटी आहे; ते असाध्य रोगाने ग्रस्त आहे, त्याचा भेद कोणास समजतो? – यिर्मया १७:९

माणसाच्या हृदयाइतकी कपटी गोष्ट दुसरी नाही. कोणाला वाटत असेल की “मी इतरापेक्षा चांगला आहे,” तर ते तो स्वतःच्याच भ्रमात अडकलेला आहे आपल्या मनाच्या फसव्या स्वभावाचा तोच एक पुरावा आहे.

मानव इतिहासात पाहिलं तर गर्व, स्वार्थ, खोटेपणा, विकृती, आणि हत्यांनी भरलेली कितीतरी भयानक प्रकरणं दिसतात. रोमच्या प्राचीन सेनेच्या दालनांतून चालत जा

ज्युलियस सीझरसारख्या महत्वाकांक्षी पुरुषांचं राजकारण दिसेल, आणि शेवटी त्याचा दारुमुळे विश्वासघात आणि निंदनीय हत्याकांड होतो. त्याने येऊन पाहिलं, जिकलं... पण अखेर आपल्या पापातच मेला.

त्यानंतर जर्मनीच्या कॉन्स्टँझ शहरात असलेली १८ टन वजनाची इम्पेरिया मूर्ती बघा एक अश्लील स्त्री, जिला सत्ताधीश आणि धर्मगुरू दोघांही बिलगलेले आहेत. ही मूर्ती त्या कॉन्सिल ऑफ कॉन्स्टँझ या चर्च परिषदेची आठवण करून देते, जी १४१४-१४१८ दरम्यान झाली होती. याच परिषदेनं बायबलचे सत्य शिकवणाऱ्या जॉन हसला जिवंत जाळले आणि युद्ध करून जबरदस्ती धर्मांतर करणे योग्य की अयोग्य, यावर एकमतही होऊ दिलं नाही. अशा परिषदेचं प्रतीक काय असावं? सत्तेच्या नशेत धुंद असणारे पुरुष, जे पवित्रतेचा दावा करतात, पण एका अश्लील स्त्रीच्या हातात आपली नीतिमता गमावून नरकाकडे चालले आहेत हाच त्या परिषदेचा खरा चेहरा आहे.

आपला स्वर्गीय पिता हे सगळं आपल्याला अगदी स्पष्टपणे समजावतो:

कारण माझ्या कल्पना तुमच्या कल्पना नाहीत; माझे मार्ग तुमचे मार्ग नाहीत, असे परमेश्वर म्हणतो. कारण आकाश जसे पृथ्वीहून उंच आहे, तसे माझे मार्ग तुमच्या मार्गाहून आणि माझ्या कल्पना तुमच्या कल्पनाहून उंच आहेत. – यशया ५५:८-९

जर खरंच देवाचे विचार आणि मार्ग आपल्यापेक्षा इतके वेगळे आणि उच्च असतील, तर मग आपण त्याला शोधू तरी कसे? पौल आपल्याला आठवण करून देतो की, आपल्या स्वाभाविक अवस्थेत आपल्याला देवाचा शोध घ्यायची फारशी इच्छा नसतेच. मग आपण काय करतो? स्वतासारखी देवाची प्रतिमा तयार करतो आणि मग त्याचीच उपासना करतो.

कुशी लोक त्यांच्या कातडीचा रंग बदलू शकतील काय? किंवा चित्ता त्यांच्यावरील ठिपके बदलू शकेल काय? यिर्मया १३:२३

मग त्या राष्ट्रांचं काय, ज्याच्यावर देवाने आपली सर्वाधिक प्रेमाची शिकवण खर्च केली? इस्राएल – ज्याला देवाने इतर सर्व राष्ट्रांपेक्षा अधिक आपली ओळख दिली पण त्यांनी मात्र वारंवार देवाकडे पाठ फिरवली आणि अधर्माच्या खोल दरीत बुडत गेले. आणि या सर्व प्रकारामुळे व्यथित झालेला एक दुःखी पिता, स्वतःवर झालेल्या विश्वासघातावर कसं हृदय तोडून बोलतो ते बघा:

तू तर आपल्या सौंदर्यावर भरवसा ठेवून आपल्या कीर्तीच्या जोरावर शिंदळकी केलीस, आल्यागेल्याबरोबर शिंदळकीचा तू सपाटा चालवलास; तुझे सौंदर्य त्यांना लुटण्यास सापडले. तू आपली वस्त्रे घेऊन रंगीबेरंगी उच्च स्थाने आपणांसाठी सजवलीस आणि कधी झाली नाही व पुन्हा कधी व्हायची नाही अशी शिंदळकी त्यांवर केलीस. मी दिलेल्या सोन्यारुप्याचे शोभिवंत दागिने घेऊन तू त्यांच्या पुरुषमूर्ती केल्यास व त्यांच्याबरोबर शिंदळकी केलीस; तू आपली वेलबुट्टीची वस्त्रे घेऊन त्यांना लेववली; मी दिलेल्या तेलाचा व धूपाचा तू त्यांना नैवेद्य दाखवलास.

मी भाकर, सपीठ, तेल व मध तुला देत असे व तुला भरवत असे, तीही तू त्यांच्यापुढे सुगंधी अर्पण ठेवलेस म्हणून हे असे घडत असे, असे प्रभू परमेश्वर म्हणतो. आणखी माझ्यापासून तुला पुत्र व कन्या ही झाली, ती तू घेऊन त्यांना खाऊन टाकण्यासाठी बळी म्हणून अर्पण केलीस. ह्या तुझ्या शिंदळक्या तुला पुरेशा झाल्या नाहीत; म्हणून तू माझ्या पुत्रांना वधून त्यांचा मूर्तीप्रीत्यर्थ अग्नीत होम केलास काय? ही सर्व अमंगळ कृत्ये व शिंदळक्या करताना तू लहानपणी उघडीनागडी असून आपल्या रक्तात लोळत होतीस ह्याची तुला कधी आठवण झाली नाही. तू ही दुष्कर्म केल्यावर (प्रभू परमेश्वर म्हणतो, तुला धिक्कार असो! तुला धिक्कार असो!) असे झाले की, तू आपणासाठी कमानदार घर बांधलेस, रस्त्यारस्त्यांवर तू आपणासाठी उंच स्थाने केलीस. तू रस्त्यांच्या नाक्यानाक्यांवर आपली उंच स्थाने बांधलीस, आपले सौंदर्य भ्रष्ट केलेस, आल्यागेल्या सर्वांपुढे आपले पाय पसरून मनस्वी शिंदळकी केलीस. – यहेज्केल १६:१५-२५

...मग असा प्रश्न उभा राहतो की: देवाच्या शेवटच्या काळातील मंडळी काही वेगळी आहे काय? आपल्याकडे तर येशूचं संपूर्ण जीवन उदाहरण म्हणून दिलं गेलं आहे. मग आपल्यात कुठलीही सुधारणा दिसायला नको काय?

नोहाच्या काळी घडले तसे मनुष्याच्या पुत्राच्या येण्याच्या वेळेसही होईल. तेव्हा जसे महापूर येण्याअगोदर लोक खातपीत होते, लोक लग्न करीत होते, लग्न करून देत होते. नोहा तारवात जाईपर्यंत लोक या गोष्टी करीत होते. आणि महापूर येऊन त्यांना घेऊन गेला तोपर्यंत त्यांना समजले नाही. तसेच मनुष्याच्या पुत्राचे येणे होईल. – मतय २४:३७-३९

अनेक लोक बायबल वाचताना सहज म्हणतात, “मी बायबल जसं आहे तसं घेतो.” पण हे खरंच शक्य आहे काय? जेव्हा आपल्या कोणाचाही विचार करण्याचा मार्ग देवासारखा नाही, आपण त्याला समजून घेऊ शकत नाही आणि जेव्हा आपण देवाबद्दल काहीही बोलतो तेव्हा, जर आपण आपल्या पूर्ण, नैतिक पतनाचं स्वीकार करत नसलो, तर शेवटी आपण देवालाच आपल्या स्वतःच्या प्रतिमेत घडवतो आणि त्या कल्पित देवाचीच उपासना करतो. आपली मूलभूत विचारसरणी सदैव पक्षपातीच असते, कारण आपलं अंतःकरण देवाविरोधातच असतं.

आपण नकळत सैतानाच्या बाजूला उभे आहोत त्याच्या देवाविरुद्धच्या शत्रुत्वात सहभागी आहोत. जोपर्यंत आपण हे सत्य मनापासून स्वीकारत नाही, तोवर आपल्याला देवाला ओळखण्याची

कोणतीही संधी नाही. खरं उपचार हवं असेल, तर आधी योग्य रोगचिकित्सा स्वीकारावी लागते.

हो, मानवी स्वभावाबद्दल ही मांडणी कठोर वाटू शकते. आणि त्याला उत्तर म्हणून एक सोपा बचाव उभा राहतो: “जेव्हा आपण ख्रिस्ताला स्वीकारतो, तेव्हा आपलं शत्रुत्व संपतं.” पण आपण ह्यावेळी येशूचे हे शब्द सहजपणे विसरतो:

मीच वेल आहे, तुम्ही फाटे आहा; जो माझ्यामध्ये राहतो आणि मी ज्याच्यामध्ये राहतो तो पुष्कळ फळ देतो, कारण माझ्यापासून वेगळे असल्यास तुम्हास काही करीता येत नाही. – योहान १५:५

स्वतःचा संपूर्ण त्याग ही एकदाच होणारी गोष्ट नाही, तर दररोजच चालणाऱ्या आत्मयुद्धाची सुरुवात आहे. दररोज आपण आपल्या वाईट स्वभावाला भिडतो आणि दररोज येशूकडे मदतीसाठी वळतो. जर येशूवरची आपली सततची अवलंबून राहण्याची भावना क्षीण झाली तर आपण एक ताससुद्धा सुरक्षित नाही.

मी ख्रिस्ताबरोबर वधस्तंभावर खिळलेला आहे; आणि ह्यापुढे मी जगतो असे नाही, तर ख्रिस्त माझ्या ठायी जगतो; आणि आता देहामध्ये जे माझे जीवित आहे ते देवाच्या पुत्रावरील विश्वासाच्या योगाने आहे; त्याने माझ्यावर प्रीती केली व स्वतःला माझ्याकरता दिले. – गलतीकरांस २:२०

बंधूनो ख्रिस्त येशू आपला प्रभू ह्याच्याठायी, मला तुमच्याविषयी असलेल्या अभिमानाची शपथ घेऊन मी हे म्हणतो की, मी रोज रोज मरतो. – १ करिंथकरांस १५:३१

आपल्या मनात एकही चांगला विचार स्वतःहून येत नाही, तो केवळ देवाने ख्रिस्तामधून आपल्याला दिल्यामुळेच येतो.

जो खरा प्रकाश प्रत्येक मनुष्याला प्रकाशित करतो तो जगात येणार होता. – योहान १:९

प्रत्येक वेळी आपण चांगले विचार करतो आणि चांगली कृती करतो, ते फक्त यासाठी शक्य होते की आपण देवाच्या आत्म्याला आपल्या हृदयात कार्य करू दिले असते. या जीवनात असा एकही क्षण नाही की आपण स्वतःहून काही चांगले करू शकतो किंवा करू ते फक्त वरूनच, देवाकडूनच, आपल्याला दिले जाते.

प्रत्येक उत्तम देणगी व प्रत्येक पूर्ण दान वरून आहे; ज्याला विकार नाही व जो फिरण्याने छायेत जात नाही अशा ज्योतिर्मंडळाच्या पित्यापासून ते उतरते. — याकोब १:१७

तुम्हाला जिथे कुठे चांगुलपणा दिसतो, तेथे देव कार्यरत आहे. तुम्हाला देव लांब

वाटतोय का? त्याची उपस्थिती, त्याचं प्रेम अनुभवण्याची ओढ वाटतेय का? जर तुमच्यात अशी तगमग निर्माण झाली असेल, तर तीसुद्धा यासाठी की देवालाच तुम्हाला आशीर्वाद द्यायचा आहे, आणि त्याच्या प्रेमाने तुम्हाला स्वतःकडे ओढायचं आहे. ना माझ्यात, ना तुमच्यात आपल्या स्वर्गीय पित्याकडे आकर्षित होण्याची काहीही नैसर्गिक प्रवृत्ती नाही. आपल्या अंतःकरणात निर्माण होणारी देवासाठीची प्रत्येक ओढ ही देवाकडून, ख्रिस्तामधूनच येते. ख्रिस्तच आहे प्रत्येक शुद्ध प्रेरणेचा आणि प्रत्येक खऱ्या व चांगल्या वासनेचा स्रोत.

या इच्छा आणि ओढ आपल्या अंतर्द्वारे फार शांतपणे, देवाच्या आत्म्याच्या माध्यमातून येतात. म्हणून माणूस सहज असा समज करतो की तो स्वतःहून चांगला होऊ शकतो. पण हा एक पूर्ण भ्रम आहे. तो इतका सहज वाटतो, कारण आपल्याला स्वतःबद्दल गर्व बाळगायला आवडतो. आपल्यात स्वतःची काहीतरी किंमत आहे असं वाटणं हा आपल्या आत्म्याचा जुना धोका आहे, लक्षात आहे का? आपल्याला वाटतं आपण इतके चांगले आहोत की आपल्याला स्वतःलाच सत्याचा अधिकार मानता येईल, किंवा किमान दुसऱ्या माणसाला तो अधिकार देता येईल. आणि म्हणून दररोज एखादा नवीन धर्म जन्माला येतो.

हाच तो मुळव्याध आहे म्हणून बायबलवर आधारित असल्याचा दावा करणारी शिकवण इतकी परस्परविरोधी वाटतात. जेव्हा माणसं धर्मनिष्ठ कृती करतात, तेव्हा त्यांना वाटतं की ते बायबल वाचून स्वतःहून त्याचा अर्थ लावू शकतात. पण पवित्र आत्म्याच्या सहाय्याशिवाय पवित्रशास्त्र समजणे अशक्य आहे.

हे तर ह्या शास्त्रलेखाप्रमाणे आहे, “ नाही, कानाने जे ऐकले ने नाही व माणसाच्या ‘मनात जे अले नाही, ते आपणावर प्रीत करणाऱ्यांसाठी देवाने सिद्ध केल आहे;” कारण देवाने ते आत्म्याच्या द्वारे आपल्याला प्रकट केले; कारण आत्मा हा सर्व गोष्टींचा व देवाच्या गहन गोष्टीचाही शोध घेतो. मनुष्याच्या ठायी वसणारा जो आत्मा त्याच्यावाचून मनुष्या गोष्टी ओळखणारा मनुष्यांमध्ये कोण आहे? तसा देवाच्या गोष्टी ओळखणारा देवाच्या आत्म्याशिवाय कोणी नाही. आपल्याला जगाचा आत्मा नव्हे, तर देवापासून निघणारा आत्मात्मि मिळाला आहे; ह्यासाठी की, जे देवाने आपल्याला कृपेने दिले ते आपण ओळखून घ्यावे.

ते आम्ही मानवी ज्ञानाने शिकवलेल्या शब्दांनी नव्हे तर पवित्र आत्म्याने शिकवलेल्या शब्दांनी, आध्यात्मिक गोष्टींबरोबर आध्यात्मिक गोष्टींची संगती लावून सांगतो. स्वाभाविक वृत्तीचा माणूस देवाच्या आत्म्याच्या गोष्टी स्वही, कारण त्या त्याला मूर्खपणाच्या वाटतात; आणि त्याला त्या समजू शकणार नाहीत, कारण त्यांची पारख आत्म्याच्या द्वारे होते. † करिंथ २:९-१४

जेव्हा आपण बायबलाकडे येतो, तेव्हा आपल्याला कबूल करावं लागतं की आपल्याला ते समजत नाही कारण आपल्याला देवाचे विचार समजत नाहीत, ना त्याचे मार्ग. आपल्याला त्याच्यासमोर विनवणी करावी लागते; आपल्याला देवाच्या आत्म्याची मदत हवी असते, की तो आपल्याला मार्ग दाखवेल, आणि आपल्याला समज देईल.

आपल्याला बायबलासमोर लहान मुलासारखं होऊन नम्र व्हावं लागतं; आपण बायबलला आपल्या अधीन करायचं नसतं उलट आपल्याला स्वतःला बायबलाच्या अधीन करावं लागतं. आपल्याला बायबल आपल्या इच्छेनुसार न विभागता, त्यात आपल्याला हवं तसंच काहीतरी बोलायला लावायचं नसतं.

ही कबुली आपण केवळ आपल्या ख्रिस्ती जीवनाच्या सुरुवातीला देऊन विसरायची नाही, तर आयुष्यभर तीच भूमिका ठेवायला हवी. कोणत्याही विद्यापीठाला, महाविद्यालयाला एवढं धाडस दाखवायचं नाही की त्यांनी एखाद्या माणसाला बायबल तज्ज्ञ ठरवावं आणि त्याला थिऑलॉजी डिग्री द्यावी.

ते ठरवणार तरी कसे? त्यांना माणसाच्या अंतःकरणातले विचार वाचता येतात काय? एखादा माणूस आपल्या वैभवासाठी हे काम करत आहे की देवाच्या महिमेसाठी हे त्यांना कसं समजणार? हे पूर्णपणे अशक्य आहे. एखाद्या माणसाला आपल्या ज्ञानावर जितका अधिक आत्मविश्वास असतो, तितकाच तो त्याला काहीच न समजलेला असण्याचा पुरावा असतो.

जर कोणाला वाटत असेल की, आपल्याला एखादी गोष्ट कळते तर ज्याप्रमाणे कळले पाहिजे त्याप्रमाणे त्याला अद्याप कळत नाही. — † करिंथ ८:२

मला संदेश देण्याची शक्ती असली, मला सर्व गुजे व सर्व विद्या अवगत असल्या, आणि डोंगर ढळवता येतील इतका दृढ माझा विश्वास असला, पण माझ्या ठायी प्रीती नसली, तर मी काहीच नाही. मी आपले सर्व धन अन्नदानार्थ दिले व मी आपले जिवंत शरीर जाळण्यासाठी दिले, पण माझ्या ठायी प्रीती नसली तर मला काही लाभ नाही. — † करिंथ १३:२-३

कॅथोलिक आणि प्रोटेस्टंट पंथांतील याजकांकडून स्त्रिया आणि मुलांवर वारंवार केले गेलेले लैंगिक अत्याचार हे पुरेसा पुरावा नाही काय, की डिब्र्या धारण करणं किंवा पवित्र

याजकवस्त्र परिधान करणं हे सत्य जाणण्याबाबत काही उपयोगाचं नाही?

एवढं तरी आपण स्वयंसिद्ध सत्य मानू नये का की जो पुरुष आपल्या कोमल अंतःकरणाची धार करून एखाद्या स्त्रीवर किंवा मुलावर बलात्कार करू शकतो, त्याने आपल्या स्वर्गीय पित्याच्या खऱ्या कोमलतेबद्दलची समज जवळजवळ गमावलीच आहे?

आपण याआधीच्या विवाह आणि कुटुंबविषयक अध्यायांत पाहिलेल्या गोष्टींवरून आता एक अत्यावश्यक मुद्दा उपस्थित होतो: जो पुरुष किंवा स्त्री पश्चात्ताप न करता आपल्या विवाहशपथेचा संहार करतो आणि अधिक आकर्षक वाटणाऱ्या पर्यायांच्या दिशेने वळतो, तो देवाने नातेसंबंधांवर दिलेल्या पवित्रतेचा खरोखर अर्थ समजू शकतो काय? तो देवाच्या स्वभावाची खरी कदर करू शकतो काय? हेच घटस्फोटाचा देवाला तिरस्कार का वाटतो यामागचं एक महत्वाचं कारण असू शकतं काय?

पण चला, मानवतेच्या मूळ समस्येकडे परत जाऊया. कारण कोणीही स्वतःहून चांगला नाही, आपण केवळ त्या कर वसूल करणाऱ्या माणसाच्या स्थितीत आलो तरच आपल्याला सत्य प्राप्त होऊ शकते:

“एक परुशी व एक जकातदार असे दोघे जण प्रार्थना करण्यास वर मंदिरात गेले. परुश्याने उभे राहून स्वतःशी अशी प्रार्थना केली, ‘हे देवा, इतर माणसे लुबाडणारी, अन्यायी, व्यभिचारी आहेत, त्यांच्यासारखा किंवा ह्या जकातदारासारखाही मी नाही, म्हणून मी तुझे आभार मानतो.

मी आठवड्यातून दोनदा उपास करतो; जे मला मिळते त्या सर्वांचा दशांश देतो.’ जकातदार तर दूर उभा राहून वर स्वर्गाकडे दृष्टी लावण्यासदेखील न धजता आपला ऊर बडवत म्हणाला, ‘हे देवा, मज पाण्यावर दया कर.’ — लूक १८:१०-१३

आणि आपण या देवाच्या प्रिय पुत्राकडून शिकू शकतो:

हे शब्द ऐकून वृद्धांतल्या वृद्धापासून तो थेट शेवटल्या माणसापर्यंत ते सर्व एकामागून एक निघून गेले; येशू एकटा राहिला आणि तेथेच ती स्त्री मध्ये उभी होती. नंतर येशू उठला व त्या स्त्रीशिवाय तेथे कोणी नाही असे पाहून तिला म्हणाला, “बाई, तुला दोष देणारे कोठे आहेत? तुला कोणी दंड ठरवला नाही काय?” ती म्हणाली, “प्रभूजी, कोणी नाही.” तेव्हा येशू तिला म्हणाला, “मीही तुला दंड ठरवत नाही; जा; ह्यापुढे पाप करू नकोस.” योहान ८:९-११

क्षमा केलेला, कृतज्ञ पापीच एकटा देवाचे ज्ञान प्राप्त करण्यास पात्र असतो. जसं त्याचं ज्ञान वाढतं, तसं त्याचं मनःपरीवर्तन अधिक खोल जातं, आणि देवावर त्याचं संपूर्ण अवलंबून राहणे अधिक दृढ होत जातं. स्वतःवरचा आत्मविश्वास हळूहळू गळून पडतो, आणि “स्व” या दुर्गंधीयुक्त भावनातून त्याचा आत्मा रिकामा होतो जेणेकरून त्या जागी देवाचा आत्मा येऊन त्याला शिकवू शकेल, मार्गदर्शन करू शकेल.

या भूमिकेतून आपण नम्रपणे तो महत्त्वाचा प्रश्न विचारू शकतो:

आणि मी जाऊन तुमच्यासाठी जागा तयार केली म्हणजे पुन्हा येऊन तुम्हांला आपल्याजवळ घेईन; ह्यासाठी की, जेथे मी आहे तेथे तुम्हीही असावे. मी जातो तिकडचा मार्ग तुम्हांला ठाऊक आहे.” थोमा त्याला म्हणाला, “प्रभूजी, आपण कोठे जाता हे आम्हांला ठाऊक नाही; मग मार्ग आम्हांला कसा ठाऊक असणार?”

— योहान १४:३-५

हे किती आश्चर्यकारक आहे ना की, थोमाससमोर उत्तर अगदी स्पष्टपणे होतं, तरीही त्याला ते दिसलं नाही. आपण स्वतःला थोमापेक्षा अधिक समजूतदार व श्रेष्ठ असल्याचा दावा करण्याची हिंमत करू शकतो काय?

मार्ग सत्य आणि जीवन

ऐंशीच्या दशकातील डिजिटल क्रांतीच्या पार्श्वभूमीवर माझं तारुण्य बहरलं, जेव्हा "व्हिडिओने रेडिओ स्टारला मारून टाकलं." मी स्पेस इन्वेडर्स, पॅकमॅन, आणि अँस्टरॉइड्स ने भरलेल्या पडद्यांकडे पाहत मोठा झालो, तेव्हा मला कल्पनाही नव्हती की मला लोकप्रिय संस्कृतीच्या भोवऱ्यात ओढले जात आहे. या काळात एक गाणं माझ्या मनात ठळकपणे कोरलं गेलं, ज्याने एक महत्वाचा प्रश्न विचारला होता: "प्रेम म्हणजे नेमकं काय, कोणी खरंच कोणावर प्रेम करतो काय?" या गाण्याची सुरुवात एका सुंदर प्रकारच्या प्रेमाच्या चित्रणाने होते, एक असं प्रेम जे शुद्ध, निःस्वार्थ आणि स्थिर आहे:

"तू माझ्यावर प्रेम करतोस की नाही, याचा काहीही फरक पडत नाही.

तुला वाटतं की मी तुझ्यावर प्रेम करत नाही, तरी मी प्रेम करतो

कधी कधी तू माझ्या प्रेमावर शंका घेतोस, पण मला काहीच वाटत नाही.

मला का वाटावं? खरंच, मला का वाटावं?"

पण, गाण्याच्या मुखड्यात तो प्रश्न पुन्हा विचारला जातो:

"प्रेम म्हणजे नेमकं काय? कोणी खरंच कोणावर प्रेम करतो का?

प्रेम म्हणजे नेमकं काय? कोणी खरंच कोणावर प्रेम करतो का?"

परिपूर्ण प्रेमाच्या शोधात, गीतकार असा निष्कर्ष काढतो की, भीती नसलेलं परिपूर्ण प्रेम मिळू शकत नाही, आणि म्हणूनच आपण एकमेकांवर नेहमी शंका घेऊ हे स्वीकारायला हवं.

कुणी कुणावर इतकं प्रेम करू शकतं का की त्यांना कधीच भीती वाटणार नाही?

कधीच चिंता वाटणार नाही, कधीच दुःख होणार नाही?

उत्तर आहे की ते इतकं प्रेम करू शकत नाहीत, कुणीही करू शकत नाही.

म्हणूनच तू माझ्यावर शंका घेतेस, आणि मला काही वाटत नाही.

हे गाणं ऐकणाऱ्याला शेवटी सांगते की, तुमच्यावर प्रेम करणारे लोक तुम्हाला सोडून जाण्याचा निर्णय घेतील यासाठी तुम्ही तयार असावं.

आणि कदाचित प्रेम म्हणजे लोकांना त्यांना जे व्हायचं आहे ते होऊ देणं असेल,

दरवाजा नेहमी उघडाच ठेवला पाहिजे.

परिस्थितीमुळे कोणी तुमच्यापासून दूर गेले तरी प्रेम करायला हवं,

आणि केवळ शंका घेण्यात वेळ घालवू नये.

प्रेम म्हणजे काय? हा प्रश्न माझ्या मनात खोलवर रुजला होता, जरी मला तो जाणवला नसेल. हे गाणे प्रदर्शित झाल्यानंतर १२ महिन्यांच्या आत, मला माझं पहिलं प्रेम मिळालं. पण ८ महिन्यांच्या आतच ते संपलं, आणि मी किशोरवयीन प्रेमाच्या त्या रोमँटिक शिखरावरून दुःख आणि रिकामेपणाच्या खोल गर्तेत पडलो, खूप एकट वाटत होतं आणि मी पुन्हा एकदा प्रेम म्हणजे काय याचा विचार करत होतो. याच काळात आणखी एक गाणं आलं जे मी वारंवार ऐकत असे:

मला थोडा वेळ घ्यावा लागेल, गोष्टींचा विचार करण्यासाठी थोडा वेळ द्यावा लागेल.

मी ओळींमधील अर्थ नीट समजून घेतला पाहिजे, कदाचित भविष्यात त्याची गरज पडेल.

आता हा पर्वत मला चढायचा आहे, तो माझ्या खांद्यावर जगाचा भार असल्यासारखा वाटतोय.

ढगांमधून मला प्रेमाची चमक दिसते, जीवन जसजसं थंड होत जातं, तसतसं ते मला उबदार ठेवतं.

माझ्या आयुष्यात दुःख आणि वेदना आहेत.

मला माहित नाही की मी पुन्हा त्याला सामोरे जाऊ शकेन का.

आता थांबू शकत नाही, मी खूप दूर आलो आहे, हे एकांत जीवन बदलण्यासाठी.

मला प्रेम काय आहे हे जाणून घ्यायचं आहे, मला ते तू दाखवावेस असं वाटतं.

मला प्रेम कसं वाटतं हे अनुभवायचं आहे, मला माहित आहे की तू मला ते दाखवू शकतोस.

गीतकार या जगातील प्रेमाबद्दल बोलत असला तरी, त्याच्या शब्दांमध्ये एक खोल अंतःकरणाची हाक होती जी माझ्या आत्म्याने पकडली. ती माझ्या निर्मात्याला केलेली हाक होती – मला प्रेम काय आहे हे जाणून घ्यायचं आहे, मला ते तू दाखवावेस अशी माझी इच्छा आहे.

काही महिन्यांनंतर, माझ्या आयुष्यातील निवडींचे परिणाम दिसू लागल्याने मी निराश झालो होतो. अशा अवस्थेत मी देवाला मोठ्याने हाक मारली. अंधार, दुःख आणि वेदनांनी भरलेल्या जगात माझ्या स्वार्थाच्या अपराधाने मला एका चांगल्या मार्गाचा मनापासून शोध घेण्यास प्रवृत्त केले.

मी जड अंतःकरणाने माझ्या खोलीत गुडघे टेकले. मी येशूला प्रार्थना केली की त्याने मला माझ्या ढोंगीपणातून, पापी स्वभावातून आणि मैत्री व कुटुंबाच्या भावना दुखावून स्पर्धा करण्याच्या वृत्तीतून मुक्त करावे.

मी माझ्या पलंगाशेजारी गुडघे टेकले असताना, वधस्तंभाचे दृश्य माझ्यासमोर आले. मला येशू त्या वधस्तंभावर वेदनांनी तळमळताना दिसला आणि माझे हृदय त्याच्याकडे ओढले गेले.

माझ्या पापांमुळेच त्याला तिथे खिळले होते, याची मला खूप लाज वाटली. येशूला पाहताना, मला ही भावना आली की त्याने माझ्या पापांसाठी मला दोषी ठरवले नाही; मला खात्री पटली की मला क्षमा मिळवण्याची जी इच्छा होती ती पूर्ण झाली आहे.

माझ्या हृदयात आनंद उसळला आणि अश्रूंच्या पुरात तो बाहेर पडला. मला क्षमा मिळाली होती! मी मुक्त झालो होतो! येशू माझा तारणारा बनला आणि त्या दिवसापासून माझे हृदय त्याचे सिंहासन बनले.

मला प्रेम काय आहे हे जाणून घ्यायचे होते आणि त्याने मला ते दाखवले. मी माझ्या तारणाऱ्याला दुखावले असले तरी, मला मोकळेपणाने क्षमा मिळाली. हेच प्रेम होते – खरे प्रेम. जरी मी त्याच्या माझ्यावरील प्रेमावर शंका घेतली होती, ज्यामुळे त्याला खूप दुःख झाले होते, तरीही त्याने मला क्षमा केली.

आता माझ्या हृदयात एक नवीन गीत भरले होते:

एक तारणारा आहे
येशू, देवाचा स्वतःचा पुत्र
देवाचे अनमोल कोकरो, मसिहा
पवित्र एकटा

धन्यवाद, हे माझ्या पित्या
आम्हाला तुझा पुत्र दिल्याबद्दल
आणि तुझा आत्मा मागे ठेवल्याबद्दल
जोपर्यंत पृथ्वीवरील कार्य पूर्ण होत नाही.

कीथ ग्रीन यांनी गायलेले, देअर इज अ रिडीमर. (१९८२)

येशूने माझं संपूर्ण जीवन प्रकाशमान केलं. माझ्या आवडीनिवडी आणि इच्छा पूर्णपणे बदलल्या. क्षमेच्या पूर्ण खात्रीने मला त्याच्यासाठी सर्वकाही सोडून देण्यास प्रेरित केले. मी देवाला शांत करण्यासाठी गोष्टी सोडल्या नाहीत, तर माझ्या तारणाऱ्याला दुखावण्याची माझी इच्छा नव्हती म्हणून मी त्या सोडल्या. त्याला दुखावण्याच्या विचाराने मलाच दुःख होत असे. पूर्वी ज्या गोष्टी मी सहज करत असे, त्या करणं मला अधिकाधिक कठीण वाटू लागलं.

"मज पाप्यावर दया कर" या भूमिकेतून बायबल माझ्यासाठी सर्वस्व बनलं. पूर्वी मी ऐकत असलेल्या संगीतातील भावना येशूच्या आत्म्याशी जुळत नव्हत्या, ज्या मला शास्त्रांद्वारे मिळत होत्या. मला माझ्या आतमध्ये एक संघर्ष जाणवत होता माझ्या शारीरिक इच्छा आणि देवाच्या आत्म्यामधील युद्ध.

अनेकदा मी गुडघे टेकून येशूकडे प्रार्थना केली की त्याने मला वासनात्मक इच्छा आणि स्वाधीनता मुक्त करावे, आणि त्याने माझ्या प्रार्थना ऐकल्या आणि मला वारंवार मुक्त केलं.

एका प्रसंगी, मी काही 'टॉप 40' रॉक म्युझिक ऐकण्याच्या इच्छेमध्ये आणि बायबल वाचण्याच्या इच्छेमध्ये संघर्ष करत होतो. माझ्या डोक्यात एक धून फिरत होती आणि संगीत लावण्याचं दडपण येत होतं, ते मी झटकून शकलो नाही. मी गुडघे टेकले आणि या दडपणातून मुक्ती मिळवण्यासाठी कळकळीने प्रार्थना केली. हे जवळपास एक तासभर चाललं. माझ्या मनात एक प्रश्न आला: गाण्यासारख्या क्षुल्लक गोष्टीला मी इतकं का महत्त्व देतोय?

पण ते क्षुल्लक नव्हतं, कारण संगीत हे प्रेरणांसाठी एक प्रवेशद्वार आहे, ज्यामुळे संगीतामागे असलेली प्रेरणा तुमच्या विचारप्रक्रियेवर अधिक नियंत्रण मिळवते आणि तुम्हाला पापाकडे घेऊन जाते. शेवटी, हताश होऊन, मी येशूला मला मुक्त करण्यासाठी हाक मारली. मला माझ्या इच्छाशक्तीमध्ये त्वरित सामर्थ्य आल्याचं मला जाणवलं आणि मी लगेच उठलो, ते संगीत रेकॉर्ड घेतलं आणि नष्ट केलं.

या आव्हानांमधून आणि विजयांमधून, येशूवरील माझं प्रेम आणि त्याच्यावरील माझा विश्वास वाढला. ओह, या गाण्याचं शब्द माझ्यासाठी किती खरे आणि मौल्यवान बनले:

मला तुम्हाला सांगायला आवडेल की माझं येशूबद्दल काय मत आहे,
कारण मला त्याच्यात एक इतका मजबूत आणि खरा मित्र सापडला;
त्याने माझं जीवन कसं पूर्णपणे बदलून टाकलं, हे मला तुम्हाला सांगायचं आहे,
त्याने असं काहीतरी केलं जे दुसरा कोणताही मित्र करू शकला नाही.

येशूसारखा कुणीही माझ्याबद्दल कधीच काळजी घेतली नाही,
त्याच्यासारखा दयाळू मित्र दुसरा कोणी नाही;
माझ्याकडून पाप आणि अंधार काढून टाकणारा दुसरा कोणी नव्हता,
ओह, त्याने माझी किती काळजी घेतली!

आयुष्याच्या परीक्षा आणि संकटांमधून, येशू आणि माझ्यातील प्रेमाचं नातं अधिक

घट्ट झालं. माझ्या अत्यंत अपमानकारक पराभवांमध्येही, माझ्या तारणान्याने मला कधीच सोडलं नाही; माझ्या सर्वात मोठ्या विजयांमध्ये, तोच प्रेरणा होता आणि आहे.

मी येशूवरील माझं प्रेम आणि मला स्पर्श केलेल्या गाण्यांचे बोल तुमच्यासोबत शेअर करण्यासाठी हा वेळ का घेत आहे? याचा माझ्या पित्याच्या शोधाशी काय संबंध आहे? केवळ ख्रिस्तानेच मला माझ्या पापांमध्ये शोधून काढलं; केवळ ख्रिस्तानेच माझे ओझे हलके केले; केवळ ख्रिस्तानेच माझा मार्ग उजळला आणि माझं जग प्रकाशमान केलं. त्याने मला सत्याची प्रचिती दिली, केवळ सिद्धांतिकदृष्ट्या नाही तर प्रत्यक्षातही, की तो जगाचा प्रकाश आहे. मी जगात आलो तेव्हा त्यानेच मला प्रकाशित केले. त्यानेच मला विश्वासाचं एक माप दिलं, जेणेकरून मला मिळालेली क्षमा स्वीकारू शकेन आणि त्याच्यासोबत चालू शकेन.

मी आयुष्यभर चर्चमध्ये जात होतो. मी चालायला लागण्यापूर्वीच चर्चमध्ये होतो. मी ख्रिस्ती घरात वाढलो आणि ख्रिस्ती शाळेतही गेलो, पण येशू माझ्याकडे येईपर्यंत यापैकी कशानेही माझ्या आत्म्यात प्रकाश आला नाही. या गोष्टींनी माझ्यात पेटलेल्या ज्योतीसाठी लाकूड पुरवलं, पण यापैकी कोणतीही गोष्ट आग पेटवू शकली नाही.

सोळा वर्षांच्या कालावधीत, ख्रिस्तावरील माझं प्रेम विकसित झालं, माझी आशा दृढ झाली. त्याने माझा विश्वास जिंकला; तो मला सर्वात प्रिय भाऊ आणि मित्रापेक्षाही अधिक जवळचा बनला. आणि त्याने हे कशासाठी केलं? जेणेकरून तो मला त्याच्या पित्याकडे, माझ्या प्रिय पित्याकडे घेऊन जाईल, जेणेकरून मी त्याच्यात विश्रांती घेईन आणि त्याच्या पुत्रासोबत त्याच्या मिठीत, चिंता किंवा भीती नसताना विसाव घेईल.

तरीही, हा प्रवास करण्यासाठी, मला हा सल्ला स्वीकारायचा होता:

तुम्ही मला शरण याल आणि पूर्ण जिवेभावे माझ्या शोधास लागाल, तेव्हा मी तुम्हांला पावेन. - यिर्मया २९:१३

त्यासाठी माझ्या संपूर्ण जिवाभावाची गरज का होती? कारण माझे कोणतेही विचार त्याच्याशी जुळत नव्हते; कारण नकळत, माझं हृदय स्वाभाविकपणे त्याच्याशी युद्ध करत होतं; कारण माझ्यात त्याला शोधण्याची कोणतीही प्रवृत्ती नव्हती. हे सर्व मला पित्यापासून द्यावं लागलं म्हणजेच, एक हृदयपरीवर्तन ज्यामुळे माझ्यामध्ये आणि त्या जुनाट सर्पामध्ये, ज्याला दियाबल आणि सैतान म्हणतात, वैर निर्माण झालं. ख्रिस्तच पित्याचा मार्ग, सत्य आणि जीवन आहे.

देवाचा शोध येशू ख्रिस्ताच्या प्रकटीकरणाशिवाय करणे पूर्णपणे अशक्य आहे. ख्रिस्ताने स्वतः हे अगदी स्पष्ट केले आहे:

देवाला कोणीही कधीच पाहिले नाही; जो एकुलता एक जन्मलेला पुत्र देवपित्याच्या

जे लोक तू मला जगातून दिलेस त्यांना मी तुझे नाव प्रकट केले; ते तुझे होते आणि तू ते मला दिलेस; आणि त्यांनी तुझे वचन पाळले आहे. - योहान १७:६

माझ्या पित्याने माझ्या हाती सर्वकाही दिले आहे आणि पित्यावाचून पुत्राला कोणी ओळखत नाही, आणि पुत्रावाचून व ज्या कोणास त्याला प्रकट करण्याची पुत्राची इच्छा असेल, त्याच्यावाचून पित्याला कोणी ओळखत नाही. - मत्तय ११:२७

येथे आपल्याला पित्याच्या शोधात सर्वात मूलभूत आणि महत्वाचे तत्त्व सापडते. केवळ येशूच पित्याला त्याच्या पूर्णत्वाने प्रकट करतो. स्वर्गाखाली दुसरं असं कोणतंही नाव नाही जिथे आपण पित्याच्या गौरवाची किंवा स्वभावाची चमक पाहू शकतो. हे तत्त्व ठामपणे लागू केल्याशिवाय पित्याला ओळखण्याची कोणतीही आशा नाही.

माझ्या पित्याचा आवाज खऱ्या अर्थाने ऐकण्यासाठी मला सोळा वर्षे लागली, ज्याची मी यापूर्वी कधी कल्पनाही केली नव्हती. मला अपेक्षित होतं तसं ते नव्हतं, पण हे पूर्णपणे समजण्यासारखं आहे कारण माझे मार्ग त्याच्या मार्गासारखे नाहीत.

दुःखित हृदय असलेला किशोरवयीन मुलापासून तर ज्याला नवीन जीवन मिळालं, ते लग्नाच्या आनंद आणि जवळीकतेपर्यंत, आणि नंतर माझ्या मुलांच्या जन्मापर्यंत, येशू मला त्याच्या पित्याकडे अधिकाधिक ओढत गेला आहे. देवामध्ये इतरांसोबतच्या माझ्या नात्यांमध्ये मी वाढत असताना, मला त्याच्या पितृत्वाची प्रेमळता अधिकाधिक दिसू लागली आणि मी त्याचे कौतुक करू लागलो. त्याच्या पितृत्वाच्या स्वभावाचे अधिक पैलू माझ्या अनुभवात आणि जगाच्या माझ्या दृष्टिकोनातून चमकू लागले.

माझा मार्गदर्शक आणि पारदर्शक, सांत्वनकर्ता, सोबती नेहमीच येशू होता. पित्याने आपल्या पुत्राच्या बाप्तिस्म्यावेळी बोललेल्या शब्दांवर मी मनन करत असताना, मला येशूमध्ये माझे स्वतःचे पुत्रत्व त्याच्या पुत्रत्वाचा विस्तार म्हणून दिसले. माझ्या तारणाऱ्याने मला त्या ठिकाणी आमंत्रित केले. देवाचा पुत्र असण्याचा आनंद, आशीर्वाद आणि विश्रांती त्याने माझ्याशी मोकळेपणाने वाटून घेतली.

या विश्रांतीच्या ठिकाणाहून, आपण माझ्या मानवी न्यायाच्या संकल्पना आणि आपल्या पित्याच्या दयेमधील माझ्या अडचणीकडे परत येऊया. आपला पिता दुष्टपणाशी कसे वागतो आणि त्याच वेळी भटकलेल्या पाप्याला दया आणि कृपा कशी दाखवतो?

प्रकरण ६

तू माझा त्याग का केलास

पित्याचा न्याय आणि दया यांच्या प्रशासनाचा प्रश्न हा मुळात पित्याचे चारित्र्य कसे आहे याबद्दलचा प्रश्न आहे. यापेक्षा मोठा प्रश्न विचारण्यासारखा नाही, कारण आत्म्यांचे तारण थेट या प्रश्नाशी जोडलेले आहे. येशूने हे असे व्यक्त केले आहे:

सार्वकालिक जीवन हेच आहे की, तू जो एकच खरा देव त्या तुला व ज्याला तू पाठवलेस त्या येशू ख्रिस्ताला त्यांनी ओळखावे. - योहान १७:३

मानवी इतिहासात देवाच्या लोकांचा सैतान आणि त्याच्या सैन्यावरचा अंतिम विजय थेट या प्रश्नाशी संबंधित आहे:

नंतर मी पाहिले, तो पाहा, कोकरा सीयोन डोंगरावर उभा राहिलेला दृष्टीस पडला; त्याच्याबरोबर त्याचे नाव व त्याच्या पित्याचे नाव 'कपाळावर' लिहिलेले एक लक्ष चव्वेचाळीस हजार इसम होते; - प्रकटीकरण १४:१

तर बायबल पित्याचे नाव म्हणून कशाची व्याख्या करते? ते म्हणजे तो कोण आहे. तो कसा आहे. आणि देवाचा पुत्र स्वर्गातून खाली आपल्याला हेच दाखवण्यासाठी आला.

जे लोक तू मला जगातून दिलेस त्यांना मी तुझे नाव प्रकट केले; ते तुझे होते आणि तू ते मला दिलेस; आणि त्यांनी तुझे वचन पाळले आहे. - योहान १७:६

येशूने शिष्यांना त्याने पित्याला कसे प्रकट केले हे सांगतो. प्रकटीकरण १४:१ शी थेट संबंध दर्शवणारे आणखी एक भाषांतर पहा:

जे लोक तू मला जगातून दिले त्यांना मी तुझे नाव प्रकट केले. ते तुझे होते आणि ते तू मला दिलेस आणि त्यांनी तुझे वचन पाळले आहे. - योहान १७:६ (IRVMAR)

या मुद्द्याचे महत्त्व आपण गमावता कामा नये. पित्याचे नाव २,००० वर्षांपूर्वी येशूने या जगात त्याच्या कार्यादरम्यान प्रकट केले. काही वचनांनं आधी, येशू आपल्याला सांगतो की हेच त्याच्या पृथ्वीवरील कार्याचे उद्दिष्ट होते.

जे तू काम मला करावयाला दिलेस ते पूर्ण करून मी पृथ्वीवर तुझे गौरव केले आहे. - योहान १७:४ (IRVMAR)

येशू "मी पृथ्वीवर तुझे गौरव केले आहे" याचा अर्थ काय सांगतो? येशूने याच अध्यायाच्या ६ व्या वचनात हा विचार अधिक स्पष्ट केला. तो असे सांगत होता की त्याने पित्याचे संपूर्ण चारित्र्य शिष्यांना प्रकट केले. म्हणूनच तो फिलिप्पाला असे म्हणू शकला:

फिलिप्प, त्यास म्हणाला, "प्रभूजी, आम्हास पिता दाखवा, म्हणजे आम्हास तेवढे पुरे आहे." येशूने त्यास म्हटले: "फिलिप्पा, मी इतका काळ तुम्हाजवळ असूनही तू मला ओळखित नाहीस काय? ज्याने मला पाहिले आहे त्याने पित्याला पाहिले आहे; तर 'आम्हास पिता दाखवा' असे तू कसे म्हणतोस? योहान १४:८-९

पित्याचे चारित्र्य कसे आहे हे आपल्याला नक्कीच कळू शकते, हे जाणून घेणे किती आनंदाचे आहे! येशू जेव्हा या पृथ्वीवर आला, तेव्हा त्याने त्याला प्रकट केले. हा तो महान प्रकाश होता जो जगात आला आणि ज्याने अंधाराला प्रकाशित केले.

त्याच्यामध्ये जीवन होते; आणि ते जीवन मनुष्यमात्राचा प्रकाश होते. ५तो प्रकाश अंधारात प्रकाशतो; तरी अंधाराने त्यास स्वीकारले नाही. जो खरा प्रकाश प्रत्येक मनुष्यास प्रकाशित करतो तो जगात येणार होता. तो जगात होता व जग त्याच्याद्वारे निर्माण झाले, तरी जगाने त्यास ओळखले नाही. जे त्याचे स्वतःचे त्यांच्याकडे तो आला, तरी त्याच्या स्वकीयांनी त्याचा स्वीकार केला नाही. - योहान १:४-५, ९-११ (IRVMAR)

येशूने प्रकट केलेले चरित्र मानवजातीसाठी अपायकारक होते. त्याने दाखवलेले प्रेम, दया आणि करुणा यामुळे मनुष्याचे संकुचित, दोषी ठरवणारे स्वरूप उघड झाले. आपल्याला सांगितले आहे की जगाने येशूला ओळखले नाही. कारण त्यांना त्याला ओळखायचे नव्हते. आणि येशूला न ओळखणे म्हणजे जगाने पित्याला ओळखले नाही. हा तो महान अंधार होता ज्याने संपूर्ण जगाला व्यापले होते.

मी आपल्या पित्याच्या नावाने आलो आहे पण तुम्ही माझा स्वीकार करत नाही; दुसरा कोणी स्वतःच्या नावाने आला तर त्याचा तुम्ही स्वीकार कराल. - योहान ५:४३

जो कोणी पुत्राला नाकारतो त्याला पिता लाभला नाही; जो पुत्राला स्वीकारतो त्याला पिता लाभला आहे. - १ योहान २:२३

येशूला नाकारून, पृथ्वीवरील सर्वात भाग्यवान राष्ट्रांने, ज्यांना देवाला जाणून घेण्याची सर्वात मोठी संधी होती, त्यांनी पित्यालाही नाकारले.

येशू त्यांना म्हणाला, “मी पित्याकडची पुष्कळशी चांगली कृत्ये तुम्हांला दाखवली आहेत. त्यांतून कोणत्या कृत्यामुळे तुम्ही मला दगडमार करता?” यहुद्यांनी त्याला उत्तर दिले, “चांगल्या कृत्यासाठी आम्ही तुम्हांला दगडमार करत नाही, तर दुर्भाषणासाठी; कारण तुम्ही मानव असून स्वतःला देव म्हणवता.” - योहान १०:३२-३३

यहुदी नेत्यांची देवाबद्दलची कल्पना येशू त्यांच्यामध्ये जसे राहत होता त्यापेक्षा वेगळी होती. त्यांची देवाबद्दलची कल्पना चुकीची होती हे नम्रपणे कबूल करण्याऐवजी, त्यांनी येशूला एक खोटा शिक्षक म्हणून नाकारले, ज्याला मृत्यूची शिक्षा देणे योग्य होते.

मुख्य याजक व त्यांचे कामदार त्याला पाहून ओरडून म्हणाले, “ह्याला वधस्तंभावर खिळा, वधस्तंभावर खिळा.” पिलात त्यांना म्हणाला, “तुम्हीच त्याला नेऊन वधस्तंभावर खिळा, कारण मला त्याच्या ठायी अपराध दिसत नाही.” यहुद्यांनी त्याला उत्तर दिले, “आम्हांला नियमशास्त्र आहे; आणि त्या शास्त्राप्रमाणे हा मेला पाहिजे, कारण ह्याने स्वतःला देवाचा पुत्र केले.” - योहान १९:६-७

यहुदी राष्ट्राला येशूचा मृत्यू हवा होता. पिलातने येशूच्या निर्दोष असण्याची साक्ष दिली असली तरी, आपली खुर्ची वाचवण्यासाठी त्याने येशूला मारण्याची परवानगी दिली. येशूचे जीवन त्याच्या अधिकाराने भरलेल्या मनात प्रवेश करू शकले नाही. यहुदी मंडळी आणि रोमन सैन्य ह्यांनी एकत्र येऊन येशूला नाकारले – आणि अशा प्रकारे येशूच्या व्यक्तीमहत्त्वामध्ये पित्याचे चरित्रही नाकारले.

वधस्तंभावरील ख्रिस्ताच्या मृत्यूमध्ये, मानवाचा चेहरा आणि देवाचा चेहरा प्रकट होतो. ख्रिस्तामध्ये प्रकट झालेला देवाच्या चारित्र्याचा शुद्ध प्रकाश कलंकित मानवी स्वभावाने शांत केला. नम्रपणे पश्चात्तापात न करता, मानवजातीने जगात आलेल्या प्रकाशाचा वध करणे पसंत केले. वधस्तंभावर येशूचे विधान पित्याच्या हृदयातील दुःख प्रकट करते.

आणि सुमारे नवव्या तासाला येशू मोठ्याने आरोळी मारून बोलला, “एली, एली, लमा सबखथनी,” म्हणजे “माझ्या देवा, माझ्या देवा, तू माझा त्याग का केलास?” मतय २७:४६

बहुतेक लोक या शब्दांचा अर्थ असा लावतात की येशू देवाने त्याला सोडून दिल्याबद्दल फक्त आपली भावना व्यक्त करत होता. पण येशूने आपल्याला सांगितलं आहे की, तो स्वतःचे शब्द कधीच बोलत नाही, तर केवळ त्याचे पिता त्याला जे शब्द देतो तेच तो बोलतो.

मी पित्यामध्ये व पिता माझ्यामध्ये आहे असा विश्वास तू धरत नाहीस काय? ज्या गोष्टी मी तुम्हांला सांगतो त्या मी आपल्या मनाच्या सांगत नाही; माझ्यामध्ये राहणारा पिता स्वतःची कार्ये करतो. - योहान १४:१०

ऐकणाऱ्यांना त्याच्या शब्दांवरून असं वाटलं नाही की तो देवाला हाक मारत होता:

तेथे जे उभे होते त्यांच्यातील कित्येकांनी हे ऐकून म्हटले, “तो एलीयाला हाक मारतो.”
- मतय २७:४७

यामध्ये आणखी एक विचार जोडला जातो, तो म्हणजे 'देव' या शब्दाच्या अर्थामध्ये काय समाविष्ट असू शकतं:

तू आपल्या देवाची निंदा करू नको किंवा तुझ्या लोकांच्या राज्यकर्त्याला शाप देऊ नको. - निर्गम २२:२८ (IRVMAR)

'देव' [एल किंवा एली] हे नाव लोकांच्या नेत्यांना सूचित करू शकतं. आणि येशूने लोकांना सांगितलं:

येशूने त्यांना म्हटले, “तुम्ही देव आहा, असे मी म्हणालो हे तुमच्या शास्त्रात लिहिले नाही काय? ज्यांना देवाचे वचन प्राप्त झाले त्यांना जर त्याने देव म्हणले आणि शास्त्रलेखाचा भंग होत नाही - योहान १०:३४-३५ (IRVMAR)

तर, येशू पित्याने त्याला सोडून दिल्याबद्दल अतिशय दुःखद निराशेने आपल्या पित्याला हाक मारत होता? की येशू आपल्या पित्याच्या वतीने लोकांच्या राज्यकर्त्यांना बोलत होता, आणि विचारत होता की त्यांनी त्याचा आणि त्याच्या पित्याचा त्याग का केला?

हे जाणून की देवाचे मार्ग आपले मार्ग नाहीत, आणि मानवजात स्वाभाविकपणे देवाचे वैरी आहे, ख्रिस्ताच्या शब्दांबद्दलची आपली समज पित्याचे चारित्र्य प्रकट करते की आपले स्वतःचे? आरशाच्या तत्वात (Mirror Principle) तुमचे स्वागत आहे. ही घटना बायबल वाचताना आपल्या सर्वांना असलेली मुख्य समस्या उघड करते. यावर आपण सखोलपणे विचार करूया.

ज्या वेळी यहुदी नेते येशूला वधस्तंभावर खिळतील त्याबद्दल बोलताना येशू म्हणाला:

तेव्हा येशू त्यांना म्हणाला, “तुम्ही जेव्हा मनुष्याच्या पुत्राला उंच कराल तेव्हा तुम्हास हे कळेल की तो मी आहे आणि मी स्वतः काही करीत नाही तर पित्याने मला सांगितल्याप्रमाणे मी हे करतो. - योहान ८:२८

पित्याने त्याच्या पुत्राला हे शिकवले होते की तो त्याला वधस्तंभावर सोडून देईल? पित्याने त्याच्या पुत्राला वेदनांनी कळकळून त्याला हाक मारण्यास आणि पित्याने त्याला सोडून दिले आहे असं म्हणायला सांगितलं होतं काय? पुढच्याच वचनात येशू म्हणतो:

ज्याने मला पाठवले तो माझ्याबरोबर आहे; त्याने मला एकटे सोडले नाही; कारण मी नेहमी त्यास आवडणाऱ्या गोष्टी करतो.” - योहान ८:२९

येशूने नेहमी तेच केलं जे त्याच्या पित्याला आवडलं, म्हणूनच पिता नेहमी त्याच्यासोबत होता. पित्याने त्याला कधीच सोडले नाही. जर येशूने स्वतःला या कल्पनेबाबत वचनबद्ध केले असते की देवाने त्याला सोडून दिले आहे, तर पिता तिथे नाही असे त्याला वाटत असताना तो स्वतःच्या आत्म्याला पित्याच्या हाती कसे देऊ शकला असता?

येशू मोठ्या आवाजात ओरडला, “पित्या, मी आपला आत्मा तुझ्या हाती सोपवून देतो.” असे बोलून त्याने प्राण सोडून दिला. - लुक २३:४६ (IRVMAR)

नक्कीच सैतानाने येशूला या विचाराने दाबले असेल की त्याच्या पित्याने त्याला मरण्यासाठी सोडून दिले आहे. याव्यतिरिक्त, मध्यदिवसापासून दुपारी ३ वाजेपर्यंत त्याच्याभोवती असलेल्या अंधाराचा अर्थ काय असू शकतो?

मग दुपारी बारा वाजेपासून ते तीन वाजेपर्यंत सर्व देशभर अंधार पडला होता. - मतय २७:४५

बायबल आपल्याला सांगते की देव प्रकाश आहे आणि त्याच्यामध्ये कोणताही अंधार नाही (१ योहान १:५). गेदसेमेनी बागेत त्याला पकडण्यासाठी आलेल्यांना येशूने काय सांगितले?

मी तर तुम्हाबरोबर दररोज परमेश्वराच्या भवनात असे आणि तुम्ही माझ्यावर हात टाकला नाही. परंतु ही तुमची वेळ आणि अंधाराची सत्ता आहे. लूक २२:५३

येशूने हा अंधार इस्राएलाच्या नेत्यांना आणि त्यांच्या येशूला नष्ट करण्याच्या इच्छेला दर्शवून म्हंटले. त्यामुळे, येशूभोवतीचा अंधार हा निवडलेल्या लोकांकडून येशूचा द्वेष आणि तिरस्काराचा एक दुःखद दृश्य होता. ७०० वर्षांपूर्वी संदेष्टा यशयाने हयाबद्दल भविष्यवाणी केली होती:

लोकांनी तुच्छ मानलेला आणि नाकारलेला; दुःखी आणि यातनेशी परिचित तो मनुष्य होता. ज्याच्यापासून लोक आपले तोंड लपवत, असा तो तुच्छ होता; आणि आम्ही त्यास किरकोळ मानले. - यशया ५३:३

आणि कयफा, मुख्य याजकाने याची पुष्टी केली:

तेव्हा त्यांच्यापैकी कयफा नावाचा कोणीएक मनुष्य जो त्या वर्षी महायाजक होता, तो त्यांना म्हणाला, “तुम्हास काहीच कळत नाही. प्रजेसाठी एका मनुष्याने मरावे आणि सर्व राष्ट्रांचा नाश होऊ नये तुम्हास फायदेशीर आहे, हेही तुम्ही लक्षात आणत नाही.” - योहान ११:४९-५०

येशूला इस्राएलाच्या नेत्यांकडून नाकारले गेल्याचे वाटले; त्याच्या भावंडांना त्याचे कार्य समजले नाही; त्याच्या शिष्यांपैकी एकाने त्याला दगा दिला; आणि त्याच्या मृत्यूच्या आदल्या रात्री त्याचे शिष्य त्यांच्यापैकी मोठा कोण आहे यावरून वाद घालत होते, हे सर्व दर्शवते की त्यांनी त्याच्या संदेशातील मुख्य तत्त्वे स्वीकारलीच नव्हती.

तसेच, त्यांच्यामध्ये अशासंबंधी वाद निर्माण झाला की, त्यांच्यामध्ये सर्वात मोठा कोण आहे. - लूक २२:२४

येशू वधस्तंभावर असताना, त्याच्या मागे चालणाऱ्यांच्या चेहऱ्याकडे पाहताना, त्याला त्यांच्या हृदयात शंका निर्माण झाल्याचे दिसले. 'जर तो मरत असेल, तर तो मशीहा कसा असू शकतो?', असा त्यांना प्रश्न पडला (लूक २४:१९-२१).

ख्रिस्ताभोवतीचं ते अंधारमय वातावरण एका क्रोधित देवाचा कोप होता का, जो एका प्रतिनिधीवर आपला सूड घेत होता? की मानवजातीच्या क्रोधाची ती अभिव्यक्ती होती ज्यांनी देवाने त्यांच्याकडे पाठवलेल्याला नाकारलं?

या प्रश्नाचे उत्तर पित्याला शोधण्यासाठी महत्त्वाचे आहे. जेव्हा आपण देवाचा मानवांसोबतचा व्यवहाराचा इतिहास वाचतो, तेव्हा आपण प्रश्न विचारतो, की कोण कोणाला सोडून देत आहे?

तेव्हा इस्राएली लोकांनी परमेश्वरास मोठ्याने आरोळी मारीत म्हटले की, "आम्ही तुझ्याविरुद्ध पाप केले आहे; ते असे की आम्ही आपल्या देवाला सोडून बआलाच्या मूर्तीची उपासना केली." तरी तुम्ही मला सोडून दुसऱ्या देवांची उपासना केली; यास्तव मी यापुढे तुमचा बचाव करणार नाही. शास्ते १०:१०,१३

मी त्यांना मिसरातून वर आणले त्या दिवसापासून आजपर्यंत जी सर्व कामे त्यांनी केली त्याप्रमाणे त्यांनी हे केले आहे, मला सोडून अन्य देवाची सेवा त्यांनी केली, आणि तसेच त्यांनी तुझ्याशी केले आहे." १ शमुवेल ८:८

यहूदाच्या लोकांनी माझा त्याग केला. इतर दैवतांपुढे त्यांनी धूप जाळला. त्यांनी मला संताप आणला, त्यांनी अनेक मूर्तीही केल्या. म्हणून या प्रदेशावर माझा राग आहे. न विझवता येणाऱ्या अग्नीसारखा माझा संताप असेल. २ राजे २२:१७

अहाहा! हे राष्ट्र, पापी, दुष्कृत्यांच्या भाराने खाली दबलेले लोक, दुष्ट जनांची संतती, भ्रष्टाचाराने वागणारी मुले! त्यांनी परमेश्वरास सोडून दिले आहे, इस्राएलाच्या पवित्र परमेश्वरास त्यांनी तुच्छ लेखले आहे. यशया १:४

देवाने निवडलेल्या लोकांशी व्यवहार करत असताना, त्यांनी त्याला सतत नाकारले. याचे परिणाम जेव्हा समोर आले, तेव्हा त्यांनी देवावर त्यांना सोडून दिल्याचा आरोप केला, कारण मानवजात असंच करते: स्वतः निर्माण केलेल्या समस्यांसाठी देवाला दोष देते. येशू "तू माझा त्याग का केलास?" असे ओरडत असताना आपण जेव्हा हे वचन वाचतो, तेव्हा आपणही असेच करतो.

आपल्याला दिसते की देव येशूला सोडून देत आहे, कारण आपण देवाच्या चारित्र्याबद्दल असंच विचार करतो. पापी लोकांशी देवाने जसं वागावं असं आपल्याला वाटतं, तसंच तो येशूशी वागत आहे, असं आपल्याला दिसतं. इस्राएलाच्या नेत्यांना हाक मारून "तुम्ही माझा त्याग का केला?" असं विचारताना देवाचं दुःख आपल्याला नैसर्गिकरित्या दिसत नाही. आपल्याला हे का दिसत नाही? कारण आपले विचार त्याच्यासारखे नाहीत आणि तो खरोखर कसा आहे हे आपल्याला माहित नाही.

पण स्तोत्रसंहिता २२ मधील भविष्यवाणीबद्दल काय? हे असं दर्शवत नाही का की देव येशूला वधस्तंभावर सोडून देईल, आणि येशू याच स्तोत्राचे वचन उच्चारन करत नाही काय?

दाविदाचे स्तोत्र. माझ्या देवा, माझ्या देवा तू मला का सोडून गेलास? मला तारायला आणि माझ्या वेदनांचा शब्द ऐकायला तू दूर का आहेस? माझ्या देवा, मी तुला दिवसा हाक मारली परंतु तू उत्तर दिले नाहीस, आणि मी रात्रीही गप्प बसलो नाही. तरी तू पवित्र आहेस, जो इस्राएलाच्या स्तवनामध्ये वसतोस. आमच्या पूर्वजांनी तुझ्यावर विश्वास ठेवला. होय देवा, त्यांनी तुझ्यावर विश्वास ठेवला आणि तू त्यांना वाचवलेस. - स्तोत्रसंहिता २२:१-४

हे स्तोत्र दाविदाच्या अनुभवाविषयी बोलते, ज्यात त्याने देवाने त्याला सोडून दिले आहे ह्या भावनांची भीती कशी जिंकली. तुम्ही हे वचन पुढे वाचत असताना, दाविदाला त्याच्या शंकेवर मात करून देव त्याच्यासोबत आहे यावर विश्वास ठेवल्याचे दिसून येते.

जे लोक परमेश्वराचे भय धरतात, ते तुम्ही त्याची स्तुती करा! याकोबाच्या सर्व वंशजांनो, त्यास मान द्या! इस्राएलाच्या वंशजांनो, परमेश्वराची भीती बाळगा आणि त्याचा आदर करा. कारण परमेश्वराने संकटात सापडलेल्यांच्या दुःखाला तुच्छ मानले

नाही आणि किळस केला नाही. आणि त्यांनी आपले मुख त्यांच्यापासून लपवले नाही. जेव्हा पिडीतांनी त्यास आरोळी केली, त्याने ऐकले. - स्तोत्रसंहिता २२:२३-२४

येशू स्तोत्रामधील शब्दांचा उपयोग आपली भीतीसोबतची लढाई व्यक्त करण्यासाठी

करतो, त्याच वेळी इस्राएलाच्या लोकांना त्याच्या पित्याची हाक देखील व्यक्त करतो. ही ख्रिस्ताकडून आलेली शुद्ध प्रेरणा आहे, कारण, साहजिकच, तो त्याच्या पित्याचेच शब्द बोलतो. हे शब्द तारणाऱ्याचा संघर्ष आणि पित्याचे दुःख दोन्ही व्यक्त करतात.

देव आणि मानव यांच्यातील एकमेव मध्यस्थ म्हणून, या निश्चयात्मक क्षणी, तो देव आणि मानव दोघांनाही प्रतिबिंबित करतो.

ख्रिस्ताचे हे शब्द आरश्याच्या तत्वाचे एक निश्चित प्रकटीकरण आहेत. देव आणि स्वतःबद्दलच्या आपल्या समजानुसारच आपण ते समजू शकतो.

जर आपण येशूचे हे शब्द स्वीकारले की त्याने पृथ्वीवर असताना पित्याचे चारित्र्य पूर्णपणे प्रकट केले, तर आपल्याला पुन्हा शास्त्रात पाहावे लागेल, हे निश्चित करण्यासाठी की आपण येशूच्या संदर्भात ते योग्यरित्या समजून घेतले आहे काय. जर आपण हे स्वीकारले की येशू खरोखरच जगाचा प्रकाश आहे आणि आपल्या शारीरिक स्वभावात आपण पूर्ण अंधारात आहोत, तर आपण पृथ्वीवर सेवा करत असताना येशूच्या जीवनाकडे पाहूनच देव कोण आहे हे शोधू शकतो. येशू यहुदी नेत्यांना जे बोलला ते ख्रिस्ती नेत्यांनाही लागू होऊ शकते हे आपण स्वीकारले पाहिजे:

तुम्ही माझे बोलणे का समजून घेत नाही? याचे कारण हेच की, तुमच्याकडून माझे वचन ऐकत नाही. तुम्ही आपला पिता सैतान यापासून झाला आहात आणि तुमच्या पित्याच्या वासनांप्रमाणे करू पाहता. तो प्रारंभापासून मनुष्य घात करणारा होता आणि तो सत्यात टिकला नाही, कारण त्याच्यामध्ये सत्य नाही. तो जेव्हा खोटे बोलतो तेव्हा तो स्वतःचे बोलतो, कारण तो लबाड व लबाडीचा पिता आहे. योहान ८:४३-४४

आपल्याला खात्री आहे का की आपण येशूचे शब्द समजून घेत आहोत? आपल्या वाईट स्वभावाच्या चुकीच्या दृष्टिकोनातून आपण येशूच्या अनेक गोष्टींचा चुकीचा अर्थ लावत आहोत काय? नकळतपणे आपण येशूचे शब्द त्याच्या पित्याच्या विरोधात वापरत आहोत काय, ज्यामुळे जो कोणी त्याच्या विरुद्ध वागेल त्याला तो कठोर शिक्षा करणारा आहे असे आपण दर्शवत आहोत काय?

आपल्याला खरोखरच येशू जगाचा प्रकाश असण्याचं महत्त्व आणि ते त्याच्या पित्याच्या चारित्र्याचं प्रकटीकरण कसं आहे, हे कळलं आहे काय? फिलिप्पाने विचारल्याप्रमाणे, आपणही विचारतो का: "प्रभूजी, आम्हास पिता दाखवा"? येशूचे उत्तर आणि बायबल कसे वाचावे यासाठी त्याचे काय महत्त्व आहे, हे आपण खरोखरच समजून घेतो काय?

"... ज्याने मला पाहिले आहे त्याने पित्याला पाहिले आहे; तर 'आम्हास पिता दाखवा' असे तू कसे म्हणतोस?" - योहान १४:९

प्रकरण ७

तोंडावर आच्छादन नसून

येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहणे म्हणजे पित्याची एक परिपूर्ण प्रतिमा किंवा प्रतिबिंब पाहण्यासारखे आहे. पौल ह्याला आरशात पाहण्यासारखे वर्णन करतो:

पण आपल्या तोंडावर आच्छादन नसून आपण सर्वजण, जणू आरशात पाहिल्याप्रमाणे, प्रभूच्या तेजाकडे पाहत असता, कलेकलेने त्याच्या प्रतिरूपात आपले रूपांतर होत आहे. - २ करिंथकर ३:१८ (IRVMAR)

आपण प्रभू येशूच्या चेहऱ्यात जे गौरव पाहतो, ते पित्याचे गौरव आहे.

पुत्र हा देवाच्या गौरवाचे तेज आहे. तो देवाच्या स्वभावाचे तंतोतंत प्रतिरूप असा आहे. - इब्रीलोकांस १:३

या आरशाचे परिणाम ख्रिस्ताच्या पृथ्वीवरील कार्याद्वारे निश्चित केले आहेत.

"जे तू काम मला करावयाला दिलेस ते पूर्ण करून मी पृथ्वीवर तुझे गौरव केले आहे." - योहान १७,४

देवाच्या या परिपूर्ण प्रकटीकरणात आणखी काहीही जोडता येत नाही. नवीन करारातील मतय आणि योहान ही पुस्तके या आरशाची सुरुवात आणि शेवट आहेत, तर मार्क आणि लूक हे पित्याच्या चारित्र्याच्या या दैवी प्रकटीकरणाचा उर्वरित भाग भरून काढतात. हा तो प्रकाश आहे जो बाकीच्या सर्व शास्त्राला आणि त्यामुळे संपूर्ण जगाला प्रकाशित करतो. पण मानवजातीकडून हा प्रकाश नाकारला जातो. का? हे समजून घेण्यासाठी जुन्या करारातील एक कथा आपल्याला मदत करते.

मोशे चाळीस दिवस पर्वतावर राहिल्यानंतर, तो देवाच्या आत्म्याने इतका भारला गेला होता की त्याचा चेहरा तेजाने चमकू लागला. लोकांना ते तेज सहन झाले नाही. हे लोकांच्या देवाच्या चारित्र्याचे सखोल प्रकटीकरण न स्वीकारण्याच्या इच्छेचे प्रतीक होते.

आपली धारणा बदलण्याऐवजी, त्यांनी मोशेला आपला चेहरा झाकण्यास सांगितले. देवाच्या खऱ्या सौम्यतेसाठी आणि दयेसाठी मन उघडण्याऐवजी, त्यांनी आपल्या मनाचे दरवाजे घट्ट बंद केले, जेणेकरून त्यांच्या स्वतःचे विरोधाभास उघड होऊ नये.

इस्राएल लोकांस पर्वताच्या शिखरावर परमेश्वराचे तेज भस्म करणाऱ्या धगधगत्या अग्नीसारखे दिसत होते. - निर्गम २४:१७

त्यांच्या चेहऱ्यावर हे आच्छादन असल्याने, देवाचा गौरव इस्राएली लोकांना भस्म करणाऱ्या अग्नीसारखा दिसला. त्यांच्या मनात, देव एक विनाशक होता. हे त्यांच्या स्वतःच्या विचारांचे देवावरचे भ्रमात्मक प्रतिबिंब होते, कारण ते स्वतःच विनाशक होते, ज्यांनी सातत्याने देवावर अविश्वास दाखवला आणि शेवटी वाळवंटात मरण पावले.

पौल ख्रिस्ताने हे आच्छादन दूर केल्यावर देवाचा अभ्यास करण्याबद्दल बोलतो, त्या लोकांच्या विरुद्ध जे जुना करार अजूनही आच्छादनासोबत वाचतात - याचा अर्थ ते ख्रिस्ताच्या जीवनाच्या प्रकटीकरणातून वचनाला पाहत नाहीत.

पण त्यांची मने कठीण केली गेली कारण आजवर ते आच्छादन, तसेच जुन्या कराराच्या वाचनात, न काढलेले राहिले आहे; ते ख्रिस्तात नाहीसे झाले आहे. - २ करिंथकर ३:१४

देवाने मोशेला स्वतःचे एक चांगले चित्र प्रकट केले होते, तरीही मोशेच्या चेहऱ्याकडे पाहणे आणि ख्रिस्ताच्या चेहऱ्याकडे पाहणे एकच नव्हते.

आम्ही मोशेप्रमाणे करीत नाही; त्याने तोंडावर आच्छादन घातले ते ह्यासाठी की, जे नाहीसे होत चालले होते ते इस्राएल लोकांस शेवटपर्यंत बघता येऊ नये. - २ करिंथकर ३:१३

मोशेच्या चेहऱ्यावरील देवाचे चित्र नाहीसे झाले. हे इस्राएलाच्या लोकांनी आपल्या अंधारलेल्या मनात प्रकाश होऊ न देण्याच्या नकाराचे प्रतीक होते. हे देवाच्या चारित्र्याचे मोशेने दिलेले अपूर्ण प्रतिबिंब देखील होते. हे सर्व मोशेचा निषेध करण्यासाठी नाही, कारण ख्रिस्ताच्या काळापर्यंत पृथ्वीवर तो सर्वात नम्र मनुष्य होता (गणना १२:३).

परंतु, कोणत्याही मनुष्याने देवाला कधीही पाहिले नव्हते, किंवा त्याला तो जसा खरोखर होता तसा ओळखलेही नव्हते, त्यामुळे कोणताही मनुष्य देवाचे चारित्र्य पूर्णपणे प्रकट करू शकला नाही. केवळ देवाच्या पुत्रानेच पित्याला तो जसा आहे तसे ओळखले. येशूने पृथ्वीवर ते प्रकट करेपर्यंत देवाच्या चारित्र्याबद्दलचे संपूर्ण सत्य देवदूतांनाही माहित नव्हते.

आणि आपण त्याच्या वधस्तंभाच्या रक्ताद्वारे शांती करून, पृथ्वीवर किंवा स्वर्गात असलेल्या सर्व गोष्टींचा, त्याच्याद्वारे आपल्या स्वतःशी समेट करावा हे देवाला बरे वाटले. - कलस्सैकरास १:२०

खूप मोठ्या संख्येने सैतानाच्या देवदूतांनी देवाविरुद्धच्या बंडात त्याची साथ दिली, कारण त्यांच्या मनात हे ठसवलं गेलं होतं की देव हा स्वार्थी आणि हुकूमशाही प्रवृत्तीचा आहे, आणि त्याचं राज्यकारभाराचं तत्त्वज्ञान मूर्खपणाचं आणि अन्यायकारक आहे. पण, खरंच तसंच होतं काय? देवाच्या स्वभावाविषयी आणि त्याच्या मार्गाची हीच खरी प्रतिमा होती काय? या प्रश्नांची उत्तरं मिळाली नव्हती स्वर्गात राहिलेल्या देवदूतांसाठीही अनेक गोष्टी अजून स्पष्ट झाल्या नव्हत्या. जोपर्यंत ख्रिस्त पृथ्वीवर आला, आणि मानवांच्या वागणुकीच्या विरोधात त्याने पित्याचा स्वभाव उघड केला, आणि वधस्तंभावर मरण पावला, त्याला ठार मारणाऱ्यांना क्षमा करत. त्या वधस्तंभावरचा क्षमाशील मृत्यू हेच त्या सगळ्या अनुत्तरित प्रश्नांचं अंतिम उत्तर होतं.

मोशेने सिनाय पर्वतावरून देवाच्या आज्ञा आणल्या. या आज्ञा देवाच्या चारित्र्याचे लिखित वर्णन होत्या. मोशेच्या चेहऱ्यावरील तेजाने जे काही लिहिले होते, त्याबद्दलची अपूर्ण समज प्रकट केली. पण येशूच्या चेहऱ्यात त्याच्या पित्याचा नियम पूर्णपणे समजला होता, तो पेन किंवा शाईने नव्हे, तर त्याच्या हृदयात लिहिला होता.

ख्रिस्ताबद्दल भविष्यवाणी करताना, स्तोत्रकर्त्याने लिहिले:

"माझ्या देवा, तुझी इच्छा पूर्ण करण्यात मला आनंद आहे." - स्तोत्रसंहिता ४०:८

मोशेने आपल्याला देवाच्या चारित्र्याचे लिखित वर्णन नियमांमध्ये दिले, आणि येशूने त्याच्या हृदयात लिहिलेला हा नियम प्रकट केला. ख्रिस्ताने नियमाच्या आत्म्यामध्ये जीवन जगले, आणि आपल्या पित्याची पूर्ण इच्छा आणि चारित्र्य प्रकट केले.

"कारण नियमशास्त्र मोशेच्याद्वारे देण्यात आले होते; कृपा व सत्य ही येशू ख्रिस्ताच्या द्वारे झाली." - योहान १:१७ (IRVMAR)

"कारण मोशेद्वारे नियमशास्त्र देण्यात आले होते; परंतु येशू ख्रिस्ताद्वारे कृपा व सत्य देण्यात आले आहे. परमेश्वराला कोणी कधीही पाहिलेले नाही, परंतु त्यांचा एकुलता एक पुत्र, जे स्वतः परमेश्वर आहेत आणि पित्याच्या निकट सहवासात राहतात, त्या

हे लक्षात घेणे महत्वाचे आहे की येशूचे कार्य मोशेने आज्ञांद्वारे दिलेल्या नियमांच्या विरोधात नव्हते, तर त्यांची जिवंत देहात परिपूर्णतः होती.

"नियमशास्त्र किंवा संदेष्ट्यांचे ग्रंथ रद्द करावयास मी आलो आहे असा विचार करू नका; मी ते रद्द करावयास नव्हे तर ते पूर्ण करावयास आलो आहे." - मतय ५:१७

देवाच्या स्वभावाविषयी केवळ लिहिणं आणि तो स्वभाव आपल्या जीवनातून प्रकट करणं या दोघांमध्ये स्पष्ट असा फरक आहे. पौल याच तत्वांवर आधार घेत करिंथकराच्या लोकांशी बोलतो, जेव्हा तो सांगतो की ते करिंथवासी म्हणजे एक "जिवंत पत्र" आहेत, जे त्यांच्यावरील पौलाची सेवा प्रत्यक्ष प्रतिबिंबित व प्रकट करतात.

"आम्ही पुन्हा आमची स्वतःची प्रशंसा करू लागलो आहोत काय? किंवा आम्हास, दुसऱ्यांप्रमाणे, तुमच्याकरिता किंवा तुमच्याकडून शिफारसपत्रांची गरज आहे काय? तुम्ही स्वतःच आमची शिफारसपत्रे आहात; आमच्या अंतःकरणावर लिहिलेले, प्रत्येकाने वाचलेले व प्रत्येकाला माहीत असलेले. शाईने नव्हे, तर जिवंत देवाच्या आत्म्याने कोरलेले दगडी पाट्यांवर नव्हे, तर मानवी मांसमय हृदयाच्या पाट्यांवर कोरलेले, आमच्या सेवेच्या योगे तयार झालेले ख्रिस्ताचे पत्र आहात, असे तुम्ही दाखवून देता." - २ करिंथकर ३:१-३

मोशेला सिनाय पर्वतावर देवाने दिलेला नियम समस्या नव्हती, तर समस्या अशी होती की तो नियम कसा प्रशासित केला गेला आणि समजून घेतला गेला. जरी मोशेला देवाने दिलेला नियम जीवनाचा नियम होता, तरी मोशेच्या किंवा इतर नेत्यांच्या हृदयात त्या नियमाचे परिपूर्ण ज्ञान नसल्यामुळे, तो त्यांच्याकडून अनेकदा आणि लोकांकडून नेहमीच मृत्यूचा नियम म्हणून समजला गेला.

पण दगडावर कोरलेल्या अक्षरात लिहिलेली मरणाची सेवा इतकी गौरवी झाली की, इस्राएल लोक मोशेच्या तोंडावरील तेज, जे नाहीसे होत चालले होते, त्या तेजामुळे त्याच्या तोंडाकडे दृष्टी लावत नव्हती. ८ तर तिच्यापेक्षा पवित्र आत्म्याची सेवा अधिक गौरवयुक्त कशी होणार नाही? - २ करिंथकर ३:७-८

दगडांवर जे लिहिले होते, त्यात काहीही चूक नव्हती. ते देवाच्या चारित्र्याचे एक परिपूर्ण पत्र होते. चूक होती ती लोकांच्या प्रतिज्ञांमध्ये; त्यांनी आपल्या स्वतःच्या सदोष बुद्धीने जे लिहिले होते ते पूर्ण करण्याचा प्रयत्न केला (इब्री ८:६), आणि याचा परिणाम म्हणून कायद्याचे प्रशासन आणि त्यावरची प्रतिक्रिया प्रभावित झाली. पण याने देव गोंधळला नाही. देवाने नियम मानवी तुटलेली अवस्था प्रकट करण्यासाठी वापरले. पौल म्हणतो की हे कार्य अजूनही गौरवशाली होते.

"कारण ज्या सेवेचा परिणाम दंडाज्ञा ती जर तेजोमय होती, तर जिचा परिणाम नीतिमत्त्व ती तिच्यापेक्षा किती विशेषकरून अधिक तेजोमय असणार." - २ करिंथकर ३:९

नियम या उद्देशाने आले की लोकांचे पाप अधिक स्पष्ट व्हावे. मग देव त्यांना अधिक विपुल कृपा देऊ शकेल. हे मोशेच्या काळात जितके खरे होते तितकेच ते आजही खरे आहे.

आपण सांगू इच्छितो की पौल नियमांच्या अक्षरांमधील आणि ख्रिस्ताच्या व्यक्तीमहत्त्वामधील जो फरक दाखवत आहे, तो नियम वाईट आहे आणि ख्रिस्त चांगला आहे हे दाखवण्यासाठी नाही, तर ख्रिस्ताने मोशेला नियम देताना सुरू केलेले कार्य पूर्ण केले हे दाखवण्यासाठी आहे. प्रेषित योहानाने हे असे स्पष्ट केले:

प्रियांनो, मी तुम्हास नवी आज्ञा लिहीत नाही, परंतु जी आज्ञा तुम्हास आरंभापासून देण्यात आली आहे तीच जुनी आज्ञा लिहितो; जे वचन तुम्ही ऐकले ते ती जुनी आज्ञा होय. ८ तरीही मी एकप्रकारे नवी आज्ञा लिहीत आहे. ती ख्रिस्तात आणि तुमच्यात सत्य आहे कारण अंधार नाहीसा होत आहे व खरा प्रकाश अगोदरपासूनच प्रकाशत आहे. - १ योहान २:७-८

मोशेच्या चेहऱ्यावरील गौरव म्हणजे त्याला दिलेल्या नियमांचे अंशतः समजलेलं रूप होतं. तर येशूच्या चेहऱ्यावरचे गौरव म्हणजे देवाच्या तेजस्वी स्वरूपाचं संपूर्ण चित्र जे माणसाच्या हृदयावर लिहिलेलं आहे.

आपण जे म्हणत आहोत त्याचा सारांश असा की फक्त इस्राएलाचेच नव्हे, तर संपूर्ण जगाच्या हृदयांवर पसरलेलं आच्छादन येशूच्या पृथ्वीवरील जीवनातून प्रकट झालेल्या स्वभावामध्ये दूर केलं गेलं आहे. आणि केवळ त्याच्याद्वारेच "ते आच्छादन दूर केले जाते."^१

जेव्हा आपण जुन्या करारातील कथा वाचतो, तेव्हा ख्रिस्ताच्या जीवनाच्या दृष्टिकोनातून वाचल्यावरच त्यावरील पडदा दूर होतो. देवाचे गौरव आता भस्म करणारी आग म्हणून नव्हे, तर प्रेमळ पिता म्हणून जाणवली जाते. येशूच्या दुःखांमध्ये, मानवतेने त्याला सतत नाकारल्यामुळे देवाला होणारी वेदना आपल्याला दिसते; कारण तो पडदा भेदून लोकांपर्यंत पोहोचण्याचा प्रयत्न करतो, विशेषतः त्याच्या प्रिय इस्राएलाद्वारे म्हणजेच प्राचीन मंडळी आणि आजच्या ख्रिस्ती मंडळीद्वारे.

^१ याबद्दल अधिक माहितीसाठी डॅनियल बर्नहार्ट यांचे 'रिमूव्हिंग द व्हील' हे पुस्तक पहा जे maranathamedia.com वर उपलब्ध आहे.

हेच एक साधे सत्य आहे जे तुम्हाला ख्रिस्ताच्या “एली, एली, लामा सबखथानी?” (मत्तय २७:४६) या विधानाचा अर्थ कसा लावायचा हे बदलून टाकते. जर आपण पृथ्वीवर येशूचे प्रकटीकरण हे देवाच्या चारित्र्याचे पूर्ण प्रकटीकरण म्हणून नाकारले, तर आपण फक्त हेच पाहू की येशूला भीती वाटते की त्याचा पिता त्याला पापामुळे सोडून देत आहे. आपल्याला इस्राएलाच्या नेत्यांसाठी एका पित्याच्या हृदयाचा आक्रोश दिसू शकत नाही.

“जर तुम्ही मला [येशूला] पाहिले असेल, तर तुम्ही पित्याला पाहिले आहे,” या सत्यावर आधारित, आपल्यासमोर असलेले कार्य हेच आहे की जुन्या करारात देवाच्या चारित्र्याचे सत्य तेव्हाच पाहावे जेव्हा ते नवीन करारात प्रकट झालेल्या ख्रिस्ताच्या चारित्र्याशी सुसंगत असेल. जुना करार वाचताना पडदा दूर करण्याचा हाच एकमेव मार्ग आहे.

जेव्हा मी पहिल्यांदाच या तत्वावर मनन केलं, तेव्हा मला तात्काळ अशा अनेक ठिकाणी अस्वस्थता वाटली जिथे जुन्या करारात देवाच्या कृतींमध्ये लोकांच्या हिंसक मृत्यूचा उल्लेख आढळतो. कारण या पैकी एकही गोष्ट येशूच्या जीवनात प्रकट होत नाही मग मी जुन्या कराराकडे एकत्रितपणे कसं पाहावं? काहीही न नाकारता, आणि त्याच्या अर्थाचं मनाला पटणारं काल्पनिक रूपांतर न करता, मी त्याचा अर्थ समजून कसा घ्यावा?

दुसऱ्या बाजूला, येशूने देवाचा दूत म्हणून केलेल्या कार्याबद्दल एक तितकीच अस्वस्थ करणारी कल्पना होती. जर मी हे दाखवू शकत नसेन की नवा करारात जो येशू प्रकट होतो, देव तसाच आहे, तर मग येशूने फिलिप्पाशी बोलताना जे काही म्हटलं, ते खरं नव्हतं, असा निष्कर्ष काढावा लागेल. येशू फिलिप्पाला असे कसकाय म्हणू शकेल की “ज्याने मला पाहिले, त्याने पित्यालाही पाहिले आहे,” जेव्हा फिलिप्पाने कधीच ख्रिस्ताला कुणालाही ठार मारताना पाहिले नव्हते? जर देव खरंच लोकांना ठार मारतो, तर मग ख्रिस्ताचा हा दावा स्पष्टपणे खोटा ठरतो.

अजून एक महत्वाचा प्रश्न म्हणजे, २ करिंथकरांस ३:१८ मधील पौलाच्या शब्दांचा परिणाम काय होतो याचा विचार. आपण येशूच्या चेहऱ्याच्या आरशात जे पाहतो, त्यातच पवित्र आत्मा आपल्याला रूपांतरित करतो.

परंतु आपल्या मुखावर आच्छादन नसलेले आपण सर्व जण आरशाप्रमाणे ‘प्रभूच्या वैभवाचे’ प्रतिबिंब पाडत आहोत — २ करिंथकरांस ३:१८

जर मी देवाला असा म्हणून पाहत असेन की तो त्याचे कायदे मोडणाऱ्यांना हिंसकपणे ठार मारतो, तर मी त्याच प्रतिमेत रूपांतरित होत जाईन काय? मग मी आज्ञा कशा पाळू शकतो? जर आज्ञा म्हणतात की “तू हत्या करू नकोस,” पण माझ्या विचारात देव स्वतःच हत्या करणारा आहे, तर मी पाहत असलेल्या प्रतिमेशी विसंगत न होता मी स्वतःला कसा बदलू शकतो?

हे तर तसंच वाटेल की एखाद्याने वजन कमी करायचं ठरवलंय पण तो दिवसातून तिन्ही वेळा फक्त चॉकलेट केक खातो!

अचानक मला जाणवू लागलं की माझ्यासमोरचा मार्ग अत्यंत अरुंद आहे. हे खरंच शक्य आहे काय? मी तत्काळ माझ्या स्वर्गीय पित्याजवळ प्रार्थनेला गेलो आणि त्याला मदतीसाठी हाक दिली. कारण सध्याच्या समजुतीनुसार हे अशक्यच वाटत होतं. मला इस्राएलाच्या मुलांसारखं वाटत होतं जे लाल समुद्राजवळ अडकले होते.

मागून विध्वंस करणाऱ्या न्यायाची भीती होती एक देव जो बुडवतो, जाळतो, दगडांनी मारतो, किंवा तलवारीने ठार करतो. आणि समोर होता एक अत्यंत गुंतागुंतीचा महासागर तो म्हणजे हे सिद्ध करणं की येशूने फिलिप्पाला जे सांगितलं ते अक्षरशः खरं आहे.

“प्रभु येशू मी तुझ्या मौल्यवान चेहऱ्याकडे पाहताना, मला खात्री असू शकते का की मी तुझ्या पित्याच्याच चेहऱ्याकडे पाहतो आहे? इस्राएली लोकांप्रमाणे माझ्या मनावरही काही आच्छादन आहे काय? जेव्हा मी जुन्या करारात पाहतो, तेव्हा तुझा पिता काही क्षणांत महाप्रलयामधून लाखो लोकांचा विनाश करताना दिसतो. मी थरथरतो जेव्हा मी सदोम व गमोरामधल्या हजारो लोकांना आगीत जळताना विचार करतो. त्यांच्या वेदनेच्या किंकाळ्या त्या ज्वाळांमुळे झाल्या होत्या काय, ज्या तुझ्याच अस्तित्वातून बाहेर पडल्या? तुझ्या स्वभावात खरंच एखाद्या आग उगाळणाऱ्या सर्पाचे गुण आहेत काय? तू असाच आहेस काय? पण बायबल सांगते की आगीचा वर्षाव “परमेश्वराकडून” खाली आला! पण येशूने पृथ्वीवर असं कधीच केलं नाही! प्रभु, मला वाचव! नाहीतर मी नाश पावेन!”

माझ्या आठवणीत येतात ते दोन शास्त्रवचन जे आपण याआधी उल्लेखले होते:

जर कोणाला वाटत असेल की, आपल्याला एखादी गोष्ट कळते तर ज्याप्रमाणे कळले पाहिजे त्याप्रमाणे त्याला अद्याप कळत नाही. — १ करिंथकरांस ८:२

कारण माझ्या कल्पना तुमच्या कल्पना नाहीत; माझे मार्ग तुमचे मार्ग नाहीत, असे परमेश्वर म्हणतो. यशया ५५:८

प्रभु येशू कृपया माझा हात धर आणि मला मार्गदर्शन कर. मी एका लहान मुलासारखा आहे, तुझ्या पित्याचं खरं स्वरूप समजून घेण्याचा प्रयत्न करणारा. तुझ्यासोबत चालताना या अनेक वर्षांमध्ये मी तुझ्यावर विश्वास ठेवायला शिकलो आहे मला माहीत आहे की तू माझं ऐकशील. कृपया मला सांग की तुझा पिता खरोखर कसा आहे. तो नक्कीच तुझ्यासारखाच असावा, कारण तू त्याचा पुत्र आहेस!

मी हे ठरवून टाकतो की तूच देवाचं पूर्ण प्रकटीकरण आहेस, आणि पृथ्वीवर तू जे काही प्रकट केलेस तेच तुझ्या पित्याचं खरेपणा आहे. दुसरं काही मानणं म्हणजे तुझ्या शब्दांनाच नाकारण्यासारखं आहे. आणि बायबल स्पष्ट सांगतं की जोपर्यंत आपल्याकडे पुत्र नाही, तोपर्यंत आपल्याकडे पित्याही नाही.

या क्षणापासून पुढे आपण हे ठरवतो की देवाच्या स्वभावाचं सत्य दर्शन दाखवणारा दैवी आरसा म्हणजे पृथ्वीवर प्रकट झालेला येशू ख्रिस्त स्वतः. आपण येशूच्या प्रकाशाचा उपयोग करत जुन्या कराराकडे परत पाहू तिथे पित्याच्या स्वभावाचं झाकलेलं नाही तर उघडं असलेलं स्वरूप शोधण्यासाठी. पण त्याआधी आपण बायबलमध्ये सांगितलेल्या दुसऱ्या एका आरशाचा अभ्यास करायला हवा.

तुमचा नैसर्गिक चेहरा पाहणे

१९९० च्या दशकाच्या सुरुवातीला इटलीमधील दोन शास्त्रज्ञांनी माकडांवर काही प्रयोग केले, ज्यामध्ये त्यांनी निरीक्षणातून शिकण्याच्या प्रक्रियेवर लक्ष केंद्रित केलं. या प्रयोगांमधून मिरर न्यूरॉन्स नावाचं एक संपूर्ण नवीन अभ्यासक्षेत्र विकसित झालं. मानवी मेंदूमधील सुमारे २०% न्यूरॉन्स (मेंदूतील पेशी) या इतर लोकांच्या वागणुकीचं अनुकरण किंवा प्रतिबिंब करण्याचं काम करतात.

मिरर न्यूरॉन ही अशी मेंदूतील पेशी आहे जी तेव्हा सक्रिय होते जेव्हा एखादा प्राणी एखादी कृती करतो आणि तेव्हाही जेव्हा तोच प्राणी दुसऱ्या कोणाला तीच कृती करताना पाहतो. म्हणजेच, तो न्यूरॉन त्या दुसऱ्याच्या वर्तनाचं “प्रतिबिंब” घालतो, जणू काही निरीक्षक स्वतःच ती कृती करत आहे. अशा प्रकारच्या न्यूरॉन्सचा थेट अनुभव माणसांमध्ये, प्रायमेट्समध्ये (माकडसदृश प्रजाती) आणि काही पक्ष्यांमध्ये देखील आला आहे.^२

मिरर न्यूरॉन्स ही मानवी संस्कृतीचा गाभा आहेत, कारण त्यांच्यामुळेच माणूस इतरांप्रती सहवेदना बाळगू शकतो आणि समाजामध्ये सहजपणे सामावून जाऊ शकतो. म्हणूनच जेव्हा आपण दुसऱ्या एखाद्या व्यक्तीला काही आघात किंवा मानसिक धक्का सहन करताना पाहतो, तेव्हा आपल्यालाही त्यांच्या भावना जाणवतात, कारण आपल्या मिरर न्यूरॉन्समुळे आपल्याला असं वाटतं की आपण स्वतःच तो अनुभव घेत आहोत.

यामुळे चित्रपटांच्या किंवा परस्परसंवादी विडिओ गेम्सच्या परिणामांबद्दल अनेक प्रश्न उभे राहतात. मिरर न्यूरॉन्समुळे आपण ज्या कलाकारांकडे किंवा पात्रांकडे अधिक आकर्षित होतो, त्यांच्यासारखाच अनुभव घेतल्यासारखं आपल्याला वाटू शकते.

^२ https://en.wikipedia.org/wiki/Mirror_neuron

जेव्हा एखादी व्यक्ती नकळत दुसऱ्या व्यक्तीच्या कृतींचं अनुकरण करायला लागते, तेव्हा ते त्या व्यक्तीबद्दल आकर्षण असण्याचं किंवा विश्वास असल्याचं लक्षण असू शकते. मिरर न्यूरॉन्स आपल्याला दुसऱ्यांच्या वागणुकीबाबत समज विकसित करण्यात आणि त्यांच्या वर्तनाचा आपण कसा अर्थ लावावा हे ठरवण्यात मदत करतात.³

२ करिंथकरांस ३:१८ मधील पौलाच्या आरशाबाबतच्या शब्दांमध्ये आपण यापूर्वी जितकं विचार केलं, त्यापेक्षा खूप खोल अर्थ असण्याची शक्यता आहे काय? आत्म्याच्या मदतीने आपण ख्रिस्ताकडे पाहून त्याच्या प्रतिमेत रूपांतरित होतो, याचा अर्थ असा होतो की मिरर न्यूरॉन्स सक्रिय होतात. फक्त पवित्र आत्म्याद्वारेच आपण ख्रिस्ताकडे पाहू शकतो, पण जेव्हा आपण हे सातत्याने करतो, तेव्हा आपण त्याच्यासारखे होऊ लागतो.

मानवजात पापात पडण्यापूर्वी, मानवी स्वभाव देव, त्याचा पुत्र (२ करिंथकरांस ३:१८) आणि स्वर्गातील विश्वासू देवदूतांच्या वर्तनाचे प्रतिबिंब होते. जेव्हा आदाम आणि हव्वा यांनी पाप केलं, तेव्हा त्यांनी आपली निष्ठा सैतान आणि त्याच्या दूतांकडे वळवली. त्यांच्या मिरर न्यूरॉन्सनी सैतानाचे गुणधर्म प्रतिबिंबित करायला सुरुवात केली आणि त्यांनी स्वर्गीय कृतींचा अर्थ सैतान व त्याच्या दूतांसारखा लावायला सुरुवात केली (योहान ८:४४).

आपण ही प्रक्रिया ओळखतो जेव्हा एखादी व्यक्ती एखाद्या पंथामध्ये सामील होते. तिचा स्वभाव बदलतो आणि ती सामान्य समाजापासून वेगळी वागू लागते त्याचे राहणीमान, खाणं-पिणं, बोलणं आणि वर्तन त्या एकाकी समूहासारखं होते.

अशा आणखी एका ठिकाणी मिरर न्यूरॉन्स स्वतःला दाखवतात, ते म्हणजे समूहाच्या दडपणामध्ये. नवीन विद्यार्थी जेव्हा एखाद्या "गटात" सामील व्हायचा प्रयत्न करतो, तेव्हा त्याला त्या गटाशी सुसंगत असलेले गुणधर्म स्वीकारावे लागतात म्हणजेच तो त्यांच्या सारखं वागतो, बोलतो, राहतो जेणेकरून तो त्या गटात सामावून जाईल आणि स्वीकारला जाईल.

हे सर्व लक्षात घेतल्यावर, आपण स्वर्गातील आपल्या पित्याच्या शब्दांकडे पुन्हा वळू शकतो आणि त्यांचा अर्थ आणखीन खोलवर समजू शकतो.

कारण माझ्या कल्पना तुमच्या कल्पना नाहीत; माझे मार्ग तुमचे मार्ग नाहीत, असे परमेश्वर म्हणतो. यशया ५५:०८

³ <https://www.sciencedirect.com/topics/neuroscience/mirror-neuron>

मानवाच्या इतिहासात अनेक पिढ्या गेल्यावर, आपण ज्या “प्रतिबिंब तत्वांनुसार” वागत होतो, त्या तत्वांचा आधार स्वर्गातील तत्वांपासून अधिकाधिक दूर जाऊ लागला. प्रत्येक पिढीने आपल्या आधीच्या पिढीच्या भ्रष्टतेवर आधारित आपले जीवन उभारलं, ज्यामुळे मानवी जातीचा अधोगतीचा प्रवास सतत खुलत गेला. एकदा मानवजात या भ्रष्ट मार्गावर वळली की, तिला पुन्हा स्वर्गातील तत्वांकडे वळवणं फार कठीण होऊन बसलं जरी देवाने सतत प्रयत्न केले: शेमाच्या वंशामार्फत, हानोकच्या जीवनातून, संदेष्ट्यांद्वारे, आणि आपल्या मंडळीद्वारे. पण देवाच्या मार्गाकडे दुर्लक्ष करण्याची मानवी प्रवृत्ती आणि आपल्या मार्गांनीच चालण्याचा हट्ट यामुळे, शतकानुशतके मानवाचं हृदय अधिक कठीण होत गेलं, आणि आपण आपल्या विचारपद्धतीतच अडकून पडलो.

येशूचं जीवन आणि त्याचं शिक्षण त्याच्याभोवतालच्या लोकांना इतकं गैरसमजलं आणि चुकीचं वाटलं, यामागचं खरं कारण हेच आहे. हे समजून घेण्यासाठी आपण बायबलमधील एक प्रसंग पाहूया:

आणि पाहा, त्या भागातील एक कनानी बाई येऊन मोठ्याने म्हणू लागली, “अहो प्रभूजी, दाविदाचे पुत्र, माझ्यावर दया करा. माझी मुलगी भुताने फारच जर्जर केली आहे.” तरी त्याने तिला एका शब्दानेही उत्तर दिले नाही. तेव्हा त्याच्या शिष्यांनी जवळ येऊन त्याला विनंती केली, “तिला पाठवून द्या; कारण ती आमच्यामागून ओरडत येत आहे.” — मत्तय १५:२२-२३

शिष्यांनी येशूच्या या स्त्रीबद्दलच्या कृतीचा अर्थ त्यांनी अशा व्यक्तीशी कसे वागले पाहिजे या त्यांच्या सवयीनुसार लावला. येशूच्या शांततेमुळे शिष्यांमधील मिरर न्यूरॉन्स कार्यान्वित झाले आणि त्यांना असे वाटले की तो तिला त्यांच्याप्रमाणेच नाकारत आहे. त्यांनी त्याच्या वर्तनाची अपेक्षा त्यांच्या स्वतःच्या वर्तनानुसार केली.

येशूचे शांत राहणे हे एका अशा परिपूर्ण परिस्थितीला जन्म देत होते, जिथे शिष्यांमधली जातीय संकुचित वृत्ती उघड होऊ लागली. हे मौन म्हणजे एक आरसा होता ज्यामध्ये ते स्वतःचं खरं रूप पाहू शकतील.

जर येशूने त्या क्षणी शिष्यांचा थेट निषेध केला असता, तर त्याच्या आणि त्यांच्या वागणुकीतील फरक सहजपणे स्पष्ट झाला नसता. त्यांच्या पापमय सवयी अधिक स्पष्ट व्हाव्यात, म्हणून येशू अशा मार्गाने चालतो ज्या मार्गाने शिष्यांच्या मनातील पापवृत्ती अधिक उघडपणे समोर येते.

त्याने उत्तर दिले, “इझ्राएलाच्या घराण्यातील हरवलेल्या मेंढरांखेरीज इतर कोणाकडे मला पाठवलेले नाही.” — मत्तय १५:२४

येशूला शिष्यांच्या मनातील विचार माहीत होते, आणि ते त्याच्या शब्दांचा कसा अर्थ लावतील हेही त्याला माहीत होतं. पण या टप्प्यावर तो त्यांच्या स्वाभाविक वृत्तीचा प्रवाह रोखत नाही. जेव्हा येशूने “इसाएल” हा शब्द वापरला, तेव्हा शिष्यांनी त्याचा अर्थ असा लावला की फक्त सुता केलेले यहूदीच खरे इसाएली आहेत. कारण ती स्त्री यहूदी नव्हती, म्हणून त्यांच्या मते ती तिरस्कारास पात्र, दुर्लक्षित होण्यास योग्य अशा जातीबाहेरील स्त्रियांपैकी होती, आणि म्हणून त्यांनी त्याच्या शब्दांचा अर्थ असा लावला की, ती एक निरुपयोगी परराष्ट्रीय स्त्री आहे आणि ती त्यांच्या लक्षात घेण्यासारखी नाही, तिला हाकलून द्यावे.

पण या घटनेच्या आधीच शिष्यांनी पाहिलं होतं की येशूने शमरोनी स्त्रीबरोबर विहिरीवर काय संवाद साधला होता आणि जेव्हा त्या स्त्रीने इतरांना आणलं, तेव्हा त्यांच्याशीही येशूने संवाद साधला. त्या वेळी शमरोनी लोकांनी सर्वकाही ऐकून स्पष्टपणे म्हटलं होतं:

आणि ते त्या स्त्रीला म्हणाले, “आता तुझ्या बोलण्यावरूनच आम्ही विश्वास धरतो असे नाही, कारण आम्ही स्वतः ऐकले आहे व हा खचीत ख्रिस्त, जगाचा तारणारा आहे हे आम्हांला कळले आहे.” — योहान ४:४२

शमरोनी लोकांचा निष्कर्ष स्पष्ट होता येशू फक्त यहूद्यांचा नव्हे, तर संपूर्ण जगाचा तारणारा आहे. आणि निकोदेमासही येशूने सांगितले होते:

देवाने आपल्या पुत्राला जगाचा न्यायनिवाडा करण्यासाठी नव्हे, तर त्याच्या द्वारे जगाचे तारण व्हावे म्हणून पाठवले. — योहान ३:१७

शिष्यांनी येशूचे परदेशी लोकांशी संवाद, त्यांच्यावर दाखवलेली दया, आणि त्यांच्याबाबतचं प्रेम पाहिलं होतं. त्यांनी यामधून येशूचा व्यापक दृष्टिकोन समजून घ्यायला हवा होता. पण त्यांच्या बालपणापासून झालेल्या प्रशिक्षणामुळे त्यांच्या विचारसरणीत खोलवर रुजलेल्या जातीय संकुचित वृत्तीमुळे जेव्हा त्यांनी त्या परदेशी स्त्रीला तिच्या मुलीसाठी विनंती करताना पाहिलं, तेव्हा त्यांची नेहमीचीच प्रतिक्रिया समोर आली. त्यांचे मिरर न्यूरॉन्स अजूनही सैतानी स्वभावाशी जुळत होते. सैतान स्वतःला इतरांपेक्षा श्रेष्ठ मानतो, विशेष अधिकारी समजतो, आणि तो स्वतःपेक्षा कमी असलेल्यांना तुच्छ लेखतो. शिष्य अजूनही त्याच विचारप्रवाहात अडकलेले होते.

हो, ही स्त्री इसाएलाची म्हणजेच आत्मिक इसाएलाचीच होती. रोमकरांस २:२९ मध्ये पौल सांगतो की खऱ्या अर्थाने यहूदी तो नव्हे जो देहाने आहे, तर जो आत्म्याने आहे. आणि ही स्त्री देवाच्या आत्म्याला प्रतिसाद देत होती. स्वर्गराज्यात, येशूने उच्चारलेले शब्द शिष्यांना जसे वाटले तसे नव्हते; त्यांचा अर्थ वेगळा होता.

शिष्यांना मदत करण्यासाठी, येशूने त्यांना जबरदस्ती न करता, स्वतःच्या स्वरूपाच्या तुलनेत त्यांना स्वतःकडे अधिक खोल व अधिक स्पष्टपणे पाहू द्यावे लागले.

तेव्हा ती येऊन त्याच्या पाया पडून म्हणाली, “प्रभूजी, मला साहाय्य करा.” त्याने उत्तर दिले, “मुलांची भाकर घेऊन ती घरच्या कुत्र्यांना घालणे हे ठीक नाही!” तिने म्हटले, “खरेच, प्रभूजी; तरी घरची कुत्रीही आपल्या धन्यांच्या मेजावरून पडलेला चुरा खातात.” — मत्तय १५:२५-२७

येशूला माहीत होते की शिष्य या स्त्रीला कुत्र्याप्रमाणे पाहतात. तिच्या उतरावरून हेही दिसून येतं की तिनेही स्वतःला तसंच मानायला शिकून घेतलं होतं कदाचित यहुदी लोकांनी, किंवा तिला स्वतःच्या लोकांनीही तशीच वागणूक दिली असेल. पण खरेच ह्या पृथ्वीवर एखाद्या मनुष्याला देव प्राणी समजतो काय?

येशू त्यांच्या विचारांसमोर त्यांचं स्वतःच प्रतिबिंब उभं करतो, एक आरसा धरतो, ज्यात ते स्वतःला पाहू शकतील. तो त्यांच्या मनातील गुप्त विचारांना त्याच्या शब्दांद्वारे उघड करतो. पण काळजीपूर्वक पाहा येशूने तिला ‘कुत्री’ म्हटलं नाही. त्याने फक्त एवढंच सांगितलं की मुलांची भाकर घेऊन ती घरच्या कुत्र्यांना घालणे हे ठीक नाही. ती स्त्री असंही म्हणू शकली असती, “मी तुझं मूल आहे आणि मी तुझ्या हातून अन्न मागतो आहे,” आणि येशू नक्कीच तिच्या मदतीला आला असता.

तरीदेखील, तिला वाटलं असेल की येशूने तिला कुत्री म्हटलं, तरी तिचा येशूवरील विश्वास डगमगत नाही. शिष्यांना आता खात्री पटते की येशू तिला पाठवून देईल, कारण त्यांच्या मते तिच्या अपात्रतेची येशूने स्वतः पुष्टी केली आहे. पण त्याऐवजी येशू त्यांच्या सर्व अपेक्षांचा भंग करतो आणि उलट कृती करतो:

तेव्हा येशूने तिला उत्तर दिले, “बाई, तुझा विश्वास मोठा, तुझी इच्छा सफळ होवो.” आणि त्याच घटकेस तिची मुलगी बरी झाली. — मत्तय १५:२८

येशूने केलेल्या या कृतीमुळे म्हणजेच ह्या स्त्रीच्या मुलीला बरे केल्याने येशूबद्दलची त्यांची प्रतिमा भंग झाली शिष्यांच्या मनातील कल्पना खंडित होतात जे येशूविषयी त्यांनी गृहीत धरले होते, अश्या त्या कल्पना तुटून पडतात. ख्रिस्त आरशाच्या तत्वांद्वारे लोकांना कसे शिकवतो याची ही प्रक्रिया आहे.

१. तो त्यांचेच विचार त्यांना परत प्रतिबिंबित करतो.

२. त्याच वेळी, त्यांच्या पूर्वकल्पित आणि चुकीच्या समजुतींच्या आधारे त्यांना काहीतरी शिकवायचा प्रयत्न करतो.

३. जर त्यांना त्याचा शब्दांचा खरा अर्थ समजला नाही, तर त्यांच्या गैरसमजातून त्यांच्या वाईट चारित्र्याचे मोठे प्रकटीकरण होते.

४. ख्रिस्त असे काहीतरी बोलतो किंवा करतो जे त्यांच्या जागतिक दृष्टिकोनाशी विसंगत असते.

५. त्यांच्यासमोर एक निवड असते: नवीन समज स्वीकारणे किंवा आपल्या पापांतच राहणे.

६. जे सत्य स्वीकारतात त्यांना तो आपला आत्मा देतो, जेणेकरून त्यांच्या विचारसरणीत परिवर्तन होईल.

आता शिष्यांसमोर एक निवड होती. एकतर आपली जातीय भेदभाव कबूल करावी किंवा येशू हा दीर्घकाळापासून अपेक्षित असलेला मशीहा आहे याबद्दल शंका ठेवावी. ही कथा दाखवते की सुवार्ता कसे कार्य करते.

शिवाय अपराध वाढावा म्हणून नियमशास्त्राचा प्रवेश झाला; तरी जेथे पाप वाढले तेथे कृपा त्यापेक्षा विपुल झाली. - रोमकरांस ५:२०

येशूचे शब्द देवाच्या नियमाचे जिवंत प्रदर्शन होते. पण शिष्यांच्या मिरर न्यूरॉन्सनी त्यांच्या शब्दांचा अर्थ त्यांच्या चुकीच्या समजानुसार लावला. जेव्हा येशूने त्या स्त्रीच्या मुलीला बरे केले, तेव्हा त्याचे पाप वाढले किंवा ते प्रकट झाले. त्यांना त्यांच्या हृदयात दोषी वाटले आणि देवाच्या आत्म्याने त्यांना बदलण्याची कृपा देऊ केली. तरीही, बायबलमध्ये असे नमूद केलेले नाही की यामुळे ते तात्काळ बदलले. ते एक बीज बनले जे त्यांच्यामध्ये वाढेल आणि नंतर प्रकट होईल. योकोबाच्या पुस्तकात म्हटल्याप्रमाणे, त्यांनी स्वतःला या आरशात पाहिले, पण येशूने त्यांना जे काही प्रकट केले त्याच्या परिणामांपासून वाचण्यासाठी ते कोणत्या प्रकारचे व्यक्ती होते हे लगेच विसरून गेले.

जेव्हा आपण बायबलमधील ही कथा वाचतो, तेव्हा आपण आपल्या मिरर न्यूरॉन्सद्वारे त्याच अनुभवातून जातो. आपण स्वतःला कथेत कल्पना करतो आणि त्याच प्रक्रियेतून जातो. जर आपल्यात जातीय भेदभाव असेल, तर आपण येशूचे शब्द शिष्यांप्रमाणेच समजू. जेव्हा आपण येशूने स्त्रीच्या मुलीला बरे केल्याच्या भागावर पोहोचतो, तेव्हा आपण एका निर्णयाच्या टप्प्यावर येतो. शिष्यांसारखेच पर्याय आपल्यासमोर येतात. एकतर आपल्याला बदलण्यासाठी देवाला विनंती करण्याची खात्री वाटते, किंवा आपण कथा विसरून जातो आणि आपल्या चारित्र्यातील दोष एका संरक्षण यंत्रणेप्रमाणे दडपून टाकतो.

कारण जर कोणी वचन नुसते ऐकून घेतो व त्याप्रमाणे आचरण करत नाही, तर तो आरशात आपले शारीरिक मुख पाहणाऱ्या माणसासारखा आहे; तो स्वतःला पाहून तेथून निघून जातो आणि आपण कसे होतो हे तेव्हाच विसरून जातो.

परंतु जो स्वातंत्र्याच्या परिपूर्ण नियमांचे निरीक्षण करून ते तसेच करत राहतो, तो ऐकून विसरणारा न होता, कृती करणारा होतो व त्याला आपल्या कार्यात धन्यता मिळेल. - याकोब १:२३-२५

जुन्या करारामधील कथा वाचताना, आपले मिरर न्यूरॉन्स आपण ज्या संस्कृतीत वाढलो त्या संस्कृतीनुसार कथांचा अर्थ लावतात. जेव्हा आपण देवाच्या क्रोधाबद्दल वाचतो, तेव्हा आपण सामान्यतः या शब्दांचा अर्थ आपल्या स्वतःच्या क्रोधानुसार लावतो. जेव्हा आपण वाईट लोकांना नष्ट होताना पाहतो, तेव्हा आपण त्या विनाशाचा अर्थ देव न्याय करत आहे असा लावतो, जसे आपण राहत असलेल्या संस्कृती आणि इतिहासानुसार केले असते.

दयावंताशी तू दयेने वागतोस, सात्विकाशी सात्विकतेने वागतोस; शुद्धांशी तू शुद्ध भावनेने वागतोस, कुटिलांशी तू कुटिलतेने वागतोस., - स्तोत्रसंहिता १८:२५-२६

आपण देवाला कसे पाहतो हे आपल्यावर खूप अवलंबून आहे. एक विश्वासू व्यक्ती देवाचा विश्वासूपणा पाहतो, एक शुद्ध व्यक्ती देवाची शुद्धता पाहतो, परंतु एक दुष्ट व्यक्ती देवाला कठोर, हिंसक आणि विनाशक म्हणून पाहतो.

आपण देवाकडे अशा प्रकारे पाहतो यामागचे आणखी एक कारण म्हणजे, आपण स्वतःच्या वाईटपणाची कबुली देण्याचे टाळू इच्छितो कारण ती त्याच्या पवित्रतेच्या तुलनेत स्पष्ट होते. जर आपण बायबलचा असा अर्थ लावला की देव आपल्यासारखाच आहे, तर आपल्या जीवनात फारसा बदल करण्याची गरज उरत नाही, आणि आपण आपल्या इच्छेप्रमाणे चालत राहतो आणि तरीही आपल्याला स्वतःबद्दल समाधान वाटते.

पण जसं येशूने त्या परराष्ट्रीय स्त्रीची विनंती मान्य करताना शिष्यांनी पाहिलं, तसंच आपल्याला बायबल वाचताना अशा क्षणांचा अनुभव येतो ज्या क्षणी आपला स्वर्गीय पिता आपल्याला प्रेमळपणे आपल्या परिचित मार्गापेक्षा वेगळ्या मार्गाकडे पाहण्याचं आमंत्रण देतो. पण एकदा का आपण बायबल अशा दृष्टीने वाचायला सुरुवात केली, की मग आपल्याला अनेक गोष्टी सोडून द्याव्या लागतात त्या गोष्टी ज्या आपण पूर्वी खऱ्या मानल्या होत्या. बहुतांश ख्रिस्ती लोक हे करत नाहीत, कारण जे काही त्यांना शिकवण्यात आलं होतं, ते पुन्हा शिकावं लागतं ही बाब फार अपमानास्पद वाटते.

याच कारणामुळे अनेक लोक जुन्या करारातील गोष्टी वाचताना अशा मनोवृत्तीने वाचतात की देव पाप्यांचा न्याय करतो आणि त्यांना ठार मारतो. हे त्यांना इतरांचा न्याय करत राहण्याची आणि त्यांच्या विनाशाची इच्छा बाळगण्याची परवानगी देते. पण जर त्यांनी कल्पना केली की देव असा नाही, तर ती कल्पना इतकी धक्कादायक आणि त्यांच्या देवाच्या समजुतीत इतका मोठा बदल घडवणारी ठरेल की ती एक भूकंपासारखी वाटेल.

म्हणून, देवाचा स्वभाव समजून घेण्यासाठी आपण कोणत्या आरशात पाहणार आहात? आपण जुन्या करारात येशूच्या पृथ्वीवरील जीवनाशिवाय थेट वाचन करणार आहेत काय? आणि देवाविषयी वाचताना प्रत्यक्षात स्वतःचं प्रतिबिंब पाहणार आहात काय? आपण अजूनही कल्पना करता की तो आपल्यासारखाच आहे?

तू आपल्या भावाविरुद्ध बोलत बसतोस; तू आपल्या सख्ख्या भावाची चहाडी करतोस. असे तू केलेस तरी मी उगा राहिलो; मी तुझ्यासारखाच आहे असे तूला वाटले; तथापि मी तुझा निषेध करीन. मी तुझी कृत्ये तुझ्यापुढे मांडीन. — स्तोत्रसंहिता ५०:२०-२१

जरी आपण देवाविषयी पूर्णपणे चुकीचा समज बाळगला असेल, तरीही देव आपल्याला येशूने त्याच्या शिष्यांना दिल्यासारखा दोष देतो. तो आपल्यासारखा त्यांच्यावर ओरडत नाही. तो आपल्यासारखा त्यांची लाज काढत नाही. तो फक्त शांतपणे त्या स्त्रीला सांगतो की तिची मुलगी बरी झाली आहे आणि त्या एका कृतीतून त्याने त्यांच्या मनोवृत्तीला पूर्णपणे विरोध केला. त्याने हे अत्यंत सौम्यपणे केलं. आपला तारणारा अशा प्रकारे कार्य करतो.

शिवाय अपराध वाढावा म्हणून नियमशास्त्राचा प्रवेश झाला; तरी जेथे पाप वाढले तेथे कृपा त्यापेक्षा विपुल झाली. — रोमकरांस ५:२०

या वचनात "प्रवेश" ह्या ग्रीक शब्दाचा अर्थ असा आहे की तो गुपचूप किंवा चोरपावलांनी आला. आपला तारणारा आपली अपमानास्पद किंवा लज्जास्पद स्थिती उघड करण्याचा हेतू ठेवत नाही तर उलट, तो आपले मन जागृत करण्यासाठी आपला आत्मा देतो. बायबलमधील प्रत्येक हिंसक गोष्ट आपल्याला आपल्या हिंसक, दुष्ट स्वभावाविषयी दोषी ठरवलं जावं यासाठी एक संधी देते आणि आपल्याला येशूकडे वळण्यासाठी प्रवृत्त करते, कारण तोच पित्यापर्यंत पोहोचण्याचा एकमेव मार्ग आहे.

आता आपण काही जुन्या करारातील गोष्टी सुवार्तेच्या आरशाच्या प्रकाशात पाहायला सुरुवात करणार आहोत. आपल्या नैसर्गिक मिरर न्यूरॉनच्या समजुतीतून त्याकडे पाहण्याचा आपल्याला मोह कसा होतो हे आपण पाहू. पण माझी आशा आहे की, या प्रक्रियेतून तुम्हाला आपल्या पित्याचा चेहरा पाहण्याचा एक नवीन आणि जिवंत मार्ग सापडेल.

जर या प्रक्रियेत आपण सौम्यपणे नम्र व्हायला किंवा दोष स्वीकारायला तयार नसताल, तर कदाचित तुम्हाला इथेच थांबावंसं वाटेल. पण मी प्रार्थना करतो की आपण तसं करणार नाही. मी प्रार्थना करतो की आपण जीवनातील अशा एका टप्प्यावर आला असाल जिथे तुम्हाला त्या जुन्या लपून केलेल्या पापांत पुन्हा पुन्हा पडण्यापासून कंटाळा आला आहे, त्या जुन्याच चिडचिडीच्या, रागाच्या, निराशेच्या साखळीत अडकून राहण्यातून वैताग आला आहे, आणि आता तुम्हाला खरोखरच जगण्याचा एक चांगला मार्ग हवा आहे. मग तुम्ही आमच्यासोबत सामील व्हाल काय?

प्रकरण ९

महापूर

पृथ्वीवर मानवांची दुष्टाई फार आहे, त्यांच्या मनात येणाऱ्या विचारांच्या सर्व कल्पना केवळ एकसारख्या वाईट असतात असे परमेश्वराने पाहिले; म्हणून मानव पृथ्वीवर उत्पन्न केल्याचा परमेश्वराला अनुताप झाला आणि त्याच्या मनाला खेद झाला.

तेव्हा परमेश्वर म्हणाला, “मी उत्पन्न केलेल्या मानवाला भूतलावरून नष्ट करीन; मानव, पशू, रांगणारे प्राणी, आकाशातील पक्षी हे सारे नाहीसे करीन; कारण त्यांना उत्पन्न केल्याचा मला अनुताप झाला आहे.” उत्पत्ती ६:५-७

बायबलमधील नोहाच्या महापुराची कथा ही सर्वात प्रसिद्ध कथांपैकी एक आहे. लोक देवाला कसे पाहतात आणि तो कसा आहे हे कसे समजून घेतात, याचे हे एक महत्त्वाचे उदाहरण आहे. उदाहरणार्थ, अमेरिकन विनोदी कलाकार, लेखक, निर्माता, राजकीय भाष्यकार, अभिनेता आणि दूरदर्शन निवेदक, बिल माहेर यांनी महापुराच्या कथेवर टिप्पणी करताना असे म्हटले:

"नोहाची कथा खरोखर अस्वस्थ करणारी आहे... म्हणजे ही गोष्ट नैतिकदृष्ट्या चुकीची आहे. ही गोष्ट एका मनोविकृत, सामूहिक विनाशाबद्दल आहे, आणि त्या विनाशकाचे नाव देव आहे. उत्पत्तीमध्ये लिहिले आहे की देव स्वतःवरच एवढा रागावला होता की त्याला असं वाटलं त्याने पापी मनुष्य घडवला, म्हणून त्याने संपूर्ण जगात महापूर पाठवून सर्वांना मारून टाकलं: पुरुष, स्त्रिया, लहान मुलं, अगदी लेकरंसुद्धा. कोणत्या प्रकारचा अत्याचारी राजा असा असतो की, काही लोकांवर राग आला म्हणून सगळ्यांनाच शिक्षा करतो? ... ऐक ना देवा, जर तू त्या रसेल क्रो असलेल्या चित्रपटातसुद्धा रागाच्या समस्यांनी त्रस्त असलेला व्यक्ती दिसलास, तर खरंच काहीतरी विचित्र आहे.

हे जे पुराणमतवादी लोक असतात, ते नेहमी सांगत असतात की अमेरिकन लोकांचे चारित्र्य ढासळत आहे, त्याची नैतिकता हरवत चालली आहे... कदाचित याच कारण हे असेल की तुम्ही ज्याची उपासना करता, तो एक असा देव आहे जो बाळांना बुडवून मारतो! आणि मग सर्वांना ठार मारल्यानंतर देवाचा 'महान' उपाय काय? तर तो त्यांच प्रकारच्या लोकांपासून पूर्ण पृथ्वी पुन्हा भरून टाकतो ज्यांनी आधी त्याला चिडवलं होतं आणि अर्थातच, निकाल पुन्हा तोच लागतो: देव पुन्हा लाखो लोकांना ठार करतो.

जर आपण एखादे कुत्रं असतो आणि देव आपला मालक असता, तर पोलिसांनी आम्हाला नक्कीच त्याच्यापासून वाचवून नेलं असतं. मग आपण आपली नैतिकता या पुस्तकातून का घेतो? लोक अजूनही हे सगळं का पाळतात?"⁴

बिल माहेर यांना नोहाच्या कथेमध्ये दिसणाऱ्या नैतिकतेबद्दलची चीड हेच देव व ख्रिस्ती धर्म नाकारण्यामागचं एक मुख्य कारण आहे, हे स्पष्टपणे दिसून येतं. त्यांनी उल्लेख केलेला २०१४ मधील नोहा चित्रपट हा माणसाच्या व्यापक विचारपद्धतीचा आरसा ठरतो. या चित्रपटात नोहा हा एक काळोख्या, अंतराळात हरवलेला असा पात्र म्हणून दाखवला आहे जो संपूर्ण मानवजातीचा विनाश करणे हाच देवाचा हेतू आहे असं मानून बसला आहे. नोहा इतका ठाम विश्वास ठेवतो की देव मानवजातीचा अंत करू इच्छितो, की तो आपल्या नातवांना देखील मारून टाकण्याचा प्रयत्न करतो, जेणेकरून मानवी वंश पुन्हा सुरू होणार नाही. तो आपल्या कुटुंबाव्यतिरिक्त कोणालाही जहाजावर येऊ देत नाही. त्याची पत्नी व मुलं त्याच्या कठोरतेने आणि सूड व शिक्षेच्या विकृत ध्येयाने थक्क होतात आणि त्याच्यापासून दुरावतात. नोहा आणि टुबल-केन हे दोन्ही पात्रं, वेगवेगळ्या क्षणी देवाच्या शांततेबद्दल आणि देव काहीच का बोलत नाही, संवाद का करत नाही? त्यांच्या विनंत्यांकडे देव दुर्लक्ष करत असल्याबद्दल बोलतात.

१९९९ मध्ये आलेली मालिका 'नोहाज आर्क' ही नोहाची पूर्ण थट्टा करते. तिथे नोहाला एका मूर्ख, हास्यास्पद पात्रासारखं दाखवलं आहे. तो आपल्या मुलांनी व त्यांच्या पत्नींनी लैंगिक संबंध ठेवून नयेत यासाठी झटतो आहे आणि ह्या गोष्टीवर तो अगदी झपाटलेला आहे. देव नोहाला सांगतो की त्याने अजून ठरवलेलं नाही की संपूर्ण मानवजातीचा विनाश करायचाय की नाही. मग देव बराच काळ गप्प राहतो. शेवटी जेव्हा देव पुन्हा प्रकट होतो, तेव्हा तो नोहाला सांगतो की त्याने मानवजातीला संपवायचं ठरवलं आहे. यावर नोहा एक मजेशीर नृत्य करतो जे देवाला हसवतं आणि त्यामुळे देव आपलं मन बदलतो आणि अखेरीस मानवजातीला वाचवतो.

⁴ YouTube video – Bill Mahr Trashes the Bible Noah Story

दोन्ही चित्रपट बायबलमधील मूळ कथेकडून फारच दूर भटकले आहेत. त्यांनी अनेक अशा गोष्टी त्यात घातल्या आहेत ज्या माणसाच्या या प्रवृत्तीचाच दाखला देतात म्हणजे - देव काय म्हणतो हे घेऊन तेच विकृत पद्धतीने मांडणे, ज्यातून देवच दोषी ठरतो. ही गोष्ट एक वास्तविकता उघड करते की कोणताही मनुष्य स्वतःच्या स्वभावात देवाचा शोध घेत नाही, किंवा खऱ्या अर्थाने असे करण्याचे इच्छित नाही.

बिल माहेरनेदेखील ही गोष्ट विकृत केली आहे, पण त्याने विचारलेले काही प्रश्न अत्यंत योग्य आणि विचार करण्यास लायक आहेत. असा एक व्यक्ती जो लहान बाळांना पाण्यात बुडवून मारतो, त्याची पूजा तुम्ही कशी करू शकता? ख्रिस्ती लोकांपैकी किती जणांना या प्रश्नामागचा मानवी तर्क आणि भावना ऐकू येतो? बहुतांश माणसांना वाटते की शिक्षा ही गुन्ह्याच्या प्रमाणातच असावी. आपण "न्याय" याच अर्थाने समजतो, बरोबर ना? मग त्या सर्व बाळांनी असा कोणता गुन्हा केला होता की त्यांना मृत्यूदंड मिळावा तेही इतका क्रूर की पाण्यात बुडवून मारले जावे? असा प्रश्न विचारण्यात काय चुकीचे आहे? उलट तो एक रास्त आणि तात्त्विक प्रश्न आहे.

ख्रिस्ती धर्माने जगाला ही गोष्ट कशी सांगितली? देवाविषयीची कोणती प्रतिमा त्यांनी लोकांच्या मनात रोवली? चला ऐकूया, प्रोटेस्टंट प्रवचनकारांचा राजकुमार समजला जाणारा स्पर्जन या गोष्टीविषयी काय म्हणतो:

आपण सहसा म्हणतो, "कोणताही नियम अपवादाशिवाय नसतो," आणि खरंच, "कोणताही नियम अपवादाशिवाय नसतो" हा स्वतःच अपवाद असलेला नियम आहे कारण देवाचे नियम अपवादाशिवाय असतात. देव दुष्टांना शिक्षा करील हा नियम अपवादाशिवाय आहे; जे कोणी ख्रिस्ताबाहेर आहेत ते नष्ट होतील हा नियम अपवादाशिवाय आहे; आणि जे कोणी ख्रिस्तामध्ये आहेत ते वाचवले जातील हा नियम देखील अपवादाशिवाय आहे...

"अरे, तो तर त्या जुन्या नोहासारखाच मूर्ख आहे!" नोहाला त्यांच्याकडून मिळालं ते फक्त अश्लील थट्टा-मस्करीच. त्यांनी त्याचा तिरस्कार केला, उपहास केला, आणि त्याला पूर्णपणे कमी लेखलं. पण मग पूर आला आणि त्यांना सगळ्यांना घेऊन गेला आणि त्यांच्या थट्टांना, टोमण्यांना, हसण्याला कायमचा पूर्णविराम लागला. तो पूर त्यांना अतिशय प्रभावीपणे गप्प करतो. हेच तुमच्याबाबतीतही होईल जर तुम्ही ख्रिस्ताच्या सुवार्तेची थट्टा केली असेल. तुम्हाला त्या महा आणि भयंकर प्रभूच्या दिवशी कळेल की, तुमचं हसणं मृत्यूवर कोणतीही सत्ता मिळवू शकणार नाही, आणि ते तुम्हाला नरकाच्या यातनांपासून कोणतीही दिलासा मिळवून देऊ शकणार नाही. त्या भयंकर दिवशी अविश्वासाला कोणताही वाव उरणार नाही.

त्या दिवशी देव तुमच्यासाठी अत्यंत सरळ असेल जेव्हा तो तुम्हाला फाडून टाकेल, आणि तुम्हाला वाचवण्यासाठी कोणीही नसेल; आणि न्यायही तेवढाच सरळ भासेल जेव्हा गडगडणाऱ्या वीजांचा कडकडाट मृतांना जागं करेल, आणि ग्रंथ उघडले जातील, आणि वीजेच्या प्रकाशात ते वाचले जातील आणि असा निर्णय दिला जाईल: "दूर व्हा, शापितांनो!" — नोहाचा पूर, चार्ल्स स्पर्जन

बऱ्याच ख्रिस्ती लोकांसाठी, नोहाची गोष्ट ही एक प्रकारचा दिलासा देणारा अनुभव असतो जसे की "मी तुला आधीच सांगितलं होतं" किंवा "एक दिवस तुला कळेल" देवावर विश्वास ठेवण्यामुळे जेव्हा त्यांनी छळ किंवा अपमान सहन केला, त्यासाठी त्यांचा एक प्रकारचा प्रतिसाद. पण असा प्रश्न विचारायला हवा की: दुष्ट लोकांना त्यांच्या भविष्याची आठवण करून देणं, की देव त्यांना "तुकडे तुकडे करून फाडेल," हे सांगणं आपल्याला अगदी सोपे का वाटते? आणि खरं क्षमाशील मन राखणं, आपल्या शत्रूंना खऱ्या अंतःकरणाने माफ करणे हे आपल्याला कठीण का वाटते?

जर बायबलमधील कुठल्याही गोष्टीला मध्यस्थाची गरज असेल, तर ती ही कथा आहे. जर आपले विचार देवाच्या विचारांसारखे नसतील आणि आपल्या मनात त्याच्याविषयी नैसर्गिक वैरभावना दडलेली असेल, तर येशूच्या मध्यस्थीशिवाय ही गोष्ट वाचणं आपल्यासाठी सुरक्षित आहे काय? आपण ही गोष्ट कशी समजून घेतो, यावरच आपण आज जगात घडणाऱ्या नैसर्गिक आपत्तींकडे कसं पाहतो हे ठरेल. म्हणून आपल्याला ही गोष्ट समजून घेताना अतिशय सावध असायला हवं.

पाहा, ज्यांच्या ठायी प्राण आहे असे सर्व देहधारी आकाशाखालून नाहीसे करावे म्हणून मी पृथ्वीवर प्रलयाचे पाणी आणतो; पृथ्वीवर जे काही आहे ते नष्ट होईल; — उत्पत्ती ६:१७

जर हे वचन आपण येशूच्या व्यक्तिमत्त्वाच्या संदर्भाविना वाचले, तर त्याचे परिणाम अगदी तसेच होतील, जसे याकूबाच्या पुस्तकात आपल्याला वाचायला मिळतात:

कारण जर कोणी वचन नुसते ऐकून घेतो व त्याप्रमाणे आचरण करत नाही, तर तो आरशात आपले शारीरिक मुख पाहणाऱ्या माणसासारखा आहे; तो स्वतःला पाहून तेथून निघून जातो आणि आपण कसे होतो हे तेव्हाच विसरून जातो. — याकूब १:२३-२४

ख्रिस्ताच्या स्वभावाच्या बाहेर राहून हे वचन वाचल्यास, आपण देवाविषयी काय विचार करतो हेच आपल्याला दिसून येते: जणू आपण आरशात पाहत आहोत. तुम्ही जर असं म्हणाल की "दुष्टांना तेच मिळालं पाहिजे," किंवा "देव असं करणं चुकीचं आहे," किंवा "ही गोष्टच मूर्खपणाची आहे" तर हे सगळं फक्त आपलेच विचार आहेत. त्या आरशात आपण आपलेच प्रतिबिंब पाहतो.

उत्पत्ती हे तोराहचं एक पुस्तक आहे जे मोशेने लिहिलं आहे. त्यामुळे महापूराची कथा ही नियमशास्त्राचाच भाग आहे. आणि जर आपण नियमशास्त्र ख्रिस्ताच्या स्वभावाच्या बाहेर राहून वाचतो, तर ते केवळ आपल्या स्वतःच्या विचारांचीच प्रतिक्रिया उघड करते.

आणि मागील अध्यायात आपण पाहिलं, की नियमशास्त्राचं प्राथमिक कार्य हेच असते की आपल्यात काय आहे ते उघड करणे.

"शिवाय अपराध वाढावा म्हणून नियमशास्त्राचा प्रवेश झाला; तरी जेथे पाप वाढले तेथे कृपा त्यापेक्षा विपुल झाली." – रोमकरांस ५:२०

पूराची गोष्ट वाचणं हे खरं तर आपल्यामध्ये नियमशास्त्र शिरण्याची एक प्रक्रिया आहे. ती आपल्या अपराधाला अधिक वाढवते किंवा स्पष्टपणे उघड करते. ती आपल्यातील मिरर न्यूरॉन्स उघड करते जे अनेक पिढ्यांपासून सैतानाच्या नेतृत्वाखाली प्रशिक्षित आणि साचलेले आहेत. ती आपल्याला आपले पापस्वभाव दाखवते विशेषतः आपण देवाला कसे पाहतो यामधून, जसं की तो एखादा सामूहिक हत्येचा आदेश देणारा देव आहे.

जेव्हा आपण देहात असतो व आपल्या पापमय मनामध्ये असतो तेव्हा आपल्याला देव फक्त आपल्यासारखाच वाटतो, कारण आपल्याला त्याचे विचार माहितच नसतात. आपल्याला त्याचं अस्तित्व फक्त आपल्यासारखं वाटतं, फक्त खूप जास्त सामर्थ्याने भरलेलं असं.

येशू ख्रिस्त हा जगाचा प्रकाश आहे. तो म्हणजे देवाचाच प्रकाश. फक्त त्याच्यामधूनच आपण देवाचे विचार थोडेसे समजून घेण्यास सुरुवात करू शकतो, आणि त्यामुळेच देव कसा आहे हे आपल्याला समजायला लागतं. फक्त ख्रिस्तामार्फतच आपण नियमशास्त्राकडे योग्य रीतीने पाहू शकतो आणि त्याच मूळ उद्दिष्ट आपल्यामध्ये पूर्ण करू देऊ शकतो.

तर चला मग, आपण दोन्ही आरशांमध्ये डोकावून पाहूया: आपण आधी ख्रिस्ताशिवाय नियमशास्त्राकडे पाहूया, आणि मग आपण ख्रिस्ताकडे पाहूया जो पित्याचं खरं स्वरूप आणि स्वभाव स्पष्ट करतो.

आपला नैसर्गिक चेहरा	देवाचा गौरव
तेव्हा परमेश्वर म्हणाला, “मी उत्पन्न केलेल्या मानवाला भूतलावरून नष्ट करीन; मानव, पशू, रांगणारे प्राणी, आकाशातील पक्षी हे सारे नाहीसे करीन; कारण त्यांना उत्पन्न केल्याचा मला अनुताप झाला आहे.” — उत्पत्ती ६:७ पाहा, ज्यांच्या ठायी प्राण आहे असे सर्व देहधारी आकाशाखालून नाहीसे करावे म्हणून मी पृथ्वीवर प्रलयाचे पाणी आणतो; पृथ्वीवर जे काही आहे ते नष्ट होईल; — उत्पत्ती ६:१७	मी तर तुम्हांला सांगतो, तुम्ही आपल्या वैज्यांवर प्रीती करा, [जे तुम्हांला शाप देतात त्यांना आशीर्वाद द्या, जे तुमचा द्वेष करतात त्यांचे बरे करा] आणि जे तुमचा छळ करतात [व तुमच्या पाठीस लागतात] त्यांच्यासाठी प्रार्थना करा. अशासाठी की, तुम्ही आपल्या स्वर्गातील पित्याचे पुत्र व्हावे; कारण तो वाईटांवर व चांगल्यांवर आपला सूर्य उगववतो आणि नीतिमानांवर व अनीतिमानांवर पाऊस पाडतो. — मत्तय ५:४४-४५

जेव्हा आपण थेट नियमशास्त्राच्या शब्दांकडे पाहतो, तेव्हा देव आपल्या शत्रूंचा नाश करताना दिसतो. परंतु ख्रिस्तामध्ये, तो त्यांना आशीर्वाद देतो. मध्यस्थ नसलेल्या नियमशास्त्रात देव चांगल्यांचे रक्षण करतो आणि वाईटांचा हिंसकपणे विनाश करतो. पण ख्रिस्तामध्ये, तो चांगल्यांसाठी आणि वाईटांसाठीही चांगल्या गोष्टी पाठवतो.

आपण हा दिसणारा विरोधाभास कसा सोडवू? देव आपल्या शत्रूंचा प्रेम करतो की तो त्यांना ठार मारतो? तो अस्थिर मनमानीने वागतो का, जसे कधी प्रेम व क्षमा करतो, तर कधी मारून टाकतो आणि नष्ट करतो? देव काही वेळासाठी चांगला असतो आणि मग नंतर ठरवतो की आता पुरे झाले आणि सर्वानाच नष्ट करतो? की देव नेहमी येशूसारखाच असतो?

जर आपण फक्त देवाचे वचन ऐकतो आणि त्याचे पालन करत नाही, तर आपण वरच्या डाव्या बाजूच्या दोन वचनांमध्येच अडकून राहू आणि असा निष्कर्ष काढू की देवाचा संयम संपल्यावर तो लोकांना हिंसकपणे नष्ट करतो. आणि मग पुढे शोध घेण्याची गरज वाटणार नाही, कारण ख्रिस्ताच्या स्वभावाचा प्रकाश आपल्यासाठी या

कथेला स्पष्ट करत नाही. परंतु, ज्यांना वाटते की येशू हा पित्याचा संपूर्ण प्रकटीकरण आहे, ते ह्या दोन वेगवेगळ्या चित्रांमधील विरोधाभास मिटवण्यासाठी पुढे शोध घेतील. हाच फरक आहे फक्त ऐकणे आणि प्रत्यक्षात वचन पाळणे यामध्ये.

यासाठी मेहनत लागेल; यासाठी वेळ द्यावा लागेल. फक्त तुम्ही आपल्या संपूर्ण हृदयाने पित्याला शोधाल तेव्हाच तो तुम्हाला सापडेल. जर तुम्ही उत्पत्तीतील काही वचने वाचून असा निष्कर्ष काढता की आपला निर्माणकर्ता पिता, ज्याने स्वतःच्या प्रेमळ नात्याच्या प्रतिमेवर मानवी कुटुंबाची रचना केली, कोट्यवधी लोकांना, अगदी लहान मुलांसकट, नष्ट केले, तर मी तुम्हाला विनंती करतो की तुम्ही अजून संपूर्ण मनाने शोध घेत नाही. तुम्ही ऐकताय? हो. पण पाळताय? नाही.

जेव्हा मी येशूला देवाच्या स्वभावाचे परिपूर्ण प्रकटीकरण म्हणून स्वीकारले, तेव्हा मला नम्रपणे गुडघ्यावर बसून देवाला विचारावे लागले की या दोन वेगवेगळ्या चित्रांमध्ये कसा भेदभाव साधायचा. हे काही केल्या समजत नव्हते. आणि हा प्रक्रियेचा अत्यंत महत्त्वाचा भाग आहे. जर तुम्ही तुमच्या पवित्रशास्त्राच्या अभ्यासात खूपच आत्मविश्वास दाखवता, तर देवाचा आत्मा तुमच्यावर नियंत्रण ठेवत नाही. जेव्हा तुम्ही अशा टप्प्यावर पोहोचता की पुढे जाऊच शकत नाही, आणि मग तुम्ही गुडघ्यावर बसून देवाकडे विनंती करता, “पिता, कृपया मला सत्य दाखव,” तेव्हा तुम्ही स्वतःला देवाच्या हातात सोपवता आणि त्याला शिकवू देता. हे मी अनेकदा केले आहे. मी त्याच्याकडे जातो आणि विश्वासाने मागतो की माझा पिता मला दाखवेल की तो खरोखरच प्रत्येक गोष्टीत येशूसारखा आहे.

माझ्या मनात असा विचार आला की आदामाने पाप केल्यानंतर पृथ्वीला शाप मिळाला. (उत्पत्ती ३:१७-१९). मग प्रश्न असा आला की, पृथ्वीवर काटे व कुसळ का उगवले? हे देवाने निर्माण केले होते काय, की आदामाच्या पापामुळे ते उगवले? हा प्रश्न मला या गोष्टींचा अर्थ लावण्यासाठी महत्त्वाचा ठरला की जलप्रलयाच्या कथेचा येशूने पित्याबद्दल दिलेल्या प्रकटीकरणाशी कसा मेळ घालायचा. चला पाहूया, देवाने आदामाला नेमके काय सांगितले, ह्याचे हिब्रू भाषेत थेट भाषांतर काय आहे.

नंतर परमेश्वर देव आदामाला म्हणाला, तू तुझ्या पत्नीची वाणी ऐकली आहे आणि ज्या झाडाचे फळ खाऊ नकोस अशी आज्ञा दिलेली होती, त्या झाडाचे फळ तू खाल्ले आहेस. म्हणून तुझ्यामुळे भूमीला शाप आला आहे. तू तिजपासून अन्न मिळवण्यासाठी आपल्या आयुष्याचे सर्व दिवस कष्ट करशील; उत्पत्ती ३:१७ (IRVMAR)

देवाने आदामाला सांगितले की जमिनीला शाप तुझ्या पापामुळे मिळाला आहे. हे काटे व कुसळ देवाने निर्माण केले नाहीत, तर पापामुळे ते उगवले आहेत. हा शाप काईनाने आबेलाचा खून केल्यानंतर आणखी वाढला.

तर आता तुझ्या हातून तुझ्या भावाचे पडलेले रक्त स्विकारण्यास ज्या जमिनीने आपले तोंड उघडले आहे, तिचा तुला शाप आहे. 12जेव्हा तू जमिनीची मशागत करशील तेव्हा ती आपले सत्व यापुढे तुला देणार नाही. पृथ्वीवर तू भटकत राहशील व निर्वासित होशील.” उत्पत्ती ४:११-१२ (IRVMAR)

देवाने काय सांगितले, आणि काईन ते कसे समजून घेतो, याकडे काळजीपूर्वक लक्ष द्या:

काइन परमेश्वरास म्हणाला, “माझी शिक्षा मी सहन करण्यापलीकडे, इतकी मोठी ती आहे. खरोखर, तू मला या माझ्या भूमीवरून हाकलून लावले आहेस, आणि तुझ्या जवळ मला येता येणार नाही. पृथ्वीवर तू मला भटकणारा व निर्वासित केले आणि जर मी कोणाच्या हाती सापडेन तर तो मला ठार मारून टाकेल.” उत्पत्ती ४:१३-१४

काइन असा विचार मांडतो की देवाने स्वतःच्या मनमानीने त्याला जमिनीवरून हद्दपार केले आणि शिक्षा केली. पण देवाने नेमके तसेच सांगितले होते काय? जेव्हा आपण उत्पत्ती ४:११ वाचतो, तेव्हा आपण पाहू शकतो का की देव काइनाला सांगतो की त्याच्या कृतीमुळे भूमीचे नुकसान झाले आहे? आबेलाचे रक्त जमिनीत ओघळल्यामुळे प्रत्यक्षात जमिनीची सुपीकता नष्ट झाली आहे. आबेलाचे रक्त पिण्यासाठी जमिनीने आपले “तोंड उघडले” आणि हत्येची ही प्रक्रिया पृथ्वीवरच हस्तांतरित झाली आहे.

आपण देवाचे शब्द काइनाच्या नजरेतून समजून घ्यावे का, की ख्रिस्ताच्या नजरेतून? देव काइनाला आपली हुकूमशाही शिक्षा सांगत होता, की काइनाने केलेल्या कृत्याचा नैसर्गिक परिणाम त्याला सांगत होता?

बायबल आपल्याला आणखी पुरावे देते का जिथे माणसांच्या पापांनी निसर्गाचा समतोल बिघडून आपली ओढवली जाते? या विचारांवर पुढे जाताना आपण पाहू लागतो की बायबलचे भाषांतर करणारे लोक याच ग्रंथांतील मजकुराला कसे समजतात यात फरक दिसू लागतो. ह्या दोन अनुवादांमधला फरक तुम्हाला दिसतोय काय?

असल्याप्रकारच्या पाप कर्मांमुळे स्वतःला अशुद्ध करून घेऊ नका! कारण मी राष्ट्रांना त्यांच्या देशातून बाहेर घालवून देत आहे, आणि तो देश मी तुम्हाला देत आहे! कारण तेथील लोकांनी असली भयंकर पापकर्मे केली! लेवीय १८:२४-२५ (IBA)

अशाप्रकारे स्वतःला अशुद्ध करून घेऊ नका; कारण जी राष्ट्रे मी तुमच्यासमोरून बाहेर घालवून देणार आहे, तेथील लोकही अशाच कृत्यांनी अशुद्ध झाले. त्यांचा देश भयंकर भ्रष्ट झाला आहे, म्हणून त्यांच्या दृष्टीमुळे मी त्यांचा समाचार घेत आहे व तो देश आपल्या रहीवाशांचा त्याग करित आहे. लेवीय १८:२४-२५ (IRVMAR)

देव लोकांना शिक्षा देतो आणि म्हणूनच जमीन त्यांचा त्याग करते काय? की, लोक सतत पृथ्वीला जे नुकसान पोहोचवत आहेत त्याचे परिणाम देव घडून येऊ देतो, ज्यामुळे भूमी नैसर्गिक आपत्तींमुळे बिघडते? माझ्या मते, पहिली समज म्हणजे ख्रिस्ताच्या स्वभावाबाहेर राहून वचन वाचणे. ते आपल्या मनात देवाबद्दल स्वाभाविकपणे काय आहे ते प्रतिबिंबित करते. परंतु, IRVMAR (इंडियन रीवाइज्ड वर्जन) आवृत्ती एक वेगळा दृष्टिकोन देते, ज्यामुळे आपल्याला हे समजते की देव फक्त लोकांच्या पापांमुळे पृथ्वीला होणारे नुकसान विनाशकारी स्वरूपात घडू देतो. तो त्यांच्या कृतींचे परिणाम आता रोखून ठेवत नाही.

आता आपण बायबलमधील आणखी एका वचनाचा विचार करू, जो मानवी पापांचा आणि त्यांचा पृथ्वीवरील परिणामांशी असलेला संबंध दर्शवतो. पुन्हा, आपण दोन भाषांतरांची तुलना करूया आणि त्यातील व्यक्त झालेला फरक पाहूया.

पृथ्वीवरच्या लोकांनी परमेश्वराने दिलेले विधि व नियमांचे पालन केले नाही, विधींचे अतिक्रमण केले, आणि सार्वकालीक करार मोडला आहे. त्यामुळे सार्वकालिक करार शापित झाला आहे व तेथे राहणारे दोषी आढळले आहेत. त्यांना त्याचे फळ भोगावे लागत आहे; शापाचा परिणाम म्हणून पुष्कळ लोक भस्म होतील व फार थोडे उरतील. यशया २४:५-६ (FBI)

पृथ्वी आपल्या रहिवाशांकडून भ्रष्ट झाली आहे, कारण त्यांनी नियमांचे उल्लंघन केले आहे, विधींचे अतिक्रमण केले आहे आणि सनातन करार मोडला आहे. ह्यास्तव पृथ्वी शापाने ग्रासली आहे, तिचे रहिवासी पापाचे फळ भोगत आहेत; पृथ्वीचे रहिवासी जळून भस्म झाले आहेत, मानव थोडेच उरले आहेत. यशया २४:५-६ (MARVBSI)

देव लोकांना त्यांच्या पापांची शिक्षा म्हणून अग्नीने नष्ट करतो काय? की माणसाच्या पापांमुळे शापित झालेली ही पृथ्वीच शेवटी खचते, तुटते आणि माणसाला गिळते? लोक पृथ्वीमुळे शापित होतात का, की देव पृथ्वीचा उपयोग करून त्यांना शापित करतो? येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहिलं, की उत्तर अगदी सोपं होतं: अगदी जसं देवाने काडनाला सांगितलं होतं, तसंच शाप पृथ्वीतून येतो, पण त्याच्या स्वतःच्या वागणुकीमुळे. त्याच्या कर्मांमुळेच त्याच्यावर हा शाप ओढवला.

या विचाराला आणखी बळकटी देणारे काही शास्त्रवचन खाली दिली आहेत:

परमेश्वराने न्यायनिवाडा करून स्वतःला प्रकट केले आहे; दुर्जनास त्याच्याच हातच्या पाशात त्याने गुंतवले आहे. — स्तोत्र ९:१६

फेसू नका; देवाचा उपहास व्हायचा नाही; कारण माणूस जे काही पेरतो त्याचेच त्याला पीक मिळेल. — गलतीकरांस ६:७

देवाचा न्याय म्हणजे काय? तो म्हणजे आपल्याला आपल्या कृतींचं फळ भोगू देणं. जर आपण हा विचार मनापासून स्वीकारला, तर बायबलमधल्या अनेक गोष्टी आपल्याला नव्याने समजतील. एक वेगळं आणि अधिक सुसंगत चित्र आपल्यापुढे उलगडेल.

आता परत जलप्रलयाच्या कथेकडे वळूया. पुन्हा एकदा, दोन वेगवेगळ्या भाषांतरांचा विचार करूया, जे आपल्यासमोर दोन भिन्न चित्रं उभं करतात.

त्या काळी देवाच्या दृष्टीने पृथ्वी भ्रष्ट झाली होती; ती जाचजुलमांनी भरली होती. देवाने पृथ्वीकडे अवलोकन केले तर पाहा, ती भ्रष्ट होती; कारण पृथ्वीवरील सर्व प्राणिमात्रांनी आपली चालचलणूक बिघडवली होती. मग देव नोहाला म्हणाला, “सर्व प्राण्यांचा अंत करण्याचे माझ्या मनात आले आहे, कारण त्यांच्यामुळे पृथ्वीवर जाचजुलूम माजला आहे. पाहा, मी पृथ्वीसह त्यांचा नाश करीन. — उत्पत्ती ६:११-१३ (MARVBSI)

देवाच्या समक्षतेत पृथ्वी भ्रष्ट झालेली होती, आणि हिंसाचाराने भरलेली होती. देवाने पृथ्वी पाहिली; आणि पाहा, ती भ्रष्ट होती, कारण पृथ्वीवर सर्व प्राण्यांनी आपला मार्ग भ्रष्ट केला होता. म्हणून देव नोहाला म्हणाला, “मी पाहतो की, सर्व प्राण्यांचा नाश करण्याची वेळ आता आली आहे; कारण त्यांच्यामुळे पृथ्वी अनर्थ हिंसाचाराने भरली आहे. खरोखरच मी पृथ्वीसह त्यांचा नायनाट करीन.” — उत्पत्ती ६:११-१३ (IRVMAR)

पहिल्या भाषांतरातून असं वाटतं की पृथ्वीवरील लोक भ्रष्ट झाले म्हणून देव त्यांना आणि पृथ्वीला एकत्र नष्ट करण्याचा निर्णय घेतो.

दुसरं भाषांतर मात्र एक वेगळं चित्र रंगवते: माणसांनी तिच्यावर जे काही केलं त्यामुळे पृथ्वी अनर्थ हिंसाचाराने भरली आहे. जणू पृथ्वी एक बॅटरी आहे, जी माणसांच्या कर्मांची ऊर्जा शोषून घेत असते. माणसं जेव्हा तिच्यावर नकारात्मक ऊर्जा साठवतात, तेव्हा ती बॅटरी एके दिवशी फुटते कारण तिची क्षमता ओलांडली जाते. देव म्हणतो की तो माणसांना 'पृथ्वीसह' नष्ट करील म्हणजेच, तो स्वतः नाश करत नाही, तर माणसांनी पृथ्वीवर जे काही पेरलं त्याचं फळ त्यांना भोगू देतो. तो त्यांना 'पृथ्वीसह' नष्ट करत नाही, तर त्यांचे स्वतःचे कर्म, पृथ्वीच्या माध्यमातून, त्यांचा नाश घडवतात.

दुसरं भाषांतर येशूच्या स्वभावाशी अधिक सुसंगत वाटते. या पार्श्वभूमीवर खालील शास्त्रवचने या कथेत आणखी खोल अर्थ देतात.

तू जूनाच मार्ग धरणार आहेस काय, ज्यावर दुष्टजण चालले. त्यांची वेळ येण्यापूर्वीच त्यांचा नाश करण्यात आला, त्यांचा पाया नदीसारखा वाहून गेला. जे देवाला म्हटले, 'आमच्या पासून निघून जा तो सर्वशक्तिमान देव आम्हास काय करू शकतो?' आणि त्यानेच त्यांची घरे चांगल्या वस्तूंनी भरली होती. परंतू दुष्टाची योजना माझ्यापासून दूर आहे. ईयोब २२:१५-१८ (IRVMAR)

इथे आपण पाहतो की जुन्या काळातील लोकांनी देवाला त्यांच्या आयुष्यातून बाहेर जाण्यास सांगितले होते. ते देवाला इच्छित नव्हते, जरी त्याने त्यांच्या घरांत चांगल्या गोष्टी दिलेल्या होत्या.

संपूर्ण चित्र एकत्र जोडल्यावर स्पष्ट होतं की, जलप्रलयातील बालहत्येचं कारण माणसांच्या पापांमुळे पृथ्वीचं झालेलं नुकसान होतं, आणि याच माणसांनी देवाला त्यांच्या जीवनातून काढून टाकलं, त्यामुळे त्यांच्या मुलांसाठी कोणतेही संरक्षण उरले नव्हते. फक्त नोहा हा एकटा देवाचा ऐकणारा होता. "नोहाला प्रभूच्या समक्ष कृपा मिळाली" याचा अर्थ, त्याने देवावर विश्वास ठेवला, आणि हे ओळखलं की देव मानवजातीला वाचवण्याचा प्रयत्न करत आहे.

देवाने नोहामार्फत लोकांना इशारा दिला की संकट येणार आहे. देव त्या संकटाचा निर्माता नव्हता, पण त्याला हे माहीत होते की त्याची निर्मिती किती दुष्टपणा सहन करील त्याचं एक मर्यादेचं गणित होतं: ते म्हणजे १२० वर्ष. देवाने निरपराध मुलांना नष्ट केलं नाही, पण माणसांनी पृथ्वीवर पेरलेल्या बंडखोर वागणुकीचं बीज शेवटी त्यांच्याच विनाशाचं कारण बनलं.

ह्या दृष्टिकोनातून पाहिलं, तर जलप्रलयात देवावर येणारा आरोप कमी होतो की त्याने निरागस बाळांना ठार मारलं. तसंच, यातून हेही स्पष्ट होतं की तो सर्व प्राण्यांचा विनाश घडवून आणणारा नव्हता, जे त्या जलप्रलयात सापडले. मग काही लोक विचारतात, "तुम्ही देवाला पापाबाबत नम्र दाखवू पाहता, म्हणून तुम्ही हे सगळे विचार बनवता, जेणेकरून देवाचा कोप तुमच्यावर ओढवणार नाही." माझं उत्तर आहे: "खरंतर, मी येशूचे जीवन आणि शब्दांच्या आधारे देवाच्या स्वरूपाची समजूत घडवतो आहे. येशू म्हणतो, 'ज्याने मला पाहिले, त्याने पित्याला पाहिले.' मग जर देवाने बाळांना बुडवलं असेल, तर येशू खोटं बोलत आहे आणि मग तो देवाच्या स्वभावाचे खरे प्रकटीकरण नाही." येशूचे शब्द जर आपण खरोखर गांभीर्याने घेतले, तर आपल्याला जुन्या करारातील अशा गोष्टींशी झगडावं लागेल जेणेकरून संपूर्ण बायबल आपल्याला देवाच्या स्वभावाबाबत एकसंध उत्तर देईल. तसंच, यावरून हेही स्पष्ट होते की देव पापाबाबत दुर्लक्ष करणारा नाही.

उलट, आपण पाहतो की पाप किती जबरदस्त विनाश करू शकते, आणि देव व त्याच्या मार्गाना दूर सारण्याचे परिणाम किती भयानक असतात. हे सगळं विचार करताना मन अस्वस्थ होते खरंच माणसाच्या पापांना इतकी ताकद असते का की ते पृथ्वीवर एक भयानक जलप्रलय घडवू शकेल? देवाने माणसाला पृथ्वीवर इतका अधिकार दिला आहे काय? जसं माणूस शारीरिक बीजं पेरतो, तसंच तो आत्मिक बीजंही पेरतो आणि त्यांचे फळ पृथ्वीवर दिसू शकते काय?

एक गोष्ट जी मला स्वतःसाठी अजूनही स्पष्ट करायची होती ती म्हणजे — जलप्रलयच का? का इतर अनेक संकटं नाहीत, जसं की भूकंप, चक्रीवादळं, अग्नी, आणि त्या सोबतच जलप्रलय? या प्रश्नाचं उत्तर शोधताना मला हे वचन मिळालं:

इतरांचे दोष काढू नका म्हणजे तुमचे दोष काढण्यात येणार नाहीत. कारण ज्या प्रकारे तुम्ही इतरांचे दोष काढता त्याच न्यायाने तुमचेही दोष काढले जातील आणि ज्या मापाने तुम्ही मोजून देता त्याच मापाने तुम्हास परत मोजून देण्यात येईल — मत्तय ७:१-२

आपण सगळे ज्या देवाची उपासना करतो, त्याच्या स्वरूपावरूनच आपण न्याय करण्याचा आपला मापदंड ठरवतो. आपण इतरांवर तसा न्याय करतो, जसा आपल्याला वाटतं की देव न्याय करतो किंवा किमान, आपल्याला जसं समजतं तसं. आपल्या मेंदूतल्या मिरर न्यूरोन्स (अनुकृती मज्जासंस्था) आपल्याला ज्या देवावर आपण विश्वास ठेवतो त्याचीच वागणूक नकल करण्यास प्रवृत्त करतात. जरी एखादा देवावर विश्वास ठेवत नसेल, तरीही तो न्याय करत असतो कशाच्या तरी आधारे किंवा म्हणूया, कोणत्यातरी उच्च शक्तीच्या काल्पनिक न्यायप्रणालीवरून, ती शक्ती खरंच अस्तित्वात आहे की नाही याचं काहीही असो. (कारण "देव" ही कल्पना आपल्या मनात शक्तीचा योग्य उपयोग कसा व्हावा याचं सर्वोच्च चित्र असते.) हे लक्षात घेऊन, नोहाच्या काळातील लोक त्यांच्या देवांविषयी काय समजत होते?

सुमेरियन लोक असं मानायचे की सृष्टी ही एक साखळीप्रमाणे जन्मलेल्या देव-देवता यांच्या प्रक्रियेतून निर्माण झाली. सर्वात आधी "नम्मू" या आदिकालीन पाण्याच्या देवीचा जन्म झाला. तिने की (पृथ्वी) आणि अन (आकाश) यांना जन्म दिला. ही दोघं एकत्र आले आणि त्यांना एन्लिल नावाचा मुलगा झाला. एन्लिलने आकाश व पृथ्वी यांचं विभाजन केलं आणि पृथ्वी आपल्यासाठी घेतली.

मानवजातीचं निर्माण एन्कीने केलं, जो नम्मू आणि अनचा मुलगा होता.⁵ म्हणूनच, जलप्रलयाच्या आधीच्या लोकांचे प्राचीन धर्मशास्त्र असं सांगतं की सर्वात पहिली देवी होती नम्मू — आद्य पाणी. माणसं पाणी आणि आकाशापासून आलीत, असं त्यांचा विश्वास होता. जर पाणी हेच आदिदेवताचं रूप होतं, तर या लोकांसाठी पाणी म्हणजेच

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Sumerian_religion

सगळ्यात मोठं संकट, देवाचा राग, आणि अंतिम न्याय असणार.

त्या काळाच्या लोकांना माहीत होते की त्यांची कृत्यं वाईट होती. जसं की प्रेषित पौल म्हणतो:

आणि त्यांना देवाला स्मरणात ठेवणेही न आवडल्यामुळे देवाने त्यांना अनुचित गोष्टी करीत राहण्यास विपरीत मनाच्या स्वाधीन केले. ते सर्व प्रकारच्या अनितीने, दुष्टतेने, लोभाने आणि कुवृत्तीने भरलेले असून मत्सर, खून, कलह, कपट, दुष्ट भाव, ह्यांनी पूर्ण भरलेले; कानगोष्टी करणारे, निंदक, देवद्वेषे, टवाळखोर, गर्विष्ठ, प्रौढी मिरवणारे, वाईट गोष्टी शोधून काढणारे, आई-वडीलांचा अवमान करणारे, निर्बुद्ध, वचनभंग करणारे, दयाहीन व निर्दय झाले. आणि या गोष्टी करणारे मरणाच्या शिक्षेस पात्र आहेत हा देवाचा न्याय त्यांना कळत असून ते त्या करतात एवढेच केवळ नाही, पण अशा गोष्टी करणाऱ्यांना ते संमतीही देतात. रोमकरांस १:२८-३२ (IRVMAR)

पृथ्वी पाण्यामुळे नष्ट का झाली? कारण त्या प्राचीन लोकांपैकी बहुतांश लोक पाण्याच्या देवीची उपासना करत होते. हे शक्य आहे का की लोकांचे सामूहिक विचार इतक्या मोठ्या प्रमाणात त्यांच्याभोवतालच्या जगावर परिणाम करू शकतात, की नाशसुद्धा त्यांच्या स्वतःच्या उपासनेच्याच रूपातून घडून आल्यासारखा वाटतो?

एकंदरीत, या मजकुरात मी आपल्याला जलप्रलयाच्या गोष्टीकडे पाहण्याचा एक वेगळा दृष्टिकोन समोर ठेवला आहे. हा दृष्टिकोन स्वीकारण्यामागची प्रेरणा म्हणजे येशूच्या स्वभावातून ही कथा समजून घ्यावी, असा उद्देश यामागे आहे. तो येशू, ज्याने आपल्या शत्रूवर प्रेम केली आणि नेहमी त्यांचं भलं केलं.

जर आपण येशूच्या स्वभावाकडे न पाहता ही कथा वाचली, तर मग आपल्याला त्या कथेत फक्त आपले स्वतःचे विचार आणि भीती दिसेल आणि ते देवाचे खरं वचन नसते. आपण त्या गोष्टीतून फक्त देवाविषयी आपलं मत प्रकट करत असतो, आणि

त्यातून कळतं की आपण स्वतः कोण आहोत. पण जेव्हा आपण येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा देवाचं वचन आपल्याला बदलू लागतं, आपल्यात नवीन जीवन निर्माण करते, आणि देवाने आपल्यासाठी जे काही ठरवलं आहे, ते पूर्ण होऊ लागते.

कारण माझ्या कल्पना तुमच्या कल्पना नाहीत; माझे मार्ग तुमचे मार्ग नाहीत, असे परमेश्वर म्हणतो. कारण आकाश जसे पृथ्वीहून उंच आहे, तसे माझे मार्ग तुमच्या मार्गाहून आणि माझ्या कल्पना तुमच्या कल्पनांहून उंच आहेत. पाहा, पाऊस व बर्फ आकाशातून पडतात; आणि पृथ्वी भिजवून, तिला सफळ व हिरवीगार केल्यावाचून, पेरणाऱ्यास बीज, खाणाऱ्यास भाकरी दिल्यावाचून ती परत वर जात नाहीत, त्याप्रमाणे माझ्या मुखातून निघणारे वचन होईल; ते माझी इच्छा पूर्ण केल्यावाचून व ज्या कार्यासाठी मी ते पाठवले ते केल्यावाचून माझ्याकडे विफल होऊन परत येणार नाही. यशया ५५:८-११

जेव्हा आपण येशूचे जीवन म्हणजेच देवाचा स्वभाव समजायला लागतो, तेव्हा आपण फक्त वचन 'ऐकणं' थांबवतो आणि ते 'पालन' करायला लागतो. बायबल एक नवीन पुस्तक वाटायला लागते आपण सर्व मनापासून देवाला शोधायला लागतो, आणि वचनाचं बीज आपल्या आत रुजतं आणि देवाने त्यासाठी जे उद्दिष्ट ठेवलं आहे, ते पूर्ण होऊ लागते.

पण तरीसुद्धा एक प्रश्न राहतोच: उत्पत्ती अध्याय ६ मध्ये बायबल देव स्वतः म्हणतो की तो जगाचा नाश करणार, तो त्यांचा नायनाट करणार आहे, मग असं का नाही म्हटलं की जग स्वतःच स्वतःचा नाश करणार आहे?

जर आपण मूळ हिब्रू भाषेमध्ये थोडं अभ्यास केला, तर एक फारच प्रभावी गोष्ट समोर येते उत्पत्ती ६:१३ आणि ६:१७ मध्ये 'हिफ्इल' (Hiph'il) या विशिष्ट हिब्रू क्रियापदाचा उपयोग झाला आहे.

म्हणून देव नोहाला म्हणाला, "मी पाहतो की, सर्व प्राण्यांचा नाश करण्याची वेळ आता आली आहे; कारण त्यांच्यामुळे पृथ्वी अनर्थ हिंसाचाराने भरली आहे. खरोखरच मी पृथ्वीसह त्यांचा नायनाट करीन. 'हिफ्इल' (Hiph'il)" उत्पत्ती ६:१३ (IRVMAR)

आणि ऐक, आकाशाखाली ज्यांच्यामध्ये जीवनाचा श्वास आहे अशा सर्व देहधार्त्यांचा नाश करण्यासाठी मी पृथ्वीवर जलप्रलय आणीन. 'हिफ्इल' (Hiph'il) पृथ्वीवर जे सर्व आहे ते मरण पावतील. उत्पत्ती ६:१७ (IRVMAR)

हिब्रू भाषेतील "हिफ्इल" (Hiph'il) हा क्रियापदाचा एक प्रकार आहे जो क्रिया "सक्रिय" (Active) व "परवानगीदायक" (Permissive) अशा दोन्ही अर्थानी वापरला जाऊ शकतो. या हिफ्इल प्रकाराचा आणि अरमेक व अक्कादियन भाषांतील त्याच्या समतुल्य रूपांचा (haph'el / aph'el आणि šuprus) अर्थ असा आहे की, कर्त्याने (subject) एखाद्या गोष्टीला किंवा व्यक्तीला काही करायला भाग पाडले, एवढ्यावरच तो मर्यादित नाही, तर त्यामध्ये "परवानगी दिली", "ते घडू दिले", "त्याला सहन केले" किंवा "त्या कृतीला चालना दिली" असेही अनेक अर्थ सामावलेले असतात.^६

जेव्हा गोष्ट देवाबाबत असते, तेव्हा बायबलमध्ये "मी नाश करीन" असं जे म्हटले जाते, ते एक हिब्रू भाषेतील खास वाक्प्रचार असतो. या वाक्प्रचारांचे दोन मुख्य प्रकार असतात: सक्रिय किंवा कारणीभूत (Causative) परवानगीदायक (Permissive) लेखक म्हणजे मूळ बायबल लेखक, भाषांतरकार नव्हे जेव्हा देवाचे शब्द लिहितात,

^६ "ऑन द टोलेरेटिव्ह/परमिसिव्ह हिफ्इल," ले-मा'आन झिओनी: स्टडीज इन ऑनर ऑफ झिओनी झेवित, एड. फ्रेडरिक ई. ग्रीनस्पान आणि गॅरी ए. रँड्सबर्ग. यूजीन, ओरेगॉन: कॅस्केड बुक्स, २०१७. पृष्ठ ३९७

तेव्हा अशा नकारात्मक कृतींविषयी बोलताना (जसं की विनाश, रोग वगैरे),

तो हे शब्द बऱ्याचदा “परवानगीदायक” अर्थाने वापरतात. हिब्रू भाषेत यालाच “हिफ्झल” (Hiph’il) प्रकार म्हणतात. या संदर्भात विल्यम लोथ असं स्पष्ट करतात:

“...हिब्रूतील ‘हिफ्झल’ हा प्रकार अनेकदा फक्त परवानगीचा अर्थ दर्शवतो, आणि आमच्या इंग्रजी भाषांतरांमध्ये तो त्या अर्थानेच दिला गेलेला आहे.” (A Commentary Upon the Prophet Isaiah, पृष्ठ 501)⁷

परंतु एखादा क्रियापदाचा अर्थ सक्रिय आहे की परवानगीदायक, हे ठरवण्याचं काम फक्त संदर्भावरच अवलंबून असते.

सक्रिय आणि परवानगीदायक यामधील फरक ओळखण्यासाठीचा एकमेव मार्ग म्हणजे संदर्भ. पण संदर्भ काय अपेक्षित करतो, किंवा कशाशी सुसंगत आहे, हे ठरवणे बऱ्याचदा व्यक्तिनिष्ठ असते.⁸

या आधारावर, उत्पत्ति ६:१३ आणि ६:१७ या वचनांचं भाषांतर खालीलप्रमाणे करता येणं शक्य आहे:

म्हणून देव नोहाला म्हणाला, “मी पाहतो की, सर्व प्राण्यांचा नाश करण्याची वेळ आता आली आहे; कारण त्यांच्यामुळे पृथ्वी अनर्थ हिंसाचाराने भरली आहे. खरोखरच मी पृथ्वीसह त्यांचा नायनाट होण्यास परवानगी देईल.” (उत्पत्ति ६:१३)

आणि ऐक, आकाशाखाली ज्यांच्यामध्ये जीवनाचा श्वास आहे अशा सर्व देहधान्यांचा नाश करण्यासाठी मी पृथ्वीवर जलप्रलयाची परवानगी देत आहेत. पृथ्वीवर जे सर्व आहे ते मरण पावतील. (उत्पत्ति ६:१७)

या प्रकारे हे वचन वाचल्यास यशयाच्या पुस्तकातील एक वचन याच्याशी सुसंगत ठरते, ज्यामध्ये पूराबद्दल उल्लेख आहे:

“कारण नोहाच्या जलाप्रमाणे हे मला आहे: जशी मी शपथ घेऊन म्हणालो नोहाचा जलप्रलय पुन्हा कधीही भूमीवर चालणार नाही, तशी मी शपथ घेतली मी तुझ्यावर कधी रागावणार नाही आणि तुला धिक्कारणार नाही.” (यशया ५४:९)

या यशयाच्या वचनामधील क्रियापद “निफ़अल” (Niphal) प्रकारात आहे, जो नेहमीच निष्क्रिय (passive) किंवा परवानगीदायक (permissive) असतो.

⁷ केविन जे. मुलिनस, येशू ख्रिस्त आणि त्याचा वधस्तंभ, पृष्ठ ४४. fatheroflove.info वरून डाउनलोड करण्यासाठी उपलब्ध.

⁸ • आयबिड, ग्रीनस्पॅन आणि रेन्सबर्ग पृष्ठ ३९९.

जर उत्पत्ति ६:१३ आणि ६:१७ मधील क्रियापदे सक्रिय अर्थाने घेतली गेली, तर ती यशया ५४:९ च्या परवानगीदायक अर्थाशी विसंगत ठरतील. मात्र जर आपण हिफ्इल (Hiph'il) प्रकाराला परवानगीदायक अर्थ देण्यास अनुमती दिली, तर हे सर्व वचन एकत्र सुसंगत होतात आणि त्यांच्यातील विरोधाभास मिटतो.

हिफ्इल (Hiph'il) ह्या हिब्रू क्रियापदाचा अर्थ काय घ्यायचा हे संदर्भावर अवलंबून असते, आणि मग आपल्याला असा प्रश्न पडतो की हे संदर्भ कसे ठरवायचे? या प्रश्नाचं उत्तर म्हणजे: पृथ्वीवर प्रकट झालेला येशू ख्रिस्त हाच संदर्भ ठरवणारा निकष असावा. पण मग असा प्रश्न येतो की, नाश किंवा विनाश या संकल्पनेच्या संदर्भात भाषांतर करताना, अनुवादकांनी सुरुवातीपासूनच "परवानगी देणारा" संदर्भ का वापरला नाही, "सक्रिय" संदर्भच का वापरला? त्याची दोन महत्त्वाची कारणं दिसतात: मध्ययुगीन हिब्रू अनुवादकांना हिफ्इल क्रियापदाचा हा परवानगीदायक अर्थ माहीतच नव्हता.

“हिफ्इल क्रियापदाचा 'तोलरेटिव्ह' (परवानगी देणारा/सहन करणारा) अर्थ बायबल हिब्रू व्याकरणांमध्ये सर्वत्र स्वीकारलेला नाही. मला तरी आजवर कोणत्याही मध्ययुगीन अनुवादकाने याचा उल्लेख केलेला सापडलेला नाही...”

आणि दुसरं, पण खूपच महत्त्वाचं कारण म्हणजे: देवाच्या स्वभावाकडे पाहताना, येशू ख्रिस्ताच्या पृथ्वीवरील जीवनावरून त्याला ओळखण्याचा दृष्टिकोन लोकांनी स्वीकारलेला नव्हता.

हिफ्इल क्रियापदाचा परवानगीदायक अर्थ नुसताच सोयीचा नाही, तर तो महापूराच्या गोष्टीचं स्पष्टीकरण देतो, आणि यासोबतच इतर अनेक जुन्या करारातील कथांनाही नव्या अर्थाने समजून घेण्याचा मार्ग देतो. तरीही, ह्याने जुन्या करारातील सगळ्याच गोष्टी स्पष्ट होत नाहीत. उदाहरणार्थ, उत्पत्ती ६:७ मध्ये देव स्वतः विनाश करणार असल्याचं सक्रिय स्वरूपात स्पष्टपणे लिहिलेलं आहे:

तेव्हा परमेश्वर म्हणाला, “मी उत्पन्न केलेल्या मानवाला भूतलावरून नष्ट करीन; [Qal Imperfect] मानव, पशू, रांगणारे प्राणी, आकाशातील पक्षी हे सारे नाहीसे करीन; कारण त्यांना उत्पन्न केल्याचा मला अनुताप झाला आहे.” (उत्पत्ती ६:७ – MARVBSI)

इथे वापरलेला हिब्रू क्रियापद प्रकार म्हणजे "Qal Imperfect", ज्याचा अर्थ असा होऊ शकतो: "मी माणसाचा नाश करण्याची प्रक्रिया सुरू करीन." जर आपण या वचनाला उत्पत्ती ६:१३, ६:१७ आणि यशया ५४:९ या वचनाशी जोडून पाहिलं, तर आपल्याला दिसून येईल की देवाने सुरू केलेली "नाशाची प्रक्रिया" म्हणजे पृथ्वीवर पूर येण्याची परवानगी देणं आहे.

खरं तर, हे सगळं "सक्रिय" रूपातही वाचता येईल म्हणजेच, देव स्वतः पूर आणून लोकांचा नाश करतो पण त्या वाचनामागे वाचकाचा दृष्टिकोन आणि तो कोणता संदर्भ वापरतो हे महत्वाचं ठरतं.

आणखी एक महत्वाचा मुद्दा म्हणजे, जरी आपण उत्पत्ती ६:७ या वचनात देव म्हणतोय की "मी नाश करीन", असं स्वीकारलं, तरीही (आरश्याचा नियम) यावर उत्तर देतो. देवाच्या जीवनाकडे न पाहता जर आपण थेट नियमशास्त्रातून (शब्दशः) देवाच्या बोलण्याचा अर्थ लावतो, तर आपल्याला त्यातून आपल्या स्वतःच्याच कल्पना ऐकू येतात देवाच्या नव्हे. काईनाप्रमाणे, आपणही विसरतो की देवाने आधीच सांगितले होते की शाप हे पृथ्वीतूनच येतील, देवाकडून नाही. या कथेतील देवाच्या स्वभावाचे खरे प्रकटीकरण समजण्यासाठी खोल अभ्यास आणि आज्ञाधारक मन आवश्यक आहे, आणि अशा प्रकारे अभ्यास केला तर तो आपल्याला मानवी पापाचं आणि आपल्याच मनातल्या देवाच्या प्रतिमेचं एक गूढ, पण खरे दर्शन करून देतो.

हे आपल्याला दाखवतो की आपण देवाकडे अशा एखाद्याच्या नजरेने पाहतो जो प्रत्येक जीवित प्राण्याला अगदी निष्पाप बालकांनाही नष्ट करायला तयार असतो. अशा प्रकारे विश्वास ठेवणं म्हणजे आपण नकळतपणे स्वतःच्या अधोगतीचा सामना करण्याऐवजी ती देवावर लादतो. देवाला आपल्या पातळीवर ओढून आणल्याने आपण स्वतःबद्दल अधिक बरे वाटून घेतो.

काही लोक मात्र हे बायबलमधून वाचू इच्छितात, जेणेकरून ते देवाला एक सामूहिक हत्याकांड घडवणारा म्हणून दोषी ठरवू शकतील. त्यांना देवाला अशा रूपात पाहणं सोयीचं वाटतं, कारण मग त्यांना आपल्या हृदयातून त्याला बाहेर फेकून देणं सोपं जाते. देव कोणावरही आपली जबरदस्ती लावत नाही. पण त्याने आपला पुत्र आपणास दाखवून दिला आहे, जेणेकरून आपण त्याच्या शब्दांचा खरा अर्थ जाणू शकू.

बायबलमध्ये देव स्वतः सर्व काही नष्ट करतोय, असं का दिसते? याचं आणखी एक कारण म्हणजे माणसाची स्वाभाविक प्रवृत्ती जेव्हा काही वाईट घडतं, तेव्हा आपल्याला "देव मला शिक्षा करतोय काय?" असं विचारणं सोपं वाटते. ह्याऐवजी, "मी असं काय केलं ज्यामुळे हे परिणाम घडून आले?" हा प्रश्न विचारणं कठीण वाटते.

हेच काईनाने केलं होतं. देवाने त्याला जेव्हा त्याच्या कृतींचे नैसर्गिक परिणाम सांगितले, तेव्हा काईनाने त्याला एक दैवी आणि कठोर शिक्षा म्हणून पाहिले. पण मी का असं मानतो की बायबलमधील देव स्वतःच मानवी नाशाला जबाबदार असल्याचे दर्शवते? कारण माणसात एक नैसर्गिक मानसिक स्वसंरक्षण प्रणाली असते ज्यामुळे तो दोष दुसऱ्यावर ढकलतो. मानसशास्त्रात याला (प्रक्षेपण) म्हणतात म्हणजे, स्वतःच्या दोषांची जबाबदारी दुसऱ्यावर लादणे.

ही एक मूलभूत मानवी प्रवृत्ती आहे, आणि जर बायबल खरंच मानवी मनाची पारख करणारे असले, तर त्यात ही प्रवृत्ती नक्कीच दिसेल.

कारण देवाचे वचन सजीव, सक्रिय, कोणत्याही दुधारी तलवारीपेक्षा तीक्ष्ण असून, जीव व आत्मा, सांधे व मज्जा ह्यांना भेदून आरपार जाणारे आणि मनातील विचार व हेतू ह्यांचे परीक्षक असे आहे. — इब्रीलोकास ४:१२

प्रकरण १०

जबाबदारी घेणे

जर तुम्ही इंटरनेटवर “स्वतःच्या कृतींसाठी जबाबदारी घेणे” असा शोध घेतलात, तर तुम्हाला यावर भरपूर सादरीकरण, लेख आणि साहित्य सापडेल. यावर इतकं काही लिहून ठेवलं गेलं आहे, याचा अर्थच हा की माणसासाठी स्वतःच्या चुकीला कबूल करणं आणि त्याची जबाबदारी घेणं अतिशय कठीण आहे. पण का?

याचं मूळ अगदी एदनच्या बागेत सापडतं जेव्हा आदामाला विचारण्यात आलं की त्याने त्या झाडाचा फळ का खाल्लं, ज्याबाबत त्याला स्पष्टपणे मनाई केली होती.

देवाने म्हटले, “तू नग्न आहेस हे तुला कोणी सांगितले? ज्या झाडाचे फळ तू खाऊ नकोस अशी मी तुला आज्ञा केली होती त्याचे फळ तू खाल्लेस काय?” आदाम म्हणाला, “जी स्त्री तू मला सोबतीला दिलीस तिने त्या झाडाचे फळ मला दिले आणि ते मी खाल्ले.” (उत्पत्ती ३:११-१२)

आदामाने आपल्या चुकांची कबुली देऊन क्षमा मागण्याऐवजी दोष आधी आपल्या पत्नीवर, आणि मग प्रत्यक्षात देवावरच ढकलला. ही गोष्ट मला एका मुलाची आठवण करून देते एकदा एका खेळाच्या सामन्यात त्याने बर्फाचा गोळा फेकून दुसऱ्या व्यक्तीला मारले. आणि जेव्हा त्याला उत्तर देण्यास सांगितलं, तेव्हा तो म्हणाला: “जर बर्फच नसते, तर असं काही झालंच नसते!”

माणसाच्या स्वभावानुसार, आपल्यावर आलेली अडचण इतरांवर ढकलणं आणि त्यासाठी त्यांनाच जबाबदार ठरवणं ही एक सहज आणि साहजिक प्रतिक्रिया असते विशेषतः जेव्हा भीतीचा प्रश्न असतो तेव्हा. या वृत्तीला मानसिक प्रक्षेपण असं म्हटलं जाते.

मानसिक प्रक्षेपण ही एक संरक्षण यंत्रणा आहे. यात व्यक्ती आपल्या आतील भावना, विचार किंवा गुणधर्म बाहेरील व्यक्तीचे आहेत असा गैरसमज करून घेते. ही प्रक्रिया सहानुभूतीचा आधार देखील बनते.

जेव्हा आपण आपल्या वैयक्तिक अनुभवांचे प्रक्षेपण करून दुसऱ्याच्या भावना किंवा परिस्थिती समजून घेण्याचा प्रयत्न करतो, तेव्हा ही प्रक्रिया सकारात्मक ठरते. मात्र, जेव्हा ही यंत्रणा घातक स्वरूपात प्रकट होते, तेव्हा 'अहंकार' स्वतःच्या अस्वीकृत आणि अत्यंत नकारात्मक भागांचे अस्तित्व

स्वतःमध्ये नाकारते. त्याऐवजी, तेच नकारात्मक गुणधर्म इतरांवर लादले जातात. यामुळे गैरसमज निर्माण होतात आणि व्यक्तींमधील संबंधात असंख्य नुकसान होते.⁹

हीच प्रवृत्ती आपण आदामपासून काईनाकडे जाताना पाहतो. जेव्हा काईनाला त्याच्या भावाचा मृत्यू कसा झाला याविषयी विचारलं जाते, तेव्हा तो आधी काहीच माहिती नाही असं दाखवतो. त्याला हे प्रकरण मिटून जावं असं वाटते.

मागील प्रकरणात आपण पाहिलं की काईनाने देव काय बोलला होता ते कसं विकृत करून सांगितलं आणि देवालाच जणू गुन्हेगार आणि शिक्षा देणारा ठरवलं. देवाने काईनाला स्पष्ट सांगितलं की त्याच्या कृतीचे परिणाम त्यालाच भोगावे लागतील, आणि त्याने जमिनीला हानी पोचवली आहे. पण काईनाने त्या नैसर्गिक परिणामांनाही देवावर ढकललं आणि म्हणाला की आता जे मी दुःख सहन तो करत आहे, ते देवामुळेच आहे. पण त्याचा दोष इथेच थांबत नाही.

पाहा, हया जमिनीवरून तू मला आज हाकून दिले आहे; मी तुझ्या दृष्टीपुढून लपलेला असेन, मी पृथ्वीवर परागंदा व भटकणारा होणार; आणि ज्या कोणाला मी सापडेन तो मला ठार करील, असे होईल.” — उत्पत्ती ४:१४

काईनाला असे विपरीत विचार का येतात की जो कोणी त्याला भेटेल तो त्याला मारून टाकेल? कारण त्याने आपल्या भावाच्या खुनाचे बाह्यरूप इतरांवर केले आहे आणि स्वतःलाच त्याने केलेल्या कृत्याचा बळी ठरवले आहे. काईन स्वतः खुनी आहे, आणि खून केल्यानंतर आता त्याला वाटते की इतर प्रत्येकजण त्याच्यासारखेच खुनी आहेत. पण त्याला हे जाणवतच नाही की, ही सगळी भीती त्याच्याच विचारांमधून उद्भवलेली आहे. त्याऐवजी तो देवावरच दोष ठेवतो जणू देवानेच त्याच्या मृत्यूला कारणीभूत होईल अशी परिस्थिती निर्माण केली.

जेव्हा एखादी व्यक्ती स्वतःच्या चुका इतरांवर लादते आणि स्वतःला पीडित दाखवते, तेव्हा तिला मदत करणे आव्हानात्मक असू शकते. बायबलमध्ये मानवाच्या या वैशिष्ट्याचे स्पष्टीकरण दिले आहे, जिथे देव असे काहीतरी करताना दिसतो जे प्रत्यक्षात माणूसच करत असतो.

काईनाच्या कथेतील नमुना हा जलप्रलयाच्या कथेत घडलेल्या घटनांसाठीचे मूळ बीज

⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Psychological_projection

आहे, हे आपण काळजीपूर्वक लक्षात घेतले पाहिजे.

काइन	महापूर
काइनाने आबेलाचा खून केला.	मानवजातीने देवाच्या दृष्टीने हिंसक व दुष्ट वागणूक दाखवली.
काइनाच्या कृत्यामुळे जमीन नापीक झाली.	जमिनीवरील लोकांच्या वागण्यामुळे पृथ्वी भ्रष्ट झाली.
काइनाने देवावर आरोप केला की तूच मला जमिनीतून हाकलून दिले.	मानवजातीने देवावर आरोप केला की तूच संपूर्ण जग नष्ट केलंस.
काइनाने आबेलाच्या मृत्यूची व जमिनीच्या नापीकतेची जबाबदारी स्वीकारली नाही, उलट ही आपत्ती देवावर ढकलली.	मानवजातीने महापुरामुळे झालेल्या विनाशाची जबाबदारी स्वीकारली नाही, आणि त्याचा दोष देवावर टाकला.

बायबल हे मानवी विचारांचे परीक्षक असल्यामुळे (इब्री लोकांस पत्र ४:१२), प्रक्षेपणाची ही वाईट प्रक्रिया पवित्र शास्त्रात नोंदवली गेली आहे.

तेव्हा परमेश्वर म्हणाला, “मी उत्पन्न केलेल्या मानवाला भूतलावरून नष्ट करीन; मानव, पशू, रांगणारे प्राणी, आकाशातील पक्षी हे सारे नाहीसे करीन; कारण त्यांना उत्पन्न केल्याचा मला अनुताप झाला आहे.” उत्पत्ती ६:७

देव महापूराच्या कथेत ज्या प्रकारची भाषा वापरतो, ती माणसं या घटनेबद्दल कसा विचार करतात हे लक्षात घेऊन आहे. आपण हे मानतो की देवाने पृथ्वीला महापुरात नष्ट केले, कारण त्यामुळे आपल्याला स्वतःची जबाबदारी स्वीकारण्याची गरज उरत नाही जणू देवाने आपल्याला पृथ्वी नष्ट करण्याची क्षमता दिली नाहीच.

राष्ट्रे रागावली आहेत परंतु तुझा क्रोधाग्नी आला आहे आणि मरण पावलेल्यांचा न्याय करण्याची वेळ आली आहे आणि तू आपल्या दासांना, तुझ्या संदेष्ट्यांना, पवित्रजनांना आणि जे तुझ्या नावाचे भय धरतात अशा लहानथोरांना वेतन देण्याची वेळ आली आहे. आणि ज्यांनी पृथ्वीचा नाश केला त्यांचा नाश करण्याची वेळ आली आहे. — प्रकटीकरण ११:१८ (IRVMAR)

देव पृथ्वी नष्ट करणाऱ्यांचा नाश कसा करतो? तर, जेव्हा ते त्याच्या विरोधात बंड करतात, तेव्हा तो त्यांना त्यांच्या कृती रोखण्यापासून थांबवत नाही म्हणजे त्यांना स्वतःच्या नाशासाठी मोकळं सोडतो.

आपल्याला माणसाच्या इतिहासाची माहिती असली तरी पुरेशी आहे: कित्येक वेळा माणसांनी इतर संपूर्ण संस्कृतीला पृथ्वीवरून कायमच्या पुसून टाकले आहे. हाच मानवस्वभाव आहे आणि जेव्हा त्याला संधी मिळते, तेव्हा तो पुन्हा पुन्हा प्रकट होतो. हाच स्वभाव उत्पत्ती ६:७ मध्ये स्पष्ट दिसतो. तेथील भाषा मानवी "प्रक्षेपण" म्हणजे स्वतःचे दोष इतरांवर ढकलण्याची वृत्ती दर्शवते. एकदा हे तत्त्व लक्षात आले, की बायबल वाचण्याचा आपला दृष्टिकोनच बदलतो. अनेक गोष्टी, ज्या आधी विसंगत वाटतात, त्या सुसंगत आणि सुस्पष्ट होतात.

याचा एक ठळक उदाहरण आपण यहेज्केलच्या पुस्तकात पाहतो:

परमेश्वराचे वचन मला प्राप्त झाले की, “मानवपुत्रा, यरुशलमेकडे आपले तोंड कर, पवित्रस्थानाकडे आपल्या वाणीचा ओघ वाहू दे व इस्राएल देशाविरुद्ध संदेश दे; इस्राएल देशास सांग, परमेश्वर असे म्हणतो की पाहा, मी तुझ्याविरुद्ध आहे, मी आपली तलवार म्यानातून उपसून तुझ्यातले नीतिमान व दुष्कर्मी ह्यांना छेदून टाकीन. — यहेज्केल २१:१-३

मग खरंच, देव नीतिमान व दुष्कर्मी अशा दोघांनाही एकसारखं नष्ट करतो काय? हा खरोखर त्याचा स्वभाव आहे काय?

जेव्हा देव इस्राएलाशी बोलतो, तेव्हा तो त्यांना त्यांच्या स्वतःच्या विचारांच्या आरशात पाहू देतो. देव त्यांच्या मनात काय चाललं आहे ते जाणतो, आणि त्यांच्या भीतींना तो थेट सामोरा जातो. या मार्गाने देव आपल्याला हेही दाखवत असतो की माणसाचे अंतःकरण खरं तर कसं असतं. या वचनात माणसाच्या अंतर्त्यामी दडलेली हिंसक वृत्ती उघड होते. इतिहासात आपण असं वारंवार पाहिलं आहे की माणसं कधीकधी दुष्टांसोबत निर्दोष लोकांचाही नाश करण्यास मागेपुढे पाहत नाहीत.

उदाहरणार्थ, इ.स. 1209 मध्ये, दक्षिण फ्रान्समध्ये, अल्बिजेन्सियन क्रुसेडरम्यान, पोपचा दूत आणि सेनापती अर्बे अर्नॉल्ड अमालरिक याने एका शहराला वेढा घातला, जिथे अल्बिजेन्स आणि कॅथोलिक, दोन्ही लोक राहत होते. तेव्हा त्याने असा आदेश दिला: "Caedite eos. Novit enim Dominus qui sunt eius" म्हणजेच "सगळ्यांना ठार मारा. परमेश्वर जाणतो की कोण त्याचे आहेत." या हत्याकांडानंतर त्याने पोपला पत्रात लिहिलं की, "आमच्या सैन्याने कुणालाही सोडलं नाही पद, लिंग किंवा वय काहीही विचारात न घेता जवळपास २०,००० लोकांना तलवारीने ठार केलं. त्यानंतर संपूर्ण शहर लुटलं गेले आणि जाळून टाकण्यात आले."

तर येहजेकल २१:१-३ मधील वचन अशा मानवी विकृतीचा आरसा आहेत ती विकृती जी अर्नॉल्ड अमालरिकसारख्या व्यक्तींमध्ये प्रत्यक्ष कृतीतून दिसते. पण आपण काय करतो? या कार्याची जबाबदारी स्वतः घेण्याऐवजी, आपण ती देवावर टाकतो आपण त्यालाच दोषी ठरवतो. हे असं करण्यामागे एकच हेतू असतो आपली लाज, आपली हिंसक वृत्ती, आपल्या खोटेपणाचं ओझं स्वतः न उचलता दुसऱ्यावर ढकलणं. आपल्याला येशूच्या शिष्यांची आठवण होते त्यांनीसुद्धा येशूच्या शब्दांचा अर्थ असा लावला की जणू तो कनानी स्त्रीकडे जातीय द्वेषाने पाहतो आहे, ती स्त्री जी आपल्या मुलीला बरे करण्यासाठी येशूला विनंती करायला आली होती.

अनेक बायबल अभ्यासकांनी हे ओळखलं आहे की, बायबलमधील काही भाषा देवाच्या खऱ्या स्वभावाशी जुळत नाही. त्याचं एक उदाहरण पाहा:

"जेव्हा बायबल म्हणते की देव लोकांची मनं कठोर करतो (उदा. निर्गम ७-८), त्यांना भ्रष्ट विचारांमध्ये सोडून देतो (रोम १:२७-२९), किंवा त्यांना असा भ्रम देतो की देव चुकीचं वागत आहे (२ थेस्सलनीकर २:११) म्हणजेच, देव स्वतःच्या नैतिक स्वभावाच्या विरुद्ध वागत आहे तेव्हा त्याचा अर्थ असा नाही की देव हे सर्व प्रत्यक्ष घडवून आणतो. हे सर्व क्रियापदे कठोर करणे, आंधळे करणे, सोडून देणे, भ्रमात टाकणे, फसवणे हिब्रू भाषेतील एक खास शैली आहे, जिथे या शब्दांचा अर्थ प्रत्यक्ष कृती न करता केवळ परवानगी देणे असा असतो, जरी ते शब्द ऐकायला सक्रीय वाटत असले तरी. ह्या गोष्टीवर आता कुठलाही वाद राहिलेला नाही." — थॉमस पिअर्स (खं. १, पृ. २३-२४, इ.स. १६५८, संदर्भ: जॅकसन, The Providence of God, पृ. ४०१)

तो म्हणतोय की प्राचीन हिब्रू भाषेचं एक भाषाशास्त्रीय वैशिष्ट्य असं आहे की, अनेकदा देवाने एखादी गोष्ट "केली" असं म्हटलं जाते, पण प्रत्यक्षात त्याने ती फक्त घडू दिली असते. म्हणजेच, बायबलमध्ये कुठे देवाने फसवले असं म्हटलं असेल, तर त्याचा अर्थ असा नाही की देवाने प्रत्यक्ष फसवणूक केली तर त्या व्यक्तीच्या वागणुकीमुळे, देवाने त्याला फसवले जाऊ दिले.

हे समजण्याचे एक महत्वाचं कारण आपण आधी पाहिलेल्या हिब्रू भाषेतील हिफ्झल या क्रियारूपात आहे. या क्रियापदात कधीकधी कृती करणारा म्हणजे 'करणारा' असतो, तर कधी फक्त 'परवानगी देणारा'. म्हणून अनेक वेळा गोंधळ हे हिब्रू भाषेमुळे होत नाही, तर भाषांतर करणाऱ्यांनी हिब्रू भाषेतील अशा सूक्ष्म अर्थाचा विचार न केल्यामुळे होतो.

आता आपण पुन्हा काईनाच्या गोष्टीकडे वळूया. देव म्हणाला:

तर आता तुझ्या हातून तुझ्या भावाचे पडलेले रक्त स्विकारण्यास ज्या जमिनीने आपले तोंड उघडले आहे, तिचा तुला शाप आहे. जेव्हा तू जमिनीची मशागत करशील तेव्हा ती आपले सत्व यापुढे तुला देणार नाही. पृथ्वीवर तू भटकत राहशील व निर्वासित होशील.” — उत्पत्ती ४:११-१२ (IRVMAR)

या वाक्यातून हे दिसत नाही की देवाने जाणीवपूर्वक किंवा सक्रियपणे जमिनीतून सुपीकता काढून टाकली. त्याऐवजी, काईनाच्या कृतीमुळे जे नैसर्गिक परिणाम घडले त्यांना देवाने थांबवले नाही. देव हे थांबवू शकला असता, पण त्याने निसर्ग नियमानुसार, जे त्याने स्वतः घालून दिले आहेत, ते परिणाम घडू दिले. विस्डम या अपोक्रिफल ग्रंथात हाच कारणसंबंध स्पष्ट केला आहे:

ज्ञानाने जगाचा पहिला निर्माण झालेला पिता जो एकटाच निर्माण झाला होता याचे रक्षण केले; त्याच्या अपराधातून तिने त्याची मुक्तता केली, आणि त्याला सर्व गोष्टींवर राज्य करण्याचे सामर्थ्य दिले. पण जेव्हा एक अन्यायी मनुष्य रागाच्या भरात तिच्यापासून दूर गेला, तेव्हा त्याने आपल्या भावाचा खून केला आणि त्याच संतापात तो स्वतः नष्ट झाला. त्याच्यामुळे पृथ्वीवर महापुर आला, पण त्या वेळीही ज्ञानाने पृथ्वीचे रक्षण केले आणि एका क्षुल्लक लाकडाच्या तुकड्याच्या माध्यमातून तिने धर्मी माणसाला योग्य मार्ग दाखवला.” विस्डम (शलमोनाचे ज्ञान) १०:१-४

जुना करार वाचताना लोकांना दोन मोठ्या अडचणी येतात: १) ख्रिस्ताच्या स्वभावाच्या प्रकाशात तो समजून घेण्याची तयारी किंवा समज नसणे, आणि २) आपल्या स्वतःच्या दोषपूर्ण स्वभावाचा आरोप देवावर लादण्याची एक मनोवैज्ञानिक प्रतिक्रिया. पण आपला स्वर्गीय पिता आपल्याला हे शिकवत आहे की, आपल्याला आपल्या स्वभावाची जबाबदारी घ्यावी लागते. तो आपल्यावर दोष ठेवत नाही. त्यामुळे आपणही आपली चूक देवावर किंवा इतरांवर ढकलण्याचे थांबवायला हवे.

प्रकरण ११

मनुष्य आपल्यापैकी एक झाला आहे

काईनाच्या कथेने आपल्याला एक महत्वाचा नमुना दिला आहे, ज्याद्वारे देव पापी लोकांशी कसा संवाद साधतो आणि मनुष्य आपली चुकीची कृत्ये देवावर कशी लादतो हे दिसून येते. आता आपण उत्पत्तीच्या कथेत थोडे मागे जाऊन पाहूया की देवाने आदामाला बागेतून बाहेर काढताना त्याच्याशी कसा व्यवहार केला. ह्यात आरसा कसा कार्य करतो, याबद्दल महत्वाची माहिती आहे.

आदामाने निषिद्ध झाडाचे फळ खाल्ले आहे आणि देव आता त्याच्याशी काय करावे याचा निर्णय घेत आहे:

मग परमेश्वर देव म्हणाला, “पाहा, मनुष्याला बरेवाईट कळू लागून तो आमच्यातल्या एकासमान झाला आहे; तर आता कदाचित तो आपला हात जीवनाच्या झाडाला लावून त्याचेही फळ काढून खाईल व सर्वकाळ जिवंत राहील;” ह्यास्तव ज्या जमिनीतून त्याला उत्पन्न केले होते, तिची मशागत करावी म्हणून परमेश्वर देवाने त्याला एदेन बागेतून बाहेर काढून लावले. देवाने मनुष्याला बाहेर घालवले आणि जीवनाच्या झाडाकडे जाणाऱ्या मार्गाची राखण करण्यासाठी एदेन बागेच्या पूर्वभागी करुबीम व गरगर फिरणारी ज्वालारूप तलवार ठेवली. उत्पत्ती ३:२२-२४

आदाम बऱ्या व वाईटाच्या ज्ञानाच्या झाडाचे फळ खाऊन देवासारखा कसा झाला? देवाच्या आज्ञेला भंग करून आदाम देवासारखा कसा होऊ शकतो? आदामचे वाईटाचे ज्ञान हे प्रत्यक्ष अनुभवावर आधारित होतं पण त्यातून तो देवासारखा कसा झाला? या सगळ्यातली सगळ्यात गंभीर गोष्ट म्हणजे देवाची कृतीच असं दर्शवते की सैतानाने हवेला जे सांगितलं होतं, ते अगदी खरं आहे.

सर्प स्त्रीला म्हणाला, “तुम्ही खरोखर मरणार नाही; कारण देवाला हे ठाऊक आहे की तुम्ही त्याचे फळ खाल त्याच दिवशी तुमचे डोळे उघडतील. आणि तुम्ही देवासारखे बरेवाईट जाणणारे व्हाल.” उत्पत्ती ३:४-५

सैतानाने हवेला असं सांगितलं की देव त्यांना काहीतरी मिळवण्यापासून रोखत आहे अशी गोष्ट जी त्यांना देवासारखं बनवू शकते. त्यानंतर देव स्वतः म्हणतो की, “माणूस आपल्यासारखा झाला आहे,” म्हणजे देवासारखा. आणि मग तो त्यांना बागेतून बाहेर काढतो. हे पाहता, सैतानाने हवेला सांगितलेली गोष्ट खरी वाटू शकते की त्यांनी देवासारखं व्हावं, हे देवाला नको होतं, आणि देव अशा गोष्टी सहन करू शकत नाही.

तर मग, इथे नेमकं काय घडतंय?

उत्पत्ती ३ मध्ये कुठेही असं सांगितलेलं नाही की आदामाने आपल्या पापासाठी पश्चात्ताप केला. उलट, आपण पाहतो की आदाम आपल्या कृतीसाठी देवाला आणि आपल्या पत्नीला दोष देतो. त्या क्षणी, आदाम ख्रिस्ताबाहेर आहे म्हणजे त्याच्यामध्ये ख्रिस्ताचा आत्मा नाही. आरशाचे तत्त्व आपल्याला शिकवतो की जेव्हा आपण ख्रिस्ताबाहेर असतो, तेव्हा देव जी वचने बोलतो ती आपल्या मनात फक्त आपल्या स्वतःच्या विचारांचे प्रतिबिंब दाखवतात. कारण आपले विचार हे देवाच्या विचारांसारखे नसतात. आणि आपण याआधी पाहिलं आहे की, “स्वाभाविक मनुष्य देवाच्या आत्म्याच्या गोष्टी स्वीकारत नाही कारण त्या त्यास मूर्खपणाच्या वाटतात” (१ करिंथ २:१४)

येशू असं स्पष्ट सांगतो:

“कारण ज्या प्रकारे तुम्ही दोष काढाल त्या प्रकारेच तुमचे दोष काढण्यात येतील आणि ज्या मापाने तुम्ही मापून द्याल त्याच मापाने तुम्हाला मापून देण्यात येईल.” मत्तय ७:२ (MARVBSI)

जेव्हा आदामाने फळ खाल्ले, तेव्हा त्याने सैतानाला स्वतःवर खूप जास्त प्रभाव टाकण्याची परवानगी दिली. सैतानाचे शब्द त्याला पूर्णपणे बरोबर वाटले. ते बरोबर वाटणे स्वाभाविकच होते, कारण आदामाने एकतर पश्चात्ताप करायचा होता किंवा त्याच्या दृष्टीने बचावाचा एकमेव मार्ग म्हणजे सर्पाद्वारे सैतानाने बोललेले शब्द खरे मानणे.

सर्पाच्या शब्दांवर विश्वास ठेवून, आदामाने हे मानलं की तो देवासारखा झाला आहे. त्याने हेही मानलं की देव त्याच्यापासून ही गोष्ट लपवू इच्छित होता. त्यामुळे तो या निष्कर्षापर्यंत पोहोचतो की देव त्याला बागेत राहू देणार नाही ह्यासाठी कदाचित देव त्याला ठार मारेल किंवा बागेतून बाहेर हाकलून देईल.

देवाने आदामाला जे काही सांगितले, ते प्रत्यक्षात आदामाचे स्वतःचे विचारच होते, जे उघड झाले. आपण आधी ८व्या प्रकरणात पाहिले आहे की जेव्हा देवाचे नियम माणसाकडे येतो, तेव्हा तो प्रथम त्याच्या पापांना वाढवतो म्हणजे माणूस त्याचे पाप ओळखू शकतो आणि मग त्याच्यावर कृपा लागू होऊ शकते. (रोम ५:२०)

जेव्हा देव म्हणतो, “मनुष्य आता आपल्यापैकी एकासारखा झाला आहे,” तेव्हा तो प्रत्यक्षात आदामाचे विचार बोलतो आहे जे त्याला सैतानाने शिकवले होते. जेव्हा तो आदामाला सांगतो की त्याला बागेतून बाहेर जावं लागेल, तेव्हा तो फक्त ती शिक्षा घोषित करतो आहे जी आदामाच्या मनात आधीच तयार झाली होती. देव आदामावर तसाच न्याय करतो, जसा आदाम समजतो की देव करेल.

हे तत्त्व आपल्याला मोहरांच्या दृष्टांतात देखील दिसून येते:

आपण कठोर आहात, जे आपण ठेवले नाही, ते आपण काढता आणि जे पेरले नाही, ते कापता. म्हणून मला तुमची भीती वाटत होती,’ धनी त्यास म्हणाला, ‘दुष्ट दासा, तुझ्याच शब्दांनी मी तुझा न्याय करतो. तुला ठाऊक होते की मी कडक शिस्तीचा मनुष्य आहे. मी जे दिले नाही ते घेतो आणि जे पेरले नाही त्याची कापणी करतो — लूक १९:२१-२२ (NKJV)

एक मोहर असलेल्या माणसाने असं मानलं की त्याचा धनी कठोर आहे आणि अन्याय करतो. त्या विचारांच्या आधारेच धनी त्याच्यावर न्याय करतो. हेच आदामाच्या बाबतीतही घडले. जेव्हा तो पडला, तेव्हा त्याने असं मानायला सुरुवात केली की देव कठोर आहे आणि देव त्याला बऱ्या आणि वाईटाच्या ज्ञानाच्या झाडापासून दूर ठेवून काहीतरी लपवत आहे. म्हणून त्याच्यावर तसाच न्याय झाला त्याला बागेतून बाहेर टाकण्यात आले, आणि जीवनाच्या वृक्षाकडे जाण्यापासून रोखण्यात आले.

म्हणून असा प्रश्न निर्माण होतो जर आदामाने पश्चात्ताप केला असता, तर त्याला बागेतच राहता आले असते काय? होय, नक्कीच. पण देवाला माहिती होते की एकदा आदामाने ते फळ खाल्लं, की सैतान त्याच्या विचारांवर इतका प्रभाव टाकेल की त्याला पश्चात्ताप करता येणार नाही. आदामाला स्वतःच्या मनाची खरी दुष्टता माहित नव्हती. देवाला त्याला हे दाखवण्यासाठी वेळ द्यावा लागणार होता की तो किती खोलवर कोसळला आहे.

हृदय इतर कोणत्याही गोष्टीपेक्षा जास्त कपटी आहे, ते आजारी आहे, कोण त्यास समजू शकणार? यिर्मया १७:०९

देव आपल्याला आपल्या स्वतःबद्दलच सत्य समजावं यासाठी अशी पद्धत वापरतो की, तो आपल्याला आपल्याच विचारांची प्रत्यक्ष फलप्राप्ती अनुभवू देतो, आणि मग त्या विचारांची तुलना ख्रिस्ताच्या स्वभावाशी करून दाखवतो, ज्यामुळे आपल्याला आपली खरी अडचण आणि परिस्थिती दिसू लागते. आदामाच्या बाबतीत, देवाला त्याच्यावर तीच शिक्षा द्यावी लागली जी शिक्षा त्याला वाटत होती की देव देईल.

वाचक असं विचार करू शकतो की, नक्कीच देवाकडे यावर उपाय म्हणून काही दुसरा मार्ग असला पाहिजे. पण असं समजणे ही एक मोठी चूक ठरेल कारण त्यावेळी आदामाच्या मनात देवाविषयी खूप तीव्र शत्रुत्व होते. त्याची मानसिक अवस्था अगदी एखाद्या कोपऱ्यात अडकलेल्या आणि धोका जाणवणाऱ्या प्राण्यासारखी होती. त्या अवस्थेत देव काही वेगळं करू शकत नव्हता, कारण “नैसर्गिक मनुष्य देवाच्या आत्म्याच्या गोष्टी स्वीकारत नाहीत.” (१ करिंथ २:१४). त्या क्षणी जर देवाने काही अधिक स्पष्टपणे सांगण्याचा प्रयत्न केला असता, तर त्याद्वारे फक्त आदामाचं हृदय अधिक कठीण झालं असतं.

तुझा फिर्यादी तुझ्याबरोबर वाटेवर आहे तोच त्याच्याशी समेट कर, नाही तर कदाचित फिर्यादी तुला न्यायाधीशाच्या हाती देईल, न्यायाधीश तुला शिपायांच्या हाती देईल आणि तू तुरुंगात पडशील. मत्तय ५:२५ (IRVMAR)

त्या क्षणी देवाला आपल्या प्रतिपक्षाशी त्वरित सहमत होण्याशिवाय पर्याय नव्हता, कारण तो आदामासोबत होता. आदामाने देवाच्या चारित्राबद्दल आपला न्याय आधीच दिला होता आणि त्यामुळे देवाला त्याला अधिकाऱ्याच्या ताब्यात देऊन बागेतून बाहेर काढण्याशिवाय काहीही करता आले नाही. (मत्तय ५:२५).

देवाने जरी हे शब्द उच्चारले की “बऱ्या व वाईटाचं ज्ञान घेऊन, मनुष्य आमच्यापैकी एकासारखा झाला आहे” तरी त्या शब्दांतून देव प्रत्यक्षात आदामाच्या मनातले विचारच बोलत आहे. पण या शब्दांत देवाने आदामासाठी एक दडलेला संदेश दिला होता जो पुढे जाऊन पूर्णपणे वेगळ्या मार्गाने खरा ठरणार होता, आणि तो आदामाच्या समजुतीपेक्षा खूप खोल होता. देव मानवाच्या निर्मितीपूर्वीच सैतानाशी व्यवहार करत होता. सैतानाने देवाबद्दल स्वर्गदूतांमध्ये खोटं चित्र रंगवले होते, आणि देव त्या खोट्या प्रतिमा सत्य आणि दीर्घ संयमाने पुसून काढत होता. पण आता, आदाम पापात पडला होता आता त्यालाच सैतानाशी सामना करावा लागणार होता. हे सामर्थ्य त्याला ख्रिस्ताच्या सहाय्याने मिळणार होते, पण हा संघर्ष खूप अधिक खोल, अधिक गुंतागुंतीचा, आणि देवाच्या स्वतःच्या अनुभवासारखाच असणार होता जो सैतानासोबतच्या मूळ आज्ञापालनाच्या परीक्षेशी अधिक वेळ चालत आला होता. आता आदामाला एक हजार वर्ष सुवार्ता सांगावी लागणार होती, आणि त्या दरम्यान त्याला सतत नाकारलं जाईल, टाकण्यात येईल, आणि त्याच्यावर हल्ले होतील.

म्हणूनच ह्या अर्थाने तो “आमच्यासारखा” झाला होता, देव आणि त्याच्या पुत्रासारखा जे सहा हजार वर्षांपासून नाकारले जात आहेत, उपहास सहन करत आहेत, आणि सतत विरोधाला सामोरे जात आहेत. पण जेव्हा आदामाने हे शब्द ऐकले आणि बाग सोडली, तेव्हा त्याला याची काहीच कल्पना नव्हती की हाच त्याचा भविष्यकाळ असणार आहे.

आरशाचे तत्व वापरून या उताऱ्याचं स्पष्टीकरण करणे सुरुवातीला थोडं अस्थिर करणारी गोष्ट वाटते, कारण यामध्ये आपली नैसर्गिक मानवी प्रवृत्ती उघड होते आपले विचार आणि कृती यांची जबाबदारी आपण देवावर टाकतो. आपले हृदय पापात इतकं हट्टी असतं की देवाला अशा प्रकारे आपल्याशी संवाद साधावा लागतो, हे मान्य करणंही कठीण वाटते. हे आपल्याला देवाबद्दलच्या आपल्या समजूतीचा विचार करण्यास प्रवृत्त करते, त्याच वेळी आपल्याला वेदनादायक आत्मपरीक्षण आणि आत्मचिंतन करायला भाग पाडते.

आदमाला बागेतून हाकलून लावणारा, आणि त्याला जीवनाच्या वृक्षाकडे जाऊ न देण्यासाठी त्याच्यावर राखण ठेवणारा देव पाहणे आपल्याला नैसर्गिकरीत्या अधिक बरोबर वाटतो कारण आपली विचार करण्याची पद्धतीच तशी आहे. पण देवाचे विचार आपल्या विचारांसारखे नाहीत. एकदा का आपण हे स्वीकारलं की आज्ञा भंग करून आदाम देवासारखा होऊच शकत नव्हता, तेव्हाच आपण वेगळ्या दृष्टिकोनातून विचार करायला तयार होतो.

जर देवाने आदामाला बागेतून हाकलून लावून शिक्षा दिली, तर हे स्पष्ट होतं की देवाने स्वतःच शिक्षा लादली. पण बायबल असं म्हणतं:

प्रीतीच्या ठायी भीती नसते; इतकेच नव्हे तर पूर्ण प्रीती भीती घालवून देते; भीतीमध्ये शासन आहे आणि भीती बाळगणारा प्रीतीमध्ये पूर्ण झालेला नाही. — १ योहान ४:१८

ह्या प्रकारे आदामाला शिक्षा देणं म्हणजे त्याच्या मनात भविष्यातील अधिक शिक्षेची भीती निर्माण करणं होय जे प्रेमाला नष्ट करते. शिक्षा हे प्रेम निर्माण करत नाही, ती भीती निर्माण करते. प्रेम मात्र आपल्याला ती शिक्षा स्वीकारण्याची संधी देते जी आपल्याला वाटते की आपल्याला मिळायला हवी होती ह्या आशेने की आपण ख्रिस्ताकडे पाहू आणि त्यातून खरा जीवनमार्ग निवडू. प्रेम आपल्याला आपली सत्य स्थिती, आपली कृत्यं आणि त्याचे परिणाम हे सुस्पष्टपणे पाहू देते.

हे अगदी स्वाभाविक आहे की बरेच वाचक हे स्वीकारणार नाहीत आणि याच कल्पनेला चिकटून राहतील की देवाने आदामाला बागेतून शिक्षा म्हणून हाकलून लावलं आणि बागेवर पहारा ठेवणारे रक्षक ठेवून देवही मानवासारखाच वागत आहे. पण आता वेळ आली आहे की आपण हे पाहिलं पाहिजे की देवाने फक्त तोच न्याय आदामाला दिला, जो आदामाला वाटत होता की देव देईल. फक्त असंच केल्यावर आदामाच्या नजरेत तो न्याय योग्य वाटेल, आणि यामुळेच त्याला पुढे जाऊन पश्चात्ताप करण्याची खरी पायाभूत शक्यता निर्माण होईल.

प्रकरण १२

मृत्यूची सेवा

तुम्ही कल्पना करू शकता काय आदामाचा तो उदास चेहरा, त्याचा हात आपल्या प्रिय पत्नीच्या खांद्याभोवती लपेटलेला, तिच्या आधारे तो आपल्या लाडक्या बागेच्या बाहेर पडतो आहे. नंतर त्याचा मुलगा काईनामध्ये जसं दिसून आलं, तसंच आदामालाही एक अंतर्गत संघर्ष जाणवत होता एकीकडे त्याला असं वाटत होतं की ही शिक्षा त्याच्या सहनशक्तीच्या पलीकडची आहे, आणि दुसरीकडे असंही वाटत होतं की त्याचं पाप एवढं मोठं आहे की त्याला क्षमा होणे अशक्य आहे.

ही दोन्ही भावनात्मक स्थिती उत्पत्ती ४:१३ मधल्या दोन वेगवेगळ्या भाषांतरांमध्ये दिसून येतात:

तेव्हा काइन परमेश्वराला म्हणाला, “हा माझा दंड मला सोसवणार नाही इतका भारी आहे. — उत्पत्ती ४:१३ (MARVBSI)

“माझं पाप इतकं मोठं आहे की त्याला क्षमा होऊ शकत नाही.” — उत्पत्ती ४:१३ (KJV)

काइनाच्या भावना या त्याच्या वडिलांमध्ये त्यांनी पूर्णतः पश्चात्ताप करण्यापूर्वी असलेल्या बीजांचे बाह्य स्वरूप होते.

जेव्हा आपण ख्रिस्ताबाहेर असतो, तेव्हा इसाएलामधील लोकांप्रमाणे आपण मोशेच्या चेहऱ्याकडे पाहू शकत नाही, कारण त्या चेहऱ्यावरचा तेजस्वी प्रकाश आपल्याला झेपत नाही. त्यामुळे आपल्याला देवाचा खरा स्वभाव दिसत नाही. या अशा आच्छादलेल्या डोळ्यांसह, आपल्याला “मृत्यूच्या सेवेच्या” वाटेवरून जावे लागते.

पण दगडावर कोरलेल्या अक्षरात लिहिलेली मरणाची सेवा इतकी गौरवी झाली की, इस्राएल लोक मोशेच्या तोंडावरील तेज, जे नाहीसे होत चालले होते, त्या तेजामुळे त्याच्या तोंडाकडे दृष्टी लाववत नव्हती. तर तिच्यापेक्षा पवित्र आत्म्याची सेवा अधिक गौरवयुक्त कशी होणार नाही? २ करिंथ ३:७-८ (IRVMAR)

मृत्यूची सेवा ही माणसाच्या दैहिक विचारसरणीला उघड करते. अशा अवस्थेत, आपल्यातील पापी स्वभावामुळे देवाचा खरा स्वभाव आच्छादून टाकला जातो. आपण २ करिंथकर ३:७ मध्ये पाहतो की, देवाच्या स्वभावाचं तेजस्वी रूप पाहता न आल्यामुळे मृत्यूची सेवा कार्यरत होते. मोशेच्या चेहऱ्यावरचं तेज हे देवाच्या स्वभावाचं एक प्रतिबिंब होतं. आत्म्याची सेवा तेव्हा कार्य करायला लागते जेव्हा हे अच्छादन दूर केलं जातं आणि देवाचं खरंखुरं तेज आपल्याला दिसू लागते.

पण त्यांची मने कठीण केली गेली कारण आजवर ते आच्छादन, तसेच जुन्या कराराच्या वाचनात, न काढलेले राहिले आहे; ते ख्रिस्तात नाहीसे झाले आहे. २ करिंथकर ३:१४ (IRVMAR)

मृत्यूची सेवा ही तेव्हा घडते जेव्हा माणूस ख्रिस्ताशिवाय देवाच्या चेहऱ्याकडे पाहतो आणि त्याला त्या चेहऱ्यात देवाऐवजी स्वतःचं प्रतिरूप दिसतं, कारण माणसाला वाटतं की देव त्याच्यासारखाच आहे. पण जेव्हा आपण येशूच्या नावावर म्हणजे त्याच्या स्वभावावर विश्वास ठेवतो आणि त्याच्या तेजस्वी चेहऱ्याकडे स्थिरपणे पाहतो, तेव्हा आत्म्याची सेवा आपल्या जीवनात कार्य करू लागते आणि आपलं रूपांतर घडू लागतं.

त्याने आम्हास नव्या कराराचे सेवक होण्यास पात्र केले. तो लेखाद्वारे केलेला नाही, पण पवित्र आत्म्याद्वारे केलेला आहे कारण लेख मारून टाकतो पण पवित्र आत्मा जिवंत करतो. — २ करिंथकर ३:६ (IRVMAR)

आत्म्याची सेवा म्हणजे नवीन करार, आणि म्हणूनच मृत्यूची सेवा हा जुना करार आहे. नवीन करार हे देवाच्या स्वभावाचं खरंखुरं आणि तेजस्वी प्रकटीकरण आहे, जे जुन्या करारापेक्षा कितीतरी अधिक तेजस्वी आहे, कारण जुना करार माणसाच्या स्वभावाचं प्रतिबिंब दाखवतो. आपल्या आतल्या दुष्ट स्वभावाचं संपूर्ण दर्शन होणे जेणेकरून आपण पश्चात्ताप करू हे एक प्रकारे तेजस्वी कार्य आहे, पण त्यानंतर देवाच्या स्वभावाशी झालेला तो तीव्र विरोधाभास जेव्हा स्पष्ट होतो, तेव्हा त्याचे तेज अजून अधिक असते.

ह्या विचारसरणीनुसार, जेव्हा आपण मृत्यूच्या सेवेखाली असतो, तेव्हा बायबल आपल्याला वेगळेच दिसते, आणि जेव्हा आपण आत्म्याच्या सेवेत असतो, तेव्हा ते पूर्णपणे वेगळे वाटायला लागते.

कारण जर कोणी वचन नुसते ऐकून घेतो व त्याप्रमाणे आचरण करत नाही, तर तो आरशात आपले शारीरिक मुख पाहणाऱ्या माणसासारखा आहे; तो स्वतःला पाहून तेथून निघून जातो आणि आपण कसे होतो हे तेव्हाच विसरून जातो. परंतु जो स्वातंत्र्याच्या परिपूर्ण नियमांचे निरीक्षण करून ते तसेच करत राहतो, तो ऐकून विसरणारा न होता, कृती करणारा होतो व त्याला आपल्या कार्यात धन्यता मिळेल. याकोब १:२३-२५

मृत्यूच्या सेवेखाली बायबल वाचणं म्हणजे केवळ ते ऐकणे पण त्याचे पालन न करणे. मृत्यूच्या सेवेखाली असताना, बायबल आपल्याला देवाचं फक्त असं चित्र दाखवू शकते जणू तो एक अत्याचारी, निर्दयी, ठार मारणारा शासक आहे, जो आपल्याला तेव्हाच दया दाखवतो जेव्हा त्याला योग्य वाटते. हे असं का होते? कारण आपली नैसर्गिक स्थितीच तशी आहे आपण सगळेच मूळतः अशा स्वभावाचे आहोत.

समंजस कोणी नाही, देवाचा शोध झटून करणारा कोणी नाही; सर्व बहकले आहेत, ते सारे निरुपयोगी झाले आहेत; सत्कर्म करणारा असा कोणी नाही, एकही नाही." "त्यांचा घसा म्हणजे उघडे थडगे; त्यांनी आपल्या जिभांनी कपट केले आहे; त्यांच्या ओठांच्या आत जोगी सर्पाचे विष आहे." "त्यांचे तोंड शापाने व कडूपणाने भरलेले आहे." "त्यांचे पाय रक्तपात करण्यास जाण्याकरता उतावळे झाले आहेत; 16 त्यांच्या मार्गात विध्वंस व विपत्ती आहेत; रोमकरांस ३:११-१६

जसं आपण आधी चर्चा केली, तसं आपली नैसर्गिक मानवी प्रवृत्ती आपल्या स्वतःच्या पापी गुणधर्मांना देवावर प्रतिबिंबित करते. जेव्हा आपण जुना करार वाचतो आणि तो देवाच्या खऱ्या स्वभावाच्या आधारे समजून घेत नाही, तेव्हा बायबल आपल्याला देवाचे असेच रूप दाखवते जसे आपण स्वतः आहोत. हीच ती गोष्ट आहे ज्यामुळे रिचर्ड डॉकिन्स आणि बिल माहेरसारखे लोक देवाकडे एक निर्दयी, नरसंहार करणारा वेडा म्हणून पाहतात. ह्यावरून हे सिद्ध होते की मानवी शरीराच्या अधीन असलेलं मन स्वतःचं स्वरूप देवावर प्रक्षेपित करतो.

बायबल अतिशय अद्भुत पद्धतीने लिहिलं गेलं आहे, जे आपल्याला मृत्यूच्या सेवेमार्फत आपला खरा स्वभाव दाखवते. अर्थात, जर आपण हे मानलं की देव न्याय करतो, दोष देतो आणि लोकांचा नाश करतो तर आपण जसं पाहतो, तसं बनतो आणि त्या देवप्रतिमेला बघताना आपला नैसर्गिक स्वभाव आणखी लवकर प्रकट होतो. आणि जेव्हा आपला अपराध अधिकाधिक उघड होतो, तेव्हा स्वर्गातील आपला पिता आपल्यासमोर त्या कोमल आणि नम्र येशूला ठेवतो जो त्याचा पुत्र आहे आणि तो आपल्याला विनंती करतो की आपण त्याच्याकडे पाहावं, त्याच्या स्वभावाचा विचार करावा आणि त्याच्याच आत्म्याच्या सामर्थ्याने आपण बदलून त्याच्यासारखे व्हावे.

आरश्याचे तत्व शिकण्याचा सर्वात उत्तम मार्ग म्हणजे आता हे तत्व काही बायबल

कथा वाचताना वापरणे. आपण त्या कथा “मृत्यूच्या सेवेच्या” दृष्टिकोनातून पाहिल्या पाहिजेत म्हणजे त्या आपल्याला आपलीच वृत्ती दाखवतील आणि मग आपण त्या कथा “आत्म्याच्या सेवेच्या” दृष्टिकोनातून बघाव्यात म्हणजे येशू ख्रिस्ताच्या स्वभावातून आणि त्यातून जेव्हा देव कठोर आणि निर्दयी वाटतो, तेव्हा त्यामागचा संदर्भ स्पष्ट होतो.

प्रकरण १३

सदोमाचा आक्रोश

जेव्हा आपण देवाच्या स्वभावविषयी असलेल्या मानवी गैरसमजाचा काळा पडदा बाजूला सारतो महापुराच्या कथेला समजून घेणं तुलनेनं सोपे होऊन जाते. काईनाने आबेलाला ठार मारल्याने पृथ्वीवर जे परिणाम झाले, त्यावरून आपल्याला समजायला लागते की मनुष्याच्या सातत्याने वाढत गेलेल्या वाईटपणामुळे संपूर्ण पृथ्वीभर पूर कसा येऊ शकतो.

पण सदोम आणि गमोरा यांच्या कथेला समजून घेणं अधिक गुंतागुंतीचं आहे. आपण देव हा आपल्या पुत्रासारखाच अहिंसक आहे, यावर विश्वास ठेवून जेव्हा या गोष्टी उलगडायचा प्रयत्न करतो, तेव्हा आकाशातून आग पडून पाचही शहरं राख झाली ही गोष्ट आपल्या समजुतीला धक्का देऊ शकते.

ही कथा आपण तिथून सुरू करतो जिथं अब्राहामला हे वाटू लागतं की देव कदाचित वाईटांसोबत चांगल्याचाही नाश करेल.

मग परमेश्वर म्हणाला, “सदोम व गमोरा ह्यांच्याविषयीची ओरड फारच झाली आहे व खरोखर त्यांचे पाप फार भारी आहे, म्हणून त्यांच्याविषयीची जी ओरड माझ्या कानी आली आहे तशीच त्यांची करणी आहे की काय हे पाहायला मी खाली जातो; तसे नसेल तर मला कळून येईल.” तेथून ते पुरुष वळून सदोमाकडे चालते झाले; पण अब्राहाम तसाच परमेश्वरासमोर उभा राहिला. अब्राहाम जवळ जाऊन म्हणाला, “तू दुर्जनांबरोबर नीतिमानांचाही संहार खरेच करणार काय? त्या नगरात कदाचित पन्नास नीतिमान असतील तर त्यांचा तू खरेच संहार करणार काय? त्याच्यातल्या पन्नास नीतिमानांसाठी त्या नगराची तू गय करणार नाहीस काय? ह्या प्रकारची कृती तुझ्यापासून दूर राहो. ज्यामुळे नीतिमानाची आणि दुष्टाची सारखीच गत होईल असा दुर्जनांबरोबर नीतिमानाचा वध करणे तुझ्यापासून दूर राहो; सर्व जगाचा न्यायाधीश योग्य न्याय करणार नाही काय?” उत्पत्ती १८:२०-२५

देव म्हणतो की जर त्या शहरात पन्नास धर्मी लोक असतील, तर तो शहर नष्ट करणार नाही. अब्राहामाला ते शहर नष्ट होताना पाहायचं नसल्यामुळे तो ही संख्या कमी करण्याचा प्रयत्न करतो. अब्राहामाच्या मनात न्यायविवेक आणि शहरातील धर्मी लोकांचे जीव यामध्ये एक अंतर्गत संघर्ष सुरू असतो. या कथेमधली एक गमतीशीर गोष्ट म्हणजे अब्राहाम केवळ दहा लोकांपर्यंतच विनवणी करतो आणि त्यानंतर थांबतो.

तो म्हणाला, “प्रभूला राग न यावा; मी आणखी एकदाच बोलतो. तेथे कदाचित दहाच आढळले तर?” तो म्हणाला, “त्या दहांकरता त्याचा नाश करणार नाही.” मग अब्राहामाशी बोलणे संपवल्यावर परमेश्वर निघून गेला, आणि अब्राहाम आपल्या ठिकाणी परत आला. उत्पत्ती १८:३२-३३

जर अब्राहामाला असं वाटत होतं की धर्मी लोकांना दुष्टांबरोबर ठार मारणं योग्य नाही, तर त्याने एकाच व्यक्तीसाठी विनंती का केली नाही? कदाचित अब्राहामाला वाटत होते की सोदोमामध्ये लोट आणि त्याचा परिवार असल्यामुळे तिथं दहा तरी धर्मी लोक नक्कीच असतील. कदाचित त्याला खात्री होती की लोटच्या कुटुंबातील दहा जण तरी असतील जे त्या आपतीला थांबवू शकतील.

पण खरं पाहता, दहा लोकांवर थांबण्यामध्ये अब्राहाम आपोआपच असं उघड करतो की, दैवी न्यायाची पूर्तता व्हावी यासाठी तो नऊ धर्मी लोकांचा बळी देण्यास तयार होता. असं वाटतं की त्याच्या मनात विचार आला की, जर दहा पेक्षा कमी धर्मी लोक असतील, तर ती संख्या इतकी कमी आहे की मग शहर नष्ट होउ शकते

आपण येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहिल्यास, आपल्याला काहीतरी वेगळेच दिसते.

“तुमच्यामध्ये असा कोण मनुष्य आहे की, त्याच्याजवळ शंभर मेंढरे असता त्यांतून एक हरवले तर नव्याण्णव रानात सोडून देऊन ते हरवलेले सापडेपर्यंत तो त्याचा शोध करत नाही? ते सापडल्यावर तो ते आनंदाने खांद्यांवर घेतो; लूक १५:४-५

आणि पेत्र म्हणतो:

कित्येक लोक ज्याला विलंब म्हणून म्हणतात तसा विलंब प्रभू आपल्या वचनाविषयी करत नाही, तर तो तुमचे धीराने सहन करतो; कोणाचा नाश व्हावा अशी त्याची इच्छा नाही, तर सर्वांनी पश्चाताप करावा अशी आहे. २ पेत्र ३:९

अब्राहाम देवावर माणसांचाच एक गुणधर्म लादत आहे काय ते म्हणजे वाईटांसोबत चांगल्यांनाही ठार मारण्याची तयारी दाखवणे जेव्हा तो देवाच्या दयेची मर्यादा सदोममधील दहा धार्मिक लोकांपर्यंत ठेवतो?

ही बाब आपल्याला सोदोम आणि त्या परिसरातील इतर शहरांमध्ये नेमकं काय घडत होतं, याच्या प्रश्नाकडे घेऊन जाते. देवाने अब्राहामाला सांगितलं होतं की सोदोममधून एक "आक्रोश" त्याच्यापर्यंत पोहोचला आहे. इथे लक्षात घेण्यासारखी गोष्ट म्हणजे, या वचनाचं दोन वेगवेगळ्या भाषांतरांत वेगळं चित्र दिसतं:

मग परमेश्वर म्हणाला, "सदोम व गमोरा यांच्या दुष्टाईचा आक्रोश मोठा आहे, आणि त्यांचे पाप फार गंभीर असल्या कारणाने — उत्पत्ती १८:२० (IRVMAR)

मग परमेश्वर म्हणाला, "सदोम व गमोरा ह्यांच्याविषयीची ओरड फारच झाली आहे व खरोखर त्यांचे पाप फार भारी आहे — उत्पत्ती १८:२० (MARVBSI)

तर मग, हा आक्रोश कुठून आला? सोदोममधून आला का? की सोदोमाविरुद्ध कोणी हा आक्रोश केला? जर हा आक्रोश सोदोमविरुद्ध केला गेला असेल, तर याचा अर्थ असा की शहराबाहेरचे काही लोक या प्रदेशात घडणाऱ्या अन्यायाविरुद्ध न्यायाची मागणी करत होते. पण जर हा आक्रोश स्वतः सोदोममधून येत असेल, तर याचा अर्थ असा होतो की तिथले काही लोक त्या शहरातल्या पापांमुळे निर्माण झालेल्या नैसर्गिक परिणामांमुळे ओरडत होते, वेदनेने किंचाळत होते.

एका अर्थाने, या वचनाला जर आपण असा दृष्टिकोन लावला की देव पापावर शिक्षा लादत आहे तर तो "बाहेरून लादलेला न्याय" असा दृष्टिकोन होतो. पण जर आपण याकडे असा दृष्टिकोन ठेवला की पापाचे परिणाम नैसर्गिकरित्या भोगावे लागतात, तर तो "नैसर्गिक न्याय" होतो. तुम्ही हे कसे वाचता? जर आपण येशूच्या पृथ्वीवरील स्वभावाच्या आधारे हे पाहिलं, तर याचा अर्थ वेगळा होईल काय? त्यामुळे असा अर्थ निघेल का की ते त्यांच्या पापांचे नैसर्गिक परिणाम आहेत?

एक गोष्ट विशेष म्हणजे, हिब्रू भाषेत "आक्रोश" या शब्दाचा अर्थ "किंकाळी फोडणे" असाही होतो. खरंच, असं शक्य आहे की लोक इतरांच्या शिक्षेसाठी किंकाळ्या करतील, पण अधिक शक्यता अशी आहे की त्या किंकाळ्या सोदोममधील अन्यायामुळे व्रस्त झालेल्या लोकांच्याच असतील. हेही रोचक आहे की, जरी आबेलाच्या रक्ताबाबत बायबलमध्ये वेगळा हिब्रू शब्द वापरलेला असला, तरी त्याचा अर्थसुद्धा "किंकाळी फोडणे" असाच होतो म्हणजेच अन्याय आणि वेदना यामुळे उत्पन्न झालेली एक आक्रोश.

सदोममध्ये अशी कोणती पापं घडत होती, ज्यामुळे त्याचा विनाश अटळ ठरला? संदेष्टे आपल्याला खालील गोष्टी सांगतात:

अब्राम कनान देशात राहिला व लोट तळवटीच्या नगरांत राहिला, आणि मुक्काम करत करत त्याने आपला डेरा सदोमापर्यंत दिला. सदोमातील रहिवासी तर दुष्ट असून परमेश्वराविरुद्ध महापातके करणारे होते. उत्पत्ती १३:१२-१३

पाहा, तुझी बहीण सदोम हिचे पाप येणेप्रमाणे होते : गर्व, अन्नाची विपुलता व ऐषआराम ही तिला व तिच्या कन्यांना होती; दरिद्री व गरजवंत ह्यांना तिने हात दिला नाही. यहेज्केल १६:४९

यरुशलैमेतल्या संदेष्ट्याच्या ठायीही मी एक घोर प्रकार पाहिला आहे; ते जारकर्म करतात व लबाडीने चालतात; ते दुष्कर्म्यांचे हात असे दृढ करतात की त्यांच्यातला कोणी आपल्या दुष्कर्मापासून वळत नाही; ते सर्व मला सदोमासारखे झाले आहेत, व त्याचे रहिवासी गमोरासारखे झाले आहेत.” यिर्मया २३:१४

अहंकार, खादाडपणा, आणि आळस हे व्यभिचार आणि अप्रामाणिकपणाकडे नेणारे निश्चित मार्ग आहेत. हे स्वार्थी पापं हृदयाला कठोर बनवतात, ज्यामुळे गरिब विसरले जातात. जास्त खाल्ल्याने मन सुस्त होते आणि हृदय लैंगिक आकर्षणासाठी तयार होते. व्यभिचाराच्या स्वरूपातील लैंगिक आकर्षण नेहमीच आपल्यासोबत फसवणूक ही आपली बहिण घेऊन येते, जेणेकरून वाईट कृत्ये झाकली जातात.

येशूने महापूर आणि सदोमाच्या कथांमध्ये खाण्यापिण्यापासून लैंगिक आकर्षणापर्यंतचा हा मार्ग अशा प्रकारे दाखवला आहे:

‘नोहा तारवात गेला’ आणि जलप्रलयाने येऊन सर्वांचा नाश केला त्या दिवसापर्यंत लोक खातपीत होते, लग्न करत होते व लग्न करून देत होते. तसेच ज्याप्रमाणे लोटाच्या दिवसांत झाले, त्याप्रमाणे होईल; म्हणजे ते लोक खातपीत होते, विकत घेत होते, विकत होते, लागवड करत होते, घरे बांधत होते; परंतु ज्या दिवशी लोट सदोमातून निघाला त्याच दिवशी ‘आकाशातून अग्नी व गंधक ह्यांची वृष्टी होऊन’ सर्वांचा नाश झाला. लूक १७:२७-२९

येशू असे विधान करतो की, त्यांनी (त्या काळातील लोकांनी) पत्नींशी लग्न केले. पत्नींशी लग्न करण्यात काय चुकीचं आहे? होय काहीच नाही, पण फक्त तोपर्यंतच जोपर्यंत एक पुरुष अनेक स्त्रियांशी विवाह करत नाही, त्यांना एकाच वेळी आपल्याजवळ ठेवत नाही किंवा जुन्या पत्नींना वाटेत सोडून देत नाही.

हे लक्षात घेण्यासारखं आहे की, बायबलमध्ये एकाच वेळी दोन पत्नी करण्याचा उल्लेख असलेला पहिला पुरुष हा बायबलमधील दुसरा नोंदवला गेलेला खुनी होता.

लामेख आपल्या बायकांना म्हणाला, “आदा आणि सिल्ला, तुम्ही माझी वाणी ऐका, लामेखाच्या बायकांनो, माझ्या भाषणाकडे कान द्या; एका पुरुषाने मला घाय केला, एका तरुणाने मला प्रहार केला, म्हणून मी त्याला ठार मारले. काइनाबद्दल सातपट सूड घ्यायचा तर लामेखाबद्दल सत्याहतरपट घेण्यात येईल.” उत्पत्ती ४:२३-२४

मी दुसऱ्या अध्यायात नमूद केलं होतं की माझ्या पत्नीशी झालेल्या विवाहातील जिव्हाळा हा एक महत्वाचा घटक होता, ज्यामुळे मला माझ्या पित्याच्या स्वभावाचं

सत्य शोधावंसं वाटलं. हे स्पष्ट असायला हवं की खरी विश्रांती देणारा, शांतीपूर्ण जिव्हाळा तिथे कधीच निर्माण होऊ शकत नाही, जिथे एखादी स्त्री आपल्या पतीच्या प्रेमासाठी दुसऱ्या स्त्रीशी स्पर्धा करत असते. आपण पाहतोच की याकोबाच्या पत्नींमध्ये जेवढा हेवा, मत्सर निर्माण झाला, त्यामुळे त्याच्या घरात किती दुःख आणि तणाव आणला. आपला स्वर्गीय पिता केवळ एकच एकुलता एक पुत्र बाळगतो आणि तोच एकटा पित्याच्या कुशीत निवास करतो (योहान १:१८). ही अतिशय जवळची आणि विश्रांती देणारी आत्मिक नवरा-बायकोच्या नात्याचे प्रतिबिंब होते. हे लैंगिकतेशी संबंधित नाही, तर प्रेम, स्नेह आणि नात्याच्या गडद गाठींसंबंधी आहे. जेव्हा या नात्यात तिसरी व्यक्ती प्रवेश करते, तेव्हा निष्ठा विभागली जाते आणि विश्रांतीच्या जागी 'कोण अधिक प्रिय ठरेल' यासाठी स्पर्धा सुरू होते. हळूहळू मन कठोर होते जसं लामेकच्या बाबतीत झाले ज्यामुळे त्याला दुसऱ्या माणसाला ठार मारणं अधिक सोपं वाटलं.

सोदोमाच्या मैदानी भागातील सुपीकता लोटला आकर्षित करणारी होती, आणि ह्याच कारणामुळे त्याने तिथे आपली वस्ती केली. अशी सुपीकता म्हणजे अन्न सहज उपलब्ध होणे आणि जेव्हा अन्न सहज उपलब्ध होते, तेव्हा लोकांना अधिक रिकामी रिकामी वेळ मिळतो. हा रिकामी वेळ मग उपभोगासाठी वापरला जाऊ लागला. अन्नाची मुबलकता आणि निवांत वेळ यांचा संगम झाल्यावर, हृदय लैंगिक भोगाच्या दिशेने वळू लागले. विवाहयोजना डगमगली जाऊ लागली, आणि आत्मीय प्रेमाची जागा शारीरिक आनंदाच्या शोधाने घेतली. अनेकांसाठी लैंगिक भोगच 'देव' झाला. जेव्हा खऱ्या जोडीदारावरचं प्रेम नष्ट होतं आणि त्याऐवजी स्वतःच्या सुखाच्या शोधाला प्राधान्य दिलं जातं, तेव्हा लैंगिकतेत नवीनतेचा शोध मनावर अधिराज्य गाजवू लागतो विशेषतः जेव्हा माणूस आपल्या तारुण्यातील पत्नीला टाकून देतो.

सामान्य लैंगिक संबंधांमुळे डोपामिन नावाचा आनंददायक संप्रेरक तयार होतो. पण जेव्हा लैंगिक संबंध देवाच्या आज्ञांच्या बाहेर जाऊन ठेवले जातात, तेव्हा त्या डोपामिनसोबतच ऍड्रेनालिनही तयार होते कारण अंतःकरणाला त्याच्या वाईट कृतीची जाणीव असते. जेव्हा माणूस देवाच्या आज्ञांपासून दूर जातो, तेव्हा त्याच्या हृदयात देवाचा आवाज घुमू लागतो आणि त्या आवाजामुळे हृदयाचे ठोके वाढतात. अजब वाटेल, पण अशावेळी शरीराला काही काळासाठी अधिक तीव्र लैंगिक आनंद मिळतो. मात्र हळूहळू हृदय देवाच्या आवाजाला दुर्लक्षित करते, तो आवाज ऐकू येणं बंद होते. आणि मग माणूस पापात आणखी खोल बुडत जातो कारण त्याला पूर्वीसारखी तीव्र आनंद पुन्हा हव असतो, आणि त्यासाठी त्याला डोपामिनबरोबरच अधिकाधिक ऍड्रेनालिन लागते. ह्यामुळेच आपल्या काळात वाईट लोकांमध्ये ऍड्रेनोक्रोम सारख्या रसायनासाठी वाढलेली मागणी समजून घेता येते. ही पार्श्वभूमी पाहता, त्या काळाच्या एका रात्री सोदोममधील पुरुषांनी जेव्हा आलेल्या दोन पाहुण्यांबरोबर शारीरिक संबंध ठेवण्याची मागणी केली, तेव्हा त्यांनी तसे का केले हे अधिक स्पष्ट होते.

मग संध्याकाळी ते दोघे दूत सदोम येथे आले, तेव्हा लोट सदोमाच्या वेशीत बसला होता; त्यांना पाहून लोट उठून सामोरा गेला; आणि भूमीपर्यंत तोंड लववून त्याने त्यांना नमन केले; तो त्यांना म्हणाला, “पाहा, महाराज, आपल्या दासाच्या घरी येण्याची कृपा करा; आजची रात्र राहा, पाय धुवा व सकाळी उठून मार्गस्थ व्हा;”

पण ते म्हणाले, “नाही, आम्ही रात्रभर रस्त्यातच मुक्काम करू;” पण त्याने त्यांना फारच आग्रह केल्यावरून ते त्याच्याबरोबर त्याच्या घरी गेले; त्याने त्यांच्यासाठी भोजन तयार केले; त्याने बेखमीर भाकरी केल्या आणि ते जेवले.

ते निजण्यापूर्वीच त्या नगराच्या माणसांनी, म्हणजे सदोमाच्या माणसांनी, तरुणापासून ते म्हाताऱ्यापर्यंत, अशा सगळ्या लोकांनी चोहोकडून येऊन त्या घराला गराडा घातला. ते लोटाला हाक मारून म्हणाले, “आज रात्री तुझ्याकडे आलेले पुरुष कोठे आहेत? त्यांना बाहेर आण, म्हणजे आम्ही त्यांच्याशी समागम करू.” उत्पत्ती १९:१-५

काय जबरदस्त आणि थक्क करणारा प्रसंग होता तो! काही जण नव्हते, थोडेसे लोक नव्हते तर सोदोममधील सगळे पुरुष त्या दोन पाहुण्यांवर बलात्कार करण्यासाठी एकत्र आले होते. ताज्या डोपामिन आणि ऍड्रेनालिनच्या अनुभवाची ओढ इतकी तीव्र होती, की शहरात आलेल्या या दोन अनोळखी व्यक्तींकडे संपूर्ण शहरातील पुरुष अक्षरशः झडप घालायला आले. त्यांना त्यांच्या आयुष्यात हरवलेल्या गोष्टींची काहीतरी भरपाई हवी होती म्हणजे देवाशी असलेलं नातं आणि एका जोडीदाराशी निस्वार्थ प्रेमात टिकून राहणं यातून मिळणारा गहिरा आत्मिक आनंद.

प्रेषित पौल म्हणतो की, लैंगिक पापातून इतर सर्व प्रकारचे दुष्टपणा जन्म घेते.

तसेच पुरुषांनीही स्त्रियांचा नैसर्गिक उपभोग सोडून परस्परे कामसंतप्त होऊन पुरुषांनी पुरुषांबरोबर अनुचित कर्म केले आणि त्यांनी आपल्या भ्रांतीचे योग्य प्रतिफल आपल्या ठायी भोगले. आणखी ज्या अर्थी देवाची जाणीव ठेवण्यास ते मान्य झाले नाहीत, त्या अर्थी देवाने त्यांना अनुचित कर्म करण्यास विपरीत मनाच्या स्वाधीन केले. सर्व प्रकारची अनीती, जारकर्म, दुष्टपणा, लोभ, वाईटपणा ह्यांनी ते भरलेले असून हेवा, खून, कलह, कपट, कुबुद्धी ह्यांनी पुरेपूर भरलेले होते. ते चहाडखोर, निंदक, देवाचा तिटकारा असलेले, उद्धट, गर्विष्ठ, बढाईखोर, कुकर्मकल्पक, मातापितरांची अवज्ञा करणारे, निर्बुद्ध, वचनभंग करणारे, ममताहीन, निर्दय असे होते. रोमकरांस १:२७-३१ ,

जेव्हा पुरुष एकमेकांच्या वासनेत जळतात, तेव्हा आपल्याला देवाच्या आज्ञा मोडताना मिळणाऱ्या नवीन अनुभवाची आणि एड्रेनालाईनची लालसा दिसून येते.

जेव्हा पुरुष आपली अस्वस्थता कमी करण्याचा प्रयत्न करताना लहान मुलांसोबत लैंगिक संबंध ठेवू इच्छितात, तेव्हा अविश्वसनीय दुःख निर्माण होते. यामुळे मुलांच्या मनात हेच सामान्य लैंगिक वर्तन आहे, ही कल्पना रुजवली जाते, त्यांच्या संवेदना

गोंधळून जातात आणि आयुष्यभर टिकणाऱ्या पुरुष आणि स्त्रीमधील कुमारी प्रेमाची गोडी आणि निरागसता त्यांच्याकडून हिरावून घेतली जाते. याहून वाईट म्हणजे जेव्हा पालकच आपल्या मुलांसोबत असे कृत्य करतात; अशा शुद्ध कौटुंबिक प्रेमाचा दूषितपणा घरांना कायमचा छळतो.

सदोमाचे पुरुष इतके विकृत आणि लैंगिक सुखाच्या मागे लागून इतके कठोर झाले होते की, त्यांनी देवाच्या आज्ञांचा, तसेच विवाहाच्या पवित्रतेचा आणि जीवनाचाच आदर गमावला होता. महापुरापूर्वीच्या लोकांप्रमाणेच, त्यांचे "विचार सतत वाईटच होते."

देवाला सदोममध्ये 'आक्रोश' ऐकू आला, तेव्हा त्याचा अर्थ काय होता हे स्पष्ट आहे. देवाच्या आज्ञा मोडण्याच्या थरारक भीतीतून थोडं एड्रेनालाईन शोधणाऱ्या विकृत पुरुषांनी ज्या मुलांची निरागसता हिरावून घेतली होती, त्या मुलांचे उद्ध्वस्त झालेले जीवन कृत्य करणाऱ्यांकडून आणि बळी पडलेल्यांकडूनही आकाशात एका भयानक किंकाळीसारखं घुमले. त्यांनी आपलं जीवन निषिद्ध सुखांनी भरण्याचा प्रयत्न केला होता आणि त्यांना स्वतःला दुःखी आणि रिकामी वाटले.

ही दुःखद आणि कटू वास्तविकता एक अत्यंत महत्वाचे सत्य सिद्ध करते की खरी विश्रांती केवळ देवामध्येच सापडू शकते. तोच सर्व प्रकारच्या शांतीचा आणि दिलासा देणारा देव आहे. (२ करिंथकरांस १:३) आणि त्याच्याच आज्ञांमध्ये खऱ्या आणि टिकून राहणाऱ्या शांततेचा मार्ग सापडतो. (स्तोत्र ११९:१६५) जो कोणी देवाचा तिरस्कार करतो, तो प्रत्यक्षात मृत्यूवर प्रेम करतो. (नीतिसूत्रे ८:३६)

प्रकरण १४

सदोमाचा नाश

या कथेची थोडक्यात पार्श्वभूमी आपण पाहिलीच आहे. आता आपण थेट देवाच्या चेहऱ्याकडे पाहूया म्हणजे, सोदोमाच्या भ्रष्टतेबाबत देव कसा वागतो, याविषयी जे वचन सांगते त्यावर नजर टाकूया. आपण आतापर्यंत जेवढी तत्त्वं पाहिली, ती सगळी एका क्षणात नाकारली जातात, असं वाटू शकते जेव्हा आपण जुन्या करारातील काही वचने वाचतो. म्हणून आपल्याला हे लक्षात ठेवावं लागेल की, 'मृत्यूची सेवा' आणि 'आत्म्याची सेवा' यांच्यात फरक आहे. हे लक्षात घेऊन, आता आपण जे काही वाचतो त्यावर क्षणभर थांबून आपली पहिली प्रतिक्रिया स्वतःमध्ये ओळखावी म्हणजे हयाबद्दल आपल्याला काय वाटते?

तेव्हा परमेश्वराने सदोम व गमोरा ह्यांच्यावर गंधक व अग्नी ह्यांचा वर्षाव आकाशातून केला; आणि ती नगरे आणि ती सर्व तळवट, त्या नगरातले सर्व रहिवासी आणि तेथे जमिनीत उगवलेले सर्वकाही ह्यांचा त्याने नाश केला; उत्पत्ती १९:२४-२५

असं वाचल्यावर काही बोलावं की नाही, असंही वाटू शकते. हे वर्णन इतकं ठाम आणि संपूर्ण वाटते जणू देवाने त्या शहरांवर अग्नी कोसळवून त्यातली प्रत्येक गोष्ट जाळून टाकली. एकही हिरवं पानही त्याने शिल्लक ठेवले नाही सगळ्यांचा नाश केला.

आता हे सगळं ठरवण्यासाठी आपल्याला ही दोन वचने पुरेशी आहेत काय? जेव्हा आपण या कथेभोवती असलेल्या ढगांमधून वर झेप घेतो, तेव्हा आपण पुढचा मार्ग आपल्या भावना ओळखून ठरवायचा काय? की ख्रिस्ताच्या स्वरूपामध्ये आपल्याला मिळालेल्या 'मार्गदर्शक यंत्रांनुसार' ठरवायचा?

या गोष्टीतील पित्याच्या स्वभावाचा शोध इथेच थांबवण्याकडे ओढणारा एक प्रकारचा जडभाव आत्म्यावर दडपण आणतो. ह्या कड्याच्या टोकावर उभा असताना आतापर्यंत देवाबद्दल शोधलेली ती सर्व सुंदर तत्त्वं, मी आता सोडून द्यायची काय? मी येशूच्या चेहऱ्यात पाहिलेलं जे कोमल आणि सौम्य रूप होतं, ते ह्या दोन वचनांत जळून खाक झालं काय? मी हे नीट समजून घेतलंय की नाही ते पाहण्यासाठी असं काहीच नाही काय जे मला पुढे शोध घ्यायला प्रेरणा देईल? हे शक्य आहे काय की मीच माझे विचार देवावर लादतोय आणि ते नकळत करत आहे? या घटनेत माणसाचाही सहभाग आहे, ही जबाबदारी मी पुरेशी घेतोय काय? ही कथा वाचताना, देवाच्या स्वभावाबद्दल असलेली माझी निरागसता हरवली आहे काय? आणि मी “देवतुल्य” म्हणजे, बर-वाईट जाणणारा झालो आहे काय? आणि त्यामुळे मला त्याच्या शांततेच्या बागेतून हाकलून लावलं जाणार आहे काय? मी आता मृत्यूच्या भीतीत आणि यातनेत अडकून, सर्वस्वी शांततेपासून वंचित होणार काय?

हे तपासून पाहण्यासारखं नक्कीच आहे की पूर्ण पवित्रशास्त्र खरोखरच आपल्याला ह्या दोन वचनांत जे वाटतंय तेच सांगत आहे काय? जर आपण ह्या प्रवासात माझ्यासोबत यायला तयार असताल, तर मी आपल्याला सर्वप्रथम एक वचन दाखवतो जे मनाला हलवून टाकेल आणि सांगेल की, उत्पत्ती १९:२४-२५ इतकं सोपं चित्र नसावे.

आणि आध्यात्मिक दृष्टीने सदोम व मिसर म्हटलेले असे जे मोठे नगर, आणि ज्यात त्यांच्या प्रभूला वधस्तंभावर खिळण्यात आले होते त्याच्या रस्त्यावर त्यांची प्रेते पडून राहतील. — प्रकटीकरण ११:८

या प्रकटीकरणाच्या अध्यायात दोन साक्षीदारांबद्दल, आणि त्यांनी वाईटावर चालवलेलं सामर्थ्य ह्याबद्दल सांगितलं आहे. शेवटी ते दोघे मारले जातात, आणि त्यांची प्रेते सोदोम व मिसर या शहरांमध्ये रस्त्यावर पडलेली असतात. प्रेरित योहान स्पष्टपणे सांगतो की ही ठिकाणं आत्मिक अर्थाने दिली आहेत म्हणजे, ही शहरे एका गूढ आणि खोल प्रतीकात्मक अर्थाने वापरलेली आहेत. यानंतर तो म्हणतो की येशूला सोदोममध्ये वधस्तंभावर खिळण्यात आले होते! (आणि आपण समजतोच की ते आत्मिक अर्थाने आहे. प्रत्यक्षात तर येशूला यरूशलेममध्ये खिळण्यात आले होते, ना की सोदोम किंवा मिसरमध्ये.) मग असा प्रश्न उभा राहतो की देव जर स्वर्गातून अग्नी कोसळवून सोदोमाला जाळून टाकतो, मग येशूला वधस्तंभावर खिळण्यासाठी तीच जागा का निवडतो? हे दोन्ही एकत्र कसं शक्य आहे? काय हे शक्य आहे की, योहान त्याच घटनेचा संदर्भ देतोय जिथे अग्नी सदोमावर कोसळली?

आता आपण जर वधस्तंभाच्या संदर्भात विचार करूयात, तर आपण पुढे यशयाच्या पुस्तकातील वधस्तंभाविषयीचं एक उल्लेखनीय वचन पाहूया...

तुच्छ मानलेला, मनुष्यांनी टाकलेला, क्लेशांनी व्यापलेला व व्याधींशी परिचित असलेला असा तो पुरुष पाहून लोक तोंडे फिरवत व त्याला तुच्छ लेखत; आणि त्याला आम्ही मानले नाही. खरोखर आमचे व्याधी त्याने आपल्यावर घेतले, आमचे क्लेश त्याने वाहिले; तरी त्याला ताडन केलेले, देवाने त्याच्यावर प्रहार केलेले व त्याला पिडलेले असे आम्ही त्याला लेखले. यशया ५३:३-४

वधस्तंभाचे तत्त्व हेच सांगते की मानवजात असा विचार करते की देवच मारतो आणि क्लेश देतो. संपूर्ण ख्रिस्ती जग हे मान्य करते की देवानेच सोदोमाला मारले, आणि म्हणूनच स्वर्गातून आग कोसळण्याची घटना ही एका वधस्तंभाच्या घटनेशी सुसंगत ठरते.

आपण याआधी येशूने क्रूसावर उच्चारलेले शब्द पाहिले होते: “माझा देवा, माझा देवा, तू माझा त्याग का केलास?” ही वाक्यं दोन प्रकारे समजली जाऊ शकतात. एकतर, देवाने पापावरच्या रागात आपल्या पुत्राला क्लेश सहन करायला सोडून दिले, आणि त्याला मरू दिलं, अशा अर्थाने. किंवा, येशू आपल्या पित्याच्या वतीने इस्त्राएलाच्या धर्मगुरूंना संबोधून विचारतो आहे की, – “तुम्ही माझा त्याग का केला? असा अर्थ घेता येतो.

प्रकटीकरण ११:८ मध्ये “ प्रभूलाही वधस्तंभावर खिळले” असा शब्दप्रयोग आहे, जो दर्शवतो की तिथं मृत्यू झाला आहे. मग प्रश्न असा उभा राहतो की येशूचा वधस्तंभावरील मृत्यू सोदोमामध्ये कसा झाला?

त्यांच्या सर्व दुःखाने तो दुःखी झाला, त्याची प्रत्यक्षता दर्शवणाऱ्या दिव्यदूताने त्यांचे तारण केले; त्याने आपल्या प्रीतीने व आपल्या करुणेने त्यांना उद्धरले; पूर्वीचे सर्व दिवस त्याने त्यांचे लालनपालन केले. यशया ६३:०९

ते जीवन प्रकट झाले, ते आम्ही पाहिले आहे, व त्याची आम्ही साक्ष देतो; ते सार्वकालिक जीवन पित्याजवळ होते व आम्हांला प्रकट झाले, ते तुम्हांला कळवतो; १ योहान १:२

हा त्याच्या गौरवाचे तेज व त्याच्या तत्त्वाचे प्रतिरूप असून आपल्या सामर्थ्याच्या शब्दाने विश्वाधार आहे, आणि [स्वतः आमच्या] पापांची शुद्धी केल्यावर तो उर्ध्वलोकी राजवैभवाच्या ‘उजवीकडे बसला.’ इब्रीलोकांस १:३

या पृथ्वीवर जगणारा प्रत्येक पुरुष, स्त्री आणि बालक ख्रिस्तामधील जीवनामुळेच टिकून आहे. आपण घेतलेला प्रत्येक श्वास आपल्याला ख्रिस्ताद्वारेच मिळाला आहे. याचा अर्थ, देवाचा पुत्र आपल्या भावापेक्षाही असंख्य पटीने आपल्या जास्त जवळ आहे (नीतिसूत्रे १८:२४). आपण सर्व त्याच्या जीवनामुळे जगत असल्यामुळे, आपल्या सर्व दुःखांमध्ये तो आपल्यासोबत असतो आणि ते सर्व तो अनुभवतो.

याचा अर्थ असा की तो (देव) आपल्याला जीवनातील सर्व आव्हानांतून सांभाळतो, आपल्याला वाहून नेतो. देवाचे जीवन जे ख्रिस्तामार्फत आपल्याला दिले गेले आहे पौलाने ह्याला अशा प्रकारे व्यक्त केले आहे:

‘कारण आपण त्याच्या ठायी जगतो, वागतो व आहोत;’ तसेच तुमच्या कवींपैकीही कित्येकांनी म्हटले आहे की, ‘आपण वास्तविक त्याचा वंश आहोत.’ प्रेषितांची कृत्ये १७:२८

सोदोमामधील प्रत्येक पुरुष, स्त्री आणि मूल येशू ख्रिस्तामध्ये असलेल्या जीवनामुळे जगत होते. ख्रिस्त त्यांच्याही दुर्बलतांशी एकरूप झाला होता; त्यांच्या दुःखांशी, यातनांशी आणि वेदनांशी तो जोडलेला होता. प्रौढ पुरुषांकडून झालेल्या लहान मुलांच्या अत्याचाराची असह्य यातना त्याने अनुभवली; ते एकमेकांवर करत असलेली क्रूरता त्याला विदीर्ण करत होती. या सगळ्या काळात त्याचा शांत, सौम्य स्वर त्यांच्या अंतःकरणाला हाक देत होता की "तुमच्या दुष्ट मार्गापासून फिरा, चांगले काम, आत्मसंयम आणि धार्मिकतेत शांतता शोधा." पण त्याच्या विनवण्या नाकारल्या गेल्या. लोकांच्या अंतःकरणांनी त्याची थट्टा केली.

ख्रिस्ताने त्याचा क्रूस सोदोमाच्या रस्त्यांतून वाहून नेला. त्याच्या तिरस्कार झाला, त्याला नाकारले गेले. कमकुवत, गरीब आणि अत्याचार सहन करणाऱ्यांकडून न्यायासाठीचा एक आक्रोश उमटतो तोच आक्रोश आपण बायबल वाचताना देखील अनुभवतो. आजही आपण वारंवार असं म्हणतो, "देवाने ह्या अन्यायावर काहीतरी कारवाई का नाही केली?" "तो हस्तक्षेप का करत नाही?" याच टप्प्यावर, आपल्याला समजून घ्यावे लागते की देवाचा कोप म्हणजे नक्की काय असतो?

येथील भूमी गंधक आणि खार यांच्यामुळे जळून वैराण होईल. तिच्यात गवताचे पाते देखील उगवणार नाही. सदोम, गमोरा, अदमा व सबोयिम ही शहरे परमेश्वराच्या कोपाने उद्ध्वस्त झाली तसेच या देशाचे होईल. अनुवाद २९:२३

आपल्याला मानवी संताप समजतो कारण आपण सगळ्यांनीच कधीतरी त्याचा अनुभव घेतला आहे. जेव्हा एखाद्याचं वागणं आपल्याला अयोग्य वाटते, तेव्हा आपल्याला संताप येतो, आपण त्याला स्पष्टपणे चूक म्हणतो, आणि काही प्रसंगी शिक्षा देण्यासही मागेपुढे पाहत नाही. पण देवाचे विचार आपल्यासारखे नाहीत. म्हणून बायबल देवाच्या कोपाविषयी काय म्हणते, हे आपण पाहायला हवं...

तेव्हा माझा त्यांच्यावर कोप होऊन मी त्यांना सोडून जाईन. मी त्यांना मदत करायचे नाकारल्याने त्यांचा नाश होईल. त्यांना अनेक अडचणींना सामोरे जावे लागेल. त्यांच्यावर संकटे कोसळतील. तेव्हा ते म्हणतील की आपल्याला परमेश्वराची साथ नाही म्हणून आपल्यावर आपती येत आहेत. पण त्यांनी इतर दैवतांची पूजा केल्याने, दुष्कृत्ये केल्यामुळे मी त्यांना मदत करणार नाही. अनुवाद ३१:१७-१८

परमेश्वराने हे पाहिले व आपल्या प्रजेचा धिक्कार केला. कारण प्रजेनेच त्यास चिथवले होते! तो म्हणाला, मी आता त्यांच्यापासून तोंड फिरवतो. त्यांचा शेवट कसा होईल ते मी पाहीन, कारण ही माणसे फार कुटील आहेत. ही मुले अविश्वसनीय मुलांप्रमाणे आहेत. मूर्तीपूजा करून यांनी माझा कोप ओढवला. मूर्ती म्हणजे देव नव्हेत. क्षुल्लक मूर्ती करून त्यांनी मला क्रुद्ध केले. तेव्हा त्यांना मत्सर वाटेल असे मी करीन. जे एकसंध राष्ट्र नाही अशा लोकांमार्फत, मूढ राष्ट्राच्या योगे मी यांना इष्येंस पेटवीन. माझा क्रोध धगधगणाऱ्या अग्नीप्रमाणे आहे. अधोलोकाच्या तळापर्यंत तो जाळत जातो. पृथ्वी व तिच्यावरील वनस्पती, पर्वतांचे पायथे यांनाही तो भस्मसात करतो. अनुवाद ३२:१९-२२

खास्दी लढाईस येत असताना ज्या लोकांस मी आपल्या क्रोधाने आणि कोपाने ठार केले तेव्हा त्यांच्या सर्व दुष्टतेमुळे मी आपले मुख या नगरापासून लपविले आहे त्यांच्या मृतदेहाने जी घरे भरली. यिर्मया ३३:५

देवाचा राग प्रकट होतो तेव्हा तो आपला चेहरा लपवतो आणि लोकांना त्यांच्या वाईट कर्मांमुळे येणाऱ्या परिणामांपासून वाचवणे किंवा त्यांचे रक्षण करणे थांबवतो. इस्राएलाच्या नेत्यांशी बोलताना, येशूने आपल्या पित्याचा राग कसा असतो हे परिपूर्णपणे दाखवून दिले.

अहो शास्त्र्यांनो, अहो परुश्यांनो, ढोंग्यांनो, तुमची केवढी दुर्दशा होणार! कारण तुम्ही चुना लावलेल्या कबरांसारखे आहात; त्या बाहेरून खरोखर सुंदर दिसतात, परंतु आत मेलेल्यांच्या हाडांनी व सर्व प्रकारच्या घाणीने भरलेल्या आहेत. तसे तुम्हीही बाहेरून लोकांना नीतिमान दिसता, परंतु आत ढोंगाने व अनीतीने भरलेले आहात. अहो शास्त्र्यांनो, अहो परुश्यांनो, ढोंग्यांनो, तुमची केवढी दुर्दशा होणार! कारण तुम्ही संदेष्ट्यांच्या कबरा बांधता व नीतिमान लोकांची थडगी सजवता; यरुशलेमे, यरुशलेमे, संदेष्ट्यांचा घात करणारे व तुझ्याकडे पाठवलेल्यांना धोंडमार करणारे! जशी कोंबडी आपली पिले पंखांखाली एकवटते, तसे तुझ्या मुलांबाळांना एकवटायची कितीदा तरी माझी इच्छा होती, पण तुमची इच्छा नव्हती! पाहा, 'तुमचे घर तुमच्यासाठी ओसाड सोडले आहे.' मत्तय २३:२७-१९, ३७-३८

येशू इस्राएलाच्या नेत्यांवर रागावला होता, कारण ते ढोंगीपणाने जीवन जगत होते आणि त्यांनी लोकांपर्यंत सत्य पोहोचू न देण्यासाठी अडथळा निर्माण केला होता. या रागामुळे येशूने स्पष्ट शब्दांत सांगितले की, आता तो त्यांना त्यांच्या इच्छेनुसार वागू देणार आहे. त्यांनी त्याला पूर्णपणे नाकारले होते, म्हणून तो त्यांना योग्य मार्गावर आणण्यासाठी प्रयत्न करण्याचे थांबवणार होता. पण जे त्याला ठार मारण्याचा प्रयत्न करत होते आणि जे सर्व समस्या निर्माण करत होते त्या यहुदी नेत्यांपैकी कोणालाही येशूने ठार मारले नाही. तो केवळ तेथून दूर गेला आणि त्यांच्यापासून आपला चेहरा त्याने लपवून घेतला म्हणजेच त्यांना त्यांच्या मार्गावर चालू दिले.

याच प्रकारे देवाने सदोमाचाही नाश केला. त्या शहरातील सर्व पुरुष जेव्हा त्या दोन पाहुण्यांवर बलात्कार करायला धावले, तेव्हा लोटने त्यांना समजावण्याचा प्रयत्न केला. पण त्याऐवजी त्यांनी लोटलाच मारून टाकायचे ठरवले. ही क्रूरता, हा अत्याचार हेच ते अंतिम टोक होते, ज्यामुळे देवाचा आत्मा त्या शहरातून पूर्णपणे मागे हटला.

हे अगदी वधस्तंभावरील येशूच्या प्रसंगाशी सुसंगत आहे ही घटना देवाचे प्रेम आणि उपस्थितीला पूर्णपणे नाकारण्याचे प्रतीक आहेत. जसे येशूला मारण्यासाठी जेव्हा इस्राएलाचे नेते कट रचतात, तेव्हा संपूर्ण भूमी अंधकारमय होते, याद्वारे कळते की देवाचा आत्मा आता पूर्णपणे मागे हटतो. ह्या भयानक क्षणीसुद्धा, ख्रिस्त त्याच लोकांसोबत राहतो जे देवाच्या प्रेमाला नाकारतात आणि त्यांच्या अंतिम क्षणांच्या यातना स्वतः अनुभवतो. हीच ती आत्मिक वधस्तंभावरील घटना आहे जी प्रत्येकाच्या जीवनात घडते, जेव्हा तो देवाकडे पाठ फिरवतो.

सदोमामधील पुरुषांवर आलेले शारीरिक अंधत्व हे त्यांच्या आधीपासूनच्या आत्मिक अंधत्वाचेच एक बाह्य स्वरूप होते.

त्याने त्या नगरांचा नाश केला, तसेच त्या सगळ्या खोऱ्यांचा आणि त्या नगरात राहणाऱ्या सगळ्यांचा, आणि जमिनीवर वाढणाऱ्या वनस्पतींचा नाश केला. उत्पत्ती १९:२५

इथे "नाश केला" ह्या शब्दासाठी मूळ हिब्रू भाषेत वापरलेला शब्द आहे 'נָשַׁף' (हाफाख), ज्याचा अर्थ 'फिरवणे', 'वळवणे' किंवा 'माघार घेणे' असा होतो. हाच शब्द बायबलमधील इतर भागांमध्येही वेगवेगळ्या संदर्भात वापरला जातो, जसे की पुढील उदाहरणांमध्ये आपण पाहणार आहोत:

परमेश्वराने आपले लोक पुष्कळ वाढवले, त्यांच्या शत्रूपेक्षा त्यांना बलिष्ठ केले. आपल्या लोकांचा त्यांनी द्वेष करावा आणि आपल्या सेवकांशी कपटाने वागावे म्हणून त्याने त्यांच्या शत्रूंचे मन फिरवले. स्तोत्रसंहिता १०५:२४-२५

कारण ते अन्नपाणी घेऊन इस्राएल लोकांना सामोरे आले नाहीत, पण उलट शाप द्यावा म्हणून बलामास त्यांनी दक्षिणा देऊन बोलावले; तरी आमच्या देवाने त्या शापाचा आशीर्वाद केला. नहेम्या १३:२

देवाने सदोम आणि गमोरा शहरांना कसे बाजूला केले? त्याने आपला चेहरा त्यांच्यापासून फिरवला आणि लपवला, त्यांचा आपल्या हाताने आता तो अधिक काळ बचाव करत नव्हता.

सदोमेवर कोणी हात टाकला नसून एका क्षणात तिचा निःपात झाला; तिच्या पापापेक्षा माझ्या लोकांच्या कन्येचे दुष्कर्म अधिक झाले आहे. विलापगीत ४:६

जर देवाने सदोम शहराला जाळून राख केले असते, तर असं सहज म्हणता आलं असते की त्याने तिच्यावर न्यायाचा हात टाकला आणि तिला जाळून टाकले पण बायबल म्हणते की "सदोमेवर कोणी हात टाकला नाही". देवाने फक्त आपला चेहरा फिरवला होता आणि तिच्या कृत्यांचे परिणाम आता तिला भोगावे लागणार होते.

जे लोक लैंगिक अपराध करतात, त्यांच्या बाबतीत काय होते, हे बायबल आपल्याला सांगते:

स्त्रीगमनाप्रमाणे पुरुषगमन करू नकोस, हे अमंगळ कृत्य होय. कोणत्याही पशूशी गमन करून त्याच्यासह अशुद्ध होऊ नकोस; स्त्रीने पशूशी गमन करण्यास त्याच्यापाशी जाऊ नये, हे विपरीत कृत्य होय. असल्या प्रकारचे कोणतेही कृत्य करून अशुद्ध होऊ नका; कारण जी राष्ट्रे मी तुमच्यासमोरून घालवणार आहे, ती असल्याच सर्व कृत्यांनी अशुद्ध झाली आहेत. त्यांचा देशही भ्रष्ट झाला आहे, म्हणून त्यांच्या दुष्टतेमुळे मी त्यांचा समाचार घेत आहे व तो देश आपल्या रहिवाशांचा त्याग करीत आहे. लेवीय १८:२२-२५

"मी त्यांचा समाचार घेत आहे व तो देश आपल्या रहिवाशांचा त्याग करीत आहे" या संदर्भात आणखी एक भाषांतर लक्षात घ्या:

भूमीसुद्धा भ्रष्ट झाली होती; म्हणून तिच्या पापाबद्दल मी तिला शिक्षा केली आहे, भूमीने तेथील रहिवाशांना देशाबाहेर ओकारीसारखे फेकून दिले आहे. लेवीय १८:२५ (MRCV)

ह्या वचनात, (MRCV) मध्ये जमिनीने लोकांना "ओकारीसारखे फेकून दिले" गोष्ट सादर करताना एक परवानगीय संदर्भ दिला आहे, तर (MARVBSI) मध्ये याच घटनेला एक सक्रीय रूपात दर्शवले आहे जणू काही देवच जमिनीला ओकारी करायला लावतोय.

पण वस्तुस्थिती अशी आहे की, सदोमावर ना नाशासाठी कुणाचा हात होता ना संरक्षणासाठी कुणाचा हात होता. देवाने आपल्या कोपात आपला चेहरा लपवला होता, आणि त्यामुळेच सदोम स्वतःच निसर्गाच्या नियमांनुसार ओकली गेली कारण तिने ते नियम पायाखाली तुडवले होते.

पृथ्वी आपल्या रहिवाशांकडून भ्रष्ट झाली आहे, कारण त्यांनी नियमांचे उल्लंघन केले आहे, विधींचे अतिक्रमण केले आहे आणि सनातन करार मोडला आहे. ह्यास्तव पृथ्वी शापाने ग्रासली आहे, तिचे रहिवासी पापाचे फळ भोगत आहेत; पृथ्वीचे रहिवासी जळून भस्म झाले आहेत, मानव थोडेच उरले आहेत. यशया २४:५-६

हीच गोष्ट आपल्याला काडनाच्या कथेतही आठवते. देवाने त्याला सांगितले होते की, श्राप त्याच्यावर जमिनीतून येईल. जलप्रलयाच्या काळातही लोकांनी पृथ्वी भ्रष्ट केली होती, आणि देवाने आपला चेहरा लपवून घेतल्यावर पृथ्वीने त्यांना ओकून टाकले होते. सदोम आणि गमोराच्या कथेतही हाच प्रकार घडतो. सदोम ज्या भागात होते तो भाग टार किंवा डांबराच्या खाणींनी वेढलेला होता:

सिद्दीम खोऱ्यात डांबराच्या खाणी पुष्कळ होत्या; सदोम व गमोरा ह्यांचे राजे पळत असता तेथे पडले व बाकीचे डांबरात पळाले. – उत्पत्ती १४:१०

इतिहासकार जोसेफस आपल्याला नेमकं सांगतो की सदोम व गमोराला नेमकं काय घडलं. खालील पुरातत्त्वविषयक माहिती आपल्याला या शहरांच्या नाशामागचं गूढ उलगडण्यात मदत करू शकते आणि हे नाश त्यांच्या स्वतःच्या अधार्मिकतेमुळेच झाले, देवाने थेट नाश केला म्हणून नव्हे.

अँस्फाल्टिटिस सरोवराचं स्वरूपही लक्षवेधी आहे. जसं मी आधी म्हटलं, तसंच हे पाणी कडवट आहे, आणि त्यातून कोणताही उपज होत नाही. हे इतकं जाडसर (किंवा हलकं) आहे की त्यात टाकलेली जडातली जड वस्तूही बुडत नाही, तर पाण्यावरच तरंगते. कोणी मुद्दाम एखादी वस्तू याच्या तळाशी नेऊन बुडवायचा प्रयत्न केला, तरीही ती सहज बुडत नाही. जेव्हा वेस्पेशियन (रोमन सम्राट) या सरोवराला भेट द्यायला आला, तेव्हा त्याने पोहू न शकणाऱ्या काही लोकांचे हात पाठीमागे बांधून त्यांना या खोल पाण्यात फेकून देण्याचा आदेश दिला. पण जेव्हा त्यांनी हे केले, तेव्हा फेकलेले सर्व पाण्यावर तरंगत राहिले, जणू एखाद्या वाऱ्याच्या झोताने त्यांना वर उचलले आहे.

या सरोवराचा रंग दिवसातून तीन वेळा बदलतो सूर्यकिरण जस वेगवेगळ्या कोनातून पडतो, तसं त्याचं प्रतिबिंबही बदलतं. पण खरं आश्चर्य म्हणजे, या पाण्यातून अनेक ठिकाणी काळ्या डांबराचे गोळे वर फेकले जातात. हे गोळे पाण्यावर तरंगतात आणि त्यांचा आकार आणि थोडकाच भाग पाहता ते डोक्याविना असलेल्या बैलांसारखे दिसतात. जे कामगार त्या सरोवरावर काम करतात, ते हे गोळे पकडतात आणि आपल्या जहाजेत ओढतात. पण जेव्हा जहाज भरते, तेव्हा बाकीचं डांबर तोडणं खूप कठीण होते, कारण ते इतकं चिकट असते की संपूर्ण जहाज त्यावर चिकटते. मग ते सुटतच नाही, जोपर्यंत त्यावर स्त्रियांच्या मासिक स्त्रावाचं रक्त आणि लघवी टाकली जात नाही फक्त यांच्यामुळेच ते मोकळं होते. हे डांबर केवळ जहाजेत भेगा बुजवण्यासाठीच नव्हे, तर औषधांमध्येही वापरले जाते. ते अनेक प्रकारच्या औषधांमध्ये मिसळले जाते आणि शरीरासाठी उपयोगी ठरते.

या सरोवराची लांबी सुमारे ११६.५ किलोमीटर आहे आणि हे झोआर (अरबीयातलं शहर) पर्यंत पसरलेलं आहे. त्याची रुंदी सुमारे ३० किलोमीटर आहे. सदोमाचे क्षेत्रफळ या सरोवरालाच लागून आहे.

पूर्वी ही भूमी अतिशय संपन्न होती तिथे भरपूर फळ येत आणि शहरांही खूप समृद्ध होते. पण आता ती पूर्णपणे जळून गेली आहे.

सांगितलं जातं की, तिथल्या लोकांच्या अधार्मिकतेमुळे दैवी वीज पडून ही भूमी जळून खाक झाली. आणि अजूनही तिथं त्या दैवी अग्नीचे अवशेष दिसून येतात. त्या पाच शहरांचे ठसे किंवा सावल्या अजूनही पाहायला मिळतात. तिथे फळ उगवतात, पण ती पाहताना खात्यायोग्य वाटतात; पण जर कोणी ती हातात घेतली, तर ती धूर आणि राख होऊन विरघळून जातात. तर या सदोम भूमीबद्दल सांगितलेली कथा, ती केवळ कथा नाही, तर त्याला आपल्या डोळ्यांनी दिसणारे पुरावेही आहेत. — जोसेफस, वॉर ऑफ द ज्यूज, पुस्तक ४, प्रकरण ८, परिच्छेद ४

जेव्हा माणसं देवाची आज्ञा मोडतात, तेव्हा त्यांच्या कृतींमुळे पृथ्वीमध्ये अशा प्रकारच्या ऊर्जा लहरी निर्माण होतात ज्या शेवटी कुठे ना कुठे उतरून जाव्याच लागतात. देव सदोमावर कोसळणाऱ्या त्या भीषण वादळाला रोखून धरत होता, पण शेवटी त्याने आपला चेहरा लपवला आणि पृथ्वीने आपले रहिवासी उलटून टाकले त्यांना "ओकून टाकले". त्या डांबराच्या खाणींवर वीज कोसळली आणि संपूर्ण खोरे एका भयानक अग्नीत जळून गेले.

ह्यामुळेच देवदूतांनी लोटला शहराबाहेर नेण्यासाठी एवढी घाई केली असावी.

पहाट होताच दूतांनी लोटला घाई करून म्हटले, "ऊठ, तुझी बायको व येथे असलेल्या तुझ्या दोन मुली ह्यांना घेऊन नीघ, नाहीतर ह्या नगराच्या शिक्षेत तुझा संहार होईल." — उत्पत्ति १९:१५

जर देव स्वतः आपल्या हाताने हे शहर नष्ट करणार असता, तर देवदूतांना काही घाई करण्याची गरज नव्हती. देवाने वाट बघून त्यांना बाहेर जाऊ दिले असते आणि मगच काही कारवाई केली असती. पण सदोमामधील लोकांच्या अधर्मांमुळे जमिनीचा न्हास झाला होता, आणि हे सर्व क्षणात उध्वस्त होण्याच्या मार्गावर होते. म्हणूनच देवदूतांनी लोटला लवकर बाहेर काढणे आवश्यक होते.

पण देवदूत हे शहर कशाप्रकारे नष्ट करणार होते? बहुतेक लोकांचं असं मानणं आहे की, उत्पत्ति १९:२४ प्रमाणे देवाने थेट आकाशातून अग्नी पाठवून सदोम नष्ट केले. पण देवदूतांनी लोटला नेमकं काय सांगितलं, हे बघा. खाली दोन वेगवेगळ्या भाषांतरांची तुलना दिली आहे:

कारण आम्ही या शहराचा नाश करणार आहोत. याहवेहपर्यंत या लोकांविरुद्ध आलेला आक्रोश इतका मोठा आहे की त्यांनी आम्हाला त्याचा नाश करण्यासाठी पाठविले आहे." — उत्पत्ति १९:१३ (MRCV)

कारण आम्ही ह्या स्थानाचा नाश करणार आहोत. ह्या लोकांविषयी परमेश्वरापुढे फार ओरड झाली आहे आणि ह्या नगराचा नाश करण्यास परमेश्वराने आम्हांला पाठवले आहे." — उत्पत्ति १९:१३ (MARVBSI)

पहिल्या अनुवादात "लोकांविर्द्ध" आक्रोश आहे, तर दुसऱ्यात "लोकांविषयी" आक्रोश म्हटलं आहे. हा फरक महत्वाचा आहे कारण ह्यातून सूचित होते की आक्रोश कोणाचा होता, आणि तो कशाविर्द्ध होता.

देवदूत म्हणतात की ते शहराचा नाश करणार आहेत. प्रश्न असा निर्माण होतो की, त्यांनी नेमकं ते कसं केलं? त्यांनी असं म्हटलं की "परमेश्वराने आम्हाला पाठवले आहे". पण जर उत्पत्ति १९:२४ नुसार परमेश्वरानेच थेट आकाशातून अग्नी पाठवली, तर ही गोष्ट त्याच्याशी विसंगत नाही काय? मग या सगळ्यात देवदूतांचं नेमकं काय काम होते? "परमेश्वराने आम्हाला पाठवले आहे" या वाक्यांतील "पाठवले" या क्रियापदाचा मूळ हिब्रू शब्द एक खास व्याकरणिक रूपात आहे ज्याला Piel form असं म्हणतात. Piel म्हणजे तीव्र किंवा उद्दिष्टपूर्तीकडे झुकणारी कृती दर्शवणारी रूपरचना, ब्राऊन, ड्रायव्हर आणि ब्रिग्स हिब्रू शब्दकोशानुसार याचा अर्थ काय होतो, हे आपण पाहूया...

- १) पाठवणे, दूर किंवा बाहेर टाकणे, सोडून देणे
- २) मोकळं करणे, मुक्त करणे
- ३) फांद्या फुटवणे
- ४) खाली सोडणे
- ५) फेकून मारणे

(पाठवणे) हा शब्द ह्याच अर्थांनी वापरला जातो: दूर पाठवणे, सोडून देणे, किंवा मोकळं करून देणे. म्हणून हा उत्तरा आपण असा भाषांतरित करू शकतो:

"कारण आम्ही हे ठिकाण नष्ट करणार आहोत. कारण या लोकांचा आक्रोश परमेश्वरापर्यंत पोहोचला आहे, आणि परमेश्वराने आम्हाला हे शहर मोकळं करून देण्यासाठी आणि मुक्त करण्यासाठी पाठवले आहे." उत्पत्ती १९:१३

आपण देवदूतांची कामे अधिक सविस्तरपणे पुढे पाहूयात. पण थोडक्यात सांगायचं तर, देवदूतांचं मुख्य कार्य म्हणजे मानवजातीचे संरक्षण करणे.

परमेश्वराचा दूत त्याचे भय धरणाऱ्यांसभोवती छावणी देतो आणि त्यांचे संरक्षण करतो. — स्तोत्र ३४:७

सर्व देवदूत देवाच्या सेवेतील आत्मे नाहीत काय? आणि तारणाचा वारसा ज्यांना मिळेल त्यांना मदत करायला ते पाठवले जातात की नाही? — इब्रीलोकांस १:१४

देव त्याचे देवदूत प्रत्येक व्यक्तीच्या संरक्षणासाठी पाठवतो, जोपर्यंत ती व्यक्ती संपूर्णपणे सैतानाच्या अधीन जात नाही. पण जेव्हा एखादी मंडळी सामूहिकपणे परमेश्वरापासून दूर जाण्याचा निर्णय घेते, तेव्हा देव आपल्या देवदूतांना त्यांच्या संरक्षणातून माघार घ्यायला सांगतो कारण त्या लोकांना त्याची उपस्थितीच नको असते. त्या रात्री जेव्हा संपूर्ण शहरातील पुरुष त्या दोन देवदूतांवर बलात्कार करण्यासाठी आले जे लोकांना मनुष्यासारखे भासले गेले होते तेव्हा त्या शहराचा काळ संपला. त्या लोकांच्या दुष्टतेमुळे पृथ्वी इतकी दूषित झाली होती की वातावरणात विद्युत भार इतका वाढला होता की तो स्फोट घडवून आणणारच होता.

आतापर्यंत देवदूत पृथ्वीवरील मानवी पापांचे संपूर्ण परिणाम रोखत होते. अशा प्रकारच्या कार्यांचे वर्णन या वचनात आढळते:

आणि त्यानंतर मी चार देवदूत पृथ्वीच्या चार कोनावर उभे राहीलेले पाहीले, त्यांनी पृथ्वीतील चार वाऱ्यास असे घट्ट धरून ठेवले होते की पृथ्वीवर व समुद्रावर आणि कोणत्याही झाडावर वारा वाहू नये. प्रकटीकरण ७:१

लोटला दिसलेले देवदूत शहराला त्या “वादळांपासून” वाचवत होते, जे त्या लोकांच्या दुष्टतेमुळे निर्माण झाले होते. देवदूतांच्या उपस्थितीमुळे एक शांततेचे वातावरण तयार झाले होते, जे पृथ्वीवरील पापांच्या परिणामांना थांबवत होते, म्हणजेच त्या “वादळांना रोखत” होते. पण एकदा का हे देवदूत हटवले गेले, तेव्हा सदोममधील लोकांची भ्रष्टता त्या जागेला नष्ट करण्यासाठी मोकळी झाली. देवदूत म्हणाले होते की ते हे शहर नष्ट करणार आहेत याचा खरा अर्थ असा होता की ते निघून जाणार होते आणि त्यांच्याबरोबरच शांततेचे संरक्षणही संपणार होते. मग उरलेला विनाश अटळ होता.

जर आकाशातून सदोमविरुद्ध “आक्रोश” आला होता, तर देवदूत त्या शहराला मनमानीने नष्ट करण्यासाठी आले होते, असं वाटू शकते. पण जर त्या शहरातूनच दुःख, अत्याचार, विकृती ह्यांचे आक्रोश निघाले तर देवदूत निघून गेल्यावर त्या आक्रोशाचे परिणाम पृथ्वीवर थांबवण्यासाठी काहीही शिल्लक राहत नाही.

ज्या लोकांनी त्या दरीतून मोठमोठे विजेचे गडगडाट पाहिले, त्यांना सहज वाटलं असावं की देवानेच आकाशातून अग्नी पाठवली. हीच गोष्ट ईयोबाच्या सेवकाने सांगितली जेव्हा सैतानाने ईयोबाच्या मेंढ्यांवर अग्नी सोडली:

तो हे सांगत आहे इतक्यात दुसऱ्या एकाने येऊन सांगितले, “दैवी अग्नीचा आकाशातून वर्षाव झाला; त्याने मेंढरे व गडी जाळून भस्म केले; हे तुला सांगायला मी एकटा निभावून आलो आहे.” ईयोबा १:१६

महापुरांच्या कथेत आपण पाहिलं की "हिफ्इल" या हिब्रू क्रियापदाचा उपयोग झाला होता, ज्याला त्या वाक्यरचनेच्या संदर्भानुसार सक्रीय किंवा परवानगीचा अर्थ देता येतो. उत्पत्ती १९:२४-२५ मधील भाषा ही उत्पत्ती ६:१३ सारखीच आहे दोन्ही ठिकाणी "हिफ्इल" हीच रचना वापरली आहे.

मग देव नोहाला म्हणाला, "सर्व प्राण्यांचा अंत करण्याचे माझ्या मनात आले आहे, कारण त्यांच्यामुळे पृथ्वीवर जाचजुलूम माजला आहे. पाहा, मी पृथ्वीसह त्यांचा नाश करीन. उत्पत्ती ६:१३

तेव्हा परमेश्वराने सदोम व गमोरा ह्यांच्यावर गंधक व अग्नी ह्यांचा वर्षाव आकाशातून केला; उत्पत्ती १९:२४

याचा अर्थ, संदर्भानुसार, उत्पत्ती १९:२४ असे वाचता येतो:

तेव्हा परमेश्वराने सदोम व गमोरा ह्यांच्यावर गंधक व अग्नी ह्यांचा वर्षाव आकाशातून होऊ दिला; उत्पत्ती १९:२४ - माझा अनुवाद

शास्त्रातील वचन जर आपण परवानगीच्या शैलीत वाचले, तर ते येशूच्या जीवनाच्या स्पष्ट साक्षीशी आणि इतिहासकार जोसेफसच्या कथेशी सुसंगत ठरते.

पण हाच मजकूर जर आपण सक्रीय भाषाशैलीत वाचला आणि व्याकरण त्याची परवानगी देतो तर तो माणसाच्या 'प्रक्षेपण' या वृत्तीचा दाखला देतो. म्हणजेच, आपण आपल्या वागणुकीची जबाबदारी स्वतः घेण्याऐवजी ती इतरांवर ढकलतो. जेव्हा आपण पाहतो की आकाशातून प्रचंड विजांचे झोत खाली येतात, आणि त्यांच्या स्फोटांमुळे संपूर्ण दरीचा नाश होतो, हजारो लोक मृत्युमुखी पडतात – तेव्हा हे सगळं देवाने रागाने केलं, अशी समजूत करून घेणं माणसांसाठी सोपं होतं. पण ही केवळ एक कल्पना आहे – की जर आपण देव असतो, तर आपल्याला क्रोधात काय करावंसं वाटलं असतं! ही एक "प्रक्षेपणात्मक" (projected) कल्पना आहे – जी आपण आपल्या स्वभावाच्या आधारावर देवावर लादतो.

सदोमामध्ये आलेल्या देवदूतांनी जी कृती केली, त्यामुळे त्या शहरातील पुरुषांच्या पापांचा कळस गाठला गेला. त्यांच्या विकृत इच्छांना नकार दिला गेल्यावर त्यांच्या रागाने जणू स्वर्गातील "झ्यूसचे वीज" मागवले गेले. ह्याच मार्गाने देवदूतांनी शहराचा नाश केला त्यांनी काही केलं नाही, तर ते फक्त अशा पद्धतीने वागले की त्यामुळे सदोमाच्या पुरुषांतील नीचता पूर्णपणे प्रकट झाली. त्याच वेळी त्यांनी पृथ्वीवर येणाऱ्या वादळाच्या वाऱ्यांना रोखणं थांबवले. पण त्यांना असं घडावं असं वाटत नव्हते. त्यांना आशा होती की सदोमाचे लोक पश्चात्ताप करतील. त्यांना वाटत होते की शेवटच्या क्षणी काही तरी प्रकाश त्यांच्या अंतःकरणांना स्पर्श करेल, ज्यामुळे ते आणि त्यांची मुले वाचू शकतील पण तसं झालं नाही.

त्याऐवजी, त्या शेवटच्या प्रयत्नाने व दयेमुळे दिलेल्या शेवटच्या संधीने त्यांच्या अंतःकरणावर शिककामोर्तब केले. त्यांची मनं पूर्णपणे कठोर झाली.

इथे एक महत्वाचा पुरावा आपण अजून पाहायला हवा. देवाने सदोमामधून जे लोक वाचवले, ते खरोखरच धर्मी होते काय? आपल्या पाहुण्यांप्रती आदर दाखवण्याच्या अतीउत्साहात, लोट सदोमाच्या पुरुषांपुढे आपल्या कन्यांचे बलिदान देण्यास तयार झाला होता. ही कृती दहा आज्ञांचे उल्लंघन करणारी होती. लोटचा मनोविचार सदोमामध्ये राहिल्यामुळे ढगाळला गेला होता. शहरातून पळून गेल्यानंतर, लोटच्या मुलींनी असा विश्वास केला की पृथ्वीवर तेच फक्त शिल्लक राहिले आहेत, म्हणून त्यांनी आपल्या बापाला द्राक्षरसात धुंद करून त्याच्याशी शरीरसंबंध ठेवण्याचे कारस्थान रचले, जेणेकरून त्यांना संतती प्राप्त होईल. पण बायबलमध्ये पालक आणि मुलांमधील लैंगिक संबंधांवर स्पष्ट बंदी आहे:

तुमच्यापैकी कोणी आपल्या जवळच्या आप्ताची काया उघडी करण्यास जवळ जाऊ नये; मी परमेश्वर आहे. तू आपल्या बापाची काया अर्थात आपल्या आईची काया उघडी करू नकोस. ती तुझी आई आहे म्हणून तू तिची काया उघडी करू नकोस. — लेवीय १८:६-७

देवाच्या आज्ञांचे पालन करण्याच्या दृष्टीने पाहता, लोट व त्याच्या मुली सदोमाच्या रहिवाशांपेक्षा काही अधिक पात्र किंवा शुद्ध नव्हते. लोट व त्याच्या कन्यांना वाचवले गेले, ते अब्राहामाच्या प्रार्थनांमुळे आणि लोटमध्ये पाहुणचाराची जी काहीशी इच्छा होती, तिच्यामुळे.

इथे एक फार महत्वाचा मुद्दा आहे: जर देवाने खरोखरच सदोमाच्या लोकांना त्यांच्या दुष्टतेमुळे नष्ट केले असेल, तर न्यायाच्या दृष्टीने लोट आणि त्याचे संपूर्ण कुटुंबही नष्ट झाले पाहिजे होते. पण देव त्यांना वाचवू शकला कारण अब्राहामाने प्रार्थना केली होती, आणि लोटमध्ये अजूनही देवाच्या राज्याची काही तत्वे जिवंत होती. बायबल लोटला “धर्मी” म्हणते (२ पेत्र २:७), पण लोट त्याच्या कृतींमुळे नव्हे तर विश्वासामुळे धर्मी ठरला. त्याच्या कृतींमुळे तोही सदोमाच्या लोकांसारख्या नाशास पात्र ठरला असता. कोणता बाप आपल्या कन्यांना एका हिंसक लोकांच्या हवाली करील, ज्यांना त्या वारंवार बलात्कारासाठी हव्या आहेत? ह्याला धार्मिकता म्हणता येणार नाही.

लोटच्या पत्नीच्या वागणुकीतून देवाविरुद्ध बंडाचे दर्शन होते. तिने देवदूतांनी स्पष्टपणे दिलेला आदेश पाळला नाही. त्यामुळे ती त्या भीषण स्फोटापासून मिळणाऱ्या संरक्षणापासून वंचित राहिली. लोटची पत्नी इतरांपेक्षा अधिक दुष्ट नव्हती, पण तिने गंभीर संकटाच्या क्षणी आज्ञा न पाळल्यामुळे आपला जीव गमावला.

असे खूप सारे पुरावे अजून या कथेसाठी दिले जाऊ शकतात, पण सद्यापुरता इतकं पुरेसं आहे हे दाखवण्यासाठी की सदोम आणि गमोज्याच्या कथेशी संबंधित जे काही घडलं, त्यात स्वतः देवाने हजारो लहान लोकांनं आणून बाळं आपल्या हाताने जाळून टाकले असं नव्हतं. सदोमाचे लोक, काइनाप्रमाणे आणि महाप्रलयापूर्वीच्या लोकांप्रमाणे, पृथ्वीचं नुकसान करत गेले आणि तिला भ्रष्ट करत गेले.

अखेर देवाला दुःखाने आपलं मुख लपवावं लागले आणि त्या दुष्ट लोकांना त्यांच्या स्वतःच्या कर्मांचा परिणाम भोगू द्यावा लागला.

सदोमाचे लोक भीषण यातनेत जिवंत जळत होते, तेव्हा ख्रिस्त “त्यांच्या सर्व दुःखांत सहभागी होता” (यशया ६३:९); म्हणूनच प्रकटीकरणाचे पुस्तक सांगते की, ख्रिस्त आध्यात्मिक दृष्टिकोनातून सदोमामध्येच वधस्तंभावर खिळला गेला.

आपण अजूनही देवाच्या स्वभावविरुद्ध चुकीचे बोलत राहू काय, असे म्हणत राहू काय की “देवाकडूनच सदोमाचा नाश झाला” की आपण येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहून ओळखू की सदोम आणि गमोराची कथा आपल्याच स्वभावातील खरी भीषणता आरशात दाखवते ती दुष्टता जी आपण देवावर लादत असतो, जेणेकरून आपल्या स्वतःच्या अपराधांला हे दुःखद सत्याला टाळता येईल.

या कथेत आपण “आरशाचे तत्त्व” का वापरतो? कारण येशू ख्रिस्ताचे पृथ्वीवरील जीवन पाप्यांना शिक्षा म्हणून जिवंत जाळण्याच्या कल्पनेशी सुसंगत नाही. ख्रिस्ताचे जीवन देवाने लहान मुलांना जाळून मारण्याच्या कल्पनेला विरोध करते. ख्रिस्त सांगतो की तो आणि त्याचे सेवक लोकांना पापांतून वाचवण्यासाठी आले आहेत त्याच्या स्वतःच्या कोपापासून वाचवण्यासाठी नव्हे.

हा आरसा अशाच प्रकारे कार्य करतो: देवाविषयी कोणतीही कल्पना जी येशू ख्रिस्ताने पृथ्वीवर प्रकट केलेल्या स्वभावाशी विसंगत आहे, ती केवळ आपल्या दुष्ट मनाचे प्रतिबिंब आहे, जे आपण देवावर लावतो. ही कल्पना आपल्या पापमय मनातून आणि त्याच्या अपूर्ण कायद्याच्या समजुतीतून येते, ख्रिस्ताच्या परिपूर्ण जीवनातून नव्हे, ज्याने तो कायदा जगला. एकदा का ही विसंगती ओळखली गेली, की मग आपल्याला पवित्र शास्त्रात अधिक खोलवर जाऊन शोध घ्यायला आमंत्रित केले जाते, जेणेकरून सर्व वचने एकमेकांशी सुसंगत ठरतील.

वधस्तंभाची कथा ही ती किल्ली आहे जी जुन्या करारातील अनेक कथांचे दार उघडते. पुढील प्रकरणातील स्पष्ट गोष्ट जी ख्रिस्ताच्या वधस्तंभाच्या विषयावर संबंधित आहे, ती म्हणजे अब्राहामाला आपल्या मुलाचा बळी देण्याचा दिलेला देवाचा आदेश.

पण ती कथा पाहण्यापूर्वी, आपल्याला हे अधिक खोलवर समजून घ्यावं लागेल की देव आपले विचार आपल्या दिशेने का प्रतिबिंबित करतो आणि तो आपल्याला स्वतःच्या (देवाच्या) स्वभावाबद्दल चुकीच्या समजुतीत का जाऊ देतो?

प्रकरण १५

तू माझ्यावर अगापे करतोस काय?

आरशाचे तत्व समोर आल्यावर लोकांना जो मोठा संघर्ष वाटतो तो असा की देव लोकांनाच त्यांचे स्वतःचे विचार परत का सांगतो? तो स्वतःचे विचार थेट आणि स्पष्टपणे का सांगत नाही?

हा प्रश्न विशेषतः तेव्हा तीव्र होतो जेव्हा कोणी लोक इतरांना ठार मारण्याचा विचार करतात. विशेषतः असे लोक जे स्वतः देवाला ओळखतात देव अशा लोकांशी कसा वागत असेल? बायबलमध्ये याचे सविस्तर उदाहरण म्हणजे इस्राएलाचा पहिला राजा शौल. त्याने एक घाईघाईत शपथ घेऊन स्वतःलाच लज्जास्पद स्थितीत आणले. त्यामुळे त्याच्या सैनिकांचा त्याच्यावरील विश्वास उडाला. त्याला वाटले की आजूबाजूच्या राष्ट्रांचा पराभव करून आणि त्यांच्यावर विजय मिळवून तो पुन्हा स्वतःचा सन्मान मिळवू शकेल. पण अशा वेळी देव काय म्हणतो, हे आपण पाहूया.

शौलाची शपथ अशी होती की त्याचे शत्रू नामशेष होईपर्यंत म्हणजेच त्याला सूड मिळेपर्यंत त्याच्या कोणत्याही सैनिकाने काहीही खायचे नाही. पण त्याचा मुलगा योनाथान ह्याला ह्या आज्ञेबद्दल काही माहित नव्हते, आणि युद्धात स्वतःला बळ मिळवण्यासाठी त्याने मध खाल्ला. इस्राएलाला विजय मिळाल्यानंतर सैनिक इतके उपाशी होते की त्यांनी लुटीत मिळालेली जनावरां रक्तासकट खाल्ली जे देवाच्या आज्ञेविरुद्ध होते. शौलाला लगेचच पुढचे युद्ध सुरू करून आपल्या शत्रूंचा संपूर्ण नाश करायचा होता, पण पुजाऱ्याने त्याला सल्ला दिला की आधी आपण देवाला विचारूया आता काय करावं.

शौल म्हणाला, “आपण आज रात्री पलिष्ट्यांचा पाठलाग करून सकाळपर्यंत त्यांना लुटू; त्यांतला एक मनुष्यही सोडता कामा नये.” ते म्हणाले, “आपणाला बरे वाटेल तसे करा.” त्या वेळी याजकाने म्हटले, “चला, आपण येथे देवासमीप जाऊ.” शौलाने देवाला विचारले, “मी पलिष्ट्यांचा पाठलाग करू काय? तू त्यांना इस्राएलाच्या हाती देशील काय?” पण त्याने त्या दिवशी त्याला उत्तर दिले नाही. शौल म्हणाला, “लोकनायकहो, इकडे या; आज कोणत्या प्रकारे हे पातक झाले आहे ह्याचा शोध करून पाहा. १ शमुवेल १४:३६-३८

कनानी स्त्रीच्या कथेसारखीच ही परिस्थिती आहे जिची मुलगी आजारी होती आणि ती येशूकडे तिच्यासाठी मदत मागायला आली होती. त्या वेळी येशूने काहीही उत्तर दिलं नव्हते म्हणजेच मौन पाळले. हाच मौन येथेही शौलाच्या मनातील विचार अधिक स्पष्टपणे समोर आणतो. आता शौल असा काहीतरी शोधत आहे ज्यामुळे देव नाराज झाला आहे, आणि त्यामुळे देव बोलत नाही. त्याला आता त्या गोष्टीचे प्रायश्चित्त हवे आहे.

शौलाच्या मनात चीड होती की युद्धात त्याचा मुलगा योनाथानच नायक बनला होता. त्याच्यावर आधीच राज्याचा मुकूट घसरण्याचा धोका होता, कारण त्याने देवाची इच्छा जाणून घेण्याच्या प्रयत्नात विचार न करता याजकांचा धर्माधिकार स्वतः घेऊन देवाला अर्पण करावे असं बलिदान दिले होते. शमुवेल, जो देवाचा भविष्यवक्ता होता, त्याने हे पाहिल्यावर जास्त नाराजी व्यक्त केली आणि शौलाला सांगितले की देव त्याच्याकडून राज्य हिरावून घेईल. त्या दिवसानंतर शौल सतत व्याकुळ, चिडचिडा, आणि सावध राहू लागला जो कोणी त्याच्या गादीसाठी धोका वाटेल, त्याच्यावर त्याचे लक्ष असे. त्याच्या स्वतःच्या मुलाचे कर्तृत्वसुद्धा लोकांमध्ये असं वातावरण निर्माण करू शकले असते की शौलाला हटवून योनाथानला राजा करावे. शौलाच्या खऱ्या मनोवृत्तीचा (दुष्टतेचा) पर्दाफाश त्याच्या त्या शब्दांत होतो, जेव्हा तो देव शांत का आहे याचं कारण शोधतो.

इस्राएलांस उद्धरणाच्या परमेश्वराच्या जीविताची शपथ, हे पातक माझा पुत्र योनाथान ह्याच्याकडून झाले असले तर तोही अवश्य मारला जाईल.” पण त्या लोकांपैकी कोणीही बोलेना. १ शमुवेल १४:३९

या शब्दांत आपल्याला वधस्तंभाची एक प्रतिमा उमटताना दिसते. योनाथान पूर्णपणे निरपराधी होता. तरीसुद्धा, राजा स्वतःची अडचण सोडवण्यासाठी आपल्या स्वतःच्या मुलालाच एक बलिदानरूपी प्रायश्चित्त म्हणून अर्पण करण्यास तयार होता.

त्याचप्रमाणे, ख्रिस्ती जग असं समजते की देव आपल्या अडचणी अशाच प्रकारे सोडवतो, तो आपल्या पहिल्या जन्मलेल्या पुत्राला आपल्या राज्यातील दुष्टतेसाठी प्रायश्चित्त म्हणून अर्पण करतो. या कल्पनेचे परिणाम फार दूरपर्यंत जातात, आणि त्यावर बरंच काही बोलता येईल, पण सध्या आपण त्यात गुंतणार नाही.

प्रभू शौलाच्या मनातील विचारांना पूर्णपणे उघड होऊ देतो आणि त्यासाठी चिठ्ठी टाकून दोषी कोण आहे हे शोधण्याची प्रक्रिया घडू देतो, ज्यामुळे हे स्पष्ट होईल की देव शौलाशी का बोलत नव्हता.

मग त्याने इस्राएल लोकांना सांगितले, “तुम्ही एका बाजूला व्हा आणि मी व माझा पुत्र योनाथान दुसऱ्या बाजूला होऊ.” लोकांनी शौलाला म्हटले, “आपणाला बरे वाटेल तसे करा.” शौल इस्राएलाचा देव परमेश्वर ह्याला म्हणाला, “खरे काय ते आम्हांला दाखवून दे.” तेव्हा योनाथान व शौल ह्यांच्या नावाची चिठ्ठी निघाली आणि लोक सुटले. शौल म्हणाला, “आता माझी व माझा पुत्र योनाथान ह्याची चिठ्ठी टाका.” तेव्हा योनाथानाच्या नावाची चिठ्ठी निघाली. शौल योनाथानाला म्हणाला, “तू काय केलेस ते मला सांग.” योनाथानाने सांगितले, “आपल्या हातातील काठीच्या टोकाने मी थोडासा मध चाखला; आता मला मरणे प्राप्त आहे.” शौल म्हणाला, “परमेश्वर असेच करो, किंबहुना ह्याहून अधिक करो; योनाथान, तुला अवश्य मेले पाहिजे.” १ शमुवेल १४:४०-४४

इस्राएलाच्या लोकांचे योनाथानवरील प्रेमामुळे ते सर्वजण एकत्र येतात, आणि राजाच्या या विक्षिप्तपणाला आळा घालण्यासाठी उभे राहतात.

तेव्हा लोक शौलाला म्हणाले, “ज्याने इस्राएलाचा एवढा उद्धार केला तो योनाथान मरणार काय? असे कदापि होणे नाही; परमेश्वराच्या जीविताची शपथ, त्याच्या डोक्यावरचा एक केसही भूमीवर पडता कामा नये, कारण त्याने आज परमेश्वराच्या पक्षाने कामगिरी केली आहे.” ह्या प्रकारे लोकांनी योनाथानाचा बचाव केला, तो मेला नाही. १ शमुवेल १४:४५

आपल्या मुलाला ठार मारून आपली गादी सुरक्षित करण्याऐवजी, शौलाने आपल्या मूर्खपणाच्या, कठोरपणाच्या दिखाऊ वागणुकीमुळे संपूर्ण प्रजाच आपल्या विरोधात उभी केली होती. योनाथानच्या माध्यमातून शौलाने पलिष्ट्यांशी संबंधित आपला प्रदेश परत मिळवला होता, पण आता त्याला इस्राएलाच्या पुरुषांच्या मनात आपली जागा गमावण्याचा धोका होता. त्यामुळे त्यांना पुन्हा आपल्याकडे वळवणे त्याच्यासाठी अत्यंत आवश्यक झाले होते.

इस्राएलावर राज्य स्थापित केल्यावर शौलाने मवाबी, अम्मोनी, अदोमी, सोबाचे राजे व पलिष्टी ह्यांच्याशी युद्ध केले. जिकडे जिकडे तो जाई तिकडे तिकडे तो विजयी होई. त्याने पराक्रम केला आणि अमालेकी लोकांना जिंकून इस्राएलांस जे जे लुटत असत त्यांच्या हातातून त्यांना सोडवले. १ शमुवेल १४:४७-४८

शौलाच्या मनात आजूबाजूच्या राष्ट्रांचा नाश करण्यासाठी स्पष्ट प्रेरणा होती त्याला आपल्या लोकांचा सन्मान परत मिळवायचा होता आणि त्यांच्या पाठिंब्याने आपली गादी अधिक बळकट करायची होती.

आणि जर असा एखादा माणूस आपल्या गादीची रक्षा करण्यासाठी आपल्या स्वतःच्या मुलालाही ठार मारायला तयार असेल, तर मग शत्रू राष्ट्रांतील मुलं आणि मुली यांचा संहार करण्यासाठी त्याला अजिबात अडचण वाटणार नाही.

अशा पार्श्वभूमीवर, देव आता एक अत्यंत धक्कादायक विधान करतो:

सेनाधीश परमेश्वर म्हणतो, 'इस्राएल मिसरातून येत असता अमालेक मार्गात त्यांच्यावर हल्ला करण्यासाठी टपून बसून त्यांच्याशी कसा वागला ह्याचे मला स्मरण आहे. तर आता जाऊन अमालेकास मार दे; त्यांच्या सर्वस्वाचा विध्वंस कर, त्यांची गय करू नकोस; पुरुष, स्त्रिया, अर्भके, तान्ही बाळे, बैल, मेंढरे, उंट आणि गाढवे ह्या सर्वांचा संहार कर.'" १ शमुवेल १५:२-३

जर हे विधान तुम्ही येशूच्या स्वभावापासून वेगळं करून वाचले, तर मनात हा भयानक विचार येतो की देव गरज भासल्यास लहान मुलांचाही संहार करण्याचा आदेश देईल.

पण कारण हे विधान येशूच्या स्वभावाशी पूर्णपणे विरोधात आहे, त्यामुळे स्पष्ट दिसून येते की इथे आरशाचे तत्त्व कार्य करत आहे. आणि हे लक्षात आल्यानंतर, जो कोणी बायबलचा विश्वासू अभ्यासक आहे, त्याला हे जाणून घ्यायची उत्कंठा वाटते की देवाने असं का सांगितले असेल. याच संदर्भात इंडियन रीवाइज्ड मराठी वर्जन मध्ये आपल्याला एक मनोरंजक बाब सापडते:

सैन्यांचा परमेश्वर असे म्हणतो, इस्राएल मिसरातून वर येत असता अमालेकाने त्यास काय केले, म्हणजे तो वाटेवर त्याच्याविरुद्ध कसा उभा राहिला हे मी पाहिले आहे. आता तू जाऊन अमालेकाला मार आणि त्यांचे जे आहे त्या सर्वांचा नाश कर त्यांना सोडू नको तर पुरुष व स्त्रिया मुले व बालके व गाय-बैल, मेंढरे व उंट व गाढव यांना जिवे मार.'" १ शमुवेल १५:२-३ (IRVMAR)

देवाला शौलाचे विचार माहीत होते आणि त्याने तेच त्याच्यापुढे उघड केले म्हणजे, शौलाच्या हृदयात जे होते, तेच देवाने त्याला सांगितले. शौलाला या शब्दांत आपली मूळ योजना पुढे चालवण्यासाठी हवी असलेली खात्री मिळाली. देवाने शौलाच्या स्वतःच्याच योजना उघड केल्या आणि त्याला त्याबद्दल सावध केले; पण शौलाने त्या देवाच्या शब्दांना बदलून आपल्या स्वार्थासाठी वापरले. त्याने देवाचे वचन तसेच ऐकले जसे त्याला ऐकायचे होते. तो फक्त वचनाचा ऐकणारा होता, कृती करणारा नव्हता. (याकोब १:२३)

आपण खरंच असं मानतो का की जो माणूस आपल्या निष्पाप मुलाचा खून करायला तयार होता ते पण फक्त आपली गादी वाचवण्यासाठी असा मनुष्य देवाच्या शत्रूविरुद्ध लढायला देवाच्या उपयोगाचा माणूस असू शकतो का? हे कशा प्रकारे योग्य ठरू शकते?

देवाने शौलाशी जे बोलला, त्यात हिब्रू भाषेतील इतके दुविधापूर्ण अस्पष्टता आहे की ते वेगवेगळ्या अर्थानी समजले जाऊ शकते. आणि मग मोठा प्रश्न उभा राहतो की देवाने स्वतःचा गैरसमज का होऊ दिला? जेव्हा इतक्या अनेक निरागस लहान मुलांचे प्राण धोक्यात होते, तेव्हा त्याने शौलाला अधिक स्पष्टपणे का सांगितले नाही?

स्तोत्रकरता या प्रश्नाचे उत्तर सूचित करतो, जेव्हा तो सांगतो की इस्राएलाने देवाशी नेहमी काय केले:

पुन्हा आणि पुन्हा देवाला आव्हान केले, आणि इस्राएलाच्या पवित्र प्रभूला खूप दुःखविले. स्तोत्र ७८:४१ (IRVMAR)

माणसं स्वतः देवाला दूर ठेवतात, आणि मग त्याच्या बोलण्याचा चुकीचा अर्थ घेतात ते आपले स्वतःचे विचारच त्याच्यावर लादतात. अशा रीतीने, देव काय बोलू शकतो आणि काय करू शकतो याला फार मर्यादा येतात.

याचे एक उत्कृष्ट उदाहरण म्हणजे जेव्हा येशूचे नुकतेच पुनरुत्थान झाल्यानंतर येशू पेत्राला विचारतो: "तू माझ्यावर अधिक प्रीती करतोस काय?" हा प्रश्न पेत्रासाठी फार कठीण होता कारण येशू वधस्तंभावर जाण्यापूर्वी, आणि त्याच्या खटल्याच्या वेळी, पेत्राने स्वतःचे अगदी वाईट अपयश पाहिले होते.

मग त्यांची न्याहरी झाल्यावर येशूने शिमोन पेत्राला म्हटले, "योहानाच्या पुत्रा शिमोना, यांच्यापेक्षा तू माझ्यावर अधिक प्रीती करतोस काय?" तो त्यास म्हणाला, "होय, प्रभू तू जाणतोस की, मी तुझ्यावर प्रीती करतो." तो त्यास म्हणतो, "माझी कोक्रे चार." तो पुन्हा दुसऱ्यांदा त्यास म्हणाला, "योहानाच्या पुत्रा, शिमोना, तू माझ्यावर प्रीती करतोस काय?" तो त्यास म्हणाला, "होय, प्रभू तू जाणतोस की, मी तुझ्यावर प्रीती करतो." तो त्यास म्हणाला, "माझी मेंढरे राख." तो तिसऱ्यांदा त्यास म्हणाला, "योहानाच्या पुत्रा, शिमोना, तू माझ्यावर प्रीती करतोस काय?" पेत्र दुःखी होऊन त्यास म्हणाला, "प्रभू, तुला सर्व माहीत आहे, तू जाणतोस की, मी तुझ्यावर प्रीती करतो." येशू त्यास म्हणतो, "माझी मेंढरे चार." योहान २१:१५-१७

जुना कराराच्या चौकटीत पाहिलं तर, असं वाटू शकते की येशू पेत्राला जाणीवपूर्वक दडपून टाकतो आहे कारण त्याचे अपयश फारच मोठे आणि लज्जास्पद होते. न्यायविधान असं मागतो की, पेत्राला त्याच्या अपयशासाठी वेदना आणि लज्जा अनुभवावी लागेल; त्याने अनुभवावे की तो कमी पडला आहे.

पेत्राने आपल्या गुरूला अत्यंत वाईटरीत्या फसवले होते, हे लक्षात घेतलं तर येशूचे वर्तन खूपच दयाळूपणाचे वाटते, जणू येशू आपल्या मित्राला थोडंसं दुखावत आहे, पण केवळ त्याला परत आपल्या कृपेच्या स्थानावर आणण्यासाठी.

पण जर आपण थोडं अधिक खोलवर जाऊन विचार केला, तर मान्य करावे लागेल की कोणत्याही माणसामध्ये येशूवर खरं प्रेम करण्याची नैसर्गिक क्षमता नाही. चौथ्या अध्यायात आपण पाहिलंच आहे की मानवी हृदय हे देवाशी आणि त्याच्या पुत्राशी युद्धाच्या स्थितीत असते. आपण देवाला शोधत नाही, मग त्याच्यावर प्रेम तर फारच दूरची गोष्ट आहे. आपल्याला योहान आठवण करून देतो:

"पहिल्याने त्याने आपणावर प्रीती केली, म्हणून आपण प्रीती करतो." १ योहान ४:१९

म्हणजे काय? फक्त तेव्हाच, जेव्हा आपण खरंच विश्वास ठेवतो की देव आणि त्याचा पुत्र आपल्यावर प्रेम करतात, तेव्हाच आपण त्यांच्या प्रेमाला आपल्या प्रेमाने प्रतिसाद देऊ शकतो. म्हणूनच, नवीन कराराच्या दृष्टिकोनातून, येशूने विचारलेला "तू माझ्यावर अधिक प्रीती करतोस काय?" हा प्रश्न अशक्य वाटतो कारण मनुष्य काहीही चांगलं करू शकत नाही. मग येशूने असा प्रश्न का विचारला?

पेत्राने आपल्या प्रभूचा नकार केल्यानंतर, तो स्वतःच्या अपयशामुळे खूपच खचून गेला होता. त्याला वाटले होते की त्याचे येशूवर खूप प्रेम आहे, पण त्याच्या कृतींनी तसं काहीच सिद्ध केले नाही. आता त्याला स्वतःच शंका येत होती की, "माझ खरंच येशूवर प्रेम आहे काय?" त्यामुळे येशूने पेत्राला विचारलेला प्रश्न, खरंतर, पेत्राच्याच अंतःकरणात सुरू असलेल्या विचारांचे प्रतिबिंब होते. येशू त्याच स्थितीत येतो, जिथे पेत्रा आहे आणि पेत्राचा स्वतःच्या निर्णयाने न्याय होत होता.

पेत्राच्या स्वतःबद्दलच्या शंकांनीच त्याला अडवून ठेवले होते आणि म्हणूनच, तो येशूला अपेक्षित असलेलं उत्तर देऊ शकला नाही. आपण मराठी भाषांतर पाहिलं, तर येथे खोलवर घडत असलेलं काही जाणवत नाही. म्हणून आता आपण मूळ ग्रीक शब्द त्या शास्त्रवचनांमध्ये समाविष्ट करून पाहणार आहोत, जेणेकरून आपल्याला हे संवाद किती खोल आणि अर्थपूर्ण आहेत हे लक्षात येईल. [फिलेओ]

मग त्यांची न्याहरी झाल्यावर येशूने शिमोन पेत्राला म्हटले, "योहानाच्या पुत्रा शिमोना, यांच्यापेक्षा तू माझ्यावर अधिक [अगापे] प्रीती करतोस काय?" तो त्यास म्हणाला, "होय, प्रभू, तू जाणतोस की, मी तुझ्यावर [फिलेओ] प्रीती करतो." तो त्यास म्हणतो, "माझी कोकरे चार." तो पुन्हा दुसऱ्यांदा त्यास म्हणाला, "योहानाच्या पुत्रा, शिमोना, तू माझ्यावर [अगापे] प्रीती करतोस काय?" तो त्यास म्हणाला, "होय, प्रभू, तू जाणतोस की, मी तुझ्यावर [फिलेओ] प्रीती करतो." तो त्यास म्हणाला, "माझी मेंढरे राख." तो तिसऱ्यांदा त्यास म्हणाला, "योहानाच्या पुत्रा, शिमोना, तू माझ्यावर [अगापे] प्रीती करतोस काय?"

पेत्रा दुःखी होऊन त्यास म्हणाला, "प्रभू, तुला सर्व माहीत आहे, तू जाणतोस की, मी तुझ्यावर [फिलेओ] प्रीती करतो." येशू त्यास म्हणतो, "माझी मेंढरे चार." योहान २१:१५-१७

मूळतः अगापे आणि फिलिओ यामधला नेमका फरक काय आहे? फिलिओ या शब्दापासूनच आपण "बंधुत्वाचे प्रेम" ही संकल्पना घेतो. अगापे म्हणजे प्रेम करणे, तर फिलिओ म्हणजे एखाद्याशी मैत्री करणे. मित्र एखाद्यावर प्रेम दाखवू शकतो, आपुलकी बाळगू शकतो कारण त्यांच्यामध्ये काहीतरी समान हेतू, विचार किंवा इतिहास असतो.

पण अगापे हे प्रेम मात्र सर्व परिस्थितींमध्ये टिकणारे असते. Strong's Concordance या बायबल संदर्भकोशात या दोन शब्दांची अशी तुलना केली आहे:

फिलिओ (G5368) G5384 पासून व्युत्पन्न; एखाद्याशी मैत्री करणे, (कोणत्याही व्यक्ती वा वस्तूविषयी आपुलकी वाटणे), म्हणजेच प्रेमभावना बाळगणे (व्यक्तिगत जोडणं, भावना आणि संवेदना यांचे प्रतिबिंब); तर G25 [अगापे] प्रेम हे व्यापक असते, जे प्रामुख्याने विवेकबुद्धीवर, ठरवून घेतलेल्या निर्णयावर, कर्तव्यबुद्धीवर आणि योग्यतेवर आधारित असते. हे दोघे एकमेकांच्या संबंधात अगदी G2309 आणि G1014, किंवा G2372 आणि G3563 यांच्या प्रमाणे आहेत: पहिला (फिलिओ) मुख्यतः हृदयाशी संबंधित आहे, आणि [अगापे] डोक्याशी. विशेष अर्थाने, phileo म्हणजे एखाद्याचे प्रेमाने चुंबन घेणे, जसे की कोमलतेचे लक्षण: चुंबन, प्रेम.

फिलिओ हे भावनांमधून निर्माण होते, तर [अगापे] हे मनाच्या ठाम निर्णयावर आधारलेले असते. आपण असंही म्हणू शकतो की [अगापे] हे असं प्रेम आहे, ज्यामुळे फिलिओ सारखं प्रेम दीर्घकाळ टिकू शकते. आपल्या भावना या बदलत्या आणि कधी कधी अस्थिर असतात. अगापे प्रेम हे खात्री देते की आपलं प्रेम दुसऱ्यांवरून कमी होणार नाही जरी त्यांनी आपल्याला दुखावलं तरी किंवा ते आपल्याविरुद्ध वागले तरी.

पेत्राने येशूच्या प्रश्नाला तोच शब्द न वापरता वेगळा शब्द का वापरला? जर पेत्राकडे याची ठाम खात्री नसती की येशूचे त्याच्यावरचे अगापे (अविचलीत व निस्वार्थ प्रेम) अढळ आहे, तर पेत्र येशूकडे हेच प्रेम परत देऊ शकला नसता. आपण ख्रिस्तावर जे प्रेम करतो त्यातील सातत्य हे यावर आधारित असते की आपल्यावरील ख्रिस्ताचे प्रेम स्थिर आहे.

पेत्राच्या कृतींमुळे त्याच्या मनात शंका निर्माण झाली होती की येशू त्याच्यावर प्रेम करू शकतो का: म्हणूनच येशूने विचारलेला जो प्रेमाचा प्रकार होता, त्या प्रकाराने पेत्र उत्तर देऊ शकला नाही. अर्थात, येशूला हे सर्व ठाऊक होतेच कारण तो पेत्राचं हृदय ओळखत होता जसे तो आपलंही ओळखतो.

पेत्राच्या मनात त्याच्या अपयशाबद्दल अपराधभावना निर्माण झाली होती. त्याने स्वतःवर जो दोष ठेवला, त्यामुळे तो येशूचे पूर्ण अगापे प्रेम स्वीकारू शकला नाही. आणि परिणामी, येशूने दाखवलेले अगापे प्रेम त्याच्याकडे परत देण्याची पेत्राची क्षमता हरवली.

जेव्हा येशूने तिसऱ्यांदा विचारले की, "तू मला बंधुत्वाच्या प्रेमाने प्रेम करतोस काय?" तेव्हा तो फक्त तिसऱ्यांदा "तू माझ्यावर अधिक प्रीती करतोस काय?" असं विचारत नव्हता तर तो पेत्राला विचारत होता की: "तू माझ्या प्रेमाची मर्यादा फक्त 'फिलिओ' म्हणजे बंधुत्वापुरतीच मर्यादित करत आहेस काय? तुला माझ्याबद्दल फक्त भावनिक आपुलकीच आहे काय?"

तुला दिसत नाही का की मी तुझ्यासाठी सर्व काही देतोय? तू हे का बघू शकत नाहीस की मी तुला तुझ्या चुकीसाठी दोष देत नाहीए? जर तू हे पाहिलंस, पेत्रा, तर तुला समजेल की मी तुझ्यावर अगापे प्रेम करतो आणि त्याच प्रेमाने तूही माझ्यावर प्रेम करू शकशील."

ही कथा अत्यंत महत्त्वाची आहे. पेत्राने स्वतःवर जो दोष ठेवला, त्यामुळे त्याच्या दृष्टिकोनात देवाचे प्रेम फक्त (फिलिओ) बंधुत्वापुरतं सीमित झाले; असं प्रेम जे परिस्थितीनुसार बदलू शकते. आपण जेव्हा देवाचे प्रेम अशा प्रकारे मर्यादित करतो, तेव्हा आपण त्याच्या अगापे प्रेमाचे भान हरवतो. हे लक्षात घ्या की आपण अगापे हरवतो तेव्हा काय होते:

मी मनुष्यांच्या आणि देवदूतांच्या भाषेत बोललो पण माझ्याठायी प्रीती नसली, तर मी वाजणारी थाळी किंवा झणझणणारी झांज असा आहे. १ करिंथकरांस १३:१

हे स्पष्ट सांगायचं झालं, तर जेव्हा आपण स्वतःला किंवा इतरांना दोष देतो, तेव्हा देवाचे अगापे प्रेम आपल्यापासून लपून जाते. आणि जर आपण देवाचे अगापे प्रेम समजूनच घेतले नाही, तर आपण ना देवावर अगापे प्रेम करू शकतो, ना इतरांवर. आपण मग "पितळासारखे मनाचे" होतो.

हे विशेष आकर्षित करण्यासारखे आहे की पितळ हाच धातू होता जो विधीस्थळाच्या अंगणातल्या बलिदानाच्या वेदीसाठी आणि पाण्याच्या तलावासाठी वापरला जात असे. हा तलाव इस्राएलामधील स्त्रियांनी दिलेल्या पितळाच्या आरशापासून तयार केला गेला होता.

त्याने गंगाळ व त्याची बैठक पितळेची बनवली. दर्शनमंडपाच्या दाराजवळ सेवा करीत असलेल्या स्त्रियांच्या आरशांचे हे पितळ होते. निर्गम ३८:८

इस्राएलाच्या लोकांनी पितळाचा उपयोग आरसे बनवण्यासाठी केला, ज्यामध्ये ते स्वतःला पाहू शकत होते. ह्या संदर्भात 'आरसा' या शब्दाविषयी एक मनोरंजक गोष्ट अशी आहे की, ज्यावेळी वरील पदात 'आरसा' हा शब्द वापरण्यात आला आहे, तोच शब्द 'दर्शन' या अर्थाने देखील वापरला जाऊ शकतो.

H4759 – 'mar'ah'

हे H4758 या शब्दाचं स्त्रीलिंगी रूप आहे. त्याचा अर्थ: दर्शन किंवा प्रेरणादायक दृष्टांत; - किंवा याचे दुसरे रूप म्हणजे आरसा

आपण हेही पाहतो की संदेष्टा दानीएलाच्या पुस्तकाच्या आठव्या अध्यायात देखील हेच शब्द वापरण्यात आले आहेत:

उलई नदीच्या दोन तीरांमधून मी मनुष्यवाणी ऐकली ती अशी : “गब्रीएला, ह्या पुरुषाला हा दृष्टान्त समजावून सांग.” दानीएल ८:१६

तर, इथे ‘दृष्टान्त’ या शब्दात काही संदेश आहे काय? भविष्यवक्त्यांना जे दर्शन प्राप्त होत असे, ते त्यांच्या मनातील ‘पितळाच्या (म्हणजे, अगापे प्रेमाच्या अभावावर) अवलंबून असू शकते काय? ज्या वेळी भविष्यवक्ते दानीएल आणि योहान ह्यांनी ख्रिस्ताकडे पाहिले, त्यावेळी दानीएलाला ख्रिस्ताचे हात आणि पाय पितळासारखे वाटले पण त्याच्या कमरेभोवती सोने असल्याचे त्याने पाहिले. तर, योहानाने फक्त ख्रिस्ताचे पायच पितळासारखे पाहिले.

आणि त्या समयांच्या मध्यभागी ‘मनुष्याच्या पुत्रासारखा, पायघोळ वस्त्र परिधान केलेला,’ आणि छातीवरून ‘सोन्याचा’ ‘पट्टा बांधलेला’ असा कोणीएक माझ्या दृष्टीस पडला; ‘त्याचे डोके’ व ‘केस बर्फासारख्या पांढऱ्या लोकरीसारखे,’ पांढरे होते; ‘त्याचे डोळे अग्नीच्या ज्वालेसारखे होते,’ ‘त्याचे पाय’ जणू काय भट्टीतून काढलेल्या जळजळीत ‘सोनपितळेसारखे होते आणि त्याची वाणी अनेक जलप्रवाहांच्या ध्वनीसारखी होती.’ प्रकटीकरण १:१३-१५

पवित्र स्थानाच्या आराखड्यात आपण पाहतो की अंगणामध्ये पितळाची वेदी आणि पितळाचा तलाव आहे, पण पवित्रस्थानी आणि अतिपवित्र स्थानी असलेली सर्व वस्त्रं पूर्णतः सोन्याची आहेत किंवा अकाशियाच्या लाकडाने बनवलेली असून सोन्याने मढवलेली आहेत. मंदिराचे पाया चांदीचा होता.

अशा प्रकारे अंगणापासून अतिपवित्र स्थानापर्यंतचा प्रवास हा पितळाकडून सोने आणि चांदीकडे जाण्याचा आध्यात्मिक प्रवास आहे. या प्रवासात आपल्याला आमंत्रण दिले जाते की आपले पितळासारखे (कमी प्रेमभावनेचे) विचार शुद्ध केले जावेत म्हणजे अगापे (निस्वार्थ) प्रेमात ते परावर्तित व्हावेत.

“मानवपुत्रा, इस्राएल घराणे माझ्या दृष्टीने केवळ गाळ झाले आहे; भट्टीतील पितळ, कथील, लोखंड व शिसे ह्यांसारखे ते सर्व आहेत, ते रुप्यातील गाळ झाले आहेत. येहेज्केल २२:१८

भविष्यवक्तेही कधी कधी पितळासारख्या विचारांमध्ये अडकले होते, परंतु देव त्यांच्या त्या मर्यादित समजुतीतूनही आपल्याशी बोलत राहिला, जेणेकरून आपल्याला सत्य दाखवता येईल. भविष्यवक्त्यांच्या पितळातून आलेल्या शब्दांद्वारे आपली पापमय अवस्था उघड होते, तर सोन्यासारख्या शब्दांतून आपल्याला त्या अवस्थेवर उपाय दिला जातो. भविष्यवाणीतील या पितळ आणि सोन्याच्या फरकाची ओळख आपल्याला येशूच्या स्वभावामधून मिळते.

आश्चर्य म्हणजे, 'दृष्टान्त' या शब्दातसुद्धा आरशाचा तत्त्वज्ञान लपलेले आहे! भविष्यवक्त्यांची निष्ठा यामुळे कमी होत नाही, कारण देवाचे वचन हे आपले पाप आणि देवाची महिमा या दोन्हीवर प्रकाश टाकण्यासाठी दिले गेले आहे.

यशया भविष्यवक्त्याने जेव्हा देवाची महिमा पाहिली, तेव्हा त्याची प्रतिक्रिया काय होती, हे आता पाहूया:

उज्जीया राजा मरण पावला त्या वर्षी प्रभूला उच्चस्थळी असलेल्या उच्च सिंहासनावर बसलेले मी पाहिले; त्याच्या झग्याच्या सोग्यांनी मंदिर व्यापून गेले होते. त्याच्या भोवताली सराफीम उभे होते; त्या प्रत्येकाला सहा-सहा पंख होते; दोहोंनी तो आपले तोंड झाकी, दोहोंनी आपले पाय झाकी व दोहोंनी उडे. ते आळीपाळीने उच्च स्वरांने म्हणत, "पवित्र! पवित्र! पवित्र सेनाधीश परमेश्वर! अखिल पृथ्वीची समृद्धी त्याचे वैभव आहे." घोषणा करणाऱ्यांच्या ह्या वाणीने उंबरठे हालले व मंदिर धुराने भरले. तेव्हा मी म्हणालो, "हायहाय! माझे आता वाईट झाले, कारण मी अशुद्ध ओठांचा मनुष्य आहे आणि अशुद्ध ओठांच्या लोकात राहतो; आणि सेनाधीश परमेश्वर, राजाधिराज ह्याला मी आपल्या डोळ्यांनी पाहिले!" यशया ६:१-५

यशयाने जेव्हा देवाची महिमा पाहिली, तेव्हा त्याने स्वतःचाच दोषारोप केला. परंतु जेव्हा आपणही देवाची महिमा पाहतो आणि आपल्याला आपली पूर्णतः पडलेली अवस्था जाणवते, तेव्हा आपल्याला देवाच्या कृपेवर पूर्ण विश्वास ठेवावा लागतो की ती कृपा आपल्या पापापेक्षा अधिक प्रबळ आहे. मग आपण येशूच्या ह्या शब्दांवर विश्वास ठेवू शकतो "मीही तुला दोष देत नाही; जा आणि यापुढे पाप करू नकोस." (योहान ८:११)

इथे वापरलेले प्रतीक अतिशय गूढ आणि अर्थपूर्ण आहेत. जेव्हा आपण स्वतःवर किंवा इतरांवर दोष लावतो आणि त्याच दोषारोपाच्या भावनेतून देवाच्या अगापे (निस्वार्थ) प्रेमाची जागा घेतो, तेव्हा आपण नकळत देवाला आपल्या प्रतिमेत घडवतो. म्हणजेच, आपण समजू लागतो की देव आपल्यासारखाच आहे तोही दोष देतो, शिक्षा करतो, नाश करतो. स्वतःवर किंवा इतरांवर एकदा तरी दोष टाकल्यावर देवाचे अगापे प्रेम आपल्यासाठी अदृश्य होते, आणि मग आपण देवाला दोष देणारा आणि शिक्षा करणारा मानतो जसे आपण स्वतः वागतो तसेच.

एकमेकांवर प्रीती करणे ह्याशिवाय कोणाच्या ऋणात राहू नका; कारण जो दुसऱ्यावर प्रीती करतो त्याने नियमशास्त्र पूर्णपणे पाळले आहे. रोमकरांस १३:८

आपल्याला जर देवाच्या अगापे प्रेमाची खात्री असेल, तर ते देवाच्या नियमांच्या पालनामधून प्रकट होते. पण जेव्हा आपण त्याचा नियम तोडतो, तेव्हा हेच उघड होते की आपण देवाच्या अगापे प्रेमावर विश्वास ठेवत नाही; आणि आपण समजतो की आपण शिक्षेस आणि मृत्यूलाच पात्र आहोत.

उलटपक्षी, तू आपला देव परमेश्वर ह्याची वाणी ऐकली नाही आणि त्याच्या ज्या सर्व आज्ञा व विधी पाळायला मी आज तुला सांगत आहे त्या तू काळजीपूर्वक पाळल्या नाहीस, तर पुढील सर्व शाप तुझ्यामागे येऊन तुला गाठतील : नगरात तू शापित होशील व शेतीवाडीत तू शापित होशील. तुझी टोपली व तुझी परात शापित होईल. तुझ्या पोटचे फळ, तुझ्या भूमीचा उपज, तुझी गुरेढोरे व शेरडेमेंढरे ह्यांचे वत्स शापित होतील. तू आत येशील तेव्हा शापित होशील व बाहेर जाशील तेव्हा शापित होशील.

तू परमेश्वराचा त्याग करून दुष्कर्म केल्यामुळे ज्या ज्या कामात हात घालशील त्यात परमेश्वर तुला शाप देईल, तुला गोंधळात पाडील आणि तुला शासन करील, ते इतके की, तुझा नायनाट होऊन तू लवकरच नाहीसा होशील. जो देश वतन करून घ्यायला तू जात आहेस तेथे तू नष्ट होईपर्यंत तुला मरी सोडणार नाही असे परमेश्वर करील. क्षयरोग, ताप, दाह, जळजळ, अवर्षण तांबेरा व बुरशी ह्यांच्या योगे परमेश्वर तुला मारील आणि तू नाश पावेपर्यंत ही तुझा पिच्छा पुरवतील. तुझ्या डोक्यावरचे आकाश पितळेसारखे व तुझ्या पायांखालची जमीन लोखंडासारखी होईल. अनुवाद २८:१५-२३

देवाने इस्त्राएलाच्या लोकांना अनुवादमध्ये सांगितले आहे की, जेव्हा आपण त्याच्या आज्ञा तोडतो, तेव्हा आकाश आपल्यासाठी कांस्य किंवा तांबे होईल याचा अर्थ असा की, आपल्या डोळ्यांतून पाहिले तर देव आपल्याला स्वतःचाच प्रतिबिंब वाटतो. ही आपलीच शारीरिक प्रवृत्ती असते जी आपल्याला स्वतःला आणि इतरांना क्षमाही करू देत नाही, आणि म्हणूनच आपण समजतो की देवही आपल्यासारखाच आहे.

असे तू केलेस तरी मी उगा राहिलो; मी तुझ्यासारखाच आहे असे तुला वाटले; तथापि मी तुझा निषेध करीन. मी तुझी कृत्ये तुझ्यापुढे मांडीन. स्तोत्र ५०:२१

देव स्वतः सांगतो की आपण समजतो की तो आपल्यासारखा आहे. यामागचं मूळ कारण हे आहे की, आपण स्वतःच स्वतःला शिक्षेच्या योग्य मानतो आणि म्हणून आपण देव आपल्यावर अगापे प्रेम करू शकतो यावर विश्वास ठेवत नाही.

येशूने ज्या अध्यायात पेत्राला विचारलं “तुला माझ्यावर अगापे प्रेम आहे का?” त्याच अध्यायात, योहान ह्या पुस्तकाचा लेखक स्वतःबद्दल असं म्हणतो:

मग पेत्र वळला आणि ज्या शिष्यावर येशूची प्रीती होती, आणि जो भोजनाच्या वेळेस त्याच्या उराशी टेकला असता मागे लवून “प्रभू, आपणाला धरून देणारा तो कोण आहे?” असे म्हणाला होता, त्याला त्याने मागे चालताना पाहिले. – योहान २१:२०

ही गोष्ट पेत्राच्या मनात चाललेल्या संघर्षाचं उत्तर आहे. योहानाला खात्री होती की येशू त्याच्यावर अगापे प्रेम करतो. हो, योहानही येशूला सोडून पळून गेला होता (मत्तय २६:५६), पण तरीही त्याने येशूचे क्षमाशील प्रेम स्वीकारले आणि असं मानलं नाही की येशू त्याला दोष देतो. म्हणूनच योहान येशूवर अगापे प्रेम करू शकला. जसं त्याने आपल्या पत्रात लिहिले आहे: “पहिल्याने त्याने आपल्यावर प्रीती केली, म्हणून आपण त्याच्यावर प्रीती करतो.” १ योहान ४:१९

हेच सर्वात मोठी कारणं आहेत ज्यामुळे अनेक स्त्री-पुरुष देवाच्या खऱ्या स्वभावाला समजू शकत नाहीत. स्वतःवर किंवा इतरांवर टाकलेली दोषारोपणाची छाया त्यांना देवाच्या अगापे प्रेमापासून दूर ठेवते ही अगदी पेत्रासारखीच स्थिती असते. पेत्राने स्वतःच आपल्याबाबत जो न्याय केला, त्यामुळे त्याला येशूच्या प्रेमाची खरी व्यापकता समजलीच नाही, आणि त्यामुळे त्याच्यासाठी येशूचे अगापे प्रेम लपून गेले.

ही कथा आपल्याला समजून घेण्यास मदत करते की शौलासारख्या लोकांनी देवाचे शब्द का चुकीचे समजले. आपल्या आधीच्या अपयशांबद्दल स्वतःवर लादलेल्या दोषांमुळे, शौलाने आपल्या मुलावर दोषारोप केल्याने त्याला देवाचे शब्द योग्य प्रकारे ऐकू आले नाहीत. जसे येशूने पेत्राशी बोलताना त्याच्या स्वतःच्या विचारांना उचलून धरले आणि त्याचा सामना करून दिला, तसेच देवाने शौलाच्या हिंसक विचारांना वर आणले. शौलाने जेव्हा हे शब्द ऐकले, तेव्हा त्याला देवाच्या अगापे प्रेमाची जाणीव नव्हती, म्हणून त्याला त्या शब्दांत स्वतःच्याच स्वभावाचे प्रतिबिंब जाणवले. जसे याकोब आपल्याला सांगतो, देवाचे शब्द ऐकून त्यानुसार आचरण न करणारे लोक त्या शब्दांत आरश्यासारखे स्वतःचेच प्रतिबिंब पाहतात.

जरी शौल देवाच्या खऱ्या स्वभावाला कधीही ओळखू शकला नाही, तरीही पेत्राच्या बाबतीत अशी गोष्ट घडली नाही कारण तो शेवटी फक्त फिलिओ वरून अगापे पर्यंत पोचला. तो आपल्या पत्रात असे लिहितो:

ह्याच कारणास्तव तुम्ही होईल तितका प्रयत्न करून आपल्या विश्वासात सात्त्विकतेची, सात्त्विकतेत ज्ञानाची, ज्ञानात इंद्रियदमनाची, इंद्रियदमनात धीराची, धीरात सुभक्तीची, सुभक्तीत बंधुप्रेमाची (फिलिओ) व बंधुप्रेमात (अगापे) प्रीतीची भर घाला २ पेत्र १:५-७

पेत्राने स्वतःच्या दोषारोपावर मात करून ख्रिस्तामधील देवाचे संपूर्ण अगापे प्रेम स्वीकारले. यामुळे त्याला आपल्यातील फिलिओ वर अगापे जोडण्याची प्रेरणा मिळाली.

आपणही तसेच करू शकतो काय? जर आपण तसे केले नाही, तर आपण केवळ आवाज करणारे तांबे ठरू (१ करिंथकरांस १३:१), आणि मग आपल्याला देव देखील आपल्या स्वतःसारखाच वाटेल. आपण मग बायबल वाचताना असेच समजून घेऊ की देवही आपल्या दोषारोपासारखाच न्याय करणारा आहे. देवाच्या स्वभावाविषयी सत्य समजून घेण्याची गुरुकिल्ली हे मान्य करणे की आपल्या सर्व पापाची पूर्णपणे क्षमा झाली आहे, आणि देव आपल्याला दोष देत नाही तर तो आपल्यावर पूर्ण अगापे प्रेम करतो. मग प्रश्न असा आहे की: आपण ते शिष्य आहोत काय ज्यावर येशू प्रेम करतो, की आपण अजूनही हेच विचार करत आहात की देव मला खरंच प्रेम करू शकतो काय, कारण आपण स्वतःच्या पापांसाठी स्वतःलाच दोषी धरतोय? आपली निवड ठरवते की आपण बायबल कसे वाचतो आणि देवाला कसे पाहतो.

प्रकरण १६

आच्छादन काढण्याची साधनपेटी

हया पुस्तकाच्या पहिल्या अध्यायात मी त्या ठिणगीबद्दल सांगितले होते जी मला स्वर्गातील आपल्या पित्याच्या शोधाकडे घेऊन गेली. माझ्या वडिलांचे अश्रू जे त्यांच्या वडिलांविषयी प्रेमपूर्वक बोलताना ओघळले, त्यांनी माझ्या अंतःकरणात एक कोमलतेचा सिद्धांत जागवला जो वडील आणि मुलामधील नात्यात असावा. पालकांच्या नात्यातूनच देवाने मला माझ्या मुलासारख्या स्थानाविषयी आपले प्रेम सांगितले.

दुसऱ्या आणि तिसऱ्या अध्यायात हीच कोमलतेची भावना वैवाहिक नात्यामध्ये आणि पित्याच्या आनंदात विस्तारली. नवरा-बायको यांच्यात असणारी मधुरता आणि आनंददायक तळमळ आत्म्याला विचार करण्यास प्रवृत्त करते अशा प्रकारच्या स्थितीचा आराखडा कोणत्या सृष्टीकर्त्याने तयार केला? आपण दुसऱ्या अध्यायात म्हटल्याप्रमाणे, विवाहसंस्थेद्वारे देव आपल्याला हाक मारतो आणि म्हणतो:

परमेश्वर म्हणतो, त्या दिवशी असे होईल की तू मला 'इशी' (माझा पती) म्हणशील, हयापुढे कधी मला 'बआली' (माझा धनी) म्हणणार नाहीस. होशेय २:१६

जेव्हा ख्रिस्ताच्या प्रेमात विवाह केला जातो, तेव्हा अंतःकरण उघडते आणि पित्याकडे एक कोमल, काळजीपूर्वक आणि समर्पित पती म्हणून पाहता येते जो सदैव आपल्या पत्नीसाठी विचार करत असतो, नियोजन करत असतो आणि सर्व काही पुरवत असतो.

विवाहात जे प्रेम असते त्यात पत्नीला मारण्याचा विचारसुद्धा कधी उद्भवत नाही. जिथे मृत्यूची भीती असते तिथे प्रेम असूच शकत नाही. जेव्हा एक जोडपं एकमेकांवर सदैव प्रेम करण्याची प्रतिज्ञा करतात, तेव्हा त्या वचनात कुठेही विध्वंसाचा कोणताही संकेत नसतो. आपल्या मानवी संदर्भात, “मृत्यू येईपर्यंत आपण एकत्र राहू” हे वचन असा अर्थ बिलकुल घेत नाही की मृत्यू नवऱ्याच्या हातून पत्नीकडे येईल. अशा कल्पना हास्यास्पद आहेत.

हे खरं आहे की या जगात काही नवरे त्यांच्या पत्नीला मारतात आणि काही पत्नी आपल्या नवऱ्याला मारतात, पण हे प्रेम, निष्ठा आणि निकटतेच्या क्षेत्राबाहेर घडते आणि हे निश्चितच देवाच्या अगापे प्रेमाच्या आणि त्याच्या आज्ञांच्या क्षेत्राबाहेर असते.

तिसरे प्रकरण हे त्या प्रेमाचा दुसरा भाग दर्शवते जो मी माझ्या वडिलांमध्ये त्यांच्या वडिलांबद्दल पाहिला होता. आता स्वतः एक पिता झाल्यावर, मी या वचनांचा खरा अर्थ समजू लागलो:

आणि पाहा, आकाशातून अशी वाणी झाली की, “हा माझा ‘पुत्र’, मला ‘परमप्रिय आहे, ह्याच्याविषयी मी संतुष्ट आहे.”” मत्तय ३:१७

माझ्या मुलांना मिठीत घेण्याचा जो आनंद आहे, तो असा कोणताही विचारच करू देत नाही की एका दिवशी त्यांचं चुकीचं वागणं पाहून मी त्यांना ठार मारेन. पुन्हा एकदा, अशी कल्पनाही पूर्णपणे हास्यास्पद आहे.

येशू या पृथ्वीवरून निघून जाण्यापूर्वी त्याने हे सुंदर शब्द बोलले:

येशूने तिला म्हटले, “मला बिलगून बसू नकोस; कारण मी अद्याप पित्याजवळ वर गेलो नाही; तर माझ्या बांधवांकडे जाऊन त्यांना सांग की, जो माझा पिता आणि तुमचा पिता आणि माझा देव व तुमचा देव त्याच्याकडे मी वर जातो.” योहान २०:१७

येशू आपल्याला सांगतो की त्याचा पिता हा आपलाही पिता आहे आणि त्याचा देव हा आपलाही देव आहे. याचा अर्थ असा की प्रत्येक मानव हा देवाचा मूलगा किंवा मुलगी आहे आणि देव त्याच्यावर अगापे प्रेम करतो. “पिता” हे नाव आपल्यासाठी येशू वापरतो याचा अर्थ असा की आपण देवाकडे पाहताना एक प्रिय, प्रेमळ आणि सुरक्षित पित्याप्रमाणे पाहावे. कोणताही मूलगा अशा कल्पनेत समृद्ध आणि आनंदी राहू शकत नाही की कधीही त्याचा पिता त्याच्या चुका पाहून त्याला ठार मारू शकेल. पुन्हा एकदा सांगायचं तर, अशी कल्पना पूर्णपणे हास्यास्पद आहे.

या पहिल्या तीन अध्यायांचा उद्देश म्हणजे आपल्याला शोधात मदत करणाऱ्या उपकरणांपैकी पहिलं साधन म्हणजे एक मूलभूत तत्त्व आपल्याला देणे. एक असा आधार, ज्यावर आपण आपल्या स्वर्गीय पित्याचे खरे स्वरूप शोधू शकतो.

हे प्रेम, निकटता, कोमलता, आनंद आणि शांतता जी आपण सर्व जण मनापासून शोधतो आणि जी एका खऱ्या कुटुंबात असावी ही आपल्याला देवाच्या स्वभावाचे दर्शन घडवते. हेच त्या शोधाचे मुळ आहे. हीच ती ठिणगी आहे, जी आत्म्यात प्रेमाचा जिवंत ज्वाला पेटवते आणि त्या दिव्य तेजाच्या म्हणजेच पित्याच्या कुशीत आपल्याला ओढून नेते.

अनेक मुलांना कोमलता, प्रेम आणि कृपाळूपणा यांचा अनुभव मिळालेलाच नसतो. त्यांचा अनुभव हा फक्त दोषारोप, हिंसा, स्वार्थ आणि द्वेष यांचाच असतो. अशा अनुभवातून गेलेल्या एखाद्या मुलाला कुटुंबीयांमध्ये असायला हवे असलेले प्रेम कसे समजेल?

जरी त्यांनी हे अनुभवले नसेल, तरी प्रत्येक मुलाच्या अंतःकरणात आपल्याला प्रेम मिळावे, आपल्याला घट्ट मिठी मारून पालकांच्या कुशीत घेतले जावे, अशी तीव्र इच्छा असतेच की नाही? जगात येणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीत एक दैवी ठिणगी असतेच की नाही? जरी सैतान वाईट पालकांच्या माध्यमातून मुलांची आशा नष्ट करण्याचा प्रयत्न करत असेल, तरीही ख्रिस्ताचा आत्मा प्रत्येक मुल्यापर्यंत पोहोचतो आणि त्यांना असे प्रेम शोधायला प्रेरित करतो की जे कधीही त्यांना सोडणार नाही. ख्रिस्ताविषयी बोलताना प्रेषित योहान म्हणतो:

जो खरा प्रकाश प्रत्येक मनुष्याला प्रकाशित करतो तो जगात येणार होता. योहान १:९

आपल्या आयुष्यातील प्रत्येक दिवसात, देवाचा आत्मा आपल्याला हाक देत असतो, आपल्याला त्याच्या प्रेमळ आणि कोमलतेच्या राज्यात आमंत्रित करत असतो. आपण जर देवाच्या आत्म्याचा प्रतिकार केला नाही, तर तो आपल्याला येशूच्या पृथ्वीवरील जीवनाकडे नेईल जे आपल्या स्वर्गीय पित्याचे स्वरूप सर्वोच्चरित्या प्रकट करते.

ज्याने मला पाठवले त्या पित्याने आकर्षित केल्याशिवाय कोणीही माझ्याकडे येऊ शकत नाही; त्याला शेवटल्या दिवशी मी उठवीन. योहान ६:४४

आपला स्वर्गीय पिता आपल्याला आपल्या पुत्राकडे पाहण्यास ओढतो, जो आपल्यासाठी पित्यापर्यंत पोहोचण्याचा एकमेव मार्ग आहे.

येशूने त्याला म्हटले, “मार्ग, सत्य व जीवन मीच आहे; माझ्या द्वारे आल्यावाचून पित्याकडे कोणी येत नाही. योहान १४:६

शुभवर्तमानामध्ये उघड झालेला येशू ख्रिस्त हाच आपल्या “साधनपेटी” मधील दुसरा आणि सर्वात महत्त्वाचा घटक आहे जो आपल्याला पित्याचे खरं रूप उलगडण्यासाठी मदत करतो. आपण अध्याय पाचमध्ये या घटकावर चर्चा केली होती.

जे काम तू मला करायला दिलेस ते पुरे करून मी पृथ्वीवर तुझा गौरव केला आहे. जे लोक तू मला जगातून दिलेस त्यांना मी तुझे नाव प्रकट केले; ते तुझे होते आणि तू ते मला दिलेस; आणि त्यांनी तुझे वचन पाळले आहे. योहान १७:४,६

पालकांकडून किंवा काळजी घेणाऱ्यांकडून नाकारलेल्या, दुखावलेल्या किंवा चिरडलेल्या प्रत्येक मुलांसाठी हे शब्द मौल्यवान आशा देतात:

आणि पाहा, आकाशातून अशी वाणी झाली की, “हा माझा ‘पुत्र’, मला ‘परमप्रिय आहे, ह्याच्याविषयी मी संतुष्ट आहे.”” मत्तय ३:१७

त्याच्या कृपेच्या गौरवाची स्तुती व्हावी म्हणून हे झाले. ही कृपा त्याने आपल्यावर त्या प्रियकराच्या ठायी विपुलतेने केली आहे. इफिसकरांस १:६

येशूवर कबुतराच्या रूपात जे प्रकाशकिरण उतरले, ते त्याच्या स्वर्गीय पित्याच्या आशीर्वादाचे आणि त्यांच्या पुत्रामध्ये असलेल्या आनंदाचे आणि समाधानाचे प्रत्यक्ष चिन्ह होते. हे पवित्र आत्म्याच्या ओतप्रोत होण्याचे सर्वोच्च प्रकटीकरण होते. पित्याने उच्चारलेली ही वचने जितकी येशूसाठी होती, तितकीच ती आपल्या सगळ्यांसाठी सुद्धा आहेत. कारण येशूने स्पष्ट सांगितले की, “माझा पिता तुमचाही पिता आहे.” त्यामुळे आपणही या वचनांवर विश्वास ठेवतो तेव्हा, आपल्यावर सुद्धा त्या पित्याच्या आत्म्याचा वर्षाव होतो. या वचनांमध्ये आपल्याला त्या स्तोत्राचा साक्षात्कार होतो:

माझ्या आईबापांनी मला सोडले तरी परमेश्वर मला जवळ करील. स्तोत्र २७:१०

येशूच्या व्यक्तिमत्वातच आपल्याला पित्याचा चेहरा दिसतो. जेव्हा येशू आजारी लोकांना बरे करतो, गरीबांची सेवा करतो, सर्वांशी प्रेमाने आशेचा आणि उद्धाराचा संदेश बोलतो तेव्हा त्या प्रत्येक कृतीत आपल्याला पित्याची दयाळूपणाची आणि प्रेमळ वृत्तीची झलक मिळते. जेव्हा येशूने चुकांशी प्रेमाने तोंड दिले, शत्रूंच्या निंदा, छळ, आणि शेवटी मृत्यूही नम्रपणे सहन केला तेव्हाही त्याने आपल्या पित्याचाच स्वभाव जगाला दाखवून दिला.

‘आपल्या शेजाऱ्यांवर प्रीती कर व आपल्या वैन्याचा द्वेष कर,’ असे सांगितले होते, हे तुम्ही ऐकले आहे. मी तर तुम्हांला सांगतो, तुम्ही आपल्या वैन्यांवर प्रीती करा, [जे तुम्हांला शाप देतात त्यांना आशीर्वाद द्या, जे तुमचा द्वेष करतात त्यांचे बरे करा] आणि जे तुमचा छळ करतात [व तुमच्या पाठीस लागतात] त्यांच्यासाठी प्रार्थना करा. अशासाठी की, तुम्ही आपल्या स्वर्गातील पित्याचे पुत्र व्हावे; कारण तो वाइटांवर व चांगल्यांवर आपला सूर्य उगववतो आणि नीतिमानांवर व अनीतिमानांवर पाऊस पाडतो. मत्तय ५: ४३-४५

येशूने कधीच कोणालाही ठार मारले नाही, आणि यामुळेच त्याने आपल्या पित्याच्या स्वभावाचे खरे रूप प्रकट केले जसे की दहा आज्ञांमध्ये लिहिले आहे: “तू खून करू

ख्रिस्ताच्या स्वभावाच्या प्रकाशात आपल्याकडे एक महान साधन आहे ज्याच्या मदतीने आपण जुन्या करारातील कठीण, गूढ वचने समजू शकतो आणि आपल्या स्वर्गीय पित्याचा खरा चेहरा पाहू शकतो. (२ करिंथकर ३:१४)

चौथ्या प्रकरणात आपण आपल्या साधनपेटीतील तिसरे साधन शोधले, जे थेट या प्रश्नाशी संबंधित आहे: "अखेर तो पडदा आहे तरी काय?" आपल्या स्वर्गीय पित्याच्या स्वभावाभोवती असलेल्या अंधाराचे मूळ थेट त्या असल्यात आहे, जे मानवजातीने सैतानाकडून स्वीकारले. जेव्हा आदामाने त्या झाडाचे फळ खाल्ले, तेव्हा त्याने नकळत सैतानाच्या अंतःकरणातून वाहणारा अंधार आपल्यात सामावून घेतला आणि हाच अंधार आदामाचा कारागृह बनला, ज्यामुळे तो पित्यापर्यंत पोहोचण्याचा मार्ग शोधू शकला नाही.

समंजस कोणी नाही, देवाचा शोध झटून करणारा कोणी नाही; 12सर्व बहकले आहेत, ते सारे निरुपयोगी झाले आहेत; सत्कर्म करणारा असा कोणी नाही, एकही नाही." रोमकरांस ३:११-१२

कारण देहस्वभावाचे चिंतन हे देवाबरोबर वैर आहे; ते देवाच्या नियमशास्त्राच्या अधीन नाही, आणि त्याला तसे होता येत नाही. रोमकरांस ८:७

देवाविषयीची ही शत्रुत्वाची भावना आदामाच्या अंतःकरणात लपलेली होती. पतनानंतर आदामाला जो मृत्यूचा भयानक भीतीने ग्रासलेला अनुभव आला, तो प्रत्यक्षात त्याच्या अंतःकरणात दडलेल्या, देवाच्या पुत्राला ठार करण्याच्या (नकळत असलेल्या) इच्छेचाच एक प्रतिबिंब होता.¹⁰

आदामाप्रमाणे त्यांनी करार मोडला, ते माझ्याशी अविश्वासूपणे वागले. होशेय ६:७ (IRVMAR)

आपला स्वर्गीय पिता आपल्याला विविध मार्गांनी हे दाखवण्याचा प्रयत्न करतो की आपल्या अंतःकरणातील हे शत्रुत्व किती खोलवर रुजलेले आहे आणि हे आपण पुढील अध्यायांमध्ये अधिक स्पष्टपणे पाहू.

कारण आपल्या मनाची नैसर्गिक प्रवृत्ती ही देवाच्या विरोधात असते, त्यामुळे आपला देवाशी संवाद साधण्याची नेहमीची पद्धतच अशी असते की आपण त्याने सांगितलेली प्रत्येक गोष्ट त्याच्याविरुद्ध वळवतो. म्हणूनच आपण जुना करार खरेपणाने वाचू शकत नाही; जर आपल्यामध्ये ख्रिस्ताचा आत्मा नसेल, तर आपण तो अंधाराचा पडदा बाजूला सारू शकणार नाही आणि जुना करार वाचताना तो कायम चुकीच्या मार्गानेच,

¹⁰ याबद्दल अधिक माहितीसाठी At-one-ment या पुस्तकाचा चौथा अध्याय पहा, जी fatheroflove.info वर उपलब्ध आहे.

आपल्या स्वतःच्या नाशासाठी समजू ह्या विषयाला प्रेषित पेत्र थोडक्यात स्पर्श करतो:

आणि त्याने आपल्या सर्व पत्रांत ह्या गोष्टींचा उल्लेख केला आहे; त्यांत समजण्यास कठीण अशा काही गोष्टी आहेत. अज्ञानी व अस्थिर माणसे इतर शास्त्रलेखांचा जसा विपरीत अर्थ करतात तसा ह्यांचाही करतात; अशाने ते स्वतःच्या नाशाला कारणीभूत होतात. २ पेत्र ३:१६

आपल्यासाठी हे समजून घेणे अत्यंत आवश्यक आहे की ख्रिस्ताच्या सहाय्याशिवाय बायबल वाचणे आपल्याला शक्यच नाही. आपण जेव्हा जेव्हा ते वाचतो, तेव्हा आपल्या स्वभावानुसार आपोआपच चुकीचा अर्थ लावतो, कारण आपले मार्ग हे देवाच्या मार्गासारखे नाहीत. या तत्वाला स्वीकारल्यावरच आपण नम्रतेने देवाकडे याचना करतो की, “मला सत्य शिकव.”

सहाय्या प्रकरणात आपण या तत्वाची कसोटी घेतली लोक बायबल कसे सहज चुकीच्या पद्धतीने समजतात येशूच्या या शब्दांच्या अभ्यासातून: “माझ्या देवा, माझ्या देवा, तू माझा त्याग का केलास?” एकदा आपण ख्रिस्ताच्या या विधानाला स्वीकारतो की त्याने कधीही स्वतःहून काही बोलले नाही, तर त्याच्या पित्याने त्याला जे सांगितले तेच तो बोलला (योहान १२:४९), तेव्हा आपण हे उलगडू शकतो की येशू खरेतर यहुदी नेत्यांना उद्देशून विचारत होता: “तुम्ही माझ्या पित्याला का सोडले?” ख्रिस्ताने उच्चारलेली ही वाक्ये हे एक सर्वोच्च उदाहरण आहे की माणूस किती सहजपणे शास्त्राचा अर्थ आपल्या बुद्धीनुसार वळवतो.

आपल्याला स्वाभाविकपणे असे वाटते की देव पाप करणाऱ्या माणसाला सोडून देतो आणि त्याला मरण्यासाठी सोडतो. ख्रिस्ती धर्म शिकवतो की ख्रिस्ताने आपले स्थान घेतले आणि आपल्याला मिळण्याजोगे दंड त्याने भोगले. म्हणून ख्रिस्त आपल्यासाठी त्या देवाचे प्रतिनिधित्व करतो, जो पाप्यांना टाकून देतो आणि त्यांना शिक्षा देतो.

येशूच्या वचनांचा अर्थ दोन संपूर्णपणे वेगळ्या प्रकारे समजला जाऊ शकतो ही गोष्ट आपल्याला सातव्या आणि आठव्या प्रकरणांतील विषयांकडे घेऊन जाते. ख्रिस्ताच्या चेहऱ्यात आपण असा आरसा पाहतो, जो देवाच्या स्वरूपाचे परिपूर्ण प्रतिबिंब दर्शवतो. पण जर आपण ख्रिस्ताकडे पाहत नसलो, तर बायबल वाचताना त्यात आपल्याला फक्त आपलाच नैसर्गिक चेहरा दिसतो. हे दोन प्रकारचे आरसे पुढील दोन शास्त्रवचने स्पष्ट करतात:

पण आपल्या तोंडावर आच्छादन नसून आपण सर्वजण, जणू आरशात पाहिल्याप्रमाणे, प्रभूच्या तेजाकडे पाहत असता, कलेकलेने त्याच्या प्रतिरूपात आपले रूपांतर होत आहे. हे प्रभूच्या आत्म्याकडून होत आहे. २ करिंथ ३:१८

जो कोणी देवाचे वचन ऐकतो परंतु त्यानुसार वागत नाही, तो आरशामध्ये आपले

हे दोन आरसे आपल्याला आपल्या साधनपेटीतील अंधाराचा पडदा दूर करण्यासाठीचे चौथे साधन प्रदान करतात. आपण या तत्वाची नवव्या प्रकरणात चाचणी केली, जी महाप्रलयाच्या कथेशी संबंधित होती. आपण उत्पत्ती ६:७ सारख्या वचनांकडे थेट पाहण्याचा दृष्टिकोन स्वीकारला, जिथे देव म्हणतो की तो सर्व पृथ्वी नष्ट करील. जर आपण असे मान्य केले की देव स्वतः सर्व पृथ्वी आणि त्यावरील प्रत्येक सजीव प्राणी नष्ट करेल, तर ते येशूने पृथ्वीवर असताना आपल्या समोर उघड केलेल्या देवाच्या स्वरूपाशी पूर्णपणे विसंगत ठरते. ख्रिस्ताच्या चेहऱ्याच्या आरशात पाहणे आपल्याला उत्पत्ती ६:७ चे सुरुवातीचे वचन पुन्हा तपासण्याची प्रेरणा देते. जेव्हा जेव्हा देव चार शुभवर्तमानांमध्ये प्रकट झालेल्या येशूसारखा वागत नाही, तेव्हा आपण निश्चितपणे समजू शकतो की आपण देवाच्या नव्हे, तर आपल्या स्वतःच्याच स्वभावाच्या आरशात पाहत आहोत.

जसा आपला अभ्यास पुढे चालू राहिला, तसतसे आपल्याला देवाने काईनाला जे सांगितले होते, ते सत्य उमगले की पाप पृथ्वीला शापित करते आणि हा शाप शेवटी पाप करणाऱ्यावरच परत येतो. जेव्हा मनुष्यांचे विचार सतत केवळ दुष्टतेने भरलेले असतात, तेव्हा ती दुष्टता पृथ्वीला इतक्या मोठ्या प्रमाणावर दूषित करते की अखेरीस मानवी पापाच्या ओझ्याखाली पृथ्वी कोसळते. म्हणून आपण पाहतो की मानवी पापीपणा पृथ्वीला नुकसान पोहोचवते, ज्यामुळे पूर, अग्नी, भूकंप आणि वादळे निर्माण होतात. इथेच आपल्याला पाचवे साधन सापडते. म्हणूनच देव म्हणतो, "मी त्यांना पृथ्वीबरोबर नष्ट करीन," ज्याचा योग्य अर्थ असा आहे की देव पृथ्वीला मानवजातीचा नाश करण्यापासून रोखणार नव्हता फक्त जे लोक जहाजात गेले, तेच वाचणार होते.

हे स्पष्ट करते की बहुसंख्य लोक जेव्हा बायबल वाचतात, तेव्हा ते असे मानतात की देवाने स्वतःच्या हाताने संपूर्ण जग नष्ट केले नोहा आणि त्याच्या कुटुंबाव्यतिरिक्त सर्वांना म्हणजेच जवळजवळ कोणीच येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहून या कथेवरील पडदा दूर करण्याचा प्रयत्न करत नाही. नकळतपणे लोक येशूची ती वचने विसरतात की "कोणीही पित्याजवळ जाऊ शकत नाही, जोपर्यंत मी (येशू) त्याला नेत नाही." ते या प्रकटीकरणाला म्हणजे येशूच्या पृथ्वीवरील जीवनाद्वारे दिलेल्या प्रकाशाला, ज्या कथा देवाला एक हिंसक आणि वैयक्तिक शिक्षा देणारा म्हणून दाखवतात, त्या योग्यरित्या समजून घेण्यासाठी मध्यस्थी करू देत नाहीत.

पाचव्या साधनाशी जोडलेले सहावे साधन म्हणजे सोदोमाच्या विनाशासंदर्भात आपण आधी केलेली चर्चा. जे देवदूत मानवी पापामुळे निर्माण होणाऱ्या संघर्षाचे वारे थोपवण्यासाठी पाठवले गेले होते, त्यांनाही शेवटी त्या ठिकाणाहून मागे हटण्याचा

आदेश दिला जातो कारण त्या लोकांनी देवाच्या विरोधात ठामपणे उभे राहण्याचा निर्धार केला होता.

देवदूतांची उपस्थिती ही पृथ्वीवर माणसांच्या वाईटपणाचे परिणाम रोखते, पण जेव्हा देवदूत त्या जागेवरून निघून जातात, तेव्हा पापाचे परिणाम असे होतात की पृथ्वी स्वतःच तिच्या रहिवाशांना ओकून टाकते.

या विचारांमधून आपण आपल्या साधनपेटीतील सातव्या साधनाकडे येतो जे तिसऱ्या साधनाचा विस्तार आहे. तिसरे साधन माणसामधील अंधार आणि अधःपतन याबद्दल होते. सातवे साधन दाखवते की माणसामध्ये स्वतःच्या कृतींसाठी जबाबदारी स्वीकारण्याची क्षमता नाही. दहाव्या अध्यायात आपण “प्रक्षेपण” ही मानवी प्रवृत्ती पाहिली. नकारात्मक स्वरूपात ही अशी प्रक्रिया असते जिच्यात माणूस स्वतःमधल्या वाईट गोष्टी देवावर ढकलतो म्हणजे स्वतःची दोष देवावर लादतो.

देवाचे वचन हे मनाचे विचार आणि हेतू शोधून काढू शकते (इब्रिलोकांस ४:१२). म्हणूनच ते “प्रक्षेपण” या प्रवृत्तीचं निदान करू शकते. देवाचे वचन हे “दोन आरशांद्वारे” आत्म्याला वाचवण्याचे कार्य करते. ही प्रक्रिया “प्रक्षेपण” उघड करते. आपण आदामाच्या पापानंतर देवाने त्याच्याशी कसे संवाद साधला याचे उदाहरण पाहिले देव म्हणतो, “तो आता आपल्यापैकी एकासारखा झाला आहे, भलेबुरे जाणणारा.” ही गोष्ट दाखवते की देव माणसाच्या पापस्वभावाचा आरसा त्याच्यापुढे धरतो, ज्यामुळे माणसाचे पाप अधिक ठळकपणे समोर येते. यानंतर, जेव्हा माणूस येशूच्या जीवनाच्या आरशात पाहतो, तेव्हा तो आरसा आणि स्वतःमधला फरक लगेच उघड होतो. त्या क्षणी आत्मपरीक्षणाची वेळ येते. देवाचा आत्मा येशूमध्ये प्रकट झालेल्या न्यायाविषयी आत्म्याला जागृत करतो, आणि आत्मा स्वतःला कृपेच्या अधीन करतो कोणतेही कर्तृत्व न ठेवता अशा प्रकारे विश्वासाने धर्मी ठरतो.

आपण आता एक महत्वाचा प्रश्न विचारायला हवा ही प्रक्रिया जुन्या कराराच्या काळात कशी कार्यरत होती? कारण त्या लोकांना येशूचे भौतिक जीवन त्यांच्या समोर नव्हते. त्यांना त्या काळात त्यांच्यामध्ये कार्यरत असलेल्या ख्रिस्ताच्या आत्म्यावर अवलंबून राहावे लागे (१ पेत्र १:११), आणि त्याचप्रमाणे स्त्रीच्या वंशाच्या बीजाचे तत्त्व (उत्पत्ती ३:१५) या रूपात कृपेपर्यंत पोहोचावे लागे. आपण या मुद्द्याकडे थोड्या वेळाने परत येऊ.

प्रक्षेपण या प्रवृत्तीला “राहण्याची सोय” ह्या तत्त्वाच्या दृष्टिकोनातूनही पाहता येते. हे तत्त्व अनेक बायबल अभ्यासकांनी ओळखले आहे. त्यानुसार, देव ज्या गोष्टी तो घडू देतो किंवा ज्यांना तो परवानगी देतो त्या गोष्टींसाठी जबाबदारी घेतो.

म्हणजेच, ज्या गोष्टींमध्ये असं म्हटले जाते की देव स्वतः कृती करत आहे, तिथे खरे तर देव माणसांना त्यांच्या स्वतःच्या निवडींचे परिणाम भोगू देत असतो. एका बायबल अभ्यासकाने हे असे स्पष्ट केले आहे:

“शास्त्रांच्या भाषेमध्ये नैसर्गिक परिणामांबद्दल कधीकधी अशा रीतीने बोलले जाते, जणू ते पूर्वनियोजित आणि अपरिवर्तनीय आदेशच आहेत. जे काही केवळ सर्वशक्तिमान देवाच्या परवानगीने, त्याच्या दैवी देखरेखीच्या सामान्य प्रवाहात घडते, त्याचे वर्णन असे केले जाते, जणू ते खास आणि अटळ अशा त्याच्या हस्तक्षेपामुळे घडले आहे. ही लेखनशैली ही इब्री भाषेची खास पद्धत आहे; अशी शैली केवळ जुन्या करारातच नव्हे तर नव्या करारातही सर्वत्र दिसून येते. उदाहरणार्थ, जेव्हा पवित्र लेखक देवाबद्दल असं लिहितात की तो माणसांचे डोळे आंधळे करतो जेणेकरून त्यांना दिसू नये, किंवा त्यांच्या हृदयाला कठीण करतो जेणेकरून ते समजू नये तेव्हा त्यांचा खरा अर्थ बहुतेक वेळा असा असतो की देव अशा वाईट गोष्टी रोखण्यासाठी शक्तीशाली हस्तक्षेप करत नाही, ज्या आपल्या मूर्खपणाचे, हट्टीपणाचे आणि मनापासून न बदलण्याच्या वृत्तीचे नैसर्गिक परिणाम असतात.” — जॉन गुड्ज फॉइस्टर, प्रवचने, १८२६

या प्रकारे गोष्टी मांडण्याची जी मर्यादा आहे, ती म्हणजे अशा प्रकारे सांगितल्याने ही मूलभूत वास्तविकता समोर येत नाही की माणसे स्वतःच अशा गोष्टी देवावर थोपवतात आणि त्यांच्या कृतींसाठी त्यालाच जबाबदार धरतात. जेव्हा देव म्हणतो की तो “डोळे आंधळे करतो” आणि “हृदये कठीण करतो,” तेव्हा तो प्रत्यक्षात हे स्पष्ट करत असतो की पापी लोक स्वतःच्या भ्रमामध्ये अडकतात आणि त्यासाठी देवावर दोष टाकतात आणि हीच दोष टाकण्याची प्रवृत्ती देव उघडपणे समोर आणत असतो.

आठवे साधन म्हणजे हे दोन आरसे जुन्या आणि नव्या करारांच्या रूपात कसे व्यक्त होतात हे समजून घेणे. हे दोन करार म्हणजे देव आणि माणसामधील संबंध प्रकट करणाऱ्या दोन भिन्न पद्धती आहेत. जुना करार म्हणजे मृत्यूचा कारभार जो आपल्याला आपल्या नैसर्गिक आरशामध्ये आपलं अधःपतन, आपली अधोगती किती गंभीर आहे हे पूर्णपणे उघड करून दाखवतो. पौल याला “महिमाभय” म्हणतो (२ करिंथ ३:९), पण खऱ्या अर्थाने याहून कितीतरी अधिक महिमाभय आहे ते म्हणजे आत्म्याचा कारभार जो आपल्यावर तेव्हाच उगम पावतो जेव्हा आपण ख्रिस्ताच्या आरशात पाहतो जो की अदृश्य देवाची प्रतिमा आहे.

हे सर्व आपल्याला या पुस्तकाच्या सर्वात महत्वाच्या शिखरबिंदूकडे घेऊन जाते ज्याला मी “आरशाचे तत्त्व” असे नाव दिले आहे. हे म्हणजे बायबलमध्ये दाखवलेल्या या दोन आरशांचा उपयोग, ज्याद्वारे एखाद्या व्यक्तीला पुन्हा पित्याच्या कुशीत परत जाता येते, आणि मानवी अंधःकारातून तसेच देवाच्या प्रेमळ आणि मौल्यवान स्वभावाबद्दल झालेल्या गैरसमजातून बाहेर पडता येते. ही दोन आरशांची समज जी दोन करारांमधून उलगडली जाते हाच तो प्रवेशद्वार आहे ज्यामुळे मी जुन्या करारातील मजकूर वाचताना माझ्या मनावर पसरलेले अज्ञानाचं आवरण बाजूला सारू शकलो.

आपण जुन्या करारातील सर्व कथा वाचतो तेव्हा, “मृत्यूची सेवा” आपल्यामध्ये असलेल्या अंतःकरणातील विचारांना उघड करत असतो विशेषतः ज्या गोष्टी आपण देवावर लादतो. आपल्या विकृत स्वभावामुळे, आपण सर्वजण अशा समजुतीकडे वळतो की देवाने संपूर्ण जग नष्ट केले, आणि महापुरामध्ये कोट्यवधी जीवांना संपवले. पण देव आपल्याला अगदी आतून ओळखतो आपण कसे आहोत, कसे विचार करतो, हे त्याला माहीत आहे. तो आपल्याला आपल्या वाईटपणाचे दर्शन अशा प्रकारे घडवतो की आपण स्वतःच्या अधःपतनामुळे पूर्ण निराश होतो आणि त्याच वेळी, आपल्या

समस्येचं मौल्यवान उत्तर असलेला त्याचा पुत्र येशू याच्याकडे यावं, असं प्रेमाने आपल्याला निमंत्रणही देतो. तोच तो मार्ग आहे ज्यामधून आपण देवाचं खरे स्वरूप पाहू शकतो.

ही प्रक्रिया अत्यंत नाजूक आहे, कारण जगातील बहुतांश लोक हे सत्य स्वीकारायलाच तयार नसतात. ते त्याऐवजी स्वतःच्या अधःपतनाचं दोष इतरांवर किंवा देवावर ढकलत राहतात आणि हीच गोष्ट म्हणजे माणसाच्या हृदयाचं कठोर होणं. याच ठिकाणी आपण थांबतो आणि येशूने उच्चारलेले हे शब्द किती वास्तवदर्शी आहेत, हे आपल्या लक्षात येते “पण जीवनाकडे जाण्याचा दरवाजा अरुंद व मार्ग अडचणीचा आहे आणि ज्यांस तो सापडतो ते फारच थोडे आहेत.” (मत्तय ७:१४).

ह्या दोन आरश्यांमधील अंतर हे एका व्यक्तीसाठी जरी छोटं पाऊल वाटत असले, तरीही मानवी बहुसंख्येसाठी ते एक अत्यंत अवघड आणि अती उंच उडीसारखे ठरते. म्हणून, पुढच्या आणि सर्वात उंच, सुंदर, आणि श्वास रोखणाऱ्या तत्वाकडे जाण्यापूर्वी, मी या साधनपेटीतील आठ गोष्टींचा संक्षिप्त आढावा तुमच्यासमोर ठेवतो कारण ही नववी गोष्ट अशी आहे की जिच्यावर आपलं सर्वस्व अवलंबून आहे.

साधन	बायबल वचनांची साक्ष
देवाची कोमलता – जी कुटुंबातील नात्यांमधून प्रकट होते	नीती १७:६; ३०:१९ मत्तय ३:१७ इफिसकरांस ५:२२-२४ यिर्मया ९:२३-२४ इफिसकरांस १:६
येशू ख्रिस्ताच्या पृथ्वीवरील जीवनात पित्याच्या स्वभावाचं पूर्ण प्रकटीकरण जे नवीन करारातील चार सुवार्तांमध्ये लिहिलं आहे.	योहान ५:१९, ३०, ४३; १४:६, ९; १७:४, ६ इब्री १:३-४ कलोस्सैकरांस १:१५ २ करिंथकरांस ३:१४
देवाविरुद्ध मानवी अंतःकरणातील शत्रुत्व जे त्याच्या स्वभावाचं जाणीवपूर्वक चुकीचं चित्र रंगवते	रोमकरांस ३:१०-१८; ८:७ यशया ५५:८-९
दोन आरसे - पहिला: ख्रिस्त म्हणजे पित्याच्या स्वभावाचा आरसा; दुसरा: ख्रिस्ताशिवाय थेट देवाकडे पाहताना आपल्या विकृत स्वभावाचा आरसा	२ करिंथकरांस ३:१८ याकोब १:२३
मानवी पापमुळे पृथ्वीवर शाप येतो आणि परिणामी पृथ्वी आपले रहिवासी ओकून टाकते	उत्पत्ति ४:१३ लेवीय १८:२५ यशया २४:४-६
देवदूतांचे संरक्षण	स्तोत्र ३४:७ इब्री १:१४ ईयोब १:१०
मानवी प्रवृत्ती म्हणजे आपल्या आतील वाईटपणा दुसऱ्यांवर, विशेषतः देवावर प्रक्षिप्त करणे	स्तोत्र ५०:२१
दोन आरसांचा उपयोग दोन करारांमध्ये: मृत्यूची सेवा आणि धर्माच्या सेवेद्वारे सत्य प्रकट करणे आहे	२ करिंथकरांस ३:७-१८

नववे साधन आपण अध्याय १४ मध्ये सोदोमाच्या कथेत समजावले. प्रकटीकरणाच्या पुस्तकात असे म्हटले आहे की सोदोमामध्ये ख्रिस्त आध्यात्मिक रीतीने वधस्तंभावर खिळला गेला होता. आपण हे उघड केले की, जसा ख्रिस्त प्रत्येक माणसाला जीवन देतो जो या जगात जन्म घेतो, तसाच तो प्रत्येक व्यक्तीच्या दुःखात आणि वेदनांमध्ये स्वतः सहभागी होतो. यशया ६३:९ मध्ये आपल्याला कळते की ख्रिस्त आपल्या सर्व क्लेशांत दुःखी झाला, आणि खरंच त्याने आपली दुःखं वाहिली आणि आपली वेदना स्वतःवर घेतल्या. (यशया ५३:४) याच वचनाचा शब्दशः हिब्रू अनुवाद हे आपल्या जीवनाशी आणखी स्पष्ट आणि ठामपणे जोडतो:

पण खरोखर त्याने आमचे विकार आणि आमचे दुःख आपल्यावर घेऊन वाहिले;
(यशया ५३:४, IRVMAR)

आपल्याला हे जाणवावं की आपण किती पापी आहोत, यासाठी ख्रिस्ताला स्वतःचा वधस्तंभ वाहावा लागतो आणि आपण देवावर व इतरांवर जे प्रत्येक पाप करतो ते ख्रिस्ताला सहन करावे लागते. ख्रिस्ताला प्रत्येक अधःपतनाची कृती पाहावी लागते, आणि हे सगळं त्याला अत्यंत वेदनादायक ठरते, कारण तो अंतःकरणाने कोमल आणि नम्र आहे.

जर आपण एका क्षणासाठी विचार केला की, या जगात किती अब्जो लोक राहतात आणि प्रत्येक दिवशी किती पीडा व दुःख सुरू असते, तर आपल्याला येशूला होणाऱ्या दुःखांची थोडीशी तरी कल्पना येईल. लोक जेव्हा पाप करतात, तेव्हा ख्रिस्त रोज नव्याने वधस्तंभावर चढवला जातो. (इब्री ६:६) येशूने आपल्यासाठी जे अपार स्वतःचा त्याग केला आहे, हे जेव्हा खऱ्या अर्थाने आपल्याला समजते, तेव्हा त्या निष्कलंक प्रेमाच्या अनुभवाने आपल्या डोळ्यांत अश्रू येतात.

तरीही, येशू आपल्याला कधीच दूर टाकणार नाही. तो कधीच आपल्याला सोडणार नाही किंवा त्यागणार नाही. तो या जगाच्या शेवटापर्यंत आपल्या सोबत आहे. पण हे करण्यासाठी त्याला दररोज संपूर्ण मानवजातीचा पापभार सहन करावा लागतो.

या वधस्तंभाच्या वास्तविकतेपासून जो वधस्तंभ जगाच्या स्थापनेपासूनच अस्तित्वात आहे त्यापासून पळ काढण्यासाठी, मानवजात आपल्यावर येणाऱ्या संकटांचा दोष देवावर ढकलते. आपण सदोमाच्या कथेमध्ये पाहिलं, की आपोआप असं वाटतं की देवाने त्या शहरातील लोकांचा नाश स्वतः केला. आपण असं का करतो? कारण आपल्याला देव व त्याचा पुत्र एका आत्म्याच्या नाशाने किती दुःखी होतात हे पाहायचेच नसते.

पापी मानवासाठी हे फार महत्वाचे वाटते की देवाने सदोमाच्याच्या लोकांना भस्म केलं जेणेकरून ख्रिस्ताच्या दुःखाचा तेजाचा झगमगाट लपवता येईल, कारण ख्रिस्त सदोमामध्ये आध्यात्मिक रीतीने वधस्तंभावर चढवला गेला होता. म्हणूनच लोक जुन्या करारातील त्या हिंसक कथा वाचताना खऱ्या अर्थावर पडदा टाकतात कारण जेव्हा त्या कथा खऱ्या अर्थाने समजावून सांगितल्या जातात, तेव्हा आपल्याला फक्त ख्रिस्त आणि त्याचा वधस्तंभच दिसतो. (१ करिंथकरांस २:२)

प्रिय वाचकांनो, मी तुमच्याकडे एक विनंती करतो येशूच्या आत्म्याला तुमच्या मनात प्रकाश आणू द्या. ख्रिस्ताचा खरा वधस्तंभाला तुमच्या मनापर्यंत पोहोचु द्या आणि ख्रिस्तामध्ये प्रकट झालेल्या देवाच्या स्वभावाचं अवर्णनीय सौंदर्य पाहा. जेव्हा आपण या सत्याकडे पाहतो, तेव्हा आपण प्रभूच्या आत्म्याद्वारे त्याच प्रतिमेमध्ये रूपांतरित होतो. (२ करिंथकरांस ३:१८)

चला तर मग, आपण आतापर्यंत पाहिलेल्या नऊ साधनांचा थोडक्यात आढावा घेऊया:

- १) कुटुंब
- २) सुसमाचारातील स्वभाव
- ३) शत्रुत्व
- ४) दोन आरसे
- ५) पृथ्वीवरील शाप
- ६) देवदूतांचे रक्षण
- ७) प्रक्षेपण
- ८) दोन करारांची चौकट
- ९) खरा वधस्तंभ

ही सर्व तत्वं किंवा "साधने" आपण जुन्या करारातील अशा कथा समजून घेण्यासाठी वापरतो, जिथे देव हिंसक वा विनाशक वाटतो.

या साधनांचा वापर कसा करायचा हे शिकायला वेळ लागतो आणि प्रत्येक गोष्टीसाठी

कोणतं साधन योग्य आहे हे समजायला अनुभव आवश्यक असतो.

या प्रत्येक साधनामागे एक सुसंगत, शास्त्रात सातत्याने आढळणारे तत्त्व आहे. एक दुसरं उदाहरण घ्या जसं विमान उडवताना ढगांतून जाताना दिशाभूल होते, तसं काही वेळा देव ख्रिस्तासारखा वाटत नाही. अशावेळी भावनांवर विश्वास ठेवणं सोपे वाटते, पण आपण प्रशिक्षित विमान चालकासारखे वागायला हवे स्वतःच्या जाणिवेवर नव्हे, तर उपकरणांवर म्हणजेच या पवित्र शास्त्राच्या तत्वांवर विश्वास ठेवायला हवा.

चला, आता आपण या तत्वांचा उपयोग करत काही जुन्या करारातील कथा पाहूया, जोपर्यंत आपल्याला हे सहज दिसू लागेल की ते प्रत्येक कथेमध्ये कसे कार्यरत आहेत.

आता आपण ती कथा पाहूया ज्यात अब्राहामाला देवाने त्याच्या मुलाचा बळी देण्याचा आदेश दिला.

अब्राहाम आणि इसहाक

मोरियाच्या डोंगरावर चढणे हे गोलगोथाच्या शिखराच्या शोधातले दुसरे सर्वात उंच शिखर आहे. या डोंगरावर आपल्या साधनपेटीतल्या तत्त्वांशिवाय वर चढायचा प्रयत्न केला, तर तो श्वासघातक ठरतो. आम्ही, या गोष्टीचे वाचक म्हणून, अब्राहामाची परीक्षा होत असताना आपलीही विश्वासपरीक्षा होत आहे, ही गोष्ट नाकारता येत नाही.

या पार्श्वभूमीवर, आपण त्या पहाटेच्या शांततेत डोंगर चढणाऱ्या अब्राहामच्या धापा टाकणाऱ्या श्वासांचा आवाज ऐकतो, ज्याच्यासोबत त्याचा निरागस पुत्र आहे तो स्वतःच्या बळीसाठी लागणाऱ्या लाकडांचा गूठा पाठीवर घेतलेला आहे. अब्राहामाच्या चेहऱ्याकडे पाहताना, त्याच्या मनात सुरू असलेल्या अंतर्गत संघर्षाचे स्पष्ट दर्शन आपल्याला घडते. त्याला इसहाकसारखा वचनाचा वारस मिळवण्यासाठी फार संघर्ष करावा लागला होता, आणि आता त्याच्यावर ही अत्यंत भीषण परीक्षा आली होती. इसहाकासाठी असलेल्या कोमल वडिलकीच्या प्रेमाचं तत्त्व हे त्याच्या प्रिय पुत्राला बळी देण्याच्या देवाच्या आज्ञेविरुद्ध जोरात विरोध करत होते.

कर्तव्य आणि करुणा यांच्यातील संघर्ष इसहाकाच्या वेळी जसा भडकला होता, तसाच तो सुमारे ३५०० वर्षांनी पुन्हा एकदा भडकला जेव्हा महान सुधारक मार्टिन ल्यूथरने ही कहाणी आपल्या पत्नीबरोबर चर्चा करताना उलगडली. अब्राहाम आणि इसहाकासोबत त्या शिखरावर चढण्याची वेळ आता त्यांच्या कुटुंबावर आली होती. ज्यावेळी तिचा धाडसी नवरा ही कहाणी तिला सांगत होता, तेव्हा एक आई म्हणून तिच्या अंतःकरणातून उमटलेली करुणा पुढे आली, आणि केटी ल्यूथर उद्गारली: "मला विश्वास बसत नाही! देव आपल्या स्वतःच्या मुलाशी असं वागला असता?" तिच्या त्या हळव्या पण थेट उत्तराने ल्यूथर हादरला, पण तो ढळला नाही. त्याने शांतपणे उत्तर दिलं: "केटी, पण तो वागलाच."

हया गोष्टी घडल्यावर असे झाले की देवाने अब्राहामाला कसोटीस लावले; त्याने 'अब्राहामा', अशी हाक मारली, तेव्हा अब्राहाम म्हणाला, "काय आज्ञा?" देव म्हणाला, "तुझा पुत्र, तुझा एकुलता एक प्रिय इसहाक हयाला घेऊन मोरिया देशात जा आणि मी तुला सांगेन त्या डोंगरावर त्याचे होमार्पण कर." उत्पत्ती २२:१-२

अब्राहामाने ही संपूर्ण योजना आपल्या पत्नीपासून लपवून ठेवली, यावरून हे सूचित होते की त्याला अशी भीती वाटत होती की सारा तिचा प्रतिसाद अगदी केटी ल्यूथरसारखा देईल. केटी ल्यूथर आपल्याला कुटुंबातील कोमलता आणि करुणा या तत्वांशी अधिक सुसंगत वाटते, पण तरीही आपण देवाच्या वचनाला बाजूला ठेवून चालू शकत नाही.

जर आपण सुवार्तेतील साधने येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहण्याचे तत्त्व वापरले, तर आपल्याला कुठेही असा पुरावा आढळत नाही की येशूने कोणालाही बलिदान केले. ही दिशा पकडून आपण मग शास्त्रात शोध घेतो, ही दिशा पकडून आपण शास्त्रांमधून अशा विधानांचा शोध घेतो, जे देवाच्या बलिदानाविषयीच्या विचारांबद्दल अधिक उलगाड करतात.

यज्ञपशू व अन्नार्पण हयांत तुला संतोष नाही; तू माझे कान उघडले आहेस; होम व पापाबद्दल अर्पण ही तू मागत नाहीस. स्तोत्र ४०:६

जर आपल्या स्वर्गीय पित्याला खरंच बळी नको होते, तर मग त्यांनी अब्राहामाकडून त्याच्या मुलाचा बळी मागितल्यासारखे का वाटते? आणि मग, देवाने मोशेला इस्राएलासाठी जे सगळे बलिदान आणि अर्पणांचे आदेश दिले, त्याचे काय? देवानेच का मग त्यांना ही सगळी तत्त्वं शिकवली?

तुमच्या पूर्वजांना मी मिसर देशातून बाहेर आणले त्या दिवशी होमबर्लीविषयी किंवा यज्ञबर्लीविषयी मी त्यांना काही सांगितले नाही व आज्ञा दिली नाही. तर मी त्यांना एवढीच आज्ञा केली की, 'माझे वचन ऐका, म्हणजे मी तुमचा देव होईन व तुम्ही माझे लोक व्हाल; तुमचे बरे व्हावे म्हणून जो सरळ मार्ग मी तुम्हांला सांगतो त्याने चाला.' यिर्मया ७:२२-२३

तर मग या स्पष्ट विरोधाभासाचं आपण काय करायचं? एकीकडे देव मोशेला बलिदानांची स्पष्ट यादी देतो, आणि दुसरीकडे म्हणतो की "मी हे मागितलेच नव्हते." या सगळ्याचा काही तरी अर्थ आपण लावायलाच हवा. कारण देवाने तोराहमध्येही यासंदर्भात महत्वाचं काही सांगितले आहे...

आपल्या संतानापैकी कोणाचाही मोलख दैवतासाठी होम करू नकोस, हया प्रकारे तुझ्या देवाच्या नावाला कलंक लावू नकोस, मी परमेश्वर आहे. लेवीय १८:२१

देवाने इस्राएली लोकांना अगदी स्पष्टपणे सांगितलं की त्यांनी आपल्या मुलांना मोलेकसाठी बळी देऊ नये, कारण असं केल्याने देवाच्या नावाला कलंक लागतो. हिब्रू भाषेत "नाव" या शब्दाचा अर्थ केवळ ओळख नव्हे, तर त्यात व्यक्तीचा स्वभाव, वृत्ती आणि चारित्र्य यांचा समावेश होतो. मग जर मुलांना मोलेकसाठी बळी देणं देवाच्या चारित्र्यावर कलंक आणत असेल, तर अब्राहामाकडून त्याच्या मुलाचा बळी मागणं हे कलंक ठरू नये काय?

देवाने मुलांचे बळी देण्यावर घातलेली बंदी याचा अर्थ असा की बालबळी ही प्रथा इस्राएलाच्या सभोवतालच्या मूर्तिपूजक धर्मांमध्ये होती, आणि या धर्माचा इस्राएलावर प्रभाव पडत होता. अशा धर्मांमध्ये देवता प्रसन्न करण्यासाठी काहीतरी मौल्यवान अर्पण करण्याची वासना असते आणि स्वतःचं मूल अर्पण करणं हे सर्वात महागडं आणि प्रभावी अर्पण मानलं जातं.

आदामाने पाप केल्यानंतर स्वतःची चूक पत्करून जबाबदारी घेण्याऐवजी, त्याने ती आपल्या पत्नीवर ढकलण्याचा प्रयत्न केला. मुलांचा बळी ही याच तत्त्वाची एक अत्यंत रूपांतरित अभिव्यक्ती आहे म्हणजे स्वतःच्या पापासाठी जबाबदारी दुसऱ्यावर टाकून त्याच्या बळीमुळे स्वतःची सुटका मिळवण्याचा प्रयत्न. आणि याच मुद्द्यावर आपल्याला शत्रुत्वाचं साधन समजून घ्यावे लागते. कारण माणसाचं नैसर्गिक हृदय, जे देवाच्या विरोधात असतं, ते इतकं विकृत होऊ शकतं की आपण स्वतःची मुलंही बळी देण्यास तयार होतो आणि त्यावरही असं सांगतो की "देवालाच हे हवं होतं." पण अशा गोष्टींमुळे देवाच्या स्वभावावर कलंक लागतो.

हजारो एडके, तेलाच्या दशसहस्र नद्या ह्यांनी परमेश्वराला संतोष होईल काय? माझ्या पातकाबद्दल मी आपला ज्येष्ठ पुत्र देऊ काय? माझ्या जिवाने केलेल्या पापाबद्दल मी आपल्या पोटचे फळ देऊ काय?" हे मनुष्या, बरे काय ते त्याने तुला दाखवले आहे; नीतीने वागणे, आवडीने दया करणे व आपल्या देवासमागमे राहून नम्रपणे चालणे ह्यांचाचून परमेश्वर तुझ्याजवळ काय मागतो? मीखा ६:७-८

देव अगदी स्पष्ट सांगतो की मूल अर्पण करणं कधीही पापासाठी समाधान देऊ शकत नाही. खरं तर, आपल्या प्रिय पित्याने हेही सांगितलं आहे की असा विचारसुद्धा कधी त्याच्या मनात आला नाही:

आणि बआलदेवताप्रीत्यर्थ आपले पुत्र होमार्पण म्हणून अग्नीत होम करण्यासाठी त्यांनी उच्च स्थाने बांधली; अशी आज्ञा मी केली नव्हती, हे मी सांगितले नव्हते, हे माझ्या मनातही आले नव्हते. यिर्मया १९:५

जर देवाने कधीच बालबळीची आज्ञा दिली नसेल, तर मग आपण असं म्हणू शकतो का की अब्राहमला देवाकडून आलेली आज्ञा ही एका दर्पणासारख्या तत्त्वावर आधारलेली होती?

असं शक्य आहे का की अब्राहमने, आपल्या समजुतीनुसार आणि ज्या वातावरणात तो वाढला त्या पार्श्वभूमीवरून, देव काय म्हणत आहे हे स्वतःच्या समजुतीनुसार ऐकले? येशूने कधीही कोणाचाही बळी दिला नाही, मग देवाने अशी गोष्ट कशी करावी? आणि देव स्वतः स्पष्टपणे म्हणतो की अशा प्रकारची कल्पनाही कधीच त्याच्या मनात आली नाही. मग अब्राहमला जी आज्ञा मिळाली ती वाचताना, आपण प्रोजेक्शन हे आपलं पाचवं साधन वापरत असल्याचा संभाव्य संकेत आपल्याला मिळतो का?

अब्राहाम उर या शहरातून आला होता, जे चल्दीयांचा प्रदेश म्हणजे बाबेल होता. तिथल्या धर्मात लेकरांचा बळी हा एक महत्वाचा भाग होता. आपल्या स्वर्गीय पित्याला जर अब्राहामाच्या मनातून ही खोलवर रुजलेली कल्पना काढून टाकायची असेल, तर ती त्याला स्पष्टपणे समोर आणावी लागेल आणि यासाठीच आठव्या साधनाचा, म्हणजेच मृत्यूच्या सेवेचा उपयोग केला गेला.

आपण आतापर्यंत वापरलेल्या साधनांनुसार आता हे स्पष्ट होते की, लेकरांचा बळी ही कल्पना माणसाच्या विकृत आणि पतित हृदयातूनच उद्भवते आणि आपला अमूल्य व प्रेमळ पिता अब्राहामाला यापासून मुक्त करू इच्छितो.

देव ज्या पद्धतीने बोलतो, ती अगदी तशीच पद्धत आहे जशी येशूने वधस्तंभावर बोलली होती: “माझ्या देवां, माझ्या देवां, तू माझा त्याग का केलास?”

तर, या घटनेत देव अब्राहमला नेमकं काय सांगतो?

उत्पत्ती २२:२ मध्ये असं म्हटलं आहे: “त्याचे होमार्पण कर” इथे “होमार्पण” ह्या शब्दाचा अर्थ ब्राउन, ड्रायव्हर आणि ब्रिग्स शब्दकोश नुसार असा आहे:

वर आणणे, वर चढवणे किंवा चढण्यासाठी प्रवृत्त करणे, वर जाऊ देणे, वर घेऊन येणे, विरोधासाठी समोर आणणे, दूर नेणे, वर खेचणे, तयार करणे किंवा प्रशिक्षण देणे, उंच उठवणे, मानसिकदृष्ट्या जागृत करणे किंवा प्रेरित करणे, अर्पण करणे, भेटवस्तू म्हणून समोर आणणे, उंच स्थानावर नेणे, गौरव करणे, चढवणे, अर्पण करणे — हे सर्व H5927 या हिब्रू शब्दाच्या Hiph'il क्रियारूपाचे अर्थ आहेत.

या संदर्भात आपण पाहतो की इंडियन रीवाइज्ड मराठी वर्जनमध्ये ह्या शब्दाचा उपयोग कसा करण्यात आला आहे:

नंतर देव म्हणाला, “तुझा एकुलता एक प्रिय पुत्र, ज्याच्यावर तू प्रीती करतोस त्या इसहाकाला घेऊन तू मोरिया देशात जा आणि तेथे मी तुला सागेन त्या डोंगरावर माझ्यासाठी त्याचे होमार्पण कर.” उत्पत्ती २२:२ (IRVMAR)

मोरियाच्या पर्वतावर चढणं अपेक्षित असल्याने, “चढव” हा शब्द अशा प्रवासासाठी अगदी नैसर्गिक आणि योग्य आहे. इथे “होमार्पण” या शब्दासाठी वापरलेला हिब्रू शब्द H5930 दोन प्रमुख अर्थ घेऊन येतो: होमार्पण (जळून जाणारे बलिदान) चढाई, पायऱ्या किंवा वर जाणे ‘स्ट्रॉन्ग सुसंगतता’ ह्या शब्दकोशात ह्याचं स्पष्टीकरण असं दिलं आहे:

H5930: हा H5927 या मूळ क्रियापदाचा स्त्रीलिंगी सक्रिय वर्तमान कृदंत आहे; याचा अर्थ पायरी, किंवा (एकत्रितपणे) चढणाऱ्या पायऱ्या; सामान्यतः धूर होणारा बळी (जो वर उठतो): — चढणं, होमार्पण (बलिदान), वर जाणं. अधिक पाहा: H5766

“होमार्पण” या शब्दाचा अर्थ अन्य ठिकाणी कसा घेतला जातो तेही समजून घेणे महत्वाचे आहे:

आणि त्यावर चढून जाण्यासाठी सात पायऱ्या होत्या व त्यांच्या कमानी त्यांच्यासमोर होत्या आणि त्यास त्याच्या खांबावर खजुरीची झाडे, एक या बाजूला व एक त्या बाजूला अशी होती. यहेज्केल ४०:२६ (IRVMAR)

या शब्दाचे विविध अर्थ देता येत असल्यामुळे भाषांतर करणाऱ्यांना भिन्न समज प्राप्त झाल्या आहेत जसं की शबाच्या राणीने शलमोनाच्या राजवाड्यात काय पाहिले यावरून स्पष्ट होते:

त्याच्या मेजवानीतील पक्वान्ने, त्याच्या कामदारांची आसने, त्याच्या मानकऱ्यांची खिदमत व त्यांचे पोशाख, त्याचे प्यालेबरदार व परमेश्वराच्या मंदिरात चढून जायचा त्याचा तो जिना हे सगळे पाहून शबाची राणी गांगरून गेली. १ राजे १०:५ (MARVBSI)

परंतु दुसरं भाषांतर हे वेगळ्या अर्थाने आहे:

त्याच्या मेजावरचे खाणे, त्याच्या सेवकांचा वावर, शलमोनाच्या कारभान्याची ऊठबस आणि त्यांचे पोशाख, त्याचे प्यालेबरदार त्याने दिलेल्या मेजवान्या आणि परमेश्वराच्या मंदिरात केलेले यज्ञ. हे सर्व शबाच्या राणीने पाहिले आणि ती आश्चर्याने थक्क झाली. १ राजे १०:५ (IRVMAR)

हे स्पष्ट होते की मूळ हिब्रू शब्द (चढणे/वर नेणं) किंवा (होमार्पण) अशा दोन्ही अर्थानी वापरता येतो, आणि अर्थ हा संपूर्ण वाक्याच्या संदर्भानुसार ठरतो. म्हणूनच, देवाने अब्राहामाला जे काही सांगितले ते अशा प्रकारेही समजून घेता येईल:

देव म्हणाला, “तुझा पुत्र, तुझा एकुलता एक प्रिय इसहाक ह्याला घेऊन मोरिया देशात जा आणि मी तुला सांगेन त्या डोंगरावर त्याला वर चढव” उत्पत्ती २२:२

देवाला हे ठाऊक होते की या आज्ञेतील भाषा दोन प्रकारे समजली जाऊ शकते. त्याला माहीत होते की अब्राहाम देवाच्या स्वभावाबद्दल आपल्या स्वतःच्या समजुतीनुसारच हे शब्द समजून घेईल.

आणि म्हणूनच अनुवादकांनीसुद्धा ही आज्ञा अब्राहामाने जशा प्रकारे समजली, त्याच दृष्टिकोनातून म्हणजे “होमापण” या अर्थाने अनुवादित केला, कारण अब्राहामाची कृती त्याच प्रकारची होती.

अब्राहामाच्या अंतःकरणात दीर्घकाळ अशी इच्छा होती की देवाने दिलेली वचने इश्माएलमधूनच पूर्ण व्हावीत. देव इश्माएलवर प्रेम करत होता, पण अब्राहामाने विश्वासाच्या कमतरतेमुळे सारासोबतच्या वैवाहिक नात्याबाहेर जाऊन हागरेकडून संतान प्राप्त केले.

जेव्हा अब्राहामाला हागर आणि आपला लाडका मुलगा इश्माएल यांना आपल्यापासून दूर पाठवावे लागले, तेव्हा त्याचे अंतःकरण विदीर्ण झाले. त्याला उमगलं की ही सगळी वेदना त्याच्या स्वतःच्या चुकीच्या कृतीमुळे आली आहे, आणि त्याचा लाडका मुलगा त्याच्यापासून वेगळा झाला आहे.

या वेदनांनी त्याच्या विश्वासाची कसोटी पाहिली की देव खरंच इसहाकाद्वारे मोठं राष्ट्र उभारेल काय? यासोबतच, त्याच्या आयुष्यातील इतर काही चुकीचे टप्पे जसे की सारा ही आपली पत्नी नाही, असा खोटा दावा करणे ही सर्व कारणे मिळून त्याच्यात एक अनिश्चितता होती की आपण देवाशी खरोखर योग्यतेत आहोत काय. म्हणूनच त्याच्या अंतःकरणात एक खोल कल्पना दडलेली होती की कदाचित देवाला काहीतरी शांत करण्याजोगे करावे लागेल. या पार्श्वभूमीवर, देवाने दिलेल्या शब्दांमुळे अब्राहामाच्या मनात अजूनही खोलवर लपलेलं मूर्तिपूजकतेचं बीज बाहेर आले ज्याला तो स्वतःही ओळखू शकत नव्हता. अब्राहाम हा यूर (बाबेलमधील प्रदेश) येथून आलेला होता जिथे बालिदान, विशेषतः लेकरांचे बलिदान, हा त्यांच्या धार्मिक पद्धतीचा भाग होता.

अब्राहामाला “हत्या करू नकोस” ही देवाची आज्ञा ठाऊक होती. त्यामुळे त्याच्यापुरतं पाहता एक अंतर्गत संघर्ष उभा राहिला होता एकीकडे त्याला कायदा समजलेला होता, पण दुसरीकडे त्याच्यावर वारसा म्हणून आलेल्या परंपरा सांगत होत्या की देवाला तृप्त करायचं असेल तर बलिदान द्यावे लागते.

तरीही, जरी अब्राहाम चुकीच्या समजुतीवर चालत होता, तरी त्याचा विश्वास एवढा होता की देव इसहाकाला मृत्यूपासून पुन्हा उभा करू शकतो (इब्री ११:१९).

ही विश्वासाच्या विजयाची गोष्टच अब्राहामाच्या जीवनात एक महत्वाचे वळण ठरले ज्यामुळे त्याने देवावर अगदी मृत्यूपर्यंत विश्वास ठेवला.

मग अब्राहामाने आपला मुलगा वधण्यासाठी हात पुढे करून सुरा घेतला. तेव्हा परमेश्वराच्या दूताने त्याला आकाशातून हाक मारून म्हटले, “अब्राहामा! अब्राहामा!” तो म्हणाला, “काय आज्ञा?” मग तो बोलला, “तू मुलावर आपला हात चालवू नकोस, त्याला काही करू नकोस; कारण तू आपल्या मुलाला, आपल्या एकुलत्या एका मुलालाही माझ्यापासून राखून ठेवले नाहीस, ह्यावरून तू देवाला भिऊन चालणारा आहेस हे मला कळले.” उत्पत्ती २२:१०-१२

देवाला अब्राहामाकडून आपल्या मुलाची हत्या करून घ्यायची नव्हती, हे स्पष्टपणे सिद्ध होते त्या आज्ञेमधून “तू आपल्या मुलावर हात टाकू नकोस” ही आज्ञा हे स्पष्ट दाखवते. जर खरंच देवाला इसहाकाचा वध करून घ्यायचा असता, तर त्याला पुन्हा मृत्युपासून उठवणे देवासाठी सहज शक्य होते. पण जर देवाने अब्राहामाला जाणीवपूर्वक चुकीच्या गोष्टीवर विश्वास ठेवायला लावले असते की त्याला इसहाकाचा बळी हवा आहे आणि मग शेवटी म्हणाला असतो, “अरे वा! तू परीक्षा पास झालास!” तर तो एक निर्दयी आणि फसवणूक करणारा परीक्षेचा प्रकार ठरला असता. देव माणसासारखा नाही की तो आपल्या लेकरांना खोटं बोलेल. तो आपल्या मुलांना चुकीच्या गोष्टीवर विश्वास ठेवू देईल मग म्हणेल, “चांगलं केलंस” तो असं कधीच करत नाही.

“कुटुंबातील कोमलता” हे तत्त्व वापरल्यास आपण बघतो की, देवाला खरंतर फक्त इतकच हवं होतं की अब्राहाम आपल्या प्रिय पुत्रासोबत पर्वतावर यावा आणि तिथे त्याच्याशी आराधना व उपासना करावी. ही गोष्ट ख्रिस्तामध्ये उघड झालेल्या देवाच्या स्वभावाशी पूर्णपणे सुसंगत आहे.

अब्राहाम आणि इसहाकाच्या कथेत हे समजणं अत्यंत महत्वाचं आहे, कारण त्यातूनच वधस्तंभाचा खरा अर्थ उलगडतो. अब्राहामाने आपल्या मुलाचा बळी दिला, पण तो एका गोंधळलेल्या समजुतीमधून म्हणजेच त्याच्या अंतःकरणात खोल लपलेला देवाविषयीचा वैरभाव यामधून. देवपुत्र येशूचा वधस्तंभावरचा बळीसुद्धा माणसांच्या मनामध्ये असलेल्या याच लपलेल्या वैरभावामुळेच घडून आला. जेव्हा आपण वधस्तंभाकडे नैसर्गिक माणसाच्या आरशातून पाहतो, तेव्हा ती मृत्यूची अंतिम सेवा वाटते. पण जेव्हा आपण नवीन कराराच्या आरशातून त्याकडे पाहतो, तेव्हा पित्याचं गूढ, अथांग प्रेम आपल्या समोर उभं राहते एक असं प्रेम की ज्यामध्ये स्वतःचा मुलगा साक्षात आपल्या बलिदान आणि प्रायश्चिताच्या कल्पनांच्या अधीन करून दिला जातो.

इसहाकाचा बळी हा खरं तर अब्राहामाला वाटलं की देवाला हाच बळी हवा आहे अशा मानवी गैरसमजुतीमधून आलेला होता. आणि येशू ज्या वधस्तंभावर मरण पावला, तोही ख्रिस्ती लोकांना वाटते तसाच म्हणजे देवाला हवा असलेला बळी नव्हता. ही दोन्ही उदाहरणे माणसाच्या विचारसरणीतून निर्माण झालेली चुकीची समजूत होती.

अब्राहाम जेव्हा आपला मुलगा अर्पण करण्यास तयार झाला, तेव्हा त्याच्या विश्वासाला दृढता मिळाली आणि तो देवासोबत अधिक जवळचा मार्ग चालू लागला. त्याचप्रमाणे, जेव्हा कोणी येशूचा मृत्यू हा न्याय पूर्ण करण्यासाठी देवाने आवश्यक ठरवला होता, असं मानतो, तेव्हा त्याचा विश्वास वाढतो आणि त्याला देवाशी अधिक जवळीक अनुभवायला मिळते. पण या दोन्ही घटनांमध्ये, देवाचे खरे विचार आणि त्याची इच्छा प्रत्यक्षात दिसून येत नाही. कारण देवाचे विचार, आपल्या विचारांसारखे नसतात हेच सत्य आहे.

जेव्हा आपण आपल्या साधनपेटीतली साधने वापरतो, तेव्हा या कथेवर असलेला पडदा दूर होतो आणि आपल्याला पित्याच्या स्वभावाचे एक सुंदर दर्शन घडते. तसेच, आपल्याला माणसाच्या अंतःकरणात असलेल्या दुष्टतेची खोलीही स्पष्टपणे समजते की आपण असा विचार करतो की आपल्या प्रेमळ पित्याला पापासाठी रक्त आणि मृत्यू हवे असतात. हे एक क्रूर आरोप आहे आणि देवाच्या पवित्र स्वभावाविरुद्धचा अन्याय आहे, ज्यामुळे मानवी हृदयाभोवती असलेला अंधकार हटता हटत नाही आणि तो अधिकच ठामपणे टिकून राहतो.

जेव्हा आपण मोरियाच्या डोंगरावरून खाली उतरतो, तेव्हा माझी अशी प्रार्थना आहे की आपल्या हृदयात एक गाढ कृतज्ञता आणि अंतःकरणाचा आनंद भरलेला असो. आपल्या पित्याला अब्राहामाकडून त्याचा मुलगा मारून टाकण्याची अपेक्षा नव्हती, तर त्याला अब्राहामाला अशा विचारांपासून पूर्ण मुक्त करून आपल्या आलिंगनात आणायचे होते.

मला हे फारच अर्थपूर्ण वाटते की या घटनेनंतर अब्राहामाने कोणताही बळी अर्पण केला, असा उल्लेख शास्त्रात कुठेच आढळत नाही. याचा अर्थ असा नाही की त्याने बळी देणे पूर्णपणे थांबवले, पण पवित्र आत्म्याच्या प्रेरणेमुळे बायबल अशा पद्धतीने लिहिले गेले आहे की यामधून आपल्याला एक महत्वाचा संदेश मिळतो की पुत्राच्या अर्पणाच्या या प्रक्रियेतून देव बळी आणि अर्पण या संकल्पनांनाच संपवून टाकतो. (दानिएल ९:२७)

जेव्हा आपण हे समजून घेतो की देव मृत्यूच्या सेवेद्वारे आपल्या हृदयात लपून बसलेल्या गोष्टी कशा प्रकाशात आणतो, आणि त्या प्रक्रियेमुळे आपल्याला पित्याच्या स्वभावाचं खोलवर आणि खरंखुरं ज्ञान मिळते तेव्हा हेच तत्त्व आपण सहजपणे पुढील विषयावर लागू करू शकतो, जो म्हणजे सुंता आणि हाच आपला पुढचा अध्याय आहे.

हे प्रकरण संपवताना, आपण कोणती साधने वापरली आणि ती या गोष्टीवर कशी लागू होतात, याचा थोडक्यात आढावा घेऊया.

साधनाचा प्रकार	विश्लेषण
१. कुटुंब	अब्राहामाने आपल्या पत्नीला आपल्याला काय करावंसं वाटतंय हे सांगितलं नाही. कुटुंबातील सदस्याचा जीव घेणं ही कृती कोमलता, दयाळूपणा आणि काळजी या तत्वांच्या पूर्ण विरुद्ध जाते. आणि सर्वात महत्वाचं म्हणजे, अशा कृतीमुळे 'पिता' हा देवासाठी वापरलेला शब्दच संशयास्पद ठरतो.
२. सुवार्तेचा स्वभाव	येशूने पृथ्वीवर असताना कधीच कुणालाही बळी दिलं नाही.
३. वैरभाव	अब्राहामाने देवाच्या आज्ञेचा जो अर्थ लावला, त्यातून त्याच्या अंतःकरणात लपलेला वैरभाव उघड झाला असा वैरभाव की ज्यात असं मानलं जातं की देवाला पापासाठी बळी हवाच असतो.
४. दोन आरसे	देवाची आज्ञा दोन प्रकारे समजली जाऊ शकते. जर आपण असं मानतो की देवाने अब्राहामाला बळी द्यायला सांगितले, तर आपण अशा आरशात पाहतो आहोत ज्यामध्ये देवाविषयी आपलं स्वतःचं प्रतिबिंबित होते जे प्रत्यक्षात आपल्या स्वभावाचंच प्रतिबिंब आहे. पण जेव्हा आपण जाणतो की देव येशूसारखाच आहे, तेव्हा आपल्याला समजते की देवाने अब्राहामाला त्याचा लाडका मुलगा घेऊन डोंगरावर येऊन उपासना

	करण्यास सांगितले होते. हाच नवीन कराराचा आरसा असून तो देवाच्या खऱ्या स्वभावाचं प्रकटीकरण करतो.
५. देवदूतांचे कुंपण	या कथेसाठी लागू नाही.
६. पृथ्वीवरील शाप	या कथेसाठी लागू नाही.
७. प्रक्षेपण	अब्राहामाने देवाच्या आज्ञेचा अर्थ लावला तो त्याच्या अंतःकरणात लपलेल्या वैरभावाच्या आधारे त्याने देवाच्या शब्दांचा गैरसमज करून स्वतःचा वैरभाव देवावरच लावला.
८. दोन करार	देवाने अब्राहामाच्या गैरसमजूतीतून कार्य केले आणि त्याचा अंतर्गत वैरभाव त्याच्यासमोर आणला. मात्र या प्रक्रियेमुळे अब्राहामाचा विश्वास अधिक बळकट झाला. जेव्हा देवाने त्याला मुलाचा बळी देण्यापासून थांबवले, तेव्हा अब्राहामाला मनन करण्याची संधी मिळाली की देवाला खरंतर बळी आणि अर्पण नको असते.
९. खरा वधस्तंभ	अब्राहाम आणि इसहाकाची कथा ही वधस्तंभ समजून घेण्याचे एक प्रतीक आहे. अब्राहामाला स्वतःच्या अंतःकरणात असा वैरभाव असल्याचं माहीत नव्हते, पण तरीही ख्रिस्ताने संपूर्ण आयुष्य अब्राहामाच्या त्या गैरसमजूतीला सोबत घेतले आणि जरी ती स्वर्गातील तत्वांच्या पूर्ण विरुद्ध असली, तरीसुद्धा त्याने ते सहन केले.

रक्ताने मिळविलेला पती

निर्गम हया पुस्तकाच्या सुरुवातीचे अध्याय आपल्याला देवाच्या लोकांवर मिसरमध्ये फारओच्या जुलमी राज्यकारभाराखाली झालेल्या भीषण अत्याचारांची कथा सांगतात. आपण मोशेच्या थरारक जीवनकथेत गुंततो जो फारओने दिलेल्या मृत्युदंडाच्या आदेशातून मग एका तरंगत्या टोपलीतून दैवीरीत्या बचावतो आणि पुढे मिसराचा राजपुत्र म्हणून फारओच्या घराण्यातच वाढतो.

मृत्यूला चकमा देऊन सत्तेच्या दालनात प्रवेश मिळालेल्या मोशेच्या वाट्याला पुढे काय येणार होते? चाळीस वर्षे त्याला पुढील फारओ म्हणून तयार केले जाते. मिसरवासी त्याला एक सामर्थ्यशाली, कुशल नेता म्हणून पाहत होते. पण मोशे आपली मूळ ओळख विसरत नाही. त्याला आपल्या लोकांवर होणारे अत्याचार सतत टोचत राहतात आणि आपल्याला काही तरी विशेष कार्यासाठी निवडले गेले आहे, याची जाणीव त्याच्या मनात असते. एके दिवशी तो देवाच्या लोकांना वाचवण्याच्या इच्छेने प्रेरित होऊन एका मिसरी सैनिकाला ठार मारतो.

मात्र या हिंसक कृतीमुळे त्याला मिसर सोडून वाळवंटात पळून जावे लागते जणू काही अंधारात गडप झाल्यासारखे. पुढील चाळीस वर्षे तो एका साध्या मेंढपाळासारखे जीवन जगतो, आणि त्या काळात कोमलता, संयम आणि काळजी घेण्याची शिकवण त्याला मिळते. तो ज्या हिंसक तत्वांमध्ये वाढला होता, ती वृत्ती मागे टाकण्यासाठी त्याला खूप वेळ लागतो.

मग देव आपल्या लोकांची सुटका करण्यासाठी पुन्हा त्याला बोलावतो. पण आता मोशेने स्वतःवरचा आत्मविश्वास गमावलेला असतो. आपल्याला हे शक्य नाही, असे त्याला वाटते. तेव्हा देव त्याला खात्री देतो की त्याचा भाऊ अहरोन त्याला मदत करेल. आणि अखेरीस, ऐंशी वर्षांचा झाल्यावर, मोशे देवाने त्याच्यासाठी दिलेलं कार्य पार पाडण्यासाठी सज्ज होतो.

मोशे मिसर देशात येत असताना, आपल्याला एक अतिशय विचित्र अशी घटना दिसते.

मग मोशे प्रवास करीत असता उतारशाळेत असे झाले की परमेश्वराने त्याला गाठून जिवे मारायला पाहिले. तेव्हा सिप्पोरा हिने एक धारेची गारगोटी घेऊन आपल्या मुलाची अग्रत्वचा कापली आणि ती मोशेच्या पायांजवळ ठेवून ती म्हणाली, "तू रक्ताने मिळवलेला माझा नवरा आहेस." तेव्हा परमेश्वराने मोशेला पिडण्याचे सोडले. रक्ताने मिळवलेला नवरा असे तिने सुंतेला अनुलक्षून म्हटले. निर्गम ४:२४-२६

असं का? देवाने दिलेलं कार्य मोशे आता सुरू करणारच आहे, आणि नेमकं त्याच वेळी देव त्याला ठार मारण्याच्या हेतूने सामोर येतो? हे ऐकूनच विसंगती जाणवते. काही वचनां आधीच देव मोशेला सांगतो की तो मिसरमध्ये कोणते चमत्कार करणार आहे आणि फाअरो त्याला कसा प्रतिसाद देईल. मग अचानक देवाने आपला विचार बदलला काय? आणि मोशेला जो की तब्बल ऐंशी वर्षांपासून या क्षणासाठी तयार होत होता, त्याला वाळवंटातच ठार मारायचं ठरवलं काय?

ही गोष्ट "कुटुंब" ह्या साधनाला अपयशी ठरत नाही काय? देव सिप्पोराच्या नवऱ्याला ठार मारून तिच्या मुलांना पित्याविना ठेवणार होता काय? गोष्ट जसजशी पुढे जाते तसतसा गोंधळ वाढतो. सिप्पोरा मोशेची पत्नी अचानक पुढे येते, आपल्या मुलाची सुंता करते, आणि त्या कापलेल्या अग्रत्वचेचा भाग मोशेच्या पायापाशी फेकते आणि म्हणते, "तू रक्ताने मिळवलेला माझा नवरा आहेस." आणि मग, जेव्हा सुंता पूर्ण होते, तेव्हा देव मोशेला ठार मारण्याचा विचार सोडून देतो. हे सगळं काय चाललय?

स्पष्टपणे सिप्पोरा आपल्या मुलाचे इस्राएलाच्या नियमांनुसार सुंता होण्याचे टाळू पाहत होती. पण मोशेने हा विधी उशिरा केल्यामुळे त्याला मृत्यूदंड मिळणार होता काय? प्रामाणिक वाचकाच्या दृष्टीने, या प्रसंगात देव फारच लहानशा गोष्टीसाठी रागावतोय, असं वाटते. त्यामुळे देव काहीसा अस्थिर, असंतुलित वाटतो. एका कुटुंबाचा विनाश व सिप्पोराला विधवा बनवणं, मुलांना पित्याविना ठेवणं हे सगळं फक्त एक धार्मिक विधी उशिरा झाला म्हणून?

दुसऱ्या एका पातळीवर पाहिलं तर याचा अर्थ असा होतो: "मी जे सांगितलं आहे ते कर, नाहीतर मी तुला ठार मारीन!" येशूने कधी असा आदेश दिला काय? असा एकही प्रसंग त्याच्या जीवनात दिसत नाही. म्हणूनच ही कहाणी "शुभवर्तमानाचा स्वभाव" या चाचणीत पूर्णपणे नापास होते. आणि जेव्हा अशी चाचणी नापास होते, तेव्हा आरशाचे तत्त्व कार्यरत होते: म्हणजे आपण ही कथा वाचताना देवाबद्दल जे काही समजत आहोत, ते खरेतर मानवाच्या स्वभावाचे प्रतिबिंब आहे, जे आपण देवावर लादत आलो आहे.

इस्राएलामध्ये सुंता कुठून सुरू झाली याचा संदर्भ पाहण्यासाठी आपल्याला इतिहासात

मागे जावे लागेल.

नंतर देव अब्राहामाला पुढे म्हणाला, “आता या करारातील तुझा भाग हा असा, तू माझा करार पाळावा, तू आणि तुझ्या मागे तुझ्या वंशजांनी पिढ्यानपिढ्या पाळावयाचा माझा करार पाळावा. माझा करार जो, तू आणि तुझ्या मागे तुझ्या संतानाने पाळावयाचा तो हा की: तुमच्यातील प्रत्येक पुरुषांची सुंता व्हावी. माझ्यामध्ये आणि तुझ्यामध्ये असलेला करार हा, तुम्ही आपली सुंता करून घ्यावी. पिढ्यानपिढ्या तुमच्यातील प्रत्येक पुरुषाची त्याच्या जन्मानंतर आठ दिवसांनी सुंता करावी. मग तो पुरुष तुझ्या कुटुंबात जन्मलेला असो किंवा तो तुझ्या वंशातला नसून परक्यापासून पैसा देऊन घेतलेला असो. अशा रीतीने तुझ्या राष्ट्रात जन्मलेल्या प्रत्येक पुरुषांची सुंता करावी, मग तो तुझ्या कुटुंबातील असो किंवा विकत घेतलेल्या गुलामाच्या कुटुंबात जन्मलेला असो; तुझ्या व माझ्यामध्ये केलेला करार या खुणेवरून कायम राहील. ज्या कोणाची सुंता झाली नाही अशा पुरुषाला त्याच्या लोकांतून बाहेर टाकावे; कारण त्याने माझा करार मोडला आहे.” उत्पत्ती १७:९-१४

सुंता हे एक चिन्ह होते, जे देव अब्राहामाशी करत असलेल्या कराराच्या खुणेसारखे दिले होते. देवाने अब्राहामाशी केलेला करार असा होता की तो अब्राहामाला एक महान राष्ट्र बनवेल आणि त्याची संतती आकाशातील ताऱ्यांइतकी असंख्य होईल. जेव्हा देवाने हे सर्व प्रथम अब्राहामाला सांगितले, तेव्हा अब्राहामाने ते सरळ विश्वासाने स्वीकारले आणि त्याच्या या विश्वासामुळे त्याला धर्मी मानण्यात आले. सुंता ही खुण मात्र नंतर आली त्या वचनाच्या भौतिक चिन्हाच्या स्वरूपात.

मग त्याने त्यास बाहेर आणले, आणि म्हटले, “या आकाशाकडे पाहा, तुला तारे मोजता येतील तर मोज.” तो त्यास म्हणाला, “असे तुझे संतान होईल.” ६त्याने परमेश्वरावर विश्वास ठेवला. आणि तो विश्वास त्याचा प्रामाणिकपणा असा मोजण्यात आला. उत्पत्ती १५:५-६

तर हे वचन सुंता झालेल्यांना आहे किंवा सुंता न झालेल्यांनाही आहे? कारण ‘विश्वास हा अब्राहामाकडे नीतिमत्त्व असा गणण्यात आला होता,’ असे आपण म्हणतो. तो कसा गणण्यात आला? तो सुंता झालेला असताना किंवा सुंता न झालेला असताना? सुंता झालेला असताना नव्हे, तर सुंता न झालेला असताना, आणि तो ‘सुंता न झालेला असताना’ त्याच्या ठायी असलेल्या विश्वासामुळे जे नीतिमत्त्व प्राप्त होते, त्याचा शिक्का म्हणून ‘सुंता ही खूण’ त्याला मिळाली; ह्यासाठी की, जे लोक सुंता न झालेले असता आपल्याकडे नीतिमत्त्व गणले जावे म्हणून विश्वास ठेवतात, त्या सर्वांचा त्याने बाप व्हावे. रोमकरांस ४:९-११

जर देवाने अब्राहामाला त्याच्या विश्वासामुळे नीतिमान ठरवले असेल, तर मग देवाला अब्राहामासाठी चिन्ह देण्याची गरज का पडली?

तो म्हणाला, “प्रभू परमेश्वरा, मला हे वतन मिळेल हे कशावरून?” उत्पत्ती १५:८

जेव्हा देवाने अब्राहामाला एक महान राष्ट्र देण्याचे वचन दिले, तेव्हा अब्राहामाने ते सरळ विश्वासाने स्वीकारले. पण जेव्हा देवाने त्याला त्या राष्ट्रासाठी सर्व भूमीही देण्याचे वचन दिले, तेव्हा हे खरंच होईल याची खात्री म्हणून अब्राहामाने विचारले की याची काही खूण मिळू शकते काय. मग त्याने असं का विचारले? कारण त्याच्यात इतका विश्वास नव्हता की देव हे वचन कोणतीही खूण न देता पूर्ण करेल. या संदर्भात येशूने काय म्हटले आहे, याकडे आपण लक्ष लावतो की जे काही देवाने आधीच वचन दिले आहे, त्यासाठी खूण मागणे येशूने योग्य मानलेलं नाही.

दुष्ट व देवाशी अप्रामाणिक असणारी पिढी चिन्ह शोधते, पण तिला योना संदेष्ट्याशिवाय दुसरे चिन्ह दिले जाणार नाही. मत्तय १६:४

आपण हे काळजीपूर्वक टप्प्याटप्प्याने समजून घेणं आवश्यक आहे. अब्राहामाला चिन्ह देताना, देव त्याला अविश्वासातून विश्वासाकडे जाण्यास मदत करत होता. त्यामुळे, जरी ते चिन्ह अब्राहामाच्या विश्वासाची खुण होती, तरीही त्या खूणेची गरज ही गोष्ट उघड करते की सुरुवातीला अब्राहामाकडे पूर्ण विश्वास नव्हता. अविश्वास म्हणजे देवाविरुद्ध वैरभाव. कारण अविश्वास असं सुचवतो की देव आपलं वचन पूर्ण करू शकत नाही किंवा करू इच्छित नाही आणि ही गोष्ट त्याच्या स्वभावावरच आघात करते. आणि याच कारणामुळे पौल पुढील विधानं करतो:

सुंता होणे काही नाही व सुंता न होणेही काही नाही; तर देवाच्या आज्ञा पाळणे हेच सर्वकाही आहे. १ करिंथ ७:१९

आणि तुला शास्त्रलेख असूनही व तुझी सुंता होऊनही जो तू नियमशास्त्राचे उल्लंघन करणारा आहेस त्या तुझा न्याय, जो शारीरिक सुंता न झालेल्यांपैकी असून नियमशास्त्र पाळतो, तो करील. कारण जो बाह्यात्कारी यहूदी तो यहूदी नव्हे आणि देहाची बाह्यात्कारी सुंता ती सुंता नव्हे; रोमकरांस २:२७-२८

आपण हे बारकाईने समजून घेतलं पाहिजे. जर आपण “दोन करारांचा नियम” या संदर्भात लागू केला, तर दिसून येते की देवाने अब्राहामाला जी सुंतेची खूण दिली, ती प्रत्यक्षात “मृत्यूची सेवा” होती. कारण अब्राहामाच्या अविश्वासामुळेच ही खूण आवश्यक झाली. पण देव त्या चिन्हाचा उपयोग करून त्याला नव्या कराराकडे घेऊन जातो आणि ती खूण मग अविश्वासाची नसून तर विश्वास, धार्मिकता आणि स्वीकाराची खूण होते.

आपण स्वतःला विचारायला हवे, की मग देवाने सुंताच का निवडले? अब्राहामाच्या अविश्वासामुळे त्याला एखाद्या खूणाची गरज वाटली, आणि म्हणूनच देवाने त्याला ती खूण दिली. पण त्याचवेळी, देव त्या कृतीद्वारे अब्राहामाच्या मनात नेमकं काय दडलं आहे, ह्याचे खोल स्वरूपही उघड करत होता. जेव्हा आपण सुंताच्या सुरवातीचा

अभ्यास करतो, तेव्हा एक अत्यंत मनोरंजक गोष्ट लक्षात येते.

इ.स.पू. २३४५ ते २१८१ या काळातील मिसरमधल्या सहाव्या राजवंशाच्या काळातील कबरींवर असलेली चित्रकला ही सुंताविषयीची सर्वात जुनी नोंद मानली जाते. या प्राचीन चित्रांपैकी एक म्हणजे साकारामधील कबरीत सापडलेली, अंदाजे इ.स.पू. २४०० मधील एक उंचवट्यावर कोरलेली प्रतिमा आहे. या विषयावरचा सगळ्यात जुना लिखित उल्लेख मिसराचा एक अधिकारी "उहा" ह्याने इ.स.पू. २३व्या शतकात केलेला आहे. तो एका सामूहिक सुंतेचे वर्णन करताना, आणि स्वतःच्या वेदना सहन करण्याच्या क्षमतेचा अभिमानाने उल्लेख करताना लिहितो:

"जेव्हा माझी सुंता झाली, आणि माझ्यासोबत एकशे वीस पुरुषही होते... त्यापैकी कुणीही विरोध केला नाही, कुणीही मार खाल्ला नाही, कुणीही ओरडले नाही, कुणालाही ओरडण्यास आले नाही."¹¹

म्हणजेच, सुंतेचीची पहिली नोंद मिसरमधून सापडते आणि ती अब्राहामाच्या काळाच्या अगदी थोड्याच आधी अस्तित्वात आली होती. तेव्हा मिसरमध्ये सुंता किशोरवस्थेच्या सुमारास, म्हणजे मुलं वयात येताना केली जात असे. आणि यात एक अत्यंत महत्वाची बाब म्हणजे, अब्राहामाचा पहिला पुत्र इश्माएल याची आई हगार ही मिसरवासी होती. जेव्हा देवाने अब्राहामाला सुंतेचा विधी आपल्या कुटुंबात स्वीकारण्यास सांगितले, तेव्हा इश्माएल १३ वर्षांचा होता म्हणजेच वयात येण्याच्या उंबरठ्यावर होता. हगार मिसरवासी असल्यामुळे, तिच्यासाठी सुंता ही काही नवीन गोष्ट नव्हती. ती त्या प्रथेशी पूर्णपणे परिचित असावी. त्यामुळे असं होणं शक्य आहे की तिनेच अब्राहामाला विनंती केली असेल की तिच्या मुलाची सुंता मिसराच्या प्रथेप्रमाणे वयात आल्यानंतरच करावी.

अब्राहामाची सुंता झाली तेव्हा तो नवव्याणव वर्षांचा होता. त्याचा मुलगा इश्माएल ह्याची सुंता झाली तेव्हा तो तेरा वर्षांचा होता. अब्राहाम व त्याचा मुलगा इश्माएल ह्यांची त्याच दिवशी सुंता झाली. उत्पत्ती १७:२४-२६

ज्या क्षणी देवाने अब्राहामाला सुंतेची खूप दिली, त्याच्यानंतर लगेचच देव पुन्हा एकदा अब्राहामाला वचन देतो की सारा मार्फत त्याला एक पुत्र होईल. आता अब्राहाम जवळजवळ शंभर वर्षांचा आहे, आणि सारा तर गर्भधारणासाठीच्या नैसर्गिक वयाच्या खूप पुढे गेलेली होती. जेव्हा देव हे वचन देतो, तेव्हा अब्राहामाच्या मनातील अविश्वास उघड होतो.

¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_circumcision

मग देवाने अब्राहामाला सांगितले, “तुझी बायको साराय हिला ह्यापुढे साराय म्हणायचे नाही; तर तिचे नाव सारा (राणी) होईल. मी तिला आशीर्वादित करीन, एवढेच नव्हे तर तिच्या पोटी तुला एक मुलगा देईन; मी तिला आशीर्वादित करीन, तिच्यापासून राष्ट्रे उद्भवतील; तिच्यापासून राष्ट्रांचे राजे निपजतील.” अब्राहामाने उपडे पडून व हसून मनातल्या मनात म्हटले, “शंभर वर्षांच्या माणसाला मूल होईल काय? नव्वद वर्षांच्या सारेला मूल होईल काय?” अब्राहाम देवाला म्हणाला, “इश्माएल तुझ्यासमोर जगला म्हणजे झाले.” उत्पत्ती १७:१५-१८

म्हणून आपण पाहतो की अब्राहामाने देवाच्या वचनावर विश्वास ठेवला नाही. त्याऐवजी, त्याला वाटलं की इश्माएलाच्या रूपाने त्याने स्वतः जे काही केलं आहे, तेच देवाने स्वीकारावं. देवाने सुंता देण्याचा जो आदेश दिला, तो जणू अब्राहामाच्या या इच्छेचीच खात्री करत असल्यासारखा वाटतो की इश्माएलालाच तो वचनदत्त संतान ठरवेल. इश्माएल वयात आला होता, आणि मिसरी प्रथेनुसार, प्रौढत्वाच्या प्रवेशासाठी सुंता ही एक धार्मिक विधी मानली जात होती. देव अब्राहामाच्या मनात जे विचार आहेत, त्याच शब्दांत व्यक्त करतो जसं त्याने आदामाविषयी म्हटले होते, “मनुष्य आता आपल्यापैकी एक झाला आहे, बरं आणि वाईट जाणणारा.” सुंता ही कल्पना अब्राहामातून आली असावी, कदाचित हगारेच्या प्रभावामुळे. देव त्याच्या अविश्वासाला “मृत्यूच्या सेवेमुळे” उघड करतो आणि त्याच प्रक्रियेला विश्वासाचे चिन्ह बनवतो. एका प्रौढ पुरुषाने स्वतःच्या लिंगावर सुरी चालवून त्याचा एक भाग कापणे याहून अधिक मृत्यूची सेवा काय असू शकते?

मिसरमध्ये सुंता ही प्रौढत्व, शक्ती आणि कोणतीही तक्रार न करता मोठ्या वेदना सहन करण्याची क्षमता यांचे चिन्ह मानली जायची. ही एक रक्त-अर्पणाची प्रथा होती, जी मिसरी समाजाला एकत्र बांधून ठेवायची.

मानवाच्या अंतःकरणात आपण पाहतो की देवावर विश्वास ठेवण्यासाठी वेदना, रक्त आणि मृत्यू अशी एक भावना खोलवर रुजलेली आहे. यात आपल्याला पुन्हा एकदा वधस्तंभाचे प्रतीक दिसून येते. इथेही माणसाचा देवाविषयी वैरभाव प्रकट होतो की देव आपल्याला तेव्हाच स्वीकारतो, जेव्हा आपण आधी पीडित झालेलो असतो. पण देव आपल्या या वाकड्या कल्पनांशी संवाद साधतो आणि त्याच चिन्हाला जीवनदायी देणगीत रूपांतरित करतो.

या संदर्भात आपण पाहतो की जसं वधस्तंभावरील मृत्यू स्वीकारल्याशिवाय कोणीही देवाची क्षमा प्राप्त करू शकत नाही, तसंच अब्राहामाच्या काळात वधस्तंभाच्या काळाच्या पूर्वी देवाची क्षमा स्वीकारण्यासाठी सुंता आवश्यक होती. म्हणूनच जो कोणी सुंता करणार नाही, तो निवडलेल्या लोकांतून वेगळा केला जाईल. सुंता म्हणजेच जीवनाकडे नेणारा मार्ग ठरतो.

पण ह्या सगळ्यात देवाचे विचार कुठेच नाहीत. हे माणसाचे विचार आहेत. आणि देव माणसाला त्याच्या स्थितीत जिथे तो आहे तिथे भेटतो फक्त त्याला वाचवण्यासाठी. यामुळेच मोशेला आपल्या मुलाची सुंता करणे आवश्यक होते. त्याच्या परंपरेत हे न करणे म्हणजे संकट ओढवून घेणे, आणि जो इस्राएली आपल्या मुलाची सुंता करत नाही, त्याच्यावर देवाचा राग राहिल, अशी भावना होती.

सिप्पोराने मोशेला सुंता करू नये अशी विनंती केली होती, म्हणून मोशेने हा विधी पुढे ढकलला. आणि त्यामुळे त्याने जे त्याच्या पूर्वजांनी पिढ्यानपिढ्या केले होते, ते थांबवले. त्याच्या मनात एक दाट भीती आणि स्वतःबद्दलचा दोष वाढत चालला होता की आपण देवाची अपेक्षा पूर्ण केली नाही, आणि त्यामुळे आपला मृत्यू होऊ शकतो.

मोशेला या भीतीतून मुक्त करण्यासाठी, प्रभु त्याच्याच मनातल्या विचारांसमोर त्याला उभं करतो जे विचार मोशेच्या लक्षातही आले नव्हते. देव अगदी तशाच स्वरूपात प्रकट होतो, जसं मोशे त्याला स्वतःच्या मनात पाहत होता. देव मोशेच्या पपांना वाढू धरतो, जेणेकरून त्याच्यावर कृपा आणखी अधिक प्रमाणात प्रकट होऊ शकेल.

एकदा सिप्पोराने त्यांच्या मुलाचे सुंता केल्यावर, मोशेला देव आपल्याला ठार मारेल अशी जी भीती होती, ती नाहीशी झाली आणि मग तो निर्भितपणे मिसराला जाऊन प्रभूचे कार्य करू शकला.

आपल्या स्वर्गातील पित्याची आपल्यावरील किती अपार सहनशीलता आहे! तो आपल्या विचित्र, मूढ आणि मूळतः मूर्तिपूजक कल्पनांपर्यंत स्वतः झुकून येतो आपल्या संघर्षांमध्ये आपल्याशी समेट करून घेतो म्हणजे आपण त्याच्या प्रेमावर, आणि संरक्षणावर आणखी विश्वास ठेवू शकू!

चला, या कथेमध्ये आपण वापरलेल्या साधनांचे थोडक्यात उजळणी करूया.

साधनाचा प्रकार	विश्लेषण
१. कुटुंब	मोशेच्या कुटुंबाला फक्त सुंता पूर्ण करण्याच्या अटीसाठी नवरा आणि वडील गमवावा लागणार होता. ही बाब फार गंभीर प्रश्न निर्माण करते. जर देव आपल्या मुलांना सुंता केलेले पाहू इच्छित होता, तर त्याने त्यांना तसंच निर्माण का केले नाही? शरीराच्या सर्वात नाजूक भागावर सुरी चालवून वेदना का द्यावी लागावी?
२. सुवार्तेचा स्वभाव	येशूने कधीही कुणाला धमकावलं नाही की सुंता न केल्यास तो त्याला ठार मारेल. येशूच्या सेवेमुळे सुंता अनावश्यक झाली.
३. वैरभाव	मोशेला वाटत होते की जर त्याने जे योग्य आहे ते केलं नाही, तर देव त्याला इजा पोहोचवेल ही त्याच्या मनातील भीती होती.
४. दोन आरसे	देव मोशेच्या मनातील विचार बाहेर आणतो देव अगदी तसाच प्रकट होतो, जसं मोशे त्याची कल्पना करत होता. यामुळे सिप्पोरावर त्या कृतीसाठी दबाव येतो. पण तिचे शब्द सूचित करतात की तिने ते मनापासून केले नाही, तर केवळ तणावाखाली.
५. देवदूतांचे कुंपण	ही बाब या कथेसाठी लागू नाही.
६. पृथ्वीवरील शाप	ही बाब या कथेसाठी लागू नाही.

७. प्रक्षेपण	मोशेने जेव्हा कल्पना केली की देव त्याला ठार मारेल किंवा मिसरमध्ये ठार मारेल, तेव्हा त्याने मानवी विचारसरणी देवावर लादली म्हणजेच आज्ञाभंगासाठी मृत्यूदंड मिळतो, ही माणसांची कल्पना देवावर प्रक्षेपित केली.
८. दोन करार	देव, किंवा देवदूत, जेव्हा मोशेला प्रकट झाले, तेव्हा तो अनुभव मोशेसाठी “मृत्यूची सेवा” होता. या माध्यमातून देवाने मोशेच्या भीतीमधील मूळ विचार त्याच्यासमोर आणले, जेणेकरून त्याला त्या भीतीवर मात करता यावी.
९. खरा वधस्तंभ	ख्रिस्त आपल्या अंतःकरणात जखमी होतो कारण मोशे असा विश्वास ठेवतो की फक्त एका विधीच्या अभावामुळे देव त्याला ठार मारेल. हा विचारच ख्रिस्ताच्या प्रेमाच्या आणि त्यागाच्या तत्वाला छेद देतो.

कालवरी आणि सर्पाची काठी

मिसरमधील संकटांच्या गोष्टीचा उपयोग दडपशाही आणि छळ सहन करणाऱ्या ख्रिस्तींसाठी नेहमीच एक प्रकारचा बळ देणारा संदेश म्हणून केला गेला आहे. बायबलमधील देवापुढे एका सांसारिक (जागतिक) राजाचा झालेला अपमान ही गोष्ट ख्रिस्ती विश्वासणाऱ्यांना आशा देते की त्यांचे दुःख व्यर्थ जाणार नाही, आणि जर देवाच्या शत्रूंनी शरणागती पत्करली नाही, तर त्यांचा अभिमान खचवला जाईल आणि त्यांचा नाश होईल. स्पर्जनसारख्या उपदेशकांसाठी ही गोष्ट एक प्रभावी आणि जोशपूर्ण आवाहन ठरले विशेषतः त्यांच्यासाठी ज्यांनी अजून ठामपणे येशूला आपले हृदय देण्याचा निर्णय घेतलेला नाही.

परमेश्वर यहोवा स्वतः मोशेद्वारे जे बोलला जर ते मी हे बोलू शकलो, तर त्यांचं म्हणणं असं असले असते - “इब्रियांचा देव यहोवा म्हणतो, तू माझ्यासमोर स्वतःला नमवायला अजून किती वेळ घेणार आहेस? माझ्या लोकांना सोड, जेणेकरून ते माझी सेवा करू शकतील.” देव, एक सार्वभौम देव म्हणून फाअरोशी बोलतो आणि म्हणतो: “तू माझ्याशी पंगा घेण्यात काहीच अर्थ नाही. एखादा पतंग जसा ज्वालांपुढे उभा राहू शकत नाही, तसाच तुझाही प्रयत्न व्यर्थ आहे. तू तुझा तो छोटासा हात माझ्याविरुद्ध उंचावतो आहेस काय? तुला माझ्या सामर्थ्याची पूर्ण कल्पनाच नाही. मी तुला त्याची फक्त एक झलक दाखवली आहे. पण अजूनही माझ्या मागे भयानक अशी संकटांची रांग उभी आहे, जी मी आणू शकतो आणि शेवटी तुला माझ्यापुढे मान झुकवावीच लागेल.” आणि भावांनो व बहिणीनो, तुम्हाला माहितीच आहे की शेवटी फाअरोला यहोवापुढे झुक्यालाच लागलं. रात्रीच्या अंधारात त्याच्या सामर्थ्याचं पहिलं फळ त्याचा पहिला मुलगा मृत्युमुखी पडला, आणि राजवाड्यापासून ते संपूर्ण मिसरभर विलाप ऐकू येऊ लागला.

आणि तरीही फाअरो म्हणतो, “मी पाठलाग करीन, पकडीन, आणि लुट वाटून घेईन. माझी लालसा त्यांच्यावर भागवीन. मी तलवार उपसतो माझा हात त्यांना नष्ट करील!” तो प्रभूच्या लोकांच्या मागे वेड्यासारखा पळत सुटतो पण तुम्हाला माहिती आहे, पुढे काय झालं: “फाअरो आपल्या रथांसह आणि घोडेस्वारांसह समुद्रात उतरला, आणि परमेश्वराने समुद्राचं पाणी परत आणून त्यांच्या वर ओतले.” आणि त्यानंतर मरीयमचा स्तोत्रगान ऐकू आला: “यहोवाचे गाणे गा, कारण त्याने महाकीर्ती प्राप्त केली आहे; घोडे आणि त्यांचे स्वार त्याने समुद्रात फेकून दिले आहे.” पाण्याच्या लाटा फाअरोला वाहून नेत असताना, त्या गर्विष्ठ राजाला फार उशीराने कळले की एका अमर्याद, सर्वशक्तिमान देवाविरुद्ध उभं राहणं म्हणजे मूर्खपणाचे शिखर होय.

आणि म्हणून मी तुम्हा सर्व भाऊ-बहिणींना सांगतो की जे आज देवाच्या विरोधात उभे आहात ते तुम्ही झुकाल, किंवा मोडून टाकले जाल! देव जिवंत आहे, आणि त्याच्यापुढे पश्चात्तापाने झुकणे किंवा त्याच्या कोपाच्या दिवशी चिरडून टाकले जाणे ह्या दोनच निवड आहेत. आम्ही जेव्हा तुम्हाला देवाच्या दयेबद्दल सांगतो, तेव्हा असं समजू नका की आम्ही एखाद्या तुमच्यासारख्या माणसासारखे बोलतोय जणू काही देवच तुमच्यापासून घाबरलेला आहे! तुम्ही तुमच्या ताकदीबद्दल बोलता काय? तो सर्वशक्तिमान आहे! आणि तुमचं काय? तुमचा श्वास फक्त नाकपुड्यांमध्ये आहे, आणि परमेश्वर फक्त एका क्षणात तो थांबवू शकतो. तुम्ही जागीच पडू शकता, जसं कित्येकजण आधी पडले आहेत. जर तुम्ही त्याच्या अधीन झालात नाही, तर तो तुमच्याविना देखील अनंत गौरवाने भरलेला आहे! आणि जर तुम्ही त्याच्याविरुद्ध बंड कराल, तर त्याच्या राज्याच्या सार्वभौमतेवर त्याचा काहीच परिणाम होणार नाही. एखाद्या पाण्याच्या थेंबाने जर इंग्लंडच्या खडकांना हलवता येत नाही, तर तुम्ही काय परमेश्वराच्या तेजोमय सत्तेला हादरवू शकता? — चार्ल्स स्पर्जन The Question Between the Plagues

सामान्यतः ही गोष्ट जशी समजली जाते, त्यानुसार दर वेळी जेव्हा मोशे आपली काठी हवेत उंचावतो, तेव्हा मिसरावर एक नवे संकट कोसळते ज्याद्वारे विध्वंस आणि उध्वस्तता निर्माण होते. ही संकटं हळूहळू अधिक तीव्र होत जातात, जणू काही देव स्वतः फाअरोचा गळा अधिकाधिक घट्ट दाबतोय, जोपर्यंत तो इस्राएलला सोडून देण्याची देवाची आज्ञा मानत नाही.

अंतिम पीडा ही अशी बाब आहे की, जी एकदा कानावर पडली की मनातून जातच नाही म्हणजे प्रथम जन्मलेल्यांचा मृत्यू कल्पना करा मिसरमधल्या मातांनी आपल्या प्रथम जन्मलेल्या थंड, प्राणहीन देहावर वाकून जो हंबरडा फोडला असेल, तो आक्रोश... त्या वेदना... केवळ इतक्याच "दोषा" साठी की त्या मुलाचा जन्म प्रथम झाला होता!

शेवटी, देवाकडून येणाऱ्या या एकामागून एक जीवघेण्या संकटांनी दबून फाअरो माघार घेतो आणि इस्राएलाला मुक्त करतो. पण त्याचं मन पुन्हा बदलतं, तो त्यांच्या पाठलाग करायला निघतो आणि स्वतः सोबत त्याच्या संपूर्ण दुष्ट सैन्याला समुद्रात बुडून नष्ट होतो. अशा प्रकारे इस्राएली लोकांची खरी मुक्तता होते. इस्राएलाचे लोक आपल्या देवाची स्तुती एक योद्धा देव म्हणून करतात:

परमेश्वर रणवीर आहे; याव्हे हे त्याचे नाव. फारोचे रथ व त्याची सेना ही त्याने समुद्रात टाकून दिली आहेत; त्याचे निवडक सरदार तांबड्या समुद्रात बुडाले आहेत. गहिऱ्या जलांनी त्यांना गडप केले आहे; ते दगडाप्रमाणे समुद्राच्या तळाशी गेले आहेत. हे परमेश्वरा, तुझा उजवा हात बळाने प्रतापी झाला आहे; हे परमेश्वरा, तुझा उजवा हात शत्रूला चिरडून टाकतो. निर्गम १५:३-६

पण आता थोड थंबून आपण येशूच्या चेहऱ्याकडे बघतो आणि विचार करतो, आपण ही गोष्ट खरोखर योग्य प्रकारे समजून घेत आहोत काय? जुन्या करारातील ही गोष्ट जसजशी उलगडते, तसतसा देव आपल्याला युद्धखोर, कठोर, आणि विरोध करणाऱ्यांमध्ये भीती पसरवणारा वाटतो.

इस्राएल देवाची स्तुती करतो की तो आपल्या शत्रूंना ठेचतो, पण येशू म्हणतो की देव आपल्या शत्रूंवर प्रेम करतो. आणि जर आपल्याला खरोखर देवाची मुले व्हायचं असेल, तर आपल्यालाही आपल्या शत्रूंवर प्रेम करावंच लागेल.

‘आपल्या शेजाऱ्यावर प्रीती कर व आपल्या वैन्याचा द्वेष कर,’ असे सांगितले होते, हे तुम्ही ऐकले आहे. मी तर तुम्हांला सांगतो, तुम्ही आपल्या वैन्यांवर प्रीती करा, [जे तुम्हांला शाप देतात त्यांना आशीर्वाद द्या, जे तुमचा द्वेष करतात त्यांचे बरे करा] आणि जे तुमचा छळ करतात [व तुमच्या पाठीस लागतात] त्यांच्यासाठी प्रार्थना करा. अशासाठी की, तुम्ही आपल्या स्वर्गातील पित्याचे पुत्र व्हावे; कारण तो वाइटांवर व चांगल्यांवर आपला सूर्य उगववतो आणि नीतिमानांवर व अनीतिमानांवर पाऊस पाडतो. मत्तय ५:४३-४५

येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहिल्यावर, निर्गमाच्या पुस्तकातील या गोष्टीशी एक तात्काळ विरोधाभास जाणवतो. एखाद्याला ठेचून टाकणे आणि त्याच वेळी त्यांच्यावर प्रेम करणे हे दोन्ही एकत्र कसं शक्य आहे? काय आपण थोडं प्रेम करायचं, आणि मग जर त्यांनी ऐकले नाही तर त्यांना नष्ट करायचं? हा विरोधाभास आपण कसा समजून घ्यायचा? पुन्हा विचारूया की: येशूने कधी कुणावर संकट आणली होती काय? येशूने इस्राएलावर अत्याचार करणाऱ्या रोमन सैनिकांच्या मुलांना मारलं होते काय? ह्या प्रश्नांची उत्तरं स्पष्ट आहेत: नक्कीच, नाही!

येशूचे जीवन किती अमूल्य आहे कारण जुन्या करारातील अशा कथांमधून मार्ग शोधताना तोच आपला मार्गदर्शक आहे, विशेषतः निर्गमातील संकटांच्या या कथेत देवाच्या स्वभावाचा जो चेहरा उभा राहतो, तो येशूच्या शुभवर्तमानामधील प्रेमळ आणि क्षमाशील चेहऱ्याशी पूर्णपणे जुळत नाही, आणि म्हणूनच आपण ह्या दोन चेहऱ्यांमध्ये एकरूपता कशी साधता येईल हे शोधणं आवश्यक ठरते.

ही प्रक्रिया सोपी नाही, पण आदाम, काईन व हाबेल, जलप्रलय, आणि सोदोम-गमोराच्या कथा आपण आधी पाहिल्या आहेत, त्यातून मिळालेल्या तत्वांचा आधार घेत आपण मिसरमधील पिडांकडे समजून घेण्यासाठी पुढे जाऊ शकतो. पण यासाठी आपल्याला देवदूतांचे कुंपण ह्या साधनाचे कार्य हे कसे कार्यरत होते हे अधिक सखोलपणे पाहवं लागेल, जेणेकरून ही गोष्ट आणि येशूचा सौम्य स्वभाव यांच्यातील दरी भरून काढता येईल. ही कथा समजून घेण्यासाठी अधिक परिश्रम घ्यावे लागणार आहेत, पण यामुळे आपण आपल्या चेहऱ्यावरून अज्ञानाचा पडदा दूर करण्याचं कौशल्य अधिक शिकू आणि हेच आपल्याला परमेश्वराच्या खऱ्या स्वरूपाच्या जवळ आणेल.

आता आपण पाहतो की दहा पिडांपैकी नऊ पीडा ह्या नैसर्गिक आपत्तींच्या स्वरूपात होती. हे लक्षात घेताच लगेच आठवते की आदामाच्या पापामुळे जमिनीवर आलेले काटे आणि गवत यांचा शाप. देवाने काईनालाही सांगितले होते की, “पृथ्वीच तुझ्याविरोधात तुझा शाप बनेल.” म्हणून आपण एक अगदी साधा प्रश्न विचारतो: मिसरमधील लोक काही अशा गोष्टी करत होते काय, ज्या नैसर्गिक आपत्ती ओढवण्याचे कारण बनू शकतील?

मोशेच्या काळाच्या काही शतकांपूर्वी, एक भयंकर दुष्काळ मिसर, कनान आणि त्याच्या आजूबाजूच्या प्रदेशांवर आला होता. हीच ती वेळ होती जेव्हा योसेफ मिसरमध्ये फारोच्या अधीन असलेला शासक झाला होता. त्या काळात कनान व मिसरमधील लोकांनी स्वर्गातील खऱ्या देवाची उपासना केली नव्हती. ते देवाचे शब्दाथ पाळत नव्हते, आणि त्याच्या आज्ञा अंमलात आणत नव्हते. पावसाचा आशीर्वाद हा देवाच्या आज्ञा पाळण्याशी संबंधित आहे, आपण हे खालील वचनामधून स्पष्टपणे पाहू शकतो:

तुम्ही आपणासाठी मूर्ती करू नका, तसेच कोरीव मूर्ती किंवा स्तंभ आकृती कोरलेला पाषाण पूजा करण्यासाठी आपल्या देशात, उभारू नका कारण मी परमेश्वर तुमचा देव आहे. तुम्ही माझ्या पवित्र विसाव्याच्या दिवसाची पवित्र शब्दाथांची आठवण ठेवून तो पाळावा आणि माझ्या पवित्र स्थानाविषयी आदर बाळगावा. मी परमेश्वर आहे. तुम्ही आठवण ठेवून माझ्या नियमाप्रमाणे चालावे व माझ्या आज्ञा पाळाव्या, तुम्ही असे कराल तर मी तुमच्यासाठी योग्य वेळी पाऊस पाडून; जमीन आपले पीक देईल व मळ्यातील झाडे आपापली फळे देतील. लेवीय २६:१-४

मूर्तिपूजक राष्ट्रांवरही पाऊस पडतो कारण देवाची दया ही चांगल्यांवर आणि वाईटांवर दोघांवरही आहे. पण अशा मूर्तिपूजक राष्ट्रांवर तो पाऊस योग्य वेळी येत नाही. जेव्हा देवाचे लोक अशा अविश्वासी प्रदेशांत राहतात, तेव्हा त्यांच्यावरही त्याच हवामानाचा, त्याच नैसर्गिक घटनांचा परिणाम होतो. ही गोष्ट अनेक कारणांपैकी एक आहे विश्वास न ठेवणाऱ्या, दुष्टतेने भरलेल्या मोठमोठ्या शहरांमध्ये राहणे अडचणी घेऊन येतात.

मिसर व कनानमधील सात वर्षांचा दुष्काळ ही केवळ एक नैसर्गिक घटना नव्हती ती एक चेतावणी होती. अद्याप अधिक भयंकर आपत्ती येणार होत्या, कारण या राष्ट्रांनी स्वर्गातील खऱ्या देवाचा सन्मान केला नव्हता, त्याचे रक्षण स्वीकारले नव्हते, आणि त्याच्या आज्ञा व नियम पाळले नव्हते. देवाच्या नियमांचे उल्लंघन शेवटी पर्यावरणावर परिणाम करते. देव हे परिणाम मागे पकडून ठेवत होता, पण सतत नकार दिला गेल्यावर, देव जबरदस्तीने आपली दया लावत नाही. म्हणूनच आपण विचारतो:

मिसरी लोक असं काय करत होते, ज्याचा त्यांच्या जमिनीवर नकारात्मक परिणाम होत होता? ते आपल्याच देवतांचे अनुकरण करत होते. मिसरमध्ये अनेक देव होते, पण मिसरी लोकांचा पहिला आणि सर्वांचेच देव होता 'आतुम'.

सुरुवातीला काहीच नव्हते म्हणजे नुन एक अथांग, अस्तित्वापूर्वीचं जल. त्या नुनमधून एक मातीचा उंचवटा वर आला, आणि त्यावर आतुम (Atum) नावाच्या देवतेने स्वतःच स्वतःची निर्मिती केली. आतुमने आपल्या तोंडातून थुंकी टाकून शू - म्हणजे हवा आणि तेफनुत - म्हणजे ओलावा यांना जन्म दिला. मात्र ही दोन संतती त्याच्यापासून वेगळी झाली आणि त्या अंधाऱ्या शून्यात हरवून गेली, मग आतुमने त्यांचा शोध घेण्यासाठी आपला "डोळा" पाठवला जो नंतर "रा चा डोळा" म्हणून ओळखला गेला आणि मिसरी देवतांमध्ये अनेक वेळा वापरला गेला. जेव्हा शू आणि तेफनुत सापडले, तेव्हा आतुमने शूचे नाव "जीवन", आणि तेफनुतचं नाव "व्यवस्था" ठेवले, आणि त्या दोघांना एकमेकांमध्ये गुंफून टाकले.

आतुम थकला होता आणि त्याला विश्रांतीसाठी एक जागा हवी होती, त्यामुळे त्याने आपल्या मुलगी तेफनुतला चुंबन दिले आणि त्यामुळेच पहिली मातीची टेकडी लुनु नुनच्या जलातून वर आली. शू आणि तेफनुतने मिळून पृथ्वी 'गेब' आणि आकाश 'नुत' यांना जन्म दिला. गेब आणि नुतने मग पुढे ओसिरीस, आयसिस, सेट, नेफथीस आणि मोठा होरस यांना जन्म दिला. या कथांच्या नंतरच्या आवृत्त्यांमध्ये असं सांगितलं जातं की आतुमने स्वतःशी हस्तमैथुन करून शू आणि तेफनुतची निर्मिती केली. नंतर त्याने गेब आणि नुत यांना एकमेकांपासून वेगळं केलं, कारण ते सतत एकमेकांशी संभोग करत होते आणि तो त्यावरून ईर्ष्यावाण होत असे.

आतुमच्या सृजनशीलतेला दोन बाजू होत्या निर्मिती आणि विनाशक. बुक ऑफ द डेड (मृतांच्या पुस्तकात) आतुम ओसिरीसला सांगतो की, तो अखेरीस संपूर्ण जग नष्ट करेल आणि ते सर्व काही पुन्हा त्या आदिम जलामध्ये नुनमध्ये बुडवून टाकेल जसं की सुरुवातीला काहीच नव्हते. त्या अस्तित्वहीनतेमध्ये, फक्त आतुम आणि ओसिरीस सर्पाच्या रूपात वाचतील.¹²

'तुम्ही जे पाहता, त्यासारखेच तुम्ही बनता' ह्या तत्वावर विचार केल्यास, सृष्टीसाठी प्रमुख देवतेने हस्तमैथुन केले अशी श्रद्धा ठेवणाऱ्या संस्कृतीवर त्याचा काय परिणाम होईल, हे समजणे फारसं कठीण नाही. आयसिस आणि ओसिरीस हे भाऊ-बहिण असून त्यांनी एकमेकांशी लग्न केलं, ही कल्पनाही रक्तसंबंधातील विवाहाचे एक उदाहरण बनते. सामान्य जनतेत अशा विवाहाची प्रथा नसेल, पण राजघराण्यांमध्ये मात्र रक्तसंबंधीय विवाह नियमित होते. यात अजून भर म्हणून, निर्मिती करणारा देव स्वतः आपल्या दोन मुलांच्या सततच्या लैंगिक संबंधांवरून ईर्ष्यावान होतो, ही गोष्ट जर एखाद्या संस्कृतीने देवविषयी खरी मानली, तर त्या समाजातील लैंगिक भ्रष्टाचार अपरिहार्य ठरतो. मिसरी संस्कृतीत जरी व्यभिचाराला (बायको अथवा नवऱ्याशिवाय इतराशी संबंध) नकारात्मक मानले जात होते, तरी लग्नाआधी लैंगिक संबंध अगदी सामान्य गोष्ट होती, आणि कुवारपणाला कोणतंही धार्मिक किंवा सामाजिक महत्त्व दिलं जात नव्हते.

इतकंच नव्हे तर, गर्भपात केला जात असल्याचे ऐतिहासिक पुरावे उपलब्ध आहेत, तसंच त्यांच्या शिल्पांमध्ये व चित्रांमध्ये अश्लीलता म्हणजेच एक प्रकारचं प्राचीन पोर्नोग्राफिक साहित्यही सापडतात.

आपल्याला मिसरमधील लोकांच्या लैंगिक जीवनशैलीबाबत कोणतीही शंका ठेवायची गरज नाही, कारण देव स्वतः इस्राएली लोकांना सांगतो की "तुम्ही मिसरमधील लोक जसे वागत होते, तसे तुमचे लैंगिक वर्तन नसावे", हे तो त्यांना मिसरमधून बाहेर काढल्यानंतर स्पष्टपणे समजावतो.

"इस्राएल लोकांना सांग की, मी परमेश्वर तुमचा देव आहे. तुम्ही ज्या मिसर देशात राहत होता तेथील चालीरीतींना अनुसरून चालू नका; तसेच ज्या कनान देशात मी तुम्हांला घेऊन जात आहे, तेथील चालीरीतींना अनुसरून चालू नका व तेथील विधींप्रमाणे चालू नका. लेवीय १८:२-३

या अध्यायाच्या उर्वरित भागात नमूद केलेल्या कृतींवरून आपल्याला समजते की मिसरी आणि कनानी लोक काय करत होते:

¹² <https://ancientegyptonline.co.uk/atum/>

१. नातलगंसासोबत लैंगिक संबंध – लेवीय १८:६-१७
२. बहुपत्नीत्व – लेवीय १८:१८
३. स्त्रीच्या मासिक पाळीच्या काळात लैंगिक संबंध ठेवणे – लेवीय १८:१९
४. व्यभिचार इतरांच्या जोडीदाराशी लैंगिक संबंध ठेवणे – लेवीय १८:२०
५. लेकरांचा देवासाठी अर्पण म्हणून जिवंत बळी देणे – लेवीय १८:२१
६. समलैंगिकता – लेवीय १८:२२
७. प्राण्यांशी लैंगिक संबंध ठेवणे – लेवीय १८:२३

जसे आपण याआधी कथन केले आहे, या गोष्टींमुळेच पृथ्वीवर नैसर्गिक आपत्ती येतात.

अशाप्रकारे स्वतःला अशुद्ध करून घेऊ नका; कारण जी राष्ट्रे मी तुमच्यासमोरून बाहेर घालवून देणार आहे, तेथील लोकही अशाच कृत्यांनी अशुद्ध झाले. 25 त्यांचा देश भयंकर भ्रष्ट झाला आहे, म्हणून त्यांच्या दृष्टीतुमळे मी त्यांचा समाचार घेत आहे व तो देश आपल्या रीतिवाशांचा त्याग करित आहे. लेवीय १८:२४-२५ (IRVMAR)

मी हे वचन इंडियन रीवाइज्ड मराठी वर्जन बायबलमधून (IRVMAR) कथन करतोय, कारण त्यात स्पष्ट दाखवले आहे की भूमी स्वतः तिचे रहिवासी ओकून टाकते.

या सर्व पातकी कृत्यांमध्ये जर आपण इस्राएली लोकांवर झालेल्या गुलामगिरीचाही विचार केला, ज्यात हत्याकांड, मारहाण आणि क्रूरता तब्बल दोनशे वर्षांहून अधिक काळ चालली, तर हे स्पष्ट होते की पृथ्वी तिच्या रहिवाशांना ओकून टाकण्यासाठी तयार झाली होती. जसं महापुराच्या वेळी घडले,

तसंच देवाला मिसराचाही अंत दिसून येत होता, कारण त्यांच्या सगळ्या विकृत कृत्यांमुळे त्यांच्या अधर्माचा आक्रोश देवापर्यंत पोहचला होता.

देवाने पृथ्वीकडे अवलोकन केले तर पाहा, ती भ्रष्ट होती; कारण पृथ्वीवरील सर्व प्राणिमात्रांनी आपली चालचलणूक बिघडवली होती. मग देव नोहाला म्हणाला, “सर्व प्राण्यांचा अंत करण्याचे माझ्या मनात आले आहे, कारण त्यांच्यामुळे पृथ्वीवर जाचजुलूम माजला आहे. पाहा, मी पृथ्वीसह त्यांचा नाश करीन. उत्पत्ती ६:१२-१३ (MARVBSI)

महापुरांच्या वेळी जसं देवाने पृथ्वीला तिच्या रहिवाशांना ओकून टाकू दिले, तसेच आता मिसरमध्येही होणार होते. मात्र, यावेळी सुरक्षिततेचं साधन म्हणजे मोशे आणि अहरोन यांना दिलेल्या देवाच्या आज्ञांचे पालन करणे होते. जसं नोहाने पूर्वसूचना दिली, तसेच मोशेनेही लोकांना सांगितले की संकट येणार आहे. मात्र या वेळेस असा भास होतो की, मोशेच जणू देवाच्या वतीने हा नाश घडवत आहे.

साधनपेटीमधील कौटुंबिक तत्त्व हे आपल्याला सतत आठवण करून देते की देवाने मिसरमधील आपल्या मुलांवर प्रेम केले. त्याला त्यांना नष्ट करायचे नव्हते; तर त्यांना वाचवायचे होते. पण फारोशी देव कसा बोलेल, जेव्हा फारोला देवाच्या मार्गाची काहीच ओळख नव्हती? देव केवळ अशा प्रकारेच त्याच्याशी बोलू शकत होता, जसा तो समजू शकेल. मिसरवासी देवाच्या आज्ञा पायाखाली तुडवत जगत होते. योसेफामुळे त्यांनी खऱ्या देवाची थोडीफार ओळख करून घेतली असावी, कारण देवानेच योसेफाला त्यांच्याकडे पाठवले होते. पण त्यांनी त्या प्रकाशाला नाकारले आणि शेवटी स्वतःवरच आपत्ती ओढवून घेतली.

आपला स्वर्गीय पित्याची इच्छा असती तर पृथ्वीवर साठवलेली विनाशाची वारे मोकळी करून तो सर्व नष्ट करू शकला असता, पण अशाही वेळी त्याला इतकंच वाटत होते की किमान काही लोक तरी त्यांच्या चुकीची जाणीव करून घेतील, पश्चात्ताप करतील आणि प्रकाशाकडे वळतील.

काठीतून सर्प निर्माण होणं हे एक थेट आणि अर्थपूर्ण संकेत होता. फारोला आपल्याच देशाच्या एका पुराणकथेविषयी माहिती होती ज्यात त्यांचा निर्माता देव आतुम संहार घडवून आणल्यानंतर सर्पाच्या रूपात पाण्यात विलीन होतो. फारोला यातून काहीतरी संदेश मिळायला नको होता काय?

देव फारोला थेट असं सांगू शकत नव्हता की “माझ्या प्रिय मुला, तुझ्या राष्ट्राची जीवनशैली तुला नाशाच्या वाटेवर नेत आहे. कृपया पश्चात्ताप कर, माझ्याकडे परत ये. मी तुला क्षमा करीन आणि तुझ्या भूमीला आरोग्य देईन.” फारोला समजेल अशा भाषेतच देवाला बोलावे लागले. देव फारोच्या स्वतःच्या विचारांचे प्रतिबिंब त्याच्यासमोर ठेवत होता, या आशेने की तो अब्राहामप्रमाणे, आपल्या चुकीच्या समजुतीमधूनच योग्य दिशेने तो वळेल. त्यामुळे मिसरवर येणाऱ्या संकटाची तीव्रता काही अंशी तरी कमी होईल.

काठीचे सर्पामध्ये रूपांतरित होण्याचे खूप खोल अर्थ आहे. या संदर्भात आपण पुन्हा एकदा प्रकटीकरण ह्या पुस्तकात पाह्या, जिथे लिहिले आहे की ख्रिस्त आध्यात्मिकदृष्ट्या सदोम आणि मिसरमध्ये वधस्तंभावर खिळविला गेला.

आणि आध्यात्मिक दृष्टीने सदोम व मिसर म्हटलेले असे जे मोठे नगर, आणि ज्यात त्यांच्या प्रभूला वधस्तंभावर खिळण्यात आले होते त्याच्या रस्त्यावर त्यांची प्रेते पडून राहतील. प्रकटी ११:८

ख्रिस्त मिसरमध्ये खिळविला गेला. मिसरमध्ये इस्राएलाने ज्या कठोर जुलमाचा सामना केला, त्यातून ख्रिस्तही व्यथित झाला. सदोमासारखेच लैंगिक विकृती आणि बालबलिदान मिसरमध्ये होत होते ते पाहूनही ख्रिस्त वेदनेने छळला गेला. पण ख्रिस्ताच्या मनाला सगळ्यात अधिक क्लेश झाला, तो म्हणजे जेव्हा मिसर नष्ट झाले आणि त्यात असंख्य माणसे आणि प्राणी मारले गेले. ही त्याच्यासाठी एक असह्य यातना होती कारण तो आपल्या प्रत्येक मुलावर अपार प्रेम करत असतो, अगदी प्रत्येकावर.

जसा मोशेने अरण्यात सर्प उंच केला होता तसे मनुष्याच्या पुत्रालाही उंच केले पाहिजे; योहान ३:१४

या पदाचा मूळ अर्थ असा आहे की जेव्हा मोशेने पितळाचा सर्प तयार करून तो खांबावर उंच धरला, तेव्हा जो कोणी त्या सर्पाकडे पाहील, त्याला जीवदान मिळेल. ख्रिस्ताने स्वतःची तुलना त्या खांबावर उचलण्यात आलेल्या सर्पाशी केली. पण या घटनेला आणखी एक खोल अर्थही आहे की जंगलात जेव्हा मोशेने सर्पाची शेपटी पकडली आणि त्याला उचलले, तेव्हा तो पुन्हा काठीत बदलला (निर्गम ४:४). काय इथे काही खोल संबंध असू शकतो काय?

मोशेने केलेला प्रत्येक चमत्कार आणि प्रत्येक पीडा ही त्या काठीद्वारेच घडली होती ही तीच काठी होती जी एकदा सर्पात रूपांतरित झाली होती:

सकाळी फारोकडे जा; तो नदीकडे जाईल तेव्हा ज्या काठीचा साप बनला होता ती हातात घेऊन नील नदीच्या काठावर त्याच्या भेटीस उभा राहा. निर्गम ७:१५

फारोला मोशे व अहरोन यांच्या हातातील काठीचे अर्थ समजत होते, कारण त्याने स्वतः पाहिले होते की ती काठी सर्पात बदलली आणि पुन्हा काठीत परतली.

मग मोशे व अहरोन ह्यांनी फारोजवळ जाऊन परमेश्वराच्या आज्ञेप्रमाणे केले; अहरोनाने आपली काठी फारो व त्याचे सेवक ह्यांच्यापुढे टाकली तेव्हा तिचा साप झाला. निर्गम ७:१०

आपल्याला पहिल्या पिंडामध्ये हे स्पष्टपणे दिसून येते की, जी काठी उचलली गेली, तीच ती काठी होती जी आधी सर्पात रूपांतरित झाली होती.

तेव्हा मोशे व अहरोन ह्यांनी परमेश्वराच्या आज्ञेप्रमाणे केले; त्याने काठी उचलून फारोच्या व त्याच्या सेवकांच्या समक्ष पाण्यावर मारली तेव्हा नदीतल्या सर्व पाण्याचे

बायबलमध्ये काठी हे ख्रिस्ताचं एक प्रतीक म्हणून वापरले गेले आहे.

इशायाच्या बुंध्याला धुमारा फुटेल; त्याच्या मुळांतून फुटलेली शाखा फळ देईल; परमेश्वराचा आत्मा, सुज्ञानाचा व समजस-पणाचा आत्मा, सुसंकल्पाचा व सामर्थ्याचा आत्मा, परमेश्वराच्या ज्ञानाचा व भयाचा आत्मा त्याच्यावर राहील. परमेश्वराचे भय त्याला सुगंधमय होईल. तो डोळ्यांनी पाहील तेवढ्यावरूनच न्याय करणार नाही. कानांनी ऐकेल तेवढ्यावरूनच तो निर्णय करणार नाही; तर तो दुबळ्यांचा न्याय यथार्थतेने करील, आणि पृथ्वीवरील दीनांच्या वादाचा यथार्थ निर्णय करील; तो आपल्या मुखरूप वेत्राने पृथ्वीला ताडन करील, आपल्या मुखाच्या फुंकराने दुर्जनांचा संहार करील. यशया ११:१-४

पिडांच्या गोष्टीमुळे आपल्याला येशूने म्हटलेले शब्द आठवतात जसे मोशेने सर्पांना उंच केले, त्याचप्रमाणे ख्रिस्तालाही उंच केले पाहिजे याचा अर्थ त्याचे वधस्तंभावर खिळल्या जाण्याशी आहे.

मग आपण ह्या वधस्तंभाच्या प्रतीकाचा संबंध मोशेने काठी उचलून मिसरावर विनाश ओढवून आणल्याशी कसा जोडायचा? प्रथम, जेव्हा येशू वधस्तंभावर मरण पावला, तेव्हा बहुतेकांचा असा समज आहे की देवाच्या न्यायाची तृप्ती व्हावी म्हणून देवाने हा बलिदान मागितला होता. पण खरी गोष्ट अशी आहे की येशूला देवाने प्रेरित केलेल्या लोकांनी बळी दिले नव्हते, तर पापी लोकांनी केवळ त्याला संपवण्यासाठी त्याचा खून केला. त्याचप्रमाणे, जरी असे दिसते की मिसरमध्ये नाश करणारे कार्य देव स्वतः करत आहे, तरी प्रत्यक्षात ते पापी लोकांचे काम होते ज्यांनी पृथ्वीवर विनाश घडवून आणला होता, आणि त्यांना पडलेल्या स्वर्गदूतांची मदत होती.

दुसरं म्हणजे, आपण आधीही स्पष्ट केल्याप्रमाणे, सर्व जीवन हे पित्यापासून ख्रिस्तामार्फत येते. पण ज्यांना देवाने तारणासाठी बोलावले आहे, यहुदी आणि अन्यजाती अशा सर्व लोकांसाठी ख्रिस्त म्हणजे देवाचे सामर्थ्य आणि देवाचे ज्ञान आहे.

परंतु पाचारण झालेल्या यहुदी व हेल्लेणी अशा दोघांनाही ख्रिस्त हा देवाचे सामर्थ्य व देवाचे ज्ञान आहे. १ करिंथकरांस १:२४

एकदा देव बोलला आहे; मी दोनदा हे ऐकले आहे की, सामर्थ्य देवाचे आहे. स्तोत्र ६२:११

संपूर्ण निर्माण करण्याचे आणि नष्ट करण्याचे सामर्थ्य ही देवाकडेच आहे. पण हे विनाश करणारे सामर्थ्य केवळ तेव्हाच प्रकट होते, जेव्हा देव आपला चेहरा लपवतो आणि आपला पुत्र ख्रिस्ताला वधस्तंभावर खिळवला जाऊ देतो.

जेव्हा देव स्वतःचा चेहरा लपवतो, तेव्हा सैतान ख्रिस्तामधील सामर्थ्यावर अधिकार मिळवतो आणि त्याचा वापर नाशासाठी करतो. काठी तेव्हा सर्प बनते, जेव्हा ख्रिस्त देवाच्या हातातून खाली पडतो. तो नाकारला जातो, आणि त्यामुळे तो खाली पडतो आणि “पृथ्वीवर आघात करतो.”

गेथसेमेनीच्या बागेत हेच घडले होते

मग तो थोडासा पुढे जाऊन पालथा पडला आणि त्याने अशी प्रार्थना केली... मतय २६:३९

ख्रिस्त आपल्यासाठी पापस्वरूप झाला, आणि त्यामुळे तो पडतो याचा अर्थ असा की त्याचं पित्याशी असलेलं नातं तुटते, आणि पित्याचं संरक्षणही त्याच्यापासून मागे घेतले जाते. हीच ती वेळ असते, जेव्हा ख्रिस्त स्वतः सैतानाला त्याच्यावर हवी ती कृती करू देतो. येशू जेव्हा जमिनीवर पडतो, तेव्हा प्रत्यक्षात काय घडतं आहे, हे त्याने त्या जमावाला सांगितलेल्या शब्दांतून स्पष्ट होते, जो त्याला ठार मारण्यासाठी आला होता:

मी दररोज मंदिरात तुमच्याबरोबर असे तरी तुम्ही माझ्यावर हात टाकला नाही; पण ही तुमची घटका आणि अंधाराची सत्ता आहे." लूक २२:५३

जे यहूदी धार्मिक नेते आणि रोमन सैनिक येशूला वधस्तंभावर खिळवण्यासाठी पुढे आले होते, त्यांच्यातही जीवनाचा श्वास स्वतः ख्रिस्तामार्फतच आला होता. खरं तर, रोमन सैनिकांमध्ये कार्यरत असलेले ते सामर्थ्य हे ख्रिस्ताचेच होते आणि त्याच सामर्थ्याच्या जोरावर त्यांनी त्याच्या हातपायांमध्ये खिळे ठोकले. इथे आपल्याला अत्यंत स्पष्टपणे दिसून येतं की काठी सर्पात रूपांतरित झाली आहे, म्हणजेच ख्रिस्ताचे स्वतःचं सामर्थ्य सैतानाच्या अधीन गेलं आहे, आणि त्या प्राचीन सर्पाच्या नियंत्रणाखाली तेच सामर्थ्य आता नाश करत आहे.

आपण या साऱ्या प्रतिमा आणि संदर्भ पिडांच्या गोष्टींवर लागू केले पाहिजेत, कारण प्रकटीकरण आपल्याला सांगतं की ख्रिस्त आध्यात्मिकदृष्ट्या मिसरमध्ये खिळण्यात आला होता. पण बायबल आपल्याला यापेक्षा अधिक सांगते:

कारण मी परमेश्वर तुझा देव आहे; मी इस्राएलाचा पवित्र प्रभू तुझा त्राता आहे; मी तुझ्यासाठी मिसर खंडाखल दिला आहे, तुझ्याबद्दल कूश व सबा दिले आहेत. यशया ४३:३

कारण मनुष्याचा पुत्रही सेवा करून घेण्यास नाही, तर सेवा करण्यास व पुष्कळांच्या मुक्तीसाठी आपला जीव खंडणी म्हणून अर्पण करण्यास आला आहे." मार्क १०:४५

इस्राएलला गुलामगिरीतून सोडवण्यासाठी, देवाला आपल्या मिसरामधील मुलांना ज्यांच्यावर त्यालाही प्रेम होते त्यांना नष्ट होऊ देण्याची मुभा द्यावी लागली. आणि बऱ्याच प्रकरणांमध्ये, त्यांचा मृत्यू घडून आला. मिसरामधील प्रथम जन्मलेल्या मुलांचे मरण हे देवाच्या स्वतःच्या प्रथम जन्मलेल्या पुत्राचे म्हणजे ख्रिस्ताचे एक प्रतीक आहे, ज्याला आपली सुटका करण्यासाठी वधस्तंभावर खिळवण्यात आले.

जसं ख्रिस्ती विश्वास मानतो की देवाने आपल्याला मुक्त करण्यासाठी आपल्या पुत्राचा मृत्यू स्वीकारला, तसंच मिसराच्या प्रथम जन्मलेल्याच्या हत्येमध्येही असं समजले जाते की देवानेच त्या लेकरांना मारले जेणेकरून इस्राएली अखेरीस मुक्त होऊ शकतील.

आपल्याला आता हे स्पष्टपणे दिसून येते की पिडांची कथा ही ख्रिस्ताच्या वधस्तंभाच्या घटनेची एक पूर्वरूप प्रतिमा आहे. येशू काठीत उचलला गेला याचा अर्थ असा की तो खिळण्यात आला, आणि त्या क्षणी सर्पाचे सामर्थ्य मुक्त झाले, ज्यामुळे भयंकर विनाश ओढवून आला. पापामुळे ख्रिस्ताच्या हृदयाला झालेली छेदक वेदना ही ओळखली गेली पाहिजे; ती उंच केली गेली पाहिजे म्हणजे सर्व मानवजातीमध्ये पश्चात्ताप, अपराधबुद्धी व खेद उत्पन्न होईल आणि ते उपचारासाठी ख्रिस्ताकडे वळतील.

या संपूर्ण विनाशामध्ये देव फारोशी त्याच्या स्वतःच्या पातळीवर संवाद साधत होता, कारण फारोला नक्कीच हे जाणवत असणार की मिसराचा सर्जक देव आतुम आता सर्पाच्या रूपात मिसरावर संकट आणत आहे. पण फारोची खरी समस्या ही होती की काठी मोशेच्या हातात होती याचा अर्थ असा की शेवटी फारोला स्वतःपेक्षा श्रेष्ठ अशा एका देवाचं अस्तित्व स्वीकारावंच लागणार होते, आणि तो त्यासाठी मान्य नव्हता.

शुभवर्तमानाच्या स्वभावाचे तत्त्व, पृथ्वीवरील शापाचे तत्त्व, आरशाचे तत्त्व आणि खऱ्या वधस्तंभाचे तत्त्व ही सर्व तत्त्वं लक्षात घेतल्यावर, आम्हाला अशी आशा आहे की आता आपण मानवी समजुतीच्या अंधाराच्या आच्छादना शिवाय पिडांची कथा पाहू लागताल.

वधस्तंभाविषयी विचार करताना आणखी एक महत्वाचा स्तर असा आहे की, इस्राएलामधील बहुतांश लोकांनी येशूला मसीहा म्हणून स्वीकारलेच नाही.

त्यांच्या मनातील अविश्वासाने त्यांच्यावर गंभीर परिणाम घडवले. अगदी असेच मिसरामध्येही घडले.

ऐकण्यास नकार

अध्याय १८ मध्ये आपण पाहिले की जेव्हा अब्राहामाला वचन दिले गेले की त्याच्या संतती आकाशातल्या ताऱ्यांसारख्या असतील, तेव्हा त्याने त्यावर पूर्ण विश्वास दाखवला नाही. म्हणूनच परमेश्वराने त्याला सुंतेचे चिन्ह दिले हे चिन्ह अब्राहामाच्या विश्वासाच्या अभावाला उत्तर म्हणून होते. परमेश्वर अब्राहामाच्या मनःस्थितीला ओळखून त्याच्याशी तिथेच संवाद साधतो, आणि त्याला एक चिन्ह देतो एक असं चिन्ह जे दाखवते की परमेश्वर आपले वचन पाळेल. म्हणून देवाच्या दृष्टीने हे चिन्ह म्हणजे माणसाच्या अविश्वासाचे चिन्ह होते, पण माणसाच्या दृष्टीने ते विश्वासाचे चिन्ह बनले.

अविश्वास हे देवाच्या हृदयाला छेदणारे असते. ते म्हणजे देवावर आणि त्याच्या प्रेमावर ठाम विश्वास न ठेवणे. अब्राहामाचा हा अविश्वास हे दाखवतं की मानवी मन हे मूळतः देवाच्या विरोधात आहे आपल्याला तसं वाटत नाही, तरी आपण खरोखर देवाच्या विरोधात असतो.

मोशेच्या काळातही आपल्याला हाच अविश्वास पुन्हा दिसतो:

तर आता चल, तू मिसर देशातून माझे लोक इस्राएलवंशज हयांना बाहेर काढावे म्हणून मी तुला फारोकडे पाठवतो.” तेव्हा मोशे देवाला म्हणाला, “फारोकडे जाऊन इस्राएलवंशजांना मिसरातून काढून आणणारा असा मी कोण?” निर्गम ३:१०-११

“असा मी कोण?” असं मोशे म्हणतो, पण या शब्दांच्या मागे एक लपलेला अर्थ असतो “तुझ्याकडून काही चूक झाली असावी, तू चुकीच्या माणसाला निवडलंस.” हा मोशेचा हेतू नसला तरी त्याचा परिणाम असा होतो. परमेश्वर मोशेला वेळोवेळी खात्री देतो की तो त्याच्यासोबत असेल, त्याला मदत करील. पण तरीही मोशेच्या मनात शंका राहते अविश्वास अजूनही टिकून असतो.

मोशेकडून तिसऱ्यांदा विरोध झाल्यानंतर, परमेश्वर मोशेला एक चिन्ह देतो. मोशेला चिन्ह द्यावे लागते, हे स्वतःच त्याच्या अविश्वासाचे प्रमाण आहे. आपण याआधीही पाहिलं आहेच की, परमेश्वर मोशेला दोन चिन्हं देतो एक म्हणजे काठी सापात रूपांतरित होणे, आणि दुसरं म्हणजे मोशेच्या हाताला कुष्ठरोग होणे आणि मग पुन्हा बरा होणे.

यानंतर परमेश्वराने मोशेला असं सांगितले:

“त्यांनी तुझा विश्वास धरला नाही व पहिल्या चिन्हाची सूचना मानली नाही तर ते ह्या दुसऱ्या चिन्हाची सूचना खरी मानतील. निर्गम ४:८

यानंतर मोशे आणि अहरोन मिसरमध्ये आले आणि त्यांनी ही चिन्हं इस्राएली लोकांना दाखवली आणि त्यांनी विश्वास ठेवला, अगदी परमेश्वराने जसं सांगितलं होते तसे.

आणि परमेश्वराने मोशेला जे काही सांगितले होते ते सर्व अहरोनाने लोकांना कळवले आणि त्यांना चिन्हे करून दाखवली. तेव्हा लोकांना विश्वास वाटला; परमेश्वराने इस्राएलवंशजांची भेट घेऊन त्यांची विपत्ती पाहिली हे त्यांनी ऐकले तेव्हा त्यांनी नमन करून त्याची आराधना केली. निर्गम ४:३०-३१

सुरुवात चांगली झाली होती, पण फार वेळ न लागता इस्राएली लोकांमधील अविश्वास पुन्हा वर आला. फारोने लोकांना सोडून देण्यास नकार दिला आणि त्याऐवजी मोशेने सुचवलेल्या विश्रांतीच्या सुधारणा (विशेषतः शब्बाथ विषयी) यामुळे लोकांवर अधिकच अत्याचार वाढवला. फारोने आज्ञा दिली की लोकांनी आधीप्रमाणेच वीटा तयार कराव्यात, पण यावेळी विना-पेंढ्याच्या वीटा! जेव्हा इब्री लोकांचे कामकाज सांभाळणारे अगदी तेवढ्याच प्रमाणात वीटा तयार करू शकले नाहीत, तेव्हा त्यांना निर्दयपणे मारहाण करण्यात आली. या सगळ्याचा परिणाम असा झाला की लोक नैसर्गिकरीत्या मोशेविरोधात वळले.

विटा व रोजचे काम ह्यांत तुम्ही काही कमी करता कामा नये.” असे इस्राएलांच्या नायकांना बजावण्यात आले तेव्हा आपण फार पेचात आहोत असे त्यांच्या लक्षात आले; ते फारोकडून निघाले तेव्हा मोशे व अहरोन त्यांची वाट पाहत उभे होते ते त्यांना आढळले. तेव्हा ते त्यांना म्हणाले, “परमेश्वर तुम्हांला पाहून घेवो; फारोच्या दृष्टीने व त्याच्या चाकरांच्याही दृष्टीने तुम्ही आम्हांला आमची किळस येईल असे केले आहे; आम्हांला मारून टाकण्यासाठी तुम्ही त्यांच्या हातात जशी काय तलवारच दिली आहे.” निर्गम ५:१९-२१

इस्राएली लोकांचा आत्मविश्वास लवकरच हलवला गेला आणि त्यानंतर घडणाऱ्या घटनांमुळे मोशे अतिशय व्याकुळ झाला. विशेष लक्षात घेण्यासारखी गोष्ट म्हणजे, मोशे अत्यंत नम्रपणे देवाशी झालेला आपला वैयक्तिक संवाद लिहून ठेवतो आणि

आपल्याला त्याच्या अंतःकरणात सुरू असलेल्या संघर्षाचे दर्शन घडवतो.

मग मोशे परमेश्वराकडे परत जाऊन म्हणाला, “प्रभू, तू ह्या लोकांचे का वाईट केले आहे? मला तू त्यांच्याकडे पाठवले ते काय म्हणून? मी तुझ्या नावाने बोलण्यासाठी फारोकडे आलो तेव्हापासून तो ह्या लोकांना पिडीत आहे; तू आपल्या लोकांची सोडवणूक तर मुळीच केली नाहीस.” निर्गम ५:२२-२३

आपण मोशेवर टीका करण्याचे धाडस करू शकत नाही, कारण आपली अपेक्षा पूर्ण होत नाही, तेव्हा निराश होण्याचा अनुभव आपल्यालाही येतोच. पण या शब्दांतून परमेश्वराविषयीचा अविश्वास प्रकट होतो, आणि अशा अविश्वासाचे परिणामही असतात.

आपला स्वर्गीय पिता अत्यंत कोमलतेने आणि सहानुभूतीने मोशेशी संवाद साधतो. तो त्याला अब्राहाम, इसहाक आणि याकोब यांच्याशी केलेल्या कराराची आठवण करून देतो. मग परमेश्वर त्या करारावर पुन्हा पुष्टी देऊन मोशेला सात ठाम वचने व आशीर्वाद देतो, तो कराराची पुनःपुष्टी करतो आणि स्पष्टपणे सांगतो की तो इस्राएली लोकांना मिसराच्या जोखडातून बाहेर काढेल, त्यांना वचनदत्त भूमीत नेईल आणि तो स्वतः त्यांचा देव होईल.

मोशे परमेश्वराची ही वचने पूर्ण विश्वासाने इस्राएली लोकांपर्यंत पोचवतो. पण त्यांचा प्रतिसाद नकारात्मक असतो:

मोशेने हे सारे इस्राएल लोकांना सांगितले; पण ते आपल्या मनाच्या संतापामुळे आणि बिकट दास्यामुळे मोशेचे ऐकेनात. निर्गम ६:९

जर तुम्हाला अत्याचारातून मुक्त केले जात असेल, तर मग अशा अविश्वासाने तुम्ही ही सुटका का नाकाराल? यामागे एक कारण असं असू शकते की त्यांनी आपल्या गुलामीसाठी परमेश्वरालाच जबाबदार धरले. खरं तर, इस्राएलामधील अनेकांनी मिसराच्या लोकांचे रीतिरिवाज आणि जीवनशैली अंगीकारली होती. बऱ्याच जणांनी शब्बाथ पाळणे थांबवले होते आणि परमेश्वराने दिलेल्या इतर विधी आणि नियमांनाही त्यांनी मागे टाकले होते.

जेव्हा इस्राएली लोकांनी परमेश्वराचे नियम आणि शिकवण टाकून दिली, तेव्हा त्यांनी स्वतःला सैतानाच्या युक्तीबाज योजनांसाठी उघडं केले. सैतानाने मिसरवासीयांच्या मनात भीती उत्पन्न केली आणि त्यांना इस्राएली लोकांवर अधिक कडक गुलामी लादायला प्रवृत्त केले. त्यांची ही भीतीदायक अवस्था दुसऱ्यामुळे नव्हे, तर त्यांच्या स्वतःच्या कृतीमुळे निर्माण झाली होती. पण माणूस म्हणून, त्यांनी स्वतःवर जबाबदारी घेण्याऐवजी हा दोष उलट परमेश्वरावरच टाकला.

जर मोशेसारख्या व्यक्तीलाही देवावर विश्वास ठेवणं कठीण जात होते, आणि इस्राएली लोकांनी स्पष्टपणे परमेश्वराच्या वचनांवर विश्वास ठेवण्यास नकार दिला होता, तर याचा मिसरवासीयांवर काय परिणाम झाला असेल? जर इस्राएली लोक स्वतःच्या सुटकेसाठी परमेश्वराने त्यांना दिलेलं निमंत्रण नाकारत होते, तर त्याचा परिणाम फाअरोच्या हृदयावरही झाला असेल काय?

आणि विश्वासावाचून त्याला 'संतोषवणे' अशक्य आहे; कारण देवाजवळ जाणाऱ्याने असा विश्वास ठेवला पाहिजे की, तो आहे, आणि त्याचा शोध झटून करणाऱ्यांना तो प्रतिफल देणारा आहे. इब्री ११:६

इस्राएलामध्ये फार थोडे लोक होते जे खरंच विश्वास ठेवत होते की परमेश्वर त्यांना मिसरातून मुक्त करेल. मोशेलाही सुरुवातीला हा विश्वास ठेवणं कठीण गेलं, पण त्याचा विश्वास हळूहळू वाढत गेला, आणि शेवटी, देव सुटका करेल यावर खंबीरपणे विश्वास ठेवणारा तो जवळजवळ एकटाच उरला. मोशेला याची जाणीव होती की इस्राएली लोकांच्या विश्वासाच्या अभावाचा संबंध फाअरोच्या हृदयाच्या कठोरतेशी असू शकतो.

“तू जाऊन मिसराचा राजा फारो ह्याला सांग की, ‘इस्राएल लोकांना तुझ्या देशातून जाऊ द्यावे.’” तेव्हा मोशे परमेश्वरासमोर म्हणाला, “पाहा, इस्राएल लोकांनी माझे ऐकले नाही, तर फारो माझे कसे ऐकेल? मी बेसुनत ओठांचा आहे.” निर्गम ६:११-१२

इस्राएली लोकांचा पूर्णपणे हरवलेला विश्वास, आणि त्यांच्या हालअपेष्टांसाठी त्यांनी मोशेलाच दोषी ठरवणे, याचा परिणाम मोशेने फाअरो समोर जे काही सादर केलं त्यावरही झाला. तो जर आत्मविश्वासाने आणि धैर्याने भरलेला असता, तर परिस्थिती वेगळी असती; पण याऐवजी त्याला संदेह आणि निराशेशी लढतच ही विनंती करावी लागली.

परमेश्वराने आधीच (निर्गम ३:१९) मोशेला स्पष्टपणे सांगितले होतं की फारो तुझं ऐकणार नाही. पण तरीसुद्धा, फारोच्या प्रतिकारामागे इस्राएली लोकांच्या स्वतःच्या अविश्वासाचा किती मोठा वाटा होता?

जेव्हा ख्रिस्ताचा आत्मा मिसरमधील प्रत्येक इस्राएलापर्यंत पोहोचत होता, तेव्हा त्याला त्यांच्या मनातील विरोध आणि अविश्वासाचा सामना करावा लागत होता. त्याच्या अंतःकरणात फार मोठं दुःख होते कारण जवळजवळ कुणीच त्याच्यावर विश्वास ठेवत नव्हते. वलांडणाऱ्या कोकन्याचा बळी ही इस्राएली लोकांसाठी परमेश्वराची आज्ञा होती. पण हा बळी केवळ एका विधीचा भाग नव्हता तो खऱ्या अर्थाने त्यांच्याच कृतीचे प्रतीक होते. ते ख्रिस्ताशी जे करत होते, त्याचे एक सजीव व

जसं सुंतेच्या प्रसंगात घडले, तसंच येथेही देवाने एक अशी गोष्ट घेतली जी मुळात अविश्वास उघड करत होती आणि तिचं रूपांतर विश्वासाच्या चिन्हात केले. अगदी त्याच प्रकारे, वलांडणाच्या कोकऱ्याचा बळी, जो इस्राएली लोकांच्या अविश्वासामुळे ख्रिस्ताच्या हृदयात आलेल्या वेदनांचे प्रतीक होते, तेच नंतर त्यांच्यासाठी संरक्षण आणि सुटकेचे चिन्ह ठरले. आपला स्वर्गीय पिता किती संयमी, प्रेमळ आणि क्षमाशील आहे, हे यातून स्पष्ट होते.

येथील मुख्य मुद्दा असा आहे की कोकऱ्याचा बळी देणे ही इस्राएली लोकांची आपली सुटका मिळवण्यासाठी केलेली एखादी पुण्यसंचय करणारी कृती नव्हती जर त्यांना असं वाटत असेल तरीही. जर त्यांनी हा बळी विश्वासाने दिला असेल, तर तो त्यांना आज्ञाधारकतेच्या मार्गावर आणण्यासाठी एक माध्यम होता असा मार्ग ज्याद्वारे देव त्यांचे रक्षण करू शकेल.

इस्राएली लोकांना हे कळलं नव्हतं की त्या कोकऱ्याचा बळी म्हणजे त्यांच्या स्वतःच्या अविश्वासामुळे ख्रिस्तावर काय परिणाम होतो याचं प्रतीक होते. पण तरीही, त्यांनी हे समजून घेतलं नसेल, तरी देवाने त्यांना प्रथम जन्मलेल्यांच्या नाशाकडून वाचवले. आपण पुढे जाऊन त्या "नाश करणाऱ्याबद्दल" अधिक तपशीलात पाहणार आहोत. पण येथे लक्षात ठेवण्यासारखी बाब म्हणजे माणूस अनेकदा जे प्रत्यक्ष घडतं आहे ते नीट न समजून घेताच देवाकडे येतो, आणि देव त्याच्या त्या अवस्थेचाच उपयोग करून त्याला आपल्या अधिक जवळच्या संबंधात आणतो.

इस्राएली लोकांच्या अविश्वासामुळे, वीस वर्षे व त्याहून अधिक वयाचे सर्व लोक फक्त कालेब आणि यहोशवाला सोडून वाळवंटातच मरण पावले. हा अविश्वासाचा अत्यंत दुःखद परिणाम होता. मिसरमधून बाहेर पडलेल्यांपैकी एकाही प्रौढ व्यक्तीने प्रतिजेची भूमी पाहिलेली नाही, कारण त्यांच्या मनात विश्वासच नव्हता. केवळ मोशे, अहरोन, आणि शेवटी कालेब आणि यहोशवा हे राहिले होते.

पण जर इस्राएली लोकांनी खरोखर देवावर विश्वास ठेवला असता, तर काय घडले असते? त्याचा परिणाम फारोवर झाला असता काय? जर संपूर्ण इस्राएल राष्ट्रांने विश्वासपूर्वक फारोसाठी प्रार्थना केली असती, तर काही तरी फरक पडला असता काय? कदाचित संकट लवकर थांबली असती? हे आपल्याला निश्चितपणे माहीत नाही. पण इतकं नक्की की, मिसरचे नाश हे फक्त मिसरवासीयांच्या दुष्टपणामुळे झाले, आणि इस्राएली लोक पूर्णतः निर्दोष होते, असं म्हणणं योग्य ठरणार नाही. जसं लोटच्या कुटुंबाला सोदोममधून बाहेर काढण्यात आले, तसंच काहीसं इथेही घडले. ते तारण त्यांच्या धार्मिकतेमुळे झालं असं नव्हते. यामधून हे स्पष्ट होते की देवाने इस्राएली लोकांवर मिसरवासीयांपेक्षा अधिक प्रेम केले, असं मानण्याचे कोणतंही कारण नाही.

पण लोटप्रमाणेच शेवटी इस्राएली लोकांनीही मोशेने सांगितले त्याप्रमाणे वागण्याचा निर्णय घेतला आणि देव त्यांच्या त्या निर्णयावर कार्य करू शकला. पण त्यांच्यापैकी कुणीही असं काही केलं नव्हते ज्यामुळे त्यांना तारण मिळणे योग्य वाटले.

ह्या गोष्टी उदाहरणादाखल त्यांच्यावर गुदरल्या आणि जे आपण युगांच्या समाप्तीप्रत येऊन पोहचलो आहोत त्या आपल्या बोधासाठी त्या लिहिल्या आहेत. म्हणून आपण उभे आहोत असे ज्याला वाटते त्याने पडू नये म्हणून सांभाळावे. १ करिंथकर १०:११-१२

जसा आपण पृथ्वीच्या इतिहासाच्या अंतिम दृश्यांकडे जात आहोत, तसंच आपल्यासमोरही एक तत्सम परिस्थिती येणार आहे. जगाचे राजे आणि शासक हे लोकांवर प्रभुत्व गाजवू पाहतात आणि त्यांना त्यांच्या स्वार्थी हेतूंच्या अधीन ठेवू पाहतात. परमेश्वराने आपल्या लोकांची सुटका करावी यासाठी, संपूर्ण जग सात शेवटच्या संकटांतून जाणार आहे, आणि त्या संकटांमधूनच ही सुटका घडून येईल.

या घटनांच्या संदर्भात आपला प्रतिसाद कसा असणार आहे? आपण जेव्हा इस्राएली लोकांच्या अविश्वासाविषयी वाचतो, तेव्हा आपल्यालाही त्याच चुका करण्याची शक्यता आहे हे लक्षात येते काय? आपण परमेश्वराला आपल्या विश्वासात स्थिर राहण्यासाठी मदत मागणार आहोत, की आपण स्वतःला विसरून इस्राएली लोकांसारखे वागणार आहोत आणि शंका घेत जगणार आहोत?

आपली वृत्ती, आपला आत्मिक दृष्टिकोन, याचा परिणाम केवळ आपल्याभोवती असणाऱ्या लोकांवरच नव्हे, तर जगाच्या नेत्यांवरही होणार आहे. म्हणून आपण विश्वास ठेवूया की आपला स्वर्गीय पिता आपली सुटका करेल. देवाने पूर्वी आपल्या लोकांशी कसे कार्य केले, हे समजून घेणे आपल्याला येणाऱ्या काळात विवेक आणि तयारी देईल.

आपण संकटांना आणि अडचणींना सामोरे जाऊ, पण जर आपण आपला विश्वास त्यांच्यावर ठेवला आणि त्याच्या आज्ञांनुसार चाललो, तर तो आपल्याला कधीच सोडणार नाही, त्यागणार नाही.

प्रकरण २१

कुंपणाची यंत्रणा

आपण मिसरावर कोसळलेल्या प्रत्येक संकटाच्या तपशीलांकडे वळण्याआधी, देवाच्या संरक्षणाच्या कुंपणाच्या तत्वांची आधी नीट समज घेतली पाहिजे. अध्याय १९ मध्ये आपण स्पष्टपणे पाहिलं की मिसरवासीयांची जीवनशैली ही पूर्णपणे देवाच्या आज्ञाबाहेरची होती. आपण देवाच्या वचनाकडे लक्ष दिलं, तेव्हाच आपण पूर्णपणे त्याच्या संरक्षणाखाली असू शकतो.

कारण परमेश्वर देव हा सूर्य व ढाल आहे, परमेश्वर अनुग्रह व गौरव देतो; जे सात्त्विकपणे चालतात त्यांना उत्तम ते दिल्यावाचून तो राहणार नाही. स्तोत्र ८४:११

तू माझा आश्रय व माझी ढाल आहेस; मी तुझ्या वचनाची आशा धरतो. स्तोत्र ११९:११४

कारण तूच नीतिमानाला आशीर्वाद देतोस; हे परमेश्वरा, तू त्याच्याभोवती कवचाप्रमाणे कृपेचे वेष्टन घालतोस. स्तोत्र ५:१२

ईयोब देवावर प्रेम करित होता आणि त्याची भीती बाळगत होता. त्याने देवाच्या आज्ञा पाळल्या, कारण बायबल म्हणते की तो निष्कलंक होता.

ऊस देशात एक पुरुष होता, त्याचे नाव ईयोब असे होते; तो सात्त्विक व सरळ होता; तो देवाला भिऊन वागे व पापापासून दूर राही. ईयोब १:१

यातून स्पष्ट होते की जेव्हा एखादी व्यक्ती देवाच्या मार्गात चालते, तेव्हा देव तिला आपल्या प्रेमाच्या आणि कृपेच्या कुंपणात वेढतो. हे तत्त्व समजल्याशिवाय, संकट का आणि कशी आली याचं पूर्ण चित्र आपल्याला समजणार नाही.

जेव्हा सैतानाने पृथ्वीवर आपलं संपूर्ण नियंत्रण असल्याचा गर्वाने दावा केला, तेव्हा देवाने त्याला ईयोबाची आठवण करून दिली. त्यावर सैतानाने अशी तक्रार केली की, देवाने ईयोबाभोवती आणि त्याच्या सर्व गोष्टींभोवती एक संरक्षणाचे कुंपण घातले आहे.

परमेश्वराने सैतानाला विचारले, “माझा सेवक ईयोब ह्याच्याकडे तुझे लक्ष गेले होते काय? भूतलावर त्याच्या तोडीचा सात्विक, सरळ, देवाला भिऊन वागणारा व पापापासून दूर राहणारा असा दुसरा कोणी नाही.” सैतानाने परमेश्वराला उत्तर दिले की, “ईयोब देवाचे भय काय फुकट बाळगतो? तो, त्याचे घर व त्याचे सर्वस्व ह्याभोवती तू कुंपण घातले आहेस ना? तू त्याच्या हाताला यश दिले आहेस ना? व देशात त्याचे धन वृद्धी पावत आहे ना? ईयोब १:८-१०

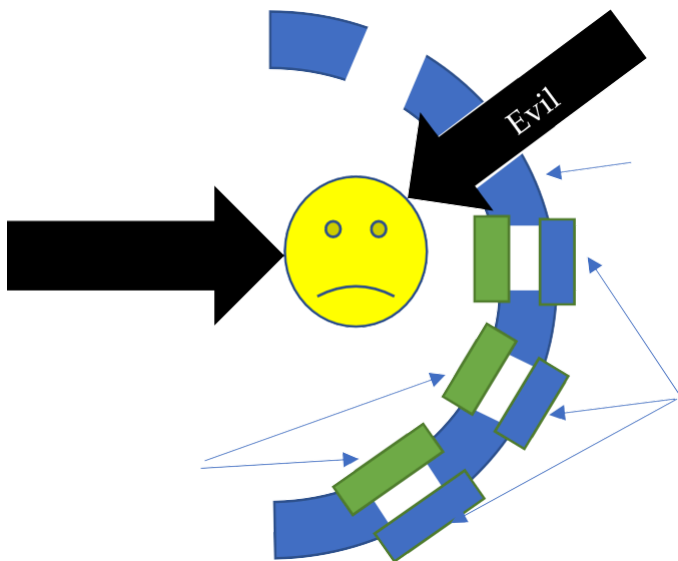
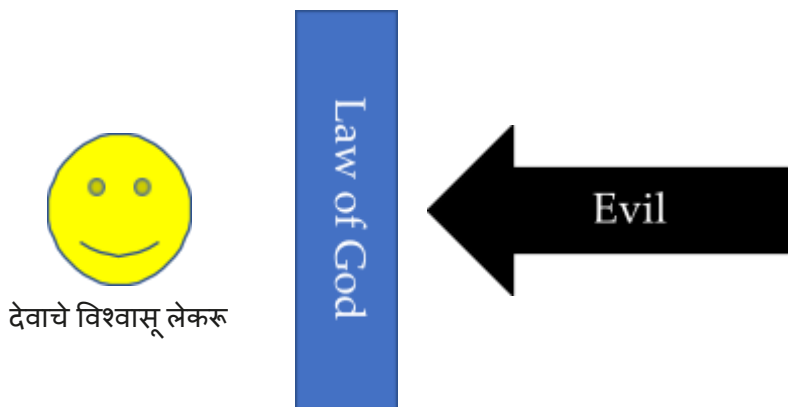
जो कोणी देवाच्या आज्ञांमध्ये चालतो, त्याच्या आयुष्याभोवती एक अदृश्य संरक्षण असते. पण जेव्हा कोणी त्या आज्ञा तोडतो, तेव्हा त्या संरक्षणाच्या भिंतीत भेगा निर्माण होतात. त्या तुटलेल्या जागा भरून काढण्यासाठी स्वर्गदूत पाठवले जातात हे स्वर्गदूत देवाच्या त्या विश्वासू मुलांच्या प्रार्थनांना उत्तर म्हणून येतात, जे संकटातही त्याच्यावर पूर्ण विश्वास ठेवतात. आपण बायबलमध्ये अनेक वेळा पाहतो की, मोशेने वाळवंटात इस्राएलसाठी देवाजवळ मध्यस्थी केली. एक उदाहरण:

तेव्हा तो म्हणाला, ह्यांचा नायनाट केला पाहिजे; पण त्याचा क्रोध शांत करावा, व त्याने त्यांचा नाश करू नये, म्हणून त्याचा निवडलेला मोशे त्याला आडवा आला. स्तोत्र १०६:२३

बायबलमध्ये असा उल्लेख आहे की देव रागावला होता आणि इस्राएली लोकांचा नाश करण्याच्या विचारात होता. पण हा प्रत्यक्ष राग नव्हता ही एक प्रक्षेपित भाषा आहे, जी हे दर्शवते की देव त्यांच्या संरक्षणाच्या भिंतीत त्यांनी स्वतःच निर्माण केलेल्या व तुटलेल्या जागा उघड्याच ठेवू इच्छित होता ज्यायोगे सैतान आत येऊन त्यांचा नाश करू शकेल. या तत्वाला बळ देणारा एक महत्वाचा मुद्दा म्हणजे इथे ‘हिफिल’ नावाच्या हिब्रू क्रियापदाचा उपयोग झाला आहे, जो “परवानगी देणे” असा अर्थ दर्शवतो. म्हणजे देव स्वतः नाश करत नाही, पण परवानगी देतो की सैतान त्याच्या मार्गाने काम करेल. जसं आपण पूर्वी पाहिलं आहे, देवाचा ‘कोप’ म्हणजे देव आपला चेहरा लपवणे तो हस्तक्षेप करत नाही, आणि गोष्टी त्यांच्या नैसर्गिक प्रवाहाने घडू देतो. इस्राएलाच्या बाबतीत, मोशेने प्रार्थनेच्या माध्यमातून त्या भिंतीत उभे राहत देवाकडे विनंती केली. आणि त्यामुळे स्वर्गदूतांनी हस्तक्षेप करून सैतानाच्या विध्वंसक शक्तीपासून लोकांचे रक्षण केले.

बायबल आपल्याला अगदी स्पष्टपणे सांगते की, जेव्हा देवाचे वचन नाकारले जाते, तेव्हा त्याचे परिणाम काय होतात.

ह्यामुळे इस्राएलाचा पवित्र प्रभू म्हणतो, “तुम्ही ह्या वचनाचा धिक्कार करून बलात्कार व कुटिलाचार ह्यांवर भिस्त ठेवता व अवलंबून राहता; म्हणून एकाएकी कोसळून पडणाऱ्या उंच भिंतीच्या सुटलेल्या भागाप्रमाणे ह्या अधर्माचे तुम्हांला अकस्मात फळ मिळेल; यशया ३० १२-१३



अविवेक आणि देवाच्या आज्ञा मोडल्यामुळे म्हणजेच अधर्मांमुळे, त्या व्यक्तीच्या आजूबाजूच्या संरक्षणाच्या भिंतीला तोडले जाते. या भिंतीत उघडलेल्या फटी, म्हणजेच संरक्षणातील कमकुवत जागा, त्या देवावर विश्वास ठेवणाऱ्या लोकांच्या प्रार्थना आणि देवाने पाठवलेले स्वर्गदूत यांच्या सहाय्याने भरून काढाव्या लागतात. या प्रकारचे एक सुरुवातीचे उदाहरण म्हणजे यहूदाचा मुलगा 'एर' याची गोष्ट.

मग यहूदाने आपला पहिला मुलगा एर ह्याला बायको करून दिली. तिचे नाव तामार असे होते; पण यहूदाचा पहिला मुलगा एर हा परमेश्वराच्या दृष्टीने दुष्ट होता म्हणून परमेश्वराने त्याला मारून टाकले. उत्पत्ती ३८:६-७

बायबल सांगते की एर दुष्ट होता. 'दुष्ट' याचा अर्थ म्हणजे अधार्मिक किंवा देवाच्या आज्ञांच्या विरोधात वागणारा. बायबल एरने नेमकं काय दुष्कृत्य केलं याचा तपशील देत नाही पण एवढंच सांगते की तो इतका वाईट होता की देवाने त्याला ठार मारले.

मात्र, एर कसा मरण पावला हे सांगितलेले नाही. आणि जेव्हा आपण येथूच्या चेहऱ्याकडे, त्याच्या कृपापूर्ण स्वभावाकडे पाहतो, तेव्हा असं वाटते की "देवाने थेट एरला ठार केले" ही कल्पना येथूच्या स्वभावाशी विसंगत आहे. जर आपण ही कथा शौलाच्या मृत्यूशी तुलना केली, तर "परमेश्वराने त्याला ठार केले" या विधानाचा खरा अर्थ अधिक स्पष्ट होतो.

शौलाने परमेश्वराचा अपराध केला, परमेश्वराचा शब्द मानला नाही आणि परमेश्वराला प्रश्न करण्याऐवजी भूतविद्याप्रवीण स्त्रीचा त्याने सल्ला घेतला, ह्या सर्वामुळे तो मेला; परमेश्वराने त्याला मारले आणि इशायाचा पुत्र दावीद ह्याला राज्य बहाल केले. १ इतिहास १०:१३-१४

या कथेत शौल कसा मेला हे बायबल स्पष्टपणे सांगते:

शौलाशीही लढाई फार निकराची झाली; तिरंदाजांनी त्याला गाठले व त्याच्यामुळे तो फार हैराण झाला. तेव्हा शौल आपल्या शस्त्रवाहकाला म्हणाला, "आपली तलवार उपसून मला भोसक; तसे न केल्यास हे असुंती लोक येऊन माझी विटंबना करतील." पण त्याचा शस्त्रवाहक तसे करीना, तो फार घाबरला होता; तेव्हा शौल आपली तलवार काढून तिच्यावर पडला. १ इतिहास १०:३-४

जेव्हा शौलाने परमेश्वराच्या ऐवजी एका माध्यम (भूतप्राविण्य) स्त्रीकडून मार्गदर्शन घेतले, तेव्हा त्याने देवाच्या संरक्षणात स्वतःहून एक फट निर्माण केली. त्यामुळे देव पूर्वीप्रमाणे त्याचं संरक्षण करू शकला नाही. युद्धात तो जखमी झाला आणि परिस्थिती हाताबाहेर गेली, तेव्हा त्याने स्वतःच आत्महत्या केली. म्हणून, "परमेश्वराने शौलाला ठार केले" या विधानाचा अर्थ असा नाही की देवाने स्वतः त्याला मारले, तर याचा अर्थ असा की देवाने त्याला स्वतःच्या निवडीचे परिणाम भोगू दिले. शौलाने आपल्याच निर्णयांनी आपलं रक्षण कमजोर केले, आणि त्याचे उत्तर शेवटी त्याच्यावर आले.

हे विधान की “परमेश्वराने त्याला ठार केले” हे खरोखर एक प्रक्षेपण आहे, म्हणजे आपण देवावर जबाबदारी ढकलतो, जणू काही देवाने ते घडवले. पण वस्तुस्थिती अशी आहे की देवाने शौलाचे निर्णय मान्य केले, त्याला बळजबरीने रोखले नाही. याचा अर्थ असा नाही की देव शौलाला मारायचाच होता, तर असा की देवाने शौलाला त्याच्या स्वतःच्या निवडलेल्या मार्गावर चालू दिले, आणि त्या मार्गावरून आलेला शेवट त्यानेच अनुभवला.

आपण शौलाने देवाच्या विरोधात जे बंडखोर कृत्यं केली, त्यासाठी देवाला जबाबदार धरावे काय? या प्रश्नाचं उत्तर स्पष्ट असावं “नाही” पण हे उत्तर आपल्याला सहज मान्य होत नाही. कारण मानवाच्या हृदयावर आदामाच्या स्वभावाची एक खोल छाप आहे जशी त्याने त्या झाडाचे फळ खाल्ल्यावर देवालाच दोष दिला, “तूच ही स्त्री मला दिलीस”, तसंच आपणही अनेकदा स्वतःच्या चुकीबद्दल देवावर दोष टाकतो. ही गोष्टही हाच पैलू दर्शवते की माणसाने स्वतःची जबाबदारी झटकून ती देवावर टाकण्याची वृत्ती.

हीच विचारपद्धती एरच्या कथेलाही लागू होते. बायबल सांगते की एर हा परमेश्वराच्या दृष्टीने “दुष्ट” होता. आणि स्तोत्रामध्ये आपल्याला सांगितले जाते की:

दुष्टाचे मरण दुष्टाईतच होणार; नीतिमानाचे द्वेष्टे दंड पावतात. स्तोत्र ३४:२१

बायबल अनेक अशा व्यक्तींच्या कथा सांगते ज्यांनी परमेश्वराच्या दृष्टीने वाईट कृत्ये केली, पण आपण असं कुठेही वाचत नाही की परमेश्वराने त्यांना ठार मारले. त्यांच्या स्वतःच्या वाईट कृत्यांमुळेच त्यांचा नाश झाला. देव कोणावरही पक्षपात करत नाही तो सर्व माणसांशी समान वागतो. (याकोब २:९) जे तत्त्व एरच्या बाबतीत लागू होते, तेच त्याच्या लहान भावाच्या ओनानच्या बाबतीतही लागू होते. ओनानने बायबलमधील एका आज्ञेचे उल्लंघन केले (अनुवाद २५:५-६), ज्यात असं सांगितलेले आहे की जर एखादा मोठा भाऊ निःसंतान मरण पावला, तर त्याचा लहान भाऊ त्याच्या विधवेशी विवाह करून मोठ्या भावाच्या सन्मानासाठी संतती निर्माण करावी.

मग यहुदा ओनान ह्याला म्हणाला, “आपल्या भावजयीपाशी जा आणि दिराच्या धर्मास अनुसरून भावाचा वंश चालव.” पण ओनान ह्याला ठाऊक होते की संतती झाली तर ती आपली होणार नाही म्हणून तो आपल्या भावजयीपाशी जाई तेव्हा आपले वीर्य जमिनीवर पाडी; हेतू हाच की, आपल्या भावाला आपले बीज देऊ नये. हे त्याचे कृत्य परमेश्वरास दुष्ट वाटल्यावरून त्याने त्यालाही मारून टाकले. उत्पत्ती ३८:८-१०

मृत भावाचा सन्मान करण्यास नकार देऊन ओनानने स्वतःहून देवाच्या संरक्षणाच्या कुपणाबाहेर पाऊल टाकले. त्याच्या स्वार्थी वृत्तीमुळे तो सैतानाच्या प्रभावाखाली गेला, आणि मग सैतानाला त्याचा नाश करण्याची संधी मिळाली. याहूनही खोलवर विचार केला, तर यहूदाने एका कनानी स्त्रीशी विवाह करण्याचा घेतलेला निर्णय हा एक महत्वाचा वळणबिंदू ठरतो. अब्राहामाने इसहाकसाठी योग्य पत्नी मिळवण्यासाठी जे विशेष प्रयत्न केले, तसेच याकोबाने आपल्या घराण्यातील स्त्रीशी विवाह करण्यासाठी जे कष्ट घेतले हे सगळं यहूदाच्या बाबतीत विस्मरणात गेल्यासारखे वाटते. परिणामी, यहूदाच्या मुलांवर त्यांच्या कनानी आईच्या जीवनशैलीचा प्रभाव पडला ती स्त्री आयुष्यभर मूर्तिपूजक होती. त्यामुळे एर हा दुष्ट झाला, असं घडते ते एक निर्वातामध्ये नाही तर त्याच्या आजूबाजूच्या परिस्थितीमुळे, घरातल्या प्रभावांमुळे. या सगळ्या गोष्टी अशा प्रकारच्या फटी निर्माण करतात ज्या शेवटी मृत्यूकडे नेतात.

एर, ओनान आणि शौल यांच्या मृत्यूसाठी देवाला जबाबदार धरलं जाते, पण आपण हे जाणतो की येशूने कधीच कोणालाही ठार केले नाही, आणि देवाच्या आज्ञांमध्ये देखील जीव घेण्यास संकट मनाई आहे. त्यामुळे हे स्पष्ट होते की या मृत्यूंचे कारण म्हणजे त्या व्यक्तींच्या जीवनात निर्माण झालेल्या तुटलेल्या जागा, ज्यामुळे दुष्ट शक्तींना त्यांचा नाश करण्यासाठी वाव मिळाला.

हे पुन्हा एकदा सिद्ध होते एका भाषिक तपशीलामुळे बायबलमध्ये या घटनांचे वर्णन करताना प्रभूच्या कृतीसाठी हिफ्झल या क्रियापदाच्या प्रकाराचा उपयोग करण्यात आलेला आहे. हिफ्झल ही क्रियावाचक रचना म्हणजे थेट कृती नव्हे, तर परवानगी किंवा “घडू देणे” अशा अर्थाने वापरली जाते. ख्रिस्ताच्या स्वभावाच्या प्रकाशात पाहिल्यास हे स्पष्ट होते की या सगळ्या गोष्टी अशा प्रकारे घडल्या की देवाने त्या माणसांच्या निवडीत हस्तक्षेप केला नाही त्यांना त्यांच्या निवडीचे परिणाम भोगू दिले.

आता आपण येजेकिएलाच्या पुस्तकाकडे वळू, जिथे इस्राएलाच्या नेतृत्वातील भ्रष्टाचाराविषयी लिहिले आहे. आपण लक्षपूर्वक पाहूया की बाबेलकडून झालेल्या त्यांच्या नाशामागे नेमकी कोणती प्रक्रिया कारणीभूत ठरली.

तिच्यात संदेष्ट्यांनी एकोपा केला आहे; भक्ष्य फाडून खाणाऱ्या, गर्जणाऱ्या सिंहाप्रमाणे ते लोकांचे प्राण ग्रासून टाकतात; ते धन व पैका हरण करतात; ते तिच्या विधवांची संख्या वाढवतात. तिचे याजक माझ्या नियमशास्त्राचे उल्लंघन करून माझ्या पवित्र वस्तू भ्रष्ट करतात. पवित्र व अपवित्र ह्यांचा ते काही भेद ठेवत नाहीत; शुद्ध व अशुद्ध ह्यांचा फरक ते शिकवत नाहीत; ते माझ्या शब्दांविषयी डोळेझाक करतात; त्यांच्यामध्ये माझा अपमान होतो. तिच्यातले सरदार भक्ष्य फाडून खाणाऱ्या लांडग्यांसारखे आहेत; ते अन्यायाने कमाई करण्यासाठी रक्तपात करतात, मानवी प्राण्यांचा विनाश करतात. तिचे संदेष्टे कच्चा चुना त्यांच्याकरता वापरतात; मिथ्या दृष्टान्त पाहून ते त्यांना खोटे शकुन सांगतात व परमेश्वर बोलला नसताही प्रभू परमेश्वर म्हणतो, असे ते बोलतात.

देशातील लोक बलात्कार व चोरी करतात. ते दुर्बल व दरिद्री ह्यांना चिरडून टाकतात आणि परदेशीयांवर अन्याय व जुलूम करतात. मी भूमीचा नाश करू नये म्हणून तिच्यातला कोणी तट बांधील, कोणी माझ्यासमोर देशासाठी तटाच्या खिंडीत उभा राहील की काय ह्याची मी वाट पाहिली, पण मला कोणी आढळला नाही. ह्यामुळे त्यांच्यावर मी आपल्या क्रोधाचा वर्षाव करीन; मी आपल्या कोपाग्नीने त्यांना भस्म करीन, त्यांच्या आचाराचे प्रतिफल त्यांच्याच शिरी आणीन असे प्रभू परमेश्वर म्हणतो.” यहेज्केल २२:२५-३१

बायबल सात मुद्द्यांची यादी करते, जे आपत्तीच्या दिशेने नेतात:

- १) धार्मिक नेते चोरी करून आणि खून करून लोकांचा फायदा घेतात
- २) परमेश्वराच्या कायद्याचे उल्लंघन
- ३) पवित्र आणि अपवित्र गोष्टी एकत्र करणे
- ४) शब्बाथाचा अपमान करणे
- ५) नागरिक नेतेही चोरी व खून करतात, आणि धार्मिक नेते त्यांना तसं करण्याबद्दल काहीही म्हणत नाहीत
- ६) खोट्या भविष्यवाणी करणे
- ७) गरीब आणि परप्रांतीय लोकांवर अत्याचार करणे आणि अन्याय करणे

ही सगळीच कृत्यं मिसराचे नेते इस्राएलावर तसेच स्वतःच्या लोकांवर करत होते. देवाने मिसरमधील या फटी भरून काढण्यासाठी, म्हणजेच कायदा पुन्हा उभा करण्यासाठी आणि देव व लोक यांच्यातील नातं बळकट करण्यासाठी कोणी तरी पुढे यावं अशी अपेक्षा केली. जर असं झाले असते, तर मिसराला अधिक वेळ मिळाला असता. देवाने यासाठी एक मार्गही दिला होता शब्बाथ पाळण्याची आज्ञा आणि एक सण पाळण्याची विनंती.

आपण अध्याय १९ मध्ये मिसरामधील दुष्टतेचा उल्लेख केला आहे त्यांच्या देवांची पूजा आणि त्यातील लैंगिक भ्रष्टाचार. जसं प्रलयपूर्व लोकांनी आणि सदोमाच्या नागरिकांनी पृथ्वी भ्रष्ट केली होती, तसंच मिसरानेही आपल्या आजूबाजूच्या पृथ्वीला भ्रष्ट केले होते.

संरक्षणाचे कृपण उभं करण्यासाठी, देवाने मोशेला फारोकडे अशी विनंती करायला सांगितली की त्यांना एक सण पाळू द्यावा. तसेच, इस्राएली लोकांनी पुन्हा शब्बाथ पाळायला सुरुवात करावी, असेही देवाने मोशेला सांगितले.

फारो त्यांना असेही म्हणाला, येथे आता आमच्या देशात खूप इब्री आहेत आणि तुम्ही त्यांना काम करण्यापासून थांबवत आहात.” निर्गम ५:५

इथे ‘थांबवत’ या शब्दासाठी मूळ हिब्रू शब्द מַעַבְדִּים म्हणजेच "शब्बाथ" वापरला गेला आहे. येथू स्वतः म्हणतो की तो "शब्बाथचा प्रभू" आहे. म्हणून, ख्रिस्तामध्ये आपल्याला जो विश्रांतीचा अनुभव येतो, तो शब्बाथच्या दिवशी आणि देवाने ठरवलेल्या सणांमध्ये एक विशेष प्रकारे मिळतो¹³. जेव्हा लोक शब्बाथ पाळतात, तेव्हा त्यांच्या आत्म्याला खरी विश्रांती मिळते. आणि जेव्हा पुरुष आणि स्त्रिया खऱ्या अर्थाने विश्रांती घेतात, तेव्हा त्याचा परिणाम पृथ्वीवरही होतो कारण जसं माणसाचे पाप पृथ्वीला भ्रष्ट करते, तसंच देवाच्या लोकांचे धर्मशील आचरण पृथ्वीला आरोग्य देते.

यातून आपल्याला इस्राएली लोक आणि मिसर लोक यांच्यातील वेगळेपण समजते. मोशे आणि अहरोन यांनी जे सुधारक कार्य केले, त्यामुळे इस्राएली लोकांनी पुन्हा शब्बाथ पाळायला सुरुवात केली होती. या शब्बाथच्या शांततेमुळे त्यांच्याभोवतीच्या भूमीवर व मिसरावर कोसळलेल्या सात शेवटच्या आपत्तींपैकी काहीना टाळता आले. मात्र दुर्दैवाने, इस्राएली लोकांच्या अविश्वासामुळे त्यांना पहिल्या तीन आपत्तींचा सामना करावा लागला.

हे लक्षात घेण्यासारखे आहे की, देवाच्या आज्ञांमध्ये केवळ व्यक्तींना नव्हे तर जमिनीला देखील विश्रांती देण्याचा आदेश आहे प्रत्येक सातव्या वर्षी भूमीलाही विश्रांती, म्हणजेच शब्बाथ, दिला जावा.

“इस्राएल लोकांना असे सांग : मी तुम्हांला देत असलेल्या देशात तुम्ही जाऊन पोहचल्यावर त्या देशाने परमेश्वराप्रीत्यर्थ शब्बाथ पाळावा. सहा वर्षे आपली शेती करावी आणि सहा वर्षे द्राक्षमळ्याची छाटणी करून त्याचे पीक जमा करावे; पण सातव्या वर्षी देशाला परमविश्रामाचा शब्बाथ असावा; म्हणजे परमेश्वराप्रीत्यर्थ शब्बाथ असावा; त्या वर्षी तू शेतात पेरणी करू नये आणि द्राक्षमळ्याची छाटणी करू नये. लेवीय २५:२-४

¹³ याबद्दल अधिक माहितीसाठी, fatheroflove.info वर उपलब्ध असलेले फाउंटन ऑफ ब्लेसिंग हे पुस्तक पहा.

पृथ्वीचाही शब्बाथाच्या तत्त्वामध्ये समावेश आहे आणि तिलाही विश्रांतीची गरज आहे ही गोष्ट या आज्ञेमुळे उघड होते. जेव्हा माणसं प्रत्येक सातव्या दिवशी विश्रांती घेतात, तेव्हा त्याचा प्रभाव पृथ्वीवरही होतो. शब्बाथद्वारे माणसांना मिळणारी शांतता पृथ्वीपर्यंत पोहोचते जसं काईनाने आबेलचा खून करून पृथ्वीमध्ये विद्वंसक लहरी निर्माण केल्या, त्याच्या नेमकं विरुद्ध प्रकार हा आहे.

देवाने नेमून दिलेले सणही या प्रक्रियेचा एक भाग आहेत. फारोला सणासाठी परवानगी देण्याची संधी दिली गेली होती आपण स्वतः सहभागी न होता फक्त धार्मिक स्वातंत्र्याची परवानगी दिली असती, तरी तो संकटांपासून वाचवणाऱ्या कुंपणातील तुटलेल्या जागा भरून काढण्यात सहभागी झाला असता.

मग अहरोन व मोशे म्हणाले, “इब्री लोकांचा देव आम्हांशी बोलला आहे. म्हणून आम्हांला रानात तीन दिवसाच्या वाटेवर जाऊ द्यावे आणि तेथे आमचा देव परमेश्वर याल यज्ञार्पण करू द्यावे अशी आम्ही आपणाला विनंती करतो. आणि आम्ही जर असे केले नाही तर तो मरीने किंवा तलवारीने आमच्यावर तुटून पडेल.” निर्गम ५:३

इथे आपण पाहतो की सण साजरे करणे आणि मरीला टाळणे यांच्यात थेट संबंध आहे. हे तत्त्व आजच्या काळातही तितकंच महत्वाचं आहे जेव्हा अधार्मिकतामुळे संरक्षणाच्या भिंतीत तडे पडतात, तेव्हा प्रभूचे सण त्या फटींना भरून काढण्यासाठी एक मार्ग ठरतात. जर आपण त्या आशीर्वादित वेळांमध्ये चाललो, तर प्रभूचे हे सण आपल्याला मरी आणि तलवारीपासून वाचवू शकतात.

दुर्दैवाने, फारोने देवाला मान्य केलं नाही, आणि त्याने ना शब्बाथ, ना सण यासाठी इस्राएली लोकांना वेळ दिला. त्यामुळे मग देवाने मिसरावर आपला कोप आणि रोष ओतला. याचा अर्थ असा की देवाने आपलं मुख लपवले जसं आपण पूर्वी पाहिले होते.

त्या समयी त्यांच्यावर माझा कोप भडकेल, मी त्यांचा त्याग करीन आणि त्यांच्यापासून आपले मुख लपवीन; त्यांचा फडशा उडेल व त्यांच्यावर पुष्कळ विपत्ती व संकटे ओढवतील. मग ते म्हणतील, ‘आपला देव आपल्यामध्ये नाही म्हणूनच ह्या विपत्ती आपल्यावर ओढवल्या आहेत ना?’ अनुवाद ३१:१७

मिसराने निर्माण केलेल्या फटींना भरून काढण्यासाठी आता कोणताही मार्ग शिल्लक नव्हता. देवाने एका झटक्यात सगळं सोडून दिले असते, तरी ते योग्यच ठरले असते. पण आपल्या करुणामय आणि शहाणपणाने भरलेल्या विचारांमुळे देवाने मिसराच्या लोकांना त्यांच्या कृत्यांनुसार त्यांच्या स्वतःच्या डोक्यावर परिणाम पावलोपावली येऊ दिला जेणेकरून काही लोक तरी जागे होतील, पश्चात्ताप करतील आणि परमेश्वराकडे परत फिरतील.

आता आपण मिसरावर आलेल्या प्रत्येक आपत्तीचा तपशील पाहणार आहोत. हे करत असताना आपल्याला चार महत्वाची तत्वं लक्षात ठेवावी लागतील: ते म्हणजे दोन आरसे, पृथ्वीचा शाप, देवदूतांचे संरक्षणकवच आणि वधस्तंभाचे खरे स्वरूप.

१. "दोन आरशांचे तत्त्व" या प्रकाशात आपण पाहतो की देव फारोशी अशा भाषेत संवाद साधतो जी फारोला समजते. निर्गम ७:१ मध्ये देव मोशेला सांगतो की, "मी तुला फारोच्या दृष्टीने देवासारखा करीन." याचा अर्थ असा की फारोच्या नजरेत मोशे देवासारखा भासावा लागेल. आणि फारो स्वतःला देव समजत असल्यामुळे, मोशेला त्याच भाषेत बोलावे लागेल, ज्या पद्धतीने फारो स्वतः संवाद करतो.

२. देव फारोशी कठोर भाषेत संवाद साधू शकतो आणि करायलाही हवा, कारण मिसरवासियांनी आपल्या अन्यायी वागणुकीमुळे पृथ्वीला दूषित केले आहे आणि आता परिस्थिती अत्यंत बिकट बनली आहे. देव खूप काळापासून नैसर्गिक परिणाम थांबवत होता, पण आता तो ते परिणाम उघडपणे व्यक्त करणार आहे अशा रीतीने की फारोला आपल्या देवांवरचा आणि स्वतःवरचा विश्वास डळमळीत होईल. आणि अशाच मार्गाने त्याला वळवून पश्चात्ताप करण्यास प्रवृत्त करता येईल.

३. देवदूत हे पृथ्वीवर येणाऱ्या विनाशाचे द्वारपाल आहेत. जसं प्रकटीकरण १६ मध्ये पीडा (आपत्ती) दाखवल्या आहेत, तशाच प्रकारे आपण पाहतो की देवदूत या आपत्ती सोडून देतात कारण ते मिसरवासियांनी स्वतः तयार केलेल्या संरक्षणाच्या भिंतींमध्ये जे फट पडले आहेत, त्या जागांमध्ये उभे राहून त्या फटी पकडून ठेवत होते. आणि आता ते बाजूला होत आहेत. म्हणून असं म्हटले जाते की "त्या देवदूतांच्या हातात पीडा आहेत" कारण ते या तुटलेल्या भिंतींच्या फटी भरून धरत होते आणि आता जेव्हा ते मागे सरकतात, तेव्हा आपत्ती आपोआप ओसंडून वाहतात.

४. या आपत्तींच्या भाषेत वधस्तंभाची कथाही सामावलेली आहे. पहिल्या आपत्तीतले रक्त, सातव्या आपत्तीत वीज आणि गडगडाट, नवव्या आपत्तीत अंधार, आणि दहाव्या आपत्तीत प्रथम जन्मलेल्या मुलांचा मृत्यू हे सगळे घटक आपल्याला येशूच्या वधस्तंभावरील वेदना मिसरवासियांच्या यातनामधून पाहायला लावतात. हे आपण समजून घ्यायला हवे.

या सर्व गोष्टी एकाच वेळी त्या कथेमध्ये घडत आहेत. सुरुवातीला हे थोडं गोंधळवणारे वाटू शकते, पण अशा वेळी आपल्याला आपल्या नैसर्गिक भावना वापरून नव्हे, तर आपल्या हातातील सिद्धांतांची साधने वापरून मार्ग काढायला हवा. देवाच्या प्रत्येक शब्दाला योग्य स्थान द्यायला हवे; सर्व गोष्टी तपासून पाहायला हव्यात; आणि संयम, विश्वास आणि चिकाटी ठेवून सर्व तुकडे एकत्र जोडले की मग येशूचा चेहरा आणि या प्लेगजमागील सत्य समोर सुसंगतपणे उभं राहते.

एक शेवटची महत्वाची गोष्ट म्हणजे फारोचं हृदय कठोर झाले. देव म्हणतो की "मी त्याचे हृदय कठोर करीन." ही गोष्ट स्पष्ट केली पाहिजे, कारण ती अनेकांच्या मनात प्रश्न निर्माण करते.

परमेश्वर मोशेला म्हणाला, "तू मिसरास परत जाशील तेव्हा पाहा, ज्या अद्भुत कृती मी तुझ्या हाती ठेवल्या आहेत त्या सर्व फारोपुढे करून दाखव; तरी मी त्याचे मन कठीण करीन आणि तो माझ्या लोकांना जे देणार नाही. निर्गम ४:२१

हे खरंच घडतं तरी कसं? आपण असा विचार करायचा का की देव फारोला सांगतो, "माझ्या लोकांना सोडून दे," आणि मग स्वतःच त्याला तसं करू नये म्हणून अडवतो? असा विचार अशक्य आहे आणि देवाच्या स्वभावाशी काहीही संबंध ठेवत नाही.

अहो 'ताठ मानेच्या' आणि 'हृदयांची व कानांची सुंता न झालेल्या लोकांनो,' तुम्ही तर 'पवित्र आत्म्याला' सर्वदा 'विरोध करता;' जसे तुमचे पूर्वज तसेच तुम्हीही. प्रेषितांची कृत्ये ७:५१

फारो हा मूर्तिपूजक होता आणि सत्य ऐकण्यास तो बहिरा झाला होता. देवाचा आत्मा त्याच्या अंतःकरणाशी संवाद साधत होता त्याला विनवत होता की तो नम्र होऊन देवासमोर झुकेल. पण फारोने त्या पवित्र आत्म्याच्या आवाहनांना विरोध केला, आणि त्या विरोधात त्याचं मन अधिकाधिक कठोर होत गेले. पवित्र आत्मा जितकं त्याच्याशी शांततेने बोलत होता, तितकाच फारो स्वतःला कठीण बनवत होता, कारण तो त्या प्रकाशापासून पळत होता. म्हणूनच, देवाने त्याचे मन मऊ करण्याचा प्रयत्न केला, पण त्यातूनच फारोने स्वतःच ते अधिक कठीण बनवले. म्हणूनच दोन्ही विधानं खरी आहेत देवाने फारोचं हृदय कठोर केलं, आणि फारोने स्वतःच आपलं हृदय कठोर केले.

तथापि फारोने ह्या खेपेसही आपले मन कठीण केले आणि लोकांना जाऊ दिले नाही. निर्गम ८:३२

मिसरामधील पिडा

नंतर परमेश्वर मोशे व अहरोन ह्यांना म्हणाला, “तुम्ही स्वतः काही अद्भुत कृती दाखवा” असे फारो तुम्हांला म्हणेल तेव्हा तू अहरोनाला सांग, ‘आपली काठी घेऊन फारोपुढे टाक म्हणजे तिचा साप होईल.’” मग मोशे व अहरोन ह्यांनी फारोजवळ जाऊन परमेश्वराच्या आज्ञेप्रमाणे केले; अहरोनाने आपली काठी फारो व त्याचे सेवक ह्यांच्यापुढे टाकली तेव्हा तिचा साप झाला. मग फारोनेही जाणते व मांत्रिक बोलावले; मिसराच्या त्या जादुगारांनीसुद्धा आपल्या मंत्रतंत्रांच्या योगे तसाच प्रकार केला. त्यांनीही आपापल्या काठ्या खाली टाकताच त्यांचे साप झाले; पण अहरोनाच्या काठीने त्यांच्या काठ्या गिळून टाकल्या. तथापि फारोचे मन कठीण झाले, आणि परमेश्वराने म्हटले होते त्याप्रमाणे तो मोशे व अहरोन ह्यांचे म्हणणे ऐकेना. निर्गम ७:८-१३

येशू आपल्याला सांगतो की, "दुष्ट पिढी चमत्काराची मागणी करते," तरीदेखील देव त्या दुष्टांनाही त्यांच्या स्थितीत जाऊन भेटतो. म्हणूनच तो फारोला एक चमत्कार दाखवतो काठीचे सापामध्ये रूपांतर. काठीला साप बनवण्याचे सामर्थ्य केवळ देवाजवळच आहे. हा चमत्कार फारोला फार अर्थपूर्ण वाटला, कारण त्यात मिसर्यांचा देवतांचा आदिपिता अटुम याची आठवण होते जो सर्व काही नष्ट करून शेवटी स्वतः सर्पामध्ये रूपांतरित होतो अशी आख्यायिका आहे.

सैतान या चमत्काराची नकली नक्कल करतो, जेणेकरून फारोला एक कारण मिळावे म्हणजे मोशे आणि अहरोन यांनी दाखवलेले चिन्ह नाकारण्याचे. फारोला खरंतर काहीही पटायचेच नव्हते, कारण त्याच्याकडे विश्वासच नव्हता. म्हणून तो काहीतरी कारण शोधणारच होता की हे खरं नाही, अगदी तसंच जसं परुश्यांनी येशूचे चमत्कार फेटाळून शेवटी त्याला ठारच केले.

मग परमेश्वराने मोशेला म्हटले, “तू अहरोनाला सांग की, ‘आपली काठी घेऊन मिसर देशात जितके पाणी म्हणून आहे म्हणजे त्यातल्या नद्या, नाले, तलाव व हौद ह्या सर्वांवर आपला हात उगार म्हणजे त्या सर्वांच्या पाण्याचे रक्त बनेल; आणि मिसरातील काष्ठपाषाणांच्या सर्व पात्रांत रक्तच रक्त होईल.’” तेव्हा मोशे व अहरोन ह्यांनी परमेश्वराच्या आज्ञेप्रमाणे केले; त्याने काठी उचलून फारोच्या व त्याच्या सेवकांच्या समक्ष पाण्यावर मारली तेव्हा नदीतल्या सर्व पाण्याचे रक्त बनले.

नदीतले मासे मेले, तिला घाण सुटली आणि मिसरी लोकांना नदीतले पाणी पिववेना; साऱ्या मिसर देशात रक्तच रक्त झाले. निर्गम ७:१९-२१

आपला स्वर्गीय पिता संपूर्ण सृष्टीला टिकवून ठेवतो. तो हवा आणि पाणी शुद्ध करतो आणि ती आपल्यासाठी सुरक्षित राखतो. पण जेव्हा त्याचा आत्मा मागे घेतला जातो, तेव्हा तिथे लगेच मृत्यू येतो.

तू आपले तोंड लपवतोस तेव्हा ते व्याकूळ होतात; तू त्यांचा श्वास काढून घेतोस तेव्हा ते मरतात व मातीस मिळतात. तू आपला आत्मा पाठवतोस तेव्हा ते उत्पन्न होतात, व तू पृथ्वीचा पृष्ठभाग पुन्हा नवा करतोस. स्तोत्र १०४:२९-३०

हार्पी हा नाईल नदीचा उभयलिंगी (स्त्री-पुरुष मिश्र) देव होता, आणि मिसरी लोकांसाठी अत्यंत महत्त्वाचा मानला जात असे. त्याच्या काही उपाध्या होत्या: "दलदलीतील माशांचा आणि पक्ष्यांचा स्वामी" आणि "वनस्पती निर्माण करणाऱ्या नदीचा प्रभू." पण जेव्हा यहोवा आपली पुनर्निर्मिती करणारी (जीवन देणारी) शक्ती मागे घेतो, तेव्हा हार्पी मासे आणि वनस्पतींचा नाश करणारा बनतो. अहरोनाच्या हातातील काठीतून जो चमत्कार झाला, त्यामध्ये इस्राएलाच्या देवाने मिसराच्या एक अत्यंत प्रतिष्ठित देवावर सत्ता गाजवली, हे स्पष्ट दिसून येते.

हिब्रू भाषेत "रक्त" या शब्दाचा उपयोग अनेकदा प्रतीकात्मक रीतीने द्राक्षरसासाठी केला जातो. येशूने जेव्हा पाणी द्राक्षरसात रूपांतरित केले, तेव्हा तो सुवार्तेचा एक गोड, प्रेमळ प्रतीकात्मक संदेश होता. जसं यहुदी धर्मगुरूंनी ख्रिस्ताला नाकारले आणि त्याचे प्रतीक होते ते शापित अंजीराचे झाड, ज्याचे जीवन त्यातून शोषून घेतले गेले तसंच काहीसं नाईल नदीचंही झाले: जेव्हा देवाचा आत्मा तिला सोडून गेला, तेव्हा तिचे जीवनसत्त्वही ओसरले. नाईल उजाड झाली. जसं प्रकाश अस्तित्वात असेल तर अंधार नाहीसा होतो, आणि जेव्हा प्रकाशच नाही तर अंधार आपोआप असतो, तसंच जेव्हा ख्रिस्ताचे जीवनदायी अस्तित्त्व मागे घेतले गेले, तेव्हा नदीचे रक्तात रूपांतर होणे हा एक नैसर्गिक परिणाम होता.

पण असा प्रश्न उरतोच की पाणी रक्तातच का बदलले? ते फक्त कुजले असते किंवा वाळून गेले असते, असं का नाही झाले? या प्रश्नाचं उत्तर आपल्याला प्रकटीकरणाच्या पुस्तकात सापडते:

दुसऱ्याने आपली वाटी समुद्रात ओतली, तेव्हा 'समुद्र' मृत माणसाच्या रक्तासारखा 'रक्तमय झाला' आणि 'त्यातील' सर्व प्राणी 'मरून गेले.' तिसऱ्याने आपली वाटी 'नद्या' व पाण्याचे झरे ह्यांत ओतली, 'आणि त्यांचे रक्त झाले.' तेव्हा मी जलांच्या देवदूताला असे बोलताना ऐकले, "हे प्रभू, 'जो तू पवित्र आहेस, होतास व असणार', त्या तू असा न्यायनिवाडा केलास म्हणून तू 'न्यायी' आहेस; कारण त्यांनी पवित्र जनांचे व संदेष्ट्यांचे 'रक्त पाडले' आणि तू 'त्यांना रक्त पिण्यास' लावले आहे; ह्यास ते पात्र आहेत." प्रकटीकरण १६:३-६

मिसरवासियांनी इस्राएली लोकांवर क्रूर अत्याचार केले होते. त्यांनी त्यांच्या मुलांना ठार मारले आणि त्यांना नद्यांमध्ये फेकून दिले. नंतर येणारा एक फारो नदीत राहणाऱ्या सर्पा/असुरासारखा म्हणून वर्णन केला जातो (यहेज्केल २९:३) एक अत्यंत योग्य प्रतिमा, कारण तोच या कार्याचा मुख्य सूत्रधार होता. आता त्या निष्पाप बालकांचे रक्त जे नदीत सांडले गेले होते ते पुन्हा मिसरवासियांवरच परत आले. देवाने हे पाणी रक्तात "परीवर्तित" केलं असं म्हणावं लागत नाही; त्याने फक्त आपला आत्मा मागे घेतला, आणि त्यामुळेच त्यांच्या पूर्वीच्या कर्मांचा खरा चेहरा उघड झाला.

देवाने या घटनेला घडू दिले, कारण ख्रिस्ताने इस्राएलासाठी भरावयाच्या सुटकेच्या किंमतीचे रक्त हे एक प्रतीक आहे. जसं येशूने क्रूसावर जाण्याच्या आदल्या रात्री रक्ताचे थेंब घामात सांडले होते, तसंच त्याचे रक्त नाईलमध्ये सांडल्यासारखे होते हे सूचित करत होते की मिसराच्या प्रथम जन्मलेल्या मुलांच्या मृत्यूत ख्रिस्ताच्या पुढे येणाऱ्या दुःखाची छाया होती.

सैतानाने नाईल नदीतील निसर्गाचे विघटन उलगडल्यासारखे दाखवण्यासाठी एक चमत्कार केला. असं करून त्याने फारोला खात्री पटवली की मोशेच्या देवानेच थेटपणे ही विनाशकारी कृती केली आहे, पण त्याचवेळी फारोला हेही सांगितले की त्याचे स्वतःचे देव अजूनही मोशेच्या देवाशी स्पर्धा करू शकतात.

परमेश्वर मोशेला म्हणाला, "अहरोनाला सांग की, 'आपली काठी हाती घेऊन नद्या, नाले व तलाव ह्यांवर आपला हात उगार आणि बेडूक मिसर देशावर चढून येतील असे कर.'" अहरोनाने मिसरातील जलाशयांवर आपला हात उगारला तेव्हा बेडूक बाहेर निघाले, आणि त्यांनी मिसर देश व्यापून टाकला.

तेव्हा जादुगरांनी आपल्या मंत्रतंत्राच्या योगे तसेच केले, त्यांनी मिसर देशावर बेडूक आणले. निर्गम ८:५-७

हेकेत ही सुपीकतेची देवी होती, जी नाईलच्या पुराशी संबंधित मानली जात होती. तिचं रूप एक बेडूक म्हणून दर्शवले जाते. फारोच्या धार्मिक भाषेत सांगायचे झालं, तर सर्प बनलेली काठी हेकतला विनाशकर्ती बनवते. तिची सुपीकता अतिरेक करत जाते आणि सगळीकडे बेडूक पसरतात. निसर्गाचा जो समतोल देवाच्या आत्म्याने नियंत्रित ठेवलेला होता, तो आता सुटतो.

त्याने त्यांच्यावर माश्यांचे थवेच्या थवे पाठवले; त्या माश्यांनी त्यांना ग्रासून टाकले; त्याने बेडूक पाठवले, त्या बेडकांनी त्यांचे सर्वकाही नासून टाकले. स्तोत्र ७८:४५

या स्तोत्रात "पाठवले" हा शब्द पिएल रूपात आहे, ज्याचा अर्थ "सैल सोडणे," "मोकळं करणे," "स्वाधीन करणे" किंवा "मुक्त करणे" असा होतो. हे "पृथ्वीचे शाप" या संकल्पनेच्या संदर्भात खूप महत्वाचे ठरते. याचा अर्थ असा की, देवाने बेडूक पाठवले नाहीत, तर त्याने त्यांना मोकळे होऊ दिले.

दुसरी महत्वाची गोष्ट म्हणजे “नासून टाकले” हा शब्द हिफ्ईल रूपात आहे, ज्याचा अर्थ “नासू देणे” असा होतो म्हणजे देवाने नाश करण्याची फक्त परवानगी दिली. याचा अर्थ असा की देवाने या संकटांना स्वतः पाठवले नाही, पण त्यांना घडू दिले कारण त्यांनी त्यांच्या मार्गातला अडसर काढून टाकला.

हे “संरक्षणाचे कुंपण” संदर्भात फारच अर्थपूर्ण आहे. देव आपल्या दूतांमार्फत जे आध्यात्मिक संरक्षण देत होता, त्यातला एक भाग त्याने उघडला. पण सगळं संरक्षण त्याने काढून टाकले नाही फक्त थोडासा भाग उघडला, जेणेकरून फारोला एक चेतावणी मिळावी.

मग “देवाने बेडूक पाठवले” आणि “देवाने त्यांना मोकळे केले” यातला फरक इतका महत्वाचा का आहे? कारण जेव्हा आपण येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा आपल्याला तिथे शांती, संयम आणि सुव्यवस्था दिसते. तिथे आपल्याला समुद्राच्या लाटा त्यांच्या सीमांत राहिलेल्या दिसतात त्यांची मर्यादा पार होत नाही. पण बेडूक म्हणजे सुपीकता आणि अस्ताव्यस्तपणाचं प्रतीक आहे जे एका वेगळ्याच आत्म्यामधून येते. लोकांच्या पापांमुळे पृथ्वी स्वतः उलटी करते, म्हणजे तिने स्वतःचं संतुलन गमावलेले असते. आणि त्यातूनच असा गोंधळ, असा नाश, असा सैतानी प्रभाव प्रकट होतो.

बेडूक हेही महत्वाचे ठरतात, कारण ते प्रकटीकरणातील संकटांमध्ये जसे चित्रित केले गेले आहेत, त्यात त्यांच्या भूमिकेला फार अर्थ आहे:

नंतर ‘बेडकासारखे’ असलेले तीन अशुद्ध आत्मे अजगराच्या तोंडातून, श्वापदाच्या तोंडातून व खोट्या संदेष्ट्याच्या तोंडातून निघताना मी पाहिले. ते चिन्हे दाखवणारे भुतांचे आत्मे आहेत; ते सर्वसमर्थ देवाच्या त्या मोठ्या दिवसाच्या लढाईसाठी संपूर्ण जगातील राजांना एकत्र करण्यास त्यांच्याकडे बाहेर जातात. प्रकटीकरण १६:१३-१४

देवाने जेव्हा बेडकांच्या आत्पत्तीमध्ये सुपीकतेचा आत्मा मुक्त केला, तेव्हा काय त्याने मिसरमध्ये लवकरच सोडले जाणारे चमत्कार करणारे दैवी-विरोधी आत्मे याबद्दल इशारा दिला होता? आपल्याला हे लक्षात आहे की प्रत्येक संकटाचे मूळ त्या काठीत होते जी आधी सर्पीमध्ये बदललेली होती.

सैतान आपल्या याजकांमार्फत बेडकांची नक्कल करतो, आणि त्यामुळे फारोचे हृदय आणखी कठीण होते. पण सैतान फार धूर्त आहे कारण जेव्हा त्याचे याजकही बेडूक निर्माण करतात, तेव्हा फारोला असं वाटते की देवच प्रत्यक्ष हे बेडूक पाठवत आहे त्याला शिक्षा देण्यासाठी आणि त्याच्या लक्षातच येत नाही की प्रत्यक्षात देव आपला आत्मा मागे घेतो आहे आणि त्यामुळेच हा गोंधळ होत आहे. हे समजून घेणं अत्यंत महत्वाचं आहे की, जर मिसरी लोकांनी देवाच्या आज्ञा पाळल्या असत्या, तर बेडूकांनी सुपीकतेचं रूप धारणच केलं नसते.

तिसरं आणि चौथं संकट हेही बेडकांच्या संकटासारख्याच प्रक्रियेतून आलेले आहे. स्तोत्रकाराने या सर्व संकटांचा उल्लेख एकत्रच केला आहे “मोकळं करून देणं” किंवा “सोडून देणं” अशा अर्थाने, म्हणजे देवाने ती पाठवली नाहीत, तर त्यांना मुक्त होऊ दिले. आपल्याला आठवते की मोशेने फारोला आधीच सांगितले होते की, जर ते सण साजरा करणार नाहीत, तर देव रोगराई येऊ देईल. पण ही रोगराई ही स्वतः देवाने पाठवलेली शिक्षा नव्हे ती मिसराच्या दुष्टतेचं नैसर्गिक फळ होते.

या संकटांना एकामागून एक येऊ देताना, प्रत्यक्षात देव नाशाला रोखत होता. ज्या गोष्टी एकाच वेळी होऊन विनाश झाला असता, त्या तो टप्प्याटप्प्याने, थोडक्याच प्रमाणात होऊ देतो जेणेकरून लोक सावध होतील. देव आपल्याशीही हाच न्याय दाखवतो: आपल्या जीवनात येणाऱ्या समस्यांची संख्या तो मर्यादित ठेवतो कारण त्यातून आपण शिकावं. जर त्या सर्व समस्यांना एकाचवेळी मोकळं केले असते, तर आपण त्या भाराने दबून गेलो असतो. आणि जर एकाही समस्याला होऊ दिले नसते, तर आपण कधीच कारण आणि परिणाम यांचे नाते समजले नसते आणि देवाशी मैत्री करण्याचे कारणही कदाचित आपल्याला जाणवले नसते.

उवांच्या संकटाबद्दल एक विशेष लक्षवेधी गोष्ट म्हणजे फारोचे जादूटोणावाले लोक हे संकट निर्माण करू शकले नाहीत. जर सैतानाने जादूटोण्याच्या मदतीने साप आणि बेडूक निर्माण केले असतील, तर त्याच्यासाठी उवा निर्माण करणे काहीच अवघड नव्हते. पण सैतानाला असं दाखवायचे होते की देवच सैतानापेक्षा मोठा नाश करणारा आहे. त्यामुळे असं दाखवण्यात आले की देवाचे सामर्थ्य सैतानापेक्षा श्रेष्ठ आहे, पण प्रत्यक्षात सैतान लोकांना अधिकाधिक भ्रम आणि फसवणुकीत ढकलत होता. त्याचवेळी, देव स्वतःला नाश करणाऱ्या रूपात दिसू देतो, जेणेकरून भविष्यातील पिढ्यांना हे कळावं की हे वर्तन हे माणसांचे आहे देवाचे नव्हे.

बेडूक त्रासदायक होते, आणि ते मेले तेव्हा त्यांचा वास सहन न होणारा होता. उवा अजूनही अधिक अस्वस्थ करणाऱ्या होत्या. पण चावणारे माशे हे पहिले संकट होते जे थेट मिसरवासियांच्या शरीराला वेदना देत होते. या संदर्भातही, हिब्रू भाषेतील “हिफर्डल” क्रियापद वापरलेले आहे, जे परवानगी देणे या अर्थाने येते म्हणजेच देवाने हे संकट थेट पाठवले नाही, पण ते होऊ दिले.

इस्राएली लोकांनी पहिल्या तीन संकटांत मिसरवासियांसोबतच त्रास सहन केला, कारण त्यांचा विश्वास अपुरा होता. पण आता जेव्हा संकटांनी थेट शरीराला इजा पोचवायला सुरुवात केली, तेव्हा देवाच्या दूतांनी इस्राएलाचे रक्षण केले.

तथापि गोशेन प्रांतात माझे लोक राहत आहेत, तो मी त्या दिवशी अलग ठेवीन; गोमाश्यांचे थवे तेथे जाणार नाहीत, ह्यावरून पृथ्वीवर मी परमेश्वर आहे हे तुला कळेल. माझ्या प्रजेमध्ये व तुझ्या प्रजेमध्ये मी भेद राखीन; उद्यापर्यंत हे चिन्ह घडेल.” निर्गम ८:२२-२३

हे लक्षात घेण्यासारखे आहे की हे माशांचे संकट कनानाचा देव बालझेबूब शी संबंधित होता जो कदाचित बाल¹⁴ या मूळ देवतेचंच दुसरं नाव असावा. हे मोठे, विषारी आणि वेदनादायक दंश करणारे माशांचे थवे होते जे सैतान, याचं साजेसं स्वरूप दर्शवत होते.

या संकटाच्या वेळी फारो थोडं मन वळवत असल्यासारखा दिसतो आणि यामुळे सैतानाने ईयोबाच्या बाबतीत देवाला जे सांगितले होते, ते माणसांबाबत खरं ठरते:

सैतानाने परमेश्वराला उत्तर दिले, “त्वचेसाठी त्वचा! मनुष्य आपल्या प्राणासाठी आपले सर्वस्व देईल. ईयोब २:४

फारो मोशेवर निर्बंध घालतो. तो आज्ञा देतो की इस्राएली लोकांनी बाहेर न जाता मिसरमध्येच यज्ञ करावे.

मग फारोने मोशे व अहरोन ह्यांना बोलावून आणून म्हटले, “तुम्ही जा, ह्याच देशात आपल्या देवाला यज्ञ करा.” निर्गम ८:२५

मात्र, ज्या क्षणी मोशेने माशा दूर व्हाव्यात म्हणून देवाकडे प्रार्थना केली, फारोने पुन्हा आपले मन कठोर केले आणि आपला निर्णय बदलला.

पुढची आपत्ती ही जनावरांवर आलेली साथ होती. आपल्याला हे लक्षात ठेवावे लागते की मिसरने आधीच स्वतःला अशा परिस्थितीत आणले होते जिथे साथ येणे अटळ होते. जेव्हा देवाने इस्राएली लोकांना त्याच्या आज्ञांमध्ये चालण्याचे महत्त्व सांगितले, तेव्हा त्याने हे स्पष्टपणे म्हटले होते:

मी तुमच्यावर तलवार आणीन, ती करार मोडल्याचा बदला घेईल; तुम्ही आपापल्या नगरात जमा व्हाल, तेव्हा मी तुमच्यावर मरी पाठवीन; मी तुम्हांला तुमच्या शत्रूच्या स्वाधीन करीन. लेवीय २६:२५

म्हणूनच पुढची आपत्ती जी मिसरमध्ये येणार होती, ती अशीच होती, देव मिसराला “शत्रूच्या हाती सोपवतो”:

मग परमेश्वर मोशेला म्हणाला, “फारोकडे जाऊन सांग, ‘इब्र्यांचा देव परमेश्वर असे सांगतो की, माझ्या लोकांनी माझी सेवा करावी म्हणून त्यांना जाऊ द्यावे. तू त्यांना जाऊ देणार नाहीस आणि त्यांना अजूनही अडवून ठेवशील, तर पाहा, घोडे, गाढवे, उंट, गुरेढोरे, शेरडेमेंढरे ही जी तुझी जनावरे रानात आहेत त्यांच्यावर परमेश्वराचा हात पडेल; भयंकर मरी उद्भवेल. निर्गम ९:१-३

पण जेव्हा आपण येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा तिथं असं काही दिसत नाही की तो घोडे, गाढवं, उंट, शेळ्या किंवा मेंढ्या यांना साथीने ठार करतो. स्तोत्रकर्त्याने देव सार्थीशी कसा वागतो याबद्दल असं लिहिले आहे:

¹⁴ <https://en.wikipedia.org/wiki/Beelzebub>

जो परात्पराच्या गुप्त स्थली वसतो, तो सर्वसमर्थाच्या सावलीत राहील. परमेश्वराला मी “माझा आश्रय, माझा दुर्ग” असे म्हणतो; “तोच माझा देव, त्याच्यावर मी भाव ठेवतो.” कारण तो पारध्याच्या पाशापासून घातक मरीपासून तुझा बचाव करील. 4तो तुझ्यावर पाखर घालील, त्याच्या पंखांखाली तुला आश्रय मिळेल; त्याचे सत्य तुला ढाल व कवच आहे. स्तोत्रसंहिता ९१:१-४

देवाने एका हाताने इस्राएली लोकांच्या जनावरांचे संरक्षण केले आणि दुसऱ्या हाताने मिसराच्या जनावरांना ठार केले काय? ही कल्पनाच मूर्खपणाची आहे. आपण ख्रिस्ताकडे पाहिलं, तर आपल्याला दिसते की ज्या गोष्टींना त्याने स्पर्श केला त्या पुन्हा जिवंत होत असे. ख्रिस्त म्हणजे जीवन आहे; तो रोग आणि मृत्यूचा कर्ता नाही.

जेव्हा सैतानाने मिसरवासियांना पटवून दिले की या सगळ्या आपती देवच आणतो आहे, तेव्हा त्याला आता विनाशासाठी काम करायला मोकळं वातावरण मिळाले. कारण आता त्याला खात्री होती की याचा सारा दोष देवावर जाईल. त्याला फक्त “भिंतीत फट” कधी होते याची वाट पाहायची होती. जसं देवाने इस्राएलला आधीच सांगितलं होते, की मरी येणे म्हणजे शत्रूच्या हाती सोपवले जाण्याचे लक्षण आहे (लेवीय २६:२५), आणि सैतान हाच आपला शत्रू आहे. देवाने सैतानाच्या कार्यापासून, म्हणजे जनावरांना ठार मारणाऱ्या विनाशापासून, इस्राएली लोकांच्या जनावरांचे रक्षण केले. जर फारोने मोशेचं ऐकलं असते, तर देव त्या फटीला बंद करून मिसराच्या जनावरांचाही संरक्षण करू शकला असता. पण जेव्हा त्याने नकार दिला, तेव्हा देवाने आपला चेहरा लपवला आणि त्यामुळे जवळजवळ सगळी जनावरे मरण पावली.

सहावी आपती फार वेदनादायक फोड घेऊन आली. या फोडांचा ठसा आपल्याला इयोबाच्या कथेत दिसून येतो:

मग सैतान परमेश्वरासमोरून गेला; आणि त्याने ईयोबाला मोठमोठ्या गळवांनी नखशिखान्त अतिशय पिडले. ईयोबाने आपले अंग खाजवण्यासाठी एक खापरी घेतली; आणि तो जाऊन राखेत बसला. ईयोब २:७-८

बायबलमध्ये ही एकमेव दुसरी घटना आहे जिथे एखाद्या व्यक्तीला फोडांनी त्रस्त केले जाते. ईयोबाच्या बायकोलाही असंच वाटलं की हे सगळं देवाने केले आहे:

तेव्हा त्याची स्त्री त्याला म्हणाली, “तुम्ही अजून सत्त्व धरून राहिला आहात काय? देवाचे नाव सोडून द्या आणि मरून जा.” ईयोब २:९

आपण याआधी म्हटलं तसंच, मिसरमधील या फोडांचे कारणही तेच होते, ते लोक देवाच्या आज्ञा इतक्या प्रमाणात मोडत होते की सैतानाला त्यांच्यावर हल्ला करण्याचा अधिकार मिळाला. ईयोबाच्या बाबतीत जसं देवाने सैतानाच्या त्रासाला मर्यादा घातली होती, तसंच इथेही शत्रू किती प्रमाणात त्रास देऊ शकतो, यावर देव नियंत्रण ठेवतो.

या फोडांनी मृत्यूची एक सेवा घडवली, विशेषतः मिसराच्या जादूगारांसाठी. ही आपत्ती मिसरमधल्या लोकांचा त्यांच्या नेत्यांवरील विश्वास कोसळवणारी ठरली, कारण ती लोकांना दाखवून गेली की हे नेते त्यांचे संरक्षण करू शकत नाहीत कारण ते स्वतःही त्या फोडांनी भरलेले होते.

ख्रिस्त मिसरमध्ये वधस्तंभावर चढवला गेला या दृष्टिकोनातून पाहिलं, तर मिसरवासीयांच्या प्रत्येक क्लेशात ख्रिस्त स्वतः त्रस्त होत होता. त्यांनी भोगलेली ती तीव्र वेदना, म्हणजेच पिलाताच्या दरबारात व नंतर वधस्तंभावर ख्रिस्ताने भोगलेल्या यातनांचीच एक सावली होती. आणि अगदी क्रूसावरील प्रसंगासारखंच, आज बायबल वाचणारे अनेक लोक मिसरवासीयांना “देवाने मारलले आणि क्लेश दिलेले” असं समजतात, पण प्रत्यक्षात सत्य असं होतं की सैतानालाच हे काम करण्यासाठी मोकळं सोडण्यात आले होते जसं तोच ख्रिस्ताच्या वधस्तंभावरील क्लेशामागे होता.

पुढची आपत्ती होती ज्वालाग्रस्त गारपीट आणि या आपत्तीत सैतानी कार्य स्पष्टपणे दिसून येते.

त्याने त्यांची गुरेढोरे गारांच्या व त्यांचे कळप विजांच्या हवाली केली. 49त्यांने आपल्या भयंकर रागाने त्यांच्याविरुद्ध तडाखे दिले. त्याने अरिष्ट आणणाऱ्या प्रतिनीधीप्रमाणे आपला क्रोध, प्रकोप आणि संकट पाठवले. स्तोत्र ७८:४८-४९ (IRVMAR)

IRVMAR भाषांतरात Hiph'il या हिब्रू क्रियापदाचा योग्य अर्थ लावला आहे “हवाली केली”. हीच क्रियापदाची रचना निर्गम ग्रंथातही वापरलेली आहे, आणि तिथेही हाच “हवाली” करण्याचा अर्थ लागू होतो. यामुळे स्तोत्र ७८:४८ आणि निर्गम ९:१८ जर आपण हा “हवाली देणारा” संदर्भ स्वीकारला तर हे एकमेकांशी सुसंगत ठरतात.

म्हणून उद्या याच वेळेस मी गारांचा असा काही वाईट वादळी वर्षाव मिसरावर आणीन (परवानगी देईन – Hiph'il) की असा गारांचा वादळी वर्षाव मिसर राष्ट्राची स्थापना झाल्यापासून कधी आला नाही. निर्गम ९:१८

स्तोत्र ७८:४९ स्पष्टपणे सांगतं की मिसरमध्ये वाईट (दुष्ट) देवदूत सोडले गेले. पण बायबलची काही भाषांतरे हे लपवतात की हे दुष्ट देवदूतच त्या गारपीटी मागे होते.

त्यांने आपल्या भयंकर रागाने त्यांच्याविरुद्ध तडाखे दिले. त्याने अरिष्ट आणणाऱ्या प्रतिनीधीप्रमाणे आपला क्रोध, प्रकोप आणि संकट पाठवले. स्तोत्रसंहिता ७८:४९ IRVMAR

त्याने त्यांच्यावर आपला कोपाग्नी, क्रोध, रोष व संकट ह्या अनिष्टकारक दूतांची स्वारी सोडली. स्तोत्रसंहिता ७८:४९ MARVBSI

पण मूळ हिब्रू भाषेतील शब्द “वाईट” हाच आहे, आणि हाच शब्द “बऱ्या आणि वाईट ज्ञानाचे झाड” या वाक्यप्रचारात वापरलेला आहे. स्तोत्रकर्ता आपल्याला अगदी स्पष्टपणे सांगतो की देवाचा क्रोध चेतवला गेला याचा अर्थ असा की देवाने दुःखाने स्वतःला मागे घेतले, आणि त्यामुळे वाईट देवदूतांना त्यांच्या विनाशाच्या कामासाठी मोकळीकता मिळाली.

स्तोत्र हेही स्पष्ट करते की देवाने जनावरे गारपीटीच्या हवाली केली, म्हणजेच स्वतःने गारपीट पाठवली असं नव्हे. हा फरक महत्वाचा आहे. म्हणूनच आपला प्रिय स्वर्गीय पिता गुरं राखणाऱ्या आणि त्यांच्या जनावरांविषयी काळजी करत होता:

पाहा, उद्या ह्या वेळेस मी गारांची अशी भयंकर वृष्टी करीन की मिसरी राष्ट्राची स्थापना झाल्यापासून आजवर तशी वृष्टी झाली नाही. तर आता माणसे पाठवून रानातून तुझी जनावरे व दुसरे जे काही रानात असेल ते आण; जी माणसे व गुरे घरी आसऱ्यास न आणल्यामुळे रानात सापडतील त्यांच्यावर गारांची झोड पडून ती मरतील.” फारोच्या सेवकांपैकी ज्याला परमेश्वराच्या सांगण्याची भीती वाटली त्याने आपले दास व जनावरे पळवत घरी आणली. निर्गम ९:१८-२०

जर देवाला खरंच मिसराला शिक्षा द्यायची असती, तर तो गुरं राखणाऱ्यांना आणि त्यांच्या जनावरांना वाचवण्याचा प्रयत्न का करत होता? हा मुद्दा तेव्हाच अर्थपूर्ण वाटतो जेव्हा आपण पाहतो की वाईट देवदूत विध्वंसासाठी एकत्रित होत आहेत. सैतान विनाश करत असतानाच देव अजूनही वाचवण्याचा प्रयत्न करत राहतो.

जेव्हा आपण बायबल काळजीपूर्वक वाचतो आणि ते काय सांगते हे पाहतो, तेव्हा संपूर्ण चित्रच बदलाला लागते आणि सैतान खरा खुनी म्हणून आपल्या समोर उघडपणे प्रकट होतो.

चला, गारपीटीचा हा भाग वाचताना आपण पुन्हा आपली साधने लक्षात घेऊया. जर आपण हे लेखन ख्रिस्ताच्या स्वभावाच्या बाहेर जाऊन वाचले, तर आपल्याला फक्त एक सूडबुद्धीने पेटलेला, संतप्त देव दिसतो, जो आपली आज्ञा न पाळणाऱ्यांना नष्ट करतो. पण जेव्हा आपण ख्रिस्ताच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा आपल्याला अधिकाधिक शास्त्रवचनं सापडतात जी हे उघड करतात की वाईट देवदूत या प्रक्रियेत सक्रिय होते. बायबलमधील शब्द अधिक स्पष्ट होतात. आपल्याला देवाने आपला चेहरा लपवलेला दिसतो, आणि सैतानच तो आहे जो विनाश करत आहे हे स्पष्ट होते. आपल्याला हेही समजतं की हे वाईट देवदूत मोकळे सोडले गेले कारण मिसरवासीयांनी देवाच्या आज्ञा मोडल्या आणि त्यामुळे “देवदूतांचे कुंपण” तुटले.

प्रत्येक वेळी आपण या तत्वांचा वापर करतो, तेव्हा हे समजून घेणं आणखी सोपे होते. प्रकटीकरण ११:८ नुसार ख्रिस्त मिसरमध्ये वधस्तंभावर खिळवला गेला होता, हे माहिती असल्यामुळे आपण आता त्या संदर्भातील आणखी जोडधामे शोधू लागतो.

त्या समयी जवस व सातू हयांचा नाश झाला; कारण सातू निसवले होते आणि जवसाला बोंडे आली होती. निर्गम ९:३१

जवस हे पीक वलांडण सणात प्रथम फळ म्हणून अर्पिले जात असे. पुढील वचन आपल्याला सांगते की ही प्रथम फळे कोणाचं प्रतिनिधित्व करतात:

पण प्रत्येकजण त्याच्या क्रमानुसार, ख्रिस्त जो प्रथमफळ आहे आणि मग ख्रिस्त येण्याच्या वेळी त्याचे असलेले लोक जिवंत केले जातील. १ करिंथकर १५:२३

जवस पिकाचे उद्ध्वस्त होणे हे ख्रिस्ताच्या उद्ध्वस्त केल्या जाण्याचे स्वरूप आहे, कारण तो मिसरवासीयांच्या क्लेशांमध्ये स्वतःही क्लेशित झाला होता. ख्रिस्ताच्या त्या यातनांचा विचार करताच आपल्या अंतःकरणाला खोल स्पर्श होतो. आपण वधस्तंभाकडे अधिक गहिरा दृष्टिकोन घेऊन पाहायला लागतो. आपल्याला जाणवते की त्याच्या वेदना त्या एका घटनेपुरत्याच मर्यादित नाहीत, तर त्या काळाच्या ओघात विस्तारलेल्या आहेत. ख्रिस्ताला हे आपण समजून घ्यावं असं वाटते, पण तो आपल्यावर हे ज्ञान लादत नाही. देवाचा आत्मा आपल्याला सतत विनवणी करत राहतो की आपण बलिदान आणि अर्पण याविषयी असलेली नैसर्गिक मानवी धारणा म्हणजे “न्याय” पूर्ण करण्यासाठी एखादी गोष्ट त्यागावी लागते ही भावना सोडावी. आपल्यामध्ये असलेली बदल्याची भावना त्याला क्लेशदायक वाटते, पण येशू कधीच आपल्याला जबरदस्तीने ती भावना सोडायला लावत नाही. त्याला आशा असते की आपल्यात प्रेम आणि क्षमा यांच्या मूल्याची खरी जाणीव जागी होईल.

जर आपण गारपीट यासंबंधी आणखी संदर्भ शोधू लागलो, तर आपल्याला स्तोत्रांमध्ये अशा मौल्यवान रत्नांसारख्या गोष्टी सापडतात. आपण स्तोत्रांकडे पाहतो, यामागचं एक महत्वाचे कारण म्हणजे ते येशूने स्वतः सांगितलेले आहे की स्तोत्रे त्याच्याविषयी बोलतात.

तो त्यांना म्हणाला, “याच त्या गोष्टी ज्या मी तुम्हाबरोबर असताना सांगितल्या होत्या की, मोशेचे नियमशास्त्र, संदेष्टे आणि स्तोत्रे यामध्ये माझ्याविषयी जे सांगितले आहे ते सर्व पूर्ण झालेच पाहिजे.” लूक २४:४४

स्तोत्र १८ मध्ये आपल्याला ज्वालाग्रस्त गारपीटीचा उल्लेख सापडतो. त्या स्तोत्राचा प्रारंभ हा ख्रिस्त वधस्तंभावर जाण्याच्या आधी जे अंतःकरणातील संघर्ष अनुभवतो, त्याचं वर्णन करतो.

जो स्तुतीच्या योग्य आहे, त्या परमेश्वरास मी हाक मारीन, आणि मी माझ्या शत्रूंपासून वाचवला जाईन. मृत्यूच्या दोऱ्यांनी मला घेरीले, आणि नाशाच्या पुरांनी मला घाबरे केले आहे. अधोलोकाच्या बंधनांनी मला घेरीले, मृत्यूच्या सापळ्याने मला अडकवले. मी संकटात असता, मी परमेश्वरास हाक मारली; मी देवाला माझ्या मदतीसाठी हाक मारली. त्याने त्याच्या पवित्र मंदिरातून माझी वाणी ऐकली. स्तोत्र १८:३-६

पुढे देवाच्या प्रतिक्रियेचे वर्णन आहे:

तेव्हा पृथ्वी हादरली आणि कंपित झाली. डोंगरांचे पाये थरथर कापले आणि हादरले, कारण देव क्रोधित झाला होता. त्याच्या नाकातून धूर वर चढला, आणि त्याच्या तोंडातून अग्नीच्या ज्वाला निघाल्या, ज्याने कोळसे पेटले गेले. त्याने आकाश उघडले आणि तो खाली आला, आणि निबिड अंधार त्याच्या पाया खाली होता. तो करुबावर स्वार झाला आणि वाऱ्याच्या पंखांनी वर उडत गेला. पावसाचे मोठे काळोख असे मेघ त्याने त्याच्याभोवती तंबू असे केले, त्याच्या समोरील तेजामुळे, गारा आणि जळते कोळसे बाहेर पडले. परमेश्वराने आकाशात गडगडाट केला! परात्पराने आवाज उंच केला, गारा आणि विजा बाहेर पडल्या. स्तोत्र १८:७-१३

पृथ्वीचे हादरणे (भूकंप) आपल्याला येशूच्या वधस्तंभावर छळ सहन करत असताना झालेल्या भूकंपाची आठवण करून देते. त्या काळोखाचा उल्लेख आपल्याला त्या भयानक अंधाराकडे घेऊन जातो, जो वधस्तंभावर दुपारी १२ ते ३ या वेळेत पसरलेला होता (लूक २३:४४). हा अंधार आपल्याला हे सूचित करतो की पित्याचे अस्तित्व वधस्तंभावर होते पण अंधाराने वेढलेले, झाकलेले ते होते.

इथे अजून बरीच विश्लेषण करता येतील, पण आपण हा एक मुद्दा अधोरेखित करतो की वधस्तंभाचे खरे आकलन केले, की बायबलमधले असे अनेक भाग एकमेकांशी जोडलेले दिसू लागतात जे पूर्वी अस्पष्ट वाटत होते. गारपीटीची आपती वधस्तंभाच्या घटनेशी संबंधित आहे. हे लक्षात आलं की आपण ख्रिस्ताच्या वधस्तंभामध्ये अधिकाधिक गूढ उलगडताना पाहतो विशेषतः अशा ठिकाणी जिथे देव आधी भयंकर रागीट आणि हिंसक वाटत होता. वधस्तंभ हे बायबलमधील त्या सर्व रहस्यांची गुरुकिल्ली आहे ज्यामुळे आपल्याला देवाचे जगाशी असलेलं खरंखुरं नातं समजून येते, आणि हे उमगते की सर्व काही त्याच्या पुत्र येशूच्या माध्यमातून घडते.

आठव्या आपतीत टोळधाडीने मिसरावर धाड टाकली. ज्वालाग्रस्त गारपीटीने सगळं मोडून टाकल्यावर, टोळधाडीने उरलेलं सगळं हिरवळ साफ करून टाकली. प्रकटीकरण या पुस्तकात, पाचव्या कर्णामध्ये टोळधाडीचा उल्लेख येतो. त्या टोळधाडीचा नेता म्हणून एकजण ओळखला जातो "अपोल्योन", ज्याचा अर्थ आहे "विध्वंसक" आहे.

टोळांचे आकार लढाईसाठी तयार केलेल्या घोड्यांसारखे होते; त्यांच्या डोक्यावर जणू काय सोन्यासारखे मुकुट होते आणि त्यांचे चेहरे मनुष्यांच्या चेहऱ्यासारखे होते. त्यांचे केस स्त्रियांच्या केसासारखे होते आणि त्यांचे दात सिंहाच्या दातांसारखे होते. त्यांना उरस्त्राणे होती, ती लोखंडी उरस्त्राणांसारखी होती आणि त्यांच्या पंखाचा आवाज लढाईस धावणाऱ्या पुष्कळ घोड्यांच्या रथांच्या आवाजासारखा होता; त्यांना विंचवांसारखी शेपटे व नांग्या आहेत आणि मनुष्यांस पाच महिने हानी करण्याची त्यांची शक्ती त्यांच्या शेपटात आहे. अगाधकूपाचा दूत तो त्यांच्यावर राजा आहे; त्याचे नाव इब्री भाषेत अबद्दोन आहे आणि ग्रीक भाषेत त्याचे नाव अपल्लूओन आहे. प्रकटीकरण ९:७-११

पूर्वकडून आलेल्या वाऱ्याने टोळधाड मिसरमध्ये आणली.

मोशेने मिसर देशावर आपली काठी उगारली, तेव्हा परमेश्वराने दिवसभर व रात्रभर देशावर पूर्वेचा वारा वाहवला; आणि सकाळ झाली तेव्हा पूर्वेच्या वाऱ्याबरोबर टोळ आले. निर्गम १०:१३

जे “देवदूतांचं कुंपण” होते जे संघर्षाचे वारे रोखून धरत होते ते तो माघारी घेतले गेले, आणि मग नाश करणारा सैतान मिसरमधून आशेचा उरलेला थरही साफ करून टाकतो.

ह्यानंतर मी चार देवदूत ‘पृथ्वीच्या चार कोनांवर’ उभे राहिलेले पाहिले, ते पृथ्वीवरून व समुद्रावरून वारा वाहू नये व कोणत्याही झाडाला लागू नये म्हणून पृथ्वीचे ‘चार वारे’ अडवून धरत होते. प्रकटीकरण ७:१

जे “फक्त ऐकतात पण कृती करत नाहीत” (याकोब १:२३), ते हे वाचून असा अर्थ काढतील की देवाने स्वतः टोळधाड पाठवली. पण बायबल सांगते की मिसर ही टोळधाडीच्या हवाली करण्यात आली होती देवाने टोळांना पिकं नष्ट करू दिली.

त्याने त्यांच्या शेतातल्या उत्पन्नावर सुरवंट व त्यांच्या श्रमफलावर टोळ पडू दिले. स्तोत्र ७८:४६

हिब्रू भाषेतील ‘हिफएल Hiph'il’ क्रियापदाच्या परवानगी-सूचक वापरामुळे हे पुन्हा स्पष्ट होते.

तू माझ्या लोकांना जाऊ देण्याचे नाकारशील तर पाहा, मी उद्या तुझ्या देशात टोळ आणीन (परवानगी देईन — हिफएल); निर्गम १०:४

फारोचे अधिकारी आता स्वतःच त्याच्याकडे जाऊन विनंत्या करू लागले कारण त्यांना स्पष्ट दिसत होते की संपूर्ण मिसर उद्ध्वस्त होण्याच्या मार्गावर होते:

फारोचे सेवक त्याला म्हणाले, “हा मनुष्य कोठपर्यंत आमच्यासाठी पाश असा राहील? जाऊ द्या ह्या लोकांना आणि त्यांचा देव परमेश्वर ह्याची सेवा त्यांना करू द्या. मिसर देशाचा नाश झाल्याचे आपल्याला अजून कळत नाही का?” निर्गम १०:७

हिरवळ ही जीवन आणि आशेचे प्रतीक असते. टोळधाडीने मिसरमधील सगळी आशा नष्ट केली, आणि त्यांना नवव्या आपत्तीच्या खोल काळोख आणि नैराश्यात बुडवण्यासाठी तयार केले. सैतानाने ख्रिस्तामधील आशेचाही नायनाट करण्याचा प्रयत्न केला, जेव्हा तो वधस्तंभावर होता. त्याने ख्रिस्ताला आठवण करून दिले की त्याचे सर्व शिष्य त्याला सोडून गेले होते. संपूर्ण राष्ट्र त्याच्याविरुद्ध उभं राहिले होते. ज्यादिवशी तो वधस्तंभावर खिळला गेला, त्याच्या आधीच्या रात्री त्याचे शिष्य आपसातच वाद घालत होते की कोण त्यांच्यात सगळ्यात मोठा आहे. त्या क्षणी, आशा असल्यासारखी वाटतच नव्हती फक्त दोन हिरवे अंकुर उरले होते:

एक ती व्यभिचारी स्त्री आणि एक चोर. मरियेने त्याचे पाय सुवासिक तेलाने अभिषिक्त केले होते, आणि वधस्तंभावर लटकलेल्या चोराने येशूला विनंती केली होती की: “तू तुझ्या राज्यात येथील तेव्हा माझी आठवण कर”

ख्रिस्तासाठी उरलेला हा आशेचा हलका प्रकाश इस्त्राएली लोकांच्या घरांमध्ये नवव्या आपत्तीच्या काळोखात दिसणाऱ्या उजेडाने दर्शवला गेला:

तेव्हा मोशेने आपला हात आकाशाकडे उगारला, आणि तीन दिवस सर्व मिसर देशभर निबिड अंधार पसरला. तीन दिवस कोणी कोणाला दिसेना की कोणी आपले ठिकाण सोडून हालेना; पण इस्राएल लोकांच्या सगळ्या वस्तीत उजेड होता. निर्गम १०:२२-२३

अंधार ही सैतानाची शक्ती आहे. (प्रेषितांची कृत्ये २६:१८) देव म्हणजे प्रकाश आहे, आणि त्याच्यामध्ये अजिबात अंधार नाही. (१ योहान १:५) मिसरमधील विनाशामुळे ख्रिस्ताने जे दुःख अनुभवले, ते अतिशय तीव्र होते. जसं ख्रिस्त वधस्तंभावर अंधाराने झाकला गेला, तसंच मिसरही त्या काळोखात बुडाले त्याच्यानंतर लगेच त्यांच्या प्रथम जन्मलेल्या मुलांचा मृत्यू झाला.

आता सुमारे दोन प्रहर झाले, आणि सूर्यप्रकाश नाहीसा होऊन तिसऱ्या प्रहरापर्यंत सर्व देशभर अंधार पडला; लूक २३:४४

जुना कराराच्या आरशात पाहिलं, तर मिसरमधील सर्वात सामर्थ्यशाली देव “अमेन-रा” त्याने आपली पाठ फिरवली आणि मिसर अंधारात लोटली गेली.

मोशेच्या हातामध्ये ही कृती म्हणजे यहोवाने मिसराच्या रक्षक देवाचा पराभव केला, असं प्रतीत होते.

पण नवीन कराराच्या आरशातून पाहिले, तर आपण पाहतो की ख्रिस्त अंधाराने वेढलेला आहे, कारण तो आपल्या मिसरी मुलांबरोबर क्लेश सहन करतो आहे. ख्रिस्त त्यांना सोडून देत नाही, त्यांचा त्याग करत नाही तर तो त्यांच्या नैराश्याला, दुःखाला, वेदनांना स्वतःच्या अंतःकरणात अनुभवतो. सैतान मिसराला अंधारात झाकतो आणि दहाव्या आपत्तीत आपला सर्वात घातक आघात करण्यासाठी सज्ज होतो.

जग मिसरामधील या अंधाराच्या कथेतून काहीच शिकत नाही का? बहुधा... खरंच काहीच शिकत नाही.

पाचव्याने आपली वाटी श्वापदाच्या आसनावर ओतली, तेव्हा त्याचे राज्य ‘अंधकारमय झाले,’ आणि लोकांनी वेदनांमुळे आपल्या जिभा चावल्या; आणि आपल्या वेदनांमुळे व आपल्या फोडांमुळे त्यांनी ‘स्वर्गाच्या’ देवाची निंदा केली, आणि आपल्या कृत्यांबद्दल पश्चात्ताप केला नाही. प्रकटीकरण १६:१०-११

मिसराने पश्चात्ताप केला नाही, म्हणून मग अनेकांना मिसराची स्वतःची “विआ डोलोरोसा” म्हणजेच दुःखाचा मार्ग तुडवत ख्रिस्ताच्या डाव्या व उजव्या बाजूला आत्मिकरित्या वधस्तंभावर चढवले गेले.

प्रकटीकरणात सांगितलेल्या शेवटच्या २९ आपत्तींच्या वेळी, अनेक लोक मृत्यूच्या

उंबरठ्यावर असताना ख्रिस्ताला शाप देतील. पण काहीजण मात्र येशूला म्हणतील "जेव्हा तू आपल्या राज्यात येशील, तेव्हा माझी आठवण ठेव."

हाच प्रसंग पृथ्वीच्या शेवटच्या काळात पुन्हा घडणार आहे. पृथ्वीवरचे राजे संपूर्ण जगाला गुलाम बनवतील आणि अत्याचाराने त्यांना चिरडून टाकतील. त्यांच्यातलेच काही अशक्त पण विश्वासू संत सबा योद्ध्याच्या प्रभूकडे (प्रभुसेना नायक) हाक मारतील.

अहो धनवानांनो, जे क्लेश तुम्हांला होणार आहेत त्यांविषयी रडून आकांत करा. तुमचे धन नासले आहे व तुमच्या वस्त्रांना कसर लागली आहे. तुमचे सोने व तुमचे रूपे ह्यांवर जंग चढला आहे; त्यांचा तो जंग तुमच्याविरुद्ध साक्ष होईल, आणि तो 'अग्नीप्रमाणे तुमचा देह खाईल.' शेवटल्या दिवसासाठी 'तुम्ही धन साठवले आहे.' पाहा, ज्या कामकऱ्यांनी तुमची शेते कापली त्यांची 'तुम्ही' अडकवून ठेवलेली 'मजुरी ओरडत आहे;' आणि कापणी करणाऱ्यांचा आक्रोश 'सेनाधीश प्रभूच्या कानी' गेला आहे. तुम्ही पृथ्वीवर चैनबाजी व विलास केला; 'वधाच्या दिवशी' तुम्ही आपल्या मनाची तृप्ती केली. नीतिमानाला तुम्ही दोषी ठरवले, त्याचा घात केला; तो तुम्हांला विरोध करत नाही. अहो बंधून्तो, प्रभूच्या आगमनापर्यंत धीर धरा. पाहा, शेतकरी भूमीच्या मोलवान पिकाची वाट पाहत असता, त्याला 'पहिला व शेवटला पाऊस' मिळेपर्यंत त्याविषयी तो धीर धरतो. तुम्हीही धीर धरा, आपली अंतःकरणे स्थिर करा, कारण प्रभूच्या आगमनाची वेळ आली आहे. याकोब ५:१-८

या नऊही आपत्तींनी फारोचं मन बदलू शकले नाही. त्यामुळे हे सिद्ध होते की, फक्त संकट येणे माणसाच्या हृदयाला पापाच्या गुलामगिरीतून मुक्त करायला पुरेसे नसते. नंतरच्या काळात इस्राएलानेही मिसरासारखाच प्रतिसाद दिला, जे सिद्ध करते की, आपण सारे एकाच स्वभावाचे आहोत मूलतः सारखेच आहोत.

किती हे पापिष्ट राष्ट्र! दुष्कर्माने भारावलेले लोक, दुर्जनांची संतती! ही आचारभ्रष्ट मुले! ह्यांनी परमेश्वराला सोडले आहे, इस्राएलाच्या पवित्र प्रभूला तुच्छ मानले आहे; ती वियुक्त होऊन मागे फिरली आहेत. तुम्ही अधिकाधिक फितून मार का खात राहता? हरएक मस्तक व्यथित झाले आहे, हरएक हृदय ग्लान झाले आहे. पायाच्या तळव्यापासून मस्तकापर्यंत काहीच धड नाही; जखमा, चेंचरलेले व पुवळलेले घाय आहेत; ते कोणी पिळून काढत नाही, त्यांवर कोणी पट्टी बांधत नाही, कोणी तेलाने नरम करित नाही. तुमचा देश ओसाड आहे; तुमची नगरे अग्नीने जळाली आहेत; तुमची शेते परके लोक तुमच्यादेखत खाऊन टाकत आहेत; परक्यांनी उद्ध्वस्त केल्याप्रमाणे ती ओसाड झाली आहेत. यशया १:४-७

राजाचा पहिला मुलगा मरण पावल्यावरच फारोच्या मनात समाधान निर्माण झाले, जे मन पूर्णतः सैतानाच्या ताब्यात होते. जर फक्त मिसरमधील सामान्य लोकांचे पहिले अपत्य ठार मारले गेले असते, तर त्याचा फारोवर काहीच परिणाम झाला नसता. फक्त राजपुत्राचा मृत्यूच फारोचे कठोर मन हलवू शकला.

वलांडणाचा विध्वंसक किंवा संरक्षक

मिसरमधील प्रथम जन्मलेल्या मुलांचा संहार म्हणजे जणू काही मोरियाच्या डोंगरशिखरासारखा क्षण आहे, जिथे अब्राहाम आपला मुलगा अर्पण करण्यासाठी चढून गेला होता. मिसरमध्ये याआधी जे काही नैसर्गिक संकटं आली होती, ती सुद्धा या घटनेसमोर फिकी वाटतात.

जेव्हा मी निर्गम पुस्तकात वाचतो की परमपिता फारोच्या प्रथम जन्मलेल्या मुलाला आणि त्याचबरोबर मिसरमधील सर्व प्रथम जन्मलेल्या मुलांना ठार मारण्याचा इरादा बाळगत आहे, तेव्हा अंगावर काटा येतो. रात्री आकाशाकडे पाहताना, आकाशगंगेच्या त्या तेजस्वी चकाकीत मी नजर लावतो आणि विचारतो, "खरंच तू असं केलंस काय, माझ्या प्रिय पित्या? तू खरोखर फक्त फारोला इस्राएली लोकांना मुक्त करण्यासाठी आणि भाग पाडण्यासाठी प्रत्येक प्रथम जन्मलेल्या मुलाला जो कोकराच्या रक्ताखाली नव्हता, त्यांना ठार मारशील काय?"

तू जाऊन फारोला सांग, 'परमेश्वर म्हणतो, इस्राएल हा माझा पुत्र, माझा ज्येष्ठ पुत्र आहे. मी तुला सांगितले की, "माझ्या पुत्राला माझी सेवा करण्यास जाऊ दे"; पण तू त्याला जाऊ देण्याचे नाकारले, तर पाहा, मी तुझा पुत्र, तुझा ज्येष्ठ पुत्र जिवे मारीन.'" निर्गम ४:२२-२३

"हे माझ्या स्वर्गातील पित्या, मी तुला ओळखण्यासाठी प्रामाणिकपणे शोध घेतो आहे. हा खरंच तू आहेस काय? तू माझ्या हृदयात जी प्रेमाची ओढ निर्माण केली आहेस, जी मला तुझ्यावर प्रेम करायला लावते तुझ्या पुत्रामध्ये दिसणाऱ्या प्रेमाच्या त्या सुंदर अभिव्यक्तीमुळे, माझ्या पत्नी व मुलांसोबत मी अनुभवत असलेल्या प्रेमांमुळे या सर्व गोष्टी मला अगदी जीव ओतून सत्य शोधायला भाग पाडतात. हे खरंच तुझं स्वरूप आहे काय?"

"कधीकधी कठीण परिस्थितींसाठी कठीण निर्णय आवश्यक असतात," असं काहीजण म्हणतात. "आपल्याला बायबल जसं आहे तसं स्वीकारावंच लागतं, अँड्रियन," दुसरं कुणीतरी म्हणतं. "देवाने स्वतःच्या निवडलेल्या लोकांना मुक्त करण्यासाठी जो न्याय केला, त्यावर प्रश्न विचारायची तुझी इच्छा कशी होते?"

पण मिसरवासी सुद्धा देवाची मुलं नाहीत काय? देव त्यांच्यावर प्रेम करत नाही काय? ऐकायला नकार देणारा फारो आहे, त्याचा मुलगा नव्हे. तो मुलगा तुलनेने निरपराधी आहे; मग त्या मुलाला का मारायचे?

"हे पित्या, तू खरंच असं केलंस काय? तू खरंच असं करशील काय? जर हे खरंच असं घडलं असेल, तर असं वाटते की तू फारोला झुकवण्यासाठी त्याच्यासाठी सर्वात प्रिय असलेल्या गोष्टीवरच हात टाकायचा प्रयत्न केलास. हे तुझ्यासारखं वाटत नाही, पित्या. उलट, असं काहीतरी सैतानच करेल असं वाटते, हे तू करशील असं वाटूच शकत नाही."

जर आपण या कथेच्या शिखरावर चढू इच्छितो, जिथे हवा इतकी पातळ आहे की श्वास घ्यायलाही त्रास होतो आणि चक्कर येते, तर आपण आतापर्यंत दिलेली साधनं शिस्तबद्धपणे वापरणे आवश्यक आहे.

आपण स्वतःला सतत आठवत दिली पाहिजे की देवाचे मार्ग हे आपल्या मार्गासारखे नाहीत. तो आपल्या सारखा विचार करत नाही. आपण फारच सहज त्याला आपल्यासारखा समजतो आणि आपल्या नकारात्मक स्वभावाचे प्रतिबिंब त्याच्यावर टाकतो.

जेव्हा देव मोशेला सांगतो की, "जर फारोने माझा लोकांना जाऊ दिले नाही, तर मी फारोचा मुलला ठार मारीन," तेव्हा हे विधान पृथ्वीवर येशूने जसं जीवन जगलं, त्याच्या पूर्णपणे विरोधात वाटते. येशूने कधीच कोणाच्या लेकराला मारले नाही. रोमन लोक त्याच्या लोकांवर अत्याचार करत होते. मग येशू रोमला का गेला नाही आणि का म्हणाला नाही, "जर तू माझ्या लोकांवरील अत्याचार थांबवला नाहीस, तर मी तूमच्या मुलांना ठार मारीन"? जर देवाने मिसरमध्ये असं केले असते, तर येशूनेही तेच रोमबाबत केले असते, नाही काय?

ही धमकी सहाव्या आज्ञेशीही विसंगत आहे "तू हत्या करू नकोस." यावर त्वरित उत्तर असं दिलं जाते की, "देव न्यायाच्या अधिकारात जेव्हा हवे तेव्हा दंड करू शकतो." पण लक्षात ठेवा, इथे देव फारोला ठार मारण्याची धमकी देत नाही, तर त्याच्या मुलाला ज्याच्याविरुद्ध कोणताही गुन्हा नमूद केलेला नाही, जसा आपल्याला माहिती आहे. याशिवाय, येशू ख्रिस्ताने दहा आज्ञा स्वतःच्या जीवनातून जगून दाखवल्या. त्याने आपल्याला सहाव्या आज्ञेचा खरा अर्थ काय आहे, हे दाखवलं. त्याचं जीवनच सहाव्या आज्ञेवर टाकलेला सर्वोत्तम प्रकाश आहे आणि म्हणूनच या आज्ञेचा अर्थ समजून घेण्यासाठी आपल्याला नेहमी त्याच्याकडे पाहिलं पाहिजे.

आपण हे पुन्हा स्पष्टपणे सांगतो: जेव्हा जुन्या करारामधील एखादी कथा, जी देवाच्या स्वभावाशी संबंधित आहे, येशूच्या पृथ्वीवरील जीवनाशी विसंगत वाटते, तेव्हा आपण ताबडतोब समजून घेतलं पाहिजे की देव जे बोलतोय, ते प्रत्यक्षात त्या ऐकणाऱ्याच्या विचारांचे प्रतिबिंब आहे म्हणजे आरशासारखं प्रतिबिंब, देवाचे स्वतःचे विचार नव्हे.

हे ओळखणं अत्यंत महत्वाचं आहे, कारण येशूने पृथ्वीवर असताना फिलिप्पाला हे सांगितलं होतं की, "ज्याने मला पाहिले, त्याने पित्यालाही पाहिले आहे."

म्हणून जर जुन्या करारातील देवाचे चित्र येशूच्या जीवनाशी जुळत नसेल, तर याचा अर्थ असा होईल की येशू खोटा मशीहा होता. मग ख्रिस्ती हे इतके मूलभूत सत्य का समजून घेत नाहीत? ख्रिस्ताच्या विश्वासाहतेचा संपूर्ण पाया या गोष्टीवर आधारित आहे की येशूने जुन्या करारातील देवाला पूर्णपणे प्रकट केले अगदी तंतोतंत, कारण तो पित्याचा स्पष्ट आणि संपूर्ण प्रतिमास्वरूप आहे (इब्री १:३). जर आपण जुन्या आणि नवीन करारामधील देवाच्या स्वरूपात विसंगती ठेवली, तर आपण बायबलची अखंडता नष्ट करतो.

या गंभीर वास्तव्यावर आणखी एक कठोर गोष्ट जोडली जाते: जग आज जे विनाशाच्या दिशेने जात आहे, त्यामागचं मुख्य कारण हे आहे की ख्रिस्ती धर्माने कधीच जुन्या करारातील देव आणि नवीन करारातील येशू यांचे एकरूप, सुसंगत दर्शन जगाला दाखवले नाही.

या भयानक शोकांतिकेवर उपाय देणारी गोष्ट म्हणजे 'आरशाचे तत्व.' यामुळे आपल्याला बायबल समजून घेण्यासाठी एक प्रभावी आणि सत्याशी जोडलेली किल्ली मिळते. माझी मनापासून अशी इच्छा आहे की, तुम्ही एक वाचक म्हणून या तत्वाचे गांभीर्य आणि त्याचा खोल परिणाम समजून घ्याल, विशेषतः जेव्हा तुम्ही बायबल वाचता.

आपल्याला ती घटना आठवते, जेव्हा देव बोलतो आणि आदाम ऐकतो:

मग परमेश्वर देव म्हणाला, "पाहा, मनुष्याला बरेवाईट कळू लागून तो आमच्यातल्या एकासमान झाला आहे; तर आता कदाचित तो आपला हात जीवनाच्या झाडाला लावून त्याचेही फळ काढून खाईल व सर्वकाळ जिवंत राहील;" ह्यास्तव ज्या जमिनीतून त्याला उत्पन्न केले होते, तिची मशागत करावी म्हणून परमेश्वर देवाने त्याला एदेन बागेतून बाहेर काढून लावले. उत्पत्ती ३:२२-२३

इथे देव जे बोलतो आहे, ते त्याच्या स्वतःच्या मनातील विचार नव्हेत, तर आदामच्या भीतीने भरलेल्या विचारांचे प्रतिबिंब आहे. देवाला असं बोलावे लागते कारण पाप हे माणसाला एका प्रकारच्या 'वेडेपणात' टाकते म्हणजे तो वास्तविकता विसरतो. कधी तुम्ही एखाद्या वेडेपणात असलेल्या व्यक्तीला समजावण्याचा प्रयत्न केला आहे काय?

त्यांना काही गोष्टी आठवत नाहीत; आणि ते वास्तविकता सोडून वेगळ्याच आपल्या एका काल्पनिक जगात जगू लागतात. तज्ञ सांगतात की अशा लोकांशी संवाद साधताना त्यांच्या वास्तविकतेमध्ये जावं लागते, त्यांच्या दृष्टिकोनातून गोष्टी समजाव्या लागतात. जर तुम्ही त्यांना अशा गोष्टी पटवून देण्याचा प्रयत्न केला ज्या त्यांना आठवतच नाहीत किंवा दिसत नाहीत, तर ते केवळ वाद निर्माण करतात आणि त्यांना राग येतो. म्हणूनच देव आदामाशी संवाद साधताना त्याच्या वास्तविकतेमध्ये त्याच्या समजुतीनुसार, त्याच्या दृष्टिकोनातून बोलतो.

देव हे "पाप वाढू द्यावे" या तत्त्वानुसार देखील करतो. माणसामध्ये असा स्वभाव आहे की ते स्वतःच्या नकारात्मक प्रवृत्ती इतरांवर लादतात, आणि दुसऱ्यांवर ते प्रक्षेपीत करतात. म्हणून देव काही वेगळं करू शकत नाही. तो आपल्या या भ्रमित आणि विकृत वास्तविकतेत आपल्या सोबत चालतो आपल्या दोषांना अधिक ठळक करून दाखवतो, या आशेने की आपण ते पाहू, ओळखू आणि बदलू.

मानवी हृदयाला हे साधं सत्य स्वीकारणं अवघड वाटते. हे आपल्याला गुंतागुंतीचं वाटते. आपल्या विचारांची गती थांबते; आपली बुद्धी बंड करते कारण या विचारांचा अर्थ इतका गंभीर आहे की ते स्वीकारणे जवळजवळ अशक्य वाटते. म्हणूनच सार्वकालिक जीवनाचा मार्ग इतका अरुंद आहे.

जेव्हा देव मोशेला फारोला एक संदेश सांगायला सांगतो, तेव्हा देव प्रत्यक्षात मानवाच्या भ्रष्ट झालेल्या शहाणपणाशी संवाद साधतो आहे. फारो नवीन कराराच्या बाहेर आहे. त्याचं मन केवळ मृत्यूची भाषा समजू शकते. त्याला स्वर्गाचे तत्त्वज्ञान कळत नाही. म्हणूनच देव फारोशी जे बोलतो ते प्रत्यक्षात फारोवर राज्य करणाऱ्या आत्म्याचे म्हणजे सैतानाचे प्रकट झालेले स्वरूप आहे. (यहेज्केल २९:३)

निर्गम ४:२२ मध्ये "इस्राएल हा माझा ज्येष्ठ पुत्र आहे." असं जे देव म्हणतो, ते ख्रिस्ताच्या स्वभावाशी पूर्ण सुसंगत आहे. ती वास्तविकता आहे. देव इस्राएलाला आपला प्रथम, प्रिय पुत्र म्हणतो यात काहीही विसंगती नाही. परंतु निर्गम ४:२३ मध्ये जी धमकी दिलेली आहे "तू त्याला जाऊ देण्याचे नाकारले, तर पाहा, मी तुझा पुत्र, तुझा ज्येष्ठ पुत्र जिवे मारीन" हे विधान ख्रिस्ताच्या स्वभावाशी विसंगत आहे. म्हणूनच इथे आपण देवाचा स्वभाव नाही, तर फारो व त्याच्यावर सत्ता गाजवणाऱ्या सैतानाचा स्वभाव पाहत आहोत. आणि या दोघांतून आपण पाहतो ते म्हणजे प्रत्येक नैसर्गिक माणसाचं खऱ्या अधःपतनाचं चित्र. माणसाचे स्वभावस्वरूप हे देवाच्या विरोधात आहे (रोम ८:७), पण त्या आध्यात्मिक वेडेपणामुळे तो हे विसरून जातो.

या कथेचं नवीन करारातील वास्तविकता अशी आहे की सैतान देवाला म्हणतो: "इस्राएल माझा ज्येष्ठ गुलाम आहे कारण त्याचं ज्ञान माझ्यासाठी धोका आहे. ते माझ्या मिसर देशात राहतात. जर तू त्यांना तुझी सेवा करायला मुक्त करणार असशील, तर मी तुझ्या ज्येष्ठ मुलाला ठार मारीन. तू तुझ्या आत्म्याद्वारे त्यांना माझ्यापासून दूर खेचतो आहेस, आणि हे तू थांबवलाच पाहिजे नाहीतर त्याचे परिणाम भोग."

जुन्या करारात असं वाचायला मिळते की देव स्वतः सांगतो तोच मारणारा आहे, तोच नाश करणारा आहे. पण नवीन करारात हे विधान आरशासारखे कार्य करते जे सर्पाच्या (सैतानाच्या) अंतःकरणात डोकावून पाहण्याची संधी देते, जिथे त्याला देवाच्या पुत्राला ठार मारण्याची तीव्र इच्छा आहे.

प्रिय वाचकांनो, कृपया ही शक्यता ऐकून तुमचं मन बंद करू नका. हे ध्यान करताना आपल्याला थोडे हलकेफुलके, चक्रावल्यासारखे वाटू शकते. आपण सध्या आत्मिक हिमालयांमध्ये आहोत जिथे नैसर्गिक श्वास घेणेही कठीण आहे. आपल्यापैकी काहीजण इतके थकून गेले आहेत की त्यांना फक्त थांबावं, झोप घ्यावी असं वाटू लागलंय. पण चला, आपण येशूला विनवूया म्हणजे तो आपल्यावर त्याचा आत्मा फुकेल, जेणेकरून आपण आणखी थोडं पुढे चालू शकू. कारण हे पवित्र शिखर अगदी जवळ आलं आहे, आणि समोरचं दृश्य हे इतकं गौरवशाली आहे की आपल्या समजण्याच्या क्षमतेपलीकडचे आहे!

येशूने सांगितले होते की सैतान सुरुवातीपासूनच खून करणारा आहे (योहान ८:४४). त्याने एक असं विश्व कल्पिले होते जिथे देवाचा पुत्र अस्तित्वातच नसेल. त्याला सुरुवातीपासूनच देवाचा पुत्र मेला पाहिजे असं वाटत आले आहे. हा पडलेला देवदूत व त्याचा आत्मा प्रत्येक नैसर्गिक माणसाच्या अंतःकरणात येतो. मिसरमधील सर्व प्रथम जन्मलेल्या मुलांचा मृत्यू हे या सत्याचं प्रतिबिंब आहे की संपूर्ण मानवजात, आपल्या शारीरिक अवस्थेत, देवाच्या पुत्राचा द्वेष करते. यहुदी आणि रोमन लोकांनी आपल्याला दाखवले की, जर देवाची कृपा नसेल, तर आपण सर्वजण येशूचं नेमकं काय करतो हे त्यातून स्पष्ट होते. प्रत्येक माणसात, एक अदृश्य वाक्य कोरले गेले आहे ते म्हणजे: "प्रथम जन्मलेल्या मुलाचा मृत्यू" म्हणजे देवाच्या पुत्राचा मृत्यू हीच आपल्या अंतःकरणात दडलेली इच्छा आहे.

या विधानाचे अर्थ समजून घेण्याचा प्रयत्न करा. होय, आपण आता खूप उंचीवर आलो आहोत. आणि इथे पोहोचल्यावर आपल्याला काही गोष्टी पुन्हा आठवाव्या लागतात:

आणि आध्यात्मिक दृष्टीने सदोम व मिसर म्हटलेले असे जे मोठे नगर, आणि ज्यात त्यांच्या प्रभूला वधस्तंभावर खिळण्यात आले होते त्याच्या रस्त्यावर त्यांची प्रेते पडून राहतील. प्रकटीकरण ११:८

जे त्याचे स्वतःचे त्यांच्याकडे तो आला, तरी त्याच्या स्वकीयांनी त्याचा स्वीकार केला नाही. योहान १:११

इस्राएली लोकांना एक प्रतिनिधी बलिदान आवश्यक होते जे त्यांच्या मनातील, देवाच्या प्रथम जन्मलेल्या पुत्राच्या मृत्यूविषयी असलेल्या अदृश्य आकांक्षेची कबुली देईल. नवीन करारात कोकराच्या रक्ताचे सांडणे हे ह्या कबुलीचे प्रतीक ठरावे, आणि त्याद्वारे त्यांना क्षमा मिळावी. पण जुन्या करारात, कोकराचे रक्त सांडणे फक्त एक क्रोधीत देव शांत करण्याचा मार्ग आहे जो देव संहारासाठी तयार आहे, आणि ज्याला थांबवण्यासाठी रक्त पाहिजेच.

हा फरकच आहे जुन्या व नवीन करारातील दृष्टीकोनांमधला. एक आरशासारखा तो आहे जो माणसाच्या अंतःकरणात काय आहे ते दाखवतो. आणि दुसरा येशू ख्रिस्तामध्ये प्रकट झालेला तो पित्याच्या खऱ्या, प्रेमळ, क्षमाशील आणि कृपामय स्वरूपाचे तेजस्वी दर्शन देतो.

जर देवाचा हेतू फक्त इस्राएलाच्या मुलांना मिसराच्या अत्याचारापासून वाचवण्याचा असता, तर मग तो मिसरवासीयांप्रमाणे इस्राएलाच्याही जेष्ठ मुलांना ठार मारण्याची स्पष्ट धमकी का देतो? एखाद्या क्षणी आपल्या आत्म्यात प्रकाश यायलाच हवा जो आपल्याला हे जाणवून देईल की निर्गमाच्या या कथेत आपण जे आजवर समजत आलो आहोत त्यापेक्षा अधिक खोलवर काही घडत आहे.

याहूनही खोलवर आहे ही मानवी समज: की देव फक्त आपल्या पुत्राच्या मृत्यूनेच पापाचे प्रश्न सोडवू शकतो. आपण मानतो की, देवाच्या न्यायाची मागणीच आहे मृत्यू. ही भावना अशा विचारांमध्ये उमटते:

हजारो एडके, तेलाच्या दशसहस्र नद्या ह्यांनी परमेश्वराला संतोष होईल काय? माझ्या पातकाबद्दल मी आपला ज्येष्ठ पुत्र देऊ काय? माझ्या जिवाने केलेल्या पापाबद्दल मी आपल्या पोटचे फळ देऊ काय?" मीखा ६:७

अब्राहामाने आपल्यासमोर एक खोल सत्य उघड केले जे त्याला असं समजायला लावत होते की पापाची भरपाई करण्यासाठी त्याने स्वतःचा मुलगा अर्पण केला पाहिजे. पण हे विचार देवाचे नव्हते कारण "त्याला बलिदान किंवा अर्पणाची इच्छा नव्हती." (स्तोत्र ४०:६) अब्राहाम आणि इसहाक यांच्या गोष्टीचं योग्य आकलन आपल्याला एक मानवी प्रवृत्ती उघड करते: पाप मिटवण्यासाठी सर्वात मौल्यवान गोष्ट म्हणजेच जेष्ठ मुलगा अर्पण करणे.

पण अशा अर्पणाची ही खोल रुजलेली इच्छा माणसाच्या अंतःकरणात का असते? कारण आदाम तयार होता आपली पत्नी हवा, जी त्याच्याच शरीरातून निघाली होती तिला दोषी ठरवायला आणि आपल्या वतीने अर्पण करायला, फक्त या भीतीने की देव त्याला शिक्षा करेल.

हा विचार आपण स्वर्गातील युद्धापर्यंत घेऊन गेलो (प्रकटीकरण १२:७), तर आपण पाहतो की सैतान देवावर असा आरोप करतो की देवाने आपल्या पुत्राला स्वतःसारखे केले, पण सैतानाला तसे केले नाही. त्याला वाटले, देवाने त्याच्यावर जो "अन्याय" केला, त्याची भरपाई करताना, सैतानाच्या क्रोडाला शांत करण्यासाठी देवाने आपलाच पुत्र ठार मारावा.

येशूने स्पष्ट सांगितले होते: "सैतान सुरुवातीपासूनच खुनी आहे." तोच आहे जो येशूच्या मृत्यूची इच्छा करतो. इसाएलाच्या नेत्यांनी जेव्हा येशूच्या मृत्यूसाठी आक्रोश केला, तेव्हा आपण त्या मागे सैतानाची योजना, त्याची इच्छा, आणि त्याचे चातुर्य पाहतो येशूला ठार मारण्यासाठी. पण जेव्हा हे कृत्य घडून गेले, तेव्हा सैतानाने त्याची जबाबदारी देवावरच टाकली. जणू हे देवानेच मागितलेले होते. त्याने कायद्याच्या नावाखाली दुष्टता आखली "जो अन्यायाला कायद्याच्या चौकटीत बसवतो." (स्तोत्र ९४:२०) म्हणजे त्याच्या कृतीचे समर्थन एका बनावट न्यायाने केले जो जगाला योग्य वाटावा असा दिसत होता. हे सगळं पाहता आपल्याला हे लक्षात घ्यावे लागते: की येशूच्या मृत्यूविषयी आणि देवाच्या स्वभावाविषयी आपण जे गृहीत धरत आहोत, तो आपल्या स्वतःच्या दोषपूर्ण समजुतीचा आरसा आहे, आणि त्या आरशातूनच आपल्याला सत्य पाहायला हवे.

चला आता आपण त्या भयानक रात्रीकडे वळूया, ज्या रात्री मिसरमधील सर्व जेष्ठ मुलं मृत्यू पावले.

कारण ह्या रात्री मिसर देशात फिरून त्यातील मनुष्य व पशू ह्या सर्वांचे प्रथमजन्मलेले मी मारून टाकीन आणि मिसर देशातील सर्व देवांचे शासन करीन; मी परमेश्वर आहे. निर्गम १२:१२

आपल्याला अब्राहामाचे शब्द आठवतात, जेव्हा त्याने सदोम नगरीबाबत देवाकडे विनवणी केली होती:

ह्या प्रकारची कृती तुझ्यापासून दूर राहो. ज्यामुळे नीतिमानाची आणि दुष्टाची सारखीच गत होईल असा दुर्जनाबरोबर नीतिमानाचा वध करणे तुझ्यापासून दूर राहो; सर्व जगाचा न्यायाधीश योग्य न्याय करणार नाही काय?" उत्पत्ती १८:२५

मग मिसरमधील त्या सर्व जेष्ठ मुलांचे काय? अशा लहान बाळांचे काय, जे अजून दोन वर्षांचेही नव्हते? पाच वर्षांचे निरागस मुले? त्यांनी असा कोणता गुन्हा केला होता की देवाने त्यांना ठार मारावे? हो, आपण असं म्हणू शकत नाही की ही मुल "धार्मिक" होती, पण आपण असं म्हणू शकतो का की त्यांनी मृत्यूलायक पाप केले होते? हे प्रश्न महत्वाचे नाहीत काय?

आणि त्या सगळ्या लोकांचे काय, ज्यांना फारोच्या देवाच्या आज्ञा न पाळण्याच्या निर्णयात काहीच संधी नव्हती? ज्यांचा त्या नकारामध्ये सहभागच नव्हता? आणखी ती सर्व जनावरे? त्यांनी कोणता अपराध केला होता? आणि असे लोक ज्यांनी दरवाजाच्या चौकटीवर रक्त लावायचे विसरून गेले, किंवा त्यांना ते सांगण्यातच आले नाही तर फक्त त्यासाठी त्यांना मरावं लागेल? हे महत्वाचं नाही काय?

या कथेत मुख्य शब्द आहे: वलांडण म्हणजे "वरून जाणे", "वाचवणे". सामान्य समजुतीनुसार याचा अर्थ असा घेतला जातो: देव जेव्हा जेष्ठ मुलांना ठार मारण्यासाठी मिसर देशातून गेला, तेव्हा ज्या घरांच्या दरवाजांवर कोकराच्या रक्ताची खूण होती, त्या घरांत तो गेला नाही म्हणजे तिथल्या जेष्ठ मुलांना त्याने ठार केले नाही. पण बाकीच्या सर्वांना मृत्युमुखी पाडले.

आपण निर्गम १२व्या अध्यायात थोडं पुढे वाचतो आणि तिथे आश्चर्यकारकरित्या असं लिहिलेलं आढळते की:

कारण परमेश्वर मिस्र्यांचा वध करण्यासाठी देशातून फिरणार आहे; ज्या ज्या घराच्या कपाळपट्टीवर व दोन्ही बाह्यांवर रक्त लावलेले परमेश्वर पाहील ते ते दार तो ओलांडून जाईल आणि नाश करणाऱ्याला तुमचा नाश करण्यासाठी तुमच्या घरात शिरू देणार नाही. निर्गम १२:२३

मग इथे उल्लेख केलेला "नाश करणारा" कोण आहे? तो परमेश्वराचा पवित्र देवदूत आहे काय? की एखादा वाईट आत्मा? याचं उत्तर शोधण्यासाठी आपण स्तोत्र ७८ या अध्यायाकडे वळतो:

त्याने त्यांच्यावर आपला कोपाग्नी, क्रोध, रोष व संकट ह्या अनिष्टकारक दूतांची स्वारी सोडली. त्याने आपल्या कोपासाठी मार्ग सिद्ध केला; त्याने त्यांचा जीव मृत्युपासून वाचवला नाही, तर त्यांचा प्राण मरीच्या हवाली केला. त्याने मिसर देशातले प्रथमजन्मलेले सर्व, हामाच्या डेऱ्यातले त्यांच्या पौरुषाचे प्रथमफल ह्यांना मारले; स्तोत्र ७८:४९-५१

या वचनांमध्ये आपल्याला दोन गोष्टी स्पष्टपणे दिसतात देवदूतांच्या संरक्षणाची भिंत आणि देवाचा कोप या दोन्ही संकल्पना येथे कार्यरत आहेत. देवाचा कोप म्हणजे काय? तो म्हणजे देव आपले तोंड लपवतो, म्हणजेच आपली संरक्षण करणारी उपस्थिती मागे घेतो, आणि त्यामुळे वाईट देवदूत (सैतान आणि त्याचे दूत) आपलं नाशाचे कार्य करू लागतात. या वचनांनुसार, हे वाईट देवदूत मिसरमधील जेष्ठ लेकरांवरही महामारी आणि मृत्यू आणतात. म्हणून, जेव्हा देव म्हणतो की तो नाश करणाऱ्याला घरात प्रवेश करू देणार नाही, त्याचा अर्थ असा की देव सैतान व त्याच्या दूतांना त्यांच्या विनाशाच्या कामासाठी थांबवतो.

पण जर नाश करणारा सैतान असेल, तर मग "वलांडण" या शब्दाचा अर्थ काय? जर देव फक्त संरक्षण करत असेल, आणि मारणारा दुसराच (सैतान) असेल, तर मग देव स्वतः "ओलांडून जातो" असे म्हणणे कसं समजायचे? हे समजण्यासाठी आपण (ग्रीक भाषेतील जुना करार) या भाषांतरात पाहूया:

परंतु तुमच्या घरांच्या दारावरील रक्त ही एक खूण असेल. मी जेव्हा रक्त पाहीन तेव्हा तुमचे रक्षण करून मी पुढे जाईन. मी मिसर देशाला मारीन तेव्हा कोणताही अनर्थ तुम्हावर येणार नाही व तुमचा नाश होणार नाही निर्गम १२:१३ (Brenton's Translation of the Septuagint)

इथे स्पष्टपणे वापरलेला शब्द "रक्षण करीन" आहे "ओलांडून जाईल" हा नाही. मग ग्रीक भाषांतरकारांनी "ओलांडून जाईल" ऐवजी "रक्षण करीन" हा शब्द का वापरला? हिब्रू भाषेतील मूळ क्रियापद נָצַח (पास्च, Strong's H6452) आहे. हा शब्द निर्गम १२ मध्ये तीन वेळा वापरला गेला आहे. या क्रियापदाचे एकूण फक्त सातच उपयोग संपूर्ण जुन्या करारात आहेत. हे दाखवते की हा शब्द फार दुर्मिळ आणि काळजीपूर्वक वापरलेला आहे. या शब्दाचा अर्थ नेहमी "ओलांडून जाणे" असाच नसतो, तर याचा अर्थ "झाकणे", "सावधपणे संरक्षण करणे", किंवा "धोक्यापासून वाचवणे" हाही असतो.

शौलाचा मुलगा योनाथान याला मफीबोशेथ नावाचा मुलगा होता. इज्जेलहून शौल आणि योनाथान यांच्या निधनाची बातमी आली तेव्हा हा मफीबोशेथ पाच वर्षांचा होता. शत्रूच्या भीतीने त्याची दाई त्यास घेऊन पळाली. पळापळीत तिच्या हातून तो खाली पडला आणि दोन्ही पायांनी अधू (पास्च) झाला. २ शमुवेल ४:४

येथे आपण पाहतो की 'पास्च' (נָצַח) या हिब्रू शब्दाचा अर्थ लंगडणे असा होतो जे सूचित करते की कोणी एका जागी स्थिर आहे, फारसं हलत नाही, स्थिरावलेला आहे.

तेव्हा एलीया सर्व लोकांजवळ येऊन म्हणाला, "तुम्ही कोठवर आपले मन बदलत राहणार? जर परमेश्वर खरा देव असेल तर त्यास अनुसरा. पण बाल खरा देव असेल तर त्यास अनुसरा." लोक यावर एका शब्दानेही त्यास उत्तर देऊ शकले नाही. १ राजे १८:२१

या ठिकाणी इस्राएलाचे लोक दोन मतांमध्ये अडकलेले होते देवाचे अनुसरण करावं की बालाच्या मागे जावे हे त्यांचे ठरले नव्हते.

तेव्हा त्यांना दिलेला गोऱ्हा त्यांनी घेऊन तयार केला, आणि सकाळ पासून दुपारपर्यंत त्यांनी बालाचे नाव घेऊन त्यास हाक मारून म्हटले, "हे बाला, आमच्या हाकेला उत्तर दे." पण कसलीही वाणी नव्हती आणि उत्तर देणाराही कोणी नव्हता. जी वेदी त्यांनी बांधली होती तिच्या भोवती ते नाचू लागले. १ राजे १८:२६

या प्रकरणात, बालाचे संदेष्टे बालच्या वेदीभोवती एकाच जागी उसळत राहिले, त्याच्याकडे अर्पणाला उत्तर देण्यासाठी विनंती करत. हे थोडंसे वेगळे वाटते, पण त्यात एक साम्य आहे ही क्रिया एका ठराविक जागेवरच होत होती. ते त्या वेदीपासून दूर कुठे गेले नाहीत, पण त्या एका जागेवरच सतत चाचपडत, अस्वस्थपणे फिरत होते (लंगडत असल्यासारखे?) शक्यतो निरुत्तरेत. पास्च या शब्दाचा वापर अजून एका वचनात झाला आहे, आणि ते वचन सर्वात रंजक आहे निर्गम १२ च्या बाहेर वापरलेल्यांमध्ये तो विशेषता ठळक आहे.

ज्याप्रमाणे पक्षी घिरट्या घालतो तसा सेनाधीश परमेश्वर यरूशलेमचे रक्षण करील; तो तिचे रक्षण करील आणि तो तिच्यावरून ओलांडून (पास्च) जाऊन तिला वाचवील व सुरक्षित ठेविल. यशया ३१:५

“तो ‘ओलांडून’ म्हणजे देव काय फक्त वरून ओलांडून जाऊन वाचवतो काय?” येथे आपण पाहतो की सरळ भाषांतर अर्थयोग्य वाटत नाही. पण ब्रेन्टनच्या सेप्ट्युअजिंट (ग्रीक भाषांतर) मध्ये याच वचनाचं भाषांतर असं आहे:

ज्याप्रमाणे पक्षी घिरट्या घालतो तसा सेनाधीश परमेश्वर यरुशलेमचे रक्षण करील; तो तिचं संरक्षण करील, तो तिला वाचवील, सोडवील आणि उद्धार करील. यशया ३१:५ (ब्रेन्टन सेप्ट्युअजिंट ग्रीक भाषांतर)

येथे आपण स्पष्टपणे पाहतो की, "ओलांडून जाणे" या संकल्पनेपेक्षा संरक्षण करणे, झाकणे, रक्षणासाठी उभं राहणं हे अर्थ अधिक योग्य आहेत. देव फक्त वध करायला पुढे ओलांडून जात नाही, तर तो आपल्या लोकांना झाकण्यासाठी, सांभाळण्यासाठी त्यांच्या भवती उभा आहे जसा एक पक्षी आपल्या पिल्लांना आपल्या पंखाखाली घेऊन झाकतो.

या चित्रणात आपल्याला येशूचे ते दुःखद पण प्रेमळ शब्द आठवतात, जेव्हा त्याने इस्राएलाला वाचवण्याची इच्छा व्यक्त केली होती, पण त्यांनी त्याला नाकारले:

यरुशलेमे, यरुशलेमे, संदेष्ट्यांचा घात करणारे व तुझ्याकडे पाठवलेल्यांना धोंडमार करणारे! जशी कोंबडी आपली पिले पंखाखाली एकवटते, तसे तुझ्या मुलांबाळांना एकवटायची कितीदा तरी माझी इच्छा होती, पण तुमची इच्छा नव्हती! मत्तय २३:३७

त्यांनी स्वतःला त्याच्या स्वभावाच्या पंखाखाली आणण्याचे नाकारले त्याच पंखांद्वारे त्यांना नाश करणाऱ्यापासून वाचवले असते. त्याऐवजी त्यांनी येशूपेक्षा कैसराला निवडले जसं प्राचीन मिसरवासीयांनी परमेश्वराऐवजी फारोला निवडले होते. आणि त्याचा परिणामही तोच झाला म्हणजेच ते नष्ट झाले.

देव 'वलांडणाऱ्या' घटनेतून मानवजातीला हेच शिकवण्याचा प्रयत्न करत होता. आणि कल्पना करा जर या शब्दाचे भाषांतर थोडं वेगळे म्हणजे, संरक्षण, झाकणे, सांभाळणे अशा अधिक प्रेमळ अर्थाने केले गेले असते, तर त्याचा परिणाम किती खोल, प्रभावी आणि आपल्या हृदयाला भिडणारा झाला असता! चला, आता आपण निर्गम १२ मधील काही वचने या नवीन दृष्टीकोनातून पुन्हा कल्पना करून पाहूया...

ते तुम्ही ह्या रीतीने खावे : तुमच्या कंबरा कसून, पायांत जोडे घालून आणि हातात काठी घेऊन ते घाईघाईने खावे; हे परमेश्वराचे संरक्षण होय. निर्गम १२:११

आणि ज्या घरात तुम्ही असाल त्या घरात ते रक्त तुमच्याकरता खून असे होईल. आणि जेव्हा मी रक्त पाहीन तेव्हा मी तुम्हांला संरक्षण देईल. मिसर देशाच्या लोकांना मी मारीन तेव्हा तुमच्यावर अनर्थ येणार नाही, तुमचा नाश होणार नाही. निर्गम १२:१३

कारण परमेश्वर मिसऱ्यांचा वध करण्यासाठी देशातून फिरणार आहे; ज्या ज्या घराच्या कपाळपट्टीवर व दोन्ही बाह्यांवर रक्त लावलेले परमेश्वर पाहील त्या दारांचे संरक्षण तो करील आणि नाश करणाऱ्याला तुमचा नाश करण्यासाठी तुमच्या घरात शिरू देणार नाही. निर्गम १२:२३

तुमची मुलेबाळे तुम्हांला विचारतील की, ह्या सेवेचा अर्थ काय? तेव्हा तुम्ही सांगा की, हा परमेश्वराच्या संरक्षणाचा यज्ञ आहे; त्याने मिसरी लोकांना मारले व आमच्या घरांचा बचाव केला त्या समयी त्याने मिसरातील इस्राएलांची घरांचे संरक्षण केले.” हे ऐकून लोकांनी मस्तके लववून दंडवत घातले. निर्गम १२:२६-२७

आपल्या मुलांचे रक्षण करण्यासाठी देव स्वतः पहारा देत उभा आहे, त्यांना नाश करणाऱ्या सैतानापासून वाचवत आहे ही कल्पना किती अधिक सुंदर, किती अधिक स्पर्श करणारी आहे! जे लोक देवाचा प्रतिनिधी मोशेचा आवाज ऐकायला तयार नव्हते, ते शेवटी सैतानाच्या दयेवर सोडले गेले.

ही गोष्ट पुन्हा एकदा ठामपणे स्पष्ट करण्यासाठी, आपण पाहतो की देवाने मिसराच्या जेष्ठांबद्दल जे विधान केले, त्यात हिब्रू भाषेतील ‘हिफ्झल’ (Hiph’il) क्रियापदाचा उपयोग केला आहे. हिफ्झल हा प्रकार क्रियेची परवानगी देण्याचा अर्थ दर्शवतो. म्हणूनच आपण हे वाक्य अशा प्रकारे समजू शकतो:

कारण ह्या रात्री मिसर देशात फिरून त्यातील मनुष्य व पशू ह्या सर्वांचे प्रथमजन्मलेल्यांना मारण्याची परवानगी देईन आणि मिसर देशातील सर्व देवांचे शासन करीन; मी परमेश्वर आहे. निर्गम १२:१२ (कल्पित वाचन)

मध्यरात्री असे झाले की मिसर देशातील सिंहासनावर बसणाऱ्या फारोच्या ज्येष्ठ मुलापासून तुरुंगात पडलेल्या कैद्याच्या ज्येष्ठ मुलापर्यंत सर्व, आणि गुराढोरांपैकी सर्व प्रथमवत्स परमेश्वराने मारून टाकण्याची परवानगी दिली. निर्गम १२:२९ (कल्पित वाचन)

सैतानाला माहीत होतं की जर त्याला हे नाशक कार्य करायची मुभा मिळाली, तर जगाला वाटेल की हे सगळं देवच करत आहे. त्यामुळे देवच नाश करणारा ठरेल, आणि लोक त्याच्यावर भीतीने व दोषारोपाने पाहतील. सैतानाने स्वतःची कृत्यं देवाच्या चारित्र्याच्या आड लपवली.

आपला प्रिय स्वर्गीय पिता हा मुलांचा अंधाधुंध संहार करणारा नाही. जे त्याचा आवाज ऐकतात आणि तो जे सांगतो ते करतात, त्यांच्यासाठी तो एक रक्षणकर्ता आहे. पण जे त्याचे ऐकत नाहीत आणि त्याच्याविरुद्ध बंड करतात, त्यांचे तो रक्षण करू शकत नाही.

मिसरमधील प्रथम जन्मलेल्या मुलांचा वध हे देवाच्या स्वभावाचे प्रतिरूप नाही, तर सैतानाच्या स्वभावाचे प्रतिबिंब आहे, जे मानवी हृदयावर ठसलेलं आहे. या गोष्टीचे खऱ्या अर्थाने उलगडणी करून देणारे तत्त्व म्हणजे "आरशाचे तत्त्व". हे तत्त्व देव आणि येशू यांच्यात फरक दाखवत नाही, तर जेथे काहीतरी विरोधाभास वाटतो, तेथे उत्तरं शोधायला आपल्याला प्रवृत्त करते.

आपण हे स्पष्टपणे दाखवून दिले आहे की "वलांडण" या शब्दाचा एक पर्यायी अर्थ घेता येतो यामध्ये देवाने विनम्र आज्ञाधारक लोकांच्या घरांत नाश करणाऱ्याला प्रवेश करू दिला नाही. यावरून हे सिद्ध होते की देव नाश करणारा नाही, तर रक्षण करणारा आहे. "मी मिसरमधील सर्व प्रथम जन्मलेल्यांना ठार मारीन" अशे जे देवाचे विधानं आहेत, ते खरेतर मानवी हृदयात खोलवर दडलेल्या कपटतेचे व देव आणि त्याच्या पुत्राविरुद्ध असलेल्या द्वेषाचे प्रतिबिंब आहेत. प्रत्येक मानवी आत्मा, जाणूनबुजून किंवा अज्ञानाने, या प्रवृत्तीने प्रभावित झालेला आहे:

राष्ट्रांनी दंगल का मांडली आहे? लोक व्यर्थ योजना का करीत आहेत? परमेश्वराविरुद्ध व त्याच्या अभिषिक्ताविरुद्ध पृथ्वीवरील राजे उठले आहेत, सत्ताधीश एकत्र जमून मसलत करीत आहेत की, "चला, आपण त्यांची बंधने तोडून टाकू, आपणांवरील त्यांचे पाश फेकून देऊ." स्तोत्रसंहिता २:१-३

सैतान आणि नैसर्गिक मन असलेला माणूस देवाकडे एका गुलाम बनवणाऱ्या मालकासारखा पाहतो. आणि हीच प्रतिमा ते जेव्हा पाहतात, तेव्हा ते हळूहळू त्याच्यासारखे बनतात गुलाम व मालक अशा प्रकारच्या समजुतीमध्ये ते स्वतःला रूपांतरित करतात. खरा गुलाम करणारा म्हणजे सैतानच आहे. फारोच्या मनावर याच सैतानाच्या आत्म्याचे अधिराज्य होते म्हणूनच फारोने लोकांना गुलाम केले. इस्राएली लोक सहज गुलाम बनले कारण त्यांच्या मनात आधीच देवाविषयी एक गुलाम बनवणारा मालक अशीच प्रतिमा ठसलेली होती. त्यामुळे त्यांचे विचारसुद्धा आधीच गुलामी मानसिकतेचे बनले होते.

आपल्या नैसर्गिक मनात देवाच्या अनुयायांना देवावर विश्वास नव्हता याचा पुरावा म्हणजे निर्गम ६ मध्ये देवाने मोशेच्या हातून त्यांना मुक्त करण्याची संधी दिली असतानाही त्यांनी ते ऐकून घेतले नाही. त्यांनी स्वतःला नम्र केले नाही, ना त्याच्या आज्ञेचे पालन केले. हे स्वतःमध्येच बंडखोरी आणि देवाविरुद्ध असलेली द्वेषभावना दर्शवणारे होते. याच पुढच स्पष्ट चित्र त्यांच्या संततीमध्ये दिसून आले जेव्हा ख्रिस्त आला, तेव्हा त्यांनी त्याचा खून केला.

मिसरवासी आणि इस्राएलवंशी यांच्यातील भेद हा खऱ्या अर्थानं एका मोठ्या वास्तविकता कडे निर्देश करतो म्हणजेच जगातील लोक आणि स्वतःला विश्वाच्या सृष्टीकर्त्या देवाची सेवा करणारे म्हणणारे लोक यांच्यातील अंतर. या दोन्ही गटांमध्ये एक गोष्ट सारखीच आहे म्हणजे ते सर्व देवाच्या पुत्राविषयी नकळत द्वेषाचे बीज बाळगतात. त्या न उलगडलेल्या द्वेषातूनच ते देवावर अशी प्रतिबिंब लादतात की जणू तोच त्यांच्या प्रथम जन्मलेल्या मुलांचा संहार करू पाहतो आहे. पण वस्तुस्थिती अशी आहे की, खरेतर प्रत्येक माणूस देवाच्या प्रथम जन्मलेल्या पुत्राचा वध करायलाच उत्सुक असतो.

इस्राएली लोकांना प्रायश्चितासाठी एक प्रतिनिधी दिला जातो म्हणजे एक बदली दिली जाते. तर मिसरवासीयांना त्याच न्यायाच्या जोरावर दोषी ठरवले जाते, जसा त्यांनी इतरांवर दोष लावला होता. इस्राएली लोकांना दिलेले प्रायश्चित तात्पुरते होते, कारण त्या पिढीतले बहुतेक लोक वाळवंटात मरून गेले आणि वचन दिलेल्या भूमीत प्रवेश करू शकले नाहीत. कारण, त्यांच्यात विश्वास नव्हता. फक्त फार थोडे लोक नव्या कराराच्या प्रायश्चितात अधिक खोल शिरले.

या सगळ्या गोष्टी वधस्तंभाच्या संदर्भात एक महत्वाची पार्श्वभूमी निर्माण करतात आणि आपण, मानव म्हणून, त्या वधस्तंभाकडे कसे पाहतो, याचीही स्पष्टता आणतात.

ह्याविषयी आम्हांला पुष्कळ सांगायचे आहे; ते तुम्हांला समजावून सांगणे कठीण आहे, कारण तुम्ही ऐकण्यात मंद झाला आहात. वास्तविक इतक्या काळात तुम्ही शिक्षक व्हायला पाहिजे होता, पण तुम्हांला देवाच्या वचनांची मुळाक्षरे पुन्हा कोणीतरी शिकवण्याची गरज आहे. आणि तुम्हांला दुधाची गरज आहे, जड अन्न चालत नाही, असे तुम्ही झाला आहात. इब्री ५:११-१२

या शब्दांमध्ये मला स्वतःला टोचणी जाणवते. मी गेल्या पस्तीस वर्षांपासून येशू ख्रिस्तावर विश्वास ठेवतोय, आणि त्याची सुवार्ता उपदेशक म्हणून लोकांपर्यंत पोहोचवत आलोय. पण आता मी जे काही समजून घेतोय आणि तुमच्यापर्यंत पोहोचवतोय, त्या गोष्टी माझ्यासाठी सुद्धा अगदी नव्याच आहेत. या गोष्टी मला कित्येक वर्षांपूर्वीच शिकायला हव्या होत्या, पण मी ऐकण्यातच मंद होतो आणि ही गोष्ट माझ्यासाठी लाजिरवाणी आहे.

पण आता, एक प्रकाशकिरण माझ्या आत्म्यात उगम पावत आहे. प्रिय वाचक, तो प्रकाश मी तुम्हाला पोहोचवण्याचा प्रयत्न करतो आहे, आणि माझी प्रार्थना आहे की तोच प्रकाश तुमच्याही मनात उगवावा. पिडांची गोष्ट ही येशू ख्रिस्ताच्या वधस्तंभावरील बलिदानाचे एक गूढ उलगडण आहे. ही कथा आपल्याला मानवाच्या अधःपतनाची तीव्रता समजून घेण्यासाठी आणि आपला स्वर्गीय पिता किती अपार कृपावंत, दयाळू आणि करुणाशील आहे हे जाणण्यासाठी सुस्पष्ट आणि खोल अंतर्दृष्टी प्रदान करते.

जेव्हा प्रथम जन्मलेल्या मुलांचा मृत्यू झाला तेव्हा फारो इस्राएलाला सोडून देण्यास तयार झाला ही गोष्ट आपल्याला एका खोल वास्तविकतेची जाणीव करून देते: सैतानाने संपूर्ण मानवजातीला त्याने कैदेत ठेवले होते येशूच्या वधस्तंभावरच्या मृत्यूपुढे झुकून त्याच्या बदल्यात त्याने ही किंमत मान्य केली. मात्र, याचा अर्थ असा नाही की सैतान आपल्या कैदेतल्या माणसांना सहजतेने मुक्त करतो. फारो जसा जणू काही वेळासाठी एखाद्या स्वप्नसदृश अवस्थेत गप्प होतो, आणि नंतर अचानक जागा होऊन पळून गेलेल्या गुलामांचा पाठलाग करून त्यांना पुन्हा कैदेत परत नेण्याचा प्रयत्न करतो अगदी तसच सैतानाचेही आहे.

ख्रिस्ताचा वधस्तंभ काही काळापुरता तरी मानवजातीच्या अधःपतनाच्या वाटचालीला रोखतो. पण अखेरीस पृथ्वीवरील राजे जागे होतील, आणि सर्व मानवांवर श्वापदाच्या खुणेचा दबाव आणतील आणि मग अचानक नाश येईल आणि जगाचा शेवट होईल.

मानवाच्या दृष्टिकोनातून, येशू ख्रिस्ताचा वधस्तंभ एक रहस्यमय अशी शक्ती आहे जी, जर मनापासून व समर्पणाने पाहिली गेली, तर माणसाच्या अंतःकरणाला गाठते. यात अशी ताकद आहे की ती अंधार, अपराधीपणा आणि पाप यांच्या कैदेत अडकलेल्या मनांना मोकळे करू शकते. पण या सर्व गोष्टींत आपण हे विसरू नये की देवाने पापासाठी बलिदानाची इच्छा कधीच व्यक्त केलेली नव्हती. ख्रिस्ताचे बलिदान हे देवाच्या स्वभावाचे प्रकटीकरण आहे स्वतःला देण्यासाठी तो किती तयार आहे, जे काही लागेल ते करण्यासाठी तो किती तत्पर आहे, हे यामधून दिसून येते. पण वेदना, शिक्षा, आणि समाधान यांची गरज ही माणसाच्या स्वभावात आहे देवाच्या नाही. ख्रिस्ताचा मृत्यू ही माणसाच्या या भ्रमित, संकटाच्या अवस्थेत उद्धारासाठी दिलेली एक भेट आहे. यात देव माणसाशी सहमती दर्शवतो “तू ज्याला तारणासाठी आवश्यक समजतो आहेस, तेच मी तुला देतो.” हा उपाय माणसाच्या कल्पनेनुसार दिलेला असतो, आणि म्हणूनच त्याची क्षमता मर्यादित असते. तो मनाला देवाशी पूर्णपणे जोडू शकत नाही. हा प्रवास सुरू करण्यासाठी तो अत्यंत आवश्यक आहे, पण रक्तद्वारे दिलेले बलिदान या प्रवासाची पूर्तता करू शकत नाही. जेव्हा आपण देवाच्या खऱ्या स्वभावाचे दर्शन घेतो, तेव्हा बलिदान आणि अर्पण आपोआप संपतात. (दानिएल ९:२७)

मग असा प्रश्न निर्माण होतो की: ह्या वधस्तंभाच्या विषयात एवढ्या अनेक थरांमध्ये उतरावे का लागते? कारण आपल्या आत स्वतःच्या फसवणुकीचीच अनेक थर आहेत. जो कोणी आयुष्यात काही दशके जिवंत राहिला आहे, त्याने मानवी अंतःकरण किती सूक्ष्म, धूर्त, आणि कपटी असू शकते, याचा अनुभव घेतलेला असतो. ही गोष्ट गुंतागुंतीची आहे, कारण मानवाची अवस्था ही खरोखरच वेडेपणाची आहे. आपला स्वर्गीय पिता आपल्याशी समजून सांगण्याच्या हेतूने संवाद साधू शकत नाही, कारण आपण वास्तविकतेकडे बघण्याच्या आपल्या दृष्टीने अंधारलेले आहोत. अब्राहामाच्या बाबतीत हे किती स्पष्ट आहे: त्याला खरंच वाटले की त्याचा प्रिय स्वर्गीय पिता त्याच्याकडून स्वतःचा मुलगा ठार मारण्याची अपेक्षा करत आहे आणि ती देखील एक धार्मिक सेवा म्हणून! इतका वेडेपणाचा विचार माणसाच्या मनात येतात तरी कुठून? हे अशा माणसाच्या अंतःकरणातून येते, ज्यावर अंधाराचा अधिपती सैतान याचं राज्य आहे.

मिसरमधील आपत्तीकडे पाहा आणि त्यामध्ये वधस्तंभावरील ख्रिस्ताला पाहा. मी मान्य करतो की ही एक अरुंद वाट आहे, पण ह्या विषयाव्यतिरिक्त दुसरा कुठलाही मार्ग तुम्हाला अशा एका मनमानी देवाची उपासना करायला भाग पाडतो, जो निरपराध मुलांचा संहार करतो. पण जेव्हा मी येशू ख्रिस्ताच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा मला तसं काहीही दिसत नाही. म्हणूनच माझं अंतःकरण अशा विकृत आणि गुंतागुंतीच्या देवत्व कल्पनेपुढे झुकण्यास बांधील नाही.

ही कथा वाचताना मला असं वाटतं की मला स्वतःकडे फारोप्रमाणे पाहायला सांगितले जात आहे स्वर्गातील प्रथम जन्मलेल्या पुत्राविरुद्ध सैतानाशी हातमिळवणी केलेला मी, माझ्या स्वतःच्या अधःपतनाची छाया विश्वाच्या व सृष्टीच्या निर्मात्यावर टाकतो आणि दोष त्याच्यावर ढकलतो. जर मी फारोप्रमाणेच ह्या भ्रमात राहण्याचा निर्णय घेतला, तर आपल्या स्वर्गीय पित्याजवळ दुसरा काही पर्यायच उरणार नाही आणि मग मला माझ्याच न्यायाच्या परिणामांवरच न्याय सहन करावा लागेल. देवाचा क्रोध म्हणजे काय? तर, त्याने आपलं चेहरा लपवणे, आपल्याभोवतीचे रक्षणाचे दैवी कुंपण बाजूला करणे आणि मग मी माझ्या स्वतःच्या कृतीचे परिणाम थेट नाश करणाऱ्याच्या हातून भोगतो.

देवाची कृपा आहे की, मी माझ्या पित्याचा अशा प्रकारे विचार करत नाही. मी माझ्या पित्याचा न्याय करतो तो केवळ येशू ख्रिस्ताच्या स्वरूपात आणि तोच माझा न्याय करणार आहे.

ज्या दिवशी देव माझ्या सुवार्तेप्रमाणे येशू ख्रिस्ताच्या द्वारे माणसांच्या गुप्त गोष्टींचा न्याय करील त्या दिवशी हे दिसून येईल." रोमकरांस २:१६

आपण येशू ख्रिस्तामध्ये काय पाहता? तुम्हाला असा व्यक्ती दिसतो का जो प्रत्येकावर प्रेम करतो, प्रामाणिकपणे सत्य सांगतो, आणि विरोध करणाऱ्यांना कधीही दोष देत नाही किंवा त्यांचा वध करत नाही? की तुम्हाला असा कोणी वाटतो जो काही काळासाठी वाईट सहन करतो, आणि मग वेळ आली की आपल्या मार्गात येणारा प्रत्येक अडथळा निर्मूलन करून टाकतो?

आपण जसा न्याय कराल, तसाच आपलाही न्याय केला जाईल. मी आपल्याला विनंती करतो कृपया विचारपूर्वक निर्णय घ्या.

प्रकरण २४

राक्षसाला समुद्रात मारणे

आपलं पुढचं ठिकाण आहे लाल समुद्र पार करणे. आपण यापूर्वी पाहिलं की, इस्राएलाने आपला सुटकेचा मार्ग पूर्ण केला आणि सगळे मिसरचे सैनिक समुद्रात बुडाले, तेव्हा इस्राएलाने आपली स्तुती एका युद्धाच्या देवाकडे वळवली.

परमेश्वर रणवीर आहे; याव्हे हे त्याचे नाव. फारोचे रथ व त्याची सेना ही त्याने समुद्रात टाकून दिली आहेत; त्याचे निवडक सरदार तांबड्या समुद्रात बुडाले आहेत. गहिऱ्या जलांनी त्यांना गडप केले आहे; ते दगडाप्रमाणे समुद्राच्या तळाशी गेले आहेत. निर्गम १५:३-५

पण येशू आपल्याला युद्धप्रिय व्यक्ती म्हणून नाही, तर शांतीचा अधिपती म्हणून दाखवला आहे पवित्र, निरुपद्रवी आणि निष्कलंक (यशया ९:६; इब्री ७:२६). इथे पुन्हा एकदा आपल्यासमोर दोन गोष्टींचा संघर्ष उभा राहतो येशू ख्रिस्तामध्ये प्रकट झालेल्या देवाची प्रतिमा आणि या प्रसिद्ध कहाणीकडे थेट, अपरिवर्तित नजरेने पाहिलेली समज. हा संघर्ष आपल्याला पुन्हा एकदा आरशासमोर उभं करतो जेणेकरून आपण दोन्ही करारांमधला सुसंवाद आणि सुसंगती शोधण्यासाठी अधिक खोलात जाऊन पाहू शकू.

जेव्हा आपण या कहाणीचा विचार आपल्या डोळ्यांवर असलेल्या नैसर्गिक आच्छादनातून म्हणजे पारंपरिक, अपरिवर्तित दृष्टिकोनातून करतो, तेव्हा ती कथा खूपच सरळसोप्या आणि सोयीस्कर पद्धतीने समजली जाते.

इस्राएल लोक भरसमुद्रात कोरड्या जमिनीवरून चालू लागले आणि उजवीकडील व डावीकडील पाणी त्यांच्यासाठी भिंतीसारखे झाले. तेव्हा मिसऱ्यांनी त्यांचा पाठलाग केला आणि फारोचे सर्व घोडे, रथ व स्वार त्यांच्या पाठोपाठ समुद्रामध्ये गेले. आणि रात्रीच्या शेवटच्या प्रहरी परमेश्वराने अग्नीच्या व मेघाच्या स्तंभातून मिसरी सेनेकडे पाहून त्यांची त्रेधा उडवली. त्याने त्यांच्या रथांची चाके काढून ते चालवणे कठीण केले; तेव्हा मिसरी लोक म्हणू लागले, “आपण इस्राएलांपासून पळून जाऊ, कारण परमेश्वर त्यांच्या बाजूने मिसऱ्यांशी लढत आहे.” परमेश्वर मोशेला म्हणाला, “आपला हात समुद्रावर उगार म्हणजे पाणी पूर्वीसारखे जमून मिसऱ्यांवर, त्यांच्या रथांवर व स्वारांवर येईल.” मोशेने समुद्रावर आपला हात उगारला तेव्हा दिवस उजाडल्यावर समुद्र परतून त्याचा लोट पूर्वीसारखा वाहू लागला; त्यापुढे मिसरी लोक पळू लागले. पण परमेश्वराने त्यांना समुद्रामध्ये उलथून पाडले. पाणी पूर्वीच्या जागेवर परत आले आणि रथ, घोडे आणि फारोची सर्व सेना जी त्यांच्या पाठीस लागून समुद्रामध्ये गेली होती ती सर्व त्यात गडप झाली; त्यांतला एकही वाचला नाही. निर्गम १४:२२-२८

जेव्हा देवाच्या लोकांचा कट्टर शत्रू संपूर्णपणे नष्ट केला जातो, तेव्हा एक प्रकारचा समाधान वाटते जणू न्याय पूर्ण झाला आहे. असं दिसते की देवाने स्वतः हस्तक्षेप करून आपल्या सामर्थ्याचा उपयोग करत आपल्या शत्रूंना समुद्रात बुडवून टाकले. देवाने असंही सांगितले होते की तो फारोच्या माध्यमातून आपला गौरव प्रकट करणार आहे.

मी फारोचे मन कठीण करीन आणि तो त्यांचा पाठलाग करील; ह्या प्रकारे फारो व त्याची सर्व सेना ह्यांच्या पराभवाकडून मला गौरव मिळेल, आणि मी परमेश्वर आहे हे मिसरी लोक ओळखतील.” मग त्याप्रमाणे त्यांनी केले. निर्गम १४:४

पण आपण असं गृहित धरायचं का की देवाचा गौरव म्हणजे लोकांना बुडवणे? समुद्रकिनाऱ्यावर पडलेली मृतदेहं म्हणजेच देवाची महिमा आहे काय? हे सुचवणं अगदी नैसर्गिक वाटू शकतं की देव आपल्या मुलांना मारणाऱ्यांना ठार मारून आपलं प्रेम आणि रक्षण व्यक्त करतो. हे बहुतेक लोकांच्या दृष्टीनं योग्य आणि अर्थपूर्ण वाटते. पण आपण विसरत नाही की देवाचे विचार आपल्या विचारांप्रमाणे नसतात. आपण येशूकडे बघितल्यावर पाहतो की त्याने कधीच कुणालाही बुडवलं नाही. म्हणून आता वेळ आली आहे की आपण आपली साधने उचलावीत आणि शोध घ्यावा की ही लाल समुद्र पार करण्याची कहाणी येशूच्या स्वभावाशी आणि त्याच्या प्रेमळ, दयाळूपणाच्या प्रतिमेशी कशी सुसंगत आहे.

आपल्यापैकी काही जणांना या कहाणीत अजून खोल जाऊन पाहण्यास थोडा विरोध वाटू शकतो, कारण फारोने देवाच्या निवडलेल्या लोकांवर जे काही अन्याय केले, त्यासाठी त्याला शिक्षा मिळणं अगदी योग्यच वाटते. आपल्या नैसर्गिक न्यायबुद्धीला असा विचार त्रासदायक वाटतो की, या कहाणीत देवाने फक्त दुष्ट सैनिक आणि त्यांच्या मूर्ख नेत्यांना पळणाऱ्या गुलामांचा पाठलाग केल्याबद्दल बुडवून टाकले हे चित्रण अपूर्ण वाटावे, असं सुचवणे खटकते.

पण बायबल आपल्याला ही कहाणी अधिक खोलवर समजून घेण्यासाठी उत्तेजित करते. आपण असं का म्हणतो? कारण ही कहाणी बायबलच्या इतर अनेक भागांशी जोडलेली आहे, आणि हे नंतरचे संदर्भ या घटनेचे अर्थ-विस्तार करतात. हे संदर्भ महत्वाचे आहेत, कारण जुन्या करारातील सर्व कथांप्रमाणेच, ही कहाणीसुद्धा आपल्यासाठीच लिहिली गेली आहे विशेषतः या शेवटच्या काळात जगणाऱ्यांसाठी.

ह्या गोष्टी उदाहरणादाखल त्यांच्यावर गुदरल्या आणि जे आपण युगांच्या समाप्तीप्रत येऊन पोहचलो आहोत त्या आपल्या बोधासाठी त्या लिहिल्या आहेत. १ करिंथकरांस १०:११

बायबल फारोचा लाल समुद्रात झालेला मृत्यू सैतानाच्या शेवटाची एक प्रतिमा म्हणून वापरते.

ह्यास्तव प्रभू परमेश्वर म्हणतो, आपले चित देवाच्या चिंतासारखे आहे असा तू आव आणतोस; म्हणून पाहा, मी तुझ्यावर परकीय लोक आणतो; तुझ्यावर अन्य राष्ट्रांतले उग्र पुरुष आणतो; तुझ्या अकलेच्या सौंदर्यावर ते तलवार उपसतील व तुझे तेज भ्रष्ट करतील. ते तुला गर्तेत उतरवतील; भर समुद्रात वध पावणाऱ्यांच्या मृत्यूसारखा तुझा मृत्यू होईल. यहेज्केल २८:६-८

यहेज्केल टायरच्या राजाचा उल्लेख सैतानाच्या कार्याचे प्रतीक म्हणून करतो. या अध्यायाच्या सुरुवातीला तो सांगतो की हा व्यक्ती दानिएलापेक्षाही शहाणा आहे, आणि पुढे असही सांगतो की तो एदेनच्या बागेत होता. त्यानंतरच्या अध्यायात यहेज्केल फारोबद्दल बोलताना हेच तत्त्व पुन्हा वापरतो.

“मानवपुत्रा, मिसर देशाचा राजा फारो ह्याच्याकडे आपले तोंड करून त्याच्याविरुद्ध व सर्व मिसर देशाविरुद्ध संदेश दे. त्याच्याबरोबर बोल; त्याला सांग : प्रभू परमेश्वर म्हणतो, पाहा, हे मिसर देशाच्या फारो राजा, आपल्या नद्यांत पडून राहणाऱ्या मोठ्या मगरा, तू जो म्हणतोस की, ‘नदी माझी आहे, मी ती स्वतःसाठी निर्माण केली आहे,’ त्या तुझ्याविरुद्ध मी आहे. यहेज्केल २९:२-३

मोठा साप हे सैतानाचे प्रतीक आहे, ज्याला स्वर्गातून खाली टाकण्यात आले होते.

मग तो मोठा अजगर खाली टाकण्यात आला, म्हणजे सर्व जगाला ठकवणारा, जो दियाबल व सैतान म्हटलेला आहे तो जुनाट ‘साप’ खाली पृथ्वीवर टाकण्यात आला व त्याच्याबरोबर त्याच्या दूतांना टाकण्यात आले. प्रकटीकरण १२:९

म्हणून फारो आणि सैतान यांच्यात स्पष्ट असा संबंध आहे फारोने वाईट केले म्हणून नव्हे फक्त, तर त्याच्या कृती सैतानाच्या स्वभावाशी इतक्या जवळच्या होत्या की, फारोचं व्यक्तिमत्त्व सैतानाशी तंतोतंत मिळत होते.

चला तर मग आता आपण ही कहाणी नीट पाहूया. देवाने इस्राएली लोकांना नेमकं कुठे नेले होते हे तपासून पाहताना एक महत्वाची बाब लक्षात येते.

“इस्राएल लोकांना असे सांग की, तुम्ही मागे फिरून मिगदोल आणि समुद्र ह्यांच्यामध्ये असलेल्या पी-हहिरोथापुढे बाल-सफोनासमोर तळ द्यावा; त्यासमोर समुद्राजवळ आपले डेरे उभारावेत. निर्गम १४:२

हिब्रू भाषाशास्त्रज्ञ गेसेनियसच्या मते “पी-हहिरोथ” या ठिकाणाचा अर्थ आहे “गुहेचे तोंड.” स्ट्रॉग्स कॉन्कॉर्डन्समध्ये याचा अर्थ “दरीचे तोंड” असा दिला आहे. आणि जोसेफस या यहूदी इतिहासकाराने याविषयी खालील माहिती दिली आहे:

“जेव्हा मिसरी लोकांनी हिब्रू लोकांचा पाठलाग करून त्यांना गाठले, तेव्हा त्यांनी युद्धाची तयारी सुरू केली. त्यांच्या प्रचंड संख्येमुळे त्यांनी हिब्रू लोकांना एका अरुंद जागेत अडकवले. पाठलाग करणाऱ्यांमध्ये सहाशे रथ, पन्नास हजार घोडदळ, आणि दोन लाख पायदळ सैनिक होते सर्वजण शस्त्रसज्ज. त्यांनी त्या वाटाही अडवल्या ज्या मार्गांनी हिब्रू लोक पळून जाऊ शकले असते. त्यांनी त्यांना अशा जागी कोंडून टाकले जिथे दोन्ही बाजूंना उंच, खडतर डोंगरांगा होत्या, आणि त्या थेट समुद्राशी जाऊन भिडत होत्या. त्या डोंगरांच्या राठपणामुळे तिथून बाहेर पडणे अशक्य होते. त्यामुळे त्यांनी आपली सेना त्या डोंगरांच्या टोकाशी उभी केली, जेणेकरून हिब्रूंना मोकळ्या मैदानात पळण्याचा कोणताही मार्ग उरणार नाही.” जोसेफस, *Antiquities of the Jews*, पुस्तक २, अध्याय १५

इस्राएली लोक दोन डोंगरांगा यांच्या दरम्यानून समुद्राकडे गेले, हे स्पष्टपणे दिसून येते. त्यांच्यासमोरून पळून जाणे अशक्य पर्याय वाटत होता.

“मिगदोल” या शब्दाचा अर्थ आहे “मनोरा” किंवा “किल्ला”, जो मिसराच्या संरक्षणासाठी उभारलेला एक किल्लेबंद चौकी असावा, असं सूचित होते. “बालसेफोन” हे मिसरमधील एक शहर होते, ज्याचे वर्णन पुढीलप्रमाणे केले जाते:

बाल सफोन (हिब्रू: בַּ'אֵל שַׁפּוֹן Ba'al Šəfōn; अक्काडियन: Bēl Ḫazi (dIM ḪUR.SAG); उगारिटिक: ba'lu šapāni; हुरियन: Tešub Ḫalbagē; मिसरी: bōr dꜥpwn) हा कनानचा वादळी देव बाल (अर्थ: “प्रभु”) याचं एक रूप होते. या रूपात तो झाफोन पर्वताचा प्रभु म्हणून ओळखला जात होता. उगारिटिक ग्रंथांमध्ये त्याला हदद असंही ओळखले जाते. या पर्वताच्या महत्त्वामुळे आणि स्थानामुळे “सफोन” हा शब्द हिब्रूमध्ये “उत्तर” या अर्थाने वापरला जाऊ लागला. त्यामुळे काही भाषांतरांमध्ये या देवाचं नाव “उत्तराचा प्रभु” असंही दिले जाते. ग्रीक धर्मशास्त्रात त्याचं रूप ‘झूस कॅसिओस’ म्हणून आणि नंतर रोमन धर्मशास्त्रात ‘ज्युपिटर कॅसिओस’ म्हणून झाले.¹⁵

गेसेनियस आणि स्ट्रॉग्स कॉन्कॉर्डन्स यांच्या मते, बाल-सफोन हा मिसरी टायफॉन — संहार करणारा, हिवाळ्याचा देव याचे रूप आहे.

¹⁵ <https://en.wikipedia.org/wiki/Baal-zephon>

ट्यंडले बायबल शब्कोश सांगतो की बाल-सेफोन या देवाचा उल्लेख उगारिटिक, मिसरी आणि फिनीशियन ग्रंथांमध्ये "समुद्र व वादळांचा देव" म्हणून करण्यात आलेला आहे.

"इस्राएल लोकांस असे सांग की, तुम्ही मागे फिरून मिगदोल व समुद्र यांच्यामध्ये व बाल-सफोन जवळ असलेल्या पीहहोरोथ येथे तळ देऊन रात्री मुक्काम करावा. निर्गम १४:२ (IRVMAR)

हिब्रू मूळ भाषेतील वाचनात एक सूचक अर्थ असा आहे की बाल-सफोन समुद्राच्या पलिकडील बाजूस होता म्हणजेच इस्राएली लोकांनी जिथे तळ ठोकले होते, त्या जागेच्या समोरच्या किनाऱ्यावर, किंवा विरुद्ध दिशेला.

फारोचा उल्लेख बायबलमध्ये एका सर्पासारख्या किंवा नदीतील राक्षसासारख्या प्राण्याप्रमाणे केला जातो. असं चित्र उभे राहते की इस्राएलाची मुले फारोच्या देवतांनी वेढलेली आहेत, जणू त्यांनी त्यांना अडकवून टाकले आहे. बाल-सफोन हा गडगडाट, वादळ आणि वीज यांचा देव फारोच्या मदतीला येतो आणि इस्राएलला समुद्राजवळ अडकवतो. समुद्राचा देवसुद्धा फारोच्या बाजूने असल्यासारखा दिसतो, आणि तो फारोला त्याच्या शिकारवर पुन्हा कब्जा मिळवून देतो.

पण जसं आपण मिसरमधील संकटांमध्ये पाहिले, तसं देव मोशेच्या हातातील काठीद्वारे हस्तक्षेप करतो आणि मिसराच्या देवतांचा रोष त्यांच्या स्वतःच्या लोकांवर वळवतो. वलांडणाच्या आधीच परमेश्वराने मोशेला सांगितले होते:

आज रात्री मी मिसर देशात फिरेन आणि त्यातील मनुष्य व पशू या सर्वांचे प्रथम जन्मलेले मी मारून टाकीन, आणि मिसर देशातील सर्व दैवतांना शिक्षा करीन. मी परमेश्वर आहे. निर्गम १२:१२

या ठिकाणी हे लक्षात घेणं महत्वाचं आहे की, देव विरोध करणाऱ्यांवर न्याय कसा आणतो. हीच ती योग्य जागा आहे आपल्या आधीच्या साधनांमध्ये दहावे साधन जोडण्याची. आपण त्याला म्हणूया: "देवाचा न्याय".

"परमेश्वराने न्यायनिवाडा करून स्वतःला प्रकट केले आहे; दुर्जनास त्याच्याच हातच्या पाशात त्याने गुंतवले आहे." स्तोत्र ९:१६

त्याने केलेला उपद्रव त्याच्याच शिरी पडेल; त्याचा जुलूम त्याच्याच माथी येईल. स्तोत्र ७:१६

त्यांच्या पाया पडू नकोस किंवा त्यांची सेवा करू नकोस; कारण मी तुझा देव परमेश्वर ईर्ष्यावान देव आहे; जे माझा द्वेष करतात त्यांच्या मुलांना तिसऱ्या-चौथ्या पिढीपर्यंत वडिलांच्या अन्यायाबद्दल मी शासन करतो; निर्गम २०:५

फसू नका; देवाचा उपहास व्हायचा नाही; कारण माणूस जे काही पेरतो त्याचेच त्याला पीक मिळेल. गलतीकरांस ६:७

कारण ज्या प्रकारे तुम्ही दोष काढाल त्या प्रकारेच तुमचे दोष काढण्यात येतील आणि ज्या मापाने तुम्ही मापून द्याल त्याच मापाने तुम्हांला मापून देण्यात येईल. मत्तय ७:२

मिसराच्या उत्तर भागात बाल-सफोनसाठी समर्पित किमान तीन उपासना स्थळ होती.¹⁶ तो मिसरी लोकांनी पूजलेला एक देव होता.

जेव्हा मोशेला देव आज्ञा करतो की त्याने आपली काठी उचलावी, तेव्हा तो आज्ञा पालन करतो, आणि पाण्याचे विभाजन होते यातून बाल-सफोनच्या सामर्थ्याचा पूर्णपणे चकनाचूर होतो. स्तोत्रकार याविषयी असे म्हणतो:

तू आपल्या सामर्थ्याने समुद्र दुभागलास; जलाशयातील मगरींची मस्तके तू ठेचून टाकलीस. तू लिव्याथानाच्या मस्तकांचा चुराडा केलास, ओसाड प्रदेशातील प्राण्यांना तो तू खाऊ घातलास. स्तोत्र ७४:१३-१४

इस्राएली लोक समुद्राच्या मधून कोरड्या जमिनीवरून चालत गेले, आणि ते सुरक्षितपणे दुसऱ्या किनाऱ्यावर पोहोचले. त्यानंतर जे घडले, ते अत्यंत विलक्षण आहे. आपल्याला आठवते की बाल-सफोन हा वादळ, वीज आणि गडगडाट यांचा देव मानला जात असे, आणि त्याची ओळख ग्रीक देव झ्यूसशी केली जाते. पाहूया जोसेफस या यहूदी इतिहासकाराने या प्रसंगाविषयी काय लिहिले आहे:

"जसेच संपूर्ण मिसरी सैन्य त्या वाटेच्या आत गेले, तेव्हा समुद्र आपल्या जागी परत आला आणि वाऱ्यांच्या वादळांमुळे तयार झालेल्या लाटांमधून तो मोठ्या वेगाने खाली कोसळला, आणि त्याने मिसरी सैन्याला वेढून टाकले. आकाशातून पावसाच्या धारा कोसळल्या, आणि त्याचवेळी भयंकर गडगडाट, वीजा, आणि आगीच्या ज्वालांचे झोत खाली आले. त्यांच्यावर वीजेचे झणझणीत प्रहार झाले. जे जे काही देव आपल्या कोपाच्या चिन्हांद्वारे मनुष्यमात्रांवर पाठवतो ते सर्व या घटनेत घडले. एक अंधारी, भयानक रात्र त्यांच्यावर छावली होती. आणि या प्रकारे त्या सर्व सैनिकांचा पूर्णपणे नाश झाला, इतका की त्यांच्यापैकी एकही व्यक्ती उरली नाही, जिला ही आपत्ती इतर मिसरी लोकांपर्यंत पोहोचवता आली असती." — जोसेफस, *Antiquities of the Jews*, पुस्तक २, अध्याय १६

फारोने ज्या युक्तीने इस्राएली लोकांना पुन्हा पकडण्याचा विचार केला होता, तीच युक्ती आता त्याच्याच विरोधात वापरली जाते. त्याच्या सैन्यावर भयंकर गडगडाट, वीजा आणि जळजळीत अग्नीच्या ज्वालांचा मारा होतो. मोशेच्या काठीने समुद्रातील राक्षस चिरडला गेला होता, आणि आता तोच राक्षस आपल्या मालकावर म्हणजे फारोवर उलटतो आणि त्याला नष्ट करतो.

बाल-सफोन, जो काही काळ इस्राएलामुळे मागे हटलेला होता, पुन्हा जागृत होतो.

पाण्याच्या लाटा पुन्हा प्रचंड गडगडाटाने पुढे धावतात, आणि फारो जो नद्यांचा सर्प समजला जातो समुद्रातील राक्षसाकडून ठार मारला जातो. अशा रीतीने फारो, जो सैतानाचा प्रतीकात्मक रूप आहे, समुद्राच्या मध्यभागी त्याचे मस्तक फोडले जाते.

परमेश्वर आपल्या लोकांचा उद्धार करण्यासाठी त्या समुद्रराक्षसाच्या अंगातून वाट कोरतो. देवाचे दूत या राक्षसाला आडवून धरून ठेवत होते, पण जेव्हा फारो पाण्यात प्रवेश करतो, तेव्हा त्याच्या आत्म्यातील बंडखोरी संपूर्ण वातावरणाला दूषित करते, आणि सृष्टीच त्याच्या विरोधात उभी राहते. देव या विनाशक शक्तींना थांबवत नाही मग त्या पूर्ण ताकदीने फारोवर कोसळतात.

जोसेफस या यहूदी इतिहासकाराने हे असे वर्णन केले आहे:

"...मिसरी लोकांना हे माहीत नव्हते की ते अशा रस्त्यात प्रवेश करत होते जो केवळ हिब्रूसाठी बनवलेला होता, इतर कोणासाठीही नव्हता; हा मार्ग संकटात सापडलेल्यांना वाचवण्यासाठी तयार करण्यात आला होता, त्यांचा नाश करण्याच्या उद्देशाने पाठलाग करणाऱ्यांसाठी नव्हे." जोसेफस , Antiquities of the Jews, पुस्तक २, अध्याय १६

आपल्याला आठवते की देव अशा घटकांना रोखून धरत होता जे फारोशी संबंधित किंवा त्याच्या बाजूने असलेले मानले जात होते. जर फारो हा नद्यांचा सर्प (राक्षस) होता, तर मग त्याने समुद्रातील सर्पासारख्या राक्षसावर विजय मिळवायला नको होते काय?

यासोबत एक दुसरी महत्वाची गोष्ट म्हणजे विश्वास. मोशे आणि इस्राएली लोक फक्त विश्वासानेच त्या पाण्यातून पार जाऊ शकले.

जसे कोरड्या भूमीवरून तसे ते विश्वासाने तांबड्या समुद्रातून पार गेले; मिसरी लोक तसेच करण्याचा प्रयत्न करत असता बुडून गेले. इब्री ११:२९

समुद्रामधून गेलेला मार्ग हा विश्वासाचा मार्ग होता. फारो आणि त्याचे सैनिक विश्वासाविना होते, त्यामुळे त्यांच्या दृष्टीने तो मार्ग उघडाच राहू शकत नव्हता.

देवाने फारोवर समुद्राचा नाशक प्रहार केला नाही, तर तो होऊ दिला, याचा आणखी एक पुरावा म्हणजे इस्राएलाच्या विजयगीतामधील वर्णन:

फारोचे घोडे, रथ व स्वार समुद्रात गेले आणि परमेश्वराने समुद्राचे पाणी त्यांच्यावरून वाहवले [हिफिल – वाहू दिले], पण इस्राएल लोक भरसमुद्रामध्ये कोरड्या जमिनीवरून चालत गेले, (म्हणून त्यांनी वरील गीत गाइले). निर्गम १५:१९

म्हणजेच, मूळ भाषेतील अर्थ असा लागू शकतो की देवाने त्या पाण्याला त्यांच्या विश्वास आणि कृतीनुसार त्यांच्यावर कोसळू दिले.

जुना करार आपल्याला दाखवतो की देव फारोचा नाश करतो. पण नवीन करारात, देव फारोला स्वतःच स्वतःचा नाश करू देतो.

मिसरमध्ये लोकांना मोशेची भीती वाटू लागली होती, आणि देव मिसरी सैनिकांना त्याच गोष्टीचा सामना करू देतो जी गोष्ट त्यांनी मनात धरली होती, आणि तीच त्यांच्यावर आली.

त्याने त्यांच्या रथांची चाके काढून ते चालवणे कठीण केले; तेव्हा मिसरी लोक म्हणू लागले, “आपण इस्राएलांपासून पळून जाऊ, कारण परमेश्वर त्यांच्या बाजूने मिसर्यांशी लढत आहे.” निर्गम १४:२५

नव्या करारामध्ये, आपण पाहतो की फारोभोवती असलेली संरक्षणाची भिंत जी देवाने उभी केली होती आता हटवली जाते, आणि फारो आपल्या स्वतःच्या निवडीचे परिणाम भोगतो. आपण हेही पाहतो की या सर्व घटनांचा दोष देवावर टाकण्यात येतो, याचे प्रतिबिंब पुढील वचनांमध्ये उमटते:

परमेश्वर मोशेला म्हणाला, “आपला हात समुद्रावर उगार म्हणजे पाणी पूर्वीसारखे जमून मिसर्यांवर, त्यांच्या रथांवर व स्वारांवर येईल.” निर्गम १४:२६

येशूच्या स्वभावरूप प्रकटीकरणाबाहेर जाऊन ही गोष्ट पाहिल्यास, असं वाटू शकते की जणू स्वतः देवानेच मिसरी लोकांचा बळी घेतला. आपण आतापर्यंत शिकलेल्या सर्व साधनांची शक्ती या गोष्टीसमोर अशक्त वाटते. आपण इथेच थांबून असं मानावं का की देवाने मिसरी लोकांना समुद्रात बुडवले? जर आपण तसं मानतो, तर येशूच्या साक्षीचं काय? मग येशू खोटं बोलतो असा अर्थ निघतो. जर येशू पित्याचे परिपूर्ण प्रकटीकरण (पूर्ण स्वरूप) नसेल, तर त्याने स्वतःबद्दल जे काही सांगितले, त्यात खोटेपणा आहे.

आपण या घटनेचं एक वेगळं, शक्यतापूर्व आणि समर्पक स्पष्टीकरण पाहिलं आहे, पण अजून खोलात शिरण्याची गरज आहे. लाल समुद्र पार करण्याची ही गोष्ट केवळ इस्राएलाच्या इतिहासातील एक घटना नसून, ती निर्मितीच्या आठवड्याशी तसेच सैतानाच्या शेवटच्या विनाशाशीही जोडलेली आहे. आपल्याला या दोन्ही घटनांचा अधिक सखोल अभ्यास करावा लागेल, जेणेकरून या कहाणीवर आणखी प्रकाश पडेल.

लाल समुद्रातील शुभवर्तमान

मागील अध्यायामध्ये आपण लाल समुद्र पार करण्याच्या कथेला अशा संदर्भात पाहिले की फारोने इस्राएली लोकांना जाणीवपूर्वक सापळ्यात अडकवले, पण शेवटी स्वतःच त्या सापळ्यात अडकून नष्ट झाला. ही समजूत अनेक गोष्टी स्पष्ट करते, पण ती अजून एका अत्यंत महत्वाच्या भागासाठी संपूर्ण उत्तर देत नाही देवाने मोशेला आपला हात समुद्रावर उचलण्याची आज्ञा का दिली, ज्यामुळे विभागलेले पाणी पुन्हा एकत्र आले आणि फारो व त्याचं संपूर्ण सैन्य त्या पाण्याखाली गेले? ही गोष्ट खालील वचनात अधिक ठळकपणे मांडली आहे, जिथे असं म्हटले आहे की परमेश्वराने समुद्र मिसरी लोकांवर आणला आणि त्यांना झाकून टाकले:

त्यांनी परमेश्वराचा धावा केला तेव्हा त्याने तुमच्या व मिसर्यांच्या मध्ये अंधार पाडला आणि त्यांच्यावर समुद्र आणून त्यांना गडप केले; मिसर देशात मी जे काही केले ते तुम्ही आपल्या डोळ्यांनी पाहिले. नंतर तुम्ही पुष्कळ दिवस रानात राहिलात. यहोशवा २४:७ (MARVBSI)

या कथेचा हा भाग नीट समजून घेण्यासाठी आपल्याला खऱ्या ख्रिस्ताच्या वधस्तंभाचा अर्थ समजून घ्यावा लागेल. आपल्याला मिसरी लोकांकडे अग्नी स्तंभाच्या माध्यमातून पाहावं लागेल जेथे त्या रात्री परमेश्वराने त्यांच्याकडे पाहिले होते आणि त्यांना त्रास देणाऱ्या गोष्टींना उघड केले. (निर्गम १४:२४) ख्रिस्तच तो होता जो त्या अग्नी स्तंभात होता, आणि परमेश्वराने त्याच्यामार्फत मिसरी सैन्याकडे पाहिले. म्हणजेच, देवाचा न्याय वधस्तंभाच्या प्रकाशातच समजून घेतला पाहिजे. फक्त तेव्हाच आपल्याला समजेल की या घटनेत प्रत्यक्षात काय घडले आणि येशूचा त्यात नेमका काय सहभाग होता.

तेव्हा देवाचा दूत इस्राएली सेनेच्या पुढे चालत असे तो निघून सेनेच्या मागे गेला आणि मेघस्तंभ त्यांच्या आघाडीहून निघून त्यांच्या पिछाडीस उभा राहिला. निर्गम १४:१९

पौल येशू ख्रिस्ताला त्या देवदूताशी जोडतो ज्याने इस्राएलच्या संततीचे मार्गदर्शन केले. तोच होता जो त्यांना पुढे नेत होता.

बंधुजनहो, आपले पूर्वज सर्वच मेघाखाली होते आणि समुद्रातून ते सर्व पार गेले; मेघ व समुद्र ह्यांच्या द्वारे मोशेमध्ये त्या सर्वांचा बाप्तिस्मा झाला; त्या सर्वांनी एकाच प्रकारचे आध्यात्मिक अन्न सेवन केले; आणि ते सर्व तेच आध्यात्मिक पाणी प्याले. कारण ते आपल्यामागे चालणाऱ्या आध्यात्मिक खडकातून पीत होते; तो खडक तर ख्रिस्त होता. ह्या गोष्टीविषयी तुम्ही अजाण असावे अशी माझी इच्छा नाही. १ करिंथकर १०:१-४

"देवदूत" या शब्दाशी ख्रिस्ताचा संबंध फक्त देवाचा संदेशवाहक या अर्थाने आहे. दानियेलाच्या पुस्तकात त्याला मिखाएल, मुख्य अधिपती म्हटले आहे. आणि गॅब्रिएल त्याला दानियेलाच्या लोकांचा अधिपती म्हणतो.¹⁷

आता आपल्याला या कथेत आणखी खोलात शिरावे लागेल, विशेषतः आपल्या नवव्या साधनाच्या प्रकाशात जे खऱ्या अर्थाने ख्रिस्ताच्या वधस्तंभावर केंद्रित आहे. हे विचार "दूध" नव्हे, तर "मांसाहार" स्वरूपाचे आहेत म्हणजेच, हे पचवण्यासाठी आणि आत्मसात करण्यासाठी प्रयत्न आवश्यक आहेत.

पौल आपल्याला सांगतो की ख्रिस्ताचे शुभवर्तमान हे तारणासाठी कार्य करणारे देवाचे सामर्थ्य आहे:

कारण मला [ख्रिस्ताच्या] सुवार्तेची लाज वाटत नाही; कारण विश्वास ठेवणाऱ्या प्रत्येकाला प्रथम यहुद्याला मग हेलेण्याला तारणासाठी ती देवाचे सामर्थ्य आहे. रोमकरांस १:१६

ख्रिस्ताचे शुभवर्तमान हेच देवाचे सामर्थ्य आहे. आणि पौल काही वचने पुढे देवाच्या या सामर्थ्याची स्पष्ट व्याख्या करतो...

कारण सृष्टीच्या निर्मितीपासून त्याच्या अदृश्य गोष्टी म्हणजे त्याचे सनातन सामर्थ्य व देवपण ही निर्मिलेल्या पदार्थावरून ज्ञात होऊन स्पष्ट दिसत आहेत; अशासाठी की, त्यांना कसलीही सबब राहू नये. रोमकरांस १:२०

याच कारणामुळे प्रेषित योहान सुवार्तेच्या घोषणेला सृष्टीकर्त्या देवाच्या उपासनेशी जोडतो.

नंतर मी दुसरा एक देवदूत अंतराळाच्या मध्यभागी उडताना पाहिला; त्याच्याजवळ पृथ्वीवर राहणाऱ्यांना म्हणजे प्रत्येक राष्ट्र, वंश, निरनिराळ्या भाषा बोलणारे आणि लोक ह्यांना सांगण्यास सार्वकालिक सुवार्ता होती. तो मोठ्याने म्हणाला, "देवाची भीती बाळगा व त्याचा गौरव करा, कारण न्यायनिवाडा करायची त्याची घटिका आली आहे. 'ज्याने आकाश, पृथ्वी, समुद्र' व पाण्याचे झरे 'निर्माण केले,' त्याला नमन करा." प्रकटीकरण १४:६-७

¹⁷ दानिएल १०:१३, २१ पहा

एखाद्या व्यक्तीचे तारण होण्यासाठी देवाच्या सर्जनशक्तीची आवश्यकता असते ज्याच्याद्वारे जग निर्माण झाले, त्याच सामर्थ्याने मानवाचे हृदय नव्याने जन्म घेऊ शकते आणि ख्रिस्तासारखे बनू शकते. The Everlasting Covenant या आपल्या पुस्तकात, पास्टर आणि वैद्यकशास्त्रज्ञ ई. जे. वॅगनर याने याच संदर्भात एक अंतर्दृष्टीपूर्ण निरीक्षण नोंदवले आहे.

म्हणजे असं की, जगाच्या निर्मितीपासूनच, जर माणसं आपली इंद्रियं वापरत असतील, तर त्यांनी देवाचं अनंत सामर्थ्य पाहिले असते, कारण ते त्याने निर्माण केलेल्या वस्तूंमध्ये स्पष्टपणे दिसून येते. सृष्टी ही देवाचे सामर्थ्य दर्शवते. म्हणून, देवाचे सामर्थ्य म्हणजे सर्जनशक्तीचे सामर्थ्य आहे. आणि जर सुवार्ता ही तारणासाठीचे देवाचे सामर्थ्य असेल, तर मग असंही ठरवता येईल की सुवार्ता म्हणजे माणसाला पापापासून वाचवण्यासाठी प्रकट झालेली सर्जनशक्ती होय. पण आपण हेही शिकलो आहोत की सुवार्ता म्हणजे ख्रिस्तामार्फत मिळणारे तारण सुवार्ता म्हणजे ख्रिस्त आणि तो वधस्तंभावर खिळलेला याचा प्रचार. पौल म्हणतो: कारण ख्रिस्ताने मला बाप्तिस्मा करण्यास नव्हे तर सुवार्ता सांगण्यास पाठवले; पण ख्रिस्ताचा वधस्तंभ व्यर्थ होऊ नये म्हणून ती वाक्चातुर्याने सांगण्यास पाठवले नाही. कारण ज्यांचा नाश होत आहे त्यांना वधस्तंभाविषयीचा संदेश मूर्खपणाचा आहे; पण ज्यांना तारण प्राप्त होत आहे अशा आपणांस तो देवाचे सामर्थ्य असा आहे. (१ करिंथकर १:१७-१८)

तो अजून असंही म्हणतो: आम्ही तर वधस्तंभावर खिळलेला ख्रिस्त गाजवतो; हा यहूद्यांना अडखळण व हेल्लेण्यांना मूर्खपणा असा आहे खरा, परंतु पाचारण झालेल्या यहूदी व हेल्लेणी अशा दोघांनाही ख्रिस्त हा देवाचे सामर्थ्य व देवाचे ज्ञान आहे. (१ करिंथकर १:२३-२४)

म्हणूनच पौल म्हणतो: बंधून्तो, जेव्हा मी तुमच्याकडे आलो तेव्हा मी देवाविषयीचे सत्य रहस्य मानवी ज्ञानाने किंवा उत्कृष्ट भाषण करून सांगत आलो असे नाही. कारण तुमच्यामध्ये असताना फक्त येशू ख्रिस्त आणि तोसुद्धा वधस्तंभावर खिळलेला, याशिवाय कशाचेही ज्ञान मला असू नये असा मी ठाम निश्चय केला आहे. (१ करिंथकर २:१-२)

ख्रिस्त आणि तोसुद्धा वधस्तंभावर खिळलेला याचा प्रचार म्हणजे देवाच्या सामर्थ्याचा प्रचार आहे, आणि म्हणूनच तो सुवार्तेचाच प्रचार आहे, कारण सुवार्ता म्हणजेच देवाचे सामर्थ्य. आणि ही कल्पना याच्याशी पूर्णपणे सुसंगत आहे की, सुवार्तेचा प्रचार म्हणजे देवाला सृष्टीकर्ता म्हणून उभं करणे. कारण देवाचे सामर्थ्य म्हणजे सर्जनशक्ती, आणि ख्रिस्तच तो आहे ज्याच्यामार्फत सर्व गोष्टी निर्माण झाल्या. कोणीही ख्रिस्ताचा खरा प्रचार करू शकत नाही, जोपर्यंत त्याने त्याला सृष्टीकर्ता म्हणून मांडले नाही.

सर्वांनी पुत्राचा आदर करावा, जसा पित्याचा करतात. जो प्रचार हे स्पष्टपणे दाखवत नाही की येशू ख्रिस्त हा सर्व गोष्टींचा सृष्टीकर्ता आहे, तो सुवार्तेचा खरा प्रचार नाही. — ई. जे. वॅगनर, The Everlasting Covenant (1900), पान २२

इस्राएली लोकांचे तारण करण्याच्या देवाच्या कार्यामध्ये, देवाची सर्जनशक्ती कार्यरत असल्याचे स्पष्टपणे दिसून येते. जेव्हा आपण लाल समुद्र पार करण्याच्या घटनेचा सखोल अभ्यास करतो, तेव्हा आपल्याला सृष्टीच्या आठवड्यातील काही घटक या घटनेत प्रकट होताना दिसतात. चला, लाल समुद्र पार करण्याच्या घटनामधील तीन असे मुद्दे पाहूया, जे सृष्टीकथेशी संबंधित आणि अर्थपूर्ण आहेत.

इस्राएली सेनेच्या पुढे चालणारा देवाचा दूत सेनेच्या मागे गेला, आणि मेघस्तंभ त्यांच्या आघाडीवरून निघून त्यांच्या पिछाडीस उभा राहिला. अशा रीतीने तो मिसराचे लोक व इस्राएल लोक यांच्यामध्ये उभा राहिला; मेघ व अंधकार होता तरी तो रात्रीचा प्रकाश देत होता. रात्रभर एका पक्षाला दुसऱ्या पक्षाकडे जाता आले नाही. मग मोशेने तांबड्या समुद्रावर आपला हात उगारला, तेव्हा परमेश्वराने रात्रभर पूर्वेकडून जोराचा वारा वाहवून समुद्र मागे हटविला, असा की पाणी दुभागून मध्ये कोरडी जमीन झाली. आणि इस्राएल लोक कोरड्या वाटेवरून भर समुद्रातून पार गेले. समुद्राचे पाणी त्यांच्या उजव्या व डाव्या बाजूला भिंतीसारखे उभे राहिले. निर्गम १४:१९-२२

सृष्टीच्या पहिल्या दिवशी, प्रकाश प्रकट झाला आणि देवाने प्रकाशाचे अंधारापासून विभाजन केला. लाल समुद्राच्या पार होण्याच्या घटनेत आपण पाहतो की जेव्हा ढगाचास्तंभ इस्राएली लोक आणि मिसरी सैन्य यांच्यामध्ये आला, तेव्हा प्रकाश अंधारापासून वेगळा झाला. सृष्टीच्या दुसऱ्या दिवशी, देवाने वरचे पाणी आणि खालचे पाणी यांचे विभाजन केले. त्यानंतर तिसऱ्या दिवशी, खालचे पाणी एकत्र केले गेले आणि कोरडी भूमी प्रकट झाली. सृष्टीच्या निर्मितीमध्ये कोरड्या भूमीसाठी जो शब्द वापरला आहे, तोच शब्द इस्राएली लोकांनी पार केलेल्या त्या कोरड्या जमिनीसाठी वापरण्यात आलेला आहे.

‘डिव्हाईन रिस्क’ या पुस्तकामध्ये आपण सृष्टीच्या निर्मितीला आणि तिच्या सुवार्तेशी असलेल्या अर्थपूर्ण संबंधाला सविस्तर समजावून सांगितले आहे.¹⁸ देवाने “प्रकाश होवो” असं म्हणण्याआधी, पृथ्वीवर अंधार होता आणि ती पाण्याने आच्छादलेली होती. सैतान ह्या पृथ्वीवर आला होता जेणेकरून ख्रिस्ताच्या निर्माण कार्याला अडथळा निर्माण करावा आणि देवाच्या पुत्रामधील उद्दिष्टांचा हेतू फसवावा. लाल समुद्राच्या कथेमध्ये, सैतान देवाच्या उद्देशांना पराभूत करायला बघतो, कारण समुद्राचे अडथळे वापरून तो इस्राएलाचा पलायन रोखू पाहतो.

¹⁸ डिव्हाईन रिस्क fatheroflove.info वर डाउनलोड करण्यासाठी उपलब्ध आहे.

ख्रिस्त हा जगाचा प्रकाश आहे, आणि स्वर्गातील त्याच्या प्रकटीकरणात, प्रकाश व अंधार यांचे विभाजन घडले. हे विभाजन अधिक गहिरे झाले तेव्हा देवाने पाण्याचे वरचे व खालचे भाग वेगळे केले. वरचे पाणी हे देवावरील विश्वास ठेवणाऱ्या देवदूतांचे प्रतीक होते, तर खालचे पाणी हे सैतान व त्याच्या संगतीचे प्रतीक होते ज्यांनी प्रकाशाकडे पाठ फिरवली. देवाने खालच्या पाण्याला “समुद्र” असे नाव दिले. आणि त्या पाण्यात त्याने “मोठे जलचर प्राणी” निर्माण केले. (उत्पत्ती १:२१) या अध्यायात “जलप्राणी” किंवा “सागरी राक्षस” साठी वापरलेला हिब्रू शब्द, मोशेच्या काठीमधून निघालेल्या सर्पासाठी, तसेच स्तोत्र ७४:१३ मध्ये देवाने लाल समुद्र विभागताना ज्या राक्षसाचे डोके ठेचले, त्या साठीही तोच शब्द वापरलेला आहे.

जेव्हा देवाची प्रजा त्या अरुंद दरीतून समुद्राच्या तोंडाशी, म्हणजेच त्या सर्प/राक्षसाच्या तोंडाकडे उतरते, तेव्हा ही एक अशा प्रसंगाची प्रतिमा बनते जी पुन्हा स्मरण करून देते की पुत्राने सृष्टी निर्माण करताना त्या प्राचीन सर्पाचा विरोध सहन केला होता. तोच प्राचीन सर्प, सैतान, ख्रिस्ताचे निर्मितीकार्य थांबवण्यासाठी स्वतःला आडवा करून उभा राहिला होता. तो बीज निर्माण होताक्षणी त्याला गिळून टाकण्यासाठी सज्ज होता.

कारण “अंधारातून उजेड प्रकाशित होईल” असे जो देव बोलला तो येशू ख्रिस्ताच्या मुखावरील देवाच्या गौरवाच्या ज्ञानाचा प्रकाश पाडण्यासाठी आमच्या अंतःकरणात प्रकाशला आहे. २ करिंथ ४:६

येशू ख्रिस्त, देवाचा पुत्र, याचे प्रकटीकरण झाल्यामुळे निर्मितीच्या कथेमध्येही आणि लाल समुद्र पार करण्याच्या प्रसंगातही सैतान व त्याच्याबरोबरचे सैन्य मागे हटले. बआल-सफोन या राक्षसाची प्रतिमा सैतानाच्या अधिपत्याचे प्रतिनिधित्व करते, आणि इस्राएली लोक देवाच्या सामर्थ्याने त्या प्रदेशात प्रवेश करतात. प्रकाशाचे देवदूत अंधाराच्या शक्तींना थांबतात, जेणेकरून देवाच्या लोकांना सुरक्षितपणे मार्गक्रमण करता येईल.

आपण वाचतो की, एक बलवान पूर्वकडून येणारा वारा पाण्याला विभागतो आणि ते दोन भागांमध्ये विभक्त होते. निर्मितीच्या कहाणीत, देवाचा आत्मा जो अनेक वेळा वाऱ्याच्या प्रतिमेत दाखवला जातो त्या अंधान्या पाण्यावर तरंगत होता. दुसऱ्या दिवशी, देवाने पाण्याच्या वरच्या आणि खालच्या थरांमध्ये आकाशमंडल तयार केले. जर हे आकाशमंडल नसले असते, तर जीवन अशक्य झाले असते. पाण्याचे विभाजन झाले नसते, तर कोरडी भूमीच निर्माण झाली नसती आणि आपण या जगामध्ये प्रवास करत असताना राहत असलेली जागा अस्तित्वातच आली नसती.

हे सर्व लक्षात घेणं महत्वाचं आहे कारण पुढे आपण काय वाचतो ते फार महत्वाचं आहे:

तेव्हा मिस्र्यांनी त्यांचा पाठलाग केला आणि फारोचे सर्व घोडे, रथ व स्वार त्यांच्या

पाठोपाठ समुद्रामध्ये गेले. आणि रात्रीच्या शेवटच्या प्रहरी परमेश्वराने अग्नीच्या व मेघाच्या स्तंभातून मिसरी सेनेकडे पाहून त्यांची त्रेधा उडवली. त्याने त्यांच्या रथांची चाके काढून ते चालवणे कठीण केले; तेव्हा मिसरी लोक म्हणू लागले, "आपण इस्राएलांपासून पळून जाऊ, कारण परमेश्वर त्यांच्या बाजूने मिसऱ्यांशी लढत आहे." निर्गम १४:२३-२५

सूर्योदयाच्या थोडंसाच आधी, अग्नी व ढगाच्या स्तंभातून मिसरी सैन्यावर पाहणारी देवाची उपस्थिती त्यांच्यात भय पसरवते. या स्तंभात जो होता तो म्हणजेच ख्रिस्त.

सूर्य हा ख्रिस्ताचा एक प्रतीक आहे, कारण तो जगाचा प्रकाश आहे. जेव्हा मिसरी सैन्य अधारात होते आणि त्यांच्यामध्ये इस्राएली लोकांची असलेली सीमा स्पष्ट दिसत होती, तेव्हा त्यांच्या समोरच एक चेतावणी होती की, इस्राएली लोकांचा पाठलाग करणं योग्य ठरणार नाही. पण फारओच्या हृदयाचे कठोर होणे पिडांच्या माध्यमातून इतके प्रबळ झाले होते की, तो अंतःकरणातील चेतावण्या ऐकणं थांबवून बसला होता. आणि ज्या क्षणी ढग हलू लागले, त्याने आणि त्याच्या सैन्याने पुन्हा निर्धारपूर्वक इस्राएली लोकांचा पाठलाग सुरू केला.

हे सर्व काही त्या वेळी घडत होते, जेव्हा सूर्य उगम पावू लागला होता जे सृष्टीच्या चौथ्या दिवसाची आठवण करून देते आणि ख्रिस्ताच्या उगमाची, जो "न्याय्यत्वाचा सूर्य" आहे.

पण तुम्ही जे माझ्या नावाचे भय धरणारे त्या तुमच्यावर न्याय्यत्वाचा सूर्य उदय पावेल, त्याच्या पंखांच्या ठायी आरोग्य असेल; तुम्ही गोठ्यातल्या वत्सांप्रमाणे बाहेर पडून बागडाल. मलाखी ४:२

लाल समुद्राच्या घटनेत आपण पाहिले की निर्मितीच्या सप्ताहाशी जोडणारे चार महत्वाचे बिंदू स्पष्ट दिसून येतात. परंतु ही कथा केवळ त्या चार बिंदूंमध्येच मर्यादित नाही पूर्ण निर्मितीचे सप्ताहच या कथेत उलगडलेले आहे.

निर्मिती सप्ताह	लाल समुद्र पार करणे
१. प्रकाश व अंधार यांचं विभाजन. (उत्पत्ती १:१-५)	१. मिसरी व इस्राएली लोक यांच्यात ढगाच्या स्तंभाद्वारे विभाजन. इस्राएली लोकांसाठी प्रकाश आणि मिसरी सैन्यासाठी अंधार. (निर्गम १४:२०)
२. पाण्यांचे विभाजन. (उत्पत्ती १:६-८)	२. लाल समुद्राचे पाणी विभागले गेले. (निर्गम १४:२१)
३. कोरडी जमीन [H3004] दिसली व एकत्र गोळा झाली आणि तिला "पृथ्वी" असं नाव देण्यात आले. व पाणी एकत्र झाले व त्याला "समुद्र" असं नाव दिले. (उत्पत्ती १:९-१३)	३. कोरडी जमीन [H3004] दिसते व पाणी मागे फिरते. (निर्गम १४:२२)
४. सूर्य व चंद्राची निर्मिती. (उत्पत्ती १:१४-१९)	४. सूर्य उगवतो. (निर्गम १४:२७)
५. समुद्रातील मोठ्या प्राण्यांची [H8577] निर्मिती. (उत्पत्ती १:२१)	५. समुद्रात फारो नावाचा सर्प/राक्षस [H8577] आहे. (येजेकीएल २९:३)
६. मनुष्य स्वतंत्रपणे निर्माण केला गेला. (उत्पत्ती १:२६-२८)	६. इस्राएली लोकांचे तारण झाले आणि ते एक नविन, स्वतंत्र राष्ट्र म्हणून बाहेर आले. (निर्गम १४:३०; १५:१६) "तू त्या लोकांना विकत घेतलेस [H7069] (निर्माण केलेस)."
७. देवाचे सामर्थ्य प्रकट झाले. (रोमकरांस १:२०)	७. देवाचे सामर्थ्य प्रकट झाले. (निर्गम १४:३१)

पौलाने ख्रिस्तामध्ये प्रकट झालेल्या सुवार्तेच्या वास्तविकतेचा अनुभव निर्मितीच्या प्रकाशात घेतला, जेव्हा त्याने स्तोत्र १९ चे शब्द सुवार्तेच्या प्रचारासाठी वापरले.

आकाश देवाचा महिमा वर्णिते; अंतरिक्ष, त्याची हस्तकृती दर्शवते दिवस दिवसाशी संवाद करतो, रात्र रात्रीला ज्ञान प्रकट करते. वाचा नाही, शब्द नाही, त्यांची वाणी ऐकू

येत नाही. तरी त्यांचा स्वर सर्व पृथ्वी आक्रमतो, त्यांचे शब्द दिगंतरी पोहचतात. सूर्यासाठी आकाशात त्याने मंडप घातला आहे. स्तोत्र १९:१-४

तर मग ऐकण्यामुळे विश्वास होतो आणि ख्रिस्ताच्या वचनामुळे ऐकणे होते. पण मी म्हणतो की त्यांनी ऐकले नव्हते काय? हो, खचित ऐकले; 'सर्व पृथ्वीवर त्यांचा आवाज आणि जगाच्या टोकापर्यंत त्यांचे शब्द पोहोचले आहेत.' रोमकरांस १०:१७-१८

हे दाखवते की, ख्रिस्तामध्ये असलेली देवाची तारणाची शक्ती ही निर्मितीच्या कथेमध्ये प्रकट होते. लाल समुद्र पार करताना इस्राएली लोकांचे झालेले तारण, निर्मितीच्या कथेच्या शिक्क्यासोबत उमटलेले आहे. ते पुन्हा नव्याने "निर्माण" झाले होते. म्हणूनच पौल असे म्हणतो की, त्याच्या "बाप्तिस्मा झाला" (१ करिंथकरांस १०:२), म्हणजेच त्यांचा "नवीन जन्म" झाला.

हीच तारणाची आणि सर्जनाची सामर्थ्यपूर्ण कथा आपल्याला नोहाच्या कथेतही दिसते, जेव्हा वरच्या आणि खालच्या बाजूने आलेले विभागलेले पाणी एकत्र येते, आणि नोहा व त्याचे कुटुंब जहाजात वाचवले जातात. मानवजातीचे संपूर्ण तारण हे निर्मितीच्या कथेमध्ये व्यक्त होते, आणि ते खालीलप्रमाणे संक्षेप करता येईल...

घटना	वचन	आध्यात्मिक प्रतिनिधित्व
१. प्रकाश व अंधार यांची विभागणी	उत्प. १:१-५	स्वर्गातील युद्ध (प्रकटी १२:७-९). सैतानाने देवाच्या स्वभावाबद्दल अंधार पसरवला. ख्रिस्ताच्या चेहऱ्यात देवाचा प्रकाश प्रकट झाला (२ करिंथ. ४:६). पहिल्या १००० वर्षात हनोकने धार्मिकतेचा प्रचार केला, व तो स्वर्गात उचलला गेला (उत्प. ५:२१-२४).
२. पाण्यांची विभागणी – वरचे व खालचे	उत्प. १:६-८	सुवार्तेचा प्रकाश अंधार दूर करतो. सैतान व त्याचे देवदूत देवापासून वेगळे झाले (यूहदा १:६). प्रकाश व अंधार हे आता सृष्टीतील मनावर प्रभुत्वासाठी झुंजतात (१ योहान १:५). दुसऱ्या १००० वर्षांच्या काळात नोहा देवाच्या अनंत करारामुळे वाचतो (उत्प. ९:१-१७).
३. पाणी गोळा होऊन कोरडी	उत्प. १:९-१३	सुवार्तेच्या बीजाची पेरणी (मत्त. १३:३). सुवार्ता आपल्याला ठाम पाया देते (स्तो.

जमीन दिसते		40:1-2). देव सैतानाच्या क्रियाकलापांवर बंधन घालतो (ईयोब 26:10). निंबरोद व अब्राहाम यांच्यातून प्रकाश व अंधारातील राज्य स्पष्ट होते (तिसरा १००० वर्षांचा काळ).
४. सूर्य, चंद्र व तारे	उत्प. 1:14-19	सुवार्तेचे बीज स्वर्गात प्रकट होते (स्तोत्र. 19:1). प्रकटी 12:1 मध्ये स्त्रीचा रूपरंग तयार होतो. हे दिवे देवाच्या नियमानुसार वेळा ठरवण्यासाठी दिले गेले (यहेज्केल. 46, 47). चौथ्या १००० वर्षांचा काळाच्या शेवटी ख्रिस्त "न्याय्यत्वाचा सूर्य" प्रकट होतो (मलाखी 4:2).
५. मासे व पक्षी	उत्प. 1:20-23	सुवार्ता पाणी व आकाशात प्रकट होते (ईयोब 12:7-8). पक्ष्यांनी देवाचा स्वभाव दाखवावा अशी योजना होती. रानातील मंडळी व रोमन मंडळी यामधील विभागणी पाचव्या १००० वर्षांचा काळात प्रकट होते (प्रकटी 12:6). एक सुवार्ता ख्रिस्ताचे शिष्य बनवते (मत्त. 4:19), दुसरी "पक्ष्यांचा पिंजरा" बनते (प्रकटी 18:2).
६. प्राणी व मनुष्य	उत्प. 1:24-31	मनुष्य देवाच्या प्रतिमेत निर्माण होतो देवाच्या स्वभावाचा प्रकाश दाखवण्यासाठी. दुसऱ्या आदामात जेव्हा पूर्णता येते, तेव्हा विश्रांतीसाठी तयारी होते (उत्प. 1:26, 1 करिंथ. 15:22). सहाव्या १००० वर्षांच्या अखेरीस 144,000 लोक देवाचा गौरव प्रकट करतात (प्रकटी 14:1-5).
७. शब्बाथ विश्रांती	उत्प. 2:1-3	महान संघर्षाचा अंत होतो, अंधार दूर होतो, आणि रात्र राहत नाही. संत स्वर्गात 1000 वर्षे विश्रांती घेतात (प्रकटी 21:23-25).

कालखंडाच्या अखेरीस ख्रिस्त प्रकट झाला. तो जगाचा प्रकाश आहे, धार्मिकतेचा सूर्य. याच वेळी पृथ्वीवर प्रकाशाचा सर्वोच्च प्रकटीकरण घडले. आणि हाच तो काळ होता, जेव्हा ख्रिस्त वधस्तंभावर खिळला गेला.

देवाने मोशेवर लोकांचा विश्वास बसावा यासाठी दोन चिन्हांची नोंद केली होती. पहिलं चिन्ह होते – काठीचं सर्पात रूपांतर होणे. दुसरे चिन्ह होते – त्याने आपला हात कुशीत घालून बाहेर काढला असता तेव्हा तो कुष्ठरोगग्रस्त झालेला दिसणे. मोशेने ही दोन्ही चिन्हे मिसरमधील इस्राएली लोकांना दाखवली होती. पण फारोसमोर त्याने फक्त काठी सर्पात रूपांतरित होण्याचे चिन्ह दाखवले. मग फारोने दुसरे चिन्ह अनुभवले काय?

तू आपला हात, म्हणजे आपला उजवा हात, का आवरून धरतोस? तो आपल्या छातीवरून काढून तू त्याचा संहार कर. तरी देव पुरातन कालापासून माझा राजा आहे; पृथ्वीवर उद्धार करणारा तो आहे. तू आपल्या सामर्थ्याने समुद्र दुभागलास; जलाशयातील मगरींची मस्तके तू ठेवून टाकलीस. स्तोत्र ७४:११-१३

ख्रिस्त हा पित्याच्या कुशीत वस्ती करणारा आहे. (योहान १:१८). ख्रिस्त म्हणजे देवाचे सामर्थ्य आहे. (१ करिंथ १:२४). फारो आणि त्याची सेना जेव्हा भयात बुडाली होती, तेव्हा ख्रिस्त त्यांच्याबरोबर होता तो त्यांच्या वेदनांमध्ये सहभागी होता. स्तोत्र १८ मध्ये वधस्तंभावरील ख्रिस्ताचे वर्णन आहे, आणि त्याच भाषेचा सूर आपल्याला लाल समुद्रात फारोने जे अनुभवले त्यात उमटलेला दिसतो.

मृत्यूच्या बंधनांनी मला वेष्टिले, नाशाच्या पुरांनी मला घाबरे केले. अधोलोकाच्या बंधनांनी मला घेरले, मृत्यूचे पाश माझ्यावर आले. स्तोत्र १८:४-५

त्याच्यापुढील तेजाने घनमेघांमधून गारा व धगधगित इंगळ बाहेर पडले. परमेश्वराने आकाशात गर्जना केली, परात्पराची वाणी झाली, गारा व धगधगित इंगळ बाहेर पडले. त्याने आपले बाण सोडून त्यांची दाणादाण केली; त्याने विजा पाडून त्यांची त्रेधा उडवली. तेव्हा हे परमेश्वरा, तुझ्या धमकीने, तुझ्या नाकपुड्यांतील श्वासाच्या सोसाट्याने जलाशयाचे तळ दिसू लागले, पृथ्वीचे पाये उघडे पडले. स्तोत्र १८:१२-१५

लेवीय १३ मध्ये कुष्ठरोग पापाचे प्रतीक म्हणून दर्शवले आहे, आणि वधस्तंभावर ख्रिस्त आपल्यासाठी पाप बनतो. (२ करिंथ ५:२१). जो हात मोशेने आपल्या कुशीतून काढला आणि जो कुष्ठरोगाने भरलेला होता, त्यातून आपल्याला वधस्तंभावरील ख्रिस्त दिसतो आणि मिसरवासीयांच्या मृत्यूमध्ये त्याचे प्रतिबिंब दिसते. परंतु आपल्याला मानवी नजरेने ते लोक देवाकडून मारले गेलेले, दंडित केलेले वाटतात.

खरोखर आमचे व्याधी त्याने आपल्यावर घेतले, आमचे क्लेश त्याने वाहिले; तरी त्याला ताडन केलेले, देवाने त्याच्यावर प्रहार केलेले व त्याला पिडलेले असे आम्ही त्याला लेखले. यशया ५३:४

वर्तमान वधस्तंभाचे साधन आपल्याला लाल समुद्राच्या प्रसंगात ख्रिस्ताने भोगलेल्या यातनांचे दर्शन घडवते. पण इस्राएली लोकांना वाचवण्यासाठी देवाला मिसरवासीयांना एका किंमतीसारखे सोडून द्यावे लागले कारण हाच एकमेव मार्ग होता, ज्यामुळे मिसरमध्ये जे वाईट घडले त्याबाबत मिसरवासीय आणि इस्राएली लोक दोघंही समेत साधू शकले असते.

आता आपण आपल्या साऱ्या विचारांचा गाभा समजून घेण्यासाठी येतो. आपल्याला सहाव्या प्रकरणात आठवते की, “माझ्या देवा, माझ्या देवा, तू माझा त्याग का केलास?” या येशूच्या शब्दांचा माणूस कसा अर्थ लावतो. आपल्याला वाटते की देवाने आपल्या पुत्राला सोडून दिले कारण त्याच्या न्यायबुद्धीला आपले तारण करण्यासाठी ख्रिस्ताचा मृत्यू आवश्यक वाटतो. अगदी हेच घडते लाल समुद्र ओलांडण्याच्या कथेत. आपली न्यायाची भावना आपल्याला दाखवते की मोशेने काठी उंचावली आणि पाणी पुन्हा एकत्र झाले म्हणजे देवाने सूड घेण्यासाठी, न्याय साधण्यासाठी मिसरवासीयांचा नाश केला, कारण त्यांनी इस्राएलाविरुद्ध पाप केले होते. आपला असा न्यायबुद्धीचा दृष्टिकोन आपल्याला देवाकडे एका पित्याच्या मायेपासून दूर, कठोर न्यायाधीश म्हणून पाहायला लावतो.

जो अंधार पृथ्वीवर पसरला, जे गडगडाट व वीजांचे प्रकोप वधस्तंभावर झाले, त्यांना आपण देवाचा पापावरील राग मानतो पण स्तोत्र १८ मध्ये ख्रिस्त हे एका विदीर्ण हृदयाच्या पित्याचे शब्द उच्चारत आहे, ज्याचा पुत्र मानवी वंशाने ठार मारलेला आहे.

फारोचा नाश करणारा म्हणून देव जसा आपल्याला दिसतो, तसाच ख्रिस्ताचा नाश करणारा म्हणूनही तो आपल्याला वधस्तंभावर दिसतो. या दोन्ही प्रसंगांमध्ये ख्रिस्त वधस्तंभावर खिळलेला आहे. या दोन्ही ठिकाणी देवाच्या लोकांसाठी तारण पूर्ण होते. जेव्हा येशू पृथ्वीवर मरण पावला, तेव्हा निरपराध आणि अपराधी दोघेही वधस्तंभावर लटकवले गेले होते. मानवी हृदयाला आपल्या न्यायबुद्धीची तृप्ती होण्यासाठी निरपराध आणि अपराध्याचा एकत्र मृत्यू हवा असतो.¹⁹ हा विचार आपल्या जड वासनांवर आधारित आहे आपण कल्पना करतो की देवालाही हेच हवं आहे. पण हे विचार सैतानाच्या प्रेरणेतून आलेले असतात. या विषयावर मी At-one-ment या पुस्तकात अधिक विस्ताराने लिहिले आहे, जे fatheroflove.info वर वाचायला उपलब्ध आहे.

फारोचा तुलनेत अधिक निरपराध असलेल्या त्याच्या पुत्राचा आणि मिसरमधील सर्व जेष्ठ मुलांचा मृत्यू ही गोष्ट इस्राएली लोकांना मिसरमधून बाहेर पडण्यासाठी महत्वाचा निर्णायक क्षण ठरला. पण इस्राएलाला पूर्ण तारणाचा खरा अनुभव तेव्हाच मिळाला, जेव्हा लाल समुद्रात दोषी फारोचा मृत्यू झाला.

¹⁹ याबद्दल अधिक माहितीसाठी At-one-ment पुस्तकातील प्रकरण ९ पहा. जे fatheroflove.info वर डाउनलोड करण्यासाठी उपलब्ध आहे.

लाल समुद्र ओलांडण्याच्या प्रसंगाशी संबंधित अजून एक पुरावा आपण लक्षात घ्यायला हवा आणि तो म्हणजे सैतानाच्या अंतिम विनाशासंबंधी पुरावा. आपण या विषयाचा थोडक्यात मागच्या प्रकरणात उल्लेख केला होता. बायबल सांगते की सैतान समुद्राच्या मध्यभागी मारला जाईल. (यहेज्केल २८:८). आता आपण या प्रकरणाच्या सातव्या वचनावर नीट लक्ष देऊया.

म्हणून पाहा, मी तुझ्यावर परकीय लोक आणतो; तुझ्यावर अन्य राष्ट्रांतले उग्र पुरुष आणतो; तुझ्या अकलेच्या सौंदर्यावर ते तलवार उपसतील व तुझे तेज भ्रष्ट करतील. यहेज्केल २८:७

इथे देव सांगतो की सैतानावर राष्ट्रांना थरथरवणारी एक परकीय सेना हल्ला करेल. मूळ इब्री भाषेत 'दहशत' या शब्दाचा अर्थ अत्याचारी, हिंसक, दडपशाही करणारा असा होतो. सैतानाने युगानुयुग ज्यांच्यावर अधिराज्य गाजवले, तेच लोक त्याच्या स्वभावाचे प्रतिबिंब बनले. आणि जेव्हा त्यांना उमजेल की त्यांचे तारण नाही, तेव्हा ते उलट सैतानावरच तुटून पडतील आणि त्याचा नाश करण्याचा प्रयत्न करतील. यहेज्केल पुढे सांगतो:

तू आपल्या वधणान्यासमोर 'मी देव आहे,' असे म्हणशील काय? घायाळ करणान्याच्या हाती सापडलास तो तू देव नव्हेस, मानव आहेस. बेसुंती मरतात त्याप्रमाणे तू परदेशीयांच्या हस्ते मरशील; हे माझे म्हणणे आहे, असे प्रभू परमेश्वर म्हणतो." यहेज्केल २८:९-१०

इथे देव स्पष्ट सांगतो की सैतानाचा नाश परकीय लोकांच्या हातून होईल. 'परकीय' म्हणजे असे लोक, जे देवासाठी अपरिचित आहेत कारण त्यांनी देवाला कधी ओळखलेच नाही. विशेष बाब म्हणजे "परकीय" या शब्दासाठी वापरलेला मूळ इब्री शब्द H2114 हा हाच शब्द आहे जो "देवाची विलक्षण कृती" यासाठी वापरला जातो.

परमेश्वर आपले कार्य, आपले अपूर्व कार्य करण्यास, आपली कृती, आपली विलक्षण कृती (H2114) सिद्धीस नेण्यास परासीम डोंगरावर उठल्याप्रमाणे उठेल, गिबोन खोऱ्यातल्याप्रमाणे क्षुब्ध होईल. यशया २८:२१

"देवाची विलक्षण कृती" म्हणजे तो मागे हटतो आणि गोष्टींचे परिणाम व त्यांना त्यांच्या मार्गाने घडू देतो. अखेरीस, देव मागे होईल आणि सैतानाने राष्ट्रांमध्ये जी वाईट बीजे पेरली होती तीच त्याच्यावर उलटली जातील आणि त्याचा नाश करतील. पण अगदी लाल समुद्राच्या कथेसारखंच, ही घटना अशी भासेल की जणू सैतानाचा नाश देवानेच केला.

लाल समुद्राचे पाणी हे लोक आणि राष्ट्रांचे प्रतीक आहे.

आणखी तो मला म्हणाला, "जेथे कलावंतीण बसली आहे, तेथे 'जे जलप्रवाह' तू पाहिलेस, ते लोक, जनसमूह, राष्ट्रे व निरनिराळ्या भाषा बोलणारे असे आहेत. प्रकटीकरण १७:१५

या पाण्याला सैतानाने ढवळून काढले होते त्याच्या हिंसक आणि अत्याचारी स्वभावामुळे. लिव्याथान, जो सैतानाचेच प्रतीक आहे, त्याच्यातही हाच स्वभाव दिसतो.

तो सागर रांजणासारखा घुसळतो; तो समुद्र मलमाच्या भांड्यासारखा करून सोडतो, ३२तो आपल्यामागून पाण्याचा माग प्रकाशयुक्त करतो; तेव्हा सागर शुभ्र केशधाऱ्यासारखा भासमान होतो. ईयोब ४१:३१-३२

सैतानाने माणसांमध्ये निर्माण केलेला राग आणि क्रोध अखेरीस त्याच्यावरच परत येणार आहे. त्याने जे हिंसेचे बीज माणसांमध्ये पेरले, त्याचं पीकच आता त्याला बुडवणार आहे. देवाची थट्टा करता येत नाही सैतानाने जे पेरलं, त्यालाच ते कापावे लागणार आहे. पण या संपूर्ण प्रक्रियेतही ख्रिस्त पुन्हा वधस्तंभावर खिळला जातो. लुसिफरला त्यानेच निर्माण केले, आणि त्याच्यावर त्याने प्रेमही केले आहे. म्हणून सैतानाचा शेवट पाहणे, त्याच्यासाठी यातना देणारे आहे. सैतानाचा प्रत्येक श्वास ख्रिस्ताकडूनच येतो. म्हणूनच ख्रिस्त त्याच्यासोबत शेवटपर्यंत दुःख सहन करतो. पण मानव मात्र ख्रिस्ताला देवाकडून फटकावलेला समजतो माणसाकडून नव्हे.

आपण अजूनही बायबल केवळ वरच्यावर वाचूनच समाधानी राहणार आहोत काय? आपण अजूनही त्या अंधपणात राहणार आहोत काय? लाल समुद्राची ही कथा इतकी अर्थपूर्ण आहे आणि तरीही त्यामधील अनेक पैलूंना आपण अजून स्पर्शही केलेला नाही. उदाहरणार्थ, बआल-सेफोन म्हणजेच “उत्तर दिशेचा प्रभु” आणि दानिएल ११:४५ मधील “उत्तर दिशेचा राजा,” जो आपला भव्य राजवाडा शोभेच्या पर्वत आणि समुद्र यांच्यामध्ये उभा करतो यामध्ये एक संबंध आहे. पण आपण आता त्यात खोलात जात नाही. हे फक्त एक उदाहरण आहे, देवाच्या वचनात किती संपत्ती दडलेली आहे याचे. हे सर्व अजून किती उलगडत जाऊ शकते याचे!

हे विषय आपण युगानुयुगे अभ्यासत राहू आणि तरीही ते संपणार नाहीत. मी या कथेबाबत प्रार्थना केली आहे आणि माझ्या स्वर्गातील पित्याला विचारले की हे मला समजावून सांग. आणि जे काही मला समजले तेच मी आज तुमच्याशी वाटले आहे. या प्रकाशात ही कथा किती अधिक सुंदर, खोल आणि समृद्ध वाटते! खरंच, “देवाचे विचार आपल्यासारखे नाहीत, आणि त्याचे मार्ग आपल्या मार्गासारखे नाहीत.” मग तुम्ही काय निवडाल? लाल समुद्रातील सुवार्ता? की एका योद्धा देवाने आपल्या शत्रूंना बुडवून टाकल्याची काळोखी प्रतिमा? जसा तुम्ही न्याय कराल, तसाच न्याय तुमच्यावर होईल.

चला, या कथेचा आपल्या दहा साधनांशी असलेला संबंध थोडक्यात पाहूया...

साधने	त्यातील संबंध
१. कुटुंब	२३९ मिसरवासी हेही देवाचीच मुलं आहेत,

	जरी त्यांना इस्राएली लोकांइतके देवाचे ज्ञान नव्हते. आपण त्यांच्याकडे फक्त देवाचे शत्रू म्हणून पाहू शकत नाही. त्यांनी स्वतःला देवाचा विरोधक ठरवले, पण देवाने त्यांच्यावर इस्राएलाइतकेच प्रेम केले. देव कुणातही भेदभाव करत नाही.
२. शुभवर्तमानाचा स्वभाव	येशू जेव्हा पृथ्वीवर होता, तेव्हा त्याने कधीही कोणालाही बुडवले नाही. यहुदी पुढाऱ्यांनी स्वतःला त्याचा शत्रू बनवले, आणि म्हणूनच त्यांचे घर ओसाड झाले. पण येशूनं त्यांना ठार केले नाही; उलट, त्याने त्यांना स्वतःला ठार करू दिले.
३. शत्रुत्व	मोशे म्हणाला की, “हे मिसरवासी तुम्हाला पुन्हा कधीच दिसणार नाहीत” (निर्गम १४:१३). पण देवाने असं काही सांगितले नाही. त्याने फक्त एवढंच म्हटले की तो फारोमुळे गौरव मिळवेल. फारोने आपले हृदय इतकं कठीण केले होते की त्याला ढगस्तंभातील प्रकाश व अंधार, आणि वाट अडकल्यावर परत वळण्याची चेतावणी काहीच समजले नाही.
४. दोन आरसे	देवाने मोशेला सांगितले की तो आपला हात वर करून पाण्याला एकत्र आणेल जुन्या कराराच्या आरशातून पाहिलं तर असं वाटतं की देव मिसरी लोकांना ठार मारतो आहे. पण नवीन कराराच्या दृष्टीकोनातून फारो विश्वासाविना तारणाच्या मार्गात प्रवेश करतो, आणि म्हणून देवदूत त्या पाण्याला थांबवू शकत नाहीत. हे पाणी राष्ट्रांचे प्रतीक आहे, जे सैतानाने त्यांच्या आत पेटवलेला क्रोध वापरून अखेरीस त्यालाच नष्ट करतील.
५. देवदूतांचे संरक्षण	देवदूतांनी इस्राएली लोकांना लाल समुद्र पार करताना सुरक्षित ठेवले. पण जेव्हा

	मिसरवासी त्याच मार्गावर आले, तेव्हा हे संरक्षण थांबले.
६. पृथ्वीवरील शाप	फारोच्या अविश्वासामुळे पाणी वेगळे राहणं शक्यच नव्हते. नोहाच्या काळासारखे, त्यांचं दुष्ट वर्तन झाल्यामुळेच पाणी एकत्र आले आणि विनाश झाला.
७. प्रक्षेपण	आपण बायबल वाचताना देव आपल्यासारखाच आहे असं समजतो. फारो अत्याचारी होता, म्हणून आपल्याला वाटते की त्याचा मृत्यू योग्यच आहे. आपण समजतो की फारोला देवाने ठार केले आणि शिक्षा दिली. पण प्रत्यक्षात, फारो आणि मिसरी सैनिकांच्या मृत्यूमध्ये ख्रिस्ताने वधस्तंभाची वेदना सहन केली.
८. दोन करार	फारो आणि मिसरी सैनिकांच्या मृत्यूमुळे इस्राएली लोकांचा देवाबद्दलचा समज की तो युद्ध करणारा देव आहे अधिक दृढ झाला. ही पापात्मक समजूत लाल समुद्राच्या कथेत वाढली आणि अजूनही वाढते, जेव्हा लोक विश्वास ठेवतात की देवानेच मिसरी लोकांना बुडवले.
९. खरा वधस्तंभ	मिसरवासीयांच्या विनाशामध्ये ख्रिस्त पुन्हा वधस्तंभावर चढवला गेला. इस्राएली लोकांना वाचवण्यासाठी त्यांना विकत दिलं गेले. मिसरमध्ये फारोचा निरपराध जेष्ठ मुलगा ठार झाला, आणि लाल समुद्रात दोघी फारो. यामुळे इस्राएलासाठी तारणाची प्रक्रिया पूर्ण झाली. तसंच, ख्रिस्त प्रथम आपली मर्ण उघडण्यासाठी मरण पावतो पण जेव्हा सैतान व दुष्ट लोक नष्ट होतील, तेव्हाच आपले तारण पूर्ण होईल.
१०. देवाचा न्याय	२४ फारोला वाटलं की त्याने इस्राएली

	लोकांना अडकवले, पण प्रत्यक्षात त्याच सापळ्यामुळे त्याचा स्वतःचाच नाश झाला. देवाने फारोचा न्याय असा केला की त्याला स्वतःच्या निवडीचे परिणाम भोगू दिले. जर देवाने त्याला पाण्यात बुडवून नेले असते, तर आपण म्हणालो असतो की देवानेच त्याला मारले. पण खरंतर, देव त्याने आत जाऊ नये म्हणून प्रयत्न करत होता त्याच्या रथांचे चाकही त्याने काढून घेतले, जेणेकरून तो पुढे जाऊ शकणार नाही. (स्तोत्र ९:१६)

अमालेकांचा पराभव, इस्राएलाचा पराभव

इस्राएलाच्या छावणीत आनंदाचा जल्लोष उसळला. मरीयमच्या नेतृत्वाखाली स्त्रियांनी गीत गात त्या देवाची स्तुती केली, ज्याने मिसरी सैनिकांना बुडवलं आणि शत्रूंचा नाश केला.

परमेश्वर रणवीर आहे; याव्हे हे त्याचे नाव. फारोचे रथ व त्याची सेना ही त्याने समुद्रात टाकून दिली आहेत; त्याचे निवडक सरदार तांबड्या समुद्रात बुडाले आहेत. गहिऱ्या जलांनी त्यांना गडप केले आहे; ते दगडाप्रमाणे समुद्राच्या तळाशी गेले आहेत. हे परमेश्वरा, तुझा उजवा हात बळाने प्रतापी झाला आहे; हे परमेश्वरा, तुझा उजवा हात शत्रूला चिरडून टाकतो. निर्गम १५:३-६

याहोवासाठी गायलेली ही स्तुती त्यांच्या अंतःकरणात खोल दडलेली देवाविषयीची भीती झाकणारी होती आणि ह्याच भीतीतून शेवटी देवावरचा विश्वास उगम पावू शकला नाही. केवळ चोवीस तास आधी, हेच लोक मोशेवर आरोप करत होते की त्याने त्यांना मरायला आणले आहे. जोसेफसच्या मते, त्यांनी मोशेला दगडांनी ठार मारायचाही विचार केला होता.

फारो नजीक येऊन ठेपला; इस्राएल लोकांनी टेहळणी करून पाहिले तर मिसरी लोक आपल्या पाठोपाठ येत आहेत असे त्यांना दिसले; तेव्हा त्यांना फार भीती वाटली. ते परमेश्वराचा धावा करू लागले. ते मोशेला म्हणाले, “मिसरात काय कबरा नव्हत्या म्हणून तू आम्हांला येथे रानात मरायला आणले? आम्हांला तू मिसरातून बाहेर आणले ते काय म्हणून? आम्ही तुला मिसरात नव्हतो का म्हणत की आम्ही आहोत ते ठीक आहोत. आम्हांला मिसरी लोकांची गुलामगिरी करीत राहू दे? येथे रानात मरून जावे त्यापेक्षा मिसरी लोकांच्या गुलामगिरीत राहणे परवडले असते.” निर्गम १४:१०-१२

आमच्या पूर्वजांनी मिसर देशात असताना तुझ्या अद्भुत कृत्यांकडे लक्ष दिले नाही, तुझ्या दयेच्या अनेक कृत्यांचे स्मरण केले नाही. तर समुद्राजवळ, तांबड्या समुद्राजवळ ते फितूर झाले. स्तोत्रसंहिता १०६:७

जेव्हा इब्री लोक एकीकडे पुरेसा साठा नसल्यामुळे उपासमारीला सामोरे जात होते, आणि दुसरीकडे त्यांच्या आजूबाजूचा प्रदेश बंदिस्त झाला होता म्हणजेच ते जणू काही वेढ्यातच सापडले होते तेव्हा ना ते तळ धरू शकत होते, ना त्यांच्या पुढे पळून जाण्याचा कुठलाही मार्ग दिसत होता. आणि जर त्यांनी लढाईचा विचार केला असता, तर त्यांच्या हातात कोणतीही शस्त्रं नव्हती. त्यामुळे त्यांना वाटू लागले की, एकतर आपण पूर्णपणे नष्ट होऊ, किंवा मग आपल्याला स्वतःहून परत मिसरी लोकांच्या ताब्यात जावं लागेल. त्या भीतीच्या आणि निराशेच्या क्षणी त्यांनी सर्व दोष मोशेवर ढकलला. त्यांनी देवाने त्यांच्या स्वातंत्र्यासाठी दाखवलेली सगळी अद्भुत चिन्हं आणि चमत्कार विसरले इतके की त्यांच्या अविश्वासामुळे त्यांनी भविष्यवक्ता मोशेवर दगड फेकण्याचा विचार केला. पण मोशे त्यांना धीर देत राहिला. त्याने त्यांना आश्वासन दिले की देव त्यांना यातून नक्कीच वाचवेल, आणि तो त्यांच्यासाठी सुटका घडवून आणेल. जोसेफस, *Antiquities of the Jews*, खंड २, प्रकरण १५:४

येशूने सांगितले होते की, आपण इतरांवर जसा न्याय करतो, तसाच न्याय आपल्यावर होईल. याचा अर्थ असा की आपण दुसऱ्यांवर जसा दोष ठेवतो, तसाच दोष आपण स्वतःवरही लादतो. इस्राएली लोक जेव्हा देवाला असा समजून बसले की तो आपल्याला रागावणाऱ्यांना ठार मारतो, तेव्हा त्यांच्या मनात स्वतःच्या पापांमुळे देवही आपल्यावर तसंच रागावेल, ही भीती दाटून आली. या भीतीपासून स्वतःचा बचाव करण्यासाठी, त्यांनी एखाद्या संकटात कोणाला तरी दोष द्यायला हवा, असं त्यांना वाटू लागले कारण जर तसं केलं नाही, तर असं वाटण्याची शक्यता होती की, देव त्यांच्या कृतघ्नतेला शिक्षा म्हणून त्यांचा नाश करणार आहे.

समुद्रकिनाऱ्यावरून निघण्याआधी एक अत्यंत महत्वाची घटना घडली. जेव्हा त्यांनी युद्धाच्या देवाची स्तुती केली, तेव्हा त्यांना वाटले की हाच देव त्यांच्या हाती शत्रू मिसरी सैन्याचे शस्त्रंही देतो आहे.

दुसऱ्या दिवशी मोशेने समुद्रातून वाऱ्याच्या विरोधाने वाहून आलेली मिसरी सैन्याची शस्त्रं गोळा केली, जी समुद्राच्या लाटांमुळे इब्री लोकांच्या छावणीत पोहोचली होती. त्याने असा निष्कर्ष काढला की हे सगळं दैवी हस्तक्षेपामुळे घडले, जेणेकरून इस्राएली लोक शस्त्रविहीन राहू नयेत. मोशेने मग लोकांना ती शस्त्रं उचलून घेण्यास सांगितले आणि त्यांना सीनाई पर्वताकडे नेले. तिथे त्याला, आधीच देवाकडून मिळालेल्या आज्ञेप्रमाणे, देवासाठी बलिदान अर्पण करायचे होते आणि सर्व लोकांच्या तारणासाठी अर्घ्य अर्पण करायचे होते. जोसेफस, *Antiquities of the Jews*, खंड २, प्रकरण १५:६

जोसेफस म्हणतो की, मोशेने असा तर्क केला की ही शस्त्रं त्यांना दैवी कृपेनेच मिळाली होती. मोशेने चाळीस वर्ष फक्त एका काठीनं मेंढ्या राखल्या होत्या. आणि तीच काठी वापरून देवाकडून त्याला शेकडो हजारो इस्राएली लोकांची सुटका करता आली तेही एकाही शस्त्राविना. मग असं काय घडलं की मोशेला वाटलं की समुद्रातून, बाअलसेफोनच्या हालचालींमुळे ढवळून निघालेल्या पाण्यातून मिळालेली शस्त्रं त्यांना देवाच्या इच्छेने मिळाली आहेत?

इस्राएली लोकांनी "युद्धाच्या देवाची" स्तुती केली होती, पण येशू आपल्याला दाखवतो की त्याचा पिता युद्धप्रिय देव नाही. देवाच्या खऱ्या स्वरूपाबद्दल असलेलं हे अज्ञान पुढे घातक ठरणार होते. इस्राएली लोकांच्या युद्धकथांचे पुढच्या पिढ्यांनी वाचन केल्यावर इतिहासातील सर्वात मोठ्या गैरसमजांपैकी एक घडून आले.

जरी देवाने मानवजातीसोबत केलेल्या व्यवहारांमध्ये त्याच्या खऱ्या स्वभावाचे काही सूक्ष्म संकेत सदा उपस्थित होते, तरी मानवी मनातील अंधकार आणि सैतानाच्या खोट्या बोलांनी ते ओळखणं फारच कठीण करून टाकले. जसं इतर राष्ट्रांमधील देवांकडे पाहिलं जायचं कि ज्यांना लोक युद्धांमध्ये मदतीसाठी हाक मारायचे तसेच आपल्या स्वर्गीय पित्याकडे पाहिलं जाऊ लागले. आणि इस्राएली लोकही त्याच पद्धतीनं देवाला हाक मारू लागले. देवदेखील मग त्या न संपणाऱ्या जगातील राज्यशक्तींच्या खेळात ओढला गेला जिथे प्रत्येक राष्ट्र आपल्या देवाच्या वतीने लढत असे. आणि एकामागोमाग एक पिढी ही समजूत बाळगत राहिली की, युद्धात विजय मिळणं म्हणजे देवाने आपल्यावर प्रसन्न असल्याचे लक्षण आहे.

ही फार मोठी शोकांतिका आहे की माणसाचं हृदय आपल्या कुटुंबात प्रेम आणि आपुलकी अनुभवू शकते, पण एखाद्याचं प्राण घेणं दुसऱ्याच्या कुटुंबावर काय परिणाम करते हे तो विसरून जातो. देवाने आपल्यासाठी ज्या कोमलतेचा आणि करुणेचा हेतू ठेवला होता, त्याबाबतीत माणसाचं हृदय किती कठोर झालं आहे! येशू आपल्याला त्याच्या राज्याचं खरं स्वरूप उघडपणे दाखवतो:

येशूने उत्तर दिले, "माझे राज्य ह्या जगाचे नाही, माझे राज्य ह्या जगाचे असते तर मी यहुद्यांच्या स्वाधीन केला जाऊ नये म्हणून माझ्या सेवकांनी लढाई केली असती; परंतु आता माझे राज्य येथले नाही." योहान १८:३६

ही वचने आपल्या मनात खोलवर रुजली पाहिजेत. ख्रिस्ताचे खरे अनुयायी बंदुका, तलवारी किंवा भाले घेऊन लढत नाहीत. ते ज्या राज्याचे सदस्य आहेत, ते एक आत्मिक राज्य आहे. अगदी अब्राहामसुद्धा एका स्वर्गीय राज्याच्या शोधात होता. त्याने कधीच स्वतः जिथे राहत होता त्या जागेवर मालकी हक्क सांगितला नाही.

परदेशात राहावे त्याप्रमाणे तो वचनदत्त देशात विश्वासाने 'जाऊन राहिला,' त्याच वचनाचे सहभागी वारस इसहाक व याकोब ह्यांच्याबरोबर डेऱ्यात त्याची वस्ती होती. कारण पाये असलेल्या व देवाने योजलेल्या व बांधलेल्या नगराची तो वाट पाहत होता. इब्री ११:९-१०

तेव्हा तो खास्वत्यांच्या देशातून निघून हारानात जाऊन राहिला; मग त्याचा पिता मृत झाल्यावर देवाने त्याला तेथून काढून सध्या तुम्ही राहता त्या देशात आणले. पण त्यात त्याला वतन 'दिले नाही, पाऊलभरदेखील जमीन दिली नाही,' त्याला मूलबाळ नव्हते तरी हा देश 'त्याचा व त्याच्यामागे त्याच्या संततीच्या स्वाधीन कायमचा करण्याचे' अभिवचन देवाने त्याला दिले. प्रेषितांची कृत्ये ७:४-५

मोशेला मिसरमध्ये एक योद्धा म्हणून तयार केले गेले होते. त्याला युद्धाचं संपूर्ण शिक्षण मिळाले होते. पण देवाने त्याला मिसराच्या राजवाड्यातून बाहेर काढलं आणि त्याला मेंढ्यांची देखभाल शिकवली. हाच तो व्यवसाय होता ज्यातून देवाने त्याला आपल्या लोकांचं नेतृत्व करण्यासाठी तयार केले. मिसरमधील युद्धकलेचं शिक्षण नव्हे, तर मेंढपाळ म्हणून घडलेली त्याची हृदयशुद्धता आणि सेवाभाव.

स्तोत्रकर्ता म्हणतो, "परमेश्वर माझा मेंढपाळ आहे." तो युद्धप्रिय देव नाही. आणि जेव्हा आपण येशूकडे पाहतो, तेव्हा आपल्याला कुठेच योद्धा राजपुत्र दिसत नाही. आपल्याला दिसतो तो एक नम्र मेंढपाळ, जो आपल्या हरवलेल्या मेंढ्यांची काळजी घेतो.

मग पाहा, येशूबरोबर जे होते त्यांच्यातील एकाने हात लांब करून आपली तलवार उपसली व प्रमुख याजकाच्या दासावर प्रहार करून त्याचा कान छाटून टाकला. तेव्हा येशू त्याला म्हणाला, "तुझी तलवार परत जागच्या जागी घाल, कारण तलवार धरणारे सर्व जण तलवारीने नाश पावतील. तुला असे वाटते काय की, मला माझ्या पित्याजवळ मागता येत नाही, आणि आताच्या आता तो मला देवदूतांच्या बारा सैन्यांपेक्षा अधिक पाठवून देणार नाही? मत्तय २६:५१-५३

आपलं कर्तव्य आहे की आपण जुन्या कराराकडे या वचनांतून पाहावे. येशूने आपल्या पित्याच्या रक्षणावर संपूर्ण विश्वास ठेवला होता. आणि जरी त्या क्षणी रक्षण आलं नाही, तरी त्याचा विश्वास होता की ज्या यातना आणि छळातून तो जात होता, त्यातूनच देवाची इच्छा पूर्ण होईल. ख्रिस्ताने कधीच स्वतःचे संरक्षण केले नाही जरी त्याला लोकांनी चपटा मारल्या, छळ केला, फटके मारले, तरीसुद्धा नाही. ही गोष्ट आपल्याला खूप विचार करायला भाग पाडते. कारण येशू म्हणतो:

मी तर तुम्हांला सांगतो, दुष्टाला अडवू नका. जो कोणी तुझ्या उजव्या गालावर मारतो, त्याच्याकडे दुसरा गाल कर; मत्तय ५:३९

ह्याच येशूने इस्राएली लोकांना वाळवंटातून मार्ग दाखवला होता. (१ करिंथकरांस १०:१-४) आपल्याला सांगितले गेले आहे की येशू ख्रिस्त काल जसा होता, आजही तसाच आहे आणि उद्याही तसाच राहील. (इब्री १३:८) म्हणून, जुन्या करारात ज्या ठिकाणी युद्धाचे प्रसंग येतात त्या कथा आपण नीट पाहिल्या पाहिजेत आणि हे ठामपणे समजून घेतलं पाहिजे की, येशूचे सेवक तलवारी घेऊन लढत नाहीत, तर देवाच्या रक्षणावर पूर्ण विश्वास ठेवतात.

काहीजण म्हणतील की, येशूने आपल्या शिष्यांना त्यांच्या झगे विकून तलवार घ्यायला सांगितली होती.

त्याने त्यांना म्हटले, “पण आता तर ज्याच्याजवळ पिशवी आहे त्याने ती घ्यावी; तसेच झोळीही घ्यावी आणि ज्याच्याजवळ तलवार नाही त्याने आपले वस्त्र विकून ती विकत घ्यावी. 37मी तुम्हांला सांगतो ‘तो अपराध्यांत गणलेला होता’ असा जो शास्त्रलेख आहे तो माझ्या ठायी पूर्ण झाला पाहिजे कारण माझ्याविषयीच्या गोष्टी पूर्ण होत आहेत.” 38ते म्हणाले, “प्रभूजी पाहा, येथे दोन तलवारी आहेत.” तो त्यांना म्हणाला, “पुढे.” लूक २२:३६-३८

जर ख्रिस्ताने खरंच प्रत्येक शिष्याला स्वतःसाठी तलवार घ्यायला सांगितली असती, तर बारा जणांसाठी दोन तलवारी कशा काय पुरेशा ठरल्या असत्या? पुन्हा एकदा, जुन्या कराराचा आरसा आपल्याला सांगू पाहतो की येशूने त्यांना खरोखर तलवारी घ्यायला सांगितल्या. पण नवीन कराराचा आरसा याचा एक वेगळाच अर्थ दाखवतो: “बस! एवढं पुरे झाले अशा प्रकारे बोलणे थांबवा. मी ‘तलवार’ म्हटले म्हणजे ती आत्मिक तलवार, देवाचे वचन.” ह्या गोष्टींचा अर्थ काय लावायचा हे शेवटी वाचकानेच ठरवायचे असते.

जेव्हा इस्राएली लोकांनी मरण पावलेल्या मिसरी सैनिकांकडून शस्त्रं गोळा केली आणि वाळवंटात प्रवास सुरू केला, तेव्हा ते एका पाण्याच्या जागी पोहोचले त्या जागेचे नाव होतं मारा. पण जेव्हा त्यांनी पाणी प्यायला घेतले, तेव्हा त्यांना लक्षात आले की ते पाणी कडवट आहे. आणि लगेच त्यांनी देवाने त्यांच्या भल्यासाठी केलेल्या सर्व गोष्टी विसरून टाकल्या. जोसेफस सांगतो की स्त्रिया आणि मुलांनी पुरुषांचे मनोबल कमकुवत केले, ज्यामुळे पुरुष मोशेकडे धावत गेले आणि तक्रार करू लागले की, “आमच्याकडे पिण्यासाठी पुरेसं पाणी नाही.” ते देवाकडे प्रार्थना करण्याऐवजी, मोशेकडे कुरकुर करायला लागले. मोशेने मात्र देवाकडे प्रार्थना केली. आणि देवाकडून सुटका कशी झाली? देवाने त्याला एक झाडाची फांदी दाखवली. मोशेने ती फांदी पाण्यात टाकली आणि पाणी गोड झाले.

इस्राएली लोक देवावर विश्वास ठेवायला शिकले काय? नाही. त्यांनी एक युद्धप्रिय, ठार मारणाऱ्या देवाची उपासना केली त्यामुळे त्यांच्या मनात असुरक्षिततेचे आणि मानसिक अस्तित्वाचे प्रतिबिंब उमटत राहिले. आणि दर वेळी त्यांच्या गरजा लगेच पूर्ण होत नाहीत असं वाटले, की त्यांची तीच मनोवृत्ती पुन्हा वर यायची.

मग इस्राएली लोकांचा संपूर्ण समुदाय एलीमहून निघाली आणि सिनच्या वाळवंटात आली जे एलीम आणि सीनाई पर्वत यांच्या दरम्यान आहे. मिसर सोडल्यानंतर दुसऱ्या महिन्याच्या पंधराव्या दिवशी ते तिथे पोहोचले. आणि तिथेदेखील इस्राएली लोकांची संपूर्ण मंडळी मोशे आणि अहरोनविरुद्ध कुरकुर करू लागली.

मग एलीम येथून कूच करून इस्राएल लोकांचा सर्व समुदाय मिसर देशातून निघाल्यावर दुसऱ्या महिन्याच्या पंधराव्या दिवशी एलीम आणि सीनाय ह्यांच्यामधल्या सीन रानात येऊन पोहचला. त्या रानात इस्राएल लोकांच्या सर्व मंडळीने मोशे व अहरोन ह्यांच्या संबंधाने कुरकुर केली. इस्राएल लोक त्यांना म्हणू लागले की, "आम्ही मिसर देशात मांसाच्या भाड्याभोवती बसून भरपूर जेवत होतो तेव्हा आम्हांला परमेश्वराच्या हातून मरण आले असते तर पुरवले असते; पण ह्या सर्व समुदायाला उपासाने मारावे म्हणून तुम्ही आम्हांला ह्या रानात आणले आहे." निर्गम १६:१-३

आपण आतापर्यंत या प्रवासात शिकलोले काही तत्त्वज्ञानाचे साधने इथे वापरायला शिकायला हवी ती म्हणजे या वचनात दडलेले "प्रक्षेपण" (मनातील कल्पनेचे देवावर टाकलेले प्रतिबिंब) ओळखता आली पाहिजे. पूर्ण मंडळीने हो, नीट लक्षात घ्या, पूर्ण मंडळीने असं सुचवले की, त्यांच्याविरुद्ध काही षड्यंत्र रचले गेले आहे, ज्यामुळे त्यांचा मृत्यू होणार आहे. आणि आता त्यांनी असा प्रश्न विचारायला सुरुवात केली की, "देवाने आम्हांला मिसरमध्येच का ठार मारले नाही?"

इतकी वेडीवाकडी कल्पना मुळात येते तरी कुठून? देवाने त्यांच्या सुटकेसाठी केलेल्या सर्व अद्भुत चमत्कारांनंतरही संपूर्ण मंडळी असा निष्कर्ष कसा काय काढते की, आता आपण मरणाऱ्या आहोत? आपल्याला दिसते का की, जेव्हा आपण एका हिंसक, देवाची उपासना करतो, तेव्हा गोष्टी चुकायला लागल्या की हा विश्वास आपल्याच विरोधात वळतो? जेव्हा आपण देवाला इतरांना ठार मारणारा म्हणून पाहतो आणि त्याच्याकडून तसं अपेक्षित ठेवतो, तेव्हा हाच दृष्टिकोन उलट आपल्यावर येतो आणि आपल्याला वाटायला लागते की देव आपल्यालाही ठार मारण्याच्या तयारीत आहे. इस्राएली लोकांना एक प्रकारचे वेडेपणच होते कारण त्यांना सारखं वाटायचं की, देवाला त्यांचे मरणच प्रिय आहे.

आपल्याला अशीच विचारसरणी काईनमध्ये दिसते, जेव्हा त्याने आपल्या भावाचा वध केला. त्या प्रसंगानंतर त्याला वाटायला लागले की, आता सगळ्यांनाच त्याला ठार मारायचे आहे. मिसरचा फारो नष्ट झाल्यावर इस्राएली लोकांनी ज्या आनंदाने उत्सव साजरा केला, त्यात त्यांना हेही कळले नाही की, ते प्रत्यक्षात ख्रिस्ताच्या दुःखावर आनंद व्यक्त करत होते. त्यांना वाटले की देवाने फारोओला ठार मारले. पण त्यांना कळाले नाही की त्यांच्याच अंतःकरणात असलेल्या वैरभावामुळे त्यांनी असं पाहिले. स्वर्गातील ज्येष्ठ जन्मलेल्याविरुद्ध असलेली शत्रुत्वाची भावना अजूनही त्यांच्या मनात होती. आणि हीच भावना त्यांनी देवावर लादली त्यांना वाटलं की, आता देव त्यांनाही ठार मारू इच्छितो.

आपला स्वर्गीय पिता स्वतःवर होणाऱ्या या खोट्या आरोपांना मोठ्या संयमाने सहन करतो. त्याच्या प्रतिसादात, जे त्याला शाप देतात त्यांना तो आशीर्वाद देतो, आणि जे त्याचा अपमान करतात, त्यांच्या प्रति तो चांगुलपणाच दाखवतो.

तो दररोज स्वर्गातून मांन्ना देण्याचं वचन देतो शब्बाथच्या दिवशी सोडून कारण शुक्रवारच्या दिवशी त्यांना दुप्पट भाग दिला जातो, हीसुद्धा एक वेगळीच चमत्कारिक व्यवस्था होती. ही अशा कृतघ्न लोकांसाठी असलेली एक करुणामयी देणगी आहे.

निर्गम १५ च्या शेवटी देव लोकांना विनवतो: "फक्त माझं ऐका, म्हणजे मी तुम्हाला रोगांपासून वाचवू शकतो." (निर्गम १५:२६) पण लगेच पुढच्या १६व्या अध्यायात, देव विचारतो:

"माझ्या आज्ञा व माझे नियम पाळायचे तुम्ही कोठवर नाकारणार? निर्गम १६:२८

ज्या देवाने त्यांना मिसरमधून मुक्त केलं, त्याचे नाव घेऊन स्तुती केली, त्याच्या सामर्थ्याचे गाणं गायले ती सगळी कृतज्ञता, आनंद, स्तुती आणि उपासना अचानक कुठे गेले? देवाच्या प्रत्येक कृतीला लोकांकडून प्रत्युत्तर मिळते म्हणजे: तक्रार, आरोप, अवज्ञा आणि बंडखोरी. निर्गम १७ व्या अध्यायात, पाण्याबद्दलची तक्रार पुन्हा समोर येते:

मग इस्राएल लोकांच्या सर्व समुदायाने सीन रानातून कूच केले, आणि परमेश्वराच्या आज्ञेप्रमाणे मजल करून रफीदीम येथे तळ दिला; तेथे त्यांना प्यायला पाणी नव्हते. म्हणून ते मोशेशी भांडू लागले व म्हणाले, "आम्हांला प्यायला पाणी दे." तेव्हा मोशे त्यांना म्हणाला, "तुम्ही माझ्याशी का भांडता? परमेश्वराची परीक्षा का पाहता?" पण तेथे लोकांना खूप तहान लागली आणि ते कुरकुर करून मोशेला म्हणाले, "आम्हांला, आमच्या मुलांना व आमच्या गुराढोरांना तहानने मारून टाकायला तू आम्हांला मिसर देशातून बाहेर का आणलेस?" मोशेने परमेश्वराचा धावा करून म्हटले, "ह्या लोकांना मी काय करू? हे तर मला जवळजवळ दगडमार करायला तयार झाले आहेत." निर्गम १७:१-४

पुन्हा एकदा, लोक मोशेवर असा आरोप करतात की तो त्यांना मारण्यासाठीच मिसरमधून बाहेर घेऊन आला आहे. पण प्रत्यक्षात, वचनातून दिसतं की मारण्याची तयारी तर तेच लोक मोशेविरुद्ध करत आहेत. आणि तरीही, आपला स्वर्गीय पिता आपल्या अपार संयमाने आणि प्रेमाने त्यांना तिथून वाचवतो. तो वाळवंटातल्या एका खडकातून पाणी आणतो म्हणजे ख्रिस्ताचे एक अत्यंत सुंदर प्रतीक तोच आहे "जिवंत पाण्याचा झरा".

पण त्यांच्या सततच्या अविश्वासाचे परिणाम होतेच. बायबल हे स्पष्ट सांगते:

जो खड्डा खणतो तोच त्यात पडतो; जो कुंपण तोडतो त्याला सर्प डसतो. प्रचारक १०:८

तक्रारी, कुरकुर आणि देव व मोशेविरुद्धचे आरोप यामुळे त्यांच्या भोवतालच्या संरक्षणाच्या भिंतीत फट पडली. सैतान म्हणतो, "हे लोक आता देवाच्या संरक्षणात राहू इच्छित नाहीत," आणि तो त्यांच्यावर प्रवेशाची मागणी करतो.

जसं आपण स्तोत्र ७८:४९ मध्ये पाहतो जिथे देवाने वाईट देवदूतांना त्यांच्या नाशाचे कार्य पार पाडू दिले कारण त्यांनी त्याचं ऐकणं नाकारले तसेच आता देव अमालेकांना उकसवू देतो की त्यांनी इस्राएलावर हल्ला करावा. मराठी इंडियन रीवाइज्ड वर्जन मध्ये हे स्पष्ट दिसते:

मोशेने त्या ठिकाणाचे नाव मस्सा व मरीबा ठेवले; कारण या ठिकाणी इस्राएल लोकांनी तेथे कलह केला आणि "परमेश्वर आमच्यामध्ये आहे किंवा नाही" असे म्हणून परमेश्वराची परीक्षा पाहिली. रफीदिम येथे अमालेकी लोक इस्राएल लोकांवर चालून आले आणि त्यांनी त्यांच्याशी लढाई केली. निर्गम १७:७-८ (IRVMAR)

"आणि" हा शब्दच दाखवतो की या दोन घटना एकमेकांच्या परिणाम स्वरूप घडल्या प्रभू आपल्यात आहे की नाही हे विचारल्यामुळे, व त्यांच्या विश्वासाच्या अभावामुळे देवाला मागे सरकावे लागले.

अमालेकांचा हल्ला अत्यंत क्रूर, भयानक आणि निर्दयी होता. तो इतका घृणास्पद होता की निर्गम १७:१६ च्या बाजूच्या टिपणीत नमूद केले आहे: "अमालेकाचा हात परमेश्वराच्या सिंहासनाविरुद्ध आहे."

तुम्ही मिसर देशातून बाहेर निघालात तेव्हा वाटेने अमालेक तुमच्याशी कसा वागला ह्याची आठवण ठेवा; वाटेत तुला गाठून तू थकला भागलेला असताना त्याने देवाला न भिता दमून मागे पडलेल्या तुझ्या सगळ्या लोकांवर हल्ला चढवून त्यांना ठार मारले. अनुवाद २५:१७-१८

एखाद्या पुरुषाच्या अंतःकरणात ज्या क्षणी त्याच्या कुटुंबातल्या किंवा जमातीतल्या अशक्त, असहाय्य लोकांवर हल्ला होतो, तेव्हा त्या भावनांना जागृत करणारी ती भावना किती तीव्र असते याची कल्पनाही करता येणार नाही. आज येशूचे शब्द आपल्याला आठवण करून देतात: "जो तलवार उचलतो तो तलवारीनेच मरेल." पण... मोशे काय करणार होता? आताच लोकांनी त्याला दगडाने मारण्याची धमकी दिली होती. आणि आता त्यांच्या तंबूच्या मागच्या टोकाला अमालेकांनी घाव घालायला सुरुवात केली होती.

तातडीची कृती आवश्यक होती. शांतपणे प्रार्थना करण्यासाठी वेळच नव्हता! निर्णय घेत असतानाच प्रार्थना होत होत्या. जेव्हा मोशे एका सेनापतीसारखा उभा राहिला आणि त्याने आपली फौज गोळा करायला सुरुवात केली, नेते नेमले, लढाईसाठी संघटना सुरू केली तेव्हा अचानक बंडखोरी नाहीशी झाली; सगळे पुरुष एका सुरात एकत्र आले आणि त्या क्रूर हल्ल्याविरुद्ध उभे राहिले. इस्राएलामधील या महत्त्वपूर्ण मानसिक परिवर्तनाचे वर्णन जोसेफस अशा शब्दांत करतो:

"या शब्दांनी मोशेने जनसमुदायाला धीर दिला. मग त्यांनी आपल्या जमातींचे प्रमुख व थोर लोक, वेगवेगळे आणि एकत्रितपणे, एकत्र केले. त्याने तरुणांना सांगितले की त्यांनी वृद्धांचे एकावे, आणि वृद्धांनी आपल्या नेत्याचे. त्यामुळे लोकांचे मनोबल उंचावले, आणि त्यांनी लढाईसाठी स्वतःला तयार केले.

त्यांना आशा वाटू लागली की या युद्धात विजय मिळवून आपण आपल्या सगळ्या दुःखांतून सुटका मिळवू. इतकंच नव्हे तर, त्यांनी मोशेला विनंती केली की तो लगेचच त्यांना शत्रूच्या विरुद्ध घेऊन जावो, जरा ही विलंब होऊ नये, जेणेकरून कोणत्याही अनुत्सुकतेमुळे त्यांचा निश्चय कमकुवत होणार नाही.

मग मोशेने युद्धासाठी योग्य असलेल्यांना पथकांमध्ये विभागले, आणि एफ्राईम जमातीच्या नूनच्या मुलगा यहोशवाला त्यांच्या नेतृत्वासाठी नेमले जो अतिशय धैर्यवान होता, श्रम सहन करणारा होता, चांगले समजणारा आणि योग्य ते बोलणारा, आणि देवाच्या उपासनेत गंभीरपणे गुंतलेला असा तो होता..." जोसेफस, प्राचीन यहूदी इतिहास, खंड ३, अध्याय १६:३

मोशेचे हे रूपांतर कसे घडले? जो माणूस आधी त्यांना मारण्यासाठी आलेला वाटत होता, तोच आता असा नेता झाला, की ज्याच्यामागे ते लढाईला तयार झाले? जे पुरुष आधी भ्यालेले आणि खचलेले होते, ते "मनाने उंचावले गेले" कारण त्यांना युद्धात उद्दिष्ट आणि गौरव वाटू लागला. मानवाचे हृदय खरंच किती गूढ आहे!

तेव्हा मोशेने यहोशवाला सांगितले, "आपल्यांतले काही पुरुष निवडून काढ आणि जाऊन अमालेकाशी युद्ध कर; उद्या मी देवाची काठी हाती घेऊन टेकडीच्या माथ्यावर उभा राहीन." निर्गम १७:९

लाल समुद्राच्या किनाऱ्यावर ज्यांनी युद्ध करणाऱ्या देवाची स्तुती केली होती, त्यांच्यासाठी आता तोच देव एक मानवी रूपात प्रकट झाला होता म्हणजेच यहोशवामध्ये. यहोशवा त्यांच्यासाठी साक्षात देवपुत्र झाला होता, निवडलेला योद्धा, ज्याची ते आतुरतेने वाट पाहत होते.

या परिस्थितीत देव काय करू शकतो? जर देवाने त्यांना पूर्णपणे सोडून दिलं असते, तर त्यांचा संहारच झाला असता. त्यांनी त्याच्या आत्म्याला नाकारले होते आणि त्याच्याविरुद्ध बंड केले होते, म्हणूनच देव त्यांच्या शत्रूंना गांधीलमाशांच्या रूपात (निर्गम २३:२८) भीतीदायक दोषबोधाने घेऊन हाकलून लावू शकला नाही. इथेच "दोन करारांच्या" आपल्या आठव्या तत्वाचे महत्त्व उलगडते. अमालेकांनी इस्राएलावर हल्ला करू शकण्याचे मुख्य कारण होते त्यांचे कुरकुरणे आणि बंडखोरी. त्यांनी देवावर पूर्ण विश्वास टाकलेलाच नव्हता, म्हणून त्यांचे देवाशी असलेलं तारणात्मक करारसंबंध तुटलेले होते. या पार्श्वभूमीवर देव त्यांच्याशी जसं बोलतो, ते प्रत्यक्षात त्यांच्या स्वतःच्या विचारांचा आरसा होता. ते दुसरं काही ऐकून घेण्याच्या मनःस्थितीतच नव्हते. देवाला जे त्यांच्याकडून अपेक्षित होते ते करण्यास त्यांनी नकार दिला, म्हणून देव त्यांच्याशी त्यांच्याच विचारांच्या भाषेत संवाद साधतो जेणेकरून त्यांच्या पापाची सीमा वाढेल, आणि त्या निमित्ताने ते "नवीन करारात", म्हणजेच अनंत करारात, अनुग्रहाच्या आधारे प्रवेश करतील.

हीच ती जागा आहे जिथे जुना करार वाचताना मोठा गैरसमज होतो. आपण गृहीत धरतो की देवाने जे शब्द उच्चारले ते त्याचे स्वतःचे विचार आहेत. पण बायबल आपल्याला सांगते की, "माणसांचे विचार हे देवाचे विचार नसतात." माणूस स्वाभाविकरित्या देवाच्या विचारांना विरोध करतो. म्हणून देव माणसाशी संपर्क ठेवण्यासाठी त्याच्या जुन्या कराराच्या चौकटीत उतरतो, त्याच्याशी एक करार करतो, आणि त्याचेच विचार त्याला परत बोलून दाखवतो. यामुळे पापाचं स्वरूप वाढत जाते आणि शेवटी माणसाला त्याच्या विचारांचा पापीपणा समजू लागतो.

जेव्हा माणसाला पापाची खरी जाणीव होते, तेव्हा त्याला पश्चात्तापासाठी अनुग्रह दिला जातो, आणि मग तो "नवीन करारात" प्रवेश करू शकतो. हा "दोन करारांचा" दृष्टिकोन एकदा लक्षात आला, की मग जुना करार आपण येशू ख्रिस्ताच्या स्वभावाशी पूर्ण सुसंगत रीत्या वाचू शकतो.

इस्राएलाचा भीलेले, बंडखोर, शंकास्पद लोकसमूह एक सुसंघटित लष्कर बनला आणि शत्रूवर विजय मिळवू लागला हेच त्यांना हवं होते. हेच त्यांनी आपल्या भविष्याबद्दल मनाशी ठरवले होते. देवाने अब्राहाम, इसहाक आणि याकोब यांना दिलेल्या वचनांमुळे त्यांच्या संततीचा संपूर्ण नाश होऊ शकत नव्हता. म्हणून देवाने त्यांना वाचवले, पण शत्रूंना मारून नव्हे, तर इस्राएलाला संकटात धैर्य देऊन, त्यांचे रक्षण करून. यामुळे ते देवावर अधिक विश्वास ठेवायला शिकतील. हळूहळू त्यांचा देवाशी संबंध दृढ होईल; त्यांचा विश्वास वाढेल, भीती कमी होईल, आणि त्यातूनच देवाला खऱ्या अर्थाने ओळखण्याचा पाया घालता येईल.

मोशेने आपले हात वर उचलून ठेवले आणि इस्राएलाला विजय मिळू दिला ही कृती एक बंडखोर लोकांसाठी शिकवण होती, जी त्यांना देवावर विश्वास ठेवण्यास प्रोत्साहित करत होती. अमालेकांनी देवाला सोडून दिले होते आणि त्यामुळे त्यांचं अधिक काळ रक्षण होणं शक्य नव्हते. पण मिसरमधील आपल्याप्रमाणेच, मृत्यूच्या सावलीसारख्या या खोऱ्यातही देव इस्राएलाला काही शिकवू शकत होता. देवाला हे माहित होते की हा विजय इस्राएलासाठी काही नकारात्मक परिणाम घडवून आणेल, पण तो त्या दोन वाईट गोष्टींपैकी कमी वाईट होता. त्या टप्प्यावर त्यांना नष्ट होऊ देणे हे पर्यायच नव्हते.

जोसेफस आपल्याला सांगतो की इस्राएलाला मिळालेल्या या विजयावर ते कसे प्रतिक्रिया देतात:

तर आपल्या पूर्वजांनी एक फारच लक्षणीय आणि योग्य वेळी आलेला विजय मिळवला; त्यांनी केवळ आपल्यावर हल्ला करणाऱ्यांवर मात केला नाही, तर शेजारच्या राष्ट्रांनाही भयभीत केले, आणि या लढाईतील परिश्रमांच्या बळावर शत्रूपासून मोठे आणि तेजस्वी लाभही मिळवले. शत्रूंची छावण घेतल्यावर, त्यांनी सार्वजनिक उपयोगासाठी आणि खाजगी कुटुंबांसाठी लुट मिळवली; कारण त्याआधीपर्यंत त्यांच्याकडे ना संपत्ती होती, ना अगदी आवश्यक अन्न.

एकदा का त्यांनी हा विजय मिळवला, तो त्यांच्या केवळ त्या वेळच्याच नव्हे तर पुढील पिढ्यांच्याही समृद्धीचे कारण ठरला; त्यांनी केवळ शत्रूंच्या देहाला गुलाम केलं नाही, तर त्यांच्या मनालाही वश केले. या लढाईनंतर ते आपल्या सभोवतालच्या सर्व लोकांसाठी भयभीत करणारे बनले. शिवाय, त्यांनी प्रचंड संपत्तीही मिळवली; कारण शत्रूंच्या छावणीत अनेक चांदी व सोन्याचे पदार्थ होते; तसेच तांब्याची भांडी, जी त्यांनी घरगुती वापरासाठी घेतली; अनेक सजावटीच्या वस्तू ज्यांत विणकाम केलेल्या व सजावटीसाठी वापरलेल्या शस्त्रसज्जा व घरगुती उपयोगाच्या वस्तूंचाही समावेश होता. त्यांना शत्रूंचा जनावरांचा कळप आणि छावणीतील स्थलांतर करताना उपयोगी पडणाऱ्या वस्तूंसुद्धा मिळाल्या.

त्यामुळे हिब्रू लोक आता आपल्या धैर्यावर गर्व करू लागले, आणि आपल्या पराक्रमाचे मोठे श्रेय घेऊ लागले; ते सतत कष्ट करण्याच्या सवयीत पडले, कारण त्यांना वाटत होते की परिश्रमांमुळे कोणतीही अडचण मात केली जाऊ शकते. ही या युद्धाची परिणती होती.” — जोसिफस, प्राचीन यहूदी इतिहास, खंड ३, अध्याय १६:४

"इब्र्यांनी आपल्या धैर्यावर गर्व केला आणि आपल्या पराक्रमाचं मोठं श्रेय घेतलं" या शब्दांकडे विशेष लक्ष द्या. मग खरा प्रश्न असा उभा राहतो: या लढाईत विजय मिळवून दिल्याबद्दल त्यांनी देवाचे आभार मानले होते काय? जेव्हा ते लाल समुद्राच्या किनाऱ्यावर उभे होते, तेव्हा त्यांनी सर्व गौरव देवालाच अर्पण केला होता. पण या कथेत, मोशेने हात वर करून देवाकडे लक्ष वेधूनही, कोणतीही कृतज्ञतेची भावना लोकांमध्ये आढळत नाही. ते विजयाचे श्रेय स्वतःकडे घेतात. त्यांनी देवाच्या कृपेशी सहकार्य करून स्वतःला एका अशा शक्तीत रूपांतरित केले जी पुढे जाऊन संपूर्ण राष्ट्रांचा संहार करणारी युद्धयंत्रणा बनली जी पुरुष, स्त्रिया आणि बाळं यांचा सुद्धा नाश करणारी बनली.

हे खरं आहे की मोशेने एक वेदी बांधली आणि तिचे "परमेश्वर माझा झेंडा" नाव ठेवले: (निर्गम १७:१५) मोशे हा थोडक्या लोकांपैकी एक होता ज्यांच्याकडे विश्वास होता. पण त्यालाही अजून देवाच्या स्वभावाबद्दल शिकण्यासारखे बरेच काही होते.

“म्हणून मोशेने देवाला कृतज्ञतेने अर्पणे सादर केल्या आणि एक वेदी बांधली, ज्याचं नाव त्याने 'परमेश्वर माझा झेंडा' असे ठेवले. जोसेफस, यहूदी प्रजासत्ताकाचा प्राचीन इतिहास, खंड ३, अध्याय १६:५

मोशेने देवाला एक जिंकणारा योद्धा, आपल्या शत्रूंना पराभूत करणारा म्हणून समजले. हे समजण्यासारखे आहे कारण ख्रिस्त जो देवाच्या स्वभावाचे पूर्ण प्रकटीकरण आहे तो अजून जगात आला नव्हता.

“दुसऱ्या दिवशी, मोशेने शत्रूंचे मृतदेह उघडे करून त्यांचे कवचं आणि शस्त्रं गोळा केले, आणि ज्यांनी लढाईत विशेष पराक्रम गाजवला त्यांना बक्षीस दिले; त्याचप्रमाणे, यहोशवा जो लढाईचा सेनापती होता संपूर्ण सैन्याकडून प्रशंसित झाला, कारण त्याने फारच उल्लेखनीय कामगिरी केली होती.” — जोसेफस, प्राचीन यहूदी इतिहास, खंड ३, अध्याय १६:५

अधिक शस्त्रं गोळा करण्यात आली आणि युद्धात उत्कृष्ट काम करणाऱ्यांना बक्षिसे देण्यात आली. पण हे खरंच देवाला हवं होतं काय? जेव्हा आपण ही गोष्ट येशूच्या प्रकाशात पाहतो, तेव्हा आपण स्पष्टपणे ‘नाही’ असं म्हणायला हवे.

या कथेतील सगळ्यात दुःखद गोष्ट म्हणजे अमालेकांवर मिळवलेल्या विजयामुळे इस्राएलाला आपल्या पूर्वीच्या अपयशासाठी पश्चात्ताप करण्याची गरजच उरली नाही. इस्राएलाने आपली पापं कबूल करण्याऐवजी इतरांचा संहार करत प्रायश्चित्त शोधले. या अंधाऱ्या संदर्भात पाहिले, तर अमालेक हे इस्राएलासाठी पश्चात्तापाचे एक प्रतीक बनले.

होय, अमालेक शारीरिकदृष्ट्या पराभूत झाले, पण खरी हार इस्राएलाचीच झाली कारण त्यांनी पश्चात्ताप टाळत युद्धात अर्थ शोधला, देवाशी असणाऱ्या नात्याऐवजी स्वतःच्या बळावर विश्वास ठेवला, आणि युद्धात मिळालेल्या लुटीवर स्वतःचा आधार ठेवला. त्यामुळे जेव्हा ते सीनाय पर्वतावर पोहोचतील, तेव्हा ते नम्र, शांत व कृतज्ञ लोक म्हणून नाही, तर आपल्या तथाकथित योद्धा देवाशी काही ‘देणं-घेणं’ ठरवण्यासाठी व्यवहाराच्या मुद्यांसह तिथे येतील.

देवाला इस्राएलासोबत जो करार करायचा होता, तो पूर्णपणे वेगळा होता त्या करारापेक्षा जो इस्राएली लोक देवाशी करायचा इच्छित होते. इस्राएलाला एक युद्धखोर देव हवा होता जो त्यांच्या युद्धात त्यांना मदत करेल, पण देवाला त्यांचे हृदय आपल्या शांततेच्या आत्म्याने भरून टाकायचे होते. त्याने त्यांना वचन दिले होते की तो त्यांना कनान देशात नेईल. जर त्यांनी त्याचा आत्मा आपल्या हृदयात स्वीकारला असता, तर त्यांनी कनान देश शुद्ध केला असता ज्याप्रमाणे येशूने मंदिर शुद्ध केले होते. जे लोक आपल्या मूर्तिपूजेला चिकटून राहिले असते, ते स्वतःच्या भीतीमुळे तिथून निघून गेले असते. त्यांना कोणालाही मारण्याची गरजच भासली नसती, आणि येशूचे शब्द खरे ठरले असते – “माझं राज्य या जगातले नाही. जर माझं राज्य या जगातले असते, तर माझे सेवक लढले असते...” (योहान १८:३६) पण इस्राएलामध्ये तो विश्वासच नव्हता जो त्यांना या "या जगात नसलेल्या राज्याचा" विचार करायला लावेल. त्यामुळे त्यांनी लढून "या जगातले" राज्य मिळवण्याचा प्रयत्न केला.

येशूच्या स्वभावाला आपल्यापासून वेगळं ठेवून जेव्हा आपण जुना करार वाचतो, तेव्हा इस्राएलाचे विजय मिळणे आपल्याला योग्य वाटते. कमकुवत असलेला एखादा समूह अचानक आपल्या शत्रूवर मात करतो हे आपल्याला योग्य वाटते. आणि देवाने दिलेली मदत बघून आपल्याला वाटते की देवाला खरंच अमालेकांचा नाशच हवा होता.

नव्या कराराच्या आरशात पाहताना, येशूच्या स्वभावाशी या कथेची तुलना केल्यास, आपल्याला दिसते की मानवी स्वभाव आपल्या मूळ प्रवृत्तीकडे वळतो आणि पश्चात्ताप करण्याऐवजी देवाच्या कृपेचा उपयोग आपली योद्धा म्हणून ओळख दृढ करण्यासाठी करतो.

पण यात लक्षात ठेवण्यासारखी मौल्यवान गोष्ट म्हणजे, देव इस्राएलाबरोबर त्यांच्या जुन्या कराराच्या गैरसमजुतीतूनही चालत राहिला. त्यांनी ज्या चौकटीत देवावर विश्वास ठेवायचे निवडले, त्याच चौकटीत देवाने त्यांना विश्वास शिकवला. देवाने त्यांना सोडून दिले नाही. इस्राएलाला एक योद्धा देव हवा होता. खरोखर, शत्रू अधिक बलाढ्य असताना त्यांच्याशी युद्ध करायला जायला विश्वासाची गरज असते की देव आपल्या बाजूने लढेल. आणि देव त्यांच्या त्या अवस्थेत, त्यांच्या समजुतीनुसार, त्यांना भेटला.

आपल्याला अजून एक गोष्ट माहित आहे की देवाला कनानाची भूमी युद्धाने मिळवून द्यायची नव्हती, कारण त्यांच्यापैकी कोणीच वचनदत्त भूमीत प्रवेश केला नाही फक्त कालेब आणि यहोशवा सोडले तर. देवाने सुरुवातीपासूनच सांगितले होते की तो त्यांना कनान देशात घेऊन जाईल. त्याने आधीच दाखवून दिले होते की शस्त्रांचा वापर न करता शत्रूंवर विजय मिळवता येतो म्हणजेच जेव्हा इस्राएल मिसरमधून बाहेर पडला. पण त्यांनी सगळं त्यांच्या अटीवरच करायचं ठरवले. आणि म्हणूनच त्यांच्या कुणालाही वचनदत्त भूमीत प्रवेश करता आला नाही.

कारण ऐकूनही कोणी 'चीड आणली'? मोशेच्या द्वारे मिसरातून निघालेले सर्वच नव्हेत काय? आणि 'चाळीस वर्षे तो कोणावर 'संतापला'? ज्यांनी पाप केले, 'ज्यांची प्रेते रानात पडली,' त्यांच्यावर नव्हे काय? आणि 'शपथ वाहून' तो कोणाला म्हणाला की, 'तुम्ही माझ्या विसाव्यात येणार नाही'? ज्यांनी अवज्ञा केली त्यांनाच की नाही? तरी ह्यावरून आपल्याला दिसून येते की, अविश्वासामुळे त्यांना आत येता आले नाही. इब्रीलोकांस ३:१६-१९

या कथेत आणखी एक शंका सोडवावी लागेल:

नंतर परमेश्वर मोशेला म्हणाला, "लढाई विषयीच्या या सर्व गोष्टी एका ग्रंथात लिहून ठेव आणि यहोशवाला सांग. कारण मी अमालेकी लोकांस पृथ्वीतलावरून नक्की पूर्णपणे नष्ट करीन." निर्गम १७:१४ (IRVMAR भाषांतर)

इतिहासकार जोसेफस या घटनेचं असं वर्णन करतो:

"त्याने [मोशे] ही देखील भविष्यवाणी केली की अमालेकी लोकांचा पूर्णतः नाश होईल; आणि भविष्यात त्यांचा एकही वंशज शिल्लक राहणार नाही, कारण त्यांनी इब्री लोकांवर, तेही वाळवंटात आणि त्यांच्या संकटाच्या काळात, हल्ला केला होता." जोसेफस, यहूद्यांच्या प्राचीन गोष्टी, पुस्तक ३, प्रकरण १६:५

अमालेकी लोकांचा पूर्णतः नाश होणं कोणाला हवं होते? देवाला की मोशेला? मोशेचा हेतू स्पष्ट आहे: तो एक मानव होता, आणि त्याला सूड हवा होता. पण तोच हेतू जर आपण देवालाही लावला, तर येशू ख्रिस्तामध्ये आपल्याला प्रकट झालेल्या देवाच्या स्वभावात हे बसतच नाही जो आपल्या शत्रूंवरही प्रेम करतो.

पुन्हा एकदा आपल्याला आठवतं, जेव्हा देवाने आदामला सांगितले, "हा मनुष्य आमच्यापैकी एक झाला आहे." खरं पाहता, देव आदामचेच विचार परत त्याला सांगत होता कारण आदाम जुन्या कराराच्या चौकटीत विचार करत होता. इथेही तसंच झालं. देव मोशेला त्याच्याच मनातले विचार बोलून दाखवतो, कारण त्या वेळच्या संदर्भात मोशेला अमालेकी लोकांचा नाश करणे हाच एकमेव पर्याय वाटत होता त्याला त्यापलीकडचं काही सुचतच नव्हते, उमगतच नव्हते.

जर देवाला खरंच अमालेकांचं जीवन आकाशाखाली पुसून टाकायचं होतं, तर मग तो मोशेला हे लिहून ठेवायला का सांगतो? ते मग बायबलमध्ये का लिहिले गेले? या गोष्टीचं लेखी स्मरण ठेवणं म्हणजे अमालेकी लोकांचं अस्तित्व टिकवून ठेवणं नाही काय? जगभरातले जे लोक मोशेचे पुस्तक वाचतात, त्यांना अमालेकी लोकांबद्दल माहिती मिळतेच ना?

मग प्रश्न असा निर्माण होतो की देव असं का बोलतो? देव अशा गोष्टी का बोलतो ज्या प्रत्यक्षात मोशेच्या मनातल्या आहेत? आपली नैसर्गिक प्रतिक्रिया काय असते? "हे काहीच अर्थ लावत नाही! हे तर पवित्र शास्त्राचं विकृत स्वरूप वाटतंय!" पण जर आपण मान्य केलं की हे खरोखर देवानेच सांगितले, तर त्याचा अर्थ असा होतो की देव स्वतः नरसंहारावर विश्वास ठेवतो, आणि आपल्या अनुयायांना आदेश देतो की त्यांनी तलवारीने लहान बाळांना ठार मारावे. हेच यातून सूचित होते. आणि जर तुम्हाला यात काही अडचण वाटत नसेल, तर आपल्याला आपले अंतःकरण तपासण्याची गरज आहे.

शुभवर्तमानात प्रकट झालेला देव नाशाचे समर्थन करत नाही. तो तर आपल्या शत्रूंसाठी स्वतःचं प्राण अर्पण करतो. पण मानवी स्वभावाला हे पचत नाही त्याला नाश स्वीकारायला अजिबात अडचण वाटत नाही. मग माणूस आपल्या या विकृत, भ्रष्ट भावनांचं काय करतो? तो त्या देवावर लादतो, आणि त्यालाच त्यांचा मूळ स्रोत बनवतो. याचाच खरा अर्थ आहे 'निर्गम १७:१४'. पवित्र शास्त्र हे मानवी "प्रक्षेपण" (स्वतःच्या दोषांचं दुसऱ्यावर आरोप करणे) या मनोवैज्ञानिक प्रक्रियेचे प्रकटीकरण करते आणि या प्रकरणात, हे प्रक्षेपण म्हणजे नाश.

मी ही साधनं तुमच्यासमोर ठेवतो. माझी अशी आशा आहे की तुमचं अंतःकरण इतकं संवेदनशील असेल, की देव निरपराध बाळांना एखाद्या स्टील बूटाने चिरडून टाकावं तसं ठार मारतो, यावर विश्वास ठेवण्याऐवजी तुम्ही दुसरा पर्याय शोधा. जेव्हा मी येशूकडे पाहतो, तेव्हा मला एक असा प्रकाश दिसतो जो जुना करार उजळवतो, मला खोल विचार करण्याचं धैर्य देतो, आणि मला हे पाहून थक्क करून सोडतो की देव अशा मुलांशी संवाद कसा साधतो, ज्यांचे विचार त्याच्या विचारांशी अगदीच वेगळे आहेत.

प्रकरण २७

सिनायवर मेघगर्जना आणि वीजा

जसं आपण सीनाय पर्वताच्या दिशेने जातो, तसं आपण मोरियापाठोपाठ आणि गोल्गोथाच्या खालोखाल असलेल्या तिसऱ्या सर्वोच्च शिखराजवळ येतो. आपल्या पायाखालची जमीन गडगडाटाने थरथरते, आणि पर्वतावरून उसळणाऱ्या विजेचा दिपवून टाकणारा प्रकाश आपल्याला चकित करून टाकतो. त्या क्षणी आपल्यावर भीतीची छाया पसरते, कारण आपण देवाचे मोशेला उद्देशून बोललेले शब्द ऐकतो:

तू लोकांसाठी सभोवताली मर्यादा आख आणि त्यांना सांग, सांभाळा, पर्वतावर चढू नका, त्याच्या कडेला शिवू नका; जो कोणी पर्वताला स्पर्श करील त्याला अवश्य जिवे मारावे. त्याला कोणी हात लावू नये, लावला तर त्याला दगडमार करावा किंवा बाणांनी विंधावे; मग तो जनावर असो किंवा माणूस असो, त्याला जिवंत ठेवू नये. शिंगाचा दीर्घनाद होईल तेव्हा लोकांनी पर्वतावर चढावे.” निर्गम १९:१२-१३

या सगळ्याचा किती प्रचंड धसका बसला असेल त्या लोकांच्या हृदयात! आणि जेव्हा ते लोक पर्वताच्या पायथ्याशी पोहोचतात, तेव्हा आपण वाचतो:

मोशेने लोकांना देवाला भेटण्यासाठी छावणीतून बाहेर आणले, आणि ते पर्वताच्या पायथ्याशी उभे राहिले. सर्व सीनाय पर्वतावर धूर पसरला, कारण परमेश्वर अग्नीतून त्याच्यावर उतरला. भट्टीच्या धुरासारखा त्याचा धूर वर चढला व सर्व पर्वत थरथरू लागला. निर्गम १९:१७-१८

अंध करणारी वीज, गडगडणारे वादळगर्जना, धुराने भरलेला आकाश आणि भूकंपासारखा जोरदार हादरा या सगळ्यांनी सिनाय पर्वताला हलवून टाकले. हा खरोखर येशू ख्रिस्ताचा देव आहे काय? तो देव जो स्वतःला “समाधानाचा” देव म्हणतो, जो म्हणतो की “तो प्रेम आहे,” पण इथे मात्र तो असा इशारा देतो की कोणी जरा जरी जवळ आले, तर त्याला ठार मारलं जाईल?

चला आता थेट एलियाच्या काळात जाऊया. भविष्यवक्ता एलिया, दुष्ट ईजेबेलपासून आपला जीव वाचवत, पळत पळत याच सिनाय पर्वतावर येतो. तो पर्वतावरच्या एका गुहेत रात्र घालवतो. दुसऱ्या दिवशी, परमेश्वर त्याच्याशी संवाद सुरू करतो. एलिया परमेश्वराकडे तक्रार करतो ईजेबेल आणि अहाब यांनी परमेश्वराचे सगळे सेवक ठार मारले आहेत. तो परमेश्वराला सांगतो की, “मी तुझ्यासाठी किती आर्ततेने, निष्ठेने उभा राहिलो आहे.”

एलियाने ज्या उत्कटतेचा उल्लेख केला, त्यात मोडतो कार्मेल पर्वतावर बाअलाच्या ४५० भविष्यवक्त्यांचा वध. ही उत्कटता म्हणजे देवाविरुद्ध झालेल्या अन्यायाविरुद्धचा एक आंतरिक संताप जो मनुष्याला देवाच्या बाजूने उभं करतो, वाईटाला रोखण्यासाठी त्यावर प्रहार करायला प्रवृत्त करतो. एलिया अहाबाच्या दुष्टपणामुळे आणि त्याच्या निर्बुद्ध, नीच भविष्यवक्त्यांमुळे संतप्त होता.

परमेश्वर त्याला गुहेच्या तोंडाशी येण्यास सांगतो. जसा परमेश्वर एलियाकडे येतो आणि पुढे जातो, तेवढ्यात एक प्रचंड वादळ पर्वतावर आदळते इतकं जोरदार की खडकांचे तुकडे पडून निघतात. मग लगेचच एक मोठा भूकंप पर्वताला हादरवून टाकतो. पण लक्षात ठेवा, या घटनेबद्दल बायबल काय म्हणते:

त्याने त्याला म्हटले, “तू येथून बाहेर निघून जा; पर्वतावर परमेश्वरासमोर उभा राहा.” तेव्हा पाहा, परमेश्वर जवळून जात असताना त्याच्यासमोरून मोठा सुसाट्याचा वारा सुटून डोंगर विदारत व खडक फोडत होता; पण त्या वाऱ्यात परमेश्वर नव्हता. वारा सुटल्यानंतर भूमिकंप झाला; पण त्या भूमिकंपातही परमेश्वर नव्हता. १ राजे १९:११

परमेश्वर वादळात नव्हता. परमेश्वर भूकंपात नव्हता. म्हणजे, जर तो त्यात नव्हता तर मग ते घडले तरी कसे? आणि कोणामुळे? चला, ही गोष्ट पुढे वाचूया हे समजून घेण्यासाठी की खरंतर असं का झाले...

भूमिकंपानंतर अग्नी प्रकट झाला; पण त्या अग्नीतही परमेश्वर नव्हता; त्या अग्नीनंतर शांत, मंद वाणी झाली. एलियाने ती ऐकताच आपल्या झग्याने तोंड झाकून घेतले व बाहेर जाऊन गुहेच्या तोंडाशी तो उभा राहिला. तेव्हा त्याला वाणी ऐकू आली ती अशी, “एलीया, तू येथे काय करीत आहेस?” १ राजे १९:१२-१३

देवाने एलियाशी सौम्य, शांत करणाऱ्या आवाजात संवाद साधला जशी एक माया करणारी आई आपल्या अस्वस्थ, मुलाला थोपटून शांत करते. एलिया आपला जीव वाचवण्यासाठी धावत होता. त्याच्या मनात उलथापालथ सुरू होती अनेक परस्परविरोधी भावना एकाच वेळी त्याच्या मनात धुमसत होत्या. देवासाठीच्या उत्सुकतेत त्याने ४५० मूर्तिपूजकांचा नाश केला होता; त्याच्यावर एका अशा राष्ट्राची आशा होती, जे त्याच्या कृतीमागे उभे राहत नव्हते, आणि त्याच्याबरोबर देशसुधारणा करण्यास तयार नव्हते.

त्याच्या न्यायभावना आणि सत्यासाठीच्या प्रेमानुळे त्याला त्या लोकांवर सूड घ्यावासा वाटला, जे संपूर्ण राष्ट्राला अपराधांकडे नेत होते. त्याच्या आत्म्याला ही भावना अगदी जळणाऱ्या अग्नीसारखी होती जी त्याला झपाटून टाकत होती आणि त्याच्या ध्येयात एकचित्त करत होती.

जेव्हा देव एलियाकडे येतो, तेव्हा देव त्याच्या अंतःकरणाचा आरसा बनतो, त्याच्या आतल्या विचारांना आणि भावनांना अधिक प्रखर करतो. प्रेषित पौल याच गोष्टीसाठी असे म्हणतो:

पापाने संधी साधून ह्या आज्ञेच्या योगे माझ्यामध्ये सर्व प्रकारचा लोभ निर्माण केला होता; कारण नियमशास्त्रावाचून पाप निर्जीव आहे. मी नियमशास्त्राविरहित होतो तेव्हा जगत होतो, पण आज्ञा आल्यावर पाप संजीवित झाले आणि मी मरण पावलो. रोमकरांस ७:८-९

शिवाय अपराध वाढावा म्हणून नियमशास्त्राचा प्रवेश झाला; तरी जेथे पाप वाढले तेथे कृपा त्यापेक्षा विपुल झाली. रोमकरांस ५:२०

देव म्हणजे सजीव आज्ञाच आहे. देवाचा कायदा हा त्याच्या स्वभावाचा आरसा आहे. जेव्हा असा जिवंत कायदा म्हणजे स्वतः देव एलियाकडे येतो, तेव्हा त्याच्या अंतःकरणातील पापाचे विचार अधिक प्रकट होतात, त्याला गती मिळते, ते जागे होतात. पण हे असं का होते? या गूढतेचं स्पष्टीकरण प्रसिद्ध पास्टर व शिक्षक अलोन्झो टी. जोन्स अशा शब्दांत देतात:

“हे खरं आहे की देवाची धार्मिकता कायद्यातच आहे; कारण कायदा म्हणजे देवाच्या इच्छेची अभिव्यक्ती आहे ते त्याच्या स्वभावाचे प्रतिबिंब आहे. आणि त्यामुळे, याचा स्वाभाविक अर्थ असा की कोणीही माणूस असो किंवा देव कायद्यात फक्त स्वतःचीच धार्मिकता पाहतो. माणसाच्या बाबतीत, हे पाप ठरते कारण त्याची धार्मिकता देवाच्या पूर्णतेपासून कमी असते. पण देवाच्या बाबतीत, हीच गोष्ट परिपूर्ण धार्मिकता ठरते कारण ती त्याच्याच पवित्र आणि सिद्ध स्वभावाची अभिव्यक्ती असते.” — ए. टी. जोन्स, रिव्ह्यू अँड हेरॉल्ड, १२ डिसेंबर १८९९

जेव्हा माणूस देवाच्या कायद्याकडे पाहतो, तेव्हा तो त्या कायद्याचा उपयोग इतर माणसांचा न्याय करण्यासाठी करतो आपली स्वतःची धार्मिकता सिद्ध करण्यासाठी किंवा तिला सुरक्षित ठेवण्यासाठी करतो. एलियाला इतर माणसांची दुष्टता त्यांचे भ्रष्ट आचरण, नैतिक अधःपात स्पष्ट दिसत होते. देवाच्या कायद्यामुळे त्याच्या अंतःकरणात न्यायाची भावना अधिकच उफाळून आली, जी त्याला वाईट लोकांवर शिक्षा करावी अशी प्रेरणा देत होती. पण माणसाच्या बाबतीत ही कृती पाप आहे कारण, येशूने व्यभिचारात पकडलेल्या स्त्रीला दगड मारण्याचा विचार करणाऱ्यांना जसं सांगितलं होते, "जो तुमच्यात पापाशिवाय आहे, त्यानेच आधी दगड मारावा." एलिया मात्र पापाशिवाय नव्हता.

आता कल्पना करा देव, जो कायद्याचा मूळ देणारा आहे, तो एलियाकडे येत आहे. त्याचे एलियाच्या दिशेने पुढे येणे, एलियाच्या मनात असलेल्या देवाबद्दलच्या, व न्यायाबद्दलच्या आणि वाईटाचा नाश करण्याच्या विचारांना अधिकच गहिरं करते, तीव्र करते, त्यांचा विस्तार करते. एलिया हा परमेश्वराचा एक विश्वासू सेवक होता. तो आपल्याला माहिती असलेल्या मर्यादेत देवाच्या कायद्यानुसार चालत होता. म्हणून त्याची ही प्रतिक्रिया होती. ही प्रतिक्रिया मात्र त्या वेळी होत नाही जेव्हा देव किंवा त्याचे दूत एखाद्या दुष्ट माणसाजवळ येतात कारण अशा व्यक्तींना इतरांवर न्याय आणायची इच्छा होत नाही, उलट त्यांना देवाच्या न्यायाची भीती वाटते, तो न्याय स्वतःवर येईल अशी धास्ती त्यांना वाटते.

एलियाच्या संदर्भात, मला असं वाटतं की खालील बायबल भाष्य हा विचार अचूकपणे पकडतो:

“एलिया गुहेबाहेर पाऊल टाकतो, तेव्हा एका प्रचंड वादळाने संपूर्ण पर्वत झपाटून टाकले आणि जमिनीला जोरदार हादरे बसले. सर्वत्र हालचाल, अस्थिरता होती आकाश जणू अग्नीने पेटलं होतं आणि पृथ्वी अशा शक्तींनी थरथरत होती की जणू ती तुटून जाईल. हे सर्व त्या वेळी एलियाच्या मनःस्थितीशी सुसंगत होते म्हणजे एक अंतर्गत अस्वस्थता, आणि संघर्ष. पण त्याला शिकायचं होतं की, ही सर्व शक्तिशाली, उलथापालथ करणारी रूपं असली तरी, ती स्वतः देवाच्या आत्म्याचं खरं स्वरूप दाखवत नाहीत.” – अँड्र्यु टिस्ट बायबल भाष्य, १ राजे १९:११-१२

ही संपूर्ण प्रक्रिया मला माझ्या शेतात काम करत असतानाच्या काळाची आठवण करून देते. आम्ही आधी मातीची नीट तयारी केली, मग बियाणं पेरली आणि शेवटी त्या जमिनीला पाणी घालायला सुरुवात केली. जेव्हा अजून पाणी घातलं नव्हतं, तेव्हा सगळं काही अगदी स्वच्छ, सरळसोट आणि नीटनेटके दिसत होते. पण पाणी जमिनीत मुरल्यानंतर, जमिनीत जे काही होतं ते चांगलं असो किंवा वाईट ते सगळं बाहेर यायला लागले, व उगवायला लागले.

हे पाणी म्हणजे देवाच्या आत्म्याच्या कार्याचं एक प्रतीक आहे. आत्मा जमिनीत जे काही असते, त्याची वाढ घडवतो. आणि ही जमीन म्हणजे माणसाच्या हृदयाचे प्रतीक आहे. हृदयात काहीही पाप दडलेलं असेल, तर जेव्हा देवाचा आत्मा त्या हृदयात प्रवेश करतो, तेव्हा ते पाप उघडकीस येते.

चांगला माणूस आपल्या अंतःकरणाच्या चांगल्या भांडारातून चांगल्या गोष्टी काढतो आणि वाईट माणूस आपल्या वाईट भांडारातून वाईट गोष्टी काढतो. मी तुम्हांला सांगतो की, माणसं जो जो व्यर्थ शब्द बोलतील त्याचा हिशेब त्यांना न्यायाच्या दिवशी द्यावा लागेल. कारण तू आपल्या बोलण्यावरून निर्दोषी ठरशील आणि आपल्या बोलण्यावरून दोषी ठरशील.” मतय १२:३५-३७

देवाचा आत्मा माणसाच्या हृदयात बी पेरतो. जर ते बी वाईट असेल, तर ते आत्म्याला हादरवून टाकते आणि मग हेच त्या माणसाच्या भोवतीच्या पृथ्वीवरही उमटते. जेव्हा हे तत्त्व नीट समजले जाते, तेव्हा अनेक गोष्टी ज्या आपल्याला पूर्वी गूढ वाटत होत्या, त्या अगदी स्वच्छ आणि सोप्या वाटू लागतात.

जेव्हा आपण "पृथ्वी शापाचे तत्त्व" म्हणजेच मानवी आत्मिक घडामोडी पृथ्वीवर कशा प्रकारे परिणाम करतात हे समजून घेतो तेव्हा एलियाच्या आत्म्यात चाललेली खळबळ पृथ्वीवर दिसून येणं अगदी अर्थपूर्ण ठरते. जेव्हा प्रभू एलियाच्या जवळ येतो, तेव्हा ही प्रक्रिया अधिक तीव्र होते. ज्यांचे निरीक्षण सूक्ष्म नाही, त्यांना असं वाटू शकते की या उग्र हालचालींना देवच कारणीभूत आहे, पण असं वाटणे हे एका सत्यावर पडलेलं आच्छादन आहे खरंतर निसर्गाचा असा उद्रेक माणसाच्या अशा उत्कट भावनांमुळे होतो, ज्या देवाच्या आज्ञांच्या मर्यादेबाहेर जातात. म्हणूनच देव त्यांच्याशी कठोरपणे वागतो, जे इतरांविषयी चुकीच्या हेतूने, वैरभावाने वागतात.

दयावंताशी तू दयेने वागतोस, सात्विकाशी सात्विकतेने वागतोस; शुद्धांशी तू शुद्ध भावनेने वागतोस, कुटिलांशी तू कुटिलतेने वागतोस, स्तोत्र १८:२५-२६

आपण हे कधीही विसरू नये की आपला स्वर्गातील पिता वाऱ्यात, भूकंपात किंवा अग्नीत नाही. ही वचने आपल्याला नैसर्गिक आपत्तींमागील वास्तविकता अगदी स्पष्टपणे दाखवतात, ज्याविषयी आपण याआधी चर्चा केली आहे.

पृथ्वी आपल्या रहिवाशांकडून भ्रष्ट झाली आहे, कारण त्यांनी नियमांचे उल्लंघन केले आहे, विधींचे अतिक्रमण केले आहे आणि सनातन करार मोडला आहे. 6ह्यास्तव पृथ्वी शापाने ग्रासली आहे, तिचे रहिवासी पापाचे फळ भोगत आहेत; पृथ्वीचे रहिवासी जळून भस्म झाले आहेत, मानव थोडेच उरले आहेत. यशया २४:५-६

एलियाच्या गोष्टीतून आपल्याला इस्राएलाच्या देवाच्या पर्वतापर्यंत येण्याच्या घटनांचा संदर्भ मिळतो. जोसेफस या इतिहासकाराने जेव्हा लोक त्या पर्वताजवळ प्रथम आले, तेव्हा नेमकं काय घडलं आणि त्यांना देव त्यांच्याबरोबर काय करेल असं वाटलं याबाबत अशाप्रकारे लिहिलं आहे:

“त्यांनी दोन दिवस असा उत्सव साजरा करत घालवला. पण तिसऱ्या दिवशी, सूर्य उगवण्याआधीच, एक मोठा ढग संपूर्ण इब्री लोकांच्या छावणीवर पसरला असा ढग यापूर्वी कोणीही पाहिला नव्हता आणि तो त्यांच्या तंबू असलेल्या परिसराभोवती पसरला. बाकी सर्व आकाश स्वच्छ असताना, जोरदार वारे वाहू लागले आणि मोठ्या पावसाचा मारा झाला, जो पुढे एक प्रचंड वादळ बनला. विजांचा असा प्रखर प्रकाश होता की पाहणाऱ्यांच्या मनात भीती निर्माण झाली; आणि ढगांच्या गर्जनेसोबत प्रचंड गडगडाट होत होता, जणू देव स्वतः त्या ठिकाणी उपस्थित होता जसं की मोशेने विनंती केली होती की देव आपल्या कृपेने प्रकट व्हावा.

आता या सर्व गोष्टींबाबत माझे वाचक जे काही विचार करतील, ते त्यांचं स्वातंत्र्य आहे; पण मला हा इतिहास जसाच्या तसा मांडणं आवश्यक आहे, जसा तो पवित्र ग्रंथांमध्ये वर्णन केला आहे. ही दृश्यं आणि त्यांच्या कानांवर आदळणारा भयानक आवाज इब्री लोकांना अत्यंत अस्वस्थ करणारा ठरला, कारण ही अनुभूती त्यांच्या नेहमीच्या आयुष्यातील नव्हती. आणि जेव्हा ही अफवा पसरली की देव त्या पर्वतावर वारंवार प्रकट होतो, तेव्हा त्यांच्या मनात प्रचंड दहशत भरली. त्यामुळे त्यांनी दुःखी मनाने आपापल्या तंबूंमध्येच राहणं पसंत केलं कारण त्यांना असं वाटत होतं की मोशे कदाचित परमेश्वराच्या क्रोधामुळे नष्ट झाला असेल, आणि त्यांना स्वतःलाही आता तसाच विनाश भोगावा लागेल.” - जोसेफस, *Antiquities of the Jews*, पुस्तक ३, प्रकरण ५.२

मोशेच्या मनात परमेश्वराविषयी जो आनंद होता, त्यामुळं वातावरण कसं बदलले, हे काळजीपूर्वक लक्षात घ्या.

“जेव्हा लोक अत्यंत भयभीत अवस्थेत होते, तेव्हा मोशे अत्यंत आनंदी आणि उन्नत स्थितीत त्यांच्या समोर प्रकट झाला. त्याला पाहताच त्यांच्या भीतीला थोडा अवकाश मिळाला आणि त्यांच्यामध्ये भविष्यात काय घडेल याविषयी अधिक आशादायक भावना निर्माण झाली. मोशे प्रकट होताच आकाशी पूर्वीच्या अस्वस्थ स्थितीतून स्वच्छ आणि निर्मळ झाले. तेव्हा त्याने लोकांना एकत्र बोलावले, जेणेकरून त्यांनी ऐकावं की देव त्यांच्याशी काय बोलणार आहे...” - जोसेफस, *Antiquities of the Jews*, पुस्तक ३, प्रकरण ५.२

मोशे परमेश्वराचा विश्वासू होता, आणि परमेश्वरही त्याच्याशी विश्वासाने वागला. त्यामुळे वातावरणात बदल झाला. जेव्हा लोक मोशेच्या प्रभावाखाली आले, तेव्हा त्यांच्या मनातली भीती कमी झाली इतकी की हवामानातील वादळी स्थितीही शांत झाली.

आता आपल्याला हे समजून घेता येते की परमेश्वराने पर्वताभोवती का सीमा घातली होती जेणेकरून लोक फार जवळ येऊ नयेत. देवाच्या अगदी जवळ गेल्यावर, त्यांच्या मनात असलेल्या देवाविषयक कल्पना वातावरणात अधिक तीव्र होत असत्या. जेव्हा आज्ञा प्रकट होते, तेव्हा माणसाच्या हृदयातील पाप जागं होते आणि ते त्याच्या मृत्यूचं कारण ठरू शकते. (रोमकरांस ७:९)

विजांचा कडकडाट, गडगडाट, पर्वताचे हादरणे, काळ्या ढगांनी व्यापलेलं आकाश हे सर्व त्यांच्या मनातल्या देवाविषयीच्या कल्पनांचे बाह्य प्रतिबिंब होते.

त्यांच्या दृष्टीने, देव येशू ख्रिस्ताच्या पित्यासारखा प्रेमळ वाटत नव्हता तर झ्यूससारखा एक भयानक, कठोर न्याय करणारा देव वाटत होता. खरंतर आपला स्वर्गीय पिता त्यांच्याशी सौम्य कुजबुजीत बोलू इच्छित होता. पण जेव्हा देवाने बोलायला सुरुवात केली, तेव्हा त्यांच्या मनात असलेल्या भीतीमुळे त्यांना तो आवाज वीजगर्जनेसारखा वाटला आणि त्यांच्या आतली भीती पुन्हा जागी झाली.

मेघगर्जना होत आहे, विजा चमकत आहेत, कर्ण्याचा नाद होत आहे आणि पर्वतातून धूर चढत आहे असे सर्व लोकांच्या दृष्टीस पडले तेव्हा त्यांचा थरकाप झाला व ते दूर उभे राहिले, आणि मोशेला म्हणाले, “आमच्याशी तूच बोल, म्हणजे आम्ही ऐकू; देव आमच्याशी न बोलो, तो बोलला तर आम्ही मरू.” निर्गम २०:१८-१९

जेव्हा लोकांनी देवाचा आवाज ऐकला, तेव्हा त्यांना वाटलं की ते भीतीने मरतील. ही सगळी अवस्था म्हणजे त्यांच्या मनात देवाबद्दल असलेल्या कल्पनांचे प्रतिबिंब होते ज्यात त्यांच्या स्वतःच्या भावनांनी आणि निसर्गावर त्यांच्या परिणामांनी वातावरण थरथरले, आणि अस्वस्थ झाले.

देवाचा आवाज ऐकणाऱ्यावर अवलंबून असतो की तो आवाज कसा वाटतो. येशू पृथ्वीवर असताना, त्याच्या वडिलांनी बोललेला आवाज याच गोष्टीचे स्पष्ट उदाहरण आहे, आणि बायबल याची नोंद घेते:

हे बापा, तू आपल्या नावाचा गौरव कर.” तेव्हा अशी आकाशवाणी झाली की, “मी ते गौरवले आहे आणि पुन्हाही गौरवीन.” तेव्हा जे लोक उभे राहून ऐकत होते ते म्हणाले, “मेघगर्जना झाली.” दुसरे म्हणाले, “त्याच्याबरोबर देवदूत बोलला.” योहान १२:२८-२९

जुन्या करारातील दृष्टीकोनातून पाहणाऱ्यांना तो आवाज वीजेच्या मेघगर्जनासारखा वाटतो, पण नवीन करारातील म्हणजे येशूच्या जीवनातून पित्याकडे पाहणाऱ्यांना तो देवदूतासारखा सौम्य आणि स्पष्ट वाटतो.

जर इस्राएली लोकांनी सीनाय पर्वतावर परमेश्वर काय म्हणतोय हे आनंदाने ऐकण्याचे मन धरले असते, तर तिथली सर्व घटना वेगळीच घडली असती.

हे नीट पाहा की परमेश्वराने नेमकं काय सांगितले होते मूळ हिब्रू भाषेच्या स्वरूपात:

म्हणून मी आता तुम्हास सांगतो की तुम्ही माझी वाणी खरोखर ऐकाल आणि माझ्या कराराचे पालन कराल, तर सर्व लोकांमध्ये माझा खास निधी व्हाल. सर्व पृथ्वी माझी आहे. तुम्ही मला, याजक राज्य, पवित्र राष्ट्र व्हाल. तू इस्राएल लोकांस हेच सांग.” निर्गम १९:५-६ (IRVMAR)

देवाने त्यांच्याकडून फक्त इतकंच मागितले होते त्याच्या आवाजाकडे लक्ष द्या. तो सौम्य, प्रेमळ आवाज... फक्त ऐकणं हाच करार होता. काही करण्याची गरज नव्हती. कारण देवाने आधीच ठरवलं होते की "तुम्ही माझ्यासाठी याजकांचे राज्य आहात". त्यांनी ते बनण्यासाठी काही खास करावे, असं नव्हतं. ते आधीच सत्य होतं कारण देवाने ते स्वतः ठरवले होते.

तेव्हा सर्व लोकांनी एकमुखाने उत्तर दिले, "परमेश्वराने सांगितले आहे ते सर्व आम्ही करू." मोशेने लोकांचे हे शब्द परमेश्वराला कळवले. निर्गम १९:८

लोकांनी दिलेला प्रतिसाद असा होता: "परमेश्वराने सांगितले आहे ते सर्व आम्ही करू" पण खरं तर, देवाने त्यांच्याकडून फक्त एकच गोष्ट मागितली होती ती

म्हणजे त्याच्या आवाजाकडे लक्ष देणं. उरलेली सर्व गोष्टे तो आधीच त्यांना देऊन टाकत होता. त्यांना काहीही 'करायचं' नव्हते. हे दाखवते की ते खरं ऐकतच नव्हते. त्यांनी देवाचे शब्द कानावर घेतले खरे, पण त्यांच्या मनात ते शब्द उतरले नव्हते. त्यांनी कायदा ऐकला, पण आपल्यामध्ये काहीही करण्याची शक्ती नाही, हे ते विसरले आणि यामुळे देव त्यांच्या मनाला आपल्या मार्गावर चालवण्यासाठी मदत करू शकला नाही.

कारण जर कोणी वचन नुसते ऐकून घेतो व त्याप्रमाणे आचरण करत नाही, तर तो आरशात आपले शारीरिक मुख पाहणाऱ्या माणसासारखा आहे; तो स्वतःला पाहून तेथून निघून जातो आणि आपण कसे होतो हे तेव्हाच विसरून जातो. याकोब १:२३-२४

इस्राएलाने देवाला असं सांगितलं की ते त्या गोष्टी करतील ज्या प्रत्यक्षात देवाने आधीच त्यांना दिलेल्या होत्या. खरंतर काय व्हायला हवं होते? त्यांनी आनंदाने रडायला हवं होतं, देवाच्या भल्यामुळे, कारण त्याने सर्व काही त्यांना मोफत दिले होते. त्यांनी आपल्या पापांची कबुली द्यायला हवी होती. त्यांनी प्रभूला असं सांगायला हवं होते की: "आम्ही जे तुझ्याशी केलं, त्याबद्दल आम्हाला खंत आहे. आणि आम्हाला विश्वास आहे की तूच तुझं वचन पूर्ण करशील." पण त्यांनी असं केलं नाही. पौल म्हणतो की सिनाय पर्वत गुलामगिरीचं प्रतीक आहे. लोकांनी अशक्य गोष्टीचं वचन दिले ते असं काही करणार होते जे माणूस स्वतःहून करूच शकत नाही. कोणताही मनुष्य देवाच्या आज्ञा पूर्ण करण्याचे वचन देऊ शकत नाही, कारण आपल्यात स्वतःहून धर्म आचरण करण्याची शक्तीच नाही.

पौल सिनाय पर्वताच्या अनुभवावर असं भाष्य करतो:

ह्या गोष्टी दृष्टान्तरूप आहेत. त्या स्त्रिया म्हणजे दोन करार होत; एक तर सीनाय पर्वतावरून केलेला; तो गुलामगिरीसाठी मुलांना जन्म देणारा करार, म्हणजे हागार आहे. हागार ही अरबस्तानातील सीनाय पर्वत होय, आणि ती हल्लीच्या यरुशलेमेच्या जोडीची आहे; ती आपल्या मुलाबाळांसह गुलामगिरीत आहे. गलातकरांस ४:२४-२५

खरं तर, लोकांनी स्वतःहून देवाच्या वचनांना पूर्ण करण्याचा प्रयत्न करून स्वतःला कायद्याच्या गुलामगिरीत अडकवले. पौल या अनुभवाला "पहिला" किंवा "जुना करार" म्हणतो.

इसाएलाने जे केले, ते अगदी अब्राहामाने हागरेबरोबर केल्यासारखे होते देवाच्या वचनांना स्वतःच्या प्रयत्नांनी पूर्ण करण्याचा मार्ग. एकदा का त्यांनी हा मार्ग स्वीकारला, तेव्हा देव त्यांना त्यांच्या स्वतःच्या विचारांची आणि प्रवृत्तीची पूर्ण ओळख करून देतो. म्हणूनच देव त्यांच्या अंतःकरणातले पाप उघड करत जातो या आशेने की ते शेवटी "नवीन कराराकडे" वरच्या यरुशलेमकडे वळतील.

लोकांनी असं सांगितलं की, "आम्ही देवाने सांगितलेल्या सगळ्या गोष्टी करू." पण देवाने त्यांच्याकडून फक्त एकच गोष्ट मागितली होती ती म्हणजे त्याच्या आवाजाकडे लक्ष द्या, आणि ऐका. जेव्हा त्याने प्रत्यक्ष बोलायला सुरुवात केली, तेव्हा त्यांनी मोशेला विनंती केली की, "देवाने बोलू नये, नाहीतर आम्ही मरून जाऊ." याच क्षणी त्यांनी देवाशी केलेला करार तोडला होता. कारण त्यांनी त्याच्या आज्ञेला न जुमानता, त्याचं ऐकणं नाकारले.

जुन्या कराराच्या माध्यमातून बोलताना देखील, देव त्यांना शिकवत होता, आणि हळूहळू त्यांना नवीन करारात आणू पाहत होता. तो जेव्हा दहा आज्ञा सांगायला सुरुवात करतो, तेव्हा तो अशा प्रकारे ओळख करून देतो:

ज्याने तुला मिसर देशातून, दास्यगृहातून आणले तो मी परमेश्वर तुझा देव आहे.
निर्गम २०:२

देवाने आधीच त्यांना त्यांच्या आज्ञापालनाआधीच मुक्त केलेले होते. या मुक्तीच्या वास्तव्यात उभं करूनच तो त्यांना दहा आज्ञा सांगतो. पुढे आपण पाहू की लोकांनी त्या आज्ञा कशा ऐकल्या, हे दाखवण्यासाठी दोन अनुवाद वापरण्यात आले आहेत: (MARVBSI) ज्यातून आपल्याला त्यांनी काय ऐकले हे कळेल. आणि मराठी इंडियन रीवाइज्ड वर्जन ज्यातून देवाने नेमकं काय सांगितले, हे स्पष्ट होईल. तुम्ही लगेच त्या दोघांतील फरक ओळखू शकाल.

"माझ्याशिवाय तुला वेगळे देव नसावेत...

"आपल्यासाठी कोरीव मूर्ती करू नकोस; वर आकाशातील, खाली पृथ्वीवरील व पृथ्वीखालच्या जलातील कशाचीही प्रतिमा करू नकोस...

"तुझा देव परमेश्वर ह्याचं नाव व्यर्थ घेऊ नकोस...

"शब्बाथ दिवसाची आठवण ठेवून तो पवित्रपणे पाळ..

"आपल्या बापाचा व आपल्या आईचा मान राख...

"खून करू नकोस..

“व्यभिचार करू नकोस..

“चोरी करू नकोस..

“आपल्या शेजाऱ्याविरुद्ध खोटी साक्ष देऊ नकोस...

“आपल्या शेजाऱ्याच्या घराचा लोभ धरू नकोस, आपल्या शेजाऱ्याच्या स्त्रीची अभिलाषा धरू नकोस... निर्गम २०: ३-१७ (MARVBSI)

आता पुन्हा एकदा देवाच्या इच्छेप्रमाणे:

“माझ्यासमोर तुला इतर कोणतेही दुसरे देव नसावेत..

“तू आपल्यासाठी कोरीव मूर्ती करू नकोस; वर आकाशातील, खाली पृथ्वीवरील व पृथ्वीखालच्या जलातील कशाचीही प्रतिमा करू नकोस...

“तुझा देव परमेश्वर याचे नाव तू व्यर्थ घेऊ नकोस...

“शब्बाथ दिवस हा पवित्र दिवस म्हणून पाळण्याची आठवण ठेव..

“आपल्या बापाचा व आपल्या आईचा मान राख...

“खून करू नकोस.

“व्यभिचार करू नकोस.

“चोरी करू नकोस.

“आपल्या शेजाऱ्याविरुद्ध खोटी साक्ष देऊ नकोस.

“आपल्या शेजाऱ्याच्या घराचा लोभ धरू नकोस; आपल्या शेजाऱ्याच्या पत्नीचा लोभ धरू नकोस... निर्गम २०: ३-१७ (IRVMAR)

हे दोन वेगवेगळे भाषांतर प्रकार म्हणजे दोन वेगवेगळ्या करारांचे प्रतिबिंब आहेत. पहिलं भाषांतर, म्हणजे सामान्य आधुनिक अनुवाद मजकुराचा अर्थ असा लावतो की देव लोकांकडून काहीतरी अपेक्षा करतो, जणू देव काही आदेश देतोय, आणि लोकांनी ते पूर्ण करायलाच हवे. पण खरंतर, देवाने फक्त एवढंच सांगितले होते की “माझ्या आवाजाकडे लक्ष द्या. ऐका.” त्याने असं कुठेही सांगितले नव्हते की, “तुम्ही काहीतरी करून दाखवा.” मूळ हिब्रू भाषेतील अक्षरशः अर्थ मात्र वेगळंच चित्र दाखवतो: देव म्हणतो, “मी तुम्हाला गुलामगिरीतून सोडवलं आहे, म्हणून आता तुम्ही ही वाईट कामं करणार नाही, कारण माझा आत्मा तुमच्यात राहील.”

पण लोक जेव्हा देवाचा आवाज ऐकत होते, तेव्हा ते इतके भयभीत झाले होते की त्यांना असं वाटत होतं जणू एखादा झ्यूससारखा देव विजेचा कडकडाट करत ओरडतोय. त्यांच्या तुलनेत मोशे अधिक शांत होता. तो त्यांच्या आणि देवामधला मध्यस्थ होता, आणि त्याच्या मुळेच लोकांना सावरता आले.

तेव्हा मोशे लोकांना म्हणाला, “भिऊ नका. कारण तुमची परीक्षा पाहावी आणि त्याचे भय तुमच्या मनात राहून तुम्ही पाप करू नये ह्यासाठी देव आला आहे. निर्गम २०:२०

पण जरी मोशेला बाकी सगळ्यांपेक्षा कमी भीती वाटत होती, तरीही बायबल सांगते की, शेवटी त्यालाही भीतीने ग्रासले.

कर्ण्याचा नाद व शब्दध्वनी ह्यांच्याजवळ तुम्ही आला नाहीत; तो ध्वनी ऐकणाऱ्यांनी विनंती केली की, त्याच्या योगे आमच्याबरोबर अधिक बोलणे होऊ नये. कारण “पशूदेखील पर्वताला शिवला तर त्याला धोंड्यांनी मारावे,” अशी जी आज्ञा ती त्यांना असह्य झाली. आणि जे दिसले ते इतके भयंकर होते की, मोशे म्हणाला, “मी अति भयभीत” व कंपित ‘झालो आहे.” इब्रीलोकांस १२:१९-२१

हे दाखवून देते की मोशे अजूनही देवाकडे जुन्या कराराच्या नजरेतून पाहत होता. त्याची देवाविषयीची समज पूर्ण नव्हती. आपल्याला हे या गोष्टीवरून समजते की, तेराव्या अध्यायत पुढे मोशे देवाला म्हणतो “तुझे गौरव मला दाखव”, याचा अर्थ असा की त्याला अजूनही देवाच्या स्वभावाची खरी ओळख हवी होती. जर मोशेला देवाची संपूर्ण ओळख आधीच मिळाली असती, तर त्याला असं मागणं करावं लागले नसते. यातून स्पष्ट होतं की त्याला देवाच्या स्वभावाबद्दल अजूनही काही शिकायचे होते. मोशेला वाटलेली भीती दाखवते की, तो अजूनही प्रेमात परिपूर्ण झालेला नव्हता.

प्रीतीच्या ठायी भीती नसते; इतकेच नव्हे तर पूर्ण प्रीती भीती घालवून देते; भीतीमध्ये शासन आहे आणि भीती बाळगणारा प्रीतीमध्ये पूर्ण झालेला नाही. १ योहान ४:१८

मोशे अजूनही हेच मानत होता की पापासाठी शिक्षा आवश्यक आहे. आणि जेव्हा एखादी व्यक्ती असं मानते, तेव्हा त्याच शिक्षेची भीती त्याच्यातही निर्माण होते. या सगळ्या पार्श्वभूमीवर, मोशेने इस्राएलासाठी दाखवलेला प्रेमाचा भाव अत्यंत अद्भुत आहे जेव्हा तो देवाला स्वतःबद्दल म्हणतो:

तरी आता तू त्यांच्या या पापांची क्षमा कर! परंतु जर तू त्यांच्या पापांची क्षमा करणार नसशील तर मग तू लिहिलेल्या पुस्तकातून मला काढून टाक. निर्गम ३२:३२

ही भावना अतिशय सुंदर आहे पण चुकीच्या समजुतीतून आलेली आहे. मोशे अजूनही असंच मानत होता की, गंभीर पापासाठी कोणीतरी मरायलाच हवं, आणि म्हणूनच त्याने स्वतःला त्या जागी ठेवण्याची तयारी दाखवली. त्याच्या मनात असलेली ही समजूतच त्याच्यात अजून भीती निर्माण करत होती.

आणखी एक गंभीर गोष्ट म्हणजे इस्राएली नुसतं ऐकत नव्हते असं नाही, तर त्यांना देवाचे ऐकायचेच नव्हते. म्हणूनच देवाला त्यांच्या मनाच्या विचारानुसार आज्ञा द्याव्या लागल्या. जेव्हा लोकांनी असं उत्तर दिले: “प्रभुने जे काही आज्ञा दिल्या आहेत, त्या आम्ही नक्कीच पाळू.” तो क्षण अत्यंत निर्णायक ठरला. या क्षणानंतर, देव जे काही बोलेल, ते त्यांच्या स्वतःच्या विचारांचे प्रतिबिंब होणार होते.

त्यांचा विश्वास होता की वाईट लोकांना दगड मारून ठार केले पाहिजे, दोषी माणसांना शिक्षा झाली पाहिजे, त्यांचा नाश व्हायला हवा. त्यांना बलिदाने आणि अर्पण हवी होती. म्हणूनच प्रभुने त्यांच्या विचारांची खोली उघड करण्यासाठी त्यांना त्याच गोष्टी दिल्या, ज्या त्यांना हव्या होत्या.

तेव्हा जे चांगले नाहीत असे नियम मी त्यांना दिले, ज्यांनी ते जगायचे नाहीत असे निर्णय त्यांना दिले. यहेज्केल २०:२५

ही आज्ञा अशा माणसासाठी आहे ज्याचं हृदय कठोर झालं आहे. दुसरी पत्नी ठेवणं हे दोन्ही स्त्रियांप्रती क्रूरपणा आहे. हे एका अर्थाने पहिल्या पत्नीला असंच म्हणणं आहे: “तू माझ्यासाठी पुरेशी नाहीस.” येशूने घटस्फोटासंबंधी स्पष्टपणे सांगितलं आहे की, माणसाच्या कठोर मनामुळेच देवाने घटस्फोटाची परवानगी दिली.

एखाद्या पुरुषाने एखाद्या स्त्रीशी लग्न केल्यानंतर त्याला तिची वागणूक अनुचित वाटल्यामुळे ती त्याला आवडेनाशी झाली, तर त्याने सूटपत्र लिहून तिच्या हाती द्यावे आणि तिला घराबाहेर काढावे. त्याच्या घरून बाहेर निघाल्यावर तिने जाऊन पाहिजे तर दुसरा नवरा करावा; अनुवाद २४:१-२

परुशी तेथे आले आणि त्याची परीक्षा पाहण्याच्या उद्देशाने त्यांनी त्याला विचारले की, “पुरुषाने बायको टाकणे सशास्त्र आहे काय?” उत्तरादाखल तो म्हणाला, “मोशेने तुम्हांला काय आज्ञा दिली आहे?” ते म्हणाले, “सूटपत्र देऊन तिला टाकण्याची मोशेने परवानगी दिली आहे.” येशू त्यांना म्हणाला, “तुमच्या अंतःकरणाच्या कठीणपणामुळे त्याने ही आज्ञा तुमच्यासाठी लिहून ठेवली; मार्क १०:२-५

पण येशूने विवाहाबाबतची देवाची खरी मंशा उघड केली:

परंतु उत्पत्तीच्या प्रारंभापासून ‘देवाने त्यांना स्त्रीपुरुष असे उत्पन्न केले.’ ‘ह्या कारणामुळे ‘पुरुष आपल्या आईबापांस सोडून आपल्या बायकोशी जडून राहील; आणि ती दोघे एकदेह होतील.’ ती पुढे दोन नव्हत तर एकदेह आहेत. म्हणून देवाने जे जोडले आहे ते मनुष्याने तोडू नये.” मार्क १०:६-९

विवाह हा या पृथ्वीवरील संपूर्ण आयुष्यासाठी असतो. देवाला कधीच घटस्फोट नको होता. खरंतर, बायबलात स्पष्ट लिहिलं आहे की: “देव घटस्फोटाचा तिरस्कार करतो.”

परमेश्वर, इस्राएलाचा देव म्हणतो, मला सूटपत्राचा तिटकारा आहे; म्हणून सेनाधीश परमेश्वर म्हणतो, जो आपल्या पत्नीबरोबर क्रूरतेने वागतो त्याचा मी द्वेष करतो; तुम्ही आपल्या आत्म्याला जपा, विश्वासघाताने वागू नका." मलाखी २:१६

या संदर्भात आपण पाहू शकतो की देवाने दिलेले अनेक नियम लोकांच्या कठोर हृदयामुळे दिले गेले होते. हे नियम आपला स्वर्गीय पिता कसा आहे हे दाखवत नाहीत. हे फक्त यासाठी दिले गेले की लोक देवाच्या कोमळ आवाजाकडे लक्ष देत नव्हते. त्यांनी देवाला वीज आणि गडगडाटासारखे ओळखले आणि देवाच्या आज्ञा स्वतःच्या पद्धतीने पाळण्याचा प्रयत्न केला.

हे जाणून दुःख वाटते की इस्राएली लोक जेव्हा सिनाय पर्वताच्या टोकाकडे पाहत होते, तेव्हा त्यांना देव केवळ एक नाश करणारा, आणि भस्म करणारी अग्नी सारखा वाटला.

पर्वताच्या माथ्यावर परमेश्वराचे तेज भस्म करणाऱ्या अग्नीसारखे इस्राएल लोकांना दिसत होते. निर्गम २४:१७

यामुळे, ख्रिस्ताच्या स्वभावाच्या मध्यस्थीशिवाय सिनाय पर्वतावर जाणे सुरक्षित नाही. या पर्वतावर आपण जितके देवाजवळ जातो, तितकाच स्वतःचा नाश होण्याचा धोका वाढतो. देवाच्या आज्ञा पाळण्याचे वचन देणे, पण त्याच्या आत्म्यात विश्रांती न घेता आणि त्याच्या कृपेची विनंती न करता वागणे, यामुळे शेवटी माणूस वेडसर होतो किंवा नाश पावतो.

मानवाच्या इतिहासातील काही अत्यंत भयंकर समाजांनी स्वतःला मोशेच्या नियमांभोवती घडवले आणि त्या नियमांना स्वतःच्या समजुतीनुसार लागू करण्याचा प्रयत्न केला.

मग आपण कसे ओळखायचे की कोणत्या आज्ञा देवाच्या स्वभावाचे खरे प्रतिबिंब आहेत आणि कोणते नियम फक्त माणसाच्या पतित मनाच्या मर्यादेनुसार दिले गेले होते? उत्तर आहे - येशूकडे पाहा. येशू कोणत्या आज्ञांनुसार जगला? ख्रिस्त म्हणजे त्या नियमांचा सकारात्मक आणि जिवंत नमुना आहे. त्याने दहा आज्ञा पाळल्या. त्याने शब्बाथ आणि परमेश्वराच्या ठरवलेल्या सणांचा आदर केला. त्याला विवाहाची पवित्रता महत्वाची वाटत होती. आणि अजूनही बऱ्याच गोष्टी आहेत. पण येशू आपल्याला दाखवतो की कोणत्या आज्ञा आपण खरोखर पाळाव्यात. बाकीच्या नियमांमध्ये, असे अनेक नियम आहेत जे देवाने अशा लोकांसाठी दिले होते, जे स्वतःच्या पद्धतीने देवाची सेवा करायचा प्रयत्न करत होते.

पण येशूने असं सांगितले नव्हते का "मी नियम किंवा संदेष्ट्यांना रद्द करायला आलो नाही तर ते पूर्ण करायला आलो आहे"? (मत्तय ५:१७-१८) हे खरे आहे. कारण मोशेला दिलेला नियम हा "आपल्याला ख्रिस्तापर्यंत नेणारा शिक्षक" आहे. (गलात ३:२४) म्हणून तो नियम काढून टाकता कामा नये. आणि फेकून द्यायचा नाही.

ख्रिस्ती जीवनाची सुरुवात करणाऱ्या प्रत्येकासाठी तो नियम अभ्यासण्यास आणि पालन करण्यास योग्य आहे. कारण सर्वांनी पाप केले आहे, आणि जेव्हा कोणी ख्रिस्ताकडे वळतो, तेव्हा तो आधी रूपांतरित झालेला नसतो. मोशेला दिलेला नियम म्हणजे एक आरसा आहे, जो आपल्याला आपल्या अंतःकरणाची खरी अवस्था आपली पतनशीलता आणि असहायता दाखवतो. म्हणून त्यातील एकही गोष्ट टाकून देता येत नाही. कारण हाच नियम आपल्याला दाखवतो की आपल्याला ख्रिस्ताची किती गरज आहे.

जसजसे आपण प्रभु येशूविषयीची ओळख वाढवतो, तसतसे तो आपल्याला शिकवतो की कोणते नियम माणसाच्या स्वभावामुळे दिले गेले होते आणि जे चांगले नव्हते, आणि कोणते नियम खरोखरच त्याच्या स्वभावाचे प्रतिबिंब आहेत. तो आपल्याला हेही शिकवतो की “बळी व अर्पण थांबवायचे” कसे. (दानीएल ९:२७)

माझी आशा आहे की या विषयावर थोडा विचार केल्यावर, सिनाय पर्वत आपल्याला असा देव दाखवत नाही जो लोकांना वीज आणि गडगडाटाच्या भयाने आज्ञापालनास भाग पाडतो, तर तो आपल्याला देवाबद्दल माणसाच्या मनात असलेल्या चुकीच्या कल्पनांचे प्रतिबिंब दाखवतो.

ही एक शोकांतिका आहे, एक इशारा देणारी गोष्ट आहे, ज्यामुळे इस्त्राएली लोक आपल्या स्वर्गीय पित्याच्या इच्छेपासून दूर गेले. तरीही, या सर्व गोष्टी असूनही, आपल्याला दहा आज्ञा मिळाल्या ज्या मानवजातीला मिळालेला सर्वात मौल्यवान आहेत. आपण त्या आज्ञा विजेच्या कडकडाटातून नव्हे, तर देवाच्या कोमल व शांत आवाजातून ऐकू हीच माझी प्रार्थना आहे.

अंधारातून प्रकाश

आपण अजूनही सिनाय पर्वताच्या पायथ्याशी थांबलेलो असताना, आपले विचार पुन्हा समतोल करत, हे लक्षात येते की पर्वतावर जी सगळी धुमाकूळ करणारी तत्वं उधळली गेली वीज, गडगडाट, धूर, भूकंप ती प्रत्यक्षात देवाकडून नव्हे, तर माणसाकडून आली होती. आणि अशा या घटनेदरम्यान, आपण पाहतो की मोशे एका काळ्या ढगात देवाच्या जवळ जातो.

लोक दूर उभे राहिले, पण देव निबिड अंधकारात होता, तिकडे मोशे गेला. निर्गम २०:२१

आणि मग एक साधा पण खोल विचार करणारा प्रश्न मनात येतो "देव निबिड अंधकारात काय करत होता?" अंधार म्हणजे सामान्यतः सैतान आणि दुष्टतेशी संबंधित गोष्ट. बायबल सैतानाच्या राज्याला अंधाराचं राज्य म्हणते.

त्याने आपल्याला अंधाराच्या सत्तेतून काढून आपल्या प्रिय पुत्राच्या राज्यात आणून ठेवले. कुलशीकरांस १:१३

पण गंमत म्हणजे, बायबलमध्ये अनेक ठिकाणी सांगितलं आहे की देव स्वतःभोवती अंधार घेऊन आहे.

त्याने आपणाला काळोखाने आच्छादून घेतले, त्याने आपणाला आकाशातील मेघमय अंधाराचा, दाट ढगांचा मंडप केला. त्याच्यापुढील तेजाने घनमेघांमधून गारा व धगधगीत इंगळ बाहेर पडले. स्तोत्र १८:११-१२

परमेश्वर राज्य करतो; पृथ्वी उल्लास करो; द्वीपसमूह हर्ष करो! 2ढग व अंधार त्याच्याभोवती आहेत; नीती व न्याय त्याच्या राजासनाचा आधार आहेत. स्तोत्र ९७:१-२

मग शलमोन म्हणाला, "परमेश्वराने म्हटले आहे की मी निबिड अंधकारात वास करीन; २ इतिहास ६:१

हा अंधार इतक्या प्रमाणात त्याच्या सभोवती दिसतो की बायबल म्हणते की तो अंधारात वास करतो. पण त्याच बायबलमध्ये असंही स्पष्ट सांगितलं आहे की देवामध्ये अंधार अजिबात नाही.

जो संदेश आम्ही त्याच्यापासून ऐकला आहे तो तुम्हांला विदित करतो; तो संदेश हा की, देव प्रकाश आहे आणि त्याच्या ठायी मुळीच अंधार नाही. १ योहान १:५

पुढे येशू पुन्हा त्यांना म्हणाला, “मीच जगाचा प्रकाश आहे, जो मला अनुसरतो तो अंधारात चालणारच नाही, तर त्याच्याजवळ जीवनाचा प्रकाश राहील.” योहान ८:१२

मग प्रश्न असा पडतो की जर देवामध्ये अजिबात अंधार नाही, तर तो अंधाराने वेढलेला कसा असू शकतो? जेव्हा शौल दमास्कच्या वाटेवर येशूला भेटला आणि त्याचं रूपांतर होऊन तो प्रेषित पौल झाला, तेव्हा प्रभु येशूने त्याला असे सांगितले:

तर ऊठ व आपल्या पायांवर उभा राहा; कारण मी तुला एवढ्यासाठी दर्शन दिले आहे की, तू जे माझ्याविषयी पाहिले आहे व ज्याबाबत मी तुला दर्शन देणार आहे, त्याचा सेवक व साक्षी असे तुला नेमावे. ह्या लोकांपासून व परराष्ट्रियांपासून मी तुझे रक्षण करीन. मी तुला त्यांच्याकडे पाठवतो, ह्यासाठी की, त्यांनी अंधारातून उजेडाकडे व सैतानाच्या अधिकारातून देवाकडे वळावे, म्हणून तू त्यांचे डोळे उघडावेस, आणि त्यांना पापांची क्षमा व्हावी व माझ्यावरील विश्वासाने पवित्र झालेल्या लोकांमध्ये वतन मिळावे.’ प्रेषितांची कृत्ये २६:१६-१८

अंधारातून प्रकाशाकडे वळणं म्हणजे सैतानाच्या अधीनतेतून देवाकडे येणं हे यामधील सरळ आणि स्पष्ट रूपक आहे. म्हणून अंधार म्हणजे सैतानाची सत्ता.

तुम्ही विश्वास न ठेवणाऱ्यांबरोबर संबंध जोडून विजोड होऊ नका; कारण नीती व स्वैराचार ह्यांची भागी कशी होणार? उजेड व अंधार ह्यांचा मिलाफ कसा होणार? २ करिंथकरांस ६:१४

मी प्रकाशात आहे असे म्हणून जो आपल्या बंधूंचा द्वेष करतो तो अजून अंधारातच आहे. १ योहान २:९

परंतु नीतिमानांचा मार्ग मध्यान्हापर्यंत उत्तरोत्तर वाढणाऱ्या उदयप्रकाशासारखा आहे. दुर्जनांचा मार्ग अंधकारासारखा आहे; त्यांना कशाची ठेच लागते हे त्यांना कळत नाही. नीती ४:१८-१९

प्रकाशाचे तत्त्व म्हणजे देवाच्या पुत्रामध्ये म्हणजे येशू ख्रिस्तामध्ये असलेल्या जीवनाचे प्रकट होणे.

त्याच्या [ख्रिस्ताच्या] ठायी जीवन होते, व ते जीवन मनुष्यमात्राचा प्रकाश होते. योहान १:४

सर्वात सरळ भाषेत सांगायचं झालं, तर प्रकाश = जीवन आणि अंधार = मृत्यू. जेव्हा आपण देवाकडे पाहतो आणि त्याला अंधाराने वेढलेलं पाहतो, तेव्हा खरंतर आपल्याला देव मृत्यू देणारा वाटतो आणि ही आपली मानवी समजूत आहे. आपण त्याच्याकडे गडद रंगाचे चष्मे घालून पाहत आहोत, म्हणून आपल्याला तो मृत्यूचा देव वाटतो.

कारण हल्ली आपल्याला आरशात अस्पष्ट असे दिसते; परंतु नंतर आपण साक्षात पाहू. आता मला कळते ते अपूर्ण आहे; पण नंतर, मला जसे पूर्णपणे ओळखण्यात आले आहे तसे, मी पूर्णपणे ओळखीन. १ करिंथकरांस १३:१२

१ योहान २:९ मध्ये आपण वाचतो की जो कोणी द्वेष करतो तो अंधारात असतो. अंधार या विश्वात तेव्हा आला, जेव्हा लूसिफरने देवाच्या पुत्रावर द्वेष करायला सुरुवात केली. या द्वेषातून ख्रिस्ताला ठार मारण्याची इच्छा निर्माण झाली. ख्रिस्ताने याचा उल्लेख योहान ८:४४ मध्ये केला, जेव्हा त्याने सैतानाला "सुरुवातीपासूनच खुनी" म्हटले.

सैतानाने अत्यंत चलाखपणे ख्रिस्ताला ठार मारण्याची आपली इच्छा देवावर ढकलली एका अशा न्यायाच्या सिद्धांताद्वारे, ज्यात असं मांडण्यात आले की अपराध क्षमा होऊच शकत नाही, जोपर्यंत अपराध करणाऱ्याला किंवा त्याच्या ऐवजी एखाद्या "योग्य" व्यक्तीला मृत्यू दिला जात नाही.²⁰

सैतानाने देवाच्या नियमाच्या त्याच्या स्वतःच्या अर्थ लावणीत "हत्या" करण्याची ही भावना चिकटवली. त्याने असा विचार मांडला की प्रत्येक पापासाठी मृत्यूची शिक्षा आवश्यक आहे जोपर्यंत एखादा "पर्यायी बळी" मिळत नाही. आणि हाच "पर्यायी बळी" योजताना, सैतानाने ख्रिस्तालाच त्या ठिकाणी खेचून आणण्याचा डाव आखला जेणेकरून ख्रिस्त दुष्ट लोकांच्या पापांसाठी ठार मारला जावा. हे तेच पाप होते, जे सैतानानेच लोकांच्या मनात प्रेरित केलेले होते.

जर आपण असं मानत असू की देवाच्या न्यायासाठी मृत्यूची मागणी केली जाते, तर आपण प्रत्यक्षात असं मानतो की देव म्हणजे मृत्यू देणारा देव आहे जो संपूर्ण विश्वावर मृत्यूच्या भीतीच्या आधारे राज्य करतो. पण प्रत्यक्षात ही संकल्पना सैतानाकडून आली आहे, जो आपल्याच दुष्टतेच्या सिंहासनावर बसून असा न्याय घडवतो.

न्याय करण्याच्या मिषाने, उपद्रव योजून अन्याय करणाऱ्या न्यायासनाचा तुझ्याशी काही संबंध असेल काय? स्तोत्र ९४:२०

सिंहांच्या गुहेतील दानिएलाची गोष्ट आपल्याला दाखवते की सुरुवातीला मृत्यूदंड कसा आणला गेला. राजा दानिएलला राज्याचा दुसऱ्या क्रमांकाचा अधिकारी बनवण्याचा विचार करत होता.

²⁰ या विषयाच्या सविस्तर स्पष्टीकरणासाठी fatheroflove.info वर डाउनलोड करण्यासाठी उपलब्ध असलेले "दिवाईन रिस्क" अध्याय १२ आणि १३ हे पुस्तक पहा.

त्यांच्यावर तीन अध्यक्ष नेमले, दानीएल त्यांपैकी एक होता; राजाचे काही नुकसान होऊ नये म्हणून प्रांता-धिकाऱ्यांनी आपला हिशोब त्या तिघांना द्यावा असे ठरवले. दानीएल त्या अध्यक्षांत व प्रांताधिकाऱ्यांत श्रेष्ठ ठरला, कारण त्याच्या ठायी उत्तम आत्मा वसत होता; त्याला सर्व राज्यावर नेमावे असा राजाचा विचार होता. असे असता राज्यकारभारासंबंधाने दानिएलाविरुद्ध काही निमित्त शोधण्याचा प्रयत्न त्या अध्यक्षांनी व प्रांताधिकाऱ्यांनी चालवला; पण त्यांना काही निमित्त किंवा दोष सापडला; कारण तो विश्वासू असून त्याच्या ठायी काही चूक किंवा अपराध सापडला नाही. दानीएल ६:२-४

जेव्हा देवाने आपल्या पुत्राला संपूर्ण विश्वाचा अधिपती नेमला, तेव्हा सैतानाने आणि लवकरच काही इतर “प्रशासकांनी” देवपुत्राला ठार मारण्यासाठी एक योजना आखली. दानीएलाच्या गोष्टीमध्ये, राजाकडे अशी एक याचिका आणली गेली, ज्यात असं सांगितलं होतं की कोणालाही ३० दिवसांपर्यंत कोणत्याही “देवाची” प्रार्थना करता येणार नाही, केवळ राजाचीच उपासना करावी. ही योजना वरच्यावर राजाचा सन्मान करणारी वाटत होती, पण तिचा खरा उद्देश दानीएलाचा नाश करणे हा होता.

सैतानाने असा न्यायसिद्धांत मांडला जो कृपेच्या तत्वाशी सुसंगतच नव्हता. त्याने असा दावा केला की देवाला आपल्या नियमांचे पालन कठोरतेने करायला हवं, आणि कोणत्याही नियमाचे उल्लंघन केल्यास, त्या अपराध्याला मृत्युदंड मिळायलाच हवा. दारिद्र्यावेषने या कायद्यास मान्यता दिली कारण त्याला त्यामागचा खरा हेतू माहित नव्हता. पण देवाच्या बाबतीत, तो ही मृत्युदंडाची आज्ञा थांबवू शकला नाही, कारण सैतान जो सृष्टीतील पहिल्याच निर्माण झालेल्या प्राण्यांपैकी होता त्याने आपल्या न्यायविषयक सिद्धांताने संपूर्ण विश्वात विष कालवले होते. पृथ्वीची निर्मिती या गोष्टीची एक झलक आपल्याला दाखवते कारण सृष्टीची सुरुवातच अंधाराने झाली होती.

आणि पृथ्वी आकारविरहित व शून्य होती, जलनिधीच्या पृष्ठभागावर अंधकार होता आणि देवाचा आत्मा जलावर तळपत राहिला होता. उत्पत्ती १:२

देव म्हणजे प्रकाश आणि जीवन आहे. अंधाराचं अस्तित्व काही योगायोगानं झालेलं नाही. त्यातून हे स्पष्ट होते की अंधाराच्या सत्तेने विश्वावर आपला ताबा घातला होता. सैतानाच्या न्यायपद्धतीने देव आणि त्याच्या पुत्राला वेढून टाकले होते, आणि ते अंधाराच्या ढगांनी झाकले गेले होते. सैतानाने अतिशय सूक्ष्मपणे सर्व निर्माण झालेल्या प्राण्यांना न्यायाकडे पाहण्याची पद्धतच बदलून टाकली त्याच्या बनावट, खोट्या न्यायदृष्टीकोनातून त्यांना न्याय समजावून दिला.

सैतानाने हीच युक्ती वापरली, जेव्हा त्याने अबशालोमच्या माध्यमातून इस्त्राएलावर ताबा मिळवण्याचा प्रयत्न केला. अबशालोम दावीदाचा मुलगा स्वतःला लोकांसमोर अशा व्यक्तीप्रमाणे मांडत होता की जणू तो न्यायव्यवस्थेतील सुधारणा करणार आहे. त्याने संपूर्ण राष्ट्रापुढे असा आभास निर्माण केला की तोच असा योग्य माणूस आहे, जो राजाच्या दरबारातील न्यायात आवश्यक बदल करू शकेल.

हयानंतर असे झाले की अबशालोमाने आपल्यासाठी रथ, घोडे व आपल्यापुढे दौडण्यासाठी पन्नास माणसे ठेवली. अबशालोम नित्य पहाटेस उठून वेशीकडे जाणाऱ्या रस्त्यात उभा राही आणि कोणी फिर्यादी दाद मागण्यासाठी राजाकडे आला म्हणजे त्याला बोलावून “तू कोणत्या नगराचा आहेस,” असे विचारी; तेव्हा तो म्हणजे, “तुझा दास इस्राएलाच्या अमुक अमुक वंशातला आहे.” तेव्हा अबशालोम त्याला म्हणजे, “पाहा, तुझे प्रकरण चांगले व वाजवी आहे; पण तुझे ऐकून घेण्यासाठी राजाच्या वतीने कोणी मनुष्य नेमलेला नाही.” अबशालोम त्याला आणखी म्हणजे, “मला ह्या देशात न्यायाधीश केले असते तर किती बरे झाले असते? एखाद्याने आपला कज्जा किंवा प्रकरण माझ्याकडे आणले असते तर मी त्याला न्याय दिला असता.”

एखादा त्याला मुजरा करायला जवळ येई तेव्हा तो आपला हात पुढे करून त्याला धरून त्याचे चुंबन घेई. इस्राएलातले जे जे लोक राजाकडे न्याय मागण्यासाठी येत त्या सर्वांशी तो असाच वागे; ह्या प्रकारे अबशालोमाने इस्राएल लोकांची मने हरण केली. २ शमुवेल १५:१-६

अबशालोमाला सैतानानेच प्रेरणा दिली होती. त्याने सैतानाच्याच पद्धती वापरून राज्यावर नियंत्रण मिळवण्याचा प्रयत्न केला. सैतानानेही स्वर्गातील प्राण्यांची मने जिंकली, तेव्हा त्याने एक न्यायपद्धती निर्माण केली अशी न्यायपद्धती जी मृत्यूची मागणी करत होती. देवदूतांना हे अजिबात लक्षात आलं नाही की सैतान जो न्याय सादर करत होता, त्यामागचा खरा हेतू देवपुत्राला ठार मारणे हाच होता. फक्त जेव्हा सैतानाने ख्रिस्ताला क्रूसावर ठार केले, तेव्हाच देवदूतांना या साऱ्या गोष्टींचं सत्य कळाले. तेव्हाच त्यांच्या डोळ्यांवरचे आच्छादन दूर झाले.

कारण त्याच्या ठायी सर्व पूर्णता वसावी, आणि त्याच्या वधस्तंभावरील रक्ताच्या द्वारे शांती करून त्याच्या द्वारे जे सर्वकाही आहे ते सर्व, ते पृथ्वीवरील असो किंवा स्वर्गातील असो, त्याचा स्वतःबरोबर त्याच्या द्वारे समेट करावा हे पित्याला बरे वाटले. कलस्सै १:१९-२०

स्वर्गात कोणत्या गोष्टींना समेटाची गरज होती? ख्रिस्ताने वधस्तंभ सहन करून सैतानाच्या खऱ्या हेतूचा पर्दाफाश केला. न्याय आणि शिक्षा याबद्दल जे काही बोललं जात होते, ते प्रत्यक्षात ख्रिस्ताला ठार मारण्यासाठी सैतानाने रचलेली योजना लपवण्यासाठीचा एक मुखवटा होता. देवाकडे आपण पाहतो त्या वेळी जो “अंधुक आरसा” आपल्या समोर असतो तो हाच आहे. आदमाने सैतानाच्या न्यायपद्धतीला स्वीकारलं, पण त्याला वाटले की हीच देवाची न्यायपद्धती आहे. या चुकीच्या समजुतीने संपूर्ण जग अंधारात लोटले गेले. सैतानाने देवाच्या स्वतःच्या कायद्याचा वापर करून फसवणूक केली आणि आपल्याला हे पटवून दिलं की देव मृत्यूची मागणी करतो. मृत्यू देणाऱ्या देवाकडे जर आपण पाहत राहिलो, तर शेवटी आपणही आतून मरून जातो.

कारण पापाने आज्ञेच्या योगे संधी साधून मला फसवले व तिच्या योगे मला ठार केले. रोमकरांस ७:११

या खोटेपणाच्या माध्यमातून सैतानाने अगदी अबशालोमसारखे सिंहासनावर ताबा मिळवला.

जो तू आपल्या मनात म्हणालास, 'मी आकाशात चढेन, देवाच्या तारांगणाहून माझे सिंहासन उच्च करीन, उत्तर भागातील देवसभेच्या पर्वतावर मी विराजमान होईन; मी मेघांवर आरोहण करीन, मी परात्परासमान होईन;' यशया १४:१३-१४

सैतानाने आपलं उद्दिष्ट साध्य केलं त्याने आपलं "दुष्टतेचं सिंहासन" देवाच्या तारांगणाहून वर स्थापित केले. त्याने स्वतःलाच "सर्वोच्च" समजायला सुरुवात केली. सैतानाची न्यायपद्धतीच अनेकांच्या मनावर आणि हृदयावर राज्य करू लागली, आणि इतर सगळ्यांनाही काही प्रमाणात तिचा प्रभाव झाला. हीच न्यायपद्धती आज जवळपास संपूर्ण जगावर राज्य करते. म्हणूनच ख्रिस्ताने सैतानाला "या जगाचा अधिपती" म्हटले आणि ते योग्यच आहे.

निर्मितीच्या आठवड्याकडे परत पाहिलं, तर आपल्याला दिसतं की अंधारातूनच येशू देवपुत्र याच्यामध्ये असलेला प्रकाश उजळून निघाला.

कारण "अंधारातून उजेड प्रकाशित होईल" असे जो देव बोलला तो येशू ख्रिस्ताच्या मुखावरील देवाच्या गौरवाच्या ज्ञानाचा प्रकाश पाडण्यासाठी आमच्या अंतःकरणात प्रकाशला आहे. २ करिंथकरांस ४:६

अंधारातून प्रकाश चमकायला लागला, कारण सैतानाने त्या राज्यातील लोकांची मने चोरून घेतली होती. सैतानाने मोठ्या आत्मविश्वासाने असा दावा केला की पाप सहज क्षमाही होऊ शकत नाही त्याच्या भरपाई स्वरूपात मृत्यूच हवा. याच पार्श्वभूमीवर प्रेषितांची कृत्ये २६:१८ हे वचन अधिक सुस्पष्टपणे समजते. अंधारातून प्रकाशाकडे वळणं म्हणजे अशक्य क्षमेमधून मुक्त क्षमेकडे वाटचाल करणे.

मी तुला त्यांच्याकडे पाठवतो, हयासाठी की, त्यांनी अंधारातून उजेडाकडे व सैतानाच्या अधिकारातून देवाकडे वळावे, म्हणून तू त्यांचे डोळे उघडावेस, आणि त्यांना पापांची क्षमा व्हावी व माझ्यावरील विश्वासाने पवित्र झालेल्या लोकांमध्ये वतन मिळावे.' प्रेषितांची कृत्ये २६:१८

"पापासाठी मृत्यू अनिवार्य आहे" या सैतानाच्या खोट्या शिकवणीपासून मानवजातीला मुक्त करण्याचा एकमेव मार्ग म्हणजे ख्रिस्ताने मानवतेसाठी मरण पत्करणे. येशूने जे केलं त्याने पुन्हा आपल्याला ही शक्यता दिली की मृत्यू नाहीसा होऊ शकतो, आणि जीवन व अमरत्व आपल्याकडे परत येऊ शकते.

ती आता आपला तारणारा ख्रिस्त येशू हयाच्या प्रकट होण्याने दृश्यमान झाली आहे. त्याने मरण नाहीसे केले, आणि सुवातेच्या द्वारे जीवन व अविनाशिता ही प्रकाशित केली आहेत. २ तीमथ्य १:१०

येशू ख्रिस्ताच्या सुवार्तेमुळे माणसाच्या मनात पुन्हा प्रकाश परत आला. त्याने आपलं अंतःकरण उघडलं आणि पापक्षमतेवर विश्वास ठेवणं शक्य झाले. आपण सैतानाच्या तावडीत होतो, तेव्हा आपण सगळं मानवकुळ वाचवण्याचा एकच मार्ग होता ते म्हणजे ख्रिस्ताने मरण पत्करणे.

सुरुवातीला सैतानाला मृतांचा पुनरुत्थान माहीत नव्हते, कारण कुणीच मरण पावलेलं नव्हते. त्याला खात्री होती की, त्याच्या न्यायपद्धतीने देवपुत्राचा अंत होईल. पण जो सापळा त्याने येशूसाठी उभारला होता, तोच शेवटी त्याच्यावर उलटणार आहे. जसं हामानने मर्दखायला मारण्यासाठी फाशीचं फास तयार केला, आणि शेवटी त्याच सुळ्यावर स्वतः लटकला, तसंच सैतानालाही त्याच्याच न्यायनियमांप्रमाणे शिक्षा भोगावी लागेल.

आता आपण जे म्हणतो त्याचा निष्कर्ष असा आहे की: जोपर्यंत माणसं हे मानतात की देव पापासाठी मृत्यू मागतो, तोपर्यंत ते देवाकडे अंधुक आरशातून पाहतात. त्यांना देव काळ्या ढगात लपलेला दिसतो. पण येशूने आपल्याला समजेल अशा प्रकारे दया प्रकट केली, ज्यामुळे आपण आपल्या चुकीच्या समजुतीपासून मुक्त झालो. आता आपल्याला कळून चुकलं आहे की देव दयाळू आहे, आणि त्यामुळे आपण पित्याच्या खऱ्या स्वभावाचं ज्ञान घेण्याकडे पुढे जाऊ शकतो.

अंधार हा पाप आणि मृत्यूशी जोडलेला आहे. पण देवामध्ये कोणताही अंधार नाही म्हणजेच त्याच्यामध्ये मृत्यूचाही अवशेष नाही. पापासाठी मृत्यू ही शिक्षा द्यावी, हा जो विचार आहे, तो मुळातच मृत्यूची भीती निर्माण करतो. जर आपला परमपिता पापासाठी मृत्यूद्वारे शिक्षा देत असेल, तर आपण त्याच्यावर खरं प्रेम कधीच करू शकणार नाही कारण मनात नेहमीच भीती राहिल.

प्रीतीच्या ठायी भीती नसते; इतकेच नव्हे तर पूर्ण प्रीती भीती घालवून देते; भीतीमध्ये शासन आहे आणि भीती बाळगणारा प्रीतीमध्ये पूर्ण झालेला नाही. १ योहान ४:१८

परिपूर्ण प्रेमाचा अनुभव म्हणजे शिक्षा होईल याची भीतीच उरणे नाही. ख्रिस्ताने वधस्तंभावर मृत्यूचा नाश केला (२ तीमथ्य १:१०). त्यामुळे देव आपल्याला कधीही मृत्यू दाखवून घाबरवणार नाही.

ही खरी गोष्ट लवकरच संपूर्ण पृथ्वीवर देवाच्या तेजाने उजळून निघेल त्याच्या खऱ्या स्वभावाच्या प्रकाशाने. आणि शेवटी मृत्यू अग्नीच्या सरोवरात फेकला जाईल.

तेव्हा मरण व अधोलोक हे अग्नीच्या सरोवरात टाकले गेले. अग्नीचे सरोवर हे दुसरे मरण होय. प्रकटीकरण २०:१४

मृत्यू नष्ट होणे म्हणजे ही कल्पनाच कायमची नष्ट होणे की पापासाठी शिक्षा म्हणून मृत्यू हवा. मृत्यू ही गोष्ट येते ती देवाचा कोप म्हणून नाही, तर त्याच्यापासून तुटल्यामुळे व वेगळे झाल्यामुळे. जेव्हा आपण हे ओळखतो की देव आपल्याला मानसिकरित्या स्वतःशी पुन्हा जोडून घेत आहे तेदेखील आपल्याला वाचवण्यासाठी तेव्हाच मृत्यू जो खरेतर देवाचा शत्रू आहे, तो नष्ट होतो.

जो शेवटला शत्रू नाहीसा केला जाईल तो मृत्यू होय. १ करिंथकरांस १५:२६

त्यावेळी अंधाराचा पूर्ण पराभव झाला असेल. आणि देवाची स्तुती असो तिथे अंधारच उरणार नाही!

पुढे रात्र असणार नाही आणि त्यांना दिव्याच्या अथवा 'सूर्याच्या प्रकाशाची' गरज नाही; कारण प्रभू देव त्यांच्यावर 'प्रकाश पाडील; आणि ते युगानुयुग राज्य करतील.' प्रकटीकरण २२:५

हेच म्हणजे खरे अनंत जीवन देव आणि त्याचा पुत्र यांना ओळखणे (योहान १७:३), आणि समजून घेणे की त्यांच्या मध्ये मृत्यू नाहीच. ते कुणालाही ठार करत नाहीत. उलट त्यांच्या आज्ञा आपल्याला खरं जीवन कसं जगायचं हे शिकवतात.

आपण येशूचे स्तुतीगान करतो, कारण त्याने मृत्यूच्या भीतीद्वारे सैतानाने आपल्यावर मिळवलेले प्रभुत्व नष्ट केले. सैतानाच्या खंडणीची किंमत भरून, येशूने आपले मन अंधारातून मुक्त होण्यासाठी मार्ग मोकळा केला आणि ह्यामुळे आपल्याला पापांची क्षमा प्राप्त होऊ शकते.

ज्या अर्थी 'मुले' एकाच रक्तमांसाची होती त्या अर्थी तोही त्यांच्यासारखा रक्तमांसाचा झाला, हेतू हा की, मरणावर सत्ता गाजवणारा म्हणजे सैतान, ह्याला मरणाने शून्यवत करावे, आणि जे मरणाच्या भयाने आयुष्यभर दास्याच्या बंधनात होते त्या सर्वांना मुक्त करावे. इब्री २:१४-१५

“मृत्यू तुझा डंख कुठे गेला?” जेव्हा आपण ख्रिस्तामार्फत हे शिकतो की, देवाच्या न्यायाने मृत्यूची शिक्षा कधीच मागितली नव्हती, तर उलट, अपार प्रेमाने देवाने आपल्या पुत्राला आपल्या अंधारलेल्या समजुतीसाठी खंडणी म्हणून दिले, तेव्हा आपण पूर्ण विश्वासाने आणि आनंदाने म्हणू शकतो:

परमेश्वर माझा प्रकाश व माझे तारण आहे; मी कोणाची भीती बाळगू? परमेश्वर माझ्या जिवाचा दुर्ग आहे मी कोणाचे भय धरू? स्तोत्र २७:१

प्रकरण २९

मृत्युदंड

जेव्हा इस्राएल लाल समुद्रातून पार झाले, तेव्हा त्यांनी देवाची स्तुती एका हिंसक योद्ध्यासारखी केली. जेव्हा त्यांना तहान लागली, तेव्हा त्यांनी मोशेला दगडाने ठार मारण्याची इच्छा व्यक्त केली. जेव्हा इस्राएलाने अमालेक्यांवर विजय मिळवला, तेव्हा त्यांनी मिसरवासीयांसोबत देवाने जे केले, असं वाटून, इतरांवरही तसंच केले. जेव्हा देवाने इस्राएलला सांगितलं की “माझ्या आवाजाकडे लक्ष द्या,” तेव्हा त्याने त्यांना सांगितले, “तू हत्या करू नकोस.” पण त्यांनी मोशेला उत्तर दिले, “आम्ही इच्छित नाही की देवाने आमच्याशी बोलावे.” जेव्हा इस्राएल म्हणाले, “प्रभुने जे काही सांगितलं, आम्ही ते करू,” तेव्हा त्यांचा अर्थ असा होता की देवाने दिलेली वचने आम्ही स्वतः पूर्ण करू आणि यामुळे त्यांनी स्वतःला खरं म्हणजे हागाराच्या आत्म्यात आणि जुन्या कराराच्या वृत्तीमध्ये उघड केलं.

देवाचा आवाज ऐकण्यास नकार दिल्यामुळे देवाला त्यांच्यावर त्यांच्याच विचारसरणीचे नियम लागू करावे लागले ही त्याच्यासाठी एक दुःखद गोष्ट होती. आपण जेव्हा येशू ख्रिस्ताच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा आपल्याला त्याच्यात कुठेही हत्या दिसत नाही. आपण जेव्हा दहा आज्ञांचे शब्द ऐकतो, तेव्हा आपल्याला हे स्पष्ट ऐकू येतं की “हत्या करणे” हे त्या आज्ञांच्या विरोधात आहे.

बायबलमध्ये ज्या शिक्षा मृत्यूद्वारे दिल्या जातात, त्या देवाच्या मनाचे प्रतिबिंब नाहीत त्या माणसाच्या मनाचे प्रतिबिंब आहेत. ख्रिस्त हाच जीवन आहे. (१ योहान १:१-३) त्याचं मृत्यूशी काहीही नातं नाही. मृत्यू ही सैतानाची सत्ता आहे. (इब्री २:१४) म्हणूनच, मृत्युदंड हे पाप माणसात अधिक वाढवतात. कारण अशा शिक्षांमुळे देवाच्या आज्ञा माणसाच्या विचारांनी आणि त्याच्या न्यायाच्या संकल्पनेने अमलात आणल्या जातात. हे सगळं माणसाच्या मनात “न्याय झाला पाहिजे” या भावनेला तृप्त करण्यासाठी असते. आपण मागच्या प्रकरणात पाहिलं तसंच देवाने इस्राएलला असे नियम दिले, जे चांगले नव्हते, कारण त्यांनी त्याचा आवाज ऐकण्यास नकार दिला होता.

रानात मी हात उंचावून अशी शपथ वाहिली की, मी त्यांची राष्ट्रांमध्ये पांगापांग करीन व त्यास देशोधडीला लावीन. हे करण्यासाठी मी ठराव केला ह्यासाठी की, जेव्हापासून त्यांनी माझ्या आज्ञा पाळल्या नाहीत, माझ्या शब्बाथाचा व नियमांचा अनादर केला. कारण त्यांची दृष्टी त्यांच्या वाडवडीलांच्या मूर्तीकडे लागली होती. म्हणून मी देखील जे चांगले नाहित असे नियम त्यांना दिले, ज्यांनी ते जगावयाचे नाहीत असे निर्णय मी त्यास दिले. यहेज्केल २०:२३-२५

जिथे मृत्युदंडाची आज्ञा आहे, तिथे तुम्ही खऱ्या न्यायाच्या अवस्थेत जगू शकत नाही. म्हणूनच आपण मोशेच्या पुस्तकांमध्ये वारंवार हे शब्द पाहतो: “त्याला जिवे मारावे.”

कोणी एखाद्याला मारले व त्यामुळे तो मेला तर त्याला अवश्य जिवे मारावे. निर्गम २१:१२

कोणी आपल्या बापाला किंवा आईला मारहाण केली तर त्याला अवश्य जिवे मारावे. निर्गम २१:१५

एखाद्या मनुष्याला चोरून नेऊन कोणी त्याला विकील किंवा चोरलेला त्याच्याजवळ सापडेल तर त्याला अवश्य जिवे मारावे. निर्गम २१:१६

पशुगमन करणाऱ्याला अवश्य जिवे मारावे. निर्गम २२:१९

म्हणून तुम्ही शब्बाथ पाळावा; तो तुमच्यासाठी पवित्र आहे; जो कोणी तो भ्रष्ट करील त्याला अवश्य जिवे मारावे; निर्गम ३१:१४

इस्राएल लोकांपैकी अथवा इस्राएल लोकांमध्ये राहणाऱ्या परदेशीयांपैकी कोणी आपले अपत्य मोलखास अर्पण केले तर त्याला अवश्य जिवे मारावे; लेवीय २०:२

आपल्या बापाला अथवा आईला जो शिव्याशाप देईल त्याला अवश्य जिवे मारावे; लेवीय २०:९

जो दुसऱ्याच्या बायकोशी व्यभिचार करतो, म्हणजे आपल्या शेजाऱ्याच्या बायकोशी व्यभिचार करतो त्या जाराला व त्या जारिणीला अवश्य जिवे मारावे. लेवीय २०:१०

जो आपल्या पित्याच्या बायकोशी गमन करतो तो आपल्या पित्याची काया उघडी करतो; त्या दोघांनाही अवश्य जिवे मारावे; त्यांच्या रक्तपाताची जबाबदारी त्यांच्याच माथी राहिल. लेवीय २०:११

कोणी आपल्या सुनेशी गमन केले तर त्या दोघांनाही अवश्य जिवे मारावे; त्यांनी विपरीत कृत्य केले आहे; त्यांच्या रक्तपाताची जबाबदारी त्यांच्याच माथी राहिल. लेवीय २०:१२

कोणा पुरुषाने स्त्रीगमनाप्रमाणे पुरुषगमन केले तर ते त्या दोघांचे अमंगळ कृत्य होय; त्यांना अवश्य जिवे मारावे; त्यांच्या रक्तपाताची जबाबदारी त्यांच्याच माथी राहिल. लेवीय २०:१३

कोणा पुरुषाने पशुगमन केले तर त्याला अवश्य जिवे मारावे; त्या पशूलाही मारून टाकावे. लेवीय २०:१५

कोणी स्त्री कुकर्म करायला एखाद्या पशूकडे जाईल तर त्या स्त्रीला व त्या पशूला मारून टाकावे; त्यांना अवश्य जिवे मारावे; त्यांच्या रक्तपाताची जबाबदारी त्यांच्याच माथी राहिल. लेवीय २०:१६

कोणी पंचाक्षरी अथवा चेटूक करणारा असला, मग तो पुरुष असो किंवा स्त्री असो, त्यांना अवश्य जिवे मारावे, त्यांना दगडमार करावा; त्यांच्या रक्तपाताची जबाबदारी त्यांच्याच माथी राहिल. लेवीय २०:२७

जो कोणी परमेश्वराच्या नावाची निंदा करील त्याला अवश्य जिवे मारावे; सर्व मंडळीने त्याला अवश्य दगडमार करावा; तो परदेशीय असो किंवा स्वदेशीय असो, त्याने परमेश्वराच्या नावाची निंदा केली तर त्याला जिवे मारावे. लेवीय २४:१६

जर कोणी एखाद्याला ठार मारले तर त्याला अवश्य जिवे मारावे. लेवीय २४:१७

देवाने इस्राएलाला अशा प्रकारचे कायदे दिले, जे त्यांच्या स्वतःच्या विचारांवर आधारित होते. इस्राएलामधील सर्व लोक मिसरमध्येच वाढलेले होते. उदाहरणार्थ, व्यभिचार हे घ्या. मिसरमध्ये व्यभिचारासाठी मृत्युदंडाची शिक्षा असायची.

जरी व्यभिचारासाठी एखादी अधिकृत, कायदेशीर शिक्षा स्पष्टपणे ठरवलेली नव्हती, तरीही जो कोणी व्यभिचार करत असे, त्याला जाळणं, शारीरिक अवयव छिन्नभिन्न करणं, दगडांनी ठेचणं किंवा मारहाण करणं अशा स्वरूपात मृत्युदंड मिळायचा. या शिक्षांचा उद्देश समाजाची नैतिकता आणि मूल्यव्यवस्था टिकवणं आणि अशा वर्तनाचा प्रसार रोखणं हा होता.²¹

मिसरमध्ये जर कुणीही तिथल्या कोणत्याही देवांची निंदा केली, तर त्याला दगडांनी ठेचून ठार मारले जाई.

मग फारोने मोशे व अहरोन ह्यांना बोलावून आणून म्हटले, “तुम्ही जा, ह्याच देशात आपल्या देवाला यज्ञ करा.” मोशे म्हणाला, “असे करणे उचित नाही, कारण आम्ही जो यज्ञ आमचा देव परमेश्वर ह्याला करणार आहोत त्याची मिसरी लोकांना किळस येईल. मिसरी लोकांच्या दृष्टीने किळसवाणा यज्ञ आम्ही त्यांच्या डोळ्यांदेखत केल्यास ते आम्हांला दगडमार करायचे नाहीत काय? निर्गम ८:२५-२६

²¹ <https://pcweb.info/adultery-in-ancient-egypt-and-india>

देव इस्राएलाला त्यांच्याच परिचयाच्या गोष्टी अधिकाधिक देत होता. कारण त्यांनी देवाचा आवाज ऐकण्यास नकार दिला, म्हणून देवाने त्यांना असे कायदे दिले, ज्यांद्वारे ते जगूच शकत नव्हते. आज हे स्पष्टपणे ओळखले जाते की मृत्युदंड गुन्हे थांबवत नाहीत.²² मृत्युदंड केवळ शिक्षेची भीती निर्माण करतात, आणि शिक्षेची भीती कधीच प्रेम निर्माण करू शकत नाही. म्हणूनच मृत्युदंड देवाच्या स्वभावाचा भाग असू शकत नाही कारण देव म्हणजे प्रेम.

प्रीतीच्या ठायी भीती नसते; इतकेच नव्हे तर पूर्ण प्रीती भीती घालवून देते; भीतीमध्ये शासन आहे आणि भीती बाळगणारा प्रीतीमध्ये पूर्ण झालेला नाही. १ योहान ४:१८

आपण पाहतो की येशूने मोशेच्या कायद्यातील मृत्युदंडाच्या शिक्षांना कसा सामोरा गेला जेव्हा व्यभिचार करताना पकडलेली स्त्री त्याच्याकडे आणली गेली.

“गुरुजी, ही स्त्री व्यभिचार करत असताना धरण्यात आली. मोशेने नियमशास्त्रात आम्हांला अशी आज्ञा दिली आहे की, अशांना दगडमार करावा; तर आपण हिच्याविषयी काय म्हणता?” त्याला दोष लावायला आपणांस काहीतरी मिळावे म्हणून त्याची परीक्षा पाहण्याकरता ते असे म्हणाले. येशू तर खाली ओणवून बोटाने जमिनीवर लिहू लागला.

आणि ते त्याला एकसारखे विचारत असता तो उठून त्यांना म्हणाला, “तुमच्यामध्ये जो निष्पाप असेल त्याने प्रथम तिच्यावर दगड टाकावा.” मग तो पुन्हा खाली ओणवून जमिनीवर लिहू लागला. हे शब्द ऐकून वृद्धांतल्या वृद्धापासून तो थेट शेवटल्या माणसापर्यंत ते सर्व एकामागून एक निघून गेले; येशू एकटा राहिला आणि तेथेच ती स्त्री मध्ये उभी होती.

नंतर येशू उठला व त्या स्त्रीशिवाय तेथे कोणी नाही असे पाहून तिला म्हणाला, “बाई, तुला दोष देणारे कोठे आहेत? तुला कोणी दंड ठरवला नाही काय?”

ती म्हणाली, “प्रभूजी, कोणी नाही.”

तेव्हा येशू तिला म्हणाला, “मीही तुला दंड ठरवत नाही; जा; ह्यापुढे पाप करू नकोस. योहान ८:४-११

येशू हा कायदा देणारा आहे. तरीही त्याने त्या स्त्रीला दगडाने ठेचून मारण्याचा आदेश दिला नाही. त्या जमावात येशू एकटाच असा होता ज्याने कधीच पाप केले नव्हते. जर येशूला मृत्युदंडावर विश्वास असता, तर त्याने त्या स्त्रीला ठार मारले असते. पण त्याने तसे केलं नाही. येशूने त्या स्त्रीला आपला आत्मा दिला, जेणेकरून तिला पुन्हा व्यभिचार न करण्याचे सामर्थ्य मिळावे. येशू हे करू शकला कारण तिने त्याचा आवाज ऐकला.

“आरशाचे तत्त्व” आपल्याला दाखवते की बायबलमधील सर्व मृत्युदंड हे माणसाच्या मनाचे प्रतिबिंब आहेत. देवाने त्यांना त्यांच्या स्वतःच्या हृदयाच्या इच्छेनुसार कायदे दिले, जेणेकरून त्यांच्या वाईट स्वभावाला अजून पुढे विकसित होऊ देता येईल. वाईटपणातून मिळणारे कठोर जीवनाचे धडे हे शेवटी ख्रिस्ताकडे नेणारे शिक्षक ठरतात. आपण पाहतो की मोशेच्या कायद्यातील मृत्युदंडामुळे ती व्यभिचार करताना पकडलेली स्त्री येशूकडे आणली गेली. हेच देवाचं उद्दिष्ट होते जुन्या कराराच्या समजुतीमधून कायद्याचा उपयोग करून पाप अधिक उघड होईल आणि अखेरीस माणूस कायदा देणाऱ्याकडे म्हणजेच येशूकडे आणला जाईल. मृत्युदंडामुळे पाप वाढते आणि माणूस येशूकडे वळतो. तिथे कृपा आणि दया मुक्तपणे दिली जातात. क्षमा दिली जाते. आणि यामुळे आपल्या स्वर्गीय पित्याबद्दल मनात गाढ कृतज्ञता निर्माण होते.

मोशेच्या कायद्यातील मृत्युदंड काढून टाकणे म्हणजे तो आरसा फोडणे होय, जो आरसा माणसांना कायदे मोडणाऱ्यांशी कसे कठोर आणि निर्दयपणे वागावे असं वाटते ते दाखवतो. हा आरसा हे तपासणीचं साधन आपण दूर करू शकत नाही. खरं तर, कायदे मोडल्याने मृत्यू होतोच हे अटळ आहे. पण जेव्हा आपण येशूच्या डोळ्यांत पाहतो, तेव्हा आपल्याला तिथे प्रेम, दया, क्षमा आणि वाईटपणा थांबवण्याचे सामर्थ्य दिसते. तो आपल्याला ठार मारून प्रश्न सोडवत नाही, तर आपल्याला कायदाशी सुसंगत करून, आपल्याला योग्य स्थितीत आणतो.

जर इस्राएलने देवाचा आवाज ऐकला असता, तर त्यांना मोशेचे कठोर कायदे लागू करण्याची गरजच भासली नसती. हे लक्षात घेण्यासारखं आहे की इतिहासकार जोसेफस सांगतो, की देवाने सिनाय पर्वतावर जे शब्द बोलले, त्याबद्दल अधिक शिकवावं अशी विनंती स्वतः इस्राएलाच्या लोकांनीच देवाकडे केली होती.

“...पुढच्या काही दिवसांत लोक त्याच्या तंबूत येऊ लागले आणि देवाकडून त्यांना आणखी काही नियम मिळवून द्यावेत, अशी विनंती करू लागले. त्यानुसार त्याने त्यांच्यासाठी असे कायदे तयार केले, आणि नंतर त्यांना प्रत्येक प्रसंगात कसं वागावं याबद्दल मार्गदर्शन दिले.” - जोसेफस, *Antiquities of the Jews*, पुस्तक ३, प्रकरण ५:६

जर इस्राएलाने देवाचा आवाज ऐकला असता, तर त्यांना मृत्युदंडांसह हे सगळे कायदे कधीच आवश्यक भासले नसते. त्यांना फक्त इतकंच करावं लागलं असतं ते म्हणजे क्षमा मागणं आणि वाईटपणा सोडण्यासाठी देवाचा आत्मा स्वीकारणे.

मृत्युदंडांबाबत, “आरशाचे तत्त्व” आपल्याला पुन्हा एकदा दाखवते की असे कायदे हे देवाचे नव्हे, तर माणसाच्या मनाचे प्रतिबिंब आहेत. “दोन करारांचे तत्त्व” आपल्याला हे स्पष्ट करते की देव हे प्रतिबिंबित कायदे वापरतो माणसाला ख्रिस्ताकडून क्षमा मिळण्यासाठी.

प्रिय वाचक, माझी प्रार्थना आहे की आपण आपल्या स्वर्गीय पित्याला पूर्वी जसा पाहिलात त्यापेक्षा पूर्णपणे वेगळ्या प्रकाशात पाहताल. मृत्युदंड म्हणजे अंधार. आणि देवामध्ये कोणताही अंधार नाही. येशूचा प्रकाश त्या अंधाऱ्या कायद्यांमध्ये जे चांगले नाहीत तेथे चमकू द्या जेणेकरून आपण ही त्याची कोमल आणि उद्धाराची वाक्यं ऐकू शकू: "मीसुद्धा तुला दोष देत नाही. माझा आत्मा घे... आणि पुन्हा पाप करू नकोस."

यज्ञपद्धती व पवित्र स्थान

अध्याय १७ मध्ये आपण इसहाकाच्या अर्पणामागे दडलेला खोल अर्थ पाहिला. आपल्याला हे उमगले की माणसाला आपले पाप भरून काढण्यासाठी आपल्या आयुष्यातील काहीतरी मौल्यवान गोष्ट मारून टाकण्याची एक नैसर्गिक प्रवृत्ती त्याच्यात असते. प्रत्येक मनुष्य अंतःकरणाने मूर्तिपूजकच असतो, कारण त्याच्या हृदयात देवाविषयी वैरभाव असतो, आणि तो आपल्या मनातल्या देवाची समजूत काढण्यासाठी काहीतरी बलिदान देऊन त्याला प्रसन्न करण्याचा प्रयत्न करतो.

एदेनच्या बागेच्या टोकावर आदाम आणि त्याचे पुत्र पापासाठी एक कोकरो अर्पण म्हणून आणत. बायबल याचे संकेत देतो की ते हे किती वेळा करत असावेत:

काही काळानंतर काइनाने परमेश्वरास शेतामधील फळांतले काही अर्पण आणले. हाबेलानेही आपल्या कळपातील प्रथम जन्मलेल्यांतून, आणि पुष्टातून अर्पण आणले. परमेश्वराने हाबेल आणि त्याचे अर्पण स्विकारले. उत्पत्ती ४:३-४ (IRVMAR)

हा मजकूर म्हणतो की अर्पण करण्याची वेळ म्हणजे एका चक्राच्या शेवटी होती. हा चक्र म्हणजे वर्षाचा शेवट होता की आठवड्याचा, हे स्पष्ट सांगितलेले नाही. जॉन वेस्ली याला स्पष्टीकरण देताना असे म्हणतात की, तो प्रथम वर्षातून एकदाच अर्पण केले गेले असे सूचित करतो, पण त्याच वेळी आठवड्यातून एकदाही असू शकते अशी शक्यता तो नमूद करतो:

“काळाच्या ओघात” म्हणजे दिवसांच्या शेवटी, कदाचित वर्षाच्या शेवटी, जेव्हा (फळांची कापणी) साजरी केली जात असे, किंवा आठवड्याच्या शेवटी, म्हणजेच सातव्या दिवशी. कोणत्यातरी ठराविक दिवशी काइन आणि हाबेल यांनी आदामाकडे, जो घराण्याचा याजक होता, परमेश्वरासाठी अर्पण आणले. जॉन वेस्ली, उत्पत्ती ४:३ वर टीका

एखादा मनुष्य जितक्या वेळा प्राणी मारतो, तितक्याच वेळा तो त्या कृतीशी भावनिकदृष्ट्या सुन्न होत जातो. काही काळाने, जर एखाद्याने दर आठवड्याला एक कोकरो मारले, तर वर्षातून एकदाच कोकरो मारण्यापेक्षा त्याची भावना अधिक कमी होते. एका-दोन वर्षांत, एखाद्याने शंभरपेक्षा जास्त वेळा प्राणी मारले, तर त्याच्या मनात त्या कृतीविषयी जवळजवळ काहीच भावना उरत नाही.

आपण याआधी म्हटल्याप्रमाणे, देवाने आदामाला बलिदानपद्धती दिली, ती त्याच्या कृतीचा आरसा दाखवण्यासाठी म्हणजेच तो काय करतो आहे देवाच्या पुत्राबाबत ह्यासाठी. ही बलिदानपद्धती त्याला हे दाखवण्यासाठी होती की त्याचे पाप ख्रिस्तासाठी किती भयंकर ठरत आहे. कोकरो अर्पण करणे हे देवाला काहीतरी देऊन त्याला तृप्त करण्यासाठी नव्हते, तर स्वतःच्या अंतःकरणातील वाईट कृतीची कबुली देण्यासाठी होते आणि देव त्या वाईट कृतीसाठी आपल्याला क्षमा करतो, यावर विश्वास ठेवण्यासाठी होते.

संपूर्ण बलिदानपद्धती, जी मंदिरातील सेवेच्या रूपात दिली गेली, ती याजक प्राण्यांचे बळी देतो आणि त्यांच्या रक्ताचे अर्पण करतो याभोवती फिरत होती. मग देवाने अशी यंत्रणा इस्राएलासाठी का स्थापन केली, जर तो स्वतः बलिदान इच्छितच नसतो?

यज्ञपशू व अन्नार्पण ह्यांत तुला संतोष नाही; तू माझे कान उघडले आहेस; होम व पापाबद्दल अर्पण ही तू मागत नाहीस. स्तोत्र ४०:६

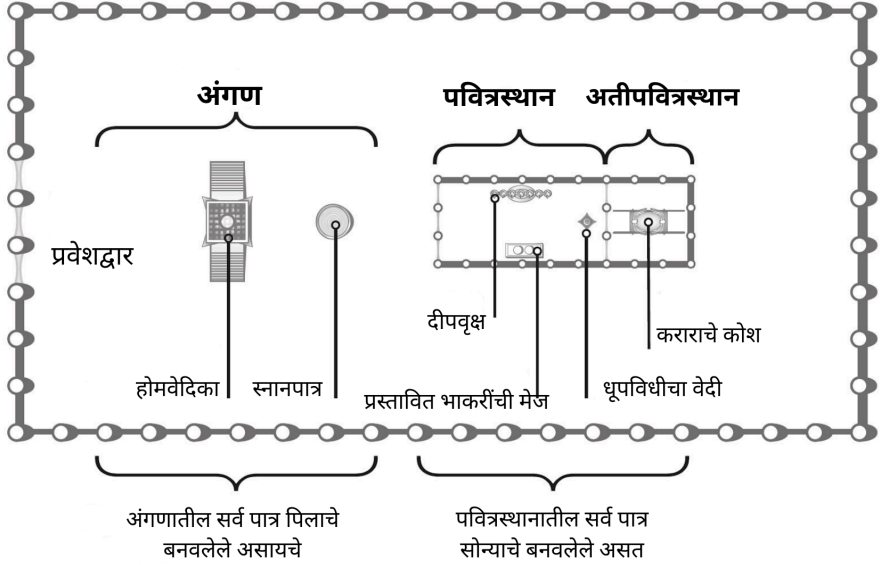
जसे आपण अध्याय २७ मध्ये पाहिले, तसा संपूर्ण सिनायचा अनुभव हा जुन्या कराराचा एक आरसा होता. लोकांनी देवाचे ऐकणे नाकारले आणि सर्वकाही त्यांच्या पद्धतीनेच करायचे ठरवले. आपला स्वर्गीय पिता जर आपल्या मुलांसोबत चालण्याची इच्छा करत असेल, तर त्याला त्यांच्या पद्धतीनेच यावे लागले आणि त्यांच्या चुकीच्या समजुतीतूनच त्यांना शिकवण्याचा मार्ग घ्यावा लागला.

म्हणूनच देवाने मोशेला सांगितले की, “त्यांना माझ्यासाठी एक पवित्रस्थान बांधायला सांग...”

मी त्यांच्यामध्ये निवास करावा म्हणून त्यांनी माझ्यासाठी एक पवित्रस्थान तयार करावे. निर्गम २५:८

देवाने इस्राएलासोबत वास करावा यासाठी, त्याला त्यांच्या जगण्याच्या पद्धतीतून, त्यांच्या वागणुकीतून आणि त्यांच्या विचारसरणीमधूनच त्यांच्यापर्यंत यावे लागले. तो आपल्या स्वतःच्या मार्गाने त्यांच्याकडे येऊ शकत नव्हता, कारण देव स्वतः कसा जगतो याविषयी त्यांना काहीही माहिती नव्हती. निर्गमाच्या २५ ते २७ अध्यायांमध्ये पवित्रस्थानाचे तपशील दिलेले आहेत.

पवित्रस्थान



लोकांनी आपापली बलिदाने पवित्रस्थानाच्या अंगणात आणायची होती. त्यांनी प्राण्याचा जीव घ्यायचा आणि मग याजक त्या प्राण्याचे रक्त अर्पणाच्या वेदीवरील शिंगांवर लावायचा. यानंतर याजक त्या प्राण्याच्या सर्व चरबीला वेगळे करून उरलेल्या शरीराला वेदीवर ठेवून जाळायचा.

लोक स्वतःहून जे पापांकरिता अर्पण आणत, त्याव्यतिरिक्त याजक दररोज दोन वेळा एकदा सकाळी आणि एकदा संध्याकाळी एक कोकरू अर्पण करत असत. (गणना २८:४) शब्बाथच्या दिवशी दोनऐवजी चार कोकरू अर्पण केले जात असत. (गणना २८:९-१०) याचा अर्थ दरवर्षी ८३४ कोकरू मारले जात. प्रत्येक नवचंद्राला (नवीन चंद्राच्या दिवशी) ७ कोकरू अर्पण केले जात. (गणना २८:११) 'खमीर नसलेल्या बेखमीर भाकरीचा सण' चालू असताना, दैनंदिन अर्पणांव्यतिरिक्त, दररोज ७ कोकरू अर्पण केले जात. (गणना २८:१९, २४) पन्नासाव्या दिवसाचा सण ७ कोकरू, शिंग फुंकण्याच्या सणाला ७ कोकरू, प्रायश्चित्ताच्या दिवशी ७ कोकरू, आणि तंबूच्या सणात ९८ कोकरू अर्पण केले जात. या सगळ्यांचा एकत्रित हिशेब केला तर, दरवर्षी एकूण १०८६ कोकरू मारले जात यामध्ये लोकांनी स्वतःहून आणलेले मेढे, बैल आणि पापांकरिता आणलेले अर्पण धरलेले नाहीत. मग प्रश्न असा उरतो: देवाने खरंच या सर्व प्राण्यांच्या कत्तलीची मागणी केली होती काय?

तेव्हा शमुवेल म्हणाला, “परमेश्वराचा शब्द पाळल्याने जसा त्याला संतोष होतो तसा होमांनी व यज्ञांनी होतो काय? पाहा, यज्ञापेक्षा आज्ञा पाळणे बरे; एडक्यांच्या चरबीपेक्षा वचन ऐकणे बरे. १ शमुवेल १५:२२

प्राण्यांची कतल ही लोकांना पाप करण्यापासून थांबवू शकली काय?

तर मग ज्या पुढे होणाऱ्या चांगल्या गोष्टी आहेत त्यांची नियमशास्त्रात छाया आहे, वास्तविक स्वरूप नाही; म्हणून ते प्रतिवर्षी नित्य अर्पण केल्या जाणाऱ्या त्याच त्याच यज्ञांनी जवळ येणाऱ्यांना पूर्ण करण्यास केव्हाही समर्थ नाही. ते समर्थ असते तर एकदा शुद्ध झालेल्या उपासकांना त्यानंतर पापाची भावना नसल्याने ते यज्ञ करणे बंद झाले नसते काय? इब्री १०:१-२

आपण जेव्हा निर्गम आणि लेवीय वाचतो, आणि आपल्याला दिसते की किती कोकरं मारायची होती आणि ती कशी अर्पण करायची होती, तेव्हा आपण हे सगळं त्या गोष्टीशी जोडले पाहिजे जे देवाने यिर्मयाच्या काळात सांगितले:

तुमच्या पूर्वजांना मी मिसर देशातून बाहेर आणले त्या दिवशी होमबलीविषयी किंवा यज्ञबलीविषयी मी त्यांना काही सांगितले नाही व आज्ञा दिली नाही. तर मी त्यांना एवढीच आज्ञा केली की, ‘माझे वचन ऐका, म्हणजे मी तुमचा देव होईन व तुम्ही माझे लोक व्हाल; तुमचे बरे व्हावे म्हणून जो सरळ मार्ग मी तुम्हांला सांगतो त्याने चाला.’ तरीपण त्यांनी ऐकले नाही, आपला कान दिला नाही, ते आपल्या संकल्पाप्रमाणे, आपल्या दुष्ट मनाच्या हट्टाप्रमाणे चालले, ते मागे गेले, पुढे आले नाहीत. तुमचे पूर्वज मिसर देशातून निघाले तेव्हापासून आजवर माझे सर्व सेवक जे संदेष्टे तुमच्याकडे मी पाठवत आलो, त्यांना मोठ्या निकडीने पाठवत आलो; पण त्यांनी माझे ऐकले नाही, आपला कान दिला नाही, त्यांनी आपली मान ताठ केली व आपल्या पूर्वजांपेक्षा अधिक वाईट केले. यिर्मया ७:२२-२६

आपणास कळतंय का, देव काय सांगतो आहे? त्याला कधीच ही सर्व बलिदाने हवी नव्हती. ही सर्व विधी, ही संपूर्ण बलिदानपद्धती ही माणसाच्या विचारांची एक सावली होती, त्यांच्या कल्पनेनुसार देवाला प्रसन्न करण्यासाठी काय आवश्यक आहे, याचे प्रतिबिंब होते. संपूर्ण बलिदानपद्धती ही मानवी विचारसरणीचा आरसाच होती.

आपण आठव्या अध्यायात पाहिले, की आरसा कसा कार्य करतो याची सहा तत्वं काय आहेत:

१. देव त्यांचे स्वतःचे विचार परावर्तित करून त्यांना दाखवतो.

२. त्याचवेळी, त्यांच्या चुकलेल्या पूर्वग्रहित समजुतीतून तो त्यांना काहीतरी शिकवण्याचा प्रयत्न करतो.

३. जर त्यांनी त्याचा खरा अर्थ समजून घेतला नाही, तर त्यांच्या या गैरसमजातून त्यांच्या वाईट स्वभावाचे अधिक स्पष्ट दर्शन होते.
४. ख्रिस्त काहीतरी असं सांगतो किंवा करतो जे त्यांच्या जगदृष्टीला पूर्णपणे विरोध करते.
५. मग त्यांच्या पुढे एक निवड उभी राहते: नवीन समज स्वीकारायची, की जुन्या पापमय मार्गातच राहायचे.
६. जे सत्य स्वीकारतात, त्यांना देव आपला आत्मा देतो, जेणेकरून त्यांचा विचार करण्याचा मार्ग बदलू शकेल.

जेव्हा आपण बलिदानांबद्दल पाहतो, तेव्हा हे नमूद करता येईल:

१. देवाने त्यांना त्यांच्या इच्छेनुसार बलिदान करण्याची परवानगी दिली.
२. त्यांच्या चुकीच्या पूर्वग्रहित समजुतीतूनच देवाने त्यांना खोल सत्य शिकवण्याचा प्रयत्न केला. प्राण्यांच्या बलिदानांमध्ये ख्रिस्ताच्या दुःखांशी संबंधित गूढ आत्मिक सत्य दडले होते.
३. देवाने सतत संदेष पाठवून लोकांना बलिदानांपेक्षा आज्ञाधारकतेकडे वळवण्याचा प्रयत्न केला, पण त्यांनी आपली हृदयं कठोर ठेवली.
४. ख्रिस्ताने त्यांना असा पर्याय दिला की बलिदान देण्याऐवजी एका पीतळाच्या सापाकडे पाहून क्षमा मिळते पण त्यांनी त्याचा खोल अर्थ ओळखला नाही.
५. त्यांनी गोष्टींच्या नवीन समजुतीला नकार दिला.
६. म्हणून ते त्या अवस्थेपर्यंत पोहोचलेच नाहीत आणि त्यामुळे ते त्यांच्या भ्रमातच अडकून राहिले.

इस्राएलाने बलिदानांमागे असलेल्या गहन अर्थाला नकार दिला की **ती** बलिदानं म्हणजे त्यांनी स्वतः देवावर काय केले आहे याचे प्रतिबिंब होते. आणि म्हणूनच जेव्हा येशू पृथ्वीवर आला, तेव्हा त्यांनी प्रत्यक्षात त्याला ठार मारणे टाळू शकले नाहीत.

भविष्यवक्ता दानिएलाने भाकीत केले होते की जेव्हा तारणारा येईल, तेव्हा तो बलिदान आणि अर्पण यांना अंत आणेल.

तो (ख्रिस्त) पुष्कळ लोकांबरोबर एक सप्तकाचा पक्का करार करील; अर्ध सप्तकापर्यंत तो यज्ञ व अन्नबली बंद करील; दानिएल ९:२७

येशूने “शेजाऱ्यावर प्रेम करा”, “शत्रूवरही प्रेम करा”, आणि “जे तुम्हाला दुखावतात त्यांना क्षमा करा” अशा शिकवण्या दिल्या, ज्या बलिदान आणि अर्पण थांबवण्याचा खरा मार्ग दर्शवत होत्या. पण लोकांनी त्याला नाकारले. म्हणून मग देवाने लोकांच्या समजणाऱ्या मार्गानेच बलिदानांचा शेवट केला त्याने रोमन लोकांना ७० इ.स. मध्ये मंदिर उद्ध्वस्त करू दिले आणि त्याच्यासह बलिदानप्रथा संपली.

या सगळ्याचा सर्वात महत्वाचा मुद्दा असा आहे की संपूर्ण मंदिरव्यवस्था ही माणसाच्या प्रायश्चित्ताबाबतच्या समजुतीचे प्रकटीकरण होती. त्या चुकीच्या समजुतीतूनच देवाने आपले अमूल्य सत्य बोलून दाखवले.

बलिदानपद्धती ही मानवी समजुतीचे प्रतिबिंब होती, याचा आणखी एक पुरावा म्हणजे मंदिराच्या अंगणातल्या भांड्यांमध्ये वापरलेली “पितळ” ही धातू ही धातू देवनिर्मित नाही. पितळ म्हणजे तांबे आणि जस्त यांचं मिश्रण आहे. ही एक मानवनिर्मित धातू असून, ती काइनाच्या वंशातील तुबल-काइन ह्याने विकसित केली होती.

सिल्ला हिलाही तुबल-काइन झाला; तो तांब्याची, लोखंडाची व सर्व प्रकारची धारदार हत्यारे घडवणारा झाला; आणि तुबल-काइनास नामा नावाची बहीण होती. उत्पत्ती ४:२२

जर बलिदान ही कल्पना देवाकडून आली असती, तर बलिदानाच्या वेदीसाठी सोने, चांदी किंवा कमीतकमी तांबे वापरला असता हे धातू देवाने निर्माण केलेले आहेत. पण जेव्हा वेदीसाठी माणसाने बनवलेली पितळ वापरली जाते, तेव्हा हे स्पष्ट होते की बलिदान हे पापासाठी माणसाने स्वतः तयार केलेले उत्तर होते.

“आरशाचे तत्त्व” किती मौल्यवान आहे! ते आपल्याला मानवी स्वभाव आणि देवाच्या स्वरूपाबद्दलचं खरं ज्ञान देते. आपला स्वर्गीय पिता कधीच जनावरांची कत्तल व्हावी असं इच्छित नव्हता. कोकरं ही निष्पाप, कोवळ, शांत प्राणी आहेत. त्यातल्या हजारोंना वर्षभर मारलं जावं, असं त्याला कधीच वाटलं नाही. शलमोनाने जेव्हा यरुशलेमचे मंदिर समर्पित केले, तेव्हा त्याने १,२०,००० मेंढ्या कापल्या! (१ राजे ८:६३) हे खरंच देवाला हवं होते काय? नाही! देवाने असं कधीच मागितले नव्हते. आपला पिता जीवन देणारा आहे, नाश करणारा नाही.

बलिदानपद्धतीची रचना यासाठी झाली कारण इस्राएली लोकांनी देवाला सांगितलं, “तू आम्हाला जे काही आज्ञा देशील, ते आम्ही नक्की करू.” त्यांनी देवाशी असं मान्य केले की ते हागारेच्या मार्गानेच जातील म्हणजे सर्व काही स्वतःच्या पद्धतीने करण्याचा निर्णय त्यांनी घेतला.

एदेनमध्ये देवाने बलिदानपद्धती सुरू केली होती, ज्यामध्ये कदाचित एका वर्षात एकदा एक कोकरो अर्पण केले जावे, इतपतच ती मर्यादित होती. पण माणसांनी या कल्पनेचं रूपांतर एका रक्तमागणीच्या विधीत केले ज्यामध्ये मंदिरासाठी वर्षभरात १००० पेक्षा जास्त मेंढ्यांचा वध केला जाई, आणि प्रत्येक पाप करणाऱ्या व्यक्तीसाठी हजारो इतर बलिदानं अर्पण केली जात.

आता आपण जेव्हा हे सत्य समजून घेतो, तेव्हा प्रकटिकरण ग्रंथात योहानाने लिहिलेल्या शब्दांचा खरा अर्थ आपल्याला उमजायला लागतो:

नंतर काठीसारखा एक 'बोरू' कोणीएकाने मला दिला, आणि म्हटले : "ऊठ, देवाचे मंदिर, वेदी व त्यात उपासना करणारे लोक ह्यांचे माप घे. तरी मंदिराबाहेरचे अंगण सोड, त्याचे माप घेऊ नकोस; कारण ते 'परराष्ट्रीयाना दिले' आहे; आणि ते बेचाळीस महिने पवित्र नगरी 'तुडवतील.' प्रकटिकरण ११:१-२

बाहेरील अंगण म्हणजेच तो भाग होता जिथे बलिदान अर्पण केली जात होती. देवाने योहानाला दाखवले की शेवटच्या काळात एक असा संदेश प्रकट होईल, ज्यामध्ये बलिदान हे तत्त्व मानवाच्या अंतःकरणातील आणि सैतानाने प्रेरित केलेल्या इच्छेचे प्रकट रूप असल्याचे स्पष्ट केले जाईल.

या विषयावर सत्याचा प्रकाश टाकायला सुरुवात करणाऱ्या काही लोकांपैकी **एक होते एक** डॉक्टर आणि धर्मशास्त्रज्ञ ई. जे. वॅगनर. त्यांनी बलिदान या तत्वाबद्दल आणि ते कुठून उत्पन्न झाले, याविषयी काय सांगितले आहे, ते पाहा.

"पण," कोणीतरी म्हणेल, "तू सगळा मेलमिलाप फक्त माणसाच्या बाजूने केला आहे; मला तर नेहमी असं शिकवलं गेलं की ख्रिस्ताच्या मृत्यूमुळे देव माणसाशी मेलमिलाप करू शकला; ख्रिस्त देवाच्या न्यायाची पूर्तता करण्यासाठी मेला, आणि त्याच्या रागाला शांत करण्यासाठी मेला." असं असलं तरी, आपण मेलमिलापाचा विषय नेमका तिथेच ठेवला आहे जिथे बायबल तो ठेवतो. बायबलमध्ये माणसाला देवाशी मेलमिलाप होण्याची गरज याविषयी खूप काही सांगितले गेलं आहे, पण एकदाही असं सुचवलेले नाही की देवाला माणसाशी मेलमिलाप होण्याची गरज आहे. जर आपण असं म्हणू लागलो की देवालाच माणसाशी मेलमिलाप व्हावा लागतो, तर आपण देवाच्या स्वभावावर एक गंभीर आरोप करत आहोत. ही कल्पना ख्रिस्ती मंडळींमध्ये पोपशाहीमधून आली आहे, आणि पोपशाहीने ती मूर्तिपूजक संस्कृतीतून उचलली होती. त्या काळात देव म्हणजे एक असा कोपलेला, रागीट देव मानला जायचा, ज्याच्या रागाला शांत करण्यासाठी बलिदान अर्पण करणे आवश्यक असायचे. Present Truth UK, 21 सप्टेंबर 1893, पृष्ठ 386.7

प्रायश्चित्त किंवा बलिदान याचा अर्थच असा होतो की कुणाच्यातरी रागाला शांत करणे आवश्यक आहे. पण इथे मुख्य लक्षात घ्या तो राग शांत करण्यासाठी बलिदान आपल्याला लागते, देवाला नाही. बलिदानाची तरतूद देव करतो, पण मागणी आपली असते. देवाचा राग शमवला गेला पाहिजे, म्हणजे मगच आपल्याला क्षमा मिळू शकेल अशी कल्पना बायबलात कुठेही आढळत नाही. देव इतका रागावलेला आहे की तोपर्यंत तो क्षमा करणार नाही जोपर्यंत त्याच्या रागाला शांत करण्यासाठी काहीतरी अर्पण केलं जात नाही, आणि म्हणूनच तो स्वतःलाच स्वतःकडून भेट देतो या कल्पनेइतकी हास्यास्पद गोष्ट दुसरी नाही. — Present Truth UK, 30 ऑगस्ट 1894, पृष्ठ 549.8

आता वेळ आली आहे की आपण या विचाराचा पश्चात्ताप करावा की देवाला रक्तबलिदान हवं आहे, असं आपण कधी तरी मान्य केले होते.

आपल्याला आता हे स्पष्टपणे दिसत आहे की देवाने स्वतःचा पुत्र आपल्यासाठी मरू दिला, यासाठी की आपण या भ्रमातून बाहेर पडावे की देव क्षमा फक्त रक्त सांडल्यावरच करतो. मोशेच्या नियमात म्हटले आहे: “रक्त सांडल्याशिवाय क्षमा मिळत नाही” (इब्री ९:२२), पण ही गोष्ट मानवी समजुतीचे प्रतिबिंब आहे.

या सगळ्या जाणीवेत खूप मौल्यवान प्रकाश आहे. मोशेचा नियम आपल्याशी बोलतो त्या मानवी समस्येविषयी ज्या रक्तबलिदानाच्या समस्येविषयी आहेत. आता देव आपल्याला बोलावतो की आपण या गोष्टींचा पश्चात्ताप करावा, त्याच्या पुत्राकडे वळावं, आणि त्याचा आत्मा स्वीकारावा.

मी देवाचे आभार मानतो की येशू माझ्या चुकीच्या प्रायश्चित्त समजुतीपर्यंत पोहोचण्यासाठी मरायला तयार झाला. ख्रिस्ताचा मृत्यू सोडला, तर माझ्यापर्यंत काहीच पोहोचू शकले नसते. मी यासाठी सदैव आभार मानतो. पण आता मी जेव्हा या बंधनातून मोकळा झालो आहे, तेव्हा बाहेरच्या अंगणात राहण्याची गरज नाही आता मी ख्रिस्तामध्ये परिपूर्णतेकडे जाऊ शकतो. तुम्हीदेखील माझ्यासोबत येणार काय?

सोन्याचे वासरू

सोन्याच्या वासराची पूजा ही गोष्ट स्पष्ट करते की, इस्राएली लोक जरी भौगोलिकदृष्ट्या मिसरमधून बाहेर पडले असले, तरी मिसर त्यांच्या मनातून, त्यांच्या वृत्तीतून अजून गेलेला नव्हता. ही घटना इस्राएली लोकांसाठी किती लज्जास्पद होती, हे यावरून दिसून येते की जोसेफ सारखा एक इतिहासकारही आपल्या लोकांच्या इतिहासात या प्रसंगाचा उल्लेख करत नाही.

मिसरमध्ये असताना मोशेने लोकांना प्रोत्साहन दिले होते तेव्हा त्याने त्यांना शिकवले की परमेश्वरावर विश्वास ठेवा आणि त्याच्या मागे चालत राहा.

लाल समुद्राच्या काठी त्याने त्यांना सांगितले, “परमेश्वरावर विश्वास ठेवा आणि त्याचा उद्धार पाहा.” जेव्हा त्यांना अन्न आणि पाण्याची अडचण झाली, तेव्हा मोशेने देवाकडे प्रार्थना केली, आणि परमेश्वराने त्यांची गरज भागवली.

पण याच्या बदल्यात लोकांनी मोशेवरच आरोप केले की त्याने त्यांना वाळवंटात मारण्यासाठी आणले आहे, आणि इस्राएली लोकांचे खरे चरित्र आता समोर येऊ लागले.

मोशेला पर्वतावरून उतरण्यास विलंब लागला असे लोकांनी पाहिले तेव्हा ते अहरोनाभोवती जमून त्याला म्हणाले, “ऊठ, आमच्यापुढे चालतील असे देव आमच्यासाठी बनव; कारण आम्हांला मिसर देशातून बाहेर आणणारा हा मनुष्य मोशे ह्याचे काय झाले हे आम्हांला कळत नाही.” निर्गम ३२:१

मिश्र जमावाच्या आत्म्याने प्रेरित होऊन (निर्गम १२:३८), इस्राएलाचे लोक धीराने थांबू शकले नाहीत. त्यांनी देवाची प्रार्थना केली नाही, न त्याचा सल्ला मागितला. त्यांनी नुकत्याच ऐकलेल्या दहा आज्ञांमधील मौल्यवान शब्दांवर विचार केला नाही. त्याऐवजी त्यांनी गोष्टी स्वतःच्या हातात घेतल्या आणि त्यांनी मिसरमध्ये जे पाहिले होते, तेच केलं म्हणजे त्यांनी मिसरवासीयांनी जसे देव बनवले आणि पुजले, तसेच देव त्यांनी स्वतः बनवले.

अहरोन, जो याआधीही लोकांच्या रोषाला आणि त्यांच्या "मोशेला दगड मारण्याच्या" धमकीला सामोरा गेलेला होता, त्यांना घाबरला. त्या भीतीपोटी त्याने आपली भूमिका सोडून दिली आणि संपूर्ण राष्ट्राच्या पापात तो सहभागी झाला. देवाने त्यांच्या तारणासाठी, रक्षणासाठी आणि जीवनभरणासाठी इतकं काही केल्यानंतरही, त्यांनी एका वासराच्या मूर्तीची निर्मिती केली आणि तिलाच आपला तारणारा ठरवले.

त्याने ती त्यांच्या हातून घेऊन त्यांचे एक वासरू ओतून त्याला कोरणीने कोरले; तेव्हा ते म्हणू लागले की, "हे इस्राएला, ज्या देवांनी तुला मिसर देशातून आणले आहे तेच हे तुझे देव." निर्गम ३२:४

अहरोनाने वासराची पूजा आणि यहोवाची पूजा यांचा एकत्रित मेल घालायचा प्रयत्न केला त्याने त्या वासरासमोर एक वेदी बांधली आणि जाहीर केलं की,

हे पाहून अहरोनाने त्याच्यापुढे एक वेदी बांधली आणि असे जाहीर केले की, उद्या परमेश्वराप्रीत्यर्थ उत्सव करायचा आहे. निर्गम ३२:५

हीच ती मोठी परीक्षा आहे जिथे माणूस वारंवार अडकतो जेव्हा एखाद्या पदाची, सत्तेची किंवा प्रतिष्ठेची हाव असते, तेव्हा खरी देवभक्ती माणसाच्या स्वतःच्या बनवलेल्या पूजा-प्रथांमध्ये मिसळली जाते.

आपल्याला लोकांच्या बलिदानाविषयीच्या इच्छेचा आणखी एक पुरावा त्यांच्या सोन्याच्या वासराच्या उपासनेमध्ये दिसतो.

म्हणून दुसऱ्या दिवशी लोकांनी पहाटेस उठून होमार्पणे अर्पण केली, शांत्यर्पणे आणली; ते खायलाप्यायला बसले आणि मग उठून खेळू लागले. निर्गम ३२:६

या लोकांनी स्वतः देवाचा आवाज ऐकला होता, ज्यात त्याने स्पष्टपणे सांगितले होते की पृथ्वीवरील कोणत्याही वस्तूची मूर्ती बनवू नका, किंवा तिची पूजा करू नका. त्यांनी ठाम वचन दिले होते की: "परमेश्वराने जे काही सांगितलं आहे, ते आम्ही करू." पण त्या वचनाला काही आठवडेही झाले नव्हते, आणि त्यांनी आपला संपूर्ण संकल्प अक्षरशः चिरडून टाकला. मूर्तिपूजक उन्मादात गुंतून त्यांनी देवाने दिलेल्या उरलेल्या सर्व आज्ञांचाही भंग केला.

त्यांनी होरेब येथे वासराची मूर्ती केली, ओतीव मूर्तीची पूजा केली. त्यांनी आपले ऐश्वर्य जो परमेश्वर त्याच्याऐवजी गवत खाणाऱ्या बैलाची प्रतिमा स्वीकारली. ते आपल्या उद्धारक देवाला विसरले; त्याने मिसर देशात महत्कृत्ये, स्तोत्रसंहिता १०६:१९-२१

जो देव आरंभापासून अंत जाणतो, त्याला या अविश्वासघातामुळे आश्चर्य वाटले काय? अजिबात नाही. देवाने इस्राएलाला असे आश्वासन द्यायला मोकळं ठेवलं, जी त्याला माहीत होते की ते कधीच पाळू शकणार नाहीत. ते काही वेगळं करूच शकतच नव्हते कारण, त्यांच्या पूर्ण पतनाच्या अवस्थेतच कदाचित त्यांना आपल्या पूर्ण असहायतेची जाणीव होईल, आणि मग ते विश्वासाने व प्रार्थनेने देवाकडे वळतील.

आपण आधी पाहिलं आहे की जाणूनबुजून केलेली अवज्ञा देवाच्या रागाला कारणीभूत होते. देवाचा राग म्हणजे काय? त्याने आपला चेहरा लपवणे. जेव्हा देव आपला चेहरा लपवतो, तेव्हा त्याचे देवदूत पूर्वीसारखं लोकांचे रक्षण करू शकत नाहीत, आणि यामुळे संरक्षणात एक मोठी दरी निर्माण होते.

तेव्हा तो म्हणाला, ह्यांचा नायनाट केला पाहिजे; पण त्याचा क्रोध शांत करावा, व त्याने त्यांचा नाश करू नये, म्हणून त्याचा निवडलेला मोशे त्याला आडवा आला. स्तोत्र १०६:२३

स्तोत्रकर्ता आपल्याला स्पष्टपणे दाखवतो की देवाचा राग किंवा त्याचं आपला चेहरा लपवणे म्हणजे काय ते म्हणजे लोकांच्या आजूबाजूचं आत्मिक संरक्षण मागे घेणे. जेव्हा आपण वाचतो की “देव लोकांना नष्ट करणार होता,” तेव्हा मानवी मनाचा सहज विचार होतो “देव त्यांना ठार मारणार होता.” पण जेव्हा आपण येशूच्या चेहऱ्याकडे बघतो, तेव्हा आपण समजून घेतो की देव खरंतर असं म्हणतो आहे: “तुमच्या बंडखोर वृत्तीमुळे, मी तुम्हाला आता पूर्वीसारखं जपू शकत नाही.”

आणि हेही लक्षात घेतलं पाहिजे की, सोनेरी वासराची पूजा करताना, इस्राएलाने प्रत्यक्षात सैतानालाच आपला नेता म्हणून बोलावले होते. जेव्हा त्यांनी वासराकडे बोट दाखवत म्हटले, “हाच तो देव आहे ज्याने आपल्याला मिसरमधून बाहेर काढले,” तेव्हा त्यांनी देवालाच स्वतःहून दूर लोटले.

देवाचा प्रतिनिधी म्हणून, मोशेलाही ही नकारात्मकता तीव्रपणे जाणवली. त्याने त्यांच्या तारणासाठी इतकं काही केलं होतं, तरीही त्यांना त्याचं महत्त्व वाटले नाही. अशा प्रसंगी, नैसर्गिक न्यायाची भावना कोणाच्याही मनात उगम पावते. कृतघ्नतेचा आत्मा म्हणजे एखाद्या नेत्याच्या मनात शिक्षा देण्याची इच्छा जागवणारी परिपूर्ण ठिणगी असते. या संपूर्ण प्रसंगात, देवाने ही एक संधी म्हणून घेतली मोशेचा स्वभाव अधिक खोलवर, अधिक करुणामय आणि मजबूत करण्यासाठी. जेव्हा मोशेला समजले की लोकांनी किती भयानक पाप केले आहे, तेव्हा त्याच्या मनात एक विचार उमटला “हे पाप एवढं गंभीर आहे की यासाठी क्षमा मिळू शकते काय?” आणि हाच तो क्षण होता ज्यामध्ये देव मोशेशी बोलतो, आपण काय करणार आहोत, याविषयी.

मग परमेश्वराने मोशेला म्हटले, “मी ह्या लोकांना पाहिले आहे. हे ताठ मानेचे लोक आहेत. तर आता मला आड येऊ नकोस; मी आपला कोप त्यांच्यावर भडकवून त्यांना भस्म करतो; आणि तुझेच एक मोठे राष्ट्र करतो.” निर्गम ३२:९-१०

जर आपण ख्रिस्ताच्या जीवनाच्या मध्यस्थीविना हा मजकूर वाचला, तर त्यातून काही अतिशय कठीण आणि गांढळात टाकणाऱ्या निष्कर्षाकडे आपण जाऊ शकतो.

“तेव्हा मोशे आपला देव परमेश्वर हयाची काकळूत करून म्हणाला, “हे परमेश्वरा, तू आपल्या लोकांना महान सामर्थ्याने व भुजबलाने मिसर देशातून बाहेर आणलेस, त्यांच्यावर तुझा कोप का भडकावा? त्यांना डोंगरामध्ये मारून टाकावे आणि पृथ्वीवरून त्यांचा नाश करावा म्हणून त्यांना मिसर देशातून त्याने दुष्ट हेतूने बाहेर आणले असे मिसरी लोकांनी का बोलावे?

आपल्या तीव्र कोपापासून फीर, आणि आपल्या लोकांवर आपती आणण्याच्या हेतूपासून परावृत्त हो.” निर्गम ३२:११-१२

जर मोशे देवाला शांत करण्याचा खरोखर प्रयत्न करत होता, तर आपल्याला असा निष्कर्ष घ्यावा लागेल का की मोशे देवापेक्षा अधिक दयाळू होता? पण बायबल आपल्याला सांगते की देवाची करुणा सदासर्वकाळ टिकणारी आहे (स्तोत्र १३६). आणखी एक गोष्ट आपल्याला माहिती आहे की माणसाच्या मनात नैसर्गिकरित्या देवाविरुद्ध शत्रुत्व असते. म्हणूनच जोपर्यंत देवच आधी कृपा करत नाही, तोपर्यंत माणूस काहीही चांगलं करू शकत नाही.

मग प्रश्न असा येतो की देव मोशेला का म्हणतो, “मला आड येऊ नकोस; मी आपला कोप त्यांच्यावर भडकवून त्यांना भस्म करतो”? आणि मोशे देवाचं ते वाक्य का पाळत नाही? मोशे खरंच देवाच्या संतापाला थोपवतो आहे काय? की याच्या उलट, देव मोशेलाच त्याच्या अंतःकरणात दडलेल्या विचारांशी थेट सामोरा जातो आहे? आणि मग त्याचं तर्कशक्तीच्या सीमांपर्यंत नेऊन, मोशेला स्वतःच्या आत एक नवा अनुभव देतो आहे जेणेकरून तो देवाच्या कृपेच्या अधिक गहन, खोल स्तरात प्रवेश करू शकेल?

या अध्यायात पुढे आपण पाहतो की, इस्राएलाच्या पापाची भीषणता पाहून मोशे आंतरिक संघर्षात पडतो. तो देवाला विनवणी करतो की इस्राएलाला क्षमा कर. पण मग एक क्षण थांबून, तो स्वतःच न्यायासाठी बलिदान होण्याची तयारी दर्शवतो. तो म्हणतो:

तरी आता तू त्यांच्या या पापांची क्षमा कर! परंतु जर तू त्यांच्या पापांची क्षमा करणार नसशील तर मग तू लिहिलेल्या पुस्तकातून मला काढून टाक. निर्गम ३२:३२

जसं आपण याआधी म्हटले आहे, मोशेने एक सुंदर कृती केली पण ती चुकीच्या संदर्भात होती. अब्राहामाप्रमाणेच, तोही या विचारातून सुटायचा प्रयत्न करत होता की, पापासाठी मृत्यू देणे आवश्यक आहे.

हयाच्या थोडं आधीच मोशेने असे आदेश दिले होते की जे लोक पश्चात्ताप करत नाहीत, त्यांना ठार मारावे. दोषींना कत्तलीत मारले गेले. तरीसुद्धा मोशेला वाटत होते की हे पुरेसं नाही, म्हणून तो स्वतःला एक निर्दोष बळी म्हणून अर्पण करू इच्छितो ‘ख्रिस्ताच्या प्रतिरूपासारखा’ जेणेकरून त्याच्या समजुतीप्रमाणे न्याय पूर्ण होईल.

दुष्टांची कतल आणि निर्दोष मोशेचे अर्पण या दोघांतून पुन्हा एकदा मानवी दृष्टिकोनातून प्रायश्चित्त कसं समजले गेले आहे, हेच उघड होते. हे अगदी त्या प्रसंगासारखे आहे जिथे ख्रिस्ताला दोन दोषी चोरांबरोबर वधस्तंभावर चढवले गेले.²³

मोशे देवाची विनंती करतो की तो आपल्या मुलांना न मारो, त्याचा राग शांत होवो ही कथा थेट देवाविषयी माणसाच्या समजूतीला भिडते. आपण देवाविरोधात असतो, म्हणून देव आपल्याला अशाच रूपात दिसतो. आपण आपली जबाबदारी स्वीकारत नाही, आणि जेव्हा "कुंपण" म्हणजे देवाचे संरक्षण मागे घेतले जाते, तेव्हा आपती येते. पण मग ती आपती आपण देवावर ढकलतो जणू देव रागावून नाश करत आहे.

जसं आपण याआधी अनेक वेळा म्हटले आहे, देवाचे विचार हे आपल्या विचारांप्रमाणे नसतात. देवाच्या आज्ञांमध्ये म्हटले आहे की जेव्हा आपण खोट्या देवांची उपासना करतो, तेव्हा देव "आवेशी" होतो. पण बायबलमध्ये "देव आवेशी आहे" असं म्हटले जाते, तिथे 'आहे' हा शब्द मूळ मजकुरात नसतो तो अनुवादात जोडलेला असतो. देव मत्सरी वाटतो, कारण जेव्हा पापांमुळे संकट येते, तेव्हा माणूस देवालाच दोष देतो जसं आदामाने हवेली निर्माण केल्याबद्दल देवावरच दोष टाकला होता.

आपण २०व्या प्रकरणात पाहिले की संरक्षणाचे हे "कुंपण" कसं काम करते. जेव्हा माणसं देवाच्या आज्ञा तोडतात, तेव्हा त्या कुंपणात भेगा पडतात. मोशे त्या भेगेत उभा राहतो आणि इस्राएलासाठी विनंती करतो. हाच देवाचा उद्देश होता कारण पुढे इस्राएलाच्या इतिहासात आपण पाहतो की देव एक अशा मनुष्याचा शोध घेतो जो त्या फटीत उभा राहील आणि इस्राएलला वाचवेल.

मी भूमीचा नाश करू नये म्हणून तिच्यातला कोणी तट बांधील, कोणी माझ्यासमोर देशासाठी तटाच्या खिंडीत उभा राहील की काय ह्याची मी वाट पाहिली, पण मला कोणी आढळला नाही. यहेज्केल २२:३०

देवाला मोशे नावाचा एक मनुष्य सापडला, जो इस्राएलामुळे पडलेल्या फटीत उभा राहिला यासाठी आपण कृतज्ञ असलो पाहिजे. मोशेसाठी किती सोपं होते की देवाने म्हटलेले "मला आड येऊ नकोस" हे वचन त्याने सहज मनावर घ्यावे कारण ते त्याच्या नैसर्गिक विचारांशी पूर्णपणे जुळत होते. देवाने कधीच मोशेवर जबरदस्ती केली नसती की त्याने इस्राएली लोकांचे नेतृत्व घ्यावे, आणि खरंच, जर मोशेचे तसं मन झाले असते, तर देवाने मोशेच्या वंशातून एक नवीन राष्ट्र निर्माण केले असते.

²³ याबद्दल अधिक माहितीसाठी fatheroflove.info वरून डाउनलोड करण्यासाठी उपलब्ध असलेले At-One-Ment पृष्ठे 60-63 पहा.

पण त्या क्षणी देवाचा आत्मा मोशेशी कार्य करत होता त्याला ख्रिस्ताच्या स्वरूपात आणण्यासाठी. मोशेने त्याला सुंदर प्रतिसाद दिला. आणि जेव्हा तो देवासमोर गुडघे टेकून विनवणी करतो, तेव्हा आपल्याला त्याच्या देहात ख्रिस्ताचं दर्शन घडते अगदी जसं अब्राहामाने सदोमासाठी विनवणी केली, तसं. बहुतेक माणसं अशा वेळी म्हणाली असती, “देवाने दुष्टांचं नाश करायलाच हवा” पण मोशे मात्र देवाच्या त्या शब्दांत, “मला आड येऊ नकोस” यामध्ये आशा पाहतो. या प्रसंगात मोशेने देवाच्या अंतःकरणाचे अतिशय सुंदर वाचन केले.

“मला आड येऊ नकोस” हे देवाचं विधान, त्याच प्रकारचं आहे जसं ख्रिस्ताने त्या स्त्रीला सांगितले होते, “मुलांचं अन्न कुत्र्यांना देणं योग्य नाही.” इथे आरशाचे तत्त्व कार्यरत आहे. मोशेने कदाचित हे जाणवले असेल की, देव आता न्याय करण्याच्या भूमिकेत आहे आणि चर्चा संपली आहे. पण जेव्हा देव त्याचा विचार स्पष्ट शब्दांत बोलतो आणि तो मुद्दाम वाढवतो, तेव्हा मोशे लगेच दयेच्या भूमिकेत जातो अगदी तसंच जसं देवाला अपेक्षित होते.

या प्रसंगाचा एक दुसरा, सरळ आणि सामान्यपणे स्वीकृत अर्थ असा दिला जातो की, मोशे देवाला समजावत होता, त्याचा राग शांत करत होता, आणि इतर राष्ट्रांपुढे त्याची प्रतिमा खराब होईल याची आठवण करून देत होता पण ही कल्पना म्हणजे अगदी मूर्खपणाचे उदाहरण आहे. आपण आता तो पडदा बाजूला सारण्याची वेळ आली आहे, जो आपल्याला देवाच्या खऱ्या स्वभावापासून वेगळं करतो आणि आता आपण त्याला ख्रिस्ताच्या स्वभावाच्या प्रकाशात पाहायला हवं.

देवाने मोशेला सांगितले की इस्राएली लोकांनी स्वतःला भ्रष्ट केले आहे. देवाने त्यांच्या प्रत्येक कृतीचे निरीक्षण केले होते आणि त्यांच्या दुष्टपणासाठी त्यांना आधीच क्षमा केली होती. पण जेव्हा मोशेने स्वतः हे सर्व पाहिले, तेव्हा त्याचा राग तितकाच तीव्र झाला.

मोशे छावणीजवळ येऊन पोहचल्यावर ते वासरू व नाचतमाशा त्याने पाहिला, तेव्हा त्याचा राग भडकला आणि त्याने आपल्या हातांतल्या पाट्या पर्वताच्या पायथ्याशी फेकून फोडून टाकल्या. तसेच त्यांनी बनवलेले ते वासरू घेऊन त्याने अग्नीत टाकले व कुटून त्याचा चुरा केला; तो त्याने पाण्यावर टाकला. ते पाणी त्याने इस्राएल लोकांना प्यायला लावले. निर्गम ३२:१९-२०

मोशेने त्या मौल्यवान आज्ञा फोडल्या ज्या देवाने स्वतःच्या हातांनी लिहिल्या होत्या आणि हे इस्राएलाच्या लोकांनी देवाच्या वचनांशी जे केले त्याचे प्रतीक होते. मोशेच्या त्या कृतीत एक प्रकारचा निश्चय आणि निर्धार होता. त्या मुक्या, निर्जीव मूर्तीला चुरडून भस्म केले गेले आणि ते पाण्यात मिसळून लोकांना प्यायला दिले हे पाहता, त्या दुष्ट आणि कृतघ्न लोकांसाठी एक प्रकारचं योग्य न्याय असल्यासारखे वाटते.

अहरोन मोशेच्या त्या जळजळीत प्रश्नाच्या तापात सापडतो: “तू ह्या लोकांवर एवढे पातक आणले असे ह्यांनी तुझे काय केले होते?” अहरोनचे उत्तर फारच साधे होते त्याने सांगितलं की त्याने फक्त सोने अग्नीत टाकले आणि त्यातून आपोआप एक वासरू बाहेर आले! मोशेला हे उत्तर जराही समाधान देणारे नव्हते.

इस्राएल आता एका भीषण संकटाच्या अवस्थेत होता. काही गंभीर प्रश्न होते, जे आता हाताळणे आवश्यक होते:

१. सोन्याच्या वासराची उपासना केल्याने एक मोठी फट निर्माण झाली ज्यातून सैतानाला प्रवेश मिळाला.

२. जेव्हा इस्राएल कनान देशात प्रवेश करेल, तेव्हा तिथली मूर्तिपूजक राष्ट्रं इस्राएलाच्या या मूर्तिपूजेची आठवण करून स्वतःच्या मूर्तिपूजेसाठी समर्थन म्हणून वापर करू शकतील. म्हणून देवाच्या अप्रसन्नतेचं काही तरी ठोस चिन्ह दाखवणे गरजेचे होते.

३. इस्राएलाने देवाचा आवाज ऐकला नाही आणि त्यांनी स्वतःच्या इच्छेने त्याच्याशी करार केला होता. देवाला ही परिस्थिती आपल्या मार्गाने सोडवता येत नव्हती, म्हणून त्याला इस्राएलाच्या न्याय आणि पाप प्रायश्चिताच्या समजुतीनुसार वागावे लागले.

४. इस्राएल एक असा देव पुजत होता जो युद्धाचा देव होता, जो वाईट लोकांना ठार मारतो. त्यांनी इतरांवर लावलेला न्याय आता त्यांच्या स्वतःवरच लागू होणार होता.

५. आदामाच्या इतिहासात आपण पाहतो की त्याने प्रायश्चित्त मिळवण्यासाठी दोष देवावर आणि आपल्या पत्नीवर टाकला हीच वृत्ती अजूनही इस्राएलाच्या स्वभावात खोलवर रुजलेली आहे आणि ती या गोष्टीत स्पष्ट दिसते.

६. अब्राहामाच्या गोष्टीत, त्याला वाटले होते की देव त्याच्याकडून स्वतःचा निर्दोष मुलगा अर्पण करून घ्यायला सांगत आहे त्याच्या पापासाठी प्रायश्चित्त म्हणून. ही कल्पना आणि तिचे परिणाम इस्राएलाच्या विचारांवर खोलवर प्रभाव टाकत आहे, आणि त्यामुळे ही गोष्टही या प्रसंगात महत्वाची ठरते.

मोशे इस्राएलाच्या संततीसाठी प्रायश्चित्त मिळवण्याचा प्रयत्न करत होता.

मोशे परमेश्वराकडे परत जाऊन म्हणाला, “हाय! हाय! ह्या लोकांनी घोर पातक केले आहे; ह्यांनी आपल्यासाठी सोन्याचे देव बनवले. निर्गम ३२:३०

मोशे त्या लोकांना क्षमतेसाठी पुढे यायला बोलावतो ज्यांनी आपल्या दुष्ट वागणुकीबद्दल पश्चात्ताप केला होता. जे लोक मोशेकडे आले नाहीत, ज्यांनी पश्चात्ताप नाकारला, ते इस्राएलाविरुद्ध झालेली ती फट उघडीच ठेवून देत होते.

जर हे लोक इस्राएलामध्येच राहिले असते, तर सैतानाला संपूर्ण छावणीमध्ये सतत प्रवेश मिळाला असता. तो आजूबाजूच्या राष्ट्रांना भडकवू शकला असता, आणि या पापामुळे त्यांना इस्राएली लोकांचा नाश करण्याची संधी मिळाली असती.

इस्राएल आणि त्यांच्या भोवतालच्या राष्ट्रांना हे ठोसपणे समजून घ्यावे लागणार होते की मूर्तीपूजा ही देवासाठी एक गंभीर अपमान आहे आणि देव ती कधीही मान्य करणार नाही. म्हणून न्याय व्हावाच लागणार होता, आणि हे पापामुळे पडलेली फट बंद करणे अत्यावश्यक होते.

या परिस्थितीला सामोरे जाताना मोशेने काय केले, हे आपण नीट पाहिलं पाहिजे:

तेव्हा मोशे छावणीच्या प्रवेशद्वारात उभा राहून म्हणाला, “परमेश्वराच्या पक्षाचा जो कोणी असेल त्याने माझ्याकडे यावे.” तेव्हा लेवी वंशातले सर्व लोक त्याच्याजवळ जमा झाले. तो त्यांना म्हणाला, “इस्राएलाचा देव परमेश्वर म्हणतो की, ‘तुम्ही प्रत्येकाने आपल्या कंबरेस तलवार लटकवावी आणि छावणीच्या ह्या प्रवेशद्वारापासून त्या प्रवेशद्वारापर्यंत चहूकडे फिरून आपले बंधू, सोबती व शेजारी ह्यांचा वध करावा.’” मोशेच्या सांगण्याप्रमाणे लेवी वंशाच्या लोकांनी केले आणि त्या दिवशी सुमारे तीन हजार लोक पडले. निर्गम ३२:२६-२८

इथे एक महत्त्वाची बाब लक्षात घेण्यासारखी आहे: या सगळ्या प्रसंगाचं वर्णन करताना, मोशे इथे देवाशी झालेल्या संवादाचा उल्लेख करत नाही. पण इतर ठिकाणी मात्र मोशे असं लिहितो:

देव मोशेशी बोलला; तो म्हणाला, “मी परमेश्वर आहे. मी अब्राहाम, इसहाक व याकोब ह्यांना सर्वसमर्थ^१ देव म्हणून प्रकट झालो तथापि परमेश्वर ह्या माझ्या नावाने मी त्यांना ज्ञात नव्हतो. ज्या कनान देशात ते उपरे होते तो परदेश त्यांना वतन देण्याविषयीचा करार मी त्यांच्याशी केला आहे; निर्गम ६:२-४

मोशेने हे सारे इस्राएल लोकांना सांगितले; पण ते आपल्या मनाच्या संतापामुळे आणि बिकट दास्यामुळे मोशेचे ऐकेनात. निर्गम ६:९

आणि पुन्हा:

मग परमेश्वराने मोशेला म्हटले, “पाहा, तुला मी फारोचा देव करतो, आणि तुझा भाऊ अहरोन हा तुझा संदेष्टा होईल. निर्गम ७:१

मोशे व अहरोन ह्यांनी तसे केले; परमेश्वराने त्यांना आज्ञा केली त्याप्रमाणे त्यांनी केले. निर्गम ७:६

आणि पुन्हा:

तेव्हा परमेश्वराने मोशेला म्हटले, “पाहा, मी आकाशातून तुमच्यासाठी अन्नवृष्टी करीन; आणि लोकांनी बाहेर जाऊन एका दिवसाला पुरेल इतके जमा करावे, ह्यावरून ते माझ्या नियमाप्रमाणे चालतात किंवा नाही ह्याविषयी मी त्यांची परीक्षा पाहीन. निर्गम १६:४

मोशे आणि अहरोन सर्व इस्राएल लोकांना म्हणाले, “परमेश्वरानेच तुम्हांला मिसर देशातून आणले हे तुम्हांला संध्याकाळी कळून येईल, निर्गम १६:६

आणि पुन्हा:

तेव्हा मोशे देवाकडे वर गेला; आणि परमेश्वराने त्याला पर्वतातून हाक मारून सांगितले की, “याकोबाच्या घराण्याला हे सांग, इस्राएल लोकांना हे विदित कर. निर्गम १९:३

मग मोशेने येऊन लोकांच्या वडिलांना बोलावले आणि परमेश्वराने त्याला आज्ञापिलेले हे सर्व शब्द त्यांच्यापुढे मांडले. निर्गम १९:७

ही प्रक्रिया मोशेच्या लेखनात पुन्हा पुन्हा दिसते. पण जेव्हा आपण अमालेक्यांचा पराभव आणि सिनाय पर्वतावर तीन हजार लोक ठार मारले गेले याची कथा पाहतो, तेव्हा मात्र ही साचलेली पद्धत तिथे दिसून येत नाही. मोशे असं कुठेही लिहित नाही की, “परमेश्वराने मोशेला सांगितले जे लोक पश्चात्ताप करत नाहीत, त्यांना ठार करा.” मग या विशिष्ट प्रसंगात मोशे देवाशी झालेला संवाद का लिहित नाही?

मोशेच्या सांगण्याप्रमाणे लेवी वंशाच्या लोकांनी केले आणि त्या दिवशी सुमारे तीन हजार लोक पडले. निर्गम ३२:२८

मोशेने असं का लिहिले की ही आज्ञा त्याची स्वतःची होती? तो असं का म्हणत नाही की ही आज्ञा देवाकडून आली होती? हा प्रश्न या गोष्टीसाठी खूप महत्वाचा आहे.

देव माणसांच्या मनात चालणाऱ्या विचारांना आणि त्यांचे “प्रायश्चित्त” कसं कार्य करते याला ओळखतो. जेव्हा निर्गम १७ मध्ये इस्राएली लोकांनी पाण्याची मागणी केली, तेव्हा मोशेला खडकावर प्रहार करण्याची आज्ञा दिली गेली जेणेकरून त्यातून पाणी बाहेर यावे. तो खडक म्हणजे ख्रिस्ताचे प्रतीक होते तोच ख्रिस्त जो त्यांच्या मागे होता. (१ करिंथकरांस १०:४) खडकावर प्रहार करणे म्हणजे ख्रिस्तावर झालेल्या आघाताचे स्वरूप होते म्हणजे आपल्याला जीवन देण्यासाठी त्याने स्वतःला दुखावून घेतले.

पण त्यांच्या वाळवंटातील शेवटच्या भागात, देवाने मोशेला फक्त त्या खडकाशी बोलण्यास सांगितले होते, पण मोशेने रागाच्या भरात त्याच्यावर दोनदा प्रहार केला जणू मृत्यूद्वारेच समाधान मिळते अशीच जुनी प्रतिमा पुन्हा उभी केली गेली.²⁴

आपला स्वर्गीय पिता माणसांचे विचार ओळखतो आणि बलिदानाद्वारे प्रायश्चित्त कसं मानले जाते हे त्याला माहीत आहे. देवाला माहिती होते की इस्राएल त्याच्या क्षमेवर विश्वास ठेवू शकणार नाही जोवर त्यात बलिदान किंवा मृत्यूचं कोणतं तरी रूप नसेल. म्हणूनच तो मोशेला त्याच्या विचारांनुसार वागू देतो जेव्हा मोशे पश्चात्ताप न करणाऱ्यांच्या वधाची आज्ञा देतो. देव त्याला रोखत नाही. मोशेच्या अंतःकरणात जे ठरलंय होते, त्याला विरोध न करता देव त्यावर आपली परवानगी देतो आणि त्यामुळे त्या कृतीवर एकप्रकारे त्याची अधिकृतता बसते.

हीच गोष्ट फारओच्या मृत्यूबाबतीतही घडली होती जेव्हा तो समुद्रात बुडून गेला. माणसांना जेव्हा असं वाटावे की आता प्रायश्चित्त झाले आहे, तेव्हा त्यांना देव 'नाश करणारा' वाटतो त्यातूनच समाधान किंवा न्याय पूर्ण झाल्याचे त्यांना वाटते. या प्रकारे, देव बंड करणाऱ्यांच्या पापावर त्यांच्याच न्यायपद्धतीनुसार शिक्षा करतो. पण यात देव व्यक्ती म्हणून समोर दिसत नाही. हेच आपण पाहतो मोशे ज्या प्रकारे या गोष्टीचे वर्णन करतो त्यात तो कुठेही हे म्हणत नाही की देवाने त्याला ही आज्ञा दिली होती. हे स्पष्ट दाखवून देते की, ही कृती ही देवाकडून सुरू झालेली नव्हती ती देवाने परवानगी दिलेली कृती होती.

देवाने जेव्हा माणसाच्या प्रायश्चित्ताच्या संकल्पनांनुसार पाप्यांना शिक्षा होऊ दिली, तेव्हा त्या कृतीमुळे इस्राएल आणि देव यांच्यात झालेलं फाटकेपण काही प्रमाणात भरून निघाले. इतर जातींनाही देवाचा राग आणि त्याची अप्रसन्नता जाणवली, आणि इस्राएलाच्या लोकांच्या मनात पहिल्यांदा अशी आशा निर्माण झाली की “कदाचित आपल्याला क्षमा मिळू शकेल.”

लेवी वंशाच्या लोकांनी जसं त्यांना प्रायश्चित्त समजले, त्याप्रमाणे त्यांनी जे काही केले त्यासाठी देवाने त्यांना आशीर्वाद दिला. जसं एखादं लहान मूल एखादं जीवनकौशल्य शिकताना काहीसं गोंधळ करते, पण एक शहाणा पालक त्याच्यावर ओरडत नाही उलट त्याला प्रोत्साहन देतो, त्याच्या प्रयत्नाचे कौतुक करतो, कारण त्याला माहित असते की असं केल्याने ते मूल पुढे शिकत जाईल. तसंच इथेही झाले.

पण लेवींना लाभलेला हा आशीर्वाद जितका उघड आहे, तितकाच एक दुःखद पैलू अनेकदा दुर्लक्षित राहतो की त्यांना आपल्या बांधवांवर चालवलेल्या तलवारीच्या आठवणी, मृत्यूची दृश्यं, आणि त्यांच्या हातून झालेल्या विध्वंसाचे परिणाम आयुष्यभर सोबत बाळगावे लागले.

²⁴ मी fatheroflove.info वर डाउनलोड करण्यासाठी उपलब्ध असलेल्या At-One-Ment च्या प्रकरण ८ मध्ये याबद्दल अधिक तपशीलवार माहिती दिली आहे.

ती वेळ त्यांच्यासाठी फार वेदनादायक आणि आतून हादरवून टाकणारी असावी. तरीसुद्धा, त्यांनी देवापुढे ज्या पद्धतीने भरपाई करता येईल असं त्यांना वाटले, त्या पद्धतीने ती केली आणि देवाने त्यांच्या त्या प्रामाणिक प्रयत्नाला मान्यता देत त्यांना आशीर्वाद दिला.

आपण आधी बोललोच, की दोषी लोकांचा मृत्यू झाला तरी मोशेला वाटत नव्हते की देव त्यामुळे इस्राएलाला क्षमा करेल. म्हणूनच त्याने स्वतः निर्दोष असूनसुद्धा देवासमोर स्वतःचा बळी द्यायची तयारी दाखवली.

पण जेव्हा देवाने मोशेचा हा निर्दोष बळी नाकारला, तेव्हा इस्राएलाच्या लोकांना संपूर्ण क्षमा समजून घेणे फार कठीण झाले. त्यामुळे मोशेच्या आणि लोकांच्या मनात अजूनही असा एक अज्ञात दुरावा शिल्लक राहिला, ज्याचा फायदा सैतानाने पुन्हा त्यांना छळण्यासाठी घेतला.

आता तू जा, ज्या स्थलाविषयी मी तुला सांगितले आहे तिकडे त्यांना घेऊन जा. माझा दूत तुझ्यापुढे चालेल; तरी ज्या दिवशी मी झडती घेईन त्या दिवशी त्यांच्या पापाबद्दल त्यांचा समाचार घेईन.” अहरोनाने बनवलेले वासरू लोकांनीच बनवले होते, म्हणून परमेश्वराने त्यांना ताडन केले. निर्गम ३२:३४-३५

मोशेने देवाला विनवणी केली होती “कृपया तुझ्या लोकांना क्षमा करा!” पण वरील वचनांमध्ये आपण पाहतो, की देव त्यांना शिक्षा देतच राहतो, त्यामुळे काहीना वाटू शकते की देव खरंच क्षमा करायला तयार नव्हता. खरं तर, देव दोषी व्यक्तींना त्यांच्या कृतींचे परिणाम भोगण्यापासून थांबवत नाही त्यांनी जे पेरलं आहे, त्याचे फळ त्यांना मिळणारच. पण ही जी “शापासारखी शिक्षा” आली, ती प्रत्यक्षात देवाकडून आलेली नसून, लोकांच्या स्वतःच्या अपराधीपणामुळे त्यांच्या मनात तयार झालेली होती. त्या अपराधीपणामुळे त्यांचं मन अशक्त झाले आणि त्यामुळेच सैतानाला त्यांना पुन्हा प्रलोभनात पाडणं शक्य झाले.

जर लोकांनी दोषी व्यक्तींच्या मृत्यूमध्ये पूर्ण क्षमा स्वीकारली असती, तर त्यांच्यासाठी गोष्टी फारशा गुंतागुंतीच्या झाल्या नसत्या. पण जेव्हा दोषी लोकांनी त्या प्रायश्चित्त न करणाऱ्यांचा मृत्यू पाहिला, तेव्हा त्यांच्या मनात स्वतःबद्दलच शंका निर्माण झाली “काय देव अजूनही आपल्या पापांमुळे आपल्यालाही मारू इच्छितो?”

मानवी हृदयाला देवाच्या आपल्या लोकांवरील खऱ्या प्रेमाची ओळख होण्यासाठी किती वेळ लागतो! आणि त्याचबरोबर, माणसाचे स्वभाव किती पटकन देवावर सूड घेणारा म्हणून भाव ठेवतात. आपल्या स्वर्गातील पित्याने सोन्याच्या वासराच्या या गुंतागुंतीच्या प्रसंगात किती मोठ्या शहाणपणाने मार्ग काढला आणि सैतानाकडून होऊ शकणाऱ्या इस्राएलाच्या संपूर्ण नाशातून त्यांना वाचवले!

सारांश सांगायचा तर, त्या ३,००० लोकांचा मृत्यू हा देवाच्या अनुमतीने, माणसाच्या प्रायश्चिताच्या तत्वांना तात्पुरते उत्तर देण्यासाठीच घडला. या घटनेचं मोशेने केलेलं लेखन अगदी स्पष्टपणे दाखवते की, ही "ठार मारण्याची आज्ञा" प्रत्यक्षात मोशेकडूनच आलेली होती. आणि जेव्हा आपल्या पित्याने ती कृती थांबवली नाही किंवा त्याला विरोध केला नाही, तेव्हा जो काही प्रकार घडला, त्याची जबाबदारी देवावर येते आणि त्यामुळेच त्या प्रसंगात देवाचा न्याय उघड झाला. बंडखोर त्यांच्याच न्यायपद्धतीत अडकले आणि त्याच्यामुळे नष्ट झाले.

मी आशा करतो की या गोष्टीत तुम्हाला आपल्या पित्याचा खरा स्वभाव दिसत आहे. देवाला कुणाचाही मृत्यू नको होता. पण माणसाच्या प्रायश्चिताच्या तत्वांनुसार तो मृत्यू आवश्यक असल्याचे समजले गेले, आणि म्हणून देवाने तो स्वीकारला. जे लोक मरण पावले, त्यांच्यामध्ये ख्रिस्तच वधस्तंभावर खिळला गेला कारण ख्रिस्त आपल्यापैकी प्रत्येकाच्या अगदी जवळ आहे, आणि तो आपले दुःख, आपली वेदना पूर्णपणे जाणतो. पण संपूर्ण राष्ट्राला वाचवण्यासाठी, बंडखोरांचा मृत्यू आवश्यक झाला; दगडावर प्रहार करणे अपरिहार्य ठरले.

आपल्याला या गोष्टींमध्ये एक मौल्यवान प्रकाश दिसतो काय? मी प्रार्थना करतो की आपला स्वर्गीय पिता तुम्हाला हे सत्य समजण्याची कृपा देईल आणि हे सौंदर्य दाखवील की देव कसा माणसाच्या स्वतःच्या विचारांपर्यंत झुकतो, त्याच्या समजुतीला भिडतो फक्त त्याला वाचवण्यासाठी.

नादाब व अबीहू

जसा आपण जुन्या करारातील कथांमधून पुढे पुढे वाटचाल करत आहोत, तसतशी आपण आतापर्यंत शिकलेली साधने वापरणे प्रत्येक नव्या कथेसोबत अधिक सोपे होत जाईल, अशी आशा आहे. माझ्या स्वतःच्या अनुभवात सुरुवातीला असे वाटायचे की जर नव्या करारातील तत्त्वे लागू करण्यासाठी लागणारे ज्ञान आणि समज नसतील, तर काही गोष्टी वाचताना धैर्यच हरवून बसतो. काही कथा पाहताना असे स्पष्ट वाटायचे की आपला प्रेमळ स्वर्गीय पिता नाश करणारा आहे.

अशा वेळी मी अनेकदा गुडच्यावर बसून आपल्या पित्याला प्रार्थना करत असे की “ही कथा समजून घेण्यासाठी मला मार्ग दाखव.” जेव्हा मी येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, आणि पाहतो की तो त्याच्यावर द्वेष करणाऱ्यांना क्षमा करतो, त्याला मारायचा प्रयत्न करणाऱ्यांवरही उपकार करतो तेव्हा मला आशा वाटते की त्याचा पिता देखील हाच आहे. मला स्वतःला आठवण करून द्यावी लागते की आपल्या पुत्रामार्फत पित्याने मला सांगितले आहे की मी त्याच्यासाठी अमूल्य आहे, आणि कुटुंब या संकल्पनेद्वारे त्याने मला अत्यंत कोमल प्रेमाची शिकवण दिली आहे.

तेव्हा मला पुन्हा आठवते की माझा स्वभाव हा वाईट आहे, आणि मी कबूल करतो की स्वभावतः मी माझ्या पित्याशी विरोधात आहे. मी हेही मान्य करतो की माझा सहज झुकाव असा आहे की मी बायबल चुकीने समजतो आणि माझ्या प्रिय पित्याविरुद्धच ते वळवतो आणि हे लक्षात आल्यावर मला खरोखरच थरकाप होतो.

पूर्वी मी जुन्या करारातील मजकूर वाचायचो आणि आपोआपच समजतो आहे असे गृहित धरायचो, हे समजून न घेता की मी अजाणपणे येशूच्या स्वभावाच्या मध्यस्थीशिवाय थेट स्वर्गीय पित्याच्या उपस्थितीत प्रवेश करण्याचा प्रयत्न करत आहे.

मला आठवण करून दिली जाते की जर माझ्या अंतःकरणात इतरांविषयी जराही वैरभावना असेल, तर मी जुन्या करारातील देवाचे चित्र अपरिहार्यपणे शिक्षा करणारा आणि हिंसक असाच पाहीन. त्यावेळी मला देवाच्या कोपाचा खरा अर्थ आठवतो म्हणजेच त्याने आपला चेहरा लपवणे आणि माणसांना त्यांच्या स्वतःच्या निर्णयांचे परिणाम भोगू देणे. यामध्ये स्वर्गदूतांनी त्यांची जागा सोडणेही समाविष्ट असते अश्रूंनी भरलेल्या डोळ्यांनी, कधी कधी ज्याचे ते दशकेपर्यंत रक्षण करत होते, अशा व्यक्तीला सोडून ते मागे हटतात. आणि त्यांना आपले संरक्षणकार्य सोडावे लागते, याचे कारण काय? कारण त्या व्यक्तीने पित्याच्या वचनातून आणि त्याच्या आत्म्याच्या माध्यमातून येणाऱ्या आवाजाकडे सतत दुर्लक्ष केलेले असते. दुःखाने भरलेला आपला पिता मग स्वतःचे तोंड लपवतो आणि बंडखोर व्यक्तींना सैतानाच्या दयेवर आणि त्यांच्या स्वतःच्या प्रभावामुळे भ्रष्ट झालेल्या निसर्गाच्या घटकांच्या ताब्यात सोडतो.

आपण जे काही शिकलो आहे, ते सगळे आता नादाब आणि अबीहू यांच्या पुढील कथेमध्ये घेऊन जायला हवे.

मग अहरोनाचे, पुत्र नादाब, व अबीहू ह्यांनी आपआपली धुपाटणी घेतली व त्यामध्ये अग्नी पेटवला व त्यामध्ये धुप घालून तो अशास्त्र अग्नी परमेश्वरासमोर नेला, असा अग्नी परमेश्वरासमोर नेण्याची आज्ञा नव्हती; म्हणून परमेश्वरासमोरून अग्नी निघाला व त्याने त्यांना भस्म केले; ते परमेश्वरासमोर मरण पावले. लेवीय १०:१-२

या कथेमध्ये नेमकं काय घडलं हे तुम्हाला दिसतंय काय? जर आपण ही कथा येशूच्या मध्यस्थीविना सरळपणे वाचली, तर ती आपल्या नैसर्गिक विचारांचीच पुष्टी करते की वाईट करणाऱ्यांचा नाश होणे अपरिहार्य आहे; आणि प्रायश्चित केवळ मृत्यूद्वारेच शक्य आहे. पण जेव्हा आपण येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा आपण प्रार्थनेच्या मनःस्थितीत अधिक संकेत शोधायला लागतो.

तेव्हा मोशेने सांगितल्याप्रमाणे मिशाएल व एलसाफान यांनी त्यांना उचलून छावणीबाहेर नेले; त्यावेळी परमेश्वराची सेवा करताना घालावयाचे विणलेले विशेष अंगरखे नादाब व अबीहू ह्यांच्या अंगात अद्याप तसेच होते. लेवीय १०:५

सुरुवातीला वाचताना असं वाटू शकतं की नादाब आणि अबीहू अग्नीद्वारे जळून मरण पावले. याचा अर्थ असा होतो की त्यांची शरीरे पूर्णतः जळून खाक झालेली असतील, विकृत अवस्थेत. पण बायबल सांगते की त्यांना त्यांच्या वस्त्रांमध्ये उचलून नेले गेले. याचा अर्थ असा की प्रत्यक्ष भौतिक अग्नीने त्यांना नष्ट केले नव्हते. या उताऱ्यावर जॉन वेस्ली यांनी एक अंतर्दृष्टीपूर्ण टिप्पणी केली आहे...

"परमेश्वराकडून" म्हणजे स्वर्गातून नव्हे, तर अधिक अचूक अर्थाने पवित्रस्थानातून. "त्यांना भस्मसात केले" म्हणजे त्यांच्या प्राणांचा अंत झाला; कारण त्यांची शरीरे व कपडे जळून खाक झाले नव्हते. 2 शमुवेल 2:26 मध्ये देखील असेच म्हटले आहे की तलवार "भस्मसात करते". त्याचप्रमाणे, अनेक वेळा वीजेचा आघात माणसाला ठार मारतो, पण त्याच्या कपड्याला मात्र काहीही न झाल्याचे दिसते. - जॉन वेस्ली यांचे लेवीय 10:2 भाष्य

नादाब आणि अबीहू यांचा विवेक स्पष्टपणे कुंठित झाला होता कारण त्यांनी मदय ग्रहण केले होते. ते त्या सत्तर पुरुषांपैकी होते ज्यांनी सिनाय पर्वतावर देवाला पाहिले.

मग परमेश्वर अहरोनाला म्हणाला, "जेव्हा तू व तुझे पुत्र तुम्ही दर्शनमंडपामध्ये जाल तेव्हा तुमच्यापैकी कोणीही द्राक्षरस किंवा मदय पिऊ नये; प्याल तर मराल! हा तुमच्यासाठी पिढ्यानिपिढ्या कायमचा विधि आहे. लेवीय 10:8-9

नादाब आणि अबीहू तंबूत प्रवेश करण्यापूर्वी नशेत होते. हे लोक नवीन किंवा अज्ञानी नव्हते. ते त्या सत्तर वडीलधाऱ्यांपैकी होते ज्यांनी सिनाय पर्वतावर देवाचे दर्शन घेतले होते.

मग मोशे, अहरोन, नादाब, अबीहू आणि इस्राएलांच्या वडिलांपैकी सत्तर जण वर चढून गेले. त्यांनी इस्राएलाच्या देवाला पाहिले; त्याच्या पायांखाली नीलकांत मण्यांच्या चबुत्यासारखे काही होते आणि ते अगदी आकाशासारखे स्वच्छ होते. निर्गम २४:९-१०

त्यांचा वडील अहरोन याची चलाख, डळमळीत वृत्ती जी सोन्याच्या वासराच्या घटनेत उघड झाली यावरून असं वाटते की देवाच्या आज्ञांचे काटेकोर पालन त्याने आपल्या मुलांना नीट शिकवलेच नव्हते. जेव्हा अहरोनाने यहोवाच्या उपासनेमध्ये मूर्तिपूजक धर्माचे घटक मिसळवले, तेव्हा त्याने आपल्या मुलांना वेगवेगळ्या आत्म्यांचे मिश्रण करणे शिकवले. आणि या चुकीच्या संकल्पनेचा शेवट, एक भीषण दुर्घटना ठरला.

जेव्हा आपण "शुभवर्तमानाच्या स्वभावाचा नियम" वापरतो, तेव्हा आपल्याला येशू लोकांवर वीज टाकून त्यांना ठार करताना कधीच दिसत नाही. आपल्याला मात्र हे माहीत आहे की इस्राएली लोकांनी झ्यूससारख्या युद्धाच्या देवाची उपासना केली होती, ज्याला लोकांवर वीजेचे गडगडाटी बाण फेकणे आवडत असल्याची त्यांची कल्पना होती.

आपण एलियाच्या गोष्टीची आठवण काढली, तर लक्षात येते की जेव्हा देव त्याच्याजवळ आला, तेव्हा आधी जोराचा वारा आला, मग भूकंप झाला आणि नंतर अग्नी प्रकट झाली. अगदी त्याचप्रमाणे, जेव्हा नादाब आणि अबीहू त्या पवित्र स्थळाजवळ गेले जेथे देवाची उपस्थिती होती तेव्हा त्यांच्या आतला आत्मा तीव्रतेने प्रज्वलित झाला. त्यांनी देवाच्या आज्ञांकडे दुर्लक्ष केले होते, म्हणून देव त्यांना वाचवू शकला नाही.

त्यांनी इयूससारख्या योद्धा देवताची उपासना केली होती, आणि कदाचित म्हणूनच जेव्हा त्यांनी देवासमोर प्रवेश केला, तेव्हा त्यांच्या समजुतीनुसार देव प्रकट व्हावा तशाच प्रकारे, पवित्रस्थानातील सर्वात पवित्र जागेतून विजेसारखी आग बाहेर आली.

या गोष्टीत मला सर्वात रोचक वाटलेली बाब म्हणजे सुरुवातीला "अग्नी" हा जो शब्द वापरलेला आहे, त्यासाठी वापरलेला मूळ शब्द.

मग अहरोनाचे, पुत्र नादाब, व अबीहू ह्यांनी आपआपली धुपाटणी घेतली व त्यामध्ये अग्नी पेटवला व त्यामध्ये धुप घालून तो अशास्त्र अग्नी परमेश्वरासमोर नेला, असा अग्नी परमेश्वरासमोर नेण्याची आज्ञा नव्हती; लेवीय १०:१

इथे 'अशास्त्र' या शब्दासाठी वापरलेला मूळ हिब्रू शब्द आहे: "זֶר" (Zûr) [H2114] याचा अर्थ होतो वळणे (विशेषतः कुठेतरी थांबण्यासाठी), म्हणून परका, अपरिचित, अपवित्र; विशेषतः (सक्रिय रूपात) व्यभिचार करणे: दुसऱ्याकडून आलेला (पुरुष, जागा), दूर जाणे, परकी (व्यक्ती, गोष्ट, स्त्री).

हा तोच शब्द आहे जो देव स्वतःच्या "विस्मयकारी कृती" विषयी बोलताना वापरतो:

जसा परासीम डोंगरामध्ये परमेश्वर उभा राहिला होता, जसा तो गिबोन दरीत रागावला होता त्याप्रमाणे तो रागावेल. अशासाठी की त्याने आपले कार्य, त्याचे अद्भूत कृत्य आणि त्याचे विस्मयकारी कृत्य करावे. यशया २८:२१

नादाब आणि अबीहू यांनी अर्पण केलेली अग्नी ही अशी अग्नी होती जी मूळ मार्गापासून वळलेली होती. ही अग्नी अपवित्र कशी होती? कारण ही ती अग्नी नव्हती जी देवाने स्वतः सुरुवातीला पेटवली होती. ती एक सामान्य, मानवीरीत्या पेटवलेली अग्नी होती. पण काय गोष्ट होती जी तिला वेगळी बनवत होती? फक्त एवढीच: ती अग्नी देवाच्या आज्ञेबाहेर अर्पण करण्यात आली होती. म्हणून, देवाला बाजूला वळावे लागले आणि त्याने आपला चेहरा लपवला. किंवा आपण असे म्हणू शकतो की, नादाब आणि अबीहू यांनीच जीवनाच्या मार्गापासून वळण घेतले, आणि त्यामुळे त्यांनी स्वतःहून देवाच्या संरक्षणाचा त्याग केला.

ख्रिस्ताच्या मध्यस्थ कार्याचे महत्त्व आपण किती खोलवर समजतो, हे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. आपण ही गोष्ट समजतो का की, जर आपण देवाजवळ अशा कल्पनेनुसार जातो जे त्याच्या खऱ्या स्वरूपाशी विसंगत आहे, तर ती चूक आपल्यालाच आरशासारखी परत उमगते जोपर्यंत ख्रिस्त मध्ये येऊन आपल्या अज्ञानातून केलेल्या मूर्खपणाला झाकून घेत नाही?

मी तुम्हाला विनंती करतो की या आरशाच्या परिणामांचा गांभीर्याने विचार करा. ख्रिस्ताच्या स्वभावापलीकडे जाऊन जर आपण देवाजवळ गेलो, तर देवाबद्दल मनात असलेली कोणतीही चूक, गोंधळलेली समजूत प्रत्यक्षात उघड होईल. आपण निसर्गाशी जोडलेले आहोत ते आपल्या विचारांना, कृतींना आणि भावना यांना प्रतिसाद देतात. देवाने काइनाला सांगितले होते की जेव्हा आपण त्याच्या आज्ञा मोडतो, तेव्हा “शाप पृथ्वीमधून” येईल.

जे कोणी इतरांविषयी सूडबुद्धी ठेवतात, किंवा ज्यांच्यात क्षमाशून्यता आहे आणि ज्यांना इतरांना शिक्षा व्हावी अशी इच्छा आहे त्यांच्याकडून हे सर्व त्यांना निसर्गात प्रकट होताना दिसेल, जेव्हा ते देवाजवळ जातील. म्हणून, चला आपण पित्याजवळ जाताना आपल्या कल्पनेतील कोणतेही मूर्ती बाळगू नये. जर आपण त्याच्या जवळ गेलो आणि आपल्या मनातील ही मूर्ति सोडली नाही, तर आपण स्वतःच आपल्या दैवताबद्दलच्या न्यायाच्या कल्पनेमुळे नाश पावू.

या विषयाबद्दल मला अंतःकरणातून एक तीव्र तातडीची जाणीव होते, आणि मी प्रार्थना करतो की पिता तुम्हाला हे समजावेल की खऱ्या पित्याला ओळखणे किती गंभीर आहे. या प्रश्नाला नाकारण्याचा कोणताही मार्ग नाही. तुमच्या मनात जर मूर्तिपूजेची किंचितही छाया असेल, तर ती तुम्हाला नष्ट करील. देवाचा जन्मलेला पुत्र म्हणजे पित्याचा पूर्ण प्रकटीकरण आहे. फक्त जे लोक त्याच्या नावावर म्हणजे त्याच्या स्वभावावर विश्वास ठेवतात, तेच वाचू शकतात.

एली महायाजकाच्या काळातील बेथशेमेश येथील पुरुषांचा विचार करा. देवाचा कराराचा कोश पलिष्ट्यांनी पकडला होता. पलिष्ट्यांच्या ताब्यात असताना, त्या कोशामुळे त्यांना इतका त्रास झाला की त्यांनी तो परत पाठवण्याचा निर्णय घेतला. त्यांचे अज्ञान असल्यामुळे, देवाच्या उपस्थितीचे प्रतीक असलेल्या त्या कोशाचा थेट परिणाम काही प्रमाणात कमी झाला. पण शेवटी, त्यांच्यासाठी तो असह्य झाला.

तो कोश जेव्हा इस्राएलामध्ये परत आला, तेव्हा तो बेथशेमेश येथे पोहोचला. तेथील लोक खूप आनंदित झाले. पण इस्राएलाला हे माहीत होते की तो कोश म्हणजे देवाची पवित्र उपस्थितीचे प्रतीक आहे. तरीही, नादाब आणि अबीहूप्रमाणेच, तेथील काही पुरुष त्या कोशाजवळ गेले आणि त्याच्या पवित्रतेचा त्यांनी विचारच केला नाही.

बेथ-शेमेश येथल्या लोकांनी परमेश्वराच्या कोशाचे निरीक्षण केले म्हणून परमेश्वराने त्यांचा संहार केला; त्याने त्या लोकांतले पन्नास हजार सत्तर पुरुष जिवे मारले; परमेश्वराने माणसांचा एवढा संहार केला म्हणून त्या लोकांनी शोक केला. बेथ-शेमेशकर म्हणू लागले, “ह्या परमेश्वरासमोर, ह्या पवित्र देवासमोर कोण टिकेल? तो आता आमच्याकडून निघून कोणीकडे जावा?” १ शमुवेल ६:१९-२०

जेव्हा त्या पुरुषांनी कराराच्या कोशात डोकावले, तेव्हा त्यांनी थेट देवाच्या कायद्याकडे पाहिले जो कायदा प्रत्येकासाठी एक आरसा आहे, जो त्याच्याकडे पाहतो. मध्यस्थाशिवाय, इस्राएली लोकांनी ज्या युद्धप्रिय देवाची उपासना केली होती, तोच देव सृष्टीत प्रकट झाला आणि त्याच्या सामर्थ्याने त्यांना नष्ट केले. त्याचा परिणाम असा झाला की सत्तर जण मारले गेले.

उरलेल्यांनी एक फार गंभीर प्रश्न विचारला हाच तो प्रश्न आहे जो शेवटच्या काळात, जेव्हा स्वर्गातील देव पृथ्वीवर येईल, तेव्हा दुष्ट लोक विचारतील:

आणि ते डोंगरांना व खडकांना म्हणाले, “आमच्यावर पडून राजासनावर जो बसलेला आहे, त्याच्या दृष्टीपुढून व कोकन्याच्या क्रोधापासून आम्हांला ‘लपवा.’ कारण त्याच्या ‘क्रोधाचा मोठा दिवस’ आला आहे, ‘आणि कोणाच्याने टिकाव धरवेल?’” प्रकटीकरण ६:१६-१७

आपण आज येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा आपल्याला दिसते की त्याच्यामध्ये आपल्यासाठी कोणताही दोषारोप नाही कारण येशू कोणावरही दोष ठेवत नाही.

तुम्ही देहबुद्धीने न्याय करता; मी कोणाचा न्याय करत नाही. योहान ८:१५

जेव्हा आपण ख्रिस्ताच्या आत्म्याला आपलेसे करतो, तेव्हा आपण इतरांना दोष देणे थांबवतो; आणि जेव्हा आपण दोष देणे थांबवतो, तेव्हाच आपण पित्याच्या उपस्थितीत निर्भयपणे जाऊ शकतो मृत्यूची भीती न बाळगता. कारण आपल्या अंतःकरणातील आरसा ख्रिस्ताच्या चेहऱ्याशी जुळत असतो. झ्यूस तो वीज आणि गडगडाटाचा देव आपल्यासाठी मृत होतो, आणि आपण त्याच्यासाठी. तेव्हा आपण देवाच्या उपस्थितीत अशा प्रकारे जगू शकतो की आपल्यात दोषारोपाची वृत्तीच उरत नाही, त्यामुळे त्याला झाकण्यासाठी कोणत्याही मध्यस्थाची गरज भासत नाही.

जर तुम्ही या गोष्टींचा खरा अर्थ जाणला असेल, तर तुम्हाला त्या १४४,००० लोकांपैकी एक व्हायला बोलावले आहे, जे कोकन्याच्या मागे तो जिथे जाईल तिथे जातात. ज्यांना ऐकण्यासाठी कान आहेत, त्यांनी ऐकावे आणि आत्मा काय बोलतो आहे, ते समजून घ्यावे.

निंदेसाठी दगडफेक

जेव्हा आपण लेवीयच्या पुस्तकात पुढे जातो, तेव्हा आपल्याला अशा एका व्यक्तीची गोष्ट सापडते, ज्याने देवाच्या नावाची निंदा केली आणि ज्यासाठी त्याला दगड मारून ठार करण्यात आले.

आपल्याला अध्याय २९ मधून आठवत असेल, तर देवाने इस्राएलाला त्यांच्याच विचारांनुसार आणि समजुतीनुसार नियम दिले होते. हे आपण नेहमी लक्षात ठेवायला हवे की इस्राएलाने कधीच देवाच्या या इच्छेला स्वीकारलं नव्हतं की तो स्वतःबद्दल त्यांना शिकवेल. त्यांना वाटत होते की देव त्यांच्यासारखाच आहे. (स्तोत्र ५०:२१) म्हणूनच, दुष्ट लोकांसाठी देव स्वतःला शत्रूसारखाच प्रकट करतो. (स्तोत्र १८:२६)

ज्याने देवाची निंदा केली, तो माणूस पूर्णपणे इस्राएली रक्ताचा नव्हता. तो अर्धा इस्राएली होता आणि अर्धा मिसरी.

त्या काळी कोणा इस्राएल स्त्रीला मिसरी पुरुषापासून झालेला एक मुलगा होता; तो इस्राएल लोकांमध्ये गेला, तेव्हा तो आणि एक इस्राएल माणूस छावणीत भांडू लागले. लेवीय २४:१०

मिसरी देवतेची निंदा करणं म्हणजे मृत्यूदंड आणि अशा व्यक्तीला दगडांनी ठार मारले जात असे.

मोशे म्हणाला, “असे करणे उचित नाही, कारण आम्ही जो यज्ञ आमचा देव परमेश्वर ह्याला करणार आहोत त्याची मिसरी लोकांना किळस येईल. मिसरी लोकांच्या दृष्टीने किळसवाणा यज्ञ आम्ही त्यांच्या डोळ्यांदेखत केल्यास ते आम्हांला दगडमार करायचे नाहीत काय? निर्गम ८:२६

जर इस्राएलानी मिसरमध्ये एखाद्या बैलाचा किंवा गायीचा बळी दिला असता, तर ते मिसरवासीयांच्या दृष्टीने देवाची निंदा समजली गेली असती, आणि त्यांनी त्या इस्राएली लोकांना दगडांनी ठार मारलं असते.

या कथेत पुढे जे घडते, ते फारच लक्षवेधी आहे.

तो इस्राएल स्त्रीचा मुलगा परमेश्वराच्या नावाची निंदा करून शिव्याशाप देऊ लागला तेव्हा त्याला मोशेकडे आणले. त्याच्या आईचे नाव शलोमीथ असे असून ती दान वंशातील दिब्री हयाची मुलगी होती. त्याच्यासंबंधाने परमेश्वर काय सांगतो ते कळावे म्हणून त्यांनी त्याला अटकेत ठेवले. मग परमेश्वराने मोशेला सांगितले, “तुम्ही त्या शिव्याशाप देणाऱ्याला छावणीबाहेर घेऊन जा आणि जितक्यांनी ती निंदा ऐकली तितक्यांनी आपले हात त्याच्या डोक्यावर ठेवावेत; नंतर सर्व मंडळीने त्याला दगडमार करावा. तू इस्राएल लोकांना सांग की, जो कोणी आपल्या देवाला शिव्याशाप देईल त्याने आपल्या पापाची शिक्षा भोगावी. लेवीय २४:११-१५

बहुतेक लोक या उताऱ्याला अशा पद्धतीने पाहतात की जणू देवानेच सांगितले की त्याच्या नावाची निंदा करणाऱ्यांना दगडांनी ठार मारावे. पण जेव्हा आपण याची तुलना येशूने नवीन करारात दिलेल्या शिकवणीशी करतो, तेव्हा लगेच एक स्पष्ट विसंगती समोर येते.

ह्यास्तव मी तुम्हांला सांगतो की, प्रत्येक पाप व दुर्भाषण ह्यांची माणसांना क्षमा होईल, परंतु पवित्र आत्म्याविरुद्ध जे दुर्भाषण आहे त्याची क्षमा होणार नाही. मनुष्याच्या पुत्राविरुद्ध कोणी काही बोलेल तर त्याची त्याला क्षमा होईल, परंतु जो कोणी पवित्र आत्म्याविरुद्ध बोलेल त्याची त्याला क्षमा होणार नाही; ह्या युगात नाही व येणाऱ्या युगातही नाही. मतय १२:३१-३२

मग त्या माणसाने पवित्र आत्म्याची निंदा केली होती काय? येशूविरुद्ध निंदा करून माफी मिळू शकते, पण पवित्र आत्म्याविरुद्ध निंदा केल्यास माफी मिळत नाही हे कसे? पवित्र आत्मा म्हणजे येशूचाच आत्मा आहे. (योहान २०:२२) ख्रिस्ताचाच आत्मा आपल्या अंतःकरणाशी बोलतो. जेव्हा आपण आपल्या आतून येणाऱ्या त्या आवाजाला नाकारतो जो आपल्याला काही गोष्टी करू नयेत म्हणून आवर्जून सांगतो तेव्हा आपण क्षमा मिळवण्याची सगळी शक्यता गमावतो. जो कोणी आपल्या अंतःकरणाविरुद्ध पाप करतो, तो स्वतःलाही क्षमा करू शकत नाही. वचन आपल्याला याविषयी पुढीलप्रमाणे इशारा देतात:

कारण नियमशास्त्र श्रवण करणारे देवाच्या दृष्टीने नीतिमान आहेत असे नाही, तर नियमशास्त्राप्रमाणे आचरण करणारे नीतिमान ठरवण्यात येतील. कारण ज्यांना नियमशास्त्र नाही असे परराष्ट्रीय जेव्हा नियमशास्त्रात जे आहे ते स्वभावतः करत असतात, तेव्हा त्यांना नियमशास्त्र नाही, तरी ते स्वतःच आपले नियमशास्त्र आहेत. म्हणजे ते नियमशास्त्रातील आचार आपल्या अंतःकरणात लिहिलेला आहे असे दाखवतात; त्यांच्याबरोबर त्यांची सदसद्विवेकबुद्धीही त्यांना साक्ष देते आणि त्यांचे एकमेकां-विषयीचे विचार दोष लावणारे किंवा दोषमुक्त करणारे असे असतात. रोमकरांस २:१३-१५

जसं आपण आधी म्हटलं आहे, तसंच घडते आपण इतरांवर जसा न्याय करतो, तसाच न्याय आपल्यावर होतो. ही गोष्ट विशेषतः देवाच्या बाबतीत लागू होते. जर आपण देवाविषयी एखादी ठाम कल्पना करून त्याचा न्याय केला, तर आपला स्वर्गीय पिता काहीच करू शकत नाही, फक्त आपल्याला आपलाच न्याय अनुभवू द्यावा लागतो.

"[त्या सेवकाने आपल्या मालकाला सांगितले:] कारण आपण करडे असल्यामुळे मला आपली भीती वाटली; जे आपण ठेवले नाही ते उचलून घेता व जे आपण पेरले नाही त्याची कापणी करता.' तो त्याला म्हणाला, 'अरे दुष्ट दासा, मी तुझ्याच तोंडाने तुझा न्याय करतो. मी करडा माणूस आहे, जे मी ठेवले नाही ते उचलून घेतो व जे मी पेरले नाही त्याची कापणी करतो, हे तुला ठाऊक होते काय? लूक १९:२१-२२

लेवीय या गोष्टीत "देवाची निंदा" या अर्थाने वापरलेला शब्द, नेहमीच्या हिब्रू भाषेतील "निंदा" यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या शब्दांपेक्षा वेगळा आहे.

"नाकब" — स्ट्रॉग्स कॉन्कॉर्डन्स H5344 नुसार: हा एक आदिम मूळ शब्द आहे, ज्याचा अर्थ होतो—छेद करणे, अक्षरशः किंवा अधिकाधिक तीव्रतेने भोसकणे; किंवा रूपकात्मक अर्थाने—ठरवणे, नाव ठेवणे, अपमान करणे, छिद्र करणे, भेदणे, शाप देणे.

या माणसाने देवाच्या विरोधात उच्चारलेले शब्द म्हणजे अगदी छेद करणारे, टोचणारे होते ज्यांनी पित्याच्या हृदयाला वेदना दिल्या. एका मुलाने रागाच्या भरात आपल्या पित्याला शाप देणे ही बाब पित्यासाठी अत्यंत दुःखद होती. त्या माणसाला कायदा माहिती होता. कायद्याने स्पष्ट सांगितले होते की:

तू देवाला दूषण लावू नकोस. आपल्या राज्यकर्त्याला शिव्याशाप देऊ नकोस. निर्गम २२:२८

जेव्हा त्या माणसाने असे शब्द वापरले, जे छेद करणारे, भोसकणारे होते, तेव्हा त्याच्याच तोंडून निघालेले ते प्रखर वक्तव्य त्याच्यावर परत उमटले. इस्राएलाची मुले देवाजवळ त्याची इच्छा काय आहे हे जाणून घेण्यासाठी आली होती. आणि देवाने त्यांना त्या माणसाचेच विचार परत दाखवले. त्या माणसाला माहित होते की त्याने निंदा केली आहे, आणि त्याला हेही माहित होते की या पापाची शिक्षा काय आहे जी संपूर्ण इस्राएली समुदायाने मान्य केली होती.

देव काय करू शकतो? फक्त इतकंच की त्या माणसाचे आणि संपूर्ण इस्राएलाच्या लोकांचे विचार त्यांनी जसे ठरवले तसेच प्रत्यक्षात साकार होऊ द्यावेत.

जर देवाने असं सांगितले असते की, "त्याच्यावर दया करा", तर त्यामुळे संपूर्ण राष्ट्राचे विचार उध्वस्त झाले असते कारण संपूर्ण इस्राएलाने एकमताने ठरवलं होतं की जो कोणी देवाची निंदा करतो, त्याला शिक्षा दिली जावी.

पण त्या माणसाला वाचवण्याच्या उद्देशाने, प्रभुने अशी एक गोष्ट सांगितली जी त्यांना त्याला ठार मारण्यापासून थांबवू शकली असती:

जर कोणी एखाद्याला ठार मारले तर त्याला अवश्य जिवे मारावे. लेवीय २४:१७

इस्राएली लोकांनी या विधानाचा संबंध त्या निंदकाला ठार मारण्याशी जोडला नाही. असं दिसते की त्यांनी यावर दुसऱ्यांदा विचारही केला नाही; तरी नंतरच्या पिढ्यांनी मात्र कदाचित याचा विचार केला असावा, कारण प्राचीन इस्राएलाच्या इतिहासात मृत्युदंड ही शिक्षा वापरातून हळूहळू नाहीशी होत गेली.²⁵

तरीही, जर त्या माणसाने पश्चात्तापपूर्वक दयेची याचना केली असती, तर प्रभु त्याला दया नक्कीच दाखवू शकला असता.

दयावंताशी तू दयेने वागतोस, सात्विकाशी सात्विकतेने वागतोस; स्तोत्र १८:२५

पण त्या माणसाने ज्यावर शिक्षा होती, किंवा तिथे उपस्थित असलेल्या कोणत्याही लोकांनी दयेची याचना करण्याचा विचारच केला नाही, कारण कुणालाच दयेची अपेक्षाच नव्हती.

मोशेने इस्राएल लोकांना हे सांगितले तेव्हा त्यांनी त्या शिष्याशाप देणाऱ्याला छावणीबाहेर नेऊन दगडमार केला. अशा प्रकारे परमेश्वराने मोशेला आज्ञा केल्याप्रमाणे इस्राएल लोकांनी केले. लेवीय २४:२३

त्या बिचान्याने आपल्या शब्दांनी देवाच्या हृदयाला भोसकले, आणि मग त्याच न्यायाने त्याच्याच तोंडून निघालेल्या न्यायाच्या आधारे तो दगडांनी भोसकला गेला. जेव्हा आपण स्वतःच ज्या देवाची कल्पना आपल्या मनात ठेवतो, त्यावरच हल्ला करतो, तेव्हा आपल्याला शेवटी तेच मिळते जे आपण स्वतः आपल्या तोंडून उच्चारलेले असते.

प्रभु या माणसाला मृत्यूप्राप्त झाला होता जसं येशूने व्यभिचारात पकडलेल्या स्त्रीला वाचवले होते. पण प्रभु ते करू शकला नाही, कारण त्या माणसासाठी कोणीही मध्ये उभं राहिले नाही.

जसं एकदा परमेश्वराने मोशेला सांगितले होते, "मला आड येऊ नकोस, मी इस्राएलचा विनाश करतो," त्यावेळी मोशे इस्राएली आणि देवाच्या खऱ्या स्वभावामध्ये उभा राहिला. मोशे याच माणसासाठीही तसंच करू शकला असता त्याने देवापुढे या माणसासाठी विनवणी केली असती, त्याला वाचवावे, त्याच्यावर दया करावी असं मागितले असते. पण ह्या वेळी सगळ्या राष्ट्रांचा प्रश्न नव्हता. या माणसाने देवाच्या नावाची निंदा केली होती. आणि जर शिक्षा झाली नसती, तर हे चुकीचे वर्तन पसरले असते. काहीतरी करणं आवश्यकच होते.

जेव्हा हा माणूस दगडांनी मारला जात होता, तेव्हा येशू त्याच्याबरोबर होता. त्या माणसाने जे काही अनुभवले, ते सगळं येशूनेही अनुभवले. ख्रिस्त त्या माणसाबरोबर वधस्तंभावर खिळला गेला होता. इस्राएलाने पुन्हा देवाची कृपा मिळवावी म्हणून, त्या माणसाचे बलिदान आवश्यक मानले गेले. "एका माणसाचा मृत्यू होणे हेच अधिक योग्य आहे, जेणेकरून संपूर्ण राष्ट्र नष्ट होणार नाही," (योहान ११:५०) हेच इथे घडले.

आपण हे वाचताना सहज वाटू शकते की, हा माणूस देवाकडूनच मारला गेला, देवानेच त्याला शिक्षा केली. पण सत्य हे आहे की देव त्या माणसाला फक्त तेच देऊ शकतो, जे त्याने आणि त्या संपूर्ण राष्ट्राने योग्य प्रायश्चित्त मानले होते.

देव त्यांना नव्या कराराच्या समजुतीकडे नेण्याचा प्रयत्न करत होता. म्हणूनच त्याने सांगितले की, "जो कोणालाही ठार मारेल, त्यालाही ठार मारावे लागेल." हा इशारा होता की, जर तुम्ही इतरांना अशा प्रकारे ठार करता, तर तुम्हालाही अशाच प्रकारे शिक्षा भोगावी लागेल, जेव्हा तुम्ही स्वतः पाप कराल किंवा चूक कराल. दुसऱ्यांवर दिलेला तुमचाच न्याय, शेवटी तुमच्याच विनाशाला कारणीभूत ठरेल.

येशूने कधीच कोणावर दगड मारले नाहीत. हे अगदी स्पष्ट आहे, नाही काय? उलट, तो लोकांना दगड मारून ठार होण्यापासून वाचवत असे. हाच येशूचा स्वभाव आहे. हाच खरा देवाचा स्वभाव आहे.

जुना करारातील लोक जेव्हा देवाची इच्छा जाणून घेण्याचा प्रयत्न करतात, तेव्हा देव त्यांना त्यांच्या स्वतःच्याच इच्छेनुसार उत्तर देतो कारण ते देवाची खरी इच्छा किंवा त्याचा विचार स्वीकारतच नाहीत. इस्राएलाने दहा आज्ञा मिळाल्यानंतर देवाचे ऐकायला नकार दिला होता. त्यांना मिसरमध्ये जशा शिक्षा होत, आणि जसे मृत्युदंड दिले जात, तशाच गोष्टी त्यांना हव्या होत्या. म्हणून देवाने त्यांना त्यांच्या मनातीलच इच्छा दिल्या.

हे समजायला इतकं कठीण आहे काय? जसं आपण आधी म्हटलं ज्या व्यक्तीला वेडेपणा आहे, त्याच्याशी जर संवाद साधायचा असेल, तर तुम्हाला त्याच्या वास्तविकतेची सहमती दर्शवावी लागते. त्याला खरी वास्तविकता दाखवली, तर संघर्ष होतो, त्रास होतो आणि संवाद मोडतो.

छावणीत अग्नी!

चला, स्वर्गातील अमूर्त गोष्टींकडे पाहणे थोडं बाजूला ठेवूया आणि डोळ्यांसमोर एक चित्र उभं करूया एक वडील आपल्या मुलांची तक्रार करणे ऐकत आहेत. आपण पाहतो की, त्या वडिलांना इतका राग येतो की ते आग पेटवतात, आणि ही आग त्यांच्या तक्रार करणाऱ्या मुलांना गिळून टाकते. आपण खरोखरच त्या दृश्याकडे बघण्याचे धैर्य धरू शकतो काय? आपण त्या मुलांच्या चेहऱ्यांकडे पाहू शकतो काय ज्यांच्या डोळ्यांत हळूहळू हे उमगत आहे की त्यांच्या वडिलांसाठी त्यांची किंमत इतकी कमी होती की त्यांनी त्यांना जाळून मारण्याचा फक्त विचारच केला नाही, तर ते कृतीत आणले? आपण आपले कान झाकून घेतो काय, जेव्हा त्या मुलांच्या वेदनांनी भरलेल्या किंकाळ्या आपल्या कानांत घुमतात आणि जसं त्यांची शरीरे त्या तीव्र अग्नीत वितळत चाललेली असतात?

मानवी जगात, अशा भीषण कल्पनेपासून आपण निश्चितच हादरतो, अंगावर काटा येतो. पण मग असं का होते की, जेव्हा हेच दृश्य 'स्वर्गीय' संदर्भात पाहिले जाते, तेव्हा माणसाचं मन या भयापासून मोकळे राहते? कुठल्यातरी 'दैवी न्याय' या संकल्पनेमुळे हे भय मुळासकट नष्ट होते, विचारणाऱ्या नजरा शांत होतात, आणि बऱ्याच जणांना असं वाटायला लागते की देव आपल्या दुष्ट मुलांना जिवंत जाळतो, आणि ते त्याच्या न्यायाचा भाग आहे.

चला, आपण आता पवित्रशास्त्रातील त्या स्पष्ट आणि थेट वचने पाहू जे येशू ख्रिस्ताच्या चेहऱ्याविना आहेत, आणि त्यांच्या अर्थाचा विचार करूया.

मग लोक संकटात सापडल्यासारखे कुरकुर करू लागले; ते परमेश्वराच्या कानी पडले. ते ऐकून परमेश्वराचा कोप भडकला आणि त्याच्या अग्नीने त्यांच्यामध्ये पेट घेऊन छावणीच्या हद्दीवरचे काही भाग भस्म केले. गणना ११:१

आपण आपल्या डोळ्यांवरून हात फिरवतो काय आणि पुन्हा एकदा तो मजकूर वाचतो काय फक्त हे खात्री करण्यासाठी की आपण वाचलेलं खरंच तसंच आहे काय? खरंच काय, देवाच्या मनाचा बदल झाला की तो एक अग्नी ओकणाऱ्या राक्षसासारखा होतो आणि ज्यांनी त्याला अप्रसन्न केले, त्यांचा संपूर्ण नाश करतो? असं का वाटते आपल्याला? आपण आजवर गोळा केलेल्या साधनांचा काही उपयोग आपल्या मनामध्ये, आपल्या विचारप्रक्रियेमध्ये झाला आहे काय? आपण या मजकुरामध्ये आपलंच प्रतिबिंब पाहू शकतो काय? आपण त्या काळोख्या मध्ययुगीन काळातल्या स्त्री-पुरुषांचे प्रतिबिंब पाहू शकतो काय जे धर्माच्या नावाखाली खांबांना बांधून जिवंत जाळले गेले?

आपण स्वतःला हे पुन्हा आठवण करून देतो की, जर आपल्याला खात्री करायची असेल की देव कुठल्यातरी विशिष्ट रीतीने वागतो, तर आपल्याला शुभवर्तमानामधील येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहिले पाहिजे हे तपासण्यासाठी की त्याने तसा काही प्रकार केला काय. आणि आपण पाहतो की, तसा कुठलाही प्रकार त्याने कधीच केला नाही. म्हणून आपण पूर्ण खात्रीने म्हणू शकतो की आपण ज्या मजकुराकडे पाहतोय, तो माणसाच्या अधःपतनाचे प्रतिबिंब आहे.

पवित्रशास्त्र हे माणसाच्या चेहऱ्याचे अत्यंत अचूक प्रतिबिंब दाखवते अशा माणसाचा, जो एवढा चिडतो की ज्यांनी त्याला त्रास दिला आहे, तर तो लगेच त्यांचा नाश करतो.

चला, आपण आता आपल्या डोळ्यांवर असलेले आंधळेपणाचे आवरण बाजूला करूया आणि देवपुत्राच्या चेहऱ्याकडे बघूया जेणेकरून ही कहाणी येशू ख्रिस्ताच्या प्रकटीकरणाशी सुसंगत होईल.

इसाएल लोक आपल्या त्रासाबद्दल कुरकुर करू लागले तसे परमेश्वराने ऐकले. परमेश्वराने लोकांचे ऐकले आणि तो रागावला. परमेश्वरापासूनचा अग्नी त्यांच्यात पेटला आणि त्याने छावणीच्या हृद्दीवरचे काही भाग भस्म केले. गणना ११:१ (MARVBSI)

जेव्हा आपण मूळ हिब्रू भाषेतील शब्दशः भाषांतर वाचतो, तेव्हा सर्वप्रथम आपल्याला हे लक्षात येते की लोक फक्त साधी तक्रार करत नव्हते, तर वाईटपणा करत होते त्यांच्या तक्रारी ही एक प्रकारची दुष्ट कृती होती.

आतापर्यंत आपण हे समजायला हवं की "देवाचा कोप" हा शब्द अनेक वेळा त्याने आपला चेहरा दुःखामधून, वेदनेतून लपवणे दर्शवतो. आणि तो स्वतःहून शिक्षा करत नाही, तर जे बंडखोर असतात त्यांना त्यांच्या पेरलेल्या वाईट गोष्टींचे फल भोगू देतो. पण आता इथे एक गोष्ट आहे जी आपण अजून विचारात घेतलेली नाही ती म्हणजे या घटनेत "देवाचा कोप" या शब्दासाठी मूळ हिब्रू भाषेत नेमका कोणता शब्द वापरला आहे.

H639 - 'Aph' (मूळ शब्द: H599 'Anaph'; अर्थ - जोरात, झपाट्याने श्वास घेणे): हा शब्द मुळात नाक किंवा नासिका दर्शवतो; त्यातून चेहरा, किंवा कधी कधी एखादी व्यक्ती असा अर्थही घेतला जातो. आणि विशेषतः तीव्र भावनांमुळे जोरात श्वास घेणे - रागामुळे होणारा - म्हणून याचा अर्थ "कोप" किंवा "संताप" असाही होतो. यामध्ये येणारे अर्थ म्हणजे: राग, तिरस्कार, संताप, समोरचा चेहरा, संयम, कपाळ, सहनशीलता, नाक, नासिका, फुत्कार, आणि क्रोध.

हिब्रू भाषेतील हा शब्द नाकाने झपाट्याने श्वास घेण्याचा भाव दर्शवतो. हा श्वास रागामुळे होऊ शकतो, पण तो वेदना आणि दुःखामुळे सुद्धा होऊ शकतो. देवाला हे माहीत आहे की त्याची मुले जर त्याच्या वारवार केलेल्या विनवण्या दुर्लक्षित करत राहिले आणि पापामधून वळले नाहीत, तर त्यांना अपरिहार्यपणे दुःखाचे फळ मिळणार आहे आणि या सगळ्यात आपल्याला दुःखात रडणारा देव दिसतो. हेच चित्र आपल्याला मत्तय २३ मध्ये दिसते जेव्हा येशू यहुदी नेत्यांशी बोलतो. त्याच्या डोळ्यांत अश्रू आहेत, पण त्याच्या शब्दांत अग्नी आहे. त्याला त्यांना त्यांच्या पापामध्ये मरू द्यायचे नाहीये. तो त्यांना वाचवू इच्छितो. म्हणूनच तो रागावलेला भासतो. हीच गोष्ट गणना ११ मध्ये घडते आहे. "त्याचा कोप पेटला" हा वाक्प्रचार आपल्याला देवाच्या कोपाच्या खऱ्या अर्थाशी थेट जोडतो.

त्या समयी त्यांच्यावर माझा कोप भडकेल, मी त्यांचा त्याग करीन आणि त्यांच्यापासून आपले मुख लपवीन; त्यांचा फडशा उडेल व त्यांच्यावर पुष्कळ विपत्ती व संकटे ओढवतील. मग ते म्हणतील, 'आपला देव आपल्यामध्ये नाही म्हणूनच ह्या विपत्ती आपल्यावर ओढवल्या आहेत ना? अनुवाद ३१:१७

जसं आपण याआधी सांगितले आहे, देवाचा कोप आणि देवदूतांचे संरक्षण हे एकमेकांशी जोडलेले आहे. जेव्हा देव आपला चेहरा लपवतो, तेव्हा त्याचा अर्थ असा की स्वर्गदूत हळूहळू मागे हटतात आणि लोकांचे संरक्षण कमी होते.

त्यांने आपल्या भयंकर रागाने त्यांच्याविरुद्ध तडाखे दिले. त्याने अरिष्ट आणणाऱ्या प्रतिनीधीप्रमाणे आपला क्रोध, प्रकोप आणि संकट पाठवले. स्तोत्र ७८:४९

जेव्हा देव आपला चेहरा लपवतो, तेव्हा सैतान आणि त्याचे दूत मुक्त होतात आणि नाश घडवण्याचे कार्य करतात. इथे "पाठवणे" या हिब्रू शब्दाचा दुसरा अर्थ "मुक्त करणे" असाही होतो. म्हणून नेमका अर्थ काय घ्यायचा हे वाचकावर अवलंबून असते. देव कधीही दुष्ट दूतांबरोबर कार्य करत नाही. ते त्याच्यासाठी काम करत नाहीत. सद्गुणी दूत वाचवण्यास आनंद मानतात, पण दुष्ट दूत नाश करण्यात आनंद मानतात. म्हणूनच ते लोकांना पाप करायला प्रवृत्त करतात कारण एकदा का कोणी पाप केले, की मग ते त्यांच्यावर वेदना आणण्याचा हक्क मागू शकतात.

जेव्हा सैतानाला अधिक थेटपणे लोकांवर प्रभाव टाकण्याची परवानगी मिळते, तेव्हा तो त्यांच्या मनात हिंसा आणि वाईट विचार भरतो, इतपत की पृथ्वीच त्यांना ओकून टाकते.

पृथ्वी आपल्या रहिवाशांकडून भ्रष्ट झाली आहे, कारण त्यांनी नियमांचे उल्लंघन केले आहे, विधींचे अतिक्रमण केले आहे आणि सनातन करार मोडला आहे. ह्यास्तव पृथ्वी शापाने ग्रासली आहे, तिचे रहिवासी पापाचे फळ भोगत आहेत; पृथ्वीचे रहिवासी जळून भस्म झाले आहेत, मानव थोडेच उरले आहेत. यशया २४:५-६

जसं आपण मिसरमधील संकटांच्या कहाणीत पाहिले, तसं देवाचे मागे हटणे हे हळूहळू होते. तो लगेचच लोकांना पूर्णपणे सोडून देत नाही, जोपर्यंत ते संपूर्ण बंडखोरीत झुकत नाहीत. त्याची इच्छा असते की लोकांना त्यांच्या स्थितीची जाणीव व्हावी, म्हणून तो हळूहळू मागे हटतो. जसं जसं देव मागे सरकतो, तसतसं सैतानाला अधिक मोकळीकता मिळते लोकांना बंडखोरीकडे प्रवृत्त करण्याची. आणि त्यामुळे पृथ्वीवर त्याचे परिणाम अधिक तीव्रपणे उमटू लागतात.

शुभवर्तमानाचा आरसा, दोन आरसे, दूतांचे संरक्षण आणि पृथ्वीवरील शाप या साधनांचा उपयोग केला, की ही गोष्ट अधिक स्पष्टपणे समजते. जेव्हा आपण येशूच्या जीवनाकडे पुन्हा पाहतो, तेव्हा आपल्याला अजून एक अत्यंत महत्वाचा दावा मिळतो तो म्हणजे देवाने स्वतः लोकांवर अग्नी का पाठवली नाही याचा.

आणि असे झाले की त्यास वर घेतले जाण्याचा समय जवळ आला तेव्हा यरूशलेम शहरास जाण्याच्या दृढनिश्चयाने त्याने आपले तोंड वळवले. मग त्याने आपल्यापुढे निरोपे पाठवले, तेव्हा ते निघून त्याच्यासाठी तयारी करण्यास शोमरोन्यांच्या एका गावात गेले, पण त्यांनी त्यास अंगीकारले नाही, कारण यरूशलेम शहराकडे जाण्याचा त्याचा रोख होता. तेव्हा त्याचे शिष्य याकोब व योहान हे पाहून म्हणाले, "हे प्रभू, एलीयाने केले होते तसेच आकाशांतून अग्नीने पडून त्याचा नाश करावा म्हणून आम्ही आज्ञा करावी, अशी तुझी इच्छा आहे काय?" परंतु त्याने वळून त्यांना धमकावले आणि म्हटले, "तुम्ही कोणत्या आत्म्याचे आहात हे तुम्हास ठाऊक नाही; कारण मनुष्याचा पुत्र मनुष्यांच्या जीवाचा नाश करायला नाही, तर त्यांना तारायला आला आहे." मग ते दुसऱ्या गावाला गेले. लूक ९:५१-५६

येशूने शमरोनाविषयी शिष्यांनी दाखवलेला दृष्टिकोन पाहून त्यांना झापले. त्याने असं म्हटले नाही की, "अशा गोष्टींसाठी आता योग्य वेळ नाही," तर त्याने स्पष्टपणे सांगितले, "हा आत्मा माझा नाही." आपण जेव्हा "आत्मा" या शब्दाचा मूळ ग्रीक अर्थ पाहतो, तेव्हा आपल्याला आणखी काही खोल अर्थ समजायला लागतात...

येशू शिष्यांना सांगतो की लोकांना जिवंत जाळणे ही त्याची जीवनशक्ती नाही; ज्यांनी त्याचा अपमान केला, त्यांना भस्म करून टाकणे ही त्याची मानसिक प्रवृत्ती नाही. येशूने केलेल्या या विधानाचे अर्थ इतके धक्कादायक आहेत, की अनेक भाषांतरांमध्ये हे विधान समाविष्ट केलेले नाही, हे आश्चर्यकारक वाटत नाही. पण मला वाटते की हे विधान हेच देवाच्या स्वभावाचे खरे स्वरूप दाखवणारे अत्यंत महत्वाचे पुरावे आहेत.

जेव्हा येशूने शमरोनी लोकांवर अग्नी पाठवण्यास स्पष्टपणे नकार दिला आणि सांगितले की हे त्याच्या आत्म्याच्या विरोधात आहे, तेव्हा याच गोष्टीचा उपयोग आपण या कोड्याचे उत्तर शोधण्यासाठी करू शकतो की देवाने छावणीच्या कडेला असलेले इस्राएली लोक जाळून टाकले नव्हते. जर येशूच त्याच्या म्हणण्याप्रमाणे पित्याचे प्रकटीकरण असेल, तर अशी कल्पनाही अशक्य आहे.

आपल्याला २७व्या अध्यायातून आठवते की सिनाय पर्वतावरील काळोख, वीज आणि अग्नी ही देवाची नव्हे, तर लोकांच्या मनातील त्याच्या प्रतिमेचे प्रतिबिंब होते. हाच तत्त्वज्ञान या घटनेतही दिसून येतो.

पर्वताच्या माथ्यावर परमेश्वराचे तेज भस्म करणाऱ्या अग्नीसारखे इस्राएल लोकांना दिसत होते. निर्गम २४:१७

इस्राएलाच्या लोकांनी देवाला भस्म करणारी अग्नीसारखे समजले होते. म्हणून जेव्हा देवाने आपला चेहरा लपवला, तेव्हा निसर्गातील घटकांनी सैतानाच्या प्रभावासह छावणीमध्ये अग्नी घुसू दिली आणि लोक नष्ट झाले. जसे लोकांनी देवाचा विचार केला होता, तसेच त्यांच्यावर न्याय झाला तेदेखील त्यांच्या स्वतःच्या विचारांनुसारच. ही घटना पाहणाऱ्या लोकांना वाटले की देवानेच या लोकांना मारले; कारण मानवी स्वभाव हा नेहमी संकटांचे श्रेय अखेरीस देवाला किंवा त्यांच्या दृष्टीने सर्वोच्च दैवी अस्तित्वालाच देतो.

देवाचे वचन किती अद्भुत आहे, जे हृदयातील विचार आणि हेतू उलगडून दाखवते! पवित्र शास्त्राचे लेख हे दाखवतात की माणसे संकट देवावर लादतात आणि त्यालाच हिंसक ठरवतात. माणसे देवाच्या पुत्राच्या प्रकाशनातून शास्त्र वाचत नाहीत, त्यामुळे देवाला त्यांच्याच निर्णयाचा स्वीकार करावा लागतो. मी प्रार्थना करतो की आपण एकत्र जे तत्त्वज्ञान पाहत आहोत, ते आपल्याला जुन्या करारातील गोष्टी अधिक स्पष्ट आणि खोल समजून घेण्यास मदत करत असेल. आणि तुमच्या हृदयात ही भावना जागृत होत असेल की, आपला स्वर्गीय पिता कोणालाही इजा करत नाही, हे समजल्यावर मिळणारा आनंद नुसता मनात भरून येतो!

देवाच्या प्रत्येक वचनाने जगणे

आता आपण मोशेच्या पुस्तकांमधील अनेक कथा पाहिल्या आहेत, त्यामुळे आरशाचे तत्त्व नीट स्पष्ट करणे महत्वाचे आहे कारण हे तत्त्व संपूर्ण बायबलचे देवप्रेरित वचन म्हणून योग्यतेने समजून घेण्यासाठी मूलभूत आहे.

लोकांना आरशाचे तत्त्व समजावून सांगताना एक गोष्ट फार कठीण वाटते आणि ती म्हणजे, त्यांना लवकरच असं वाटायला लागते की जणू बायबल आता म्हणतंय ते खरं राहिलेलंच नाही! लोक असं म्हणताना आढळतात: "जर बायबल म्हणते की देवाने स्वर्गातून अग्नी पाठवली, तर मग त्याचा अर्थ तसाच घेतला पाहिजे!" त्यांना जे बायबल वाचताना स्पष्ट आणि सरळ वाटते, त्यात जर कुणी काही वेगळे सांगितले, तर त्यांना असं वाटते की कदाचित आपण बायबल चुकीच्या पद्धतीने वाचतो आहोत आणि ही कल्पना त्यांना नकोशी वाटते. त्यामुळे अनेकदा अशा विचारांबद्दल मनात विरोधाची भावना निर्माण होते.

उदाहरणार्थ, न्याय या विषयाकडेच बघा. बायबल याविषयी भरपूर काही सांगते.

परमेश्वर तर सर्वकाळ राजासनारूढ आहे; त्याने न्याय करण्याकरता आपले आसन स्थापले आहे. स्तोत्रसंहिता ९:७

आमचा देव येत आहे, तो उगा राहायचा नाही; त्याच्यापुढे अग्नी ग्रासत चालला आहे. त्याच्याभोवती मोठे वादळ सुटले आहे. ४त्याने आपल्या लोकांचा न्याय करावा म्हणून तो वर आकाशास व पृथ्वीस हाक मारून म्हणतो : स्तोत्रसंहिता ५०:३-४

सगळ्या बऱ्यावाईट गुप्त गोष्टींचा न्याय करताना देव सगळ्या कृत्यांची झाडाझडती घेईल. उपदेशक १२:१४

पण मग आपण येशूचे शब्द वाचतो जे म्हणतात:

पिता कोणाचाही न्याय करत नाही, तर न्याय करण्याचे सर्व काम त्याने पुत्राकडे सोपवून दिले आहे; योहान ५:२२

तुम्ही देहबुद्धीने न्याय करता; मी कोणाचा न्याय करत नाही. योहान ८:१५

आपण हे शास्त्रवचन एकत्र करून कसे समजून घ्यायचे? जर आपण स्तोत्रसंहिता किंवा उपदेशक वाचले, तर असं स्पष्ट वाटते की देव न्याय करतो. पण येशू मात्र सांगतो की ना तो स्वतः, ना त्याचा पिता दोषारोप करून न्याय करतात. हो, हे खरे आहे की ते न्यायाने निर्णय घेतात, ते दया दाखवण्याचा आणि वाचवण्याचा निर्धार करतात पण ते कोणावरही कधीच दोष टाकत नाहीत.

या विसंगतीचा उलगडा करण्यासाठी काही लोक असा पर्याय मांडतात की जुन्या करारातील संदेष्ट्यांना सत्याची पूर्ण समज नव्हती, किंवा त्यांची समज मर्यादित होती. पण या दृष्टिकोनात एक मोठा धोका आहे कारण आपण असं केल्याने बायबलचे भाग वेगवेगळे मानायला लागतो: काय देवप्रेरित आहे आणि काय नाही. पण बायबल हे स्पष्टपणे सांगते की, संपूर्ण बायबल हे देवप्रेरित आहे.

प्रत्येक परमेश्वरप्रेरित शास्त्रलेख सदबोध, दोष दाखवणे, सुधारणूक, नीतिशिक्षण ह्यांकरता उपयोगी आहे, २ तीमथ्य ३:१६

येशू यात भर घालतो:

परंतु त्याने उत्तर दिले की, “मनुष्य केवळ भाकरीने नव्हे, तर परमेश्वराच्या मुखातून निघणाऱ्या वचनाने जगेल,’ असा शास्त्रलेख आहे.” मत्तय ४:४

येशूने त्यांना म्हटले, “तुम्ही देव आहा, असे मी म्हणालो हे तुमच्या शास्त्रात लिहिले नाही काय? ज्यांना देवाचे वचन प्राप्त झाले त्यांना जर त्याने देव म्हणले आणि शास्त्रलेखाचा भंग होत नाही, योहान १०:३४-३५

जर आपल्याला हे जाणून घ्यायचे असेल की बायबल खरं म्हणजे काय शिकवते, तर मग आपल्याला त्यात लिहिलेले सर्व काही समाविष्ट करावे लागेल. आपण त्यातला कोणताही भाग दुर्लक्षित करू शकत नाही. जेव्हा लोक वाचतात की देव प्रत्येकावर न्याय करेल, तेव्हा ते अनेकदा येशूचे हे शब्द विसरतात किंवा दुर्लक्षित करतात की देव न्याय करत नाही. बऱ्याच लोकांना बायबलमधील सुसंगती मिळवण्यासाठी त्यातले काही भाग आपल्या मनातूनच काढून टाकावे लागतात आणि तसेच ते करतात.

दुसऱ्या बाजूने, जे लोक हे दाखवण्याचा प्रयत्न करतात की देव आणि त्याचा पुत्र न्याय करत नाहीत, ते असा युक्तिवाद करतात की ज्यांनी बायबल लिहिले त्यांनी (विशेषतः जुन्या करारात) न्यायाविषयी लिहिताना सत्याचे पूर्ण ज्ञान घेतलेले नव्हते. पण ही पद्धत स्वीकारल्यास बायबलविषयी शंका निर्माण होते, आणि जो कोणी ही कल्पना स्वीकारतो, त्याला नक्कीच धोका पत्करावा लागतो.

आपल्या स्वर्गीय पित्याने बायबल अशा प्रकारे लिहून घेतले हे किती शहाणपणाचे आहे! कारण बायबलमधील प्रत्येक गोष्टीत, प्रत्येक कथेत आपल्याला एक निमंत्रण दिले जाते ज्यात ख्रिस्त आणि बरब्बा यांच्यात आपल्याला निवड करावी लागते. वधस्तंभ हा आपल्या बोथट आणि सुन्न झालेल्या संवेदनांना दिलेली ती जिवंत प्रचीती आहे जी दाखवते की पाप जगात शिरल्यापासून देव आणि त्याचा पुत्र किती वेदना भोगत आले आहेत. सर्व दोषारोप, हिंसाचार, आणि हत्या या गोष्टी सैतानाकडून आणि माणसांकडूनच येतात. ख्रिस्त स्वतःला मरणाऱ्यांना त्यांच्या दुष्कृत्यांसाठी क्षमा करतो. हीच गोष्ट बायबलमधील प्रत्येक हिंसक कथेमागे खरी आहे. जेव्हा जेव्हा कुणावर अन्याय होतो, कुणाला इजा होते किंवा कुणी मारले जाते तेव्हा तेव्हा वधस्तंभ पुन्हा उभा राहतो. सैतान त्या हिंसेमागे प्रेरणा देतो; ख्रिस्त मात्र त्या घटनेतील वियोग, वेदना आणि गमावलेपणाची यातना सहन करतो.

आपला पिता कधीच त्याच्यावर विश्वास ठेवण्यासाठी जबरदस्ती करत नाही. तो आपल्याला अगदी खोलवर ओळखतो. बायबल प्रेरित करताना, तो आपले मन, आपले विचार आणि हेतू ओळखतो आपण त्या प्रेरणेवर कसा प्रतिसाद देतो, हे तो जाणतो. आपल्यालाच निवड करायची आहे की आपण काय विश्वासाने स्वीकारणार. बायबलमधील प्रत्येक हिंसक प्रसंगामध्ये ख्रिस्त आणि बरब्बा आपल्यासमोर एकत्र उभे आहेत. ही गोष्ट अशीच असावी लागते. आपले नैसर्गिक हृदय अशा देवाच्या प्रतिमेला पकडून ठेवते जो दोष देतो, शिक्षा करतो, आणि नाश करतो. पण येशू आपल्याला सौम्य आवाजात बोलावतो "माझ्याकडे बघा. मीच जगाचा प्रकाश आहे." तो आपल्याला विनंती करतो की "उत्तर शोधा, पण बायबलमधून काहीही काढून टाकू नका."

जे लोक संयमाने वाट पाहतात आणि पित्याकडून ज्ञान शोधतात, त्यांच्यासाठीच 'आरशाचे तत्त्व' आहे. जेव्हा बायबल लेखक देवाबद्दल अशा प्रकारे लिहितात की जे येशू ख्रिस्ताच्या प्रकटीकरणाशी जुळत नाही, तेव्हा आपण त्या लेखनात आपल्याच चेहऱ्याकडे आरशातून पाहतो. बायबल आपल्याला आपली स्थिती दाखवते ते निदान करते. मानवी हृदय इतके फसवणूक करणारे आहे की, देवाच्या आत्म्याशिवाय कोणीही खरं शिक्षण स्वीकारू शकत नाही. म्हणूनच, देव आपल्याला आरसा दाखवतो आणि आपण देवाबद्दल काय विचार करतो, हे तो बायबल अशा रीतीने लिहून उघड करतो.

असे तू केलेस तरी मी उगा राहिलो; मी तुझ्यासारखाच आहे असे तुला वाटले; तथापि मी तुझा निषेध करीन. मी तुझी कृत्ये तुझ्यापुढे मांडीन. स्तोत्रसंहिता ५०:२१

आपण जेव्हा येशू ख्रिस्ताच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा आपल्याला ताडना मिळते. तेव्हाच आपल्याला उमजू लागते की देव आपल्यासारखा नाही. तारणाचे कार्य म्हणजे आपल्याला देवाशी असलेला पूर्ण संबंध पुन्हा मिळवून देणे. पण त्याआधी आपल्याला आपल्या भीषण स्थितीची जाणीव झाली पाहिजे आपल्याला स्वतःला देवाच्या वचनाच्या आरशात पाहायला लागेल. आणि मग जसजसं आपण येशूच्या सुंदर व्यक्तिमत्त्वाकडे बघतो, तसतसं आपल्याला पाप, नीती, आणि न्याय याबद्दल दोष जाणवतो. (योहान १६:८) बायबल आपली पापमय वृत्ती उघड करते आणि देवाच्या परिपूर्ण स्वभावाचे दर्शन घडवते. पण येशूचा स्वभावच आपल्याला समजून देतो की त्या आरशात आपल्याला काय दाखवले जात आहे. येशूचा स्वभाव आपल्या डोळ्यांवरील पडदा दूर करतो, आणि मग आपल्यासमोर प्रभूचे तेजस्वी स्वरूप प्रकट होते. (२ करिंथकर ३:१४)

जेव्हा बायबल देवाला जाळणारा, नष्ट करणारा, आणि राष्ट्रं उद्ध्वस्त करणारा म्हणून दाखवते, तेव्हा प्रत्यक्षात तिथे आपल्या मानवी स्वभावाचेच प्रतिबिंब असते कारण या गोष्टी येशूच्या व्यक्तिमत्त्वाशी सुसंगत नाहीत. आणि जर या गोष्टी बायबलमध्ये नसत्या, तर आपल्याला आपल्या अंतःकरणातील भ्रष्टतेची खोली कधीच समजली नसती. आपण त्या गोष्टी काढून टाकू शकत नाही आणि त्या बायबलमधील अत्यंत महत्त्वाच्या निदानात्मक साधनांप्रमाणे असल्याच पाहिजेत.

आपल्याला बायबलमधील कोणताही भाग बाजूला सारायची गरज नाही. आपण त्यातील प्रत्येक भाग मुक्तपणे आणि आत्मविश्वासाने स्वीकारू शकतो तेदेखील कोणतीही चिंता न करता. आपण पूर्वी ज्या देवाला रागीट आणि क्रोधी म्हणून ओळखत होतो, त्या देवाला प्रेमळ येशूच्या प्रकाशात समजून घेण्यासाठी अशी स्पष्ट वाट असणे किती सुंदर आहे! संपूर्ण उत्तर यामध्येच आहे शुभवर्तमानाचे कार्य म्हणजे आपली खरी स्थिती उघड करणे आणि ती देवाच्या स्वभावाशी तुलना करून दाखवणे. आणि मग आपल्याला कृपा दिली जाते ज्यामुळे जुन्या मनुष्यस्वभावाला सोडून आपण ख्रिस्तामध्ये नवीन सृष्टी होतो. प्रभु येशू, तुझे आभार! तू आम्हाला पित्याचे दर्शन घडवलेस! तूच अनंत जीवनाचा दरवाजा आहेस.

मिर्यामाचे कोड

मानवी प्रयत्नांच्या कोणत्याही पुढे चालणाऱ्या वाटचालीत, जी नेतृत्वाची स्थाने भरली जाणे आवश्यक असते, त्याचवेळी स्पर्धेच्या आत्म्याला प्रकट होण्यासाठी दरवाजे उघडले जातात. ख्रिस्त आणि सैतान यांच्यातील महान संघर्षाची सुरुवात याच स्पर्धेच्या आत्म्यातून झाली, जेव्हा सैतानाच्या मनात ख्रिस्ताला म्हणजेच देवाच्या पुत्राला दिलेल्या उंच स्थानाबाबत ईर्ष्या निर्माण झाली.

सैतान देवाच्या निवडलेल्या नेत्यांच्या आजूबाजूच्या लोकांवर विशेष भर देऊन प्रभाव टाकण्याचा प्रयत्न करतो. तो त्यांच्या विचारांतील फटी शोधतो आणि त्यांना प्रभुच्या अभिषिक्ताविरुद्ध मत्सराकडे ओढतो. जे लोक उच्च स्थानांवर असणाऱ्यांच्या सतत संपर्कात असतात, अशा लोकांनी जर आत्मिकदृष्ट्या तयारी केलेली नसेल, तर ते बऱ्याचदा मत्सराच्या आणि अधिकाराच्या गरम कढईत अडकतात, आणि असे अधिकार व सत्ता गृहीत धरतात, जे प्रत्यक्षात त्यांना दिलेले नसतात.

मोशेने कूशी लोकांतली एक स्त्री बायको केल्यामुळे मिर्याम व अहरोन त्याच्याविरुद्ध बोलू लागले. कारण त्याने कूशी लोकांतील स्त्री बायको करून घेतली होती. ते म्हणाले, “परमेश्वर केवळ मोशेशीच बोलला आहे काय? आमच्याशीपण नाही का बोलला?” परमेश्वराने ते ऐकले. गणना १२:१-२

या वचनात मिर्यामचे नाव प्रथम दिले आहे, त्यानंतर अहरोन चे नाव आहे. “बोलू लागले” हा शब्द मूळ हिब्रू भाषेत स्त्रीलिंगी एकवचनी रूपात आहे, जे स्पष्टपणे दाखवते की मिर्यामच या मत्सराची सुरुवात करणारी होती विशेषतः मोशेच्या पत्नीविषयी.

ही तीच मिर्याम होती जिला देवाने मोशेचा जीव वाचवण्यासाठी वापरले होते, ज्यामुळे मोशे फारोच्या घरात वाढू शकला. मोठी बहीण म्हणून मिर्यामला मोशेवर अधिकार गाजवण्याचा मोह होणे सहज शक्य होते. मिसरियांवर विजय मिळाल्यानंतर मिर्यामने स्त्रियांना देवाची स्तुती करण्यासाठी नेतृत्व दिले होते. ती बुद्धिमान होती, संकटातही स्थिर राहणारी होती. पण तरीसुद्धा ती मोशेच्या पत्नी सिप्पोराविषयी तुच्छतेने बोलू लागली ती पत्नी जिचा स्वभाव कोमल व सौम्य होता. आपल्याला आठवते की मोशेची पत्नी आपल्या मुलाची सुंता करणे टाळू पाहत होती, कारण तिला त्या वेदनादायक कृतीची कल्पनाही सहन होत नव्हती.

स्वभावातील या फरकामुळे मिर्यामच्या मनात स्वतःला पूर्णतः श्रेष्ठ समजण्याचा मोह उत्पन्न झाला. जेव्हा मोशेने आपल्या सासऱ्याचा सल्ला घेऊन सत्तर ज्येष्ठ लोकांची नियुक्ती करण्यासंदर्भात मार्गदर्शन घेतले, तेव्हा त्या निर्णयप्रक्रियेत मिर्याम आणि अहरोन यांना सहभागी करण्यात आले नाही. सिप्पोराला आपल्या पतीवर असलेल्या भारांची चिंता होती, आणि तिने ही चिंता आपल्या वडिलांपर्यंत पोहोचवली.

मिर्यामला वाटू लागले की सिप्पोराच्या तुलनेत तिचा प्रभाव कमी होत चालला आहे, आणि त्यातून तिच्या मनात स्वर्गातील पहिल्या महान बंडखोरामध्ये भरलेला तोच आत्मा, तीव्रतेने जागृत झाला. नेहमी घडते तसेच, ज्याच्या मनात खंत आणि तक्रार असते, त्याला अशी कानं मिळतात जी अशा मत्सराच्या विषासाठी खुली असतात. अशा वेळी अहरोनने आपल्या बहिणीला समज दिली पाहिजे होती की देव मोठ्याला लहानाची सेवा करण्यासाठी बोलावतो, आणि देव मोशेशी फक्त दर्शनांद्वारे नव्हे तर प्रत्यक्ष तोंडाद्वारे संवाद साधतो. दुर्दैवाने, अहरोनने मिर्यामला रोखण्याऐवजी तिच्या आत पेटलेल्या अस्वस्थतेच्या अग्नीत अधिक भर घातली, आणि पुन्हा एकदा, देवाच्या अभिषिक्ताविरुद्ध एकत्रित बंडात सहभाग घेऊन, त्याने इस्राएलाला धोका निर्माण केला जसे तो यापूर्वी सोन्याच्या वासराच्या प्रसंगातही करून बसला होता.

जर ही गंभीर स्थिती तत्काळ रोखली गेली नसती, तर संपूर्ण राष्ट्रात फूट पडली असती जशी स्वर्गातही झाली होती, जेव्हा एक तृतीयांश देवदूतांनी आपले मूळ स्थान सोडले. (यूहूदा १:६) या प्रसंगात देव व त्याच्या पुत्राच्या मनातील दुःख हे त्या गहिऱ्या वेदनेची आठवण करून देणारे होते, जी त्यांना स्वर्गात अनुभवावी लागली होती. लुसिफरवर देव आणि त्याच्या पुत्राने अपार प्रेम केले होते. त्या प्रेमाकडून लुसिफरने दूर वळण्यासाठी, त्याला आपल्या भावनाच इतक्या बधीर कराव्या लागल्या की, त्याचे प्रतीक म्हणून कुष्ठरोग हाच सर्वात योग्य उदाहरण आहे.

जसे देवाचा पुत्र पित्याच्या कुशीत राहतो, तसेच लुसिफरही पूर्वी देवपुत्राच्या कुशीत राहायचा. पण त्याने त्या कोमल, स्नेहपूर्ण, पालकत्वाच्या प्रेमाच्या स्थानापासून स्वतःचा हात मागे घेतला. त्याने आपल्या निर्माणकर्त्या बदलल्या भावना निकामी केल्या, आणि अखेर त्याने आपल्या जीवनदात्याच्या हत्येचे स्वप्न बघितले.

हे सर्व घडत असतानाच, आपली दिशा कोणती आहे हे समजण्याआधीच मिर्यामही हळूहळू याच मार्गाकडे ओढली जात होती. म्हणूनच, देवाला स्वतः हस्तक्षेप करून मिर्याम आणि अहरोनचा जीव वाचवावा लागला.

“परमेश्वर मेघस्तंभात उतरला व तंबूच्या दाराजवळ उभा राहिला. त्याने अहरोन व मिर्याम ह्यांना बोलावले; तेव्हा ते दोघे पुढे गेले. परमेश्वर त्यांना म्हणाला, “माझे शब्द ऐका, तुमच्यामध्ये कोणी संदेष्टा असला तर मी त्याला दृष्टान्तात प्रकट होत असतो आणि स्वप्नात त्याच्याशी भाषण करत असतो. पण माझा सेवक मोशे ह्याच्या बाबतीत तसे नाही; माझ्या सर्व घराण्यात तो विश्वासू आहे.

मी त्याच्याशी स्पष्टपणे तोंडोतोंड बोलत असतो, गूढ अर्थाने बोलत नसतो; परमेश्वराचे स्वरूप तो पाहत असतो; तर माझा सेवक मोशे ह्याच्याविरुद्ध बोलायला तुम्हांला भीती कशी नाही वाटली?" परमेश्वराचा क्रोध त्यांच्यावर भडकला व तो तेथून निघून गेला. तंबूवरून मेघ निघून गेला तो इकडे मिर्याम कोडाने बर्फासारखी पांढरी झाली; अहरोनाने मिर्यामेकडे फिरून पाहिले तो ती कोडी बनली आहे असे त्याला दिसले." गणना १२: ५-१०

आता तरी आपल्याला प्रभूच्या रागाचा आणि मिर्यामवर आलेल्या कुष्ठरोगाचा संबंध सहज ओळखता आला पाहिजे. देवाने मिर्यामच्या मनात सिप्पोराबाबत आणि परिणामी मोशेविषयी निर्माण होणाऱ्या कोरडेपणाच्या भावना थांबवण्यासाठी काहीही हस्तक्षेप केला नाही. तर त्याने ह्या त्या भावना उघड होऊ दिल्या. उलट, "नियम आले" आणि या पापाचे प्रकट होणे अधिकच वाढले, जेणेकरून मिर्याम आणि अहरोन यांनी त्यांच्या पावलांचा मार्ग स्वतः पाहावा, आणि ओळखावा. मिर्यामच्या मनात आपल्या अभिषिक्त भावाबद्दल आवश्यक असलेली संवेदनशीलता आणि काळजी हरवत चालली होती. ती अशा प्रकारे वागत होती की जणू ती स्वतःच्या शरीरात रोगाला आमंत्रण देत होती. प्रभूने, आपल्या रागामध्ये म्हणजेच आपले मुख लपवण्याच्या हेतूने मिर्यामने पेरलेले बी उगवू दिले. कारण तिला तिच्या धोक्याची तीव्र जाणीव व्हावी, म्हणून हे होणे आवश्यक होते.

या संदर्भात, देवाने शिस्तीची छडी वापरली. अहरोनने लगेच स्वतःच्या आणि आपल्या बहिणीच्या पापाची कबुली दिली. पण मिर्याम तिच्या आत्मिक बधीर अवस्थेमुळे काहीच बोलली नाही, तिला काहीच जाणवले नाही. ती आतून जणू संवेदनाहीन झाली होती. मात्र मोशेने, आपल्या बहिणीविषयी प्रेमभावनेने, तिच्यासाठी मध्यस्थी केली. त्याचे मन मिर्यामविषयी कुष्ठरोगासारखे जखडलेले नव्हते. त्याच्या भावना जिवंत आणि प्रेमळ होत्या. आणि जेव्हा मोशे प्रार्थना करतो, तेव्हा प्रभू एक विलक्षण बोलणे करतो...

मग मोशेने परमेश्वराचा धावा केला की, "हे देवा, कृपा करून हिला बरे कर." पण परमेश्वर मोशेला म्हणाला, "तिचा बाप तिच्या तोंडावर केवळ थुंकला असता तरी तिला सात दिवस लाज वाटली नसती काय? म्हणून सात दिवस तिला छावणीबाहेर कोंडून ठेव; नंतर तिला आत आणावे." गणना १२:१३-१४

सैतानामधील जो आत्मा होता, त्याने त्याच्या अनुयायांना प्रेरित केले की त्यांनी येशूच्या चेहऱ्यावर थुंकावे, जेव्हा तो वधस्तंभावर चढवला जाण्याच्या तयारीत होता. मिर्यामनेही, जेव्हा तिने देवाने अभिषिक्त केलेल्या मोशेला कमी लेखण्याचा प्रयत्न केला, तेव्हा प्रत्यक्षात तिने आपल्या सृष्टीकर्त्याच्याच चेहऱ्यावर थुंकल्यासारखे केले. पण प्रभू नेहमी माणसाच्या समजुतीच्या स्तरावर उतरतो.

जरी प्रभू मिरियमला पश्चात्तापासाठी वेळ देत होता, तरी कुष्ठरोग आणि तिला तात्पुरती समाजाबाहेर टाकणे माणसांच्या दृष्टीने देवाने जणू तिच्या चेहऱ्यावर थुंकल्यासारखे वाटले असते. कारण नैसर्गिक माणूस नेहमीच स्वतःचे वागणे देवावर लादतो फक्त स्वतःच्या चुकीचे समर्थन करण्यासाठी.

येशूने एकदाच कुणाच्यातरी डोळ्यांत थुंकले होते पण ते देखील त्याची दृष्टी परत मिळवून देण्यासाठीच.

तेव्हा त्याने त्या आंधळ्याचा हात धरून त्याला गावाबाहेर नेले व त्याच्या डोळ्यांत थुंकून व त्याच्यावर हात ठेवून त्याला विचारले, “तुला काही दिसते काय?” तो वर पाहून म्हणाला, “मला माणसे दिसत आहेत असे वाटते, कारण ती मला झाडांसारखी दिसत आहेत, तरीपण ती चालत आहेत.” मार्क ८:२३-२४

जसं येशूने त्या माणसाला गावाबाहेर नेले, तसंच त्याने मिर्यामलाही छावणीतून बाहेर काढले. त्या सात दिवसांत, येशूने तिच्या अंतःकरणावर एक अद्भुत कृती केली जणू तिच्या आत्मिक डोळ्यांवरून पडदा दूर केला जेणेकरून तिला कळावे की ती किती गंभीर धोका पत्करत होती, आणि तिला पश्चात्ताप करता यावा.

गणना अध्याय १२ मधील या गोष्टीकडे आपण येशू ख्रिस्ताच्या जीवनाच्या प्रकाशात पाहिले आहे. पर्यायी दृष्टिकोन म्हणजे जर आपण ख्रिस्ताशिवाय, थेट देवाच्या चेहऱ्याकडे पाहण्याचा प्रयत्न केला तर असं वाटू शकते की देव आपल्या मुलांना घाबरवून वश करण्यासाठी पंगू करणारे, जीवघेणे रोग त्यांच्यावर टाकतो. पण ख्रिस्ताशिवाय पाहिल्यास, देव आपल्यासारखा वाटतो. प्रत्यक्षात मात्र, तो आपल्याहून अगदी वेगळा आहे.

रोग हा पापाचा परिणाम आहे; तो म्हणजे नैतिक अपयशामुळे शरीरात निर्माण झालेला गोंधळ. हा देवाच्या आज्ञांपासून दूर गेलेल्या जीवनशैलीचा अपरिहार्य परिणाम आहे. जसं अंधार म्हणजे प्रकाशाचा अभाव असतो, तसंच रोग म्हणजे धार्मिकतेचा अभाव असल्याचा पुरावा आहे.

येशू ख्रिस्ताच्या अस्तित्वातून जीवनदायी आत्मा वाहतो. जिथे कुठे तो आत्मा प्रवेश करतो, तिथे जीवन उत्पन्न होते. (योहान ७:३८; यहेज्केल ४७:९) येशूच्या अस्तित्वाचा मूळ गाभाच जीवन आहे. जसं प्रेरित योहान लिहितो:

जे प्रारंभापासून होते, जे आम्ही ऐकले आहे, जे आम्ही आपल्या डोळ्यांनी पाहिले आहे, जे आम्ही न्याहाळले व आपल्या हातांनी चाचपले, त्या जीवनाच्या शब्दाविषयी आम्ही सांगतो; ते जीवन प्रकट झाले, ते आम्ही पाहिले आहे, व त्याची आम्ही साक्ष देतो; ते सार्वकालिक जीवन पित्याजवळ होते व आम्हांला प्रकट झाले, ते तुम्हांला कळवतो; १ योहान १:१-२

येशूकडे केवळ अनंत जीवन आहे असं नाही तर तो स्वतःच अनंत जीवन आहे. तो ज्या कुठल्याही गोष्टीला स्पर्श करतो, त्या बऱ्या होतात, पुनर्स्थापित होतात, आणि नव्याने घडतात. त्याच्यामध्ये काहीही अंधार नाही. त्याच्यामध्ये असा काही रोगच नाही जो इतरांपर्यंत पसरू शकेल. आणि तो कधीही कोणावर जीवघेणा रोग टाकावा, असं स्वप्नातसुद्धा विचार करत नाही. हीच कारणे आहेत की येशूला काही दिवस लाजरपासून दूर राहावे लागले जेणेकरून तो मरेल. जर येशू लाजरच्या जवळ असता, तर लाजर मरण्याचा प्रश्नच आला नसता. कारण येशूत असलेला जीवनदायक आत्मा, जो जीवनावर विश्वास ठेवतो, त्याने त्याला मरण्याची परवानगीच दिली नसती. येशूने दूर जाऊन नाश करणाऱ्याला आपले काम करू दिले. मग येशू परत आला आणि त्या मृत्यूवर विजय मिळवला आणि सर्व लोकांसमोर त्याच्या जीवनदायी सामर्थ्याची खोली त्याने उघड केली.

एक जीवनदायक आत्मा कधीही कोणावर रोग टाकू शकत नाही आणि हे पूर्णपणे अशक्य आहे. देव जर असं काही करतो, तर त्याचा एकच मार्ग असतो म्हणजे तो आपले मुख लपवतो, किंवा बायबलच्या भाषेत सांगायचे झाले, तर 'तो रागावतो', जेणेकरून रोग स्वतःहून उघड होतो. आणि देव हे का करतो? तर पाप अधिक प्रकट व्हावे, आणि त्या माध्यमातून त्याची कृपा त्याहून अधिक प्रकट व्हावी ही एकच त्यामागची आशा असते.

आपण असा देव पाहतो काय की तो आपल्या मुलांना मारण्यासाठी हेतुपूर्वक घाव घालतो? जर आपण असं मानतो, तर तुम्ही कदाचित अशा देवाची उपासना करता जो रोग व मृत्यूचा स्रोत आहे. आणि जर आपण अशा देवाकडे पाहिले, तर मग आपण स्वतः रोगग्रस्त होऊ, आणि मरू. हे समजायला फार गुंतागुंतीचे नाही खरंतर अगदी सोपं आहे.

चला, आपण मिर्यामची गोष्ट समजून घेण्यासाठी येशूकडे पाहू. चला पाहू, तिच्या कृतींमुळे देवाच्या अंतःकरणात जी वेदना निर्माण झाली ती अगदी त्या क्षणापासून, जेव्हा सैतानाने आपल्या कुष्ठरोगट हाताला मागे घेतले, व स्वतःच्या भावना हरवल्या, आणि आपल्या निर्मात्याविरुद्ध उभा राहिला त्यासारखीच होती.

आपल्या डोळ्यांवर प्रभूला थुंकी लावावी लागेल काय, म्हणजे आपल्याला या गोष्टीचे खरं चित्र दिसेल? का आपण येशूकडेच पाहू नये आणि तो पडदा दूर करून पित्याचे मिर्याम व अहरोनसाठी असलेलं कोमळ, प्रेमळ हृदय पाहू नये? तेच हृदय जे त्यांना नाशापासून वाचवण्याचा प्रयत्न करत आहे...

सीमेवरील बंड

लाल समुद्रात बुडालेल्या मिसराच्या सैन्याची शस्त्रं गोळा होणे जे बाहेरून पाहता दैवी हस्तक्षेपासारखे वाटत होते. आणि त्याच वेळी इस्राएली लोकांनी आपल्या युद्धातील देवाची केलेली स्तुती, हे सगळं मिळून त्याच घटनाक्रमाची सुरुवात होती, जे शेवटी इस्राएल कनान देशाच्या सीमेला पोहोचल्यावर घडणार होते. अमालेकांवर झालेला विजय, इस्राएलाच्या मनात ही कल्पना अधिकच ठाम करून गेला की, देवाने आपल्याला जी वचने दिली आहेत, ती आपण आपल्या पराक्रमाने मिळवायची आणि देव म्हणजे जणू आपल्या गळ्यात घातलेले एखादे यशाचे ताबीज, जो आपल्या विजयाच्या मार्गाला गती देईल.

जसं अब्राहाम आपल्या पत्नी साराद्वारे पुत्र मिळेल यावर विश्वास ठेवण्यात डगमगला, तसंच इस्राएलही डगमगला कीं देव आपल्याला वचनदत्त भूमी देईल, यावर त्यांचा पूर्ण विश्वास राहिला नाही.

गणना १३ मध्ये जेव्हा देवाने कनान देशाची पाहणी करण्याची आज्ञा दिली, तेव्हा ती प्रत्यक्षात इस्राएलाच्याच मागणीतून निर्माण झालेली होती कारण त्यांना आपल्या समोर असलेल्या शत्रूंची ताकत मोजायची होती.

पाहा, तुझा देव परमेश्वर ह्याने तो देश तुझ्यापुढे ठेवला आहे; तुझ्या पूर्वजांचा देव परमेश्वर ह्याने तुला आज्ञा केल्याप्रमाणे त्यावर चढाई करून तो हस्तगत कर; भिऊ नकोस व कचरू नकोस.' तेव्हा तुम्ही सगळे माझ्याकडे येऊन म्हणालात, 'आम्ही माणसे पुढे पाठवतो म्हणजे ती त्या देशाची माहिती मिळवून कोणत्या मार्गाने आम्हांला जावे लागेल व कोणकोणती नगरे लागतील ह्याची आम्हांला खबर आणतील.' ही गोष्ट मला पसंत पडली म्हणून प्रत्येक वंशामागे एक अशी तुमच्यातली बारा माणसे मी निवडून काढली; अनुवाद १:२१-२३

कनान देशाची गुप्त पाहणी करण्यासाठी गेलेल्या बारा जणांपैकी दहा जणांनी त्या देशाचा अंदाज स्वतःच्या सामर्थ्यावर आधारित ठेवला; देव त्यांच्यासाठी काय करू शकेल याचा विचार त्यांच्या मनात क्षणभरही आला नाही. सुरुवातीला त्यांनी त्या देशाबद्दल सकारात्मक अहवाल दिला, पण जेव्हा त्यांनी कनानमधील लोकांची उंची आणि राक्षसी काठीबद्दल सांगायला सुरुवात केली, तेव्हा त्यांच्या बोलण्याचा सूर बदलला.

देश हेरून ते चाळीस दिवसांनी परत आले. ते हेर पारान रानातील कादेश येथे मोशे, अहरोन व इस्राएलाची सर्व मंडळी ह्यांच्याकडे आले आणि त्यांनी त्यांना व सर्व मंडळीला सर्व हकिकत सांगितली आणि त्या देशाची फळे दाखवली. ते मोशेला म्हणाले की, “ज्या देशात तू आम्हांला पाठवले त्या देशात आम्ही गेलो; त्यात खरोखरच दुधामधाचे प्रवाह वाहत आहेत; तेथली ही फळे पाहा. त्या देशाचे रहिवासी मात्र बलवान आहेत आणि तेथील नगरे तटबंदीची असून फार मोठी आहेत; तेथे अनाकाचे वंशजही आम्ही पाहिले. नेगेब प्रांतात अमालेकी राहतात; डोंगराळ प्रदेशात हिती, यबूसी आणि अमोरी हे राहतात; आणि समुद्रकिनाऱ्यावर व यार्दनेच्या तीरावर कनानी लोकांची वस्ती आहे.” गणना १३:२५-२९

केवळ कालेब आणि यहोशवा यांनी त्या शहरांकडे पाहताना हे लक्षात ठेवले की देव त्यांच्यासाठी काय करू शकतो, आणि त्यानुसार त्यांनी विश्वासाने विचार केला.

तेव्हा मोशेसमोर लोकांना शांत करून कालेब म्हणाला, “आपण त्या देशावर आताच्या आता हिंमत धरून चढाई करून जाऊ आणि तो घेऊ; कारण तो जिंकण्यास आपण पूर्णपणे समर्थ आहोत.” पण जे पुरुष त्याच्याबरोबर गेले होते ते म्हणाले, “त्या लोकांवर स्वारी करण्यास आपण मुळीच समर्थ नाही, कारण ते आपल्याहून बलाढ्य आहेत.” त्याचप्रमाणे जो देश हेरून ते आले होते त्याविषयी इस्राएल लोकांना त्यांनी अनिष्ट बातमी दिली; ते म्हणाले, “जो देश हेरण्यासाठी आम्ही गेलो होतो तो तेथील रहिवाशांना ग्रासून टाकणारा आहे; तेथे आम्ही पाहिलेले सर्व लोक मोठे धिप्पाड आहेत. तेथे नेफिलीम म्हणजे नेफिली घराण्यातील अनाकाचे वंशज आम्ही पाहिले; त्यांच्यापुढे आम्ही स्वतःच्या दृष्टीने टोळांसारखे दिसलो आणि त्यांनाही तसेच भासलो.” गणना १३:३०-३३

कालेब आणि यहोशवा यांचा विश्वास देवाच्या येशू ख्रिस्तामधून प्रकट झालेल्या अहिंसक स्वभावाच्या सत्याने प्रकाशित झालेला नव्हता. पण देव त्यांच्याशी त्यांच्या समजुतीनुसार वागला. त्यांच्या समजुतीच्या संदर्भात पाहता, कालेब आणि यहोशवा यांनी देवावर फार मोठा विश्वास दाखवला. एवढे बलाढ्य, युद्धप्रिय माणसे आणि बळकट तटबंदीची शहरे दिसूनही, “देव आपल्या बाजूने लढेल” असा त्यांचा विश्वास टिकून राहणे हे विलक्षण होते.

जसा येशू आपल्या शिष्यांना धीराने शिकवत गेला ज्यांना स्वर्गाचे राज्य म्हणजे तलवारीचा वापर नसतो हे समजत नव्हते. त्याच प्रकारे तो इस्राएलाच्या लोकांना सुद्धा शिकवत होता. देवाची मूळ इच्छा कधीच ही नव्हती की इस्राएलाने कनान देश युद्ध करून मिळवावा. देवाला ते फक्त त्याच्यावर विश्वास ठेवून तो देईल असं मानावे असं वाटत होते, जसं त्याने लाल समुद्र पार करून दाखवले तसे. अमालेकांवरच्या विजयामुळे कालेब आणि यहोशवाला असं वाटू लागले की देव युद्धातही त्यांचे मार्गदर्शन करेल. ही त्यांची समज चुकलेली होती, पण देवाने त्यांना दूर सारले नाही. त्याऐवजी, त्यांनी ज्या जुन्या कराराच्या चौकटीत देवाला समजले होते, त्याच चौकटीत राहून देव त्यांचा विश्वास आणि त्याच्यावरचा भरवसा मजबूत करत राहिला.

या अर्थाने, कालेब आणि यहोशवा आपल्या इतर बांधवांपेक्षा खूप पुढे होते. बाकीचे मात्र विश्वासहीन ठरले. जे दहा गुप्तहेर होते, त्यांनी दिलेली भीतीदायक बातमी संपूर्ण छावणीत पसरली. कुणालाही देवाचे वचन आठवले नाही की तो त्यांना ती वचनदत्त भूमी नक्की देईल.

तेव्हा सर्व मंडळीने गळा काढून विलाप केला आणि लोक रात्रभर रडले. सर्व इस्राएल लोक मोशे आणि अहरोन ह्यांच्याविरुद्ध कुरकुर करू लागले; सर्व मंडळी त्यांना म्हणाली, “आम्ही मिसर देशात मेलो असतो तर बरे झाले असते किंवा ह्याच रानात मेलो असतो तरी बरे झाले असते. तलवारीने आमचा निःपात व्हावा म्हणून परमेश्वर आम्हांला ह्या देशात का नेत आहे? आमच्या बायकामुलांची लूट होईल! आम्ही मिसर देशात परत जावे हेच बरे नव्हे काय?” ते आपसात म्हणाले, “आपण कोणाला तरी पुढारी करून मिसर देशाला परत जाऊ या.” गणना १४:१-४

आपल्या प्रेमांमुळे आणि काळजीमुळे देवाने इस्राएलाला त्यांच्या गुलामगिरीतून मुक्त केले, जरी त्यांनी त्याच्यावर विश्वास ठेवला नव्हता किंवा त्याच्यावर खरं मनापासून विश्वास ठेवला नव्हता. त्याने त्यांना मनासारखं अन्न दिले, प्यायला पाणी पुरवले, आणि वाळवंटातील सर्व धोक्यांपासून त्यांचं संरक्षण केलं. मोशेने त्यांच्या जीवासाठी देवापाशी अनेक वेळा विनवण्या केल्या आणि त्यांना नष्ट होण्यापासून वाचवले. त्याने त्यांना देवाचे मार्ग शिकवले आणि त्यांच्या तक्रारींचा संयमाने सामना केला. या सगळ्या कृपेला प्रतिसाद म्हणून लोकांनी काय केले? त्यांनी देवावरच असा आरोप केला की तो त्यांना मारून टाकण्याचा प्रयत्न करत आहे. त्यांनी मोशे आणि अहरोनविरुद्ध बंड केले आणि त्यांना ठार मारून, त्यांच्या ऐवजी आपल्याला आवडतील असे नेते निवडायचा कट रचला.

“त्या रात्री त्यांनी फार अस्वस्थपणे वेळ घालवला आणि त्यांच्याविरुद्ध अपमानास्पद शब्द वापरले; पण सकाळी उठून ते मंडळीमध्ये एकत्र जमले आणि मोशे व अहरोन यांना दगड मारून ठार मारण्याचा हेतू ठेवला, आणि मिसरमध्ये परत जाण्याचे ठरवले.” जोसेफस Antiquities of the Jews (पुस्तक ३, अध्याय १४:३)

जेव्हा आपण आपल्या अडचणींचे निराकरण स्वतःच्या बळावर करण्याचा प्रयत्न करतो, तेव्हा असाच परिणाम होतो. देवाने त्यांना वाचवण्याची आणि मार्गदर्शन करण्याची स्वतःच्या सामर्थ्याची पुष्कळ उदाहरणे आधीच दिली होती. तरीही त्यांनी त्याच्यावर विश्वास ठेवला नाही. मृत्यूची खोल भीती सतत त्यांच्या मनात वावरत होती, आणि त्यामुळे त्यांना वाटत राहिले की देवच त्यांना मारू पाहतो आहे. आपण यापूर्वी चर्चा केल्याप्रमाणे, ही एक मानसिक विकृती होती त्यांच्या अंतर्मनात असलेल्या देवावरील शत्रुत्वाची आणि देवाला मारून टाकण्याच्या सुप्त इच्छेची एक प्रकारे प्रक्षेपण केलेली अभिव्यक्ती होती.

पण मोशे आणि अहरोन यांनी प्रतिशोध घेतला नाही. ते जमिनीवर कोसळले आणि लोकांसाठी देवाजवळ विनंती करू लागले. कालेब आणि यहोशवा यांनी लोकांना हे पटवून देण्याचा प्रयत्न केला की, जर त्यांनी फक्त विश्वासाने ऐकले, तर किती मोठे आशीर्वाद त्यांना मिळू शकतात.

तेव्हा मोशे व अहरोन तेथे जमलेल्या इस्राएलाच्या सर्व मंडळीसमोर पालथे पडले, आणि देश हेरून आलेल्यांपैकी नूनाचा मुलगा यहोशवा व यफुन्नेचा मुलगा कालेब ह्यांनी आपले कपडे फाडले; आणि ते इस्राएल लोकांच्या सर्व मंडळीला म्हणाले, “चहूकडे फिरून आम्ही जो देश हेरून आलो तो अतिशय उत्तम आहे. परमेश्वर आमच्यावर प्रसन्न असला तर तो त्या दुधामधाचे प्रवाह वाहणाऱ्या देशात आम्हांला नेईल आणि तो देश आम्हांला देईल. तुम्ही परमेश्वराविरुद्ध बंड मात्र करू नका; आणि त्या देशाच्या लोकांची भीती बाळगू नका, कारण ते आमचे भक्ष्य होतील; त्यांचा आधार तुटला आहे, पण आमच्याबरोबर परमेश्वर आहे; त्यांची भीती बाळगू नका.” पण सर्व मंडळी म्हणू लागली की, “ह्यांना दगडमार करा.” तेव्हा दर्शनमंडपात परमेश्वराचे तेज सर्व इस्राएल लोकांच्या दृष्टीस पडले. गणना १४:५-१०

ज्याप्रमाणे येशूच्या काळात यहुद्यांनी लाजराला ठार मारण्याचा कट रचला जो येशूच्या सामर्थ्याचा साक्षीदार होता (योहान १२:१०) त्याचप्रमाणे त्यांच्या पूर्वजांनीही, देवाच्या वचनावर विश्वास प्रकट केल्यामुळे, यहोशवा आणि कालेब यांना ठार मारायचे ठरवले होते. इस्राएलामध्ये काईनाचा आत्मा जिवंत होता, तर कालेब आणि यहोशवामध्ये आबेलचा आत्मा कार्यरत होता त्यांनी लोकांना देवाच्या आशिर्वादांची आठवण करून देत त्यांचे मन वळवण्याचा प्रयत्न केला.

आपल्याला २१व्या अध्यायात शिकलेली “सुरक्षाची यंत्रणा” आठवते. देवाच्या वचनाला नाकारून आणि देवाच्या स्वभावाबाबत खोटे विचार लावून लोकांनी पुन्हा एकदा त्या संरक्षणाच्या भिंतीला तडा दिला होता.

जर मोशे लोकांसाठी त्या फटीत उभा राहत नाही, तर ते तात्काळ नष्ट होतील. मोशेला जेव्हा कळते की ही लोक नवीन नेते निवडण्याच्या तयारीत आहेत, तेव्हा सैतान निश्चितच त्याच्यावर हे विचार लादत असतो की हे लोक कृतघ्न, विश्वासहीन आहेत, आणि देव, मोशे व अहरोन यांच्याबाबत खोटं बोलत आहेत; त्यामुळे त्यांचा नाश व्हायलाच हवा.

सोन्याच्या वासराच्या घटनेप्रमाणेच, प्रभु मोशेला शत्रू त्याच्या मनावर लादत असलेल्या भीतीचे प्रतिबिंब दाखवतो:

मग परमेश्वर मोशेला म्हणाला, “कोठवर हे लोक मला तुच्छ लेखणार आणि ह्यांच्यामध्ये मी केलेली सगळी चिन्हे पाहूनही हे कोठवर माझ्यावर विश्वास ठेवणार नाहीत? मी त्यांचा मरीने संहार करून त्यांचा वारसा नष्ट करीन आणि तुझे त्यांच्याहून मोठे व प्रबळ राष्ट्र करीन.” गणना १४:११-१२

मात्र, मोशेमध्ये असलेला ख्रिस्ताचा आत्मा लगेच त्या फटीत उभा राहतो आणि देवाजवळ लोकांसाठी मध्यस्थी करतो. मोशे देवाने त्याला दाखवलेली दया आणि प्रेम याच्या प्रकटीकरणाला घट्ट धरून राहतो.

आता तू ह्या लोकांचा समूळ नाश केलास तर ज्या ज्या राष्ट्रांनी तुझी कीर्ती ऐकली आहे ती म्हणतील, 'जो देश परमेश्वराने ह्या लोकांना शपथपूर्वक देऊ केला होता तेथे त्यांना न्यायला तो असमर्थ ठरल्याने त्यांना रानातच त्याने मारून टाकले.' म्हणून मी विनवतो की तुझ्या म्हणण्याप्रमाणे प्रभूच्या सामर्थ्याची महती दिसू दे; तू म्हटलेच आहेस की, 'परमेश्वर मंदक्रोध, दयेचा सागर, अन्याय व अपराध ह्यांची क्षमा करणारा, पण अपराधी जनांची मुळीच गय न करणारा असा आहे; तो वडिलांच्या अन्यायाबद्दल पुत्रांचा तिसऱ्या व चौथ्या पिढीपर्यंतही समाचार घेतो.' तुझ्या थोर दयेनुसार मिसर देशापासून येथपर्यंत जशी तू ह्या लोकांना क्षमा केलीस तशी ह्या वेळीही त्यांच्या अन्यायाची क्षमा कर असे मी तुला विनवतो." गणना १४:१५-१९

त्या संरक्षणभिंतीला तडा गेल्यावर, इस्राएलाचे भवितव्य मोशेच्या हातात सोपवण्यात आले. मोशेच्या जागी दुसरे नेते निवडण्याचा आणि त्याला दूर सारण्याचा जो क्रूर कट रचण्यात आला होता, तो अशा नेतृत्वाच्या स्थानावर असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीची कठीण परीक्षा ठरली असती. मात्र मोशे पूर्णपणे ख्रिस्ताच्या हातात समर्पित राहिला. त्याचा गर्व ख्रिस्तासोबत खिळला गेला होता. ज्यांनी त्याच्यावर अन्याय केला, त्यांच्याविरुद्ध सूड उगवण्याची जी नैसर्गिक मानवी भावना असते, ती त्याने नाकारली. तो खरोखरच पृथ्वीवरचा सर्वात नम्र मनुष्य होता. येशू पृथ्वीवर पावले टाकेपर्यंत म्हणजे त्यानंतर सुमारे १४०० वर्षांनी अशी नम्रता दाखवणारा दुसरा कोणीही नव्हता.

तेव्हा परमेश्वर म्हणाला, "तुझ्या म्हणण्याप्रमाणे मी त्यांना क्षमा केली आहे. गणना १४:२०

आपल्या स्वर्गातील पित्याने, मोशेच्या मध्यस्थीमुळे इस्राएलाभोवतीची तडा पडलेली सुरक्षा-भिंत पुन्हा बंद केली. हाच त्या प्रसंगाचा देवाला अपेक्षित परिणाम होता. आपण पुन्हा हे लक्षात घ्यायला हवं की, मोशे देवापेक्षा अधिक दयाळू असू शकत नाही. या जगात जी काही खरी दया आहे, ती सर्वस्वी देवाकडूनच येते. मोशे स्वतः देवाच्या दयेने प्रेरित होता आणि त्या गंभीर क्षणी त्याने ती दया प्रकट केली.

मोशेने हे स्पष्ट केले होते की जर त्या क्षणी इस्राएल पूर्णपणे नष्ट झाला असता, तर सभोवतालची राष्ट्रं अशा देवाची थट्टा केली असती की जो आपल्या लोकांना मिसरमधून बाहेर काढू शकला नाही. त्यामुळे त्या राष्ट्रांच्या दृष्टीनंही इस्राएलाचे वाचणे आवश्यक होते, आणि म्हणून ती तुटलेली भिंत पुन्हा बांधणे अपरिहार्य होते.

या कृपेच्या अधीन असूनही, इस्राएलाने यावेळी जे पाप केले, त्याने त्यांना अशा स्थितीत नेऊन ठेवले जिथे ते स्वर्गातून पडलेल्या देवदूतांसारखेच बनले; त्यांनी देवाच्या तेजस्वी वैभवाच्या प्रकाशाविरुद्ध पाप केले जो प्रकाश त्यांना स्पष्टपणे दाखवण्यात आला होता.

त्यांनी देवाच्या स्वभावातील सत्यावर विश्वास ठेवण्याची सगळी आशाच तोडून टाकली होती. त्यामुळे आता त्यांना त्यांच्या पापांमध्येच मरावे लागणार होते.

पण खचित जसा मी जिवंत आहे आणि सारी पृथ्वी परमेश्वराच्या वैभवाने भरलेली आहे. ज्या सर्व लोकांनी माझे वैभव आणि मिसर देशात व रानात सामर्थ्याची चिन्हे पाहिले. तरी दहादा त्यांनी माझी परीक्षा पाहिली आणि माझी वाणी ऐकली नाही. मी जो देश त्यांच्या पूर्वजांना शपथपूर्वक देऊ केला तो ते खचित पाहणार नाहीत. ज्यांनी मला तुच्छ मानले त्यांच्यापैकी तो कोणीही पाहणार नाही. पण माझा सेवक कालेब याच्यासोबत वेगळा आत्मा होता. तो माझे अनुकरण पूर्णपणे करतो. म्हणून ज्या देशात तो गेला होता त्या देशात मी त्यास नेईल. आणि त्याच्या वंशजांना तो देश वतन होईल. गणना १४:२१-२४

प्रभु एका अशा काळाकडे लक्ष वेधतो जेव्हा संपूर्ण पृथ्वी त्याच्या वैभवाने भरून जाईल कारण काही लोक उभे राहतील, जे देवाच्या स्वभावाचे संपूर्ण आणि स्पष्ट प्रकटीकरण करतील. हे प्रकटीकरणाच्या पुस्तकात वर्णन केलेल्या त्या १,४४,००० लोकांना उद्देशून आहे जे बायबलमध्ये, विशेषतः येशूच्या जीवनात प्रकट झालेल्या देवाच्या स्वभावातील सत्यावर पूर्ण विश्वास ठेवतात.

त्यानंतर मी दुसऱ्या एका देवदूताला स्वर्गातून उतरताना पाहिले, त्याला मोठा अधिकार होता; 'आणि त्याच्या तेजाने पृथ्वी प्रकाशित झाली.' प्रकटीकरण १८:१

हीच गोष्ट यशया देखील स्पष्टपणे सांगतो:

माझ्या सगळ्या पवित्र डोंगरावर ती उपद्रव देणार नाहीत व नासधूस करणार नाहीत; कारण सागर जसा जलपूर्ण आहे तशी परमेश्वराच्या ज्ञानाने पृथ्वी परिपूर्ण होईल. त्या दिवशी असे होईल की राष्ट्रांसाठी ध्वजवत उभारलेल्या इशायाच्या धुमाऱ्याला राष्ट्रे शरण येतील; त्याचे निवासस्थान गौरवयुक्त होईल. यशया ११:९-१०

प्रभुचे तेज त्यांच्या जीवनात प्रकट होते जे इतरांना इजा करत नाहीत किंवा नाश करत नाहीत. इस्राएलाच्या लोकांनी मात्र कालेब आणि यहोशवा यांना ठार मारण्याचा कट रचला आणि अशा देवावर विश्वास ठेवला जो त्यांना नष्ट करेल असं त्यांना वाटत होते. अशा वृत्तीच्या लोकांमधून देवाचे तेज प्रकट होऊच शकत नाही. हीच भावना हबक्कूक देखील व्यक्त करतो:

जो रक्ताने नगर बांधतो, अधर्माने शहर स्थापतो त्याला धिक्कार असो! पाहा, लोकांच्या श्रमाची फलप्राप्ती अग्नीला भक्ष्य होते, राष्ट्रे व्यर्थ शिणतात, हे सेनाधीश परमेश्वर ह्याच्याकडून नव्हे काय? कारण जल समुद्राला व्यापून टाकते तशी पृथ्वी परमेश्वराच्या प्रतापाच्या ज्ञानाने भरेल. हबक्कूक २:१२-१४

इसाएलाने रक्तपाताच्या पायावर आपले राष्ट्र उभारायचा प्रयत्न केला. त्यांनी युद्धप्रिय देवाचे गौरवगान केले, अमालेकांशी त्यांचा प्रतिसाद, आणि “देव आपल्याला ठार मारू पाहतोय” हे त्यांच्या मनातील विचार या सगळ्याचा अर्थ असा होता की ते अशा राज्याचे निर्माण करत होते जे देवाच्या आणि त्याच्या,

पुत्राच्या स्वभावाशी पूर्णपणे विरोधी होते. प्रभु त्यांना या अंधारातून बाहेर काढून योग्य समजूतीकडे घेऊन जाण्यास तयार होता. पण जेव्हा लोकांनी मोशेला जो प्रभुचा अभिषिक्त होता त्यांना नाकारले, तेव्हा त्यांनी प्रभुलाच नाकारले. अगदी त्याच प्रकारे जशी येशूच्या काळात यहूद्यांनी त्याला नाकारले. आणि त्यामुळे, त्यांचे घर त्यांच्या स्वतःसाठी उजाड ठेवण्यात आले. (मत्तय २३:३८)

जेव्हा आपण येशूच्या जीवनाच्या आरशातून या घटनांकडे पाहतो, तेव्हा आपल्याला दिसते की इसाएलाच्या लोकांवर त्यांच्याच न्यायाप्रमाणे न्याय झाला. त्यांनी भीती बाळगली होती की देव त्यांना वाळवंटात ठार मारेल, आणि म्हणूनच देवाने त्यांना त्यांच्या स्वतःच्या निवडीचे नैसर्गिक परिणाम भोगू दिले. त्यांनी मृत्यूला सामोरे जाताना असंच समजले की देवच त्यांना नष्ट करत आहे, जरी वस्तुस्थिती तो त्यांच्या निवडीचाच परिणाम होता.

तुमचे दोष काढण्यात येऊ नयेत म्हणून तुम्ही कोणाचे दोष काढू नका. कारण ज्या प्रकारे तुम्ही दोष काढाल त्या प्रकारेच तुमचे दोष काढण्यात येतील आणि ज्या मापाने तुम्ही मापून द्याल त्याच मापाने तुम्हांला मापून देण्यात येईल. मत्तय ७:१-२

तो त्याला म्हणाला, ‘अरे दुष्ट दासा, मी तुझ्याच तोंडाने तुझा न्याय करतो. मी करडा माणूस आहे, जे मी ठेवले नाही ते उचलून घेतो व जे मी पेरले नाही त्याची कापणी करतो, हे तुला ठाऊक होते काय? लूक १९:२२

“ही दुष्ट मंडळी कोठवर माझ्याविरुद्ध कुरकुर करीत राहणार? हे जे इसाएल लोक माझ्याविरुद्ध कुरकुर करीत आहेत त्यांची कुरकुर माझ्या कानावर आली आहे; म्हणून तू त्यांना सांग, परमेश्वर म्हणतो : ‘माझी शपथ, तुमचे म्हणणे माझ्या कानी आले आहे त्याप्रमाणेच मी तुमचे खरोखर करीन; तुमची प्रेते ह्या रानात पडतील, आणि तुमच्यापैकी ज्यांची गणना झाली त्यांच्या पूर्ण संख्येतील वीस वर्षे व त्यांहून अधिक वयाच्या ज्या लोकांनी माझ्याविरुद्ध कुरकुर केली आहे त्यांपैकी कोणीही : गणना १४:२७-२९

देवाने जेव्हा न्याय दिला की इसाएलाचे लोक वाळवंटात मरतील, ते त्यांच्या स्वतःच्याच न्यायाचे प्रतिबिंब होते. देवाला ते मरावेत असं नव्हतं पाहिजे. परंतु त्यांनी “इसाएलाच्या पवित्र देवाला मर्यादा घातल्या” (स्तोत्र ७८:४१), आणि त्यांनी काईनाप्रमाणे कबूल केले की त्यांचा अपराध एवढा मोठा आहे की त्यांना क्षमाच होऊ शकत नाही.

जेव्हा गणना १४:२३ मध्ये देव म्हणतो की "हे लोक कधीही वचनाची भूमी पाहणार नाहीत," तेव्हा ते त्यांच्या स्वतःच्या विश्वासानुळे होते. त्यांनी कनान लोकांची भीती बाळगली होती आणि स्वतःच ठरवले होते की आपण सगळे मरणार आहोत. देवाचे शब्द हे त्यांच्या शब्दांचे आणि त्यांच्या मनोवृत्तीचेच आरशासारखे प्रतिबिंब होते. हेच आरशाचे तत्त्व आहे.

जेव्हा येशू व्याभिचारात पकडलेल्या स्त्रीशी बोलला, तेव्हा तिच्या विश्वासानुसार त्याने तिला म्हटले, "मी सुद्धा तुला दोष देत नाही." त्याचप्रमाणे, इस्राएली लोकांच्या विश्वासानुसारच त्याने त्यांना सांगितले, "तुम्ही या वाळवंटात मरून पडाल."

त्यामुळे त्या पिढीवर संतापून मी म्हणालो, 'हे सतत भ्रमिष्ट अंतःकरणाचे लोक आहेत, ह्यांनी माझे मार्ग जाणले नाहीत.'" म्हणून मी रागाने शपथ वाहून म्हणालो, 'हे माझ्या विसाव्यात निश्चित येणार नाहीत.' इब्री ३:१०-११

आणि 'शपथ वाहून' तो कोणाला म्हणाला की, 'तुम्ही माझ्या विसाव्यात येणार नाही'? ज्यांनी अवज्ञा केली त्यांनाच की नाही? तरी ह्यावरून आपल्याला दिसून येते की, अविश्वासानुळे त्यांना आत येता आले नाही. इब्री ३:१८-१९

देवाचा "कोप" म्हणजे तो लोकांना त्यांच्या स्वतःच्या विश्वासानुसार जे ते मानतात तेच भोगू देतो आणि तो त्यांच्या स्वतःच्या नाशात हस्तक्षेप करत नाही.

जसा फारो विश्वासाशिवाय लाल समुद्र पार करू शकला नाही, तसंच इस्राएल लोकही विश्वासाशिवाय वाळवंट पार करू शकले नाहीत. शेवटी, फारो, त्याचे सैन्य, आणि इस्राएली हे सगळे शेवटी एकाच जागी पोहोचतात, जेव्हा सर्व दुष्ट जग देवासमोर न्यायासाठी उभे राहते.

कुत्रे, चेटकी, जारकर्मी, खून करणारे, मूर्तिपूजक, लबाडीची आवड धरणारे, व लबाडी करणारे सर्व लोक बाहेर राहतील. प्रकटीकरण २२:१५

हा किती मोठा आणि गंभीर धडा आहे आपल्यासाठी! प्रभु, त्या लपलेल्या शत्रुत्वापासून म्हणजे आम्ही जी प्रत्येक गोष्ट मृत्यूच्या नजरेतून पाहतो त्यापासून आम्हाला वाचव. देवाच्या या वचनावर आपण पूर्ण विश्वास ठेवूया की तो आपल्याला तारेल आणि आपल्याला स्वर्गीय कनानमध्ये घेऊन जाईल. आजच्या जगातील राक्षसी कंपन्या बिग टेक आणि बिग फार्मा अटळ वाटतात. त्यांची फसवणूक आणि मोठ्या प्रमाणावर लोकांचा नाश करण्यामागची योजना पाहता ते धोकादायक वाटतात.

पण त्यांच्या दुष्ट हेतूमुळे त्यांचे खोटे संरक्षण आता त्यांना लाभणार नाही. आपण आपल्या देवाच्या नियमांमध्ये आणि आज्ञांमध्ये चालून त्यांच्यावर विजय मिळवू शकतो. आपण प्रार्थना करूया की कालेब आणि यहोशवा यांना प्रेरित करणारा येशूचा आत्मा आपल्यातही भरून राहो आणि आपण विश्वास ठेऊया की देव आपल्याला आणि आपल्या मुलांनाही वाचवण्याचे आपले वचन नक्कीच पूर्ण करेल.

कोरहचा बंड

इस्राएली लोकांनी ज्या ४० दिवसांत गुप्तहेर पाठवून देवावर अविश्वास साठवला, त्या प्रत्येक दिवसासाठी त्यांना वाळवंटात एक वर्ष भटकावे लागणार होते. हा नियम देवाकडून मनमानी लादलेला नसून, इस्राएली लोक देवाबद्दल जसा प्रतिशोध घेणारा समज बाळगतात, त्याच समजाचे हे प्रतिबिंब आहे. येशूने सांगितले होते: “तुम्ही ज्या मापाने मोजता, त्याच मापाने तुम्हाला मोजले जाईल.” (मत्तय ७:२)

देश हेरायला जे चाळीस दिवस लागले त्यांतील प्रत्येक दिवसामागे एक वर्ष ह्या हिशेबाने चाळीस वर्षे तुम्ही आपल्या दुष्कर्माचा भार वाहाल, आणि माझा विरोध तुम्हांला भोवेल.’ गणना १४:३४

परमेश्वर त्यांना सांगतो की त्यांनी त्याच्या वचनाचा भंग केला आहे. आता वीस वर्षांचे आणि त्यापेक्षा मोठे सगळे लोक, सर्वांत दोषी लोकांपासून सुरुवात करून, मरायला लागतील. हा तो न्याय आहे जसा त्यांनी स्वतः ठरवलेला होता. कारण वीस वर्षांवरील पुरुषांना सैन्यात भरती होण्याचा अधिकार होता, म्हणजेच ते इतरांना ठार मारू शकत होते. (गणना १:३). आणि हेच नोहाला दिलेल्या त्या शब्दाचे पालन ठरते “जो मनुष्य दुसऱ्या मनुष्याचे रक्त सांडतो, त्याच्याकडून देव ते रक्त मागेल.” (उत्पत्ती ९:६) जे कोणी वीस वर्षांचे किंवा त्याहून अधिक वयाचे होते, ते इतरांचे प्राण घेण्यामध्ये सहभागी झाले होते. दुसऱ्याला मारणे म्हणजे स्वतःच्या आत्म्याचा नाश करणेच होय कारण देवाच्या एखाद्या लेकराचे रक्त सांडल्याचा अपराधबोध आत्म्यावर अतिशय जड असतो.

ज्या दहा गुप्तहेरांनी ही आपत्ती घडवून आणली, ते आता कोणत्याही संरक्षणाविना होते. देवाने आपल्या देवदूतांना सांगितले की, जे लोक सातत्याने त्याच्यावर विश्वास ठेवण्यास नकार देतात, त्यांचं रक्षण करणे त्यांनी थांबवावे.

नंतर मोशेने देश हेरायला पाठवलेल्या ज्या पुरुषांनी परत येऊन त्या देशाविषयी अनिष्ट बातमी सांगितली होती आणि सर्व मंडळीला परमेश्वराविरुद्ध कुरकुर करायला चिथावले होते, ते देशाची अनिष्ट बातमी देणारे पुरुष परमेश्वरासमोर मरीने मृत्यू पावले. तथापि देश हेरायला गेलेल्या पुरुषांपैकी नूनाचा मुलगा यहोशवा आणि यफुन्नेचा मुलगा कालेब हे जिवंत राहिले. गणना १४:३६-३८

मोशेचे स्पष्टीकरण ऐकूनही लोकांचा हट्ट अधिकच वाढतो. जर त्यांच्या मनात पश्चात्तापाची खऱ्या अर्थाने तयारी असती, तर परमेश्वराने त्यांना वचनदत्त देशात जाण्यापासून कधीच रोखले नसते. पण आता हे लोक उलट मूर्खपणाने तेच करायचा निर्धार करतात, जे ते काही वेळापूर्वी अशक्य समजत होते. पापाची कबुली देऊन मन फिरवण्याऐवजी, ते स्वतःच्या शक्तीवर विश्वास ठेवून कनान देश जिंकण्याचा प्रयत्न करतात.

मोशेने हे शब्द इस्राएल लोकांना सांगितले तेव्हा त्यांनी फार विलाप केला. मग ते पहाटेस उठले आणि पर्वताच्या शिखरावर चढून म्हणाले, “आम्ही पाप केले आहे, पण आता आम्ही तयार आहोत. परमेश्वराने वचन दिलेल्या ठिकाणी आम्ही जाऊ.”

तेव्हा मोशे म्हणाला, “परमेश्वराच्या आज्ञेचे उल्लंघन का करता? ह्यात तुम्हांला यश यायचे नाही. चढाई करू नका, कारण परमेश्वर तुमच्यामध्ये नाही; कराल तर शत्रूंकडून तुमचा संहार होईल. पाहा, तुमच्यापुढे अमालेकी व कनानी लोक आहेत म्हणून तुम्ही तलवारीने पडाल; तुम्ही परमेश्वराला अनुसरण्याचे सोडून मागे फिरला आहात म्हणून परमेश्वर तुमच्याबरोबर असणार नाही.” गणना १४:३९-४३

लोकांनी पाप केल्याची कबुली दिली, पण पेन्नासारखी नाही तर यहूदासारखी. पेन्नाने पश्चात्ताप केला, पण यहूदाने नाही. मोशे त्यांना इशारा देतो, पण ते इतके हट्टी झाले होते आणि देवाने नेमलेल्या दूतांचे ऐकायला ते तयार नव्हते, की त्यांनी आता एक आत्मघातकी मोहिमेवर पाऊल ठेवले.

पण ते धिटाई करून पर्वताच्या शिखरावर चढले; परमेश्वराच्या कराराचा कोश आणि मोशे हे मात्र छावणीतून हलले नाहीत. तेव्हा त्या पर्वतावर राहणारे अमालेकी व कनानी ह्यांनी खाली उतरून त्यांना मार देत हर्मापर्यंत पिटाळून लावले. गणना १४:४४-४५

लोकांनी जाणीवपूर्वक केलेली ही बंडखोरी इतकी ठाम होती की देवाकडे आता दुसरा काही मार्ग उरत नाही. त्यामुळे तो आता वीस वर्षांखालील तरुण पिढीला जे चाळीस वर्षांच्या मृत्यूमार्गातून वाचून पुढे जगणार होते त्यांना सूचना देतो.

परमेश्वर मोशेला म्हणाला, “इस्राएल लोकांना सांग : मी तुम्हांला तुमच्या वस्तीसाठी देऊ केलेल्या देशाला तुम्ही जाऊन पोहचाल; गणना १५:१-२

बळी आणि अर्पणांबाबत दिलेल्या या सूचनांमधून पुढील पिढी नक्कीच वचनदत्त देशात प्रवेश करणार आहे, याची खात्री मिळते.

जे लोक वाळवंटात मरायला ठरवले गेले होते, ते बंड करण्यातच पुढे राहतात. सैतान त्यांना देवाने स्थापन केलेल्या शासनव्यवस्थेचा उलथापालथ करण्यासाठी फसवतो. कोरह नावाच्या लेवीपुत्रावर सैतान प्रभाव टाकतो. दाथान आणि अबिराम, हे रऊबेनाच्या वंशातील, यांच्यासह तो मोशे आणि अहरोनविरुद्ध उठाव करण्याचा कट रचतो, आणि लोकांना पुन्हा मिसरमध्ये परत नेण्याचा विचार मांडतो.

कोरह बिन इसहार बिन कहाथ बिन लेवी आणि रऊबेन वंशातील अलीयाबाचे मुलगे दाथान व अबीराम आणि ओन बिन पेलेथ २हे इस्राएलातील अडीचशे लोकांना बरोबर घेऊन मोशेविरुद्ध उठले; हे लोक सरदार असून मंडळीचे प्रतिनिधी व नामांकित पुरुष होते. ३ते मोशे व अहरोन ह्यांच्याविरुद्ध जमा होऊन त्यांना म्हणाले, “तुमचे आता फारच झाले! संबंध मंडळी पवित्र आहे, तसेच प्रत्येक मनुष्य पवित्र आहे आणि परमेश्वर त्यांच्याठायी आहे; तर मग तुम्ही परमेश्वराच्या मंडळीवर वर्चस्व का गाजवता? गणना १६:१-३

जोसेफस या घटनेविषयी आणखी काही तपशील सांगतो.

कोरह हा एक प्रमुख इब्री होता जो वंशाने प्रतिष्ठित, संपत्तीत संपन्न, बोलण्यात कुशल आणि आपल्या भाषणांद्वारे लोकांना सहजपणे भुरळ घालणारा. त्याने पाहिले की मोशेला फार मोठा सन्मान आणि अधिकार मिळाला आहे, आणि त्याच्यामुळे तो अस्वस्थ झाला. तो स्वतः मोशेच्याच जमातीतला आणि त्याचा नातेवाईक होता. त्याच्या मनात विशेष दुःख ही गोष्ट पाहून निर्माण झाली की, आपल्याकडे प्रचंड संपत्ती असून आणि जन्मानेही आपण मोशेहून कमी नाही, तरीही हा मान आपल्याऐवजी दुसऱ्याला दिला जात आहे. त्याच्या मते, तोच त्या पदासाठी अधिक पात्र होता.

तो म्हणाला: “मोशे कोणता असा न्याय्य खुलासा देऊ शकतो की त्याने याजकपद अहरोन आणि त्याच्या पुत्रांना दिले? जर देवाने लेवीच्या जमातीतच एखाद्याला हा सन्मान द्यायचे ठरवले असेल, तर मी त्यासाठी अधिक पात्र आहे. मी वंशाने मोशेच्या बरोबरीचा आहे, आणि त्याच्यापेक्षा श्रीमंतही आहे, वयानेही मोठा आहे. पण जर देवाने हा मान सर्वात जुन्या जमातीला द्यायचा ठरवला असता, तर तो सर्वात न्याय्य रीतीने रऊबेनाच्या जमातीला मिळायला हवा होता. मग दाथान, अबिराम, आणि पेलेथचा मुलगा ओन हेच त्या पदाचे खरे अधिकारी ठरले असते. कारण हे त्या जमातीतले सर्वात वयोवृद्ध आणि प्रचंड संपत्ती असलेले लोक आहेत.” जोसेफस, *Antiquities of the Jews*, पुस्तक ४, अध्याय २:२

जसं सैतान आपल्या मनात दुखावला गेला की देवाने आपला स्वतःचा पुत्राला राजाही आणि याजकही बनवले, तसंच कोरहला राग आला की मोशेने आपल्या भावाला म्हणजेच अहरोनाला प्रधान याजकपदावर बसवले.

‘हे सर्वजण गोंधळ घालत, बंडखोरीच्या भावनेने भारलेले, देवाच्या तंबूसमोर एकत्र जमले. त्यांनी मोशेविरोधात आवाज उठवला त्याच्यावर अत्याचार करणारा सत्ताधीश असल्याचा आरोप केला, आणि असा दावा केला की तो देवाच्या आज्ञेच्या नावाखाली लोकांवर कठोर बंधने लादतो आहे. त्यांचं म्हणणं असं होते की: जर देवाने खरंच एखाद्याला याजकपदासाठी निवडले असते, तर तो नक्कीच एखाद्या योग्य व्यक्तीला त्या पदावर नेमले असते अशा व्यक्तीला जो इतर अनेकांपेक्षा दर्जेदार असतो, आणि कोणत्याही निकृष्ट व्यक्तीला ते पद दिले नसते. आणि जर देवाने खरंच अहरोनालाच तो मान द्यायचा ठरवला असता, तर तो त्या निवडीचा अधिकार लोकांवर सोपवला असता मोशेसारख्या भावावर नाही.” जोसेफस, Antiquities of the Jews, पुस्तक ४, अध्याय २:३

कोरहला वाटत होते की याजकपद कोणाला मिळावे हे “लोकशाही” पद्धतीने ठरावे, ना की मोशेने स्वतःच्या भावाला ते पद आपल्याच अधिकाराने देऊन टाकावे.

मोशे स्वतःचे समर्थन करत नाही, तर ही गोष्ट पूर्णपणे परमेश्वराच्या हाती सोपवतो. तो आपल्या विरोधकांना आमंत्रण देतो की त्यांनी याजकपद मिळवण्यासाठी पुढे यावे. त्यांनी आपापली धूपपात्रं घ्यावी, त्यात धूप टाकावी आणि ती परमेश्वरासमोर सादर करावी. परमेश्वर स्वतः ठरवेल की त्यात कोणाचा स्वीकार होईल. लोक या प्रकारच्या चाचणीवर समाधानी असतात आणि ती काय निकाल देईल याची उत्सुकतेने वाट पाहतात.

मोशे कोरहला सावध करतो की देवाने त्याला जे आधीच दिले आहे, त्याबद्दल तो कृतज्ञ असायला हवा होता. कोरह हा त्या सतर ज्येष्ठांपैकी एक होता, जो मोशेसोबत पर्वतावर गेला होता आणि ज्याने देवाची महिमा पाहिली होती. तो राष्ट्रातील एक प्रमुख नेता होता. आणि त्याची ही स्थान आणि प्रतिष्ठा, सैतानासारखीच, त्याला स्वतःहून जास्त उंच स्थान गृहीत धरायला प्रवृत्त करत होती म्हणजे एक असं स्थान जे देवाने त्याला दिले नव्हते.

जेव्हा कोरहला सांगण्यात आले की त्याच्या पापामुळे त्याला वचनदत्त देशात जाता येणार नाही, तेव्हा त्याने बंड पुकारले आणि असा उठाव घडवून आणला की त्यात जवळपास १५,००० लोक मरण पावले (गणना १६:३५, ४९). पण जेव्हा मोशेला सांगण्यात आले की त्याच्याही पापामुळे त्याला वचनदत्त देशात प्रवेश करता येणार नाही, तेव्हा त्याने ती शिक्षा पूर्ण विश्वासाने, तक्रार न करता स्वीकारली. किती विलक्षण फरक आहे या दोघांच्या स्वभावांमध्ये! कोरहने जर फक्त देवाच्या ज्ञानावर विश्वास ठेवला असता आणि त्याने दिलेला निकाल नम्रतेने स्वीकारला असता, तर त्याची गोष्ट किती वेगळी झाली असती! वाळवंटातील भटकंतीच्या काळात इस्राएली लोकांना पश्चात्ताप करण्यासाठी, आपल्या अंतःकरणातील दुष्टता पाहण्यासाठी आणि तारण स्वीकारण्यासाठी भरपूर वेळ होता.

पण जेव्हा मोशेने दाथान आणि अबिराम यांच्याशी बोलण्याचा प्रयत्न केला, तेव्हा त्यांनी पुन्हा त्याच्यावर आरोपच केले. त्यांच्या तक्रारी याजकपदाबद्दल नव्हत्या तर त्यांना जमीन आणि वैभव हवे होते.

मोशेने अलीयाबाचे मुलगे दाथान व अबीराम ह्यांना बोलावणे पाठवले; पण ते म्हणाले, “आम्ही येत नाही; दुधामधाचे प्रवाह वाहणाऱ्या देशातून काढून तू आम्हांला ह्या रानात मारून टाकण्यासाठी आणलेस हे काय थोडे झाले म्हणून तू आमच्यावर अधिकारही गाजवतोस? शिवाय, दुधामधाचे प्रवाह वाहणाऱ्या देशात तू आम्हांला मुळीच आणलेले नाहीस अथवा शेते व द्राक्षमळे ह्यांचे वतन आम्हांला दिलेले नाहीस. ह्या लोकांच्या डोळ्यांत तू धूळ फेकतोस काय? आम्ही येत नाही.” गणना १६:१२-१४

इस्राएली लोकांनी आपल्यावर आलेल्या साऱ्या आपत्तींसाठी मोशेलाच दोषी धरले. त्यांना मोशेसारखी नम्रता नको होती त्यांना हवे होते शेत आणि द्राक्षमळे.

मोशेला त्यांच्या आरोपांमुळे फार खोलवर दुःख झाले. त्याने स्वतःचं संपूर्ण आयुष्य इस्राएलाच्या संततीच्या मुक्तीसाठी अर्पण केले होते. पण आता बहुतेक संपूर्ण मंडळी कोरह व त्याच्या सहकाऱ्यांच्या बाजूने उभी राहिली होती. तब्बल २५० इस्राएली अधिपती या बंडात सहभागी झाले होते आणि परमेश्वरासमोर धूप अर्पण करण्यासाठी उत्साहाने पुढे सरसावले.

मग मोशे कोरहाला म्हणाला, “उद्या तू आपल्या साऱ्या साथीदारांबरोबर परमेश्वरासमोर हजर हो; तू, ते व अहरोन तुम्ही सर्व आपली धुपाटणी घेऊन त्यात धूप घाला; प्रत्येकी एक धुपाटणे ह्याप्रमाणे दोनशे पन्नास धुपाटणी परमेश्वरासमोर आणावीत; तू व अहरोन ह्यांनीही आपापले धुपाटणे आणावे.”

तेव्हा त्यांनी आपापले धुपाटणे आणून त्यात विस्तव ठेवला व त्यावर धूप घातला, आणि मोशे व अहरोन ह्यांच्याबरोबर ते दर्शनमंडपाच्या दाराजवळ उभे राहिले. कोरहाने त्यांच्याविरुद्ध सगळी मंडळी दर्शनमंडपाच्या दाराजवळ जमवली, तोच परमेश्वराचे तेज सर्व मंडळीला दिसले. गणना १६:१६-१९

कोरहने जवळजवळ संपूर्ण इस्राएली लोकसंख्या देवाविरुद्ध बंडात सामील करून घेतली होती. या घटनेत निर्माण झालेली फाटाफूट अशी होती की, सैतानाला संपूर्ण छावणीत प्रवेश मिळायला हवा होता. जर आपण येशूच्या मध्यस्थीविना या प्रसंगाकडे पाहिले, तर आपण देवाच्या कृतीला अशा शब्दांत वाचतो:

“तुम्ही ह्या मंडळीतून वेगळे व्हा, म्हणजे एका क्षणात मी त्यांना भस्म करतो.” गणना १६:२१

पण जर आपण येशूच्या जीवनाच्या दृष्टिकोनातून, म्हणजे त्याच्या हृदयातून पाहिले, तर हे असं दिसते:

त्यांनी त्याच्यावरील दोषारोपाचा लेख त्याच्या डोक्याच्या वर लावला; तो असा : “हा यहूदयांचा राजा येशू आहे.” त्या वेळी त्यांनी त्याच्याबरोबर दोन लुटारू, एक त्याच्या उजवीकडे व एक डावीकडे असे वधस्तंभावर खिळले. आणि जवळून जाणारेयणारे ‘डोकी डोलवत’ त्याची अशी निंदा करत होते की, मतय २३:३७-३९

मोशेला त्यांच्या आरोपांमुळे फार खोलवर दुःख झाले. त्याने स्वतःचं संपूर्ण आयुष्य इस्राएलाच्या संततीच्या मुक्तीसाठी अर्पण केले होते. पण आता बहुतेक संपूर्ण मंडळी कोरह व त्याच्या सहकाऱ्यांच्या बाजूने उभी राहिली होती. तब्बल २५० इस्राएली अधिपती या बंडात सहभागी झाले होते आणि परमेश्वरासमोर धूप अर्पण करण्यासाठी उत्साहाने पुढे सरसावले.

मग मोशे कोरहाला म्हणाला, “उद्या तू आपल्या साऱ्या साथीदारांबरोबर परमेश्वरासमोर हजर हो; तू, ते व अहरोन तुम्ही सर्व आपली धुपाटणी घेऊन त्यात धूप घाला; प्रत्येकी एक धुपाटणे ह्याप्रमाणे दोनशे पन्नास धुपाटणी परमेश्वरासमोर आणावीत; तू व अहरोन ह्यांनीही आपापले धुपाटणे आणावे.”

तेव्हा त्यांनी आपापले धुपाटणे आणून त्यात विस्तव ठेवला व त्यावर धूप घातला, आणि मोशे व अहरोन ह्यांच्याबरोबर ते दर्शनमंडपाच्या दाराजवळ उभे राहिले. कोरहाने त्यांच्याविरुद्ध सगळी मंडळी दर्शनमंडपाच्या दाराजवळ जमवली, तोच परमेश्वराचे तेज सर्व मंडळीला दिसले. गणना १६:१६-१९

कोरहने जवळजवळ संपूर्ण इस्राएली लोकसंख्या देवाविरुद्ध बंडात सामील करून घेतली होती. या घटनेत निर्माण झालेली फाटाफूट अशी होती की, सैतानाला संपूर्ण छावणीत प्रवेश मिळायला हवा होता. जर आपण येशूच्या मध्यस्थीविना या प्रसंगाकडे पाहिले, तर आपण देवाच्या कृतीला अशा शब्दांत वाचतो:

“तुम्ही ह्या मंडळीतून वेगळे व्हा, म्हणजे एका क्षणात मी त्यांना भस्म करतो.” गणना १६:२१

पण जर आपण येशूच्या जीवनाच्या दृष्टिकोनातून, म्हणजे त्याच्या हृदयातून पाहिले, तर हे असं दिसते:

यरुशलेमे, यरुशलेमे, संदेष्ट्यांचा घात करणारे व तुझ्याकडे पाठवलेल्यांना धोंडमार करणारे! जशी कोंबडी आपली पिले पंखांखाली एकवटते, तसे तुझ्या मुलांबाळांना एकवटायची कितीदा तरी माझी इच्छा होती, पण तुमची इच्छा नव्हती! पाहा, ‘तुमचे घर तुमच्यासाठी ओसाड सोडले आहे.’ मी तुम्हाला सांगतो, आतापासून ‘प्रभूच्या नावाने येणारा तो धन्यवादित,’ असे तुम्ही म्हणाल तोपर्यंत मी तुमच्या दृष्टीस पडणारच नाही.” मतय २३:३७-३९

काईफस आणि इतर यहूदी धार्मिक नेत्यांना येशूप्रती असलेली मत्सरयुक्त ईर्ष्या जी शेवटी त्याला ठार मारण्याच्या कटात रूपांतरित झाली तिने संपूर्ण समुदायात एक गंभीर फट निर्माण केली. येशूने जेव्हा जाहीर केलं, "तुमचं घर ओसाड सोडून दिले जाईल," तेव्हा त्याने सैतानासाठी मार्ग खुला केला, ज्यामुळे इस्राएलाचा नाश घडवून आणला गेला आणि त्याचे परिणाम म्हणजे चाळीस वर्षांनी यरुशलेमचा विध्वंस होणे.

त्याचप्रमाणे, कोरह आणि इस्राएलामधील इतर काही नेत्यांनी मोशेविरुद्ध मनात धरलेली खुनाची मत्सरयुक्त भावना हाच तेवढा गंभीर भंग होता, ज्यामुळे संपूर्ण समुदाय संकटात आला. देवाने जेव्हा म्हटले, "मी क्षणात त्यांचा नाश करीन," तेव्हा सैतानासाठी इस्राएलावर आघात करण्याचा मार्ग मोकळा झाला आणि त्याचा शेवटचे रूप म्हणजे प्रौढ पिढीचा पूर्ण नाश.

जसं येशूने यहूदी नेत्यांशी बोलताना डोळ्यांत अश्रू ठेवले, तसंच मोशेनेसुद्धा कोरह व त्याच्या सहकाऱ्यांशी बोलताना अश्रूंनी डबडबलेल्या डोळ्यांनी संवाद साधला.

"जेव्हा मोशे हे बोलत होता, तेव्हा त्याच्या डोळ्यांत अश्रू होते, आणि तेवढ्यात जमिनीला अचानक हादरा बसला; आणि ती हालचाल अशा प्रकारची होती जशी समुद्रावर वारा उठवतो तेव्हा लाटा उसळतात." जोसेफस, *Antiquities of the Jews*, पुस्तक ४, अध्याय ३:३

जसं कोरहसह इस्राएलाचे नेतृत्व जमिनीत गिळले गेले आणि पुढील चाळीस वर्षांत संपूर्ण राष्ट्र लयास गेले, तसंच येशूला ठार करणारेही सुवार्तेच्या सामर्थ्याने अभिभूत झाले आणि चाळीस वर्षांत राष्ट्राचा नाश झाला.

पण आपण अधिक बारकाईने पाहण्याची गरज आहे की देव जेव्हा म्हणतो, "मी त्यांचा क्षणात नाश करीन" किंवा "त्यांना गिळून टाकीन," तेव्हा त्याचा खरा अर्थ नेमका काय आहे. हेच क्रमिक दृश्य आपल्याला सौन्याच्या वासराच्या घटनेत दिसते, कनानच्या सीमेवरील गुन्ह्यात आणि कोरहच्या बंडामध्येही दिसून येते.

आपल्याला पुन्हा फारोच्या दरबारात परत जावे लागेल जिथे मोशेची काठी सापात रूपांतरित झाली आणि तिने जादूगारांचे साप गिळले ही सर्व दृश्यं एकत्र जोडून पाहणे गरजेचे आहे, जेणेकरून आपण कोरहच्या बंडावर पसरलेले आच्छादन दूर करू शकू.

प्रकरण ३९

जमिनीने त्यांना गिळून घेतले

देवाने मोशेद्वारे फारोशी अशा भाषेत संवाद साधला, जी त्याला समजण्यासारखी होती. देव अशा आत्मिक गोष्टी फारोशी बोलूच शकत नव्हता ज्या त्याला समजण्याच्या पलीकडच्या होत्या. आपण १९व्या अध्यायात मिसरच्या पहिल्या देवतेचा, अटुमचा, उल्लेख केला होता जो इतर सर्व देवांना उत्पन्न करणारा मानला जातो. मिसरच्या समजुतीनुसार, अटुम शेवटी सर्व काही नष्ट करील आणि स्वतः एका सर्पात रूपांतरित होईल.

अहरोनाने मोशेची काठी खाली टाकली आणि ती सर्प बनली हा एक विनाश येणार असल्याचा इशारा होता. ही शिकवण अधिक तीव्र झाली जेव्हा मिसरच्या जादूगारांनी त्यांच्या काठ्या खाली टाकल्या आणि त्या सुद्धा सर्प झाल्या पण मग मोशेच्या काठीपासून तयार झालेल्या सर्पाने त्यांना गिळून टाकले.

त्यांनीही आपापल्या काठ्या खाली टाकताच त्यांचे साप झाले; पण अहरोनाच्या काठीने त्यांच्या काठ्या गिळून टाकल्या. निर्गम ७:१२

“सर्प” आणि “गिळून टाकणे” हे जे शब्द इथे वापरले गेले आहेत, तेच शब्द इस्राएलाच्या इतिहासात नंतर नबुखदनेस्सरने इस्राएलाचा नाश करताना व त्याच्या विध्वंसक कार्याचे वर्णन करताना वापरले.

बाबेलचा राजा नबुखद्रेस्सर ह्याने मला खाऊन टाकले आहे, त्याने मला दळून टाकले आहे, त्याने मला रिकामे पात्र करून ठेवले आहे, त्याने मला अजगराप्रमाणे गिळले आहे. त्याने आपले पोट माझ्या पक्वानांनी भरले आहे; त्याने मला बाहेर फेकून दिले आहे. यिर्मया ५१:३४

परमेश्वराने फारोला असा संदेश पाठवला जो त्याला समजेल अशा भाषेत होता. जर त्याने पश्चात्ताप केला नाही आणि इस्राएलाला जाऊ दिले नाही, तर एक विनाशकारी घटना त्याच्या राष्ट्राला गिळून टाकेल याचा तो इशारा होता. जेव्हा फारो आणि त्याची सेना लाल समुद्रात बुडून गेली, तेव्हा इस्राएलाने परमेश्वराची स्तुती एका अशा देवाप्रमाणे केली जो त्याच्या शत्रूंना गिळून टाकतो.

तू आपला उजवा हात उगारलास, आणि पृथ्वीने त्यांना गिळून टाकले. निर्गम १५:१२

इस्राएलाने देवाबद्दल केलेल्या स्तुतीत एक महत्वाचा मुद्दा आहे की त्यांनी एका शत्रूंना गिळणाऱ्या देवात आनंद मानला.

हे परमेश्वरा, तुझा उजवा हात बळाने प्रतापी झाला आहे; हे परमेश्वरा, तुझा उजवा हात शत्रूला चिरडून टाकतो. आपल्याविरुद्ध बंड करणाऱ्यांना तू आपल्या महाप्रतापाने उलथून टाकतोस; तू आपला संताप भडकवतोस, तो त्यांना भुसाप्रमाणे भस्म करतो. निर्गम १५:६-७

इस्राएलाच्या देव-समजुतीमध्ये तो देव मिसरच्या देवांसारखाच आहे असा देव जो शत्रूंना चिरडतो आणि भस्मसात करतो.

या चित्राचा पुढचा भाग आपण यापूर्वीच अध्याय २७ मध्ये पाहिला होता, जेव्हा आपण सिनाय पर्वतावर दिलेल्या आज्ञेचा विचार करत होतो. अमालेकांवर मिळवलेल्या विजयामुळे भारावलेल्या इस्राएली लोकांनी एका नाश करणाऱ्या देवाच्या उपासनेत स्वतःला अधिक खोलवर रुजवले. वादळ, अग्नी, भूकंप हे सर्व त्यांच्या देवाविषयीच्या समजुती निसर्गातून प्रकट होण्याचे रूप होते.

पर्वताच्या माथ्यावर परमेश्वराचे तेज भस्म करणाऱ्या अग्नीसारखे इस्राएल लोकांना दिसत होते. निर्गम २४:१७

आपण एलियाच्या सिनाय पर्वतावरील अनुभवाचा संदर्भ दिला होता, जिथे देव वाऱ्यात नव्हता, ना अग्नीत, ना भूकंपात होता पण तरीही, जेव्हा देव आपल्या लोकांच्या जवळ येतो, तेव्हा त्यांच्या स्वतःच्या देव-कल्पना निसर्ग तत्वांतून प्रकट होतात. माणसाच्या अंतःकरणातील विचार त्याच तत्वांमधून प्रतिबिंबित होतात ज्यांच्याद्वारे त्याची निर्मिती झाली आहे. मात्र, जेव्हा ही तत्त्व परमेश्वराच्या उपस्थितीत विनाश घडवतात, तेव्हा मानवी हृदय या आपत्तींना देवाच्या स्वभावाचा भाग समजतात आणि त्या आपलीच अंतःप्रवृत्ती असल्याचे नाकारतात किंवा दुर्लक्षित करतात.

सिनाय पर्वतावर परमेश्वराने लोकांना फक्त त्याचा आवाज ऐकण्यास सांगितले होते. पण लोकांनी ऐकण्यास नकार दिला. मग, परमेश्वराबद्दल त्यांच्या मनात असलेल्या भीतीपोटी, त्यांनी असं वचन दिले की परमेश्वर त्यांच्या जागी जे काही करणार होता, ते ते स्वतःच करतील कारण त्यांना फक्त त्यांच्या देवाबद्दलच्या कल्पना शांत करायच्या होत्या.

परमेश्वराचे ऐकण्यात आणि त्याच्या आज्ञा पाळण्यात ते अपयशी ठरले, आणि परिणामी त्यांनी आरशात पाहिले पण त्यातून बाहेर येताना ते त्या जुन्याच नाशकारक कल्पनांना चिकटून राहिले.

कारण जर कोणी वचन नुसते ऐकून घेतो व त्याप्रमाणे आचरण करत नाही, तर तो आरशात आपले शारीरिक मुख पाहणाऱ्या माणसासारखा आहे; तो स्वतःला पाहून तेथून निघून जातो आणि आपण कसे होतो हे तेव्हाच विसरून जातो. याकोब १:२३-२४

एका नाश करणाऱ्या देवाच्या कल्पनेला धरून राहणे आणि फारसा दिलासा देणे शक्य नाही, म्हणून थोड्याच वेळात त्यांनी सोन्याच्या वासराच्या रूपातील मूर्तिपूजेमध्ये स्वतःला झोकून दिले. त्यांनी परमेश्वराचे प्रत्यक्ष ऐकणे नाकारले आणि मोशेच्या चेहऱ्यावर झळकणाऱ्या प्रकाशामधून कृपेची अनुभूती घेण्याऐवजी, त्यांनी स्वतःला अशा एका देवाच्या भीतीत अडकवले जो त्यांना ठार मारण्याच्या तयारीत आहे. त्यांच्या मूर्तिपूजेमुळे सतत फाटे निर्माण झाले, आणि त्यामुळे रोगराई व आजार पसरले. त्यांनी ज्या देवाची स्तुती केली जो त्यांच्या शत्रूंना गिळतो त्याच देवाबद्दल त्यांना असं वाटू लागले की तोच देव आता आपल्या रागात त्यांना गिळून टाकेल.

अहरोनाने बनवलेले वासरू लोकांनीच बनवले होते, म्हणून परमेश्वराने त्यांना ताडन केले. निर्गम ३२:३५

त्यामुळे परमेश्वराला दर्शनमंडप त्यांच्यामधून हलवावा लागला. कारण जर परमेश्वराची उपस्थिती त्यांच्या अगदी जवळ प्रकट झाली असती, तर त्यांच्या स्वतःच्या कल्पनांप्रमाणेच निसर्गतत्वं पुन्हा त्यांचा नाश करू लागली असती.

मोशे छावणीबाहेर बऱ्याच अंतरावर तंबू नेऊन उभा करी व त्याला तो दर्शनमंडप म्हणे. कोणाला परमेश्वराकडे काही विचारायचे असले म्हणजे तो छावणीबाहेरील त्या दर्शनमंडपाकडे जात असे. निर्गम ३३:७

जर इस्राएलीजनांनी देवाबद्दल त्यांच्या मनात असलेल्या खोट्या कल्पना सोडून दिल्या असत्या, तर काय झालं असते! जर त्यांनी समजून घेतले असते की देवाने “तू हत्या करू नकोस” असं जे सांगितले, ती प्रत्यक्षात त्याच्या स्वतःच्या स्वभावाची अभिव्यक्ती होती!

इस्राएली जनांना पवित्र स्थानाच्या जवळ जाता यावे, यासाठी लेवी लोकांच्या मध्यस्थीशिवाय दुसरा कोणताही मार्ग नव्हता. जर मध्यस्थी नव्हती, तर लोकांच्या मनात जसे विनाशाचे चित्र होते, तसेच निसर्ग घटक प्रकट झाले असते.

दर्शनमंडपात इस्राएल लोकांसाठी सेवा करायला व इस्राएल लोकांसाठी प्रायश्चित्त करायला अहरोन व त्याचे मुलगे ह्यांना इस्राएल लोकांतून लेवी दान म्हणून मी दिले आहेत; म्हणजे इस्राएल लोक पवित्रस्थानाजवळ आले असता त्यांच्यावर अनर्थ गुदरू नये.” गणना ८:१९

कनान देशाचा गुप्तहेरांनी दिलेला अहवाल इस्राएली जनांच्या मनात असलेल्या त्या चुकीच्या समजुतीचेच पुन्हा एकदा दर्शन घडवतो की एक असा देव जो गोष्टी गिळून टाकतो.

त्याचप्रमाणे जो देश हेरून ते आले होते त्याविषयी इस्राएल लोकांना त्यांनी अनिष्ट बातमी दिली; ते म्हणाले, “जो देश हेरण्यासाठी आम्ही गेलो होतो तो तेथील रहिवाशांना ग्रासून टाकणारा आहे; तेथे आम्ही पाहिलेले सर्व लोक मोठे धिप्पाड आहेत. गणना १३:३२

या साऱ्या गोष्टी लक्षात घेतल्यास, लोकांनी जसा देवाचा विचार केला होता, त्यानुसारच निसर्ग घटक प्रकट होणार हे निश्चित होते, कारण कोरहाने संपूर्ण इस्राएलाला त्या तंबूजवळ आणून उभे केले, जिथे देवाची उपस्थिती प्रकट झाली.

कोरहाने त्यांच्याविरुद्ध सगळी मंडळी दर्शनमंडपाच्या दाराजवळ जमवली, तोच परमेश्वराचे तेज सर्व मंडळीला दिसले. गणना १६:१९

कोरह आणि त्याच्या साथीदारांनी पवित्र स्थळाजवळ जाण्याकरता अहरोनाच्या मध्यस्थीला नकार दिला होता. त्यामुळे, गणना ८:१९ नुसार, तिथे येणारी साथ किंवा काही ना काही विनाश अटळ होता. लोकांनी देवाबद्दल ज्या कल्पना मनात बाळगल्या होत्या, त्या प्रत्यक्षात घडूनच राहणार होत्या.

हीच ती कारणे आहेत ज्यामुळे देव सतत म्हणत होता की तो एका क्षणात लोकांचा नाश करील. लोकांच्या मनात देवाबद्दल असलेल्या त्यांच्या स्वतःच्या कल्पना पृथ्वीला हादरवत होत्या आणि जेव्हा देवाची उपस्थिती जवळ आली, तेव्हा त्या कल्पना आणखी तीव्र झाल्या. जेव्हा कायदा आला, तेव्हा त्यांच्या पापांची प्रबळता झाली, आणि एकदा का त्यांनी वाईट करायचे ठरवले, की मग त्याला रोखणे शक्य नव्हते. अर्थातच, देवाचे बोल प्रत्यक्षात इस्राएली लोकांच्या मनातील प्रतिमा होते. सतत लोकच म्हणत होते की “देव आमचा नाश करायला इच्छुक आहे,” म्हणूनच भाषेतील अभिव्यक्ती तशी झाली. देव त्यांच्याच भाषेत त्यांच्याशी बोलू शकत होता. त्यांनी जसा न्याय दुसऱ्यांवर केला, त्याच न्यायाने त्यांचाच न्याय होणार होता.

पण मोशे आणि अहरोन यांनी लोकांसाठी मध्यस्थी केली, आणि देवाने त्यांची प्रार्थना ऐकून घेतली, आणि लोकांना त्यांच्या कृतींच्या संपूर्ण परिणामांपासून वाचवले.

मोशेचा नाश करून त्याच्या जागी स्वतः येण्याची इच्छा कोरह, दाथान आणि अबिराम यांच्यात होती, आणि हीच बंडखोरीची कारणे होती. त्यामुळेच त्यांच्या बाबतीत दोष मिटवण्याचा मार्ग उरला नाही. त्यांनी त्या वाईट गुप्तहेरांचा तो अहवाल पूर्णपणे आत्मसात केला होता की तो देश आपले रहिवासी गिळून टाकतो. लाल समुद्राच्या किनाऱ्यावर त्यांनी अशा देवाची स्तुती केली होती जो आपले शत्रू गिळतो. आणि आता, जेव्हा ते देवाच्या उपस्थितीत होते, तेव्हा त्यांच्याच कल्पना पृथ्वी प्रकट करणार होती.

मग ते कोरह, दाथान व अबीराम हयांच्या डेऱ्याजवळून निघून गेले; आणि दाथान व अबीराम बाहेर निघाले व आपली बायकामुले व तान्ही बाळे हयांच्यासह आपल्या तंबूच्या दाराजवळ उभे राहिले.

तेव्हा मोशे म्हणाला, “मी ही सर्व कामे आपल्याच मनाने केलेली नाहीत, तर ती करायला परमेश्वराने मला पाठवले आहे हे तुम्हांला दिसून येईल. इतर मनुष्यांच्या मृत्यूप्रमाणे हयांना मृत्यू आला किंवा इतर सर्व लोकांप्रमाणे हयांचे पारिपत्य झाले तर परमेश्वराने मला पाठवले नाही असे समजा. पण परमेश्वराने काही अद्भुत गोष्ट घडवली म्हणजे पृथ्वीने आपले तोंड उघडून हयांना व हयांच्या सर्वस्वाला गिळून टाकले आणि हे अधोलोकात जिवंत उतरले, तर असे समजा की, हया लोकांनी परमेश्वराला तुच्छ मानले आहे.”

हे त्याचे सगळे शब्द बोलून संपतात न संपतात तोच त्यांच्या पायांखालची भूमी दुभंगली. आणि पृथ्वीने आपले तोड उघडून ते, त्यांची कुटुंबे, कोरहाची सगळी माणसे व त्यांची सर्व मालमत्ता गिळून टाकली. हयांप्रमाणे ते व त्यांचे सर्वस्व अधोलोकात जिवंत उतरले. पृथ्वीने त्यांना गडप केले आणि मंडळीतून ते नष्ट झाले. गणना १६:२७-३३

जसा फारो समुद्राच्या लाटांनी गिळला गेला, तसंच कोरह, दाथान आणि अबीराम यांना पृथ्वीने गिळून टाकले. जसं मोशेने आपला सर्पदंड उचलून पाण्यांना एकत्र आणले, तसंच तोच मोशे होता ज्याने या पुरुषांच्या विनाशाची घोषणा केली ज्यामुळे पृथ्वी एकत्र आली आणि त्यांच्यावर कोसळली.

देवाने इस्राएलाच्या संपूर्ण लोकांना असं वाटू दिले की त्यानेच त्यांना गिळून टाकले, कारण त्यांचा देवाबद्दलचा विश्वास तसाच होता. त्यांनी ज्या देवाची उपासना केली, प्रत्यक्षात ती एका अजगराची (सैतानासारख्या स्वरूपाची) उपासना होती. त्यांच्या भ्रमामध्ये, देवाने या दुष्ट माणसांना त्यांच्या स्वतःच्या कर्मांच्या जाळ्यात सापडू दिले. (स्तोत्र ९:१६).

सैतानच नाश करणारा आहे. जेव्हा देवाने आपले रक्षण लोकांवरून आणि निसर्गावरून मागे घेतले, तेव्हा सैतानाला त्यांना नष्ट करण्यासाठी पूर्ण मोकळीक मिळाली. देवाला आधीच माहीत होते की या माणसांचा विश्वास काय आहे, आणि त्याच विश्वासामुळे पृथ्वी त्यांना गिळून टाकेल. देवाने आपला चेहरा लपवून घेतला, पण लोक मात्र असंच मानत राहिले की देवच त्यांचा नाश करत आहे.

अनेक लोक विचारतात, “पण देव असं का करेल?” कारण एक साधी गोष्ट आहे की आपले विचार देवाच्या विचारांसारखे नाहीत. तो आपल्याला काय सांगू इच्छितो हे आपण प्रत्यक्षात ऐकू शकत नाही. तो आपल्याला फक्त आपल्या भ्रमित अवस्थेतच भेटू शकतो आणि आपल्याला त्या अवस्थेतून बाहेर काढण्याचा प्रयत्न करतो. पण जर आपण त्याला नाकारले, तर त्याचा शेवट मृत्यूच असतो.

आपण या संपूर्ण प्रवासात जी साधने शोधली आहेत, त्यांना लक्षात घेता हे मानणे अशक्य आहे की देवाने स्वतःच्या हाताने या लोकांचा नाश केला. जेव्हा आपण येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा आपल्या मनात हा प्रश्न उभा राहतो की “तू खरंच असं करशील काय, की लहान मुलांना जिवंतपणी पृथ्वी गिळून टाकते?”

मग ते कोरह, दाथान व अबीराम हयांच्या डेऱ्याजवळून निघून गेले; आणि दाथान व अबीराम बाहेर निघाले व आपली बायकामुले व तान्ही बाळे हयांच्यासह आपल्या तंबूच्या दाराजवळ उभे राहिले. गणना १६:२७

या तत्त्वामुळेच ही मुले मरू शकतात:

त्यांच्या पाया पडू नकोस किंवा त्यांची सेवा करू नकोस; कारण मी तुझा देव परमेश्वर ईश्यावान देव आहे; जे माझा द्रवेष करतात त्यांच्या मुलांना तिसऱ्या-चौथ्या पिढीपर्यंत वडिलांच्या अन्यायाबद्दल मी शासन करतो; निर्गम २०:५

देवाने कोरहाच्या मुलांवर पृथ्वीचा प्रकोप येऊ दिला आणि त्यामुळे त्यांचा नाश झाला, कारण त्यांच्या आईवडिलांनी त्यांना मोशेच्या देवाचा द्रवेष करायला शिकवले होते. या मुलांनी त्यांच्या पालकांकडून देवाबद्दल आणि मोशेबद्दलच्या तक्रारी ऐकल्या होत्या की देव आणि मोशे सर्वांनाच जंगलात ठार मारायला बघत आहेत; त्यामुळे त्यांच्या मनामध्ये पालकांचा तोच आत्मा भरलेला होता आणि म्हणूनच ते त्यांच्यासोबतच नष्ट झाले. आईवडिलांनी जी बीजं पेरली, ती मुलांमध्ये रोवली गेली होती. जरी ते बीजं लगेच उगवले नव्हते, तरी ते होतेच. आईवडिलांनी आपल्या मुलांना वाईटतेच्या मार्गावर घडवणे हे एक अत्यंत भीतीदायक आहे.

जेव्हा आपण ही कहाणी ख्रिस्ताविना वाचतो, तेव्हा आपल्याला कोरह आणि इस्राएली जनांना दिसलेला देवच दिसतो म्हणजे एक असा देव, जो आपले शत्रू गिळून टाकणारा अजगर आहे. आपल्या नैसर्गिक प्रवृत्तीला अशा कृतींचे समर्थन करायला आवडते, कारण देवाबद्दल आपल्याही मनात अशाच कल्पना असतात. पण आपण हे लक्षात घेतले पाहिजे की त्या अजगराने फक्त मुख्य कट रचणाऱ्यांनाच नाही, तर धूप अर्पण करणाऱ्या २५० सरदारांनाही अग्नित जाळले.

मग परमेश्वरापासून अग्नी निघाला व त्याने त्या धूप जाळणाऱ्या दोनशे पन्नास पुरुषांना भस्म केले. गणना १६:३५

नादाब आणि अबिहू यांच्यासोबत जे घडले, तेच या २५० पुरुषांसोबतही घडले. जेव्हा त्यांनी परकीय अग्निंसह देवाच्या उपस्थितीत प्रवेश केला, कारण ते अशा देवावर विश्वास ठेवत होते की जो नाश करतो तेव्हा त्यांच्यावर त्यांच्याच न्यायानुसार निसर्गघटकांनी तुटून पडल्यासारखे झाले. सिनाय पर्वतावर प्रकट आलेली अग्नीसुद्धा त्यांच्या स्वतःच्या कल्पनांचे प्रकट स्वरूप होते. एलियाच्या काळात जो अग्नि प्रकट झाला, तो याच प्रकारचा होता जो अग्नी आला, पण देव त्या अग्नीत नव्हता.

हयाचा हेतू असा की, अहरोन वंशाचा नसलेल्या कोणा परक्याने परमेश्वरासमोर धूप जाळण्यास जाऊ नये हयाचे स्मरण इस्राएल लोकांना राहावे; आणि परमेश्वराने मोशेच्या द्वारे एलाजाराला सांगितल्याप्रमाणे कोरहाची व त्याच्या साथीदारांची झाली तशी गत कोणाचीही होऊ नये. गणना १६:४०

जेव्हा आपण हा उतारा वाचतो आणि आपले डोळे अजूनही पडद्याने झाकलेले असतात, तेव्हा तो एक धमकीसारखा जणू मृत्यूची चेतावणी वाटतो; पण जर आपण येशूच्या स्वभावात हे पाहिले, तर तो प्रत्यक्षात एक विनंती आहे देवाचा आवाज ऐकण्याची, आणि त्याच्याकडे मूर्तिपूजेने भरलेले मन घेऊन न जाण्याची. गणना ८:१९ मध्ये सांगितले आहे की, अहरोन आणि त्याच्या मुलांच्या मध्यस्थीशिवाय कोणीही तंबू जवळ जाऊ शकत नव्हते. याचे कारण असं नव्हते की देव त्यांना ठार मारेल, तर कारण हे होते की लोकांच्या मनात जो देवाबद्दलचा विनाशकारी विश्वास होता, तोच त्यांच्या सभोवतालच्या निसर्गात प्रकट होऊन त्यांचा नाश करेल.

माणसाच्या दृष्टीने, मध्यस्थ म्हणजे असे लोक जे रागावलेल्या देवाला शांत करण्यासाठी सर्वात प्रभावी भाषेत विनवणी करू शकतात. प्रभुही या समजुतीच्या आधारे काम करतो अहरोन आणि त्याच्या मुलांना याजक म्हणून देतो, जे लोकांना संरक्षण देतील. पण एकदा का लोक ही मध्यस्थीची योजना फेकून देतात, तेव्हा मग नाश करणाऱ्या सैतानापासून त्यांचे काहीच संरक्षण राहत नाही.

आपेक्षितच होते की त्या रक्तपातानंतर उरलेले लोक याला मान्य करणार नव्हते की त्यांचे नेते जे त्यांना मिसरमध्ये परत घेऊन जाणार होते हे प्रत्यक्षात दुष्ट होते आणि त्यांच्या स्वतःच्या मूर्खपणामुळे नष्ट झाले.

दुसऱ्या दिवशी इस्राएल लोकांची सर्व मंडळी मोशे व अहरोन हयांच्याविरुद्ध कुरकुर करीत म्हणाली, “तुम्ही परमेश्वराच्या लोकांना मारून टाकले आहे.” गणना १६:४१

लोकांनी आपल्या लाडक्या नेत्यांच्या मृत्यूचे संपूर्ण दोष मोशे आणि अहरोनवर ढकलले. आपल्या बंडखोरीतच त्यांनी देवाच्या उपस्थितीत असलेल्या पवित्र स्थानात प्रवेश केला जिथे जाण्याबाबत आधीच चेतावणी दिली होती, की जर असं केले तर त्यांच्यावर साथ येईल.

मंडळीतील लोक मोशे आणि अहरोन हयांच्याविरुद्ध जमा झाल्यावर त्यांनी दर्शनमंडपाकडे नजर टाकली तेव्हा त्यावर मेघाने छाया केली असून परमेश्वराचे तेज प्रकट झाले आहे असे त्यांना दिसले. हे पाहून मोशे आणि अहरोन दर्शनमंडपासमोर गेले. तेव्हा परमेश्वर मोशेला म्हणाला, “तुम्ही हया मंडळीपासून दूर व्हा, म्हणजे एका क्षणात मी त्यांचा नाश करतो.” हे ऐकून ते पालथे पडले. गणना १६:४२-४५

जसा देवाने फारोशी सर्पाच्या माध्यमातून संवाद साधला ज्याने इतर सर्पांना गिळून टाकले तसाच देव पुन्हा एकदा लोकांनी त्याच्याबद्दल ठेवलेल्या "नाश करणाऱ्या" देवाच्या कल्पनेचे प्रतिबिंब त्यांच्यासमोर प्रकट करतो. मात्र मोशे आणि अहरोनासाठी, ही प्रत्यक्षात एक विनवणी होती की त्यांनी त्या फाटलेल्या ठिकाणी (गुन्हा आणि त्याच्या परिणामांच्या मधोमध) उभे राहून लोकांसाठी मध्यस्थी करावी. कारण लोकांनी पुन्हा एकदा तो भेद उघडला होता, ज्यामुळे सैतान जो नाश करणारा आहे त्याला पुन्हा आत येऊन आपले वाईट काम करायला संधी मिळाली.

"शलमोनाचा ग्रंथ" या अपोक्रीफा ग्रंथातील शब्द याबाबतीत काय सांगतात हे पहा:

"मग निष्पाप पुरुष वेगाने पुढे आला आणि त्यांचे रक्षण करण्यासाठी उभा राहिला; त्याने आपल्या सेवा-कार्याची ढाल उचलली, म्हणजे प्रार्थना आणि धूपाच्या माध्यमातून केलेले प्रायश्चित्त; आणि कोपाच्या विरोधात स्वतः उभा राहत, संकटाचा अंत केला, हे जाहीर करत की तो तुझा सेवक आहे. त्याने नाश करणाऱ्यावर विजय मिळवला, शरीराच्या बळाने किंवा शस्त्रांच्या जोरावर नव्हे, तर केवळ एका शब्दाने त्याला नमवले, ज्याने शिक्षा केली होती त्या पूर्वजांबरोबर केलेल्या शपथा व करार दाखवत.

जेव्हा मरणारे एकावर एक पडत होते, तेव्हा त्यांच्यामध्ये उभा राहून त्याने कोप थांबवला आणि जिवंतांसाठी मार्ग खुला केला. कारण त्या लांब वस्त्रात संपूर्ण जग सामावलेले होते, आणि त्याच्या छातीवरील चार रांगेत कोरलेले दगड म्हणजे पूर्वजांचा गौरव होता, आणि त्याच्या डोक्यावरील मुकुटात तुझे ऐश्वर्य होते. या गोष्टी पाहून नाश करणारा मागे हटला आणि त्यांना घाबरला कारण एवढं पुरेसे होते की त्यांनी केवळ कोपाचा एक स्वाद घेतला होता." शलमोनाचा ग्रंथ १८:२१-२५

या ठिकाणी आपल्याला अहरोनाने नाश करणाऱ्यावर मात केल्याचे सांगितले जाते. पौलदेखील या घटनेचा उल्लेख करतो, जेव्हा तो लिहितो:

त्यांच्यापैकी कित्येकांनी कुरकुर केली आणि ते संहारकर्त्याकडून नाश पावले, तेव्हा तुम्ही कुरकुर करू नका. १ करिथकरांस १०:१०

ग्रीक भाषेत "संहारकर्ता" या शब्दाचा प्रत्यक्ष अर्थ "विषारी सर्प" असा आहे. प्रभू त्या लोकांचे पूर्ण संरक्षण करू शकला नाही. १४,७०० लोक नष्ट झाले, कारण त्यांनी नाश करणाऱ्या देवतेची उपासना केली होती. अहरोनाची मध्यस्थीच उरलेल्या मंडळीला त्याच विनाशापासून वाचवू शकली. अहरोनाने त्यांच्या प्राणांची दया मागून नाश करणाऱ्यावर विजय मिळवला.

ही गोष्ट नीट समजावून सांगण्यासाठी अनेक तुकड्यांची जोड आवश्यक आहे. येशूच्या जीवनाच्या मध्यस्थीशिवाय ही कथा वाचण्याचा मोह खूपच होतो; पण जर आपण तसं केले, तर आपण इस्राएली लोकांप्रमाणेच अशा देवाची उपासना करत राहू, जो आपल्या शत्रूंना त्यांच्या लहान मुलांसह गिळून टाकतो, जो आग ओकतो आणि लोकांवर मरीचा व साथीचा प्रकोप आणतो.

जर आपण असंच मानतो, तर मग पृथ्वीवर येणाऱ्या शेवटच्या सार्थीमध्ये आपल्यावरही असंच काहीसं घडेल अशी अपेक्षा आपण ठेवायला हवी. तुम्ही देवाविषयी जसं न्याय कराल, तसंच त्याच्या उपस्थितीच्या वेळी पृथ्वी तुमच्या त्या श्रद्धा प्रकट करेल. येशूच्या दुसऱ्या येण्याचा काळ जसजसा जवळ येतो आहे, तसतसं या गोष्टींचा गांभीर्याने विचार करायला हवा.

आपण येशूकडे पाहूया तो जो नम्र आहे, सौम्य आहे. आपण हे ठामपणे मानूया की आपला स्वर्गीय पिता येशूसारखाच आहे! मग पृथ्वी आपल्याशी शांत असेल. आणि आपण एकेदिवशी देवाच्या पवित्र सान्निध्यात, कोणत्याही मध्यस्थाशिवाय, त्याच्याविषयी चुकीच्या समजुतींपासून मुक्त होऊन, निर्भयपणे उभं राहू शकू. जे लोक ख्रिस्त येशूमध्ये आहेत, त्यांच्यावर काहीही दोषारोप नाही. कारण येशूचे पृथ्वीवरील जीवन देवाच्या स्वभावावरील सारा दोष, दोषारोप, नकारात्मक प्रतिमा दूर करते.

हे सर्व त्यांच्यासाठी शक्य आहे, जे खरे विश्वास ठेवतात.

प्रकरण ४०

मोशे आणि कोकऱ्याचे गीत

पुढच्या ३८ वर्षांच्या वाळवंटातील काळात, आपण कुठेही असं वाचत नाही की इस्राएली जनांनी स्वतःचा विचार करून हे ओळखले की त्यांनी देव आणि त्याने नियुक्त केलेल्या नेत्यांविरुद्ध किती अयोग्य आणि दुष्ट वागणूक दाखवली होती. जर असं काही घडले असते की इस्राएलामध्ये एक आत्मपरिवर्तन घडले असते, तर ते खरंच किती सुंदर झाले असते! दुर्दैवाने, तसं काहीच घडले नाही. त्यांनी कधीही नम्रता व्यक्त केली नाही, आणि त्यामुळेच त्यांनी देवाबद्दल असलेली “तो नाश करणारा, युद्धखोर राजा आहे” ही कल्पना कधीच टाकून दिली नाही.

जर इस्राएलाने निनवेकरांनी जे केले तसे केले असते, तर गोष्टी किती वेगळ्या घडल्या असत्या!

तेव्हा निनवेतील लोकांनी देवावर विश्वास ठेवला, त्यांनी उपास नेमला आणि श्रेष्ठापासून कनिष्ठांपर्यंत सर्व गोणताट नेसले. निनवेच्या राजाला हे वर्तमान समजले तेव्हा तो आपल्या आसनावरून उठला व आपल्या अंगातला झगा काढून गोणताट नेसून राखेत बसला. त्याने जाहीरनामा काढून आपला व सरदारांचा असा ठराव निनवेभर प्रसिद्ध केला की, “कोणा माणसाने, पशूने, गुराढोरांनी व शेरडामेंढरांनी काही चाखू नये, खाऊ नये, पाणी पिऊ नये. तर मनुष्याने व पशूने गोणताट नेसावे, देवाचा मोठ्याने धावा करावा आणि प्रत्येकाने आपल्या कुमार्गापासून आपल्या हातच्या जुलूमापासून मागे फिरावे. देव कदाचित वळेल व अनुताप पावेल आणि आपल्या सतप्त क्रोधापासून परावृत्त होईल, म्हणजे आपला नाश होणार नाही.” योना ३:९-९

चाळीस वर्षे इस्राएलाने वाळवंटात मान्ना मिळवले. ढगाचा खांब आणि अग्नीचा खांब त्यांना सावली आणि उब देत राहिला. तरीही, या साऱ्या कृपेच्या अनुभवांमध्येही, इस्राएली जनांनी कधीही खराखुरा पश्चात्ताप केला नाही.

तर आपली अंतःकरणे कठीण करू नका. ज्याप्रमाणे इस्त्राएल लोकांनी अरण्यामध्ये देवाची परीक्षा पाहण्यासाठी देवाविरुद्ध बंडखोरी केली, जेथे तुमच्या वाडवडिलांनी माझी परीक्षा पाहिली व मला कसोटीस लावले, तेथे त्यांनी चाळीस वर्षे माझी कृत्ये पाहिली.” त्यामुळे मी या पिढीवर रागावलो आणि मी म्हणालो, “या लोकांच्या अंतःकरणात नेहमी चुकीचे विचार येतात, या लोकांनी माझे मार्ग कधीही जाणले नाहीत.” इब्री ३:८-१०

त्यांना देवाचे मार्ग माहीतच नव्हते. आणि म्हणूनच, त्यांनी आपल्या मुलांनाही ते मार्ग शिकवले नाहीत.

आपण कादेश-बर्ण्या सोडून जेरेद नाल्यापलीकडे गेलो, त्याला अडतीस वर्षे लागली; ह्या अवधीत परमेश्वराने शपथ वाहिल्याप्रमाणे त्या संबंध पिढीतल्या योद्ध्यांचा छावणीत नाश झाला. त्यांचा नायनाट होईपर्यंत छावणीतून त्यांचा संहार करावा म्हणून परमेश्वराचा हात त्यांच्यावर उगारलेला होता. अनुवाद २:१४-१५

जे सर्व लोक मिसरमधून बाहेर पडताना तलवार घेऊन बाहेर पडले होते, ते वाळवंटात मरण पावले. येशूने दिलेला सिद्धांत यात खरा ठरतो: "जे तलवार उचलतात, ते तलवारीनेच मरतात."

त्या पिढीतील वीस वर्षे व त्याहून अधिक वय असलेल्या पुरुषांनी आपल्या मुलांना केवळ कुरकुर आणि तक्रारीचे वारस दिले. ते पश्चाताप, मनापासूनची कबुली आणि पुनर्स्थापनेचे एकही उदाहरण ठेवून गेले नाहीत. म्हणूनच, जेव्हा इस्राएली पुन्हा एकदा कनान देशाच्या सीमेजवळ आले, तेव्हा त्यांच्या मुलांनीही आपल्या पित्यांचीच पापे परत केली.

तेथे मंडळीला पाणी न मिळाल्यामुळे ते मोशे व अहरोन ह्यांच्याविरुद्ध एकत्र झाले. ते मोशेशी भांडू लागले आणि म्हणाले, “परमेश्वरासमोर आमचे भाऊबंद मेले तेव्हाच आम्ही मेलो असतो तर बरे झाले असते! तुम्ही परमेश्वराची मंडळी ह्या रानात कशाला आणली? आम्ही व आमच्या पशूंनी मरावे म्हणून? मिसर देश सोडायला लावून आम्हांला ह्या भिकार ठिकाणी का आणले? येथे धान्य, अंजीर, द्राक्षेवेल अथवा डाळिंबे तर नाहीतच, पण प्यायला पाणीसुद्धा नाही.” गणना २०:२-५

मुलांनी त्यांच्या पित्यांचीच पापं परत केली. त्यांनाही असंच वाटत राहिले की देव वाळवंटात त्यांना मारून टाकणार आहे. अशा मानसिकतेत असलेल्या इस्राएली जनांकडून, येशूने मंदिर शुद्ध केल्याप्रमाणे कनान देश शुद्ध होईल, अशी अपेक्षा ठेवणे अशक्यच होते. कारण त्यांच्यामध्ये देवाचा आत्माच नव्हता, ज्याने त्यांच्या शत्रूंमध्ये गुन्ह्याच्या अपराधभावाची (किंवा दहशतीची काटेरी जाणीव) निर्माण करून त्यांना पळवून लावले असते. (निर्गम २३:२८)

प्रभुने इस्राएलासाठी जे काही केले, त्यानंतरही मोशेच्या मनात निराशा निर्माण झाली. त्यांनी प्रभूकडून दिलेले सगळं शिक्षण, प्रार्थना आणि मार्गदर्शन लोकांनी धुडकावून दिले. अगदी येशूला मृत्यूपूर्वीच्या रात्री जसं अनुभवावे लागले, तसेच.

पण पाहा, मला धरून देणाऱ्याचा हात माझ्याबरोबर मेजावर आहे. मनुष्याचा पुत्र ठरल्याप्रमाणे जातो खरा; परंतु ज्याच्या हातून तो धरून दिला जातो त्या माणसाची केवढी दुर्दशा होणार!" तेव्हा आपल्यापैकी जो असे करणार आहे तो कोण असावा, ह्याचा ते आपसांत विचार करू लागले. आणखी, आपणांमध्ये कोण मोठा मानला जात आहे, ह्याविषयीही त्यांच्यामध्ये वाद झाला. लूक २२:२१-२४

येशू त्याच्या आयुष्यातील सर्वात कठीण वेळेला सामोरे जाणार असताना, त्याचेच शिष्य आपसात भांडत होते त्यांच्यात "कोण मोठा?" या विषयी. मग आश्चर्य कशाचे, की येशू जेव्हा गथसेमनीच्या बागेत गेला, तेव्हा त्याच्या मनावर इतकं प्रचंड ओझं का आले! साऱ्या प्रार्थना, शिकवण, आणि प्रेम हे सगळं काही क्षणभरात विखुरल्यासारखे वाटत होते. मोशेसारखंच येशूनेही जर खडकाला दुसऱ्यांदा मारले असते, तर आश्चर्य वाटायला नको होते. पण आपल्यात कोण आहे, जो अशा परीक्षेला तोंड देऊ शकेल? मोशेचे संपूर्ण आयुष्यभराचे कार्य व्यर्थ झालंय असंच त्याला वाटत होते. जणू सगळेच नष्ट होणार आणि कुणीही काही वारसा मागे ठेवणार नाही. लोक सतत बिनडोक मेंढ्यांसारखे ओरडत होते की "देव आपल्याला वाळवंटात मारून टाकणार आहे!" हे तेव्हाही सुरूच होते, जेव्हा ते स्वर्गातून आलेल्या मान्ना खाऊन आपले पोट भरत होते, आणि वाळवंटातला खडक त्यांच्यासाठी झऱ्यासारखे पाणी देत होता!

मोशे छावणीतून बाहेर जाऊन मंदिरात गेला प्रभूचा शोध घेण्यासाठी आणि प्रार्थना करण्यासाठी. कारण त्याच्या मनात इस्राएलाच्या मुलांविषयी खोल दुःख होते की त्यांनी देवाच्या हाताला धरून त्याच्यावर विश्वास ठेवायला नकार दिला.

प्रभुने खूप संयमाने मोशेला पाणी देण्याच्या प्रक्रियेबद्दल सूचना दिल्या. त्याला फक्त खडकाशी बोलायचे होते जो खडक म्हणजे ख्रिस्ताचे प्रतीक आहे (१ करिंथकर १०:४). त्यांच्या प्रवासाच्या सुरुवातीला, देवाने मोशेला खडकावर प्रहार करण्यास सांगितले होते हे एक प्रतीक होते की ख्रिस्त दंड सहन करतो, आणि मग देव इस्राएलावर दया करतो. पण आता, कनानच्या सीमेवर, एक नविन प्रतीक दाखवण्यात येणार होते ते म्हणजे फक्त खडकाशी बोला. इथे कोणताही बलिदान किंवा अर्पण आवश्यक नव्हते.²⁶

इस्राएलाच्या पापांमुळे मोशेच्या मनात जो दुःखाचा भार निर्माण झाला होता, तो हळूहळू मानवी रागात बदलला. शिक्षा द्यावी, ही भावना त्याच्या मनातून उसळून आली आणि त्यातून त्याने खडकावर दोनदा प्रहार केला.

²⁶ याबद्दल अधिक माहितीसाठी, अँट-वन-मॅट हे पुस्तकाचे प्रकरण ८ पहा. fatheroflove.info वरून डाउनलोड करण्यासाठी उपलब्ध आहे.

मोशेची संयमशील आणि नम्र वृत्ती जगातल्या कुठल्याही माणसापेक्षा अधिक खोल होती, पण या घटनेत त्याच्यात दडलेला 'स्वतःचा' शेवटचा अंश वर आला आणि त्याचा परिणाम कृतीत दिसून आला. येशूचे सामर्थ्यशाली हात आपल्याला अशा सगळ्या परीक्षा पार करायला समर्थ असतात जर आपण हे मान्य करू की आपण पूर्णपणे त्याच्यावर अवलंबून आहोत. पण खरं सांगायचे तर, जेव्हा लोक योग्य गोष्टी करत नाहीत, तेव्हा आपला राग व्यक्त करणे किती सहज होते ना! त्या क्षणीच आपल्यातल्या दोषदर्शी न्यायाची भावना जागृत होते आणि ती स्वतःला कठोरतेच्या कृतीत व्यक्त करते.

आजच्या काळात, जेव्हा माणूस आणि बाई यांचं मूळ स्वरूपही समाज विसरू लागला आहे, आणि शास्त्रात मांडलेली सामाजिक रचना ढासळू लागली आहे, तेव्हा अनेकजण देवाच्या सृष्टीविरोधात उभ्या बंडाला प्रत्युत्तर देण्यासाठी आतूनच "प्रहार" करण्याची तीव्र प्रेरणा अनुभवत आहेत. (उत्पत्ती १:२७)

हो, लोकांनी मोशे आणि अहरोनाला या टोकाला आणून पोहोचवले होते. तरीही हे स्पष्ट होते की त्यांनी प्रभूने आज्ञा दिलेले काही केले नव्हते. मग असा प्रश्न उभा राहतो की आपला पिता तर नेहमी क्षमाशील असतो मग त्याने त्यांना त्यांच्या चुकांसाठी माफ का केले नाही? त्यांना वाळवंटातच का मरावे लागले?

“अहरोन आता आपल्या पूर्वजांना जाऊन मिळेल; जो देश मी इस्राएल लोकांना दिला आहे त्यात त्याचा प्रवेश होणार नाही; कारण तुम्ही मरीबाच्या पाण्याजवळ माझ्या आज्ञेचे उल्लंघन करून बंड केले. गणना २०:२४

परमेश्वर मोशेला म्हणाला, “ह्या अबारीम पर्वतावर तू चढून जा व जो देश मी इस्राएल लोकांना देऊ केलेला आहे तो तेथून पाहा. तो पाहिल्यावर तुझा भाऊ अहरोन जसा आपल्या पूर्वजांना जाऊन मिळाला, त्याप्रमाणे तूही आपल्या पूर्वजांना जाऊन मिळशील. कारण त्सीन रानात मंडळीचे भांडण झाले त्या वेळी त्या झग्याजवळ त्यांच्यासमोर माझे पावित्र्य प्रकट करावे म्हणून जी माझी आज्ञा होती तिच्याविरुद्ध तुम्ही बंड केले.” (त्सीन रानातील कादेश येथील मरीबा नावाचा हा झरा.) मोशे परमेश्वराला म्हणाला, “सर्व देहधारी आत्म्यांचा देव जो परमेश्वर त्याने ह्या मंडळीवर एका पुरुषाची नेमणूक करावी; गणना २७:१२-१६

मोशेने देवाच्या आज्ञेला विरोध केला नाही. त्याने फक्त प्रभूला इतकेच विनवले की, नवीन नेता नेमावा. पण देवाने असं का मागितले? या प्रश्नाचं उत्तर शोधण्यासाठी आपल्याला येशूकडे पाहाले लागते.

कारण ज्या प्रकारे तुम्ही दोष काढाल त्या प्रकारेच तुमचे दोष काढण्यात येतील आणि ज्या मापाने तुम्ही मापून द्याल त्याच मापाने तुम्हांला मापून देण्यात येईल. मत्तय ७:२

पिता कोणाचाही न्याय करत नाही, तर न्याय करण्याचे सर्व काम त्याने पुत्राकडे सोपवून दिले आहे; योहान ५:२२

तुम्ही देहबुद्धीने न्याय करता; मी कोणाचा न्याय करत नाही. योहान ८:१५

मोशे आणि अहरोन वाळवंटातच मरतील हे देवाने सक्तीने ठरवले नव्हते. तर मोशे आणि अहरोन यांनी स्वतःच जे न्यायाचे स्वरूप स्वीकारले होते, त्याच न्यायात त्यांचा शेवट ठरलेला होता. आपल्याला आठवतंय का, जेव्हा इस्राएलाने फार मोठं पाप केले होतं तेव्हा मोशेने प्रभूला काय म्हटले होते?

तरी आता तू त्यांच्या या पापांची क्षमा कर! परंतु जर तू त्यांच्या पापांची क्षमा करणार नसशील तर मग तू लिहिलेल्या पुस्तकातून मला काढून टाक." निर्गम ३२:३२

सोन्याच्या वासराच्या प्रसंगी, मोशेने ठरवले होते की लोक मृत्यूस पात्र आहेत. पण त्याचवेळी त्याने अत्यंत प्रेमाने आणि आत्मत्यागाने प्रभूला विनवले की, "जर शक्य असेल, तर मीच त्यांच्याऐवजी मरण पत्करीन." आणि जेव्हा मोशेने खडकावर दोनदा प्रहार केला, तेव्हा त्याच्या मनात खूप मोठा अपराधबोध निर्माण झाला. त्याला जाणवले की त्याच्याकडून एक गंभीर चूक झाली आहे. त्याने स्वतःच स्वतःवर शिक्षा सुनावली. देव त्याच्यावर तसाच न्याय करू शकत होता, कारण येशूने स्वतः म्हटलं आहे की "पिता कोणावरही स्वतः न्याय करत नाही."

दुसरे कारण असे की, लोकांना हे माहीत होते की मोशेने देवाच्या आज्ञेप्रमाणे कृती केली नव्हती. ते अशा देवावर विश्वास ठेवत नव्हते जो फक्त सहज क्षमा करत नाही. त्यांचा ठाम विश्वास होता की पापाचे दंड मिळायलाच हवे. जर देवाने मोशेला सहज क्षमा केली असती, तर लोकांना वाटले असते की परमेश्वराची आज्ञा पाळणे किंवा न पाळणे, काहीही फरक पडत नाही. म्हणूनच, देवाला लोकांच्या दृष्टीने आपल्या कायद्याच्या पावित्र्याला धरून राहणे आवश्यक होते.

तिसरे म्हणजे, जेव्हा लोकांनी मोशे आणि अहरोन यांना शिक्षा होताना पाहिले, तेव्हा त्यांच्यातला अपराधबोध जागा झाला. त्यांना ठाऊक होते की या घडलेल्या प्रकारासाठी बऱ्याच अंशी ते स्वतः जबाबदार आहेत. मोशे आणि अहरोन यांचा मृत्यू त्यांच्यासाठी प्रायश्चित्ताच्या प्रक्रियेचा एक भाग ठरला. त्यांच्या शिक्षेमुळे इस्राएलामधील लोकांना असं वाटू लागले की आता तो विषय मिटला आहे, आणि देव त्या मृत्यूप्रमाणे संतुष्ट झाला आहे. पण अजून बलिदान आवश्यक होते. जसं आपण ख्रिस्ताच्या वधस्तंभाकडे पाहतो तसंच इथेही केवळ निरपराधाचा मृत्यू नव्हे, तर दोषीचाही मृत्यू आवश्यक होता. अहरोनाच्या मृत्यूनंतर लगेचच इस्राएली लोकांनी कनानच्या एका जमातीस नष्ट करण्याची शपथ घेतली. यामुळेच त्यांचे पूर्ण प्रायश्चित झाले.

पण जसं ख्रिस्ताच्या मृत्यूनंतर काही वेळातच त्याचे पुनरुत्थान झाले, तसंच आपल्या स्वर्गीय पित्याने मोशेसाठी खूप मोठी योजना आखली होती. मोशेच्या मृत्यूनंतर लगेच देवाने त्याला पुन्हा जीवन दिले आणि त्याला स्वर्गात नेले.

आद्य देवदूत मीखाएल ह्याने जेव्हा मोशेच्या शरीरासंबंधाने सैतानाला विरोध करून त्याच्याशी वाद घातला, तेव्हा त्याला दोषी ठरवून त्याची निंदा करण्यास तो धजला नाही; तर “प्रभू तुला धमकावो” एवढेच तो म्हणाला. यूहूदा १:९

प्रभू पाहू शकत होता की लोकांचे ओझे मोशेला थकवत होते. म्हणूनच, त्याला मृत्युद्वारे विश्रांती देऊन, आपला प्रिय मित्र स्वर्गात नेऊन त्याच्याशी सदैव एकरूप होण्याची संधी मिळाली. देव कदाचित त्याला म्हणाला असता, “मी तुला क्षमा करतो,” पण त्याच्या मनात मोशेसाठी याहून अधिक करुणामय आणि मोठी योजना होती. त्याने मोशेला भौतिक कनानमध्ये नेले नाही, तर खऱ्या वचनाची पूर्णता असलेल्या स्वर्गीय कनानमध्ये नेले जी अब्राहामाला दिलेल्या वचनाची खरी पूर्णता होती.

मोशेला वाटत होते की आपलं संपूर्ण जीवन अयशस्वी ठरले, अगदी त्याच्या मृत्युपूर्वीच्या क्षणी. पण त्याने शेवटपर्यंत परमेश्वरावर विश्वास ठेवला, आणि त्याच्यावर संपूर्णपणे भरवसा ठेवला. हेच ते गीत आहे जे मोशे आणि कोकबू (येशू) एकत्र गातात (प्रकटीकरण १५:३): विश्वास आणि संपूर्ण समर्पणाचे गीत. जेव्हा येशूचे सगळे शिष्य त्याला सोडून पळाले, तेव्हाही सर्व काही संपले असं वाटत असताना, येशूने स्वतःला पित्याच्या हातात सोपवले आणि त्याच्यावर पूर्ण विश्वास ठेवला. ही कथा आपल्यासाठी अत्यंत महत्वाची आहे आपल्यासाठी जे शेवटच्या काळात जगतो, कारण १४४,००० लोकांना देखील अशीच परीक्षा द्यावी लागेल. सर्व काही हरवल्यासारखे वाटेल, ते अपयशी ठरल्यासारखे जाणवेल, पण तरीही ते देवाच्या वचनावर विश्वास ठेवतील आणि श्वापद व त्याच्या प्रतिमेवर विजय मिळवतील.

किती मौल्यवान विचार आहे की देवाने मोशेला वचनभूमीच्या सीमेवर असतानाही त्याच्या कृतीसाठी दोषी ठरवले नाही; मोशेने स्वतःलाच दोषी ठरवले आणि म्हणून तो दुःखाच्या मार्गाने मृत्युपर्यंत गेला. पण देवाने त्या शापाला आशीर्वादात बदलले आणि त्याला स्वर्गात नेले. जेव्हा आपण येशूच्या जीवनाच्या प्रकाशात ही कहाणी पाहतो, तेव्हा ती जणू झाकलेला पडदा दूर झाल्यासारखी वाटते आणि त्या मागचे खरे सौंदर्य आपल्याला दिसून येते.

नष्ट करण्याचे वचन

मिसरमध्ये असताना, देवाने इस्राएली लोकांना कनान देश देण्याचे वचन दिले होते अगदी जसं त्याने अब्राहामाला पुत्र देण्याचे वचन दिले होते.

म्हणून इस्राएल लोकांना सांग, 'मी परमेश्वर आहे; मी तुम्हांला मिसरी लोकांच्या बिगारीच्या ओझ्याखालून काढीन, त्यांच्या दास्यातून तुम्हांला मुक्त करीन आणि हात पुढे केलेल्या बाहूने व मोठ्या शिक्षा करून तुमचा उद्धार करीन; मी तुम्हांला आपली प्रजा करून घेईन आणि मी तुमचा देव होईन; म्हणजे तुम्हांला मिसरी लोकांच्या ओझ्याखालून काढणारा मी तुमचा देव परमेश्वर आहे हे तुम्हांला कळेल. आणि जो देश अब्राहाम, इसहाक व याकोब ह्यांना देण्याची शपथ हात उभारून मी वाहिली होती त्यात मी तुम्हांला नेईन आणि तो तुम्हांला वतन करून देईन; मी परमेश्वर आहे.'"
निर्गम ६:६-८

कुठेही देव असं म्हणत नाही की, "मी तुम्हाला सर्व कनान्यांना ठार मारायला मदत करीन"; उलट, देव फक्त असं सांगतो की तो तो देश त्यांना देणार आहे. सिनाय पर्वतावर, देवाने इस्राएली लोकांना फक्त त्याचं ऐकावं आणि विश्वास ठेवावा, की तो त्यांच्यावर प्रेम करतो आणि त्यांची गरज भागवेल एवढंच मागितलं. पण लोकांनी उत्तर दिले, "तू जे काही सांगशील, आम्ही ते सर्व करीन." अमालेक्यांवर तलवारीच्या जोरावर मिळालेल्या विजयानंतर, इस्राएली लोकांना वाटू लागले की, देवच त्यांना सर्व कनान्यांना ठार मारण्याचा आदेश देतो आहे, जेणेकरून त्यांना कनान देशात आपले राज्य प्रस्थापित करता येईल. त्यांनी युद्धाच्या देवाची स्तुती केली आणि नाश करणाऱ्या देवाच्या त्यांच्या कल्पनांना घट्ट धरून ठेवले.

कनान देशात पोहोचण्यासाठी इस्राएली लोकांना एदोम आणि मोआब या प्रदेशांतून जावे लागणार होते. आणि देवाने त्यांना स्पष्टपणे आदेश दिला होता की, या जमातींशी कोणतेही युद्ध करू नका.

आणि लोकांना आज्ञा कर की, सेईरचे रहिवासी तुमचे भाऊबंद जे एसावाचे वंशज त्यांच्या हद्दीतून तुम्हांला जायचे आहे; त्यांना तुमची भीती वाटेल म्हणून फार सांभाळा. त्यांच्याशी झगडू नका, कारण त्यांच्या देशातली तसूभरही जमीन मी तुम्हांला देणार नाही; कारण सेईर डोंगर एसावाला वतन म्हणून मी दिला आहे. अनुवाद २:४-५

अदोम लोकांनी इस्राएली लोकांना त्यांच्या भूमीतून जाण्याची परवानगी दिली नाही. पण देवाने इस्राएलाला अदोमियांचा संहार करण्यापासून थांबवले. कारण अजून त्यांचा पापांचा प्याला भरलेला नव्हता. त्यामुळे इस्राएलाला मागे फिरून दुसऱ्या मार्गाने जावे लागले.

तेव्हा कृपा करून आम्हांला तुझ्या देशातून पलीकडे जाऊ दे; आम्ही कोणाच्या शेतात किंवा द्राक्षमळ्यात पाऊल टाकणार नाही किंवा विहिरीचे पाणी पिणार नाही; आम्ही नीट राजमार्गाने कूच करू आणि तुझ्या हद्दीतून बाहेर पडेपर्यंत उजवीकडे किंवा डावीकडे वळणार नाही.” पण अदोमाने उत्तर दिले, “माझ्या देशातून तू जायचे नाहीस; जाशील तर मी तलवार घेऊन तुझ्याशी सामना करायला येईन.” इस्राएल लोकांनी त्याला पुन्हा निरोप पाठवला की, “आम्ही राजमार्गानेच जाऊ आणि आम्ही किंवा आमची जनावरे तुझे पाणी प्यालो तर त्याची किंमत मी देईन; फक्त तुझ्या देशातून मला पायी जाऊ दे; दुसरे काही नको.” तरीपण तो म्हणाला, “तू जायचेच नाहीस.” मग अदोम त्यांच्याशी सामना करण्यासाठी मोठ्या सैन्यानिशी सशस्त्र बाहेर पडला. ह्याप्रमाणे इस्राएल लोकांना अदोमाने आपल्या हद्दीतून जाऊ देण्याचे नाकारले, तेव्हा इस्राएल लोक तेथून दुसरीकडे वळले. गणना २०:१७-२१

असाच प्रकार मवाबी लोकांबाबतही घडला. देवाने इस्राएलला सांगितले होते की त्यांनी मवाबाशी युद्ध करू नये. (अनुवाद २:९) आणि विशेष म्हणजे, इस्राएली लोकांनी देवाच्या या आज्ञेचे पालन केले जे त्यांच्या नेहमीच्या वागणुकीला धरून नव्हते. यानंतर परमेश्वर स्पष्ट करतो की इस्राएलाने कनान कसा जिंकायचा याबद्दलची प्रक्रिया काय असेल. देव त्यांना ज्या पद्धतीने आधी मदत करू इच्छित होता, त्या मार्गाने आता तो मदत करू शकत नाही, कारण त्यांनी वारंवार त्याच्याविरुद्ध बंड केले होते. आता देव इस्राएलाला मदत करू शकतो, फक्त अशा मार्गाने ज्यामध्ये कनान देशात आधी राहणाऱ्या राष्ट्रांवर जे लढाऊ जमातींनी आक्रमण करून विजय मिळवला होता, त्याच लढाऊ जमातींवर देखील तशीच शिक्षा होते. त्यांच्या पापांसाठी जे न्याय त्या राष्ट्रांना मिळायला हवा होता, तोच न्याय त्या आक्रमक जमातींना मिळेल आणि देव त्या न्यायाच्या प्रक्रियेद्वारे इस्राएलाला मदत करेल.

यातून आपल्याला हे समजते की देव पित्यांचे पाप त्यांच्या मुलांवर तिसऱ्या आणि चौथ्या पिढीपर्यंत येऊ देतो. कनानमधील राष्ट्रे तिथे इतर जमातींना युद्धाद्वारे हटवून आलेली होती. देवाची थट्टा करता येत नाही त्यांनी जे पेरले, तेच त्यांना उगवून मिळणार होते. देव कनान्यांच्या पापाला इस्राएलाच्या पापाच्या माध्यमातून शिक्षा देणार होता. इस्राएली हे कनान्यांवर शिक्षा करणाऱ्या देवाच्या हातातील एक साधन ठरणार होते.

मात्र, प्रभूची मूळ इच्छा ही होती की इस्राएल हे त्याचे आशीर्वाद देणारे प्रतिनिधी ठरावे आणि कनान्यांना सत्याकडे वळवावे, जेणेकरून ते त्यांच्या पापांपासून पश्चात्ताप करतील. हे उद्दिष्ट पूर्ण करणे इस्राएलासाठी अशक्य नव्हते. पण इस्राएलाने ठरवले की त्यांनी सगळं त्यांच्या स्वतःच्या पद्धतीनेच करायचं. आणि त्यामुळे आता इस्राएलामधील पुरुष आपल्या मनात अशी दृश्ये बाळगू लागले की त्यांनी तलवारीने पुरुष, स्त्रिया आणि लहान मुलांसह सर्व कनान्यांचा संहार केला.

देव ही प्रक्रिया अगदी स्पष्टपणे समजावतो:

तेव्हा परमेश्वर मला म्हणाला, 'मवाबाला उपद्रव देऊ नकोस व त्यांच्याशी युद्धाचा प्रसंग आणू नकोस; मी त्यांच्या देशाचा कोणताही भाग तुला वतन म्हणून देणार नाही, कारण मी लोटाच्या वंशजांना आर नगर वतन म्हणून दिले आहे.' (पूर्वी तेथे एमी लोक राहत होते; ते लोक अनाकी लोकांप्रमाणे प्रबळ, पुष्कळ व धिप्पाड होते; अनाकी लोकांप्रमाणे त्यांनाही रेफाई म्हणतात, पण मवाबी लोक त्यांना एमी म्हणतात. तसेच पूर्वी सेईरात होरी लोकही राहत असत; पण एसावाच्या वंशजांनी त्यांचे वतन बळकावून त्यांचा संहार केला आणि त्यांच्या जागी वस्ती केली; परमेश्वराने वतन म्हणून दिलेल्या देशाचे इस्राएल लोकांनी जसे केले तसेच ह्यांनीही केले.) अनुवाद २:९-१२

हे शब्द इस्राएल कनानमध्ये प्रवेश केल्यानंतर नोंदवले गेले. ते सांगतात की एसावाच्या वंशजांनी ज्यांनी आधी तिथे राहणाऱ्या होरी लोकांचा नाश केला होता आणि त्यांनी त्यांची जागा घेतली. त्याच पद्धतीने, असे म्हटले आहे की इस्राएलाने कनानमधील लोकांना बाहेर हाकलून दिले, जसं अदोम्यांनी होरी लोकांना हाकलले होते. याचा अर्थ असा की ज्या प्रकारे अदोम्यांनी होरी लोकांचा संहार करून पाप केले होते, तसेच पाप इस्राएलानेही केले जेव्हा त्यांनी कनान्यांना तिथून काढून टाकले.

प्रभूने इस्राएली लोकांना हे करू दिले, कारण कनान्यांच्या पापांचा प्याला भरून गेला होता. आणि जसे कालेबने इस्राएलला सांगितले होते, "त्यांचे संरक्षण त्यांच्यापासून निघून गेले आहे." (गणना १४:९) या इतर राष्ट्रांभोवती असलेले देवाचे संरक्षणाचे कुंपण पूर्णपणे काढून टाकले गेले होते, कारण त्यांनी देवाच्या आज्ञा आणि त्याचे विधी नाकारून दिले होते.

कनान देशाच्या सीमेवर मोशेने खडकावर वार केल्याच्या घटनेनंतर, नेगेब प्रदेशात राहणाऱ्या अरादाच्या एका कनानी राजाने इस्राएलावर हल्ला केला.

अथारीमच्या वाटेने इस्राएल लोक येत आहेत असे नेगेब प्रदेशात राहणाऱ्या अरादाच्या कनानी राजाने ऐकले, तेव्हा त्याने इस्राएलांशी युद्ध करून कित्येकांना कैद केले. गणना २१:१

चाळीस वर्षांत इस्राएलाने काय शिकले होते? त्यांनी छावणीत फूट का पडली, याचे कारण शोधण्याचा प्रयत्न केला काय? त्यांनी आपल्या कुरकुरांबद्दल पश्चात्ताप केला काय? आपल्या मार्गातील चुका त्यांनी मान्य केल्या काय? नाही! त्यांनी आपल्या आई-वडिलांसारखंच वागत राहिले, अगदी त्याच पद्धतीने आणि परिणामी, त्याच प्रकारचा परिणाम त्यांना पुन्हा भोगावा लागला.

म्हणून ते मोशेशी भांडू लागले व म्हणाले, “आम्हांला प्यायला पाणी दे.” तेव्हा मोशे त्यांना म्हणाला, “तुम्ही माझ्याशी का भांडता? परमेश्वराची परीक्षा का पाहता?” पण तेथे लोकांना खूप तहान लागली आणि ते कुरकुर करून मोशेला म्हणाले, “आम्हांला, आमच्या मुलांना व आमच्या गुराढोरांना तहानेने मारून टाकायला तू आम्हांला मिसर देशातून बाहेर का आणलेस?” निर्गम १७:२-३

तेथे मंडळीला पाणी न मिळाल्यामुळे ते मोशे व अहरोन ह्यांच्याविरुद्ध एकत्र झाले. ते मोशेशी भांडू लागले आणि म्हणाले, “परमेश्वरासमोर आमचे भाऊबंद मेले तेव्हाच आम्ही मेलो असतो तर बरे झाले असते! तुम्ही परमेश्वराची मंडळी ह्या रानात कशाला आणली? आम्ही व आमच्या पशूंनी मरावे म्हणून? गणना २०:२-४

जेव्हा त्यांच्या पालकांनी कुरकुर केली, तेव्हा त्यांनी छावणीत एक फट निर्माण केली ज्यामुळे अमालेक्यांना त्यांच्यावर हल्ला करण्याची संधी मिळाली. आणि जेव्हा त्यांच्या मुलांनीही त्याच गोष्टीची तक्रार केली, तेव्हा त्यामुळे कनान्यांना हल्ला करण्याची संधी मिळाली. पुन्हा एकदा, इस्राएली लोकांनी पश्चात्ताप करण्याऐवजी आपल्या शत्रूंवर सूड उगवण्याचा मार्ग निवडला; त्यांनी आपल्या पापांचे प्रायश्चित करण्यासाठी आणि परिस्थिती सुधारण्यासाठी कनान्यांना ठार मारण्याचा निर्णय घेतला.

तेव्हा इस्राएलाने परमेश्वराला असा नवस केला की, “जर तू खरोखर ह्या लोकांना माझ्या हाती देशील तर मी त्यांच्या नगरांचा समूळ नाश करीन.” इस्राएलाचे हे म्हणणे ऐकून परमेश्वराने कनानी लोकांना त्याच्या हाती दिले आणि त्याने त्यांचा व त्यांच्या नगरांचा समूळ नाश केला; म्हणून त्या ठिकाणाचे नाव हर्मा (म्हणजे विनाश) असे पडले. गणना २१:२-३

हर्मा या नावाचा अर्थ आहे “नाशासाठी अर्पण केलेले” किंवा “उजाड केलेले ठिकाण.” ही विनंती देवापुढे मांडणारे इस्राएलच होते. त्यांनी जी शपथ घेतली, ती त्यांच्या देवाप्रती समर्पणाची कृती होती. जर देव खरोखरच नाश करणारा देव आहे, तर स्वर्गातील देवाच्या विरोधात उभ्या असलेल्या लोकांचा संहार करणे हेच कदाचित सर्वात मोठे समर्पण ठरू शकत होते. तो प्रदेश “हर्मा” म्हणून केवळ तेव्हाच ओळखला जाऊ लागला, जेव्हा इस्राएलाने तो संपूर्णपणे उद्ध्वस्त केला.

तरीही, असं वाटते की इस्राएलाने त्या राष्ट्राचा संहार करण्याची जी इच्छा बाळगली होती आणि ज्यांनी त्यांच्यातल्या काही लोकांना युद्धबंदी बनवले होते त्यामागे याहूनही खोल प्रेरणा असू शकते.

पाहा, तुमच्यापुढे अमालेकी व कनानी लोक आहेत म्हणून तुम्ही तलवारीने पडाल; तुम्ही परमेश्वराला अनुसरण्याचे सोडून मागे फिरला आहात म्हणून परमेश्वर तुमच्याबरोबर असणार नाही.” पण ते धिटाई करून पर्वताच्या शिखरावर चढले; परमेश्वराच्या कराराचा कोश आणि मोशे हे मात्र छावणीतून हलले नाहीत. तेव्हा त्या पर्वतावर राहणारे अमालेकी व कनानी ह्यांनी खाली उतरून त्यांना मार देत हर्मापर्यंत पिटाळून लावले. गणना १४:४३-४५

अडतीस वर्षांपूर्वी, अमालेक्यांकडून आणि कनान्यांकडून इस्राएलाने एक भयानक पराभव सहन केला होता जेव्हा त्यांनी देवाने स्पष्टपणे मनाई केल्यानंतरही मूर्खपणाने कनान देश ताब्यात घेण्याचा प्रयत्न केला होता. तो नरसंहार हर्मा येथेच झाला होता. म्हणून, हे शक्य आहे का की इस्राएल एका पिढीपूर्वी त्यांच्या वडिलांवर झालेल्या त्या संहाराचा सूड उगवू पाहत होते?

कसेही असो, मिर्यामचा मृत्यू, अहरोनाचा मृत्यू आणि मोशेही लवकरच मरणार असल्याची घोषणा या साऱ्या घटनांमुळे इस्राएली लोक खचून गेले होते. त्यात भर म्हणून, जेव्हा अदोम लोकांनी त्यांना वचनदत्त देशात जाण्यासाठी आपला प्रदेश ओलांडू दिला नाही, तेव्हा त्यांना अपमान आणि लाज सहन करावी लागली. आपल्याला आठवते, की मागील पिढीने अमालेक्यांचा संहार करत करतच आपली ओळख आणि अस्तित्वाची भावना घडवली होती.

म्हणून आता हिब्रू लोकांनी स्वतःच्या धैर्याची मोठी किंमत मानायला सुरुवात केली होती आणि आपल्या शौर्यासाठी मोठा अभिमान बाळगू लागले होते; आणि ते सतत स्वतःला मेहनतीत गुंतवत असत, कारण त्यांच्या मते, कोणतंही संकट मेहनतीने पार करता येऊ शकते. या युद्धाचे हेच परिणाम झाले होते. जोसेफस, *Antiquities of the Jews*, पुस्तक ३, प्रकरण १६:४

हेही कारणच इस्राएलने आरादच्या लोकांचा संपूर्ण संहार करण्याची प्रतिज्ञा केली. या कृतीतून त्यांना पुन्हा आपल्या धैर्याची जाणीव होईल, आणि सगळ्यात महत्वाचं म्हणजे – अहरोन आणि मोशे यांच्या मृत्यूस कारणीभूत ठरलेल्या आपल्या पापांसाठी त्यांनी पश्चात्ताप करावा लागणार नाही.

जर आपण येशूची कल्पना केली जो नम्र व कोमल असून लहान मुलांना आपल्या कुशीत घेतो आणि त्यांना आशीर्वाद देतो आणि त्याची तुलना इस्राएली सैनिकांशी केली, जे त्या काळात लहान मुलांनाही तलवारीच्या घावांनी ठार करत होते, तर आपण स्वतःला हा प्रश्न विचारायला भाग पाडत नाही काय? की असा विरोधाभास देवाच्या स्वभावात एकत्र कसा येतो? यामुळे मला त्या जर्मन छळछावणीतील अधिकाऱ्याची आठवण होते, जो दररोज हजारो कैद्यांच्या मृत्यूचे निरीक्षण करत असे, पण एकदा जेव्हा तो घरी आला आणि त्याचा लाडका कुत्रा मेल्याचे त्याला कळले, तेव्हा तो अश्रूंनी गहिवरला. अशा प्रकारचा विरोधाभास माणसाच्या हृदयात कसा असू शकतो?

स्वर्गातील देवाने स्वतःच्या लोकांना शेकडो हजारो लोकांचा संहार करण्याचा आदेश दिला, असं मानणे म्हणजे माणसाच्या मनोविज्ञानाचा गहिरा अभाव दाखवणे होय. कधीही एखाद्या भीषण युद्धातून परतलेल्या सैनिकाशी बोला आणि त्यांनी लढाईत नेमकं काय अनुभवले, याविषयी ते फार क्वचितच बोलतात. अशा लोकांच्या स्वप्नांमध्ये, त्यांनी स्वतः केलेल्या आणि पाहिलेल्या मृत्यूंच्या किंकाळ्या वारंवार ऐकू येतात, आणि अशा रात्री त्यांना नकोशा वाटू लागतात.

हीच का ती भूमी, जी देवाने आपल्या लोकांना वचनदत्त केली होती? अशी भूमी जिथे युद्ध आणि मानसिक आघातांनी ग्रस्त इस्राएली पुरुष आपल्या कुटुंबियांना प्रेमही दाखवू शकत नाहीत? एका पुरुषाला मारण्यासाठी मन कठोर करणे म्हणजे एक पाऊल आहे, पण जेव्हा कोणीतरी महिलांना, निरपराध लहान मुलांना मारण्यासाठी आपलं मन कठोर करतो, तेव्हा अशी कठोरता माणसाच्या आत्म्याच्या शांततेवर कायमस्वरूपी जखमा करते.

जुना करार हा शतकानुशतके अनेक पुरुषांनी इतर राष्ट्रांवर युद्ध लादण्यासाठी आणि त्यांच्या स्वतःच्या आक्रमकतेचे समर्थन करण्यासाठी वापरला आहे. इस्राएलाचा युद्धप्रिय देव इतर राष्ट्रांनीही आनंदाने स्वीकारला, फक्त त्यांच्या रक्तरंजित योजना योग्य ठरवण्यासाठी.

जेव्हा डोनाल्ड ट्रम्प अमेरिकेच्या राष्ट्राध्यक्षपदासाठी निवडणूक लढवत होते, तेव्हा त्यांना विचारण्यात आलं की त्यांचं आवडतं बायबल वचन कोणतं आहे.

त्यांनी उत्तर दिलं:

“बरं, मला वाटतं खूप आहेत. म्हणजे, तुम्हाला माहिती आहे, जेव्हा आपण बायबलकडे पाहतो, तेव्हा... मला वाटतं खूप आहेत. ते पुढं म्हणाले, “आणि काही लोक म्हणतील—पाहा, ‘डोब्यासाठी डोळा’ हे तुम्ही जवळपास म्हणूच शकता. ते फारसं चांगले नाही खरं तर. पण, जर तुम्ही पाहिले की आपल्या देशाचं काय चाललंय, लोक आपला कसा गैरफायदा घेत आहेत, आपल्याला कसं फसवत आहेत आणि आपल्यावर हसत आहेत?”

<https://www.politico.com/blogs/2016-gop-primary-live-updatesand-results/2016/04/trump-favorite-bible-verse-221954>

येशूच्या स्वभावाशी हा दृष्टिकोन किती विरोधाभासी आहे!

‘डोब्याबद्दल डोळा व दाताबद्दल दात’ असे सांगितले होते, हे तुम्ही ऐकले आहे. मी तर तुम्हांला सांगतो, दुष्टाला अडवू नका. जो कोणी तुझ्या उजव्या गालावर मारतो, त्याच्याकडे दुसरा गाल कर; मतय ५:३८-३९

आपण २९व्या प्रकरणात पाहिले, की देवाने इस्राएली लोकांना ‘डोब्यासाठी डोळा’ सारखे हिंसक व सूड घेणारे कायदे का दिले त्याचं कारण हे होते की ते त्यांच्या स्वतःच्या विचारसरणीचे प्रतिबिंब होते. देव त्यांना केवळ तेच देऊ शकला जे त्यांना हवं होते, ह्या आशेने की एक दिवस ते अशा गोष्टींच्या मूर्खपणाची जाणीव करून घेतील आणि देवाला खरं काय हवं आहे हे ओळखतील. येशू जेव्हा सांगतो की वाईट व्यक्तीला प्रतिकार करू नका, तेव्हा त्यातून देवाची खरी इच्छा प्रकट होते.

पण येशूने या जगाला दिलेल्या साक्षेला, त्याच्या शिकवणीला, जवळजवळ पूर्णपणे मागे टाकण्यात आले आहे कारण ख्रिस्ती लोक जुन्या कराराची जी व्याख्या करतात, तीच या साक्षेला गिळून टाकते. दुसरा गाल पुढे करण्याऐवजी, आपण सरळ जुन्या करारात वळतो फक्त आक्रमण, हत्या आणि सूडाला योग्य ठरवण्यासाठी.

तरीही या शोकांतिक घटनांनंतरसुद्धा, जगातल्या काही अतिशय कठोर मनोवृत्ती असलेल्या पुरुषांनीही हे ओळखले आहे की ख्रिस्ताचे राज्य हे कधीही बळाच्या वापरावर आधारलेले नाही. यातील सर्वात उल्लेखनीय म्हणजे, युद्धाच्या इतिहासातले एक सर्वात प्रसिद्ध व्यक्तिमत्त्व ज्याची साक्ष हेच सांगते.

“अलेक्झांडर, सीझर, चार्लेमेन आणि मी आम्ही सगळ्यांनी साम्राज्यांची स्थापना केली. पण आमच्या प्रतिभेच्या या निर्मितीचा पाया कोणता होता? फक्त आणि फक्त बळ. येशू ख्रिस्त एकट्याने आपले राज्य प्रेमावर उभारले; आणि याच क्षणी कोट्यवधी लोक त्याच्यासाठी प्राण देण्यास तयार आहेत. ख्रिस्ताच्या अस्तित्वाखेरीज प्रत्येक व्यक्तीच्या आयुष्यात किती असुधारणा आहेत!” – नेपोलियन

नेपोलियनने ज्या ख्रिस्तीपणाचा अनुभव घेतला तो असाच असावा जिथे ख्रिस्ती लोक युद्ध करून नव्हे, तर वाईटाला हिंसेने प्रतिकार करण्यास नकार देऊन, सुवार्तेसाठी आपले प्राण अर्पण करण्यास सिद्ध होते.

येशूने तलवारीच्या वापराचा प्रश्नाचा कायमचा निकाल काढला, जेव्हा त्याने असं म्हटले:

येशूने उत्तर दिले, “माझे राज्य ह्या जगाचे नाही, माझे राज्य ह्या जगाचे असते तर मी यहूद्यांच्या स्वाधीन केला जाऊ नये म्हणून माझ्या सेवकांनी लढाई केली असती; परंतु आता माझे राज्य येथले नाही.” योहान १८:३६

पेत्राने येशूचा बचाव करण्यासाठी एका व्यक्तीचा कान तलवारीने कापला, तेव्हा येशूने त्या कानावरून हात फिरवून तो बरा केला, आणि त्याद्वारे हे दाखवले की येशूने शस्त्रावर नव्हे तर आपल्या पित्याच्या काळजीवर विश्वास ठेवला.

तेव्हा येशू त्याला म्हणाला, “तुझी तलवार परत जागच्या जागी घाल, कारण तलवार धरणारे सर्व जण तलवारीने नाश पावतील. तुला असे वाटते काय की, मला माझ्या पित्याजवळ मागता येत नाही, आणि आताच्या आता तो मला देवदूतांच्या बारा सैन्यांपेक्षा अधिक पाठवून देणार नाही? मत्तय २६:५२-५३

येशू ख्रिस्त काल, आज आणि सदैव एकसारखाच आहे. (इब्री १३:८) त्याच्या स्वभावात अशी काहीच गोष्ट नाही की त्याने स्वतः निर्माण केलेल्या कोमळ, नाजूक यंत्रणेला तो तिक्ष्ण तलवारीने कापून टाकेल. विध्वंसाची प्रत्येक कृती ही त्या सृष्टीकर्त्याच्या गौरवाला कलंकित करते, ज्याने त्या गोष्टी घडवून आणल्या.

म्हणून, कोणताही ख्रिस्ती व्यक्ती जुन्या करारातील कथांचा आधार घेऊन युद्धाचे समर्थन करू शकत नाही. देव इसाएली लोकांना त्यांच्या स्वतःच्या संकुचित समजुतींमध्ये सहन करत होता फक्त एका हेतूने: की हळूहळू ते त्याच्या स्वभावाचे खरे स्वरूप ओळखतील. जसं की देवाने यशयाला उघडपणे दाखवले...

तो राष्ट्रांचा न्यायनिवाडा करील, देशोदेशींच्या बहुत लोकांचा इन्साफ करील; तेव्हा ते आपल्या तलवारी मोडून त्यांचे फाळ करतील, आपल्या भाल्यांच्या कोयत्या करतील; ह्यापुढे एक राष्ट्र दुसऱ्या राष्ट्रावर तलवार उचलणार नाही; ते इतःपर युद्धकला शिकणार नाहीत. यशया २:४

राष्ट्रांमध्ये युद्धाची इच्छा पूर्णपणे संपवण्याचा एकमेव शक्य मार्ग म्हणजे हे जाणणे की बायबलमधील देव आपले राज्य स्थापन करण्यासाठी बळाच्या तत्वांचा उपयोग करत नाही. जोपर्यंत आपण हे मानतो की देव आपले राज्य उभारण्यासाठी बळाचा वापर करतो, तोपर्यंत युद्ध कधीच थांबणार नाही, आणि पृथ्वीवरून ते कधीच पूर्णपणे नाहीसे होणार नाही.

जेव्हा आपण कनानभूमीला जिंकण्याच्या कहाणीकडे येशूच्या जीवनाच्या दृष्टिकोनातून पाहतो, तेव्हा आपण देवाची दया आणि त्याची दीर्घ संयमता पाहतो अशा लोकांविषयी ज्यांनी स्वतःला युद्धासाठी अर्पण केले होते आणि ज्या राष्ट्रांचा संहार करून त्यांनी आपल्या श्रद्धेप्रमाणे देवाची उपासना करण्याचे ठरवले होते, त्या लोकांना त्याने सोडून दिले नाही.

कनान नष्ट झाले कारण त्यांनी इतरांचा नाश केला होता. जसा त्यांनी इतरांवर न्याय केला, तसाच न्याय त्यांच्यावर झाला. इस्राएल हे कनानाविरुद्ध शिक्षेचे साधन बनले अगदी तसंच, जसं कनान त्यांच्या आधीच्या राष्ट्रांसाठी शिक्षेचे साधन झाले होते.

हा धडा आपल्या साठी महत्वाचा आहे, कारण पश्चिम राष्ट्रांनी जगावर जे वर्चस्व गाजवले ते युद्धाच्या माध्यमातूनच होते आणि त्यामुळे हेही निश्चित आहे की ही सध्याची जागतिक सत्ताक्रम रचना त्याच मार्गाने उलथवली जाईल. आज युक्रेनमध्ये युद्ध सुरू आहे, आणि अमेरिका आणि चीन यांच्यातील संभाव्य युद्धाच्या खबरा उठत आहेत. या सर्व घटना हेच दाखवतात की आपण अजूनही एका युद्धप्रिय देवावर विश्वास ठेवतो आणि हीच त्या विश्वासाची फळं आहेत.

पण या वर्तमान युद्धाच्या रंगमंचावर अखेरीस एक अशी चळवळ जन्माला येईल, जी अशा तत्वांवर उभारलेली असेल जी गांधींनी आत्मसात केली होती.

गांधी एक हिंदू होते, ख्रिस्ती नव्हते. तरीसुद्धा, जरी त्यांनी येशूच्या जीवनाकडे 'विरोध' या चौकटीत पाहिले, तरीही त्यांनी येशूच्या जीवनातला प्रेम हाच मुख्य संदेश ओळखला.

“येशूचा माझ्यासाठी काय अर्थ आहे? माझ्यासाठी तो मानवजातीने पाहिलेल्या सर्वात महान शिक्षकांपैकी एक होता.” “जर येशूने आपल्याला संपूर्ण जीवन प्रेमाच्या शाश्वत कायद्याने चालवणे शिकवले नसेल, तर त्याचं जीवन आणि मृत्यू व्यर्थ गेले.”

“इतिहासात कदाचित ओळखला गेलेला सर्वात सक्रिय प्रतिकार करणारा मनुष्य म्हणजे येशूच होता. त्याचे अहिंसेचे तत्वज्ञान म्हणजे अहिंसाचा सर्वोच्च आदर्श होता.” “येशूने देवाचा आत्मा आणि देवाची इच्छा अशा प्रकारे प्रकट केली, जशी इतर कुणालाही शक्य झाली नाही. या अर्थानेच मी त्याच्याकडे पाहतो आणि त्याला देवाचा पुत्र मानतो. आणि येशूच्या जीवनाला जो अर्थ आहे, आणि जे दिव्यत्व आहे ज्याचा मी पूर्वी उल्लेख केला आहे त्या अर्थाने मला असं वाटते की तो केवळ ख्रिस्ती धर्मापुरताच मर्यादित नाही, तर तो संपूर्ण जगासाठी आहे, सर्व राष्ट्रांसाठी, सर्व लोकांसाठी आहे. ते कोणत्या झेंड्याखाली काम करतात, कोणत्या नावाखाली श्रद्धा व्यक्त करतात, किंवा आपल्या पूर्वजांकडून वारसा मिळालेल्या देवाची उपासना करतात या गोष्टी फारशा महत्वाच्या नाहीत.”²⁷

आपण अजूनही जुना करार वाचत राहणार आहोत काय - एका हिंसक, नरसंहारक देवाचे समर्थन म्हणून? की आपण अखेर येशूला आपली तलवार नांगरात रूपांतरित करायला परवानगी देणार आहोत?

²⁷ https://www.mkgandhi.org/articles/gandhi_christ.html

सर्पाचा सन्मान करणे

इस्राएलाने कनानी लोकांचा संहार केला, आणि जरी ही कल्पना त्यांची स्वतःची असली तरी ते हे सर्व देवाच्या इच्छेमुळे घडले असं सांगणे त्यांच्यासाठी खूप महत्वाचे होते. त्यांनी स्त्रिया आणि लहान मुलांचाही संहार केला, हे स्वतःशी त्यांनी कसं ठरवले असेल? देवाच्या विजयासाठी त्यांनी स्तुती केली आणि त्यामधून त्यांनी त्या संपूर्ण भीषणतेचे ओझं देवावर टाकले जणू हा सर्व विनाश देवाच्या इच्छेनेच घडला.

पण जर खरंच देव त्यांच्या त्या विजयामागे असता, तर पुढे त्यांच्या मनात देवाविषयी अधिक विश्वास आणि कृतज्ञता वाढायला हवी होती. पण प्रत्यक्षात याच्या अगदी विरुद्ध गोष्टी घडतात.

मग होर डोंगरापासून कूच करून अदोम देशाला वळसा घालून जाण्यासाठी त्यांनी तांबड्या समुद्राकडचा मार्ग धरला; त्या वाटेत लोकांचे मन अधीर झाले. ते परमेश्वराविरुद्ध व मोशेविरुद्ध असे बोलू लागले की, “तुम्ही आम्हांला मिसर देशातून काढून ह्या रानात मरायला कशाला आणले? येथे तर अन्न नाही व पाणीही नाही, आणि ह्या हलक्या अन्नाला आम्ही कंटाळलो आहोत.” गणना २१:४-५

शत्रूंचा विजय मिळाल्यानंतर तोही “देव आपल्या बाजूला आहे” या विश्वासात लोक अचानक देवावरच अशा प्रकारे का बरं कुरकुर करायला लागतात की “तू आम्हाला मारायला इथे आणलंस”? यामागे मानसशास्त्रीयदृष्ट्या “प्रक्षेपण” ही मानवी प्रवृत्ती काम करत असते, हे लक्षात घेतले तर हे वागणे अगदी समजण्यासारखे वाटते. इस्राएलाचे सैनिक जेव्हा शत्रूंचा संहार करत होते, तेव्हा त्यांच्या मनात त्या रक्तरंजित कृत्यांची भीषण दृश्यं साठत होती. त्यांनी इतरांचा जीव घेतला होता, त्यामुळे त्यांच्या स्वतःच्या मृत्यूची भीतीही वाढत गेली. त्यांनी जेव्हा त्या सर्व हिंसाचाराचे श्रेय देवाला दिले “हे सर्व देवासाठीच आहे” तेव्हा त्यातून त्यांच्यात एक नवीनच भीती तयार झाली: “जो देव अशा प्रकारे माणसांना ठार मारतो, तो आता आपल्यालाही मारेल.” त्यांनी स्वतःच्या त्या हिंसक कृती देवावर टाकल्या, पण त्यामुळे त्यांच्या मनातली अस्वस्थता आणि भीती अधिकच वाढली.

भीतीमुळे अंध झालेले इस्राएली देवाविरुद्ध आणि मोशेविरुद्ध तक्रार करून त्याचे परिणाम काय होऊ शकतात हे ओळखू शकले नाहीत. कारण आणि परिणाम यामधील नातं त्यांना समजले नाही. पण सैतानाला हे चांगलेच माहीत होते, आणि त्यानेच त्यांच्या मनात अशा भावना निर्माण करून त्यांच्या विचारांमध्ये शंका आणि भीती भरली.

“देव आपल्याला या वाळवंटात मारून टाकण्याचा प्रयत्न करत आहे,” असा निष्कर्ष इस्राएलांनी स्वतःच काढला होता. त्यांनी जशा प्रकारे देवावर आरोप केले, तसं देवानेही त्यांच्या शब्दांनुसारच गोष्टी घडू दिल्या. जेव्हा इस्राएलांनी देवाची योग्य रीतीने भीती बाळगणे थांबवले, आणि त्याच्यावर दुर्लक्ष आणि अपराधाचा आरोप केला, तेव्हा त्यांच्या त्या बंडखोरीमुळे देव आणि त्यांच्यात दुरावा निर्माण झाला. आणि त्या तुटलेल्या नात्यामुळे देव त्यांना सैतानाच्या हल्ल्यांपासून वाचवू शकला नाही.

तेव्हा परमेश्वराने लोकांमध्ये आग्ये साप पाठवले; त्यांच्या दंशाने इस्राएलातील बरेच लोक मेले. गणना २१:६

मी पाहिलेल्या सर्व बायबल भाषांतरांमध्ये असंच लिहिले आहे की देवानेच साप पाठवले. जर तुमच्या मनात देव म्हणजे रागीट, वादळी, मृत्युदंड देणारा असा एक क्रूर न्यायाधीश असेल, तर मग इस्राएलांनी देवावर केलेल्या कृतघ्नतेमुळे देवाने त्यांना शिक्षा केली, हे समजून घेणे अगदी सोपं वाटेल.

इस्राएलांना वाटलं की देवच त्यांना शिक्षा देतोय, म्हणून त्यांनी मोशेजवळ जाऊन कबूल केले की त्यांनी पाप केले आहे आणि देव साप दूर करेल अशी प्रार्थना करण्याची विनंती केली.

हे पाहून लोक मोशेकडे येऊन म्हणाले, “परमेश्वराविरुद्ध व तुझ्याविरुद्ध बोलण्याचे पाप आम्ही केले आहे; तेव्हा हे साप आमच्यामधून काढून टाकण्यासाठी परमेश्वराची प्रार्थना कर.” तेव्हा मोशेने लोकांसाठी प्रार्थना केली. गणना २१:७

देव मोशेला हे सांगत नाही की “हे साप मी पाठवलेले नाहीत,” कारण लोक ते समजूच शकले नसते. त्यांच्या दृष्टीने, त्यांनी देवाविरुद्ध पाप केले होते, आणि त्यामुळे देव रागावला असेल, काहींना ठार मारून शिक्षा केली असेल हे त्यांना अगदीच योग्य वाटत होते. पण जर आपण मूळ हिब्रू भाषेत “पाठवले” या शब्दाचा विशिष्ट काळातील अर्थ नीट पाहिला, तर पुढे काही वेगळे चित्र उलगडते...

पिईल काळ

1c1) पाठवणे — दूर, बाहेर, किंवा पुढे

1c2) मुक्त करणे, सोडून देणे

1c3) फांद्या फुटणे (वाढून बाहेर येणे)

1c4) खाली सोडणे

1c5) झाडून मारणे / फेकून मारणे

मग देवाने हे साप थेट इस्राएलांना त्रास द्यायला पाठवले होते काय? हे एका प्रेमळ पित्याच्या स्वभावाशी जुळते काय? येशूने यहूदी धार्मिक नेत्यांचा नाश करण्यासाठी मंदिरात साप पाठवले होते काय?

इस्राएली सैतानाच्या प्रेरणेने एका नाश करणाऱ्या, शिक्षा देणाऱ्या देवावर विश्वास ठेवत होते. जर तुम्ही सैतान अर्थात सर्पाच्या तत्वांना आपल्या मनात स्थान देता, तर जे तुम्ही मनात बाळगता, तेच तुम्हाला प्रत्यक्षात अनुभवायला मिळू शकते असं घडणे समजण्यासारखे नाही काय? काही इस्राएली अजूनही मिसरच्या जुन्या कल्पनांमुळे प्रभावित होते काय? मिसरमध्ये अशी समजूत होती की अतूम नावाचा देव सर्पाच्या रूपात येऊन लोकांचा नाश करतो. पौल यावर एक फारच विचारप्रवृत्त करणारी अंतर्दृष्टी देतो:

त्यांच्यापैकी कित्येकांनी प्रभूची परीक्षा पाहिली आणि ते सापांच्या [G3789] योगे नाश पावले; तेव्हा आपण प्रभूची परीक्षा पाहू नये. त्यांच्यापैकी कित्येकांनी कुरकुर केली आणि ते संहारकर्त्याकडून [G3644] नाश पावले, तेव्हा तुम्ही कुरकुर करू नका. १ करिंथकर १०:९-१०

पौल जो ग्रीक शब्द “सर्प” यासाठी वापरतो (G3789), तो इतर अनेक ठिकाणी सैतान याच संदर्भात वापरलेला आढळतो.

मग तो मोठा अजगर खाली टाकण्यात आला, म्हणजे सर्व जगाला ठकवणारा, जो दियाबल व सैतान म्हटलेला आहे तो जुनाट ‘साप’ (G3789) खाली पृथ्वीवर टाकण्यात आला व त्याच्याबरोबर त्याच्या दूतांना टाकण्यात आले. प्रकटीकरण १२:९

त्याने ‘दियाबल’ व ‘सैतान’ म्हटलेला जुनाट ‘साप’ (G3789) म्हणजे तो अजगर ह्याला धरले, आणि त्याने एक हजार वर्षपर्यंत बांधलेल्या अवस्थेत पडून राहावे म्हणून त्याला त्या अथांग डोहात टाकून दिले; प्रकटीकरण २०:२

यात आणखी एक महत्वाचा मुद्दा म्हणजे, पुढच्या वचनात "नाश करणारा" या शब्दासाठी स्ट्रॉन्गस शब्दकोशात दिलेला अर्थ आहे "नाश करणारा, म्हणजेच एक संहारक, विषारी साप." या संदर्भात येशूने स्वतःच्या स्वभावाबद्दल सांगितलेले शब्दही आपण लक्षात घ्यायला हवेत:

कारण मनुष्याचा पुत्र मनुष्यांच्या जीवाचा नाश करायला नाही, तर त्यांना तारायला आला आहे." मग ते दुसऱ्या गावाला गेले. लूक ९:५६

हे सगळं पाहता हे स्पष्ट दिसून येते की, देवाने सापांवर असलेले नियंत्रण किंवा अडथळा मागे घेतला कारण इस्राएलांच्या मनात साप आणि शिक्षा याबद्दल जी धारणा होती तीच त्यांनी स्वीकारली होती. आणि मग सैतानानेच या सापांचा उपयोग त्यांना इजा पोहोचवण्यासाठी आणि ठार मारण्यासाठी केला. हे लक्षात घ्यायला हवं की हे साप आधीपासूनच त्या वाळवंटात राहत होते. पण देवाच्या संरक्षणामुळे इस्राएली तेव्हा सुरक्षित होते. मात्र, जेव्हा इस्राएलांनी देवावर कृतघ्नतेने आरोप केले, त्याच्या स्वभावाविषयी चुकीची मते स्वीकारली, आणि देव म्हणजे शिक्षा करणारा, रागीट देव आहे अशी मूर्तिपूजक प्रवृत्ती स्वीकारली तेव्हा त्यांनीच देवाच्या संरक्षणाच्या भिंतीत एक मोठी फट निर्माण केली. आणि मग, साप जेव्हा छावणीत मोठ्या प्रमाणावर घुसले, तेव्हा इस्राएलांनी समजून घेतले की, देवच आपल्याला या सापांद्वारे ठार मारत आहे. पण प्रत्यक्षात, सैतानाने या सापांवर ताबा मिळवून त्यांचा वापर हल्ल्यासाठी केला होता कारण इस्राएलांच्या चुकीच्या श्रद्धा आणि देवाविषयीच्या खोट्या आरोपांमुळे देवाचे संरक्षण मागे सरले होते.

लोकांच्या विचारपद्धतीला उत्तर म्हणून, देवाने मोशेला एक अगदी विचित्र, अपारंपरिक सूचना दिली:

परमेश्वर मोशेला म्हणाला, "आग्या सापाची एक प्रतिमा करून झेंड्याच्या खांबावर टांग म्हणजे सर्पदंश झालेल्या कोणा माणसाने त्याच्याकडे पाहिले तर तो जगेल." मग मोशेने पितळेचा एक साप बनवून टांगला, तेव्हा सर्पदंश झालेल्या कोणी त्या पितळेच्या सापाकडे पाहिले म्हणजे तो जगे. गणना २१:८-९

देवाने मोशेला सांगितले की ज्यांनी इस्राएलांना चावले आहे, त्या सापाची एक धातूची प्रतिमा बनव, आणि ती एका खांबावर टांग, आणि लोकांना त्याकडे बघायला सांग आणि मग ते वाचतील.

हे पाहता, ही पद्धत मूळतः मूर्तिपूजक राष्ट्रांमध्ये वापरली जायची रागावलेल्या देवतांना शांत करण्यासाठी. आपल्याला असाच एक प्रकार पलिष्ट्यांच्या गोष्टीत दिसतो, जेव्हा त्यांनी इस्राएलाचा कराराचा कोश चोरून नेला आणि त्यानंतर त्यांच्या देशात उंदरांची साथ आणि मूळव्याधीचे फोड झाले. तेव्हा त्या संकटातून सुटका मिळावी म्हणून त्यांनी ज्यामुळे त्रास झाला होता त्याचे प्रतीक बनवले "पाच सोन्याचे फोड" आणि "पाच सोन्याचे उंदीर."

परमेश्वराचा कोश पलिष्ट्यांच्या मुलखात सात महिने राहिला होता. नंतर पलिष्ट्यांनी याजकांना व शकुन पाहणाऱ्यांना बोलावून विचारले, “परमेश्वराच्या कोशाचे आम्ही काय करावे? त्याच्याबरोबर काय देऊन तो स्वस्थानी पाठवावा?” ते म्हणाले, “इस्राएलाच्या देवाचा कोश तुम्ही माघारी पाठवणार तर तो नुसता पाठवू नका; त्याबरोबर त्याला दोषार्पणाचा बली अवश्य पाठवा म्हणजे तुम्ही बरे व्हाल व अद्यापि तुमच्यावरला त्याचा हात का निघत नाही हे तुम्हांला कळेल.” ते म्हणाले, “त्याबरोबर दोषार्पण पाठवायचे ते कोणते?” ते म्हणाले, “पलिष्टी सरदारांच्या संख्येइतक्या ग्रंथींच्या पाच व उंदरांच्या पाच सोन्याच्या प्रतिमा; कारण तुम्हा सर्वांना व तुमच्या सरदारांना सारखीच पीडा प्राप्त झाली आहे. ह्यास्तव ज्या ग्रंथींनी आणि उंदरांनी तुमच्या देशाचा नाश होत आहे त्यांच्या प्रतिमा करा; आणि इस्राएलाच्या देवाचा महिमा मान्य करा म्हणजे कदाचित तो तुमच्यावरला, तुमच्या देवांवरला व तुमच्या देशावरला आपला हात काढील. मिसरी लोक आणि फारो ह्यांनी आपली मने कठीण केली तशी तुम्ही आपली मने का कठीण करता? देवाने मिसरी लोकांमध्ये अद्भुत कृत्ये केली तेव्हा इस्राएल लोकांना त्यांनी जाऊ दिले, आणि ते निघून गेले, हे खरे ना? १ शमुवेल ६:१-६

देव इस्राएली लोकांना बरे करण्यासाठी मूर्तिपूजकांची एक प्रथा का वापरतो? कारण इस्राएली त्या वेळी जुन्या कराराच्या स्थितीत होते. त्यामुळे देव त्यांच्याशी थेट आपल्या विचारांतून संवाद साधू शकत नव्हता. देवाला त्यांच्या स्वतःच्या कल्पना वापरूनच त्यांच्याशी बोलावे लागले एक आरशासारखा परिणाम निर्माण करत. कारण त्यांचे विचार देवाचे विचार नव्हते. खांबावर उभा केलेला साप ही अशी प्रतिमा होती जी त्यांना समजण्याजोगी वाटली. एका विशिष्ट दृष्टिकोनातून पाहिले, तर वर पाहून त्या सापाकडे नजर लावणे म्हणजे त्या शक्तीला मानवंदना देणे होते अशा शक्तीला, जी त्यांना ठार करत होती. ही गोष्ट पलिष्ट्यांनीही केली होती: जेव्हा इस्राएलाच्या कराराच्या कोशामुळे त्यांच्यावर उंदीर आणि फोडांच्या महामारी आल्या, तेव्हा त्यांनी त्या त्रासदायक गोष्टींच्याच सोन्याच्या मूर्ती तयार केल्या "पाच सोन्याचे फोड" आणि "पाच सोन्याचे उंदीर" आणि ते इस्राएलाच्या देवाला अर्पण केले.

देव इस्राएली लोकांच्या चुकीच्या कल्पनांचा उपयोग करून त्यांना काही शिकवू पाहत होता. त्याला हे दाखवायचे होते की, जसं एक वेळी मोशेने फक्त खडकाला बोलून पाण्याचा आशीर्वाद मिळवायचा होता तसंच इथेही, खांबावरील सापाकडे पाहणे म्हणजे विश्वासाने कृपा स्वीकारणे होते. केवळ त्या सापाकडे वर पाहून कोणताही बलिदान न देता, कोणतंही रक्त न सांडता त्यांना बरे केले जाऊ शकते, हे दाखवणे देवाला महत्वाचे होते. कारण जर देव त्यांना बरे करत असेल, तर याचा अर्थ असा की त्यांनी जे केले त्याची त्यांना क्षमा मिळालेली आहे. यासाठी ना कोणताही पशू मारावा लागला, ना कोणतंही रक्त सांडावे लागले, ना कोणतीही विधीची करणी करावी लागली. हीच ती शिकवण होती जी देव त्यांच्याच चुकीच्या विचारांतून त्यांना देऊ इच्छित होता.

या घटनेचे अर्थ इतके खोल आणि व्यापक आहेत की येशू स्वतःही पुढे याच घटनेचा संदर्भ देतो:

जसा मोशेने अरण्यात सर्प उंच केला होता तसे मनुष्याच्या पुत्रालाही उंच केले पाहिजे; ह्यासाठी की, जो कोणी विश्वास ठेवतो त्याला त्याच्या ठायी सार्वकालिक जीवन प्राप्त व्हावे. योहान ३:१४-१५

हे बारकाईने लक्षात घ्या: "जसा मोशेने अरण्यात सर्प उंच केला होता तसे मनुष्याच्या पुत्रालाही उंच केले पाहिजे;" जसं इस्राएली लोकांनी हे चुकीचे मानले होते की, त्यांचा पापमयपणा पाहून देव त्यांना वाळवंटात ठार मारू इच्छितो, तसंच संपूर्ण जगावरही आजवर असा समज आहे की, देवाने आपल्या पापांमुळे आपल्याला मृत्यूची शिक्षा सुनावलेली आहे. जसं देवाने इस्राएलाशी संवाद साधण्यासाठी त्यांच्या चुकीच्या कल्पनांचा वापर केला की कोपलेल्या देवाला शांत करण्यासाठी काहीतरी बलिदान द्यावे लागते तसंच तो संपूर्ण जगाशी बोलतो, असं भासवते की त्याच्या न्यायशक्तीला समाधान मिळावे म्हणून त्याने स्वतःच्या पुत्राचा मृत्यू स्वीकारला. पण ख्रिस्ताच्या स्वभावात, देवाबाबत असलेली 'मृत्यू आवश्यक' ही चुकीची कल्पना पूर्णपणे खोडून टाकली जाते. देवाने कधीही पापासाठी बलिदान वा अर्पणाची मागणी केली नव्हती. पण मानव अंधारलेल्या विचारांमध्ये अडकलेला असल्याने, देवाने त्याच्याशी संवाद साधण्यासाठी अशी क्षमादायक पद्धत स्वीकारली, जी माणसाला समजू शकेल.

"देवाने आपल्याला क्षमा करायची असेल, तर त्याने स्वतःच्या पुत्राला रक्ताळवून, मारहाण करून ठार करावे लागले" ही कल्पना सैतान, म्हणजेच त्या सर्पाकडून आलेली आहे. ख्रिस्ती मंडळ्यांमध्ये हे वारंवार ऐकायला मिळते की, वधस्तंभावरील येशूच्या बलिदानामुळे देवाचा राग शांत झाला पण खरंतर, त्या मंडळ्या न कळत त्या सापाच्या कल्पनांचेच समर्थन करत आहेत, ज्याला देवाला इस्राएलांशी संवाद साधताना सामोरे जावे लागले होते. "ख्रिस्त वधस्तंभावर उचलला गेला" हे उद्धारासाठी अत्यावश्यक पाऊल आहे, यात शंका नाही. पण हे का घडले हे समजण्यात आजही जग चुकत आहे. हीच धक्कादायक, पण खोलवर जाणारी गोष्ट खांबावर उंच केलेल्या सापाच्या कथेमधून उलगडते.²⁸

हा अनेकांसाठी एक मोठा मानसिक धक्का ठरतो. पहिली नैसर्गिक प्रतिक्रिया म्हणजे ही कल्पना नाकारणे. पण थांबा आणि नीट विचार करा येशूला उचलून खांबावर ठेवण्याची घटना साप खांबावर उंच करण्याशी कशी सारखी असू शकते?

²⁸ या प्रश्नावरील सखोल चर्चेसाठी, fatheroflove.info वरून डाउनलोड करण्यासाठी उपलब्ध असलेले At-One-Ment हे पुस्तक पहा.

याचं उत्तर "आरशाचे तत्त्व" या संकल्पनेत आहे. जेव्हा पापी मनुष्य वधस्तंभावर चिरडलेल्या, रक्तात भिजलेल्या येशूकडे पाहतो तेव्हा तो नेमकं काय पाहतो? तो खरंच देवाचा राग शांत झाल्याचे दृश्य पाहतो काय? की तो स्वतःच्या न्यायविषयक कल्पनांचा परिपूर्ण परिणाम पाहतो असं दृश्य, जे पाहून तो स्वतःला दोषी मानतो आणि क्षमा स्वीकारायला तयार होतो?

या विचारांवर खोल विचार करा. आपण खरंच असं मानतो का की, देवाला हे पाहणे आवडते की त्याचे लोक वर पाहून त्या कल्पनेला सन्मान देतात की "आपल्याला क्षमा मिळावी यासाठी रक्त आणि मृत्यू आवश्यक आहेत?" की ही अशी चुकीची देवकल्पना आहे, ज्यात सैतानाने आपल्याला अडकवून ठेवले होते आणि म्हणूनच येशूला त्या सापाप्रमाणे उचलले गेले कारण आपल्या अंधारलेल्या मनाला भिडण्यासाठी आणि आपल्याला उद्धार देण्यासाठी, हीच एकमेव वाट होती.

मी तुला त्यांच्याकडे पाठवतो, ह्यासाठी की, त्यांनी अंधारातून उजेडाकडे व सैतानाच्या अधिकारातून देवाकडे वळावे, म्हणून तू त्यांचे डोळे उघडावेस, आणि त्यांना पापांची क्षमा व्हावी व माझ्यावरील विश्वासाने पवित्र झालेल्या लोकांमध्ये वतन मिळावे.'
प्रेषितांची कृत्ये २६:१८

आश्चर्याची गोष्ट म्हणजे, पितळेच्या सापाच्या कथेत अग्निमय सर्पासाठी वापरलेला शब्द बायबलमध्ये दुसऱ्या ठिकाणी एका देवदूताचा उल्लेख करताना आढळतो.

उज्जीया राजा मरण पावला त्या वर्षी प्रभूला उच्चस्थळी असलेल्या उच्च सिंहासनावर बसलेले मी पाहिले; त्याच्या झग्याच्या सोग्यांनी मंदिर व्यापून गेले होते. त्याच्या भोवताली सराफीम [H8314] उभे होते; त्या प्रत्येकाला सहा-सहा पंख होते; दोहोंनी तो आपले तोंड झाकी, दोहोंनी आपले पाय झाकी व दोहोंनी उडे. यशया ६:१-२

तोच शब्द "अग्नी सर्प" देवाच्या सिंहासनासमोर उभ्या असलेल्या सेराफिम या स्वर्गदूतांसाठी वापरला जातो, ही गोष्ट केवळ योगायोग आहे काय? देवाच्या सिंहासनात एकेकाळी उभा असलेला आणि नंतर सर्प झालेला तो देवदूत कोण होता? सर्पाचे चिन्ह हे सैतानाचे प्रतीक आहे. मग मोशेला सैतानाचे प्रतीक असलेला सर्प बनवायला का सांगितले गेले? आणि इतर राष्ट्रांप्रमाणे अशा मूर्तिपूजेसारख्या पद्धती वापरून चावले गेलेल्या इस्राएली लोकांना वाचवायचा मार्ग का दाखवला गेला? कारण, लोकांच्या देवाला संतुष्ट करण्याच्या कल्पनांमध्ये त्यांच्याच समजुतीनुसार अशी कोणती तरी बाह्य, दृष्ट गोष्ट हवी होती, ज्यातून त्यांना वाटेल की देव त्यांच्यावर प्रसन्न झाला आहे आणि त्यांना क्षमा केली आहे. म्हणूनच देवाने त्यांच्या समजुतीच्या चौकटीत राहून, त्यांच्या विश्वासाला हात घालणाऱ्या रीतीचा वापर केला जेणेकरून ते त्यांच्याकडे वळतील.

सर्वात रोचक बाब म्हणजे, नंतर इस्राएलाच्या इतिहासात असं दिसून आले की लोक प्रत्यक्ष त्या मोशेने केलेल्या पितळाच्या सर्पाचीच पूजा करू लागले आणि त्याच्यावर बलिदान अर्पण करू लागले.

त्याने [हिजकियाने] उच्च स्थाने काढून टाकली, मूर्तिस्तंभ फोडले, अशेरा मूर्तींचा उच्छेद केला व मोशेने केलेल्या पितळी सर्पाचे चूर्ण केले; कारण, हा काळपावेतो इस्राएल लोक त्यापुढे धूप जाळत असत; त्याला नहुशतान (पितळेचा तुकडा) हे नाव दिले होते. २ राजे १८:४

उंचावलेल्या सर्पाच्या प्रतीकमधून देवाचे खरे उद्दिष्ट समजून घेण्याऐवजी, लोक त्या प्रतिकाचीच पूजा करू लागले. आपण आज वधस्तंभाबाबतही असंच काही होतंय असं म्हणू शकतो काय? लोक वधस्तंभ घालतात, चर्चवर लावतात, तो गळ्यात घालतात किंवा हातात धरतात कधी कधी तर जणू एखाद्या भाग्य आणणारा गोष्टीसारखा तो वापरतात. असं वाटते की, अनेकांसाठी, शतके उलटून गेली असली तरी काही फारसं बदललेले नाही.

काही भाषांतरांमध्ये “तांबा” किंवा “पितळ” असा उल्लेख येतो, आणि त्यामधूनच उंचावलेल्या सर्पाच्या मूळ स्वरूपाचा संदर्भ मिळतो. तांबा हा एक मानवनिर्मित धातू आहे, जो काईनाच्या वंशातून निर्माण झाला होता. (उत्पत्ती ४:१७-२२). बायबलमधील अनेक संदर्भे माणसाच्या पापमयतेचं चित्रण पितळेच्या प्रतिमेच्या माध्यमातून करतात. (यशया ४८:४; यिर्मया ६:२८; यहज्केल २२:१८). जर ख्रिस्ताचे बलिदान हीच देवाची इच्छा होती, तर मग सोन्याचा एखादा कोकरू किंवा पारवा उंच का उभारला गेला नाही? का तांबा? आणि का साप जो सैतानाचे एक स्पष्ट प्रतीक आहे? या आपण ह्या कथेमागचे आवरण उघडू या, जे वधस्तंभाकडे निर्देश करते आणि पाहू या, खरोखर या गोष्टीची मागणी कोणी केली होती. उंचावलेल्या सर्पामध्ये आपल्याला सैतानाच्या प्रायश्चित्त व समर्पण याच्या कल्पनांचे प्रतीक दिसते आणि त्या प्रतिकाचा वापर करून परमेश्वर क्षमाशीलता आणि स्वीकार यांची भाषा बोलतो.

आपल्या पवित्र व सर्वज्ञानी पित्याला आपल्या या वाकड्या-तिकड्या, गुंतलेल्या, चुकीच्या समजुतींपर्यंत पोहोचण्यासाठी किती खाली यावं लागले! तो आपल्याला स्वतःकडे त्याच माध्यमातून खेचतो, ज्या प्रतिकांमध्ये आपण अर्थ शोधतो आणि ज्या गोष्टी आपल्याला समजतात.

अमोन्यांचा वंशसंहार

आपण व्यर्थच मोशेच्या लिखाणात शोधतो की इस्राएलाच्या लोकांनी पश्चात्ताप केला, आपली पापं कबूल केली आणि देवाच्या स्वभावाविषयी येशूने जो आपल्याला दाखवला आहे तसा खोल आदरभाव आणि समजुत निर्माण केली. असं काहीही आपल्याला सापडत नाही. त्यांनी फक्त फारोप्रमाणेच हाक मारली, जेव्हा त्यांच्या स्वतःच्या चुकीच्या वागणुकीचे परिणाम त्यांच्यावर ओढवले. त्यांच्या पश्चात्ताप न करण्यामुळे जो तुटलेला संबंध होता तो खुला राहिला आणि त्यातूनच इस्राएलाला अधिक संकटांना सामोरे जावे लागले. दुर्दैवाची गोष्ट अशी की, परमेश्वराच्या लोकांना दुसऱ्या एका जीवनमार्गाच्या मूल्याची जाणीव व्हावी म्हणून या अंधान्या इतिहासातून त्यांना जावे लागले.

अरादमध्ये कनानी लोकांवर मिळालेल्या विजयापर्यंत, इस्राएलाने चाळीस वर्षांपूर्वी अमालेकांवर मिळवलेल्या विजयानंतर कोणताही मोठा लष्करी विजय अनुभवलेला नव्हता. ते जेव्हा अमोन्यांच्या सीमेकडे आले, तेव्हा त्यांनी पूर्वीप्रमाणेच सौम्यपणे विचारले की, “आम्हाला तुमच्या देशातून शांततेने वाटचाल करू द्या.”

पण अमोन्यांचा राजा सीहोन याने त्यांचा प्रस्ताव फेटाळला आणि इस्राएलावर हल्ला करण्यासाठी सैन्य गोळा केले. ज्याप्रमाणे चाळीस वर्षांपूर्वी इस्राएलाने देवाविरुद्ध कुरकुर केल्यानंतर अमालेकांचा हल्ला झाला होता, तसंच या वेळीही सैतानाने अमोन्यांना उकसवले आणि इस्राएलावर हल्ला करायला प्रवृत्त केले.

इस्राएलाच्या नम्र आणि सुसंस्कृत विनंतीला अमोन्यांनी ज्या निर्दयपणे नकार दिला, त्यानेच त्यांच्या नशिबावर शिक्कामोर्तब केले. देव त्यांना त्यांच्या त्या निर्दय निर्णयाच्या परिणामांपासून वाचवू शकत नव्हता. इस्राएलाने देवासमोर अशी शपथ घेतली की ते अरादमधील कनानी लोकांचा पूर्ण संहार करतील आणि त्या विजयामुळे प्रोत्साहित होऊन, त्यांनी हाच रक्तपाताचा मार्ग पुढे चालू ठेवला. राजा सीहोन ज्याने आता इस्राएलाकडून पराभव पत्करला तो स्वतः मवाबांवर केलेल्या संहाराचे नैसर्गिक परिणाम भोगत होता.

हेशबोन हे अमोन्यांचा राजा सीहोन हयाचे नगर होते; त्याने मवाबाच्या पूर्वीच्या राजाशी लढाई करून आर्णोनेपर्यंतचा त्याचा सर्व देश काबीज केला होता. गणना २१:२६

प्रभूने अमोन्यांना वाचवले असते, जर त्यांनी इस्राएलाला त्यांच्या भूमीतून शांततेने जाऊ दिले असते. देवाने त्यांना त्यांच्या दुष्ट वागणुकीच्या संपूर्ण परिणामांपासून आधीच ४०० वर्ष वाचवले होते आणि त्यांचे संरक्षण केले होते. अमोर्यांविषयी प्रभूने अब्राहामाला सांगितले होते की त्यांच्या अंतःकरणाची संवेदनशीलता अजून पूर्णपणे नष्ट झालेली नाही.

तुझ्या चौथ्या पिढीचे लोक इकडे माघारी येतील, कारण अमोरी लोकांच्या पापाचा घडा अद्यापि भरला नाही. उत्पत्ती १५:१६

पण जेव्हा सीहोनने कोणतीही चेथावणी न देता इस्राएलावर हल्ला केला आणि देव इस्राएलाला अगदी स्पष्टपणे मार्ग दाखवत होता, हे लक्षात घेता तेव्हा अमोर्यांच्या पापाचा प्याला भरून गेला होता. आता प्रभू त्यांना त्यांच्या वाईट वागणुकीच्या नैसर्गिक परिणामांपासून वाचवणार नव्हता.

सीहोनने जे पेरलं होते, तेच तो आता कापणार होता. देवाने अमोर्यांचा अपराध इस्राएलाच्या हातूनच दंडित केला. हे लक्षात घेणे महत्वाचे आहे की इस्राएलाने देवाच्या अनंत करारामध्ये प्रवेश करण्यास नकार दिला होता त्यांनी स्वतःच अशी प्रतिज्ञा केली होती की, "देवाने जे करण्याचं वचन दिलं आहे, ते आम्ही स्वतः करू." त्यामुळेच ते अशा अवस्थेत आले की त्यांना स्वतःच्या ताकदीवर कनान देश जिंकवा लागला. देवाला आता केवळ युद्ध करणाऱ्या पुरुषांच्या हृदयात विश्वास निर्माण करून त्यांचे नेतृत्व करावे लागत होते. पण त्याची खरी इच्छा त्यांना शांततेचा मार्ग शिकवण्याची होती पण ते तयार नव्हते.

यहोशवा आणि कालेबसारखे लोक जेव्हा विश्वासाने पुढे गेले आणि त्यांनी आपले संपूर्ण जीवन देवाच्या हाती दिले, तेव्हा त्यांच्या विश्वासात वाढ झाली. अशा वेळेस देव त्यांच्या देवदूतांमार्फत त्यांचे रक्षण करू शकत होता. त्यांना हे रक्षण नक्कीच आवश्यक होते, कारण ४० वर्षांनंतर इस्राएलामध्ये एकही अनुभवी युद्धवीर उरलेला नव्हता. अशा स्थितीत, केवळ देवाचे संरक्षणच त्यांना अमोर्यांसारख्या अनुभवी योद्ध्यांच्या हातून संहार होण्यापासून वाचवू शकत होते.

इस्राएलाचे देवाकडून संरक्षण मिळणे, काहीना सहजपणे असं वाटायला लावू शकते की देवाला या मूर्तिपूजक राष्ट्रांचा नाशच करायचा होता. पण आपल्याला माहीत आहे की आपला स्वर्गीय पिता कोणाचाही नाश व्हावा असं इच्छित नाही, तर प्रत्येकाने पश्चात्ताप करून वाचावे, हीच त्याची इच्छा आहे. (२ पेत्र ३:९). येशूने नवीन करारात तलवारीच्या वापराबद्दल दिलेली शिकवणच, जुन्या करारातल्या रक्तपाताच्या घटनांना समजून घेण्यासाठी खरी आणि एकमेव किल्ली आहे.

का बरं इस्राएलाने देव काय सांगू इच्छित होता याकडे अधिक संवेदनशीलतेने लक्ष दिले नाही? देवाने ४० वर्षांपूर्वी मोशेला आपल्या स्वभावाविषयी काय दाखवले होते, ते त्यांनी खरोखर विश्वासाने स्वीकारले असते, तर?

तेव्हा परमेश्वर मेघातून उतरला व तेथे त्याच्याजवळ उभा राहिला, आणि त्याने 'परमेश्वर' ह्या नावाची घोषणा केली. परमेश्वराने त्याच्या समोरून जाताना अशी घोषणा केली : "परमेश्वर, परमेश्वर, दयाळू व कृपाळू देव, मंदक्रोध, दयेचा व सत्याचा सागर, हजारो जणांवर दया करणारा, अन्याय, अपराध व पाप ह्यांची क्षमा करणारा, (पण अपराधी जनांची) मुळीच गय न करणारा, असा तो वडिलांच्या दुष्टाईबद्दल पुत्रपौत्रांचा तिसऱ्या व चौथ्या पिढीपर्यंतही समाचार घेतो." निर्गम ३४:५-७

या वर्णनात प्रेम, दया, करुणा आणि क्षमा यांचा उल्लेख आहे सोबतच, माणसांना त्यांच्या कृतींचे फळ मिळू देणे, ते चांगले असो वा वाईट, यालाही मान्यता आहे. मात्र यात कुठेही हिंसा, हत्याकांड किंवा नाश करण्याचा उल्लेख नाही. पण तरीही प्रभू इस्राएलासोबत त्यांच्या मनातील पूर्वीच्या, युद्धवृत्ती आणि मृत्यूप्रेमाच्या कल्पनांमधूनच काम करतो. किती विलक्षण दयाळूपणा आहे आपल्या पित्यामध्ये की जे लोक त्याच्या स्वभावाच्या पूर्णपणे विरोधात अज्ञानाने चाललेले आहेत, अशा लोकांसोबत तो पाऊल टाकून चालतो, आणि अखेरपर्यंत प्रयत्न करत राहतो की त्यांना त्यांच्या अंधश्रद्धा व काळोख्या समजुतीतून बाहेर काढून प्रकाशात आणावे.

आपण १२व्या प्रकरणात यावर चर्चा केली होती की जुन्या कराराचा अनुभव हा मृत्यूचा व्यवहार आहे. (२ करिंथकर ३:७). जेव्हा माणूस सत्य स्वीकारण्यास नकार देतो, तेव्हा देव त्याच्यासमोर एक आरसा ठेवतो म्हणजे जुना करार. देव माणसांना त्यांच्या चुकीच्या कल्पना पुढे वाढू देतो, त्यांना उफाळू देतो, जेणेकरून त्या कल्पनांचा शेवट काय होतो हे त्यांना स्वतःच स्पष्टपणे दिसावे. इस्राएल सहजपणे नवीन कराराच्या प्रकाशात चालू शकला असता, पण आता त्यांनी जो मार्ग निवडला आहे, त्यातून त्यांना त्यांच्या रक्तपिपासू स्वभावाचे, आणि त्याच्याशी जोडलेल्या नैतिक अधःपतनाचे आरशात प्रतिबिंब पाहावे लागणार आहे.

पुढील अनेक शतकांमध्ये इस्राएल अनेक युद्धांमध्ये गुरफटले गेले. पण त्यांनी जशी तलवारीने हत्या केली, तशीच त्यांचीही तलवारीने हत्या झाली विशेषतः असीरिया, बाबेल आणि रोम यांच्या हातून झालेल्या त्यांच्या विनाशामधून. ही सुमारे १४०० वर्षांची मृत्यूयात्रा होती, जी येशू ख्रिस्ताच्या काळापर्यंत चालू राहिली आणि शेवटी तेव्हा हे उघड झाले की आपल्याला शत्रूवर द्वेष करत त्यांना ठार मारायचे नसून, त्यांच्यावर प्रेम करायचे आहे.

देवाने आपला स्वभाव बदललेला नव्हता. तो जुन्या करारात क्रूर संहारक होता आणि नवीन करारात कोमळ, निरुपद्रवी कोकरूसारखा झाला, असं काही नव्हते. देव सदा एकसारखाच आहे. पण आपण त्याच्या खऱ्या तेजस्वी स्वभावापासून स्वतःला लपवण्यासाठी एक पडदा तयार केला आणि तोच पडदा आपण पिढ्यान्पिढ्या वारसा म्हणून चालवत आलो ज्यामुळे आपण अंध झालेले आहोत.

दक्षिणेकडील अमोर्याचा पराभव झाल्यानंतर, इस्राएलाने उत्तर दिशेला असलेल्या अमोर्यांच्या भूमीची पाहणी केली, जिथे ओग हा राजा होता. इस्राएलाच्या समजुतीनुसार प्रभूने मोशेशी संवाद साधला आणि म्हणाला:

पण परमेश्वर मोशेला म्हणाला, “त्याला भिऊ नकोस, कारण मी त्याला, त्याच्या सर्व लोकांना व त्याच्या देशाला तुझ्या हाती दिले आहे. हेशबोनात राहणारा अमोर्यांचा राजा सीहोन ह्याचे जसे तू केलेस तसेच ह्याचेही कर.” मग त्यांनी त्याला, त्याच्या मुलांना व सर्व प्रजेला असा मार दिला की त्याचे कोणीच उरले नाही आणि त्यांनी त्याचा देश काबीज केला. गणना २१:३४-३५

वरील भाषांतर वाचताना असं वाटते की देव इस्राएलाला या लोकांचा पूर्ण संहार करण्याचा अगदी स्त्रिया, मुले आणि निष्पाप बाळांनाही ठार मारण्याचा आदेश देत आहे. पण खरंच देवाचा स्वभाव असा आहे काय? जेव्हा आपण मूळ हिब्रू मजकुराकडे बघतो, तेव्हा मात्र त्यातून एक वेगळंच चित्र उभं राहते.

तेव्हा परमेश्वर मोशेला म्हणाला, “त्याला भिऊ नकोस. कारण मी तुला त्याच्यावर, त्याच्या सर्व सैन्यावर आणि त्याच्या देशावर विजय दिला आहे. तू हेशबोनमध्ये राहणाऱ्या अमोर्यांचा राजा सीहोन ह्याचे जे केलेस तेच याचेही कर.” गणना २१:३४ IRVMAR

प्रभूला माहीत होते की इस्राएलाच्या अंतःकरणात अमोर्यांविषयी काय ठरले होते. त्याच्या मनात जे देवाचे मृत्यूदायक रूप होते, ते त्याला ठाऊक होते. अमोर्यांचा अपराधाचा प्याला भरलेला असल्यामुळे देवाने त्यांचे संरक्षण केले नाही. पण इस्राएलाचा अपराध अजून पूर्ण झाला नव्हता, म्हणून त्यांचे संरक्षण केले. परंतु हे लक्षात ठेवले पाहिजे की, जर इस्राएलाने पश्चात्ताप केला नाही, तर शेवटी त्यांचाही अपराधाचा प्याला भरून जाईल. म्हणून जेव्हा प्रभूने मोशेला भीती न बाळगायला सांगितले, तेव्हा तो त्यांच्या देवाविषयीच्या चुकीच्या समजुती असूनही त्यांच्या मनात विश्वास निर्माण करण्याचा प्रयत्न करत होता या आशेने की, भविष्यात ते त्याला अधिक संपूर्णपणे स्वीकारतील विशेषतः जेव्हा तो स्वतः मशीहा म्हणून त्यांच्या समोर प्रकट होईल, तेव्हा.

अमोर्यांवर मिळालेला विजय देवाच्या सामर्थ्याने मिळालेला होता यामुळे इस्राएलाच्या मनात कृतज्ञता, आभार आणि परमेश्वराच्या संरक्षणाबद्दलचा विश्वास वाढायला हवा होता. पण त्याऐवजी, युद्धातून मिळालेल्या आत्मविश्वासामुळे ते मोहात पडले आणि बलामाच्या फसवणुकीला बळी पडले, जो मवाब आणि मिद्यानचा राजा बालाक याच्या सांगण्यावरून आलेला होता. जर देवाने अमोर्यांपासून इस्राएलचे रक्षण केले, तर त्याने बलाकच्या विनाशकारक योजनेविषयी इस्राएलाला पूर्वसूचना का दिली नाही? मोशे आणि इस्राएलाच्या लोकांनी बलामाच्या हेतूंची ओळख का केली नाही?

या प्रश्नाचं एक शक्य उत्तर आपल्याला अगाग अमालेकी राजा याच्या शमुवेलकडून झालेल्या हत्येच्या गोष्टीत मिळू शकते. शमुवेलालने अगागाला ठार केल्यानंतर, जेव्हा देव त्याला सांगतो की दावीदाचा राजा म्हणून अभिषेक कर, तेव्हा शमुवेलाला शौल आपल्याला ठार मारील अशी भीती वाटते. (१ शमुवेल १६:१-२). शमुवेलला ही भीती का वाटावी? जर त्याच्या कृतीमुळे दहावी आज्ञा "तू खून करू नकोस" याचे उल्लंघन झाले असेल, तर त्या उल्लंघनामुळे त्याच्यामध्ये पापाची एक फूट निर्माण झाली असावी, आणि हीच गोष्ट त्याच्या भीतीचे कारण बनली असावी.

जेव्हा शमुवेल इशायच्या घरी गेला प्रभूने निवडलेल्या मुलाचा अभिषेक करण्यासाठी, तेव्हा त्यालाही समजत नव्हते की इशायच्या कोणत्या मुलाचा अभिषेक करायचा आहे.

ते आले तेव्हा त्याने अलीयाबास न्याहाळून पाहून म्हटले, "परमेश्वरासमोर आलेला हाच परमेश्वराचा अभिषिक्त होय." पण परमेश्वराने शमुवेलास म्हटले, "तू त्याच्या स्वरूपावर अथवा त्याच्या शरीराच्या उंच काठीवर जाऊ नकोस, कारण मी त्याला नापसंत केले आहे; मानवासारखे परमेश्वराचे पाहणे नसते; मानव बाहेरचे स्वरूप पाहतो पण परमेश्वर हृदय पाहतो." १ शमुवेल १६:६-७

शौलाच्या अभिषेकाबद्दल विशिष्ट सूचना देताना, जसे त्याने केले होते तसे, कोणाची निवड करावी हे प्रभू त्याला आधीच सांगू शकत नव्हता काय?

"उद्या हया सुमारास मी तुझ्याकडे बऱ्यामिनी प्रांतातला एक मनुष्य पाठवीन, त्याला अभिषेक करून माझ्या इस्राएल लोकांवर अधिपती नेम; तो माझ्या लोकांना पलिष्ट्यांच्या हातून सोडवील; कारण माझ्या लोकांचे गाऱ्हाणे माझ्याकडे आले आहे म्हणून त्यांच्याकडे माझी नजर गेली आहे." शौल शमुवेलाच्या दृष्टीस पडला तेव्हा परमेश्वर त्याला म्हणाला, "ज्या पुरुषाविषयी मी तुला सांगितले होते तो हा; हाच माझ्या लोकांवर सत्ता चालवील." १ शमुवेल ९:१६-१७

शमुवेल बाह्य देखाव्यावरून न्याय का करत होता? प्रभू अजूनही शमुवेलशी बोलत होता, पण त्याने शमुवेलला हे स्पष्ट सांगितले की इशाय्याचे थोरले पुत्र अभिषेकासाठी निवडले गेलेले नाहीत. आणि जेव्हा शेवटी दावीद समोर आला, तेव्हा प्रभूने त्याला सांगितले, "हाच तो आहे." पण ही स्थिती शौलाच्या अभिषेकाच्या प्रसंगासारखी स्पष्ट का नव्हती, जिथे कोणतीही चुकीची समजूत झाली नाही? शमुवेलाने अगाग या अमालेकी राजाला ठार मारल्यामुळे, परमेश्वराच्या आत्म्याच्या कोमळ आणि सूक्ष्म संकेतांप्रती त्याची संवेदनशीलता कमी झाली होती काय? हीच बाब आपण इस्राएलाच्या बाबतीतही लागू करू शकतो काय? म्हणजे, त्यांनी जे सतत रक्तपात आणि हत्या केली, त्यामुळेच त्यांची आध्यात्मिक समजूत अंध झाली होती काय, आणि म्हणूनच बलामाचे खरे हेतू ओळखण्यात ते अपयशी ठरले?

आरशात बलाम

मवाब आणि मिद्यानचे लोक भयाने थरथरू लागले, कारण अमोर्याचा तो बलाढ्य राष्ट्र ज्याने याआधी त्यांना पराभूत केले होते आता इस्राएलायांनी पूर्णपणे नामशेष केला होता. हे पाहून मवाबाचा राजा बालाक आपल्या वडीलधाऱ्या आणि सल्लागारांशी चर्चा करतो, की इस्राएलाचा पराभव कसा करता येईल मग ते कोणत्याही प्रकारे असो, जादू-टोणाद्वारे किंवा भाकीतांच्या शक्तीने. (गणना २२:७). राजा इतका घाबरलेला आणि अस्वस्थ होता की त्याने मेसोपोटेमियासारख्या दूरच्या प्रदेशातून बलाम नावाच्या एका माणसाला बोलावले.

बलामने एक देवभक्त आणि देवाचा संदेष्टा म्हणून स्वतःची ख्याती निर्माण केली होती. पण जसं अनेक धार्मिक लोकांचे होते जेव्हा त्यांना प्रसिद्धी आणि मानसन्मान मिळतो, तेव्हा त्यांचं मन बिघडते तसंच बलामालाही लोभाने भ्रष्ट केले.

मवाब आणि मिद्यानच्या लोकांनी बलामकडे इस्राएली लोकांवर शाप देण्यासाठी विनंती केली. त्यांनी सोबत आणलेली मौल्यवान भेटवस्तू आणि बक्षिसे बलामच्या मनाला भुरळ घालू लागली, आणि त्यामुळे तो त्यांच्या बरोबर जाण्यास तयार होत होता. तरीही, नियमाप्रमाणे, त्याने प्रथम देवाला विचारायचे ठरवले की त्याने कोणती दिशा घ्यावी, काय करावे.

देव बलामास म्हणाला, “तू त्यांच्याबरोबर जाऊ नकोस व त्या लोकांना शाप देऊ नकोस, कारण ते आशीर्वादित लोक आहेत.” सकाळी उठल्यावर बलामाने बालाकाच्या सरदारांना सांगितले, “आपल्या देशाला परत जा, कारण तुमच्याबरोबर यायला परमेश्वराने मला मनाई केली आहे.” गणना २२:१२-१३

यासंदर्भात जोसेफस असं लिहितो:

"बलामाने राजदूतांचे स्वागत केले आणि त्यांच्या प्रती अत्यंत सौजन्यपूर्ण वर्तन केले. जेवण झाल्यावर त्याने विचारले की, देवाची इच्छा काय आहे आणि मिदयानाच्या लोकांनी त्याला बोलावण्यामागचे नेमकं कारण काय आहे. पण जेव्हा देवाने त्याच्या जाण्याला विरोध केला, तेव्हा बलाम त्या राजदूतांकडे गेला आणि त्यांना असं सांगितले की, त्याला स्वतःला त्यांच्यासोबत जायची खूपच इच्छा आहे आणि तो तयारही आहे. पण त्याच वेळी त्याने त्यांना हेही सांगितले की, देव ज्याने त्याच्या भविष्यवाण्यांच्या सत्यतेमुळे त्याला मोठे नाव दिले होते त्याच्या या इच्छेच्या पूर्णपणे विरोधात आहे. कारण, ज्या सैन्याला शाप देण्यासाठी त्यांनी त्याला बोलावले आहे, ते सैन्य देवाच्या कृपेमध्ये आहे. त्यामुळे त्याने त्यांना सल्ला दिला की, त्यांनी परत घरी जावे आणि इस्राएला विरोधातील आपले वैर वाढवू नये. हे उत्तर दिल्यावर त्याने त्या राजदूतांना परत पाठवले." - जोसेफस, Antiquities of the Jews, पुस्तक ४, प्रकरण ६:२

जर बलामाने देवाच्या इच्छेविरुद्ध जाऊन त्या माणसांबरोबर जाण्याची इच्छा व्यक्त केली नसती, तर कदाचित बलाकाने त्याच्याकडे पुन्हा विनंती केली नसती. पण बलाकाने आपला प्रयत्न अधिक आक्रमकपणे पुढे नेला त्याने मवाबामधून आणखी प्रतिष्ठित आणि प्रभावशाली माणसे, आणि अधिक संपत्ती घेऊन बलामाकडे पाठवली, ज्यामुळे हा लोभी संदेष्टा अजूनही प्रलोभनात फसू शकेल. या कहाणीत आपल्याला एका अशा माणसाचे प्रतिबिंब दिसते, जो आपल्या अंतःकरणाशी झुंजतो आहे. त्याला माहीत होते की देवाने अगदी स्पष्टपणे सांगितले आहे की इस्राएली लोकांना शाप देऊ नकोस. पण 'पिओराचा पुत्र ज्याचा अर्थ "दाहक" किंवा "जाळणारा" असा होतो म्हणून बलाम पुरुषांच्या संपत्ती आणि सन्मानाच्या इच्छेने जळत होता. तरीही बलामाने बालाकच्या दूतांना असे उत्तर दिले:

बलाम बालाकाच्या सेवकांना म्हणाला, "बालाकाने आपले घर भरून सोनेरुपे मला दिले तरी परमेश्वर माझा देव ह्याच्या शब्दाबाहेर मला कमीजास्त काहीएक करता येत नाही. तरीपण कृपा करून आज रात्री तुम्ही येथे राहा म्हणजे परमेश्वर मला आणखी काही सांगतो की काय ते मला कळेल." गणना २२:१८-१९

बलाम इथे देवाचा प्रतिनिधी म्हणून बोलत नाही, तर अशा माणसासारखा बोलतो जो स्वतः काही करू शकत नाही, कारण देवाच्या इच्छेविरुद्ध जाणे त्याच्या हातात नाही. त्याला उत्तर आधीच माहीत आहे "नाही" पण तरीही तो काहीतरी बदल होईल या आशेने दरवाजा उघडाच ठेवतो, जणू देवाची मनोवृत्ती बदलेल.

देव पुन्हा एकदा स्पष्टपणे 'नाही' म्हणू शकला असता, पण असं झाले असते, तर बलामाच्या अंतःकरणातील लोभाचे खरे स्वरूप उघड झाले नसते. म्हणून देव त्यालाच तेच करायला सांगतो, जे त्याच्या मनात आधीच होते.

रात्री देव बलामाकडे येऊन त्याला म्हणाला, "हे पुरुष तुला बोलवायला आलेले असतील तर त्यांच्याबरोबर जा; मात्र जे मी तुला सांगेन तेवढेच कर." गणना २२:२०

जेव्हा आपण बायबलमधील “देवाचा कोप” याचा अर्थ नीट समजून घेतो, तेव्हा आपण हे निश्चितपणे ओळखू शकतो की देव खरं तर बलामाला जाऊ देण्याची इच्छा नव्हता ठेवत, पण शेवटी देवाने त्याच्या मनात जसं होतं तसंच त्याला करू दिलं.

पण तो गेल्यामुळे देवाचा कोप भडकला आणि त्याला अडवण्यासाठी परमेश्वराचा दूत वाटेत त्याला आडवा आला. बलाम गाढवीवर बसलेला होता आणि बरोबर त्याचे दोन सेवक होते. गणना २२:२२

जर आपण असं मानले की देवाला बलामाला जाऊ द्यायचे होते, पण नंतर त्याच्यावर राग आला तर याचा अर्थ असा होतो की देव माणसासारखा चंचल आहे, जो एका क्षणी काही म्हणतो आणि दुसऱ्या क्षणी बदलतो. पण जर आपण स्वतः बायबलमधील “देवाचा कोप” हा अर्थ बायबलच्या तत्वांच्या आधारे समजून घेतला, तर ह्या वाटणाऱ्या विरोधाभासाचा अर्थ स्पष्ट होतो. प्रभूने बलामाला जाऊ दिले कारण त्याच्या मनातील पाप बाहेर यावे आणि त्याला त्याचाच खोटेपणा उघड दिसावा. पण बलामाने समजून घेतले की देव स्वतः त्याला जायला सांगत आहे कारण ती आज्ञा त्याच्या मनातील वाईट इच्छेशी सुसंगत होती. म्हणून, जेव्हा देवाने त्याच्यासमोर अडथळा निर्माण केला, तेव्हा बलामाला वाटू लागले की हा कदाचित “सैतान” आहे, जो त्याला थांबवत आहे.

“परमेश्वराचा दूत” हा शब्द अनेकदा ख्रिस्ताशी संबंधित असतो. (उदा. निर्गम ३:२; ३:१४; २३:२०; ३२:३४). ख्रिस्त, आपल्या प्रेमाने, बलामाचा जीव वाचवण्याचा प्रयत्न करत होता. बलामाची गाढवी जीने अनेक वर्ष त्याची सेवा केली होती ती अचानक विचित्र वागायला लागते. बलामाने ही गोष्ट ओळखली पाहिजे होती, पण त्याच्या मनातील लोभाने त्याला अंध केले. त्याने आपल्या गाढवीला निर्दयपणे फटकावणे सुरू केले. मग देवाने त्या गाढवीला बोलण्याचे सामर्थ्य दिले. पण बलाम इतका संतप्त होता की त्याला आपल्या समोर घडणारा हा अद्भुत चमत्कार म्हणजे गाढवाचे बोलणे याचंही भान राहिले नाही.

तेव्हा परमेश्वराने त्या गाढवीला वाचा दिली. ती बलामाला म्हणाली, “मी तुझे काय केले म्हणून तू तीनदा मला मारलेस?” बलाम गाढवीला म्हणाला, “तू माझी चेष्टा केलीस; माझ्या हाती तलवार असती तर मी आताच तुला छाटून टाकले असते.” गणना २२:२८-२९

बलामाच्या अंतःकरणातील क्रूरता, आणि आपल्या विश्वासू गाढवीला ठार मारण्याची इच्छा हाच निर्दयीपणा ख्रिस्त त्याला पुढे दाखवतो, जेव्हा तो त्याच्याशी बोलतो...

आणि मला पाहून ती गाढवी माझ्यासमोरून तीनदा बाजूला हटली; ती बाजूला हटली नसती तर खात्रीने आताच मी तुला मारून टाकले असते व तिला जिवंत ठेवले असते.” गणना २२:३३

हे आपल्यासाठी फार महत्वाचं आहे की आपण ओळखावे की “आरसा” म्हणजे नेमकं काय आणि तो कसा कार्य करतो. ख्रिस्त एका बाजूला पेत्राला “तुझी तलवार म्यानात ठेव” असं सांगू शकतो, आणि दुसऱ्या बाजूला बलामाला “मी तुला तलवारीने ठार मारले असते” असं म्हणतो असे तर होऊ शकत नाही. ख्रिस्त बलामाशी त्याचेच विचार त्याच्यापर्यंत परावर्तित करून बोलतो कारण त्याला त्याचे पाप ओळखून पश्चात्ताप करावा, हे त्याला सुचवायचे असते. देव बलामाचे पाप माफ करू शकत नाही, जोपर्यंत तो ते कबूल करत नाही आणि खऱ्या अर्थाने पश्चात्ताप करून परत घरी जात नाही. ख्रिस्ताने जेव्हा बलामाला म्हंटले, “मी तुला तलवारीने ठार मारले असते,” तेव्हा तो प्रत्यक्षात बलामाच्या मनात असलेल्या भीतीला शब्द देत होता कारण बलामाला माहित होते की तो चुकीचे काम करत आहे. आपल्या गाढवीला ठार मारण्याची इच्छा बोलून दाखवून, बलामाने आपल्या अंतःकरणातील विचारच उघडे पाडले होते.

आपण या गोष्टीत सुसंगती शोधली पाहिजे. जर आपण असं मानले की येशू खरोखरच बलामाला मारून टाकणार होता, तर मग जेव्हा येशू पिलाताला म्हणतो, “माझं राज्य या जगातले असते, तर माझे सेवक लढले असते,” हे विधान चुकीचे ठरेल. शिष्यांनी जेव्हा येशूला सांगितले की त्यांच्या जवळ दोन तलवारी आहेत कारण त्यांना वाटले येशू आता युद्ध करणार आहे तेव्हा येशू म्हणाला, “पुरे!” (लूक २२:३८). काही भाषांतरांमधील “ते पुरेसं आहे” हे वाक्य मूखपणाचे वाटते कारण दोन तलवारी रोमन सैनिकांच्या तुकडीसमोर काहीही नव्हत्या. ख्रिस्ताचा उद्देश बलामाला ठार मारणे नव्हता, तर त्याला स्वतःचे विचार आरशात दाखवणे होता. काय? तर त्याला पश्चात्ताप करावा लागवा म्हणून. सुवार्ता अशाच प्रकारे कार्य करते. बलाम पश्चात्तापाच्या जवळ आला, पण पूर्णपणे त्या स्थितीपर्यंत पोहोचला नाही तर तो थोडक्यात चुकला.

बलाम परमेश्वराच्या दूताला म्हणाला, “मी पाप केले आहे; तू माझ्याविरुद्ध वाटेत उभा आहेस हे मला ठाऊक नव्हते; तुला हे वाईट दिसत असेल तर मी आपला परत जातो.” गणना २२:३४

बलामाने आपले पाप कबूल केले, पण तरीही तो अजूनही आशा धरून बसलेला आहे की त्याला जाण्याची संधी मिळेल. म्हणूनच तो म्हणतो, “जर तू माझ्या जाण्याच्या विरोधात असशील...” यातून दिसून येते की बलाम ख्रिस्ताने त्याला जे सांगितले ते पूर्णपणे स्वीकारत नाही, आणि अद्यापही स्वतःच्या इच्छेच्या पकडीत अडकलेलाच राहतो.

परमेश्वराचा दूत त्याला म्हणाला, “तू तीन वेळा आपल्या गाढवीला का मारलेस? पाहा, तुला अडवण्यासाठी मी पुढे सरसावलो आहे, कारण तुझे आचरण मला विपरीत दिसते; गणना २२:३२

बलाम “जर” असा शब्द कसा वापरू शकतो, जेव्हा ख्रिस्ताने अगदी स्पष्टपणे त्याला सांगितले होते, “मी तुझा मार्ग अडवला आहे कारण तू हट्टीपणाने माझा विरोध करत आहेस”? पाप माणसाचे डोळे किती सहज झाकते याचे हे ठळक उदाहरण आहे. बलाम आपल्या मनातील इच्छेलाच चिकटून राहिला होता, म्हणूनच ख्रिस्त त्याला त्याच्या इच्छेनुसार वागू देतो. तो त्याला म्हणतो “जा, तुझ्या मनासारखं कर.”

बलामाने बलाकच्या अपेक्षेप्रमाणे इस्राएली लोकांना शाप देण्याचा प्रचंड प्रयत्न केला. पण त्याला प्रेरणा मिळाली ती फक्त आशीर्वाद देण्यासाठीच. देव बलामाला जबरदस्तीने काही बोलायला लावू शकत नव्हता, कारण तो स्वतः तयार नव्हता. देवाचा आत्मा अजूनही त्याच्याशी झगडत होता, आणि तरीही कसा तरी त्याचा प्रभाव बलामावर राहिलेला होता.

यामुळे बलाक फारच संतप्त झाला. त्याने चार वेळा प्रयत्न केला की बलाम इस्राएलाला शाप देईल. पण देवाने बायबलमध्ये या प्रसंगासाठी तीन पूर्ण अध्याय का दिले आहेत? कारण हे सगळं आपल्यासाठी लिहिले गेले आहे – आपल्याला इशारा देण्यासाठी, जे आपण पृथ्वीवरील अंतिम घटनांमधून जाणार आहोत.

शक्यता आहे का की युगाच्या अखेरीस, जेव्हा देवाची प्रजा स्वर्गीय कनानाच्या सीमेवर असेल, तेव्हा पुन्हा एक प्रकारचा “बलाम” दिसेल जो देवाच्या लोकांच्या संरक्षणात फट कशी निर्माण करायची हे जाणतो? जरी तो स्वतः इस्राएलाला शाप देऊ शकला नाही, तरीही त्याने एक फसवणुकीची युक्ती सुचवली – मवाबाच्या स्त्रियांना इस्राएलामध्ये पाठवा, आणि त्यांना अधर्मात पडू द्या. आपण ही गोष्ट पुढील अध्यायात पाहणार आहोत.

जेव्हा प्रकटिकरण १८ मधील चौथा देवदूत पृथ्वीवर आपल्या तेजाने प्रकाश टाकेल, तेव्हा या जगातील राज्ये थरथरतील. ते अशा कोणालातरी, एखाद्या समूहाला किंवा संस्थेला शोधतील जी पूर्वी देवासाठी निष्ठावान होती, पण आता सत्तेच्या आणि प्रतिष्ठेच्या लालसेमुळे भ्रष्ट झाली आहे. ही संस्था चौथ्या देवदूताचे कार्य थांबवू शकणार नाही, पण तिला देवाच्या राज्याचे काही तत्त्व माहिती असल्यामुळे, ती पृथ्वीवरील राजांना मार्ग दाखवेल देवाच्या लोकांच्या संरक्षणात कसा भेद निर्माण करायचा, आणि त्यांच्या काहींचा विनाश कसा घडवून आणायचा ह्यासाठी.

आपण इतिहासाकडून शिकायला हवे. आपल्याला जे येणार आहे त्याची पूर्ण जाणीव असायला हवी. कारण आपल्यातही “बलाम” होण्याची शक्यता आहे. देवासमोर शुद्ध आणि निष्ठावान राहण्याचा एकमेव मार्ग म्हणजे बाबेलच्या मद्याचा प्याला नाकारणे आणि तिच्या देवाची सेवा न करणे. या सगळ्यापासून सुटका मिळवण्याच्या अधिक सखोल मार्गदर्शनासाठी “एसकेपींग द पॅटर्गॉन ऑफ लाईस” हे पुस्तक fatheroflove.info वर विनामूल्य उपलब्ध आहे – ते जरूर वाचा.

यार्देनेजवळचा अधर्म

मवाबी स्त्रिया इस्राएली छावणीत राष्ट्रातील पुरुषांसोबत जवळीक साधण्यासाठी आल्या हे योगायोग नव्हते.

इस्राएल लोक शिट्टिमात राहत असता ते मवाबी कन्यांशी व्यभिचार करू लागले. त्या स्त्रिया त्यांना आपल्या देवांच्या यज्ञांस बोलावू लागल्या; तेथे ते भोजन करून त्यांच्या देवांना नमन करू लागले. गणना २५:१-२

बलामाने ही भयानक योजना रचली होती, कारण बलाकला त्याच्या इच्छेनुसार मदत करण्यात तो अपयशी ठरला होता. त्याला संरक्षणाचे कुंपण कसे काम करते हे माहित होते आणि जर ते इस्राएली लोकांना पाप करायला लावू शकले तर त्यांचा नाश होऊ शकतो हे त्याला माहित होते. जोसेफस ह्या पार्श्वभूमीची कथा स्पष्ट करतो.

बलाक इस्राएली लोकांना शाप मिळत नाही हे पाहून अत्यंत रागावला आणि त्याने बलामाला कोणत्याही प्रकारचा सन्मान देण्याजोगा न समजता, तसाच अपमानास्पदरीत्या परत पाठवून दिले. त्यानंतर, जेव्हा बलाम युफ्रेटीस नदी पार करून परतीच्या प्रवासाला निघणार होता, त्यावेळी त्याने बालाक आणि मिद्यानच्या सरदारांना बोलावून असे म्हटले: "हे बलाक आणि येथे उपस्थित असलेले मिद्यानचे प्रमुखांनो, (देवाची इच्छा नसतानाही तुम्हाला संतुष्ट करणे माझ्यावर आले आहे) मी तुमच्याशी स्पष्ट बोलतो हिब्रू राष्ट्रावर पूर्णतः संहार कोसळू शकत नाही, ना युद्धामुळे, ना रोगराईमुळे, ना अन्नधान्याच्या टंचाईमुळे, ना कोणत्याही अनपेक्षित संकटामुळे; कारण त्यांच्या रक्षणासाठी देवाची दैवी योजना कार्यरत असते. देव असे कोणतेही संकट त्यांच्या वर येऊ देणार नाही ज्यामुळे संपूर्ण राष्ट्र नष्ट होईल. मात्र, काही किरकोळ आणि अल्पकालीन आपत्तींनी त्यांना क्षणिक खालच्या स्थानावर आणले जाऊ शकते. पण त्यानंतर ते पुन्हा उभे राहतील आणि ज्यांनी त्यांच्या विरोधात कट रचला त्यांच्यासाठी ते भयाचा स्रोत ठरतील.

“म्हणून जर तुम्हाला थोड्याच काळासाठी का होईना, त्यांच्यावर विजय मिळवायचा असेल, तर माझ्या सल्ल्यानुसार पुढे जा. तुमच्या कन्यांमध्ये ज्या अत्यंत सुंदर आणि आकर्षक आहेत, अशा मुली निवडा अशा ज्या आपल्या सौंदर्याने पाहणाऱ्यांच्या लज्जा-शीलतेवर मात करू शकतील. त्यांना शक्य तेवढं सजवा, शोभवा. मग त्या मुलींना इस्राएलाच्या छावणीजवळ पाठवा. त्यांना हे सांगा जर हिब्रू तरुणांनी त्यांच्याशी जवळीक साधण्याचा प्रयत्न केला, तर त्यांनी ती जवळीक स्वीकारावी. आणि जेव्हा त्या मुली बघतील की हे तरुण त्यांच्या प्रेमात पडले आहेत, तेव्हा त्यांनी त्यांच्याकडून सुटका करून घ्यावी. पण जर हे तरुण त्यांना थांबण्याची विनंती करतील, तर त्यांनी एक अट घालावी त्यांनी आपला धर्म आणि आपले नियम सोडावेत, ज्याला त्यांचा देवदत्त आहे, आणि त्या ऐवजी मिद्यान व मवाबच्या देवांची उपासना करावी. कारण या मार्गानेच देव त्यांच्यावर रागवेल.” बलामाने त्यांना असा सल्ला दिला आणि मग तो आपल्या मार्गाने निघून गेला. जोसेफस, Antiquities of the Jews, पुस्तक ४, अध्याय ६:६

बलामाचा हा कट पूर्णपणे यशस्वी ठरला. इस्राएली लोकांनी खोट्या देवांच्या पायाशी लोटांगण घातले, आणि त्यामुळे परमेश्वराचा संताप उसळला. "दूतांचे कुंपण" मोडले गेले, आणि प्रभूने मग मूर्तिपूजेच्या परिणामांना अडवण्यास नकार दिला. जसे त्याने दुसऱ्या आज्ञेत आधीच स्पष्टपणे सांगितले होते...

आपल्यासाठी कोरीव मूर्ती करू नकोस; वर आकाशातील, खाली पृथ्वीवरील व पृथ्वीखालच्या जलातील कशाचीही प्रतिमा करू नकोस. त्यांच्या पाया पडू नकोस किंवा त्यांची सेवा करू नकोस; [कारण] मी तुझा देव परमेश्वर ईश्यावान देव [बनलो] आहे; जे माझा द्वेष करतात त्यांच्या मुलांना तिसऱ्या-चौथ्या पिढीपर्यंत वडिलांच्या अन्यायाबद्दल मी शासन करतो; निर्गम २०:४-५

जेव्हा देवाची प्रजा मूर्तिपूजेमध्ये गुंतते, तेव्हा देव जणू काही मत्सरी होतो असं वाटते कारण अशा वेळी देव आपला चेहरा लपवतो, जेव्हा लोक दुसऱ्या देवांकडे वळतात. आणि जेव्हा संकट येते, तेव्हा लोकांना वाटते की देवच रागाने मृत्यूच्या बाणांनी त्यांच्यावर हल्ला करतो आहे. पण प्रत्यक्षात देवाला वेदना होतात कारण त्याला आपल्या लोकांना त्यांच्या स्वतःच्या निवडीचे परिणाम भोगू द्यावे लागतात. मी तुझा देव परमेश्वर ईश्यावान देव बनलो आहे

वरील मजकुरात मी कौसात काही पूरक शब्द घातले आहेत. "मी" हा एक पुरवलेला शब्द आहे, जो मूळ मजकुरात नव्हता. त्यामुळे हे वाक्य "मी तुझा देव परमेश्वर ईश्यावान देव आहे" ऐवजी "ईश्यावान देव बनलो आहे" असं वाचले जाऊ शकते. देव खरोखरच मानवी अर्थाने मत्सरी नाही, पण जेव्हा आपण त्याच्या आज्ञा मोडतो आणि त्याचे परिणाम आपल्यावर ओढवतात, तेव्हा तो आपल्याला ईश्यावान वाटतो कारण तो आपल्यावर पापाचे परिणाम येऊ देतो.

ज्या क्षणी इस्राएलाने मवाबाच्या देवांपुढे नतमस्तक होणे स्वीकारले, त्याच वेळी त्यांच्यामध्ये एक साथ सुरू झाली आणि ती त्यांचा नाश करू लागली. लोकांना असं वाटले की त्यांच्या मृत्यूचे नियोजन करणारा देवच आहे. आदामापासून चालत आलेल्या समर्पणाच्या तत्त्वज्ञानानुसार, इस्राएलाच्या दृष्टीने देवाच्या रागाला शमवण्यासाठी निर्दोष आणि दोषी अशा दोन्ही प्रकारच्या मानवी बलिदानांची आवश्यकता होती. आदामाने स्वतःऐवजी देवाला (जो निर्दोष होता) आणि हवेला (जी दोषी होती) मृत्यूलायक ठरवले. इस्राएली देखील ह्याच वाटेवर चालू लागले.

आपण मिसरमधील शेवटच्या संकटाबाबत आधी पाहिले होते जिथे पहिल्या जन्मलेल्यांचा मृत्यू झाला, आणि त्यात लहान मुलंही होती, प्रौढही. त्या घटनेत दोषी आणि निर्दोष दोघांचाही मृत्यू झाला. हाच एकमेव प्रसंग होता ज्यामुळे फारोने इस्राएलाला सोडून दिले. इस्राएलाची सुटका हे दर्शवते की मानवी मन जे आत्मकेंद्रित व दोषबोधाने भरलेले आहे तेव्हाच आपले अपराध सुटतात, जेव्हा काहीतरी मोठं बलिदान दिले जाते. देव स्वतः पापासाठी बलिदान वा अर्पण इच्छित नाही, पण आदामाच्या पडलेल्या स्वभावाला त्याची गरज वाटते. माणसाला हे वाटावे की तो क्षमाप्राप्त झाला आहे, यासाठी सैतानाने मागितलेली "दंडात्मक प्रतिनिधी बलिदानाची" किंमत देवानेच भरली.

इस्राएलामधील बहुतांश लोकांनी दुसऱ्या देवांशी नातं जोडले होते. आणि हे स्पष्ट आहे की खऱ्या देवाव्यतिरिक्त इतर सर्व देव सैतानाच्या प्रेरणेतूनच उद्भवलेले असतात. इस्राएलाने स्वतः देवाच्या संरक्षणातून बाहेर पडण्याचा निर्णय घेतला आणि ते सैतानाच्या "काळजीखाली" गेले. त्यांना हे माहीत होते की इतर देवांपुढे झुकणं चुकीचे आहे, पण तरीही त्यांनी तेच केले.

जर एखादी स्त्री आपल्या पतीला सोडून दुसऱ्या पुरुषाशी संबंध ठेवते, आणि तो दुसरा पुरुष तिला मारहाण करून ठार मारतो, तर आपण तिच्या पहिल्या पतीला तिच्या मृत्यूसाठी दोषी धरू शकतो काय? जर आपण पहिल्या पतीलाच जबाबदार धरू, तर मग आपण देवालाही इस्राएली लोकांच्या मृत्यूसाठी दोषी धरू शकतो.

हीच पार्श्वभूमी आहे गणना २५ मध्ये घडलेल्या घटनांची जिथे अधर्माच्या कटात सहभागी झालेल्या दोषी नेत्यांचा वध झाला आणि एक साथ पसरली, ज्यात २४,००० लोक मृत्युमुखी पडले. प्रायश्चित्ताची ही प्रक्रिया गणना ३१ मध्ये पूर्ण होते, जिथे मवाबाकडून आलेल्या दोषींना आणि त्यांच्यासोबत त्यांच्या निरपराध मुलांना देखील ठार मारण्यात येते. आणि फक्त त्यानंतर इस्राएली लोकांना वाटू लागले की त्यांना क्षमा मिळाली आहे आणि देवाचा कोप शांत झाला आहे.

अशा प्रकारे इस्राएल लोक बआल-पौराच्या भजनी लागले, म्हणून परमेश्वराचा कोप त्यांच्यावर भडकला; आणि परमेश्वर मोशेला म्हणाला, "लोकांच्या सर्व प्रमुखांना पकडून परमेश्वराकरता त्यांना भरदिवसा फाशी दे म्हणजे परमेश्वराचा इस्राएलावर भडकलेला राग जाईल." गणना २५:३-४

आपण आपल्या स्वर्गीय पित्याच्या चेहऱ्याकडे पाहतो जो सांगतो, “लोकांच्या सर्व प्रमुखांना पकडून परमेश्वराकरता त्यांना भरदिवसा फाशी दे” तेव्हा आपण ख्रिस्ताच्या जीवनाशिवाय, या शब्दांचा अर्थ लावण्याचा प्रयत्न करण्याचे धाडस करू शकतो काय? ख्रिस्त जो मध्यस्थ आहे याच्याविना आपण या गोष्टी समजून घेऊ शकतो काय? लोकांनी देवाकडून अशी भूमिका घेतली आहे जणू तो एखादा न्यायाधीश आहे, असा न्यायाधीश जो स्वतःच्या रागाला शांत करण्यासाठी मानवी बलिदान मागतो. त्यांना वाटते, की जोपर्यंत "हत्यारा देव" संतुष्ट होत नाही, तोपर्यंत त्यांना क्षमा मिळणार नाही. त्यामुळे देवाला गुन्हेगारांना मृत्यूला देण्याशिवाय पर्याय उरत नाही कारण प्रायश्चित्त ह्याविषयी त्यांची समजच अशी आहे.

हीच एकमेव पद्धत होती ज्यायोगे लोक दया स्वीकारू शकतील. त्यांच्या समजूतीनुसार, बलिदान किंवा दंडात्मक प्रतिनिधित्व आवश्यक होते. संपूर्ण राष्ट्र त्या अधार्मिक मेजवानीत सहभागी झाले होते, पण ज्यांनी इतरांना अधर्माकडे ओढले, अशांनाच आता लोकांसमोर सूर्यप्रकाशात फाशी देण्यात आली.

जेव्हा लोकांनी त्या फाशीवर लटकवलेल्या पुरुषांकडे पाहिले अगदी तांब्याच्या सर्पाकडे पाहिल्याप्रमाणे तेव्हा त्यांना वाटू लागले की देव त्यांना माफ करेल, आणि मग ते त्या रोगातून बरे होतील.

जेव्हा साथ इस्राएलाच्या छावणीत भीती पसरवत होती, त्याच वेळी इस्राएलाच्या एक राजघराण्यातील सरदाराने एका मिद्यानी स्त्रीला छावणीच्या मध्यभागी आणले त्या ठिकाणी जिथे गुन्हेगारांची मृतदेह हवेत टांगलेली होती आणि तिच्याशी लैंगिक संबंध ठेवण्याच्या उद्देशाने तिला तंबूत नेले.

त्या वेळेस मोशेसमोर व दर्शनमंडपाच्या दाराशी इस्राएलची सर्व मंडळी जमून रडत असताना एका इस्राएली पुरुषाने एक मिद्यानी बाई त्यांच्यासमक्ष आपल्या भाऊबंदांकडे आणली. गणना २५:६

छावणीत अनेकांनी पाप केले असले, तरी या एकाच व्यक्तीच्या कृतीने संपूर्ण समाजाच्या मनात जमलेला क्रोध आणि न्यायाची मागणी उफाळून आली. सिमोन्य कुळातील फीनहास हा केवळ स्वतःच्या पापासाठीच नव्हता, तर संपूर्ण राष्ट्रासाठी एक “पापवाहक” ठरला.

ते पाहून अहरोन याजकाचा नातू, एलाजाराचा मुलगा फीनहास ह्याने मंडळीतून उठून हातात बरची घेतली, आणि तो त्या इस्राएल पुरुषाच्या पाठोपाठ डेऱ्याच्या आतील खोलीत शिरला आणि त्याने त्या उभयतांना, म्हणजे त्या इस्राएल पुरुषाला व त्या बाईला पोटात बरचीने आरपार भोसकले. त्यामुळे इस्राएल लोकांमध्ये पसरलेली मरी थांबली. तरी मरीने चोवीस हजार लोक मेले. गणना २५:७-९

फीनहास ज्याच्या नावाचा अर्थ आहे “सर्पाचे तोंड” किंवा दुसऱ्या अर्थाने “पितळेचे तोंड” याने जिम्मीचे निर्लज्ज, बिनधास्त वर्तन पाहिले आणि त्याच्या अंतकरणातील न्यायाची भावना जागी झाली. संपूर्ण इस्राएल भयभीत होता, त्यांच्यावर साथ पडली होती, लोक आपल्या पापांची फळे भोगत होते आणि अशा वेळी हा दुष्ट माणूस आपल्या पापाचा खुलेआम प्रदर्शित करत होता.

फीनहासने न्याय व शिक्षेच्या मानवी तत्वांनुसार जे “सर्पाच्या तोंडाचे” प्रतीक आहे एक भाला घेतला आणि जिम्मी आणि कजबीला त्यांच्या लैंगिक संबंधांदरम्यान ठार मारले. संपूर्ण राष्ट्राला हे कृत्य योग्य व समाधानकारक वाटले. त्यांनी हे मानले की हे देवाच्या न्यायाची तृप्ती आहे. पण खरे पाहता, हे देवाच्या नव्वे तर मानवी न्यायाचा संतोष होता, जो लोकांनी देवावर लादलेला होता.

ही घटना घडल्यावरच साथ थांबली. आणि मग देवाने फिनहासवर खालीलप्रमाणे आशीर्वाद घोषित केला:

“इस्राएल लोकांपैकी अहरोन याजकाचा नातू, एलाजाराचा मुलगा फीनहास ह्याने त्यांच्यामध्ये माझ्या ईश्वराने पेटून इस्राएल लोकांवरील माझा संताप दूर केला म्हणून मी आपल्या ईश्वराने त्यांचा संहार केला नाही. म्हणून त्याला असे सांग की, मी त्याच्याशी आपला शांतीचा करार करतो. त्याच्यासाठी व त्याच्यामागून त्याच्या संततीसाठी हा निरंतरचा याजकपदाचा करार होय; कारण आपल्या देवाविषयी तो ईश्यावान होऊन त्याने इस्राएल लोकांसाठी प्रायश्चित्त केले.” गणना २५:११-१३

जिम्मी आणि कजबीचा वध करून फिनहासने इस्राएलसाठी प्रायश्चित्त केले. जसं इस्राएलला सर्पाकडे पाहून आरोग्य मिळाले होते, तसंच आता सर्पाच्या तोंडातून म्हणजेच फिनहासच्या कृतीतून इस्राएलसाठी देवाच्या कोपाला शांतता लाभली. हेच प्रायश्चित्ताचे रूप होते, जे इस्राएली समजत होते. जुन्या कराराच्या आरशात प्रायश्चित्त असंच दिसते.

हीच तीच प्रक्रिया आहे जी आपण पाहतो जेव्हा खडकावर प्रहार केला गेला होता. इस्राएलला असं वाटले की जोपर्यंत जिम्मी मरण पावत नाही, तोपर्यंत देव त्यांना क्षमा करणार नाही कारण मानवी न्याय क्षमेसाठी आधी मृत्यूची मागणी करतो. “रक्त सांडल्याविना पापांची क्षमा होत नाही.” (इब्री ९:२२)

फीनहासने कायमस्वरूपी याजकपद कसं प्राप्त केले, याकडे लक्ष दिले पाहिजे: त्याने मानवी बलिदान अर्पण केले, ज्यामुळे देवाचे समाधान झाले. हाच तो आदर्श आहे ज्याप्रमाणे ख्रिस्ती जग येशूच्या मृत्यूकडे पाहते की त्याने स्वतःला मानवी बलिदान म्हणून अर्पण केले, देवाच्या रागाला शांत करण्यासाठी. आणि कारण तो मृत्यूतून पुन्हा उठला, त्याला कायमस्वरूपी याजकपद प्राप्त झाले.

त्याप्रमाणेच दुसऱ्या ठिकाणीही तो म्हणतो, “मलकीसदेकाच्या संप्रदायाप्रमाणे तू युगानुयुग याजक आहेस.” इब्री ५:६

पण हा 'युगानुयुग' राहणारा असल्यामुळे ह्याचे याजकपण अढळ आहे. इब्री ७:२४

देवाने फिनहासला आशीर्वाद दिला कारण इस्राएलला त्यांच्यासाठी हस्तक्षेप करणारा एक मध्यस्थ हवा होता. अहरोन मरण पावला होता, आणि फिनहासने लोकांच्या याजक म्हणून एक मध्यवर्ती भूमिका स्वीकारली. हे सगळे लोकांच्या चुकीच्या समजुतीनुसार घडले होते, पण देवाकडे त्यांच्या हृदयांपर्यंत पोचण्यासाठी दुसरा मार्ग नव्हता. म्हणून देवाने लोकांच्या गरजेनुसार फिनहासला आशीर्वाद दिला.

जर फिनहासने हे केले नसते, तर इस्राएली त्यांच्या स्वतःच्या समजुतीनुसार देवाच्या शापाखाली असल्याचे मानून राहिले असते. आणि त्यांना असं वाटले असते की देव त्यांना क्षमा करणारच नाही.

म्हणूनच, ती साथ पुढे चालू राहिली असती, तोपर्यंत जोपर्यंत छावणीतील बहुतांश लोक पूर्णपणे नष्ट झाले नसते. कारण फक्त क्षमाच माणसाच्या अंतःकरणाला सैतानाच्या सामर्थ्यापासून मुक्त करू शकते.

मी तुला त्यांच्याकडे पाठवतो, ह्यासाठी की, त्यांनी अंधारातून उजेडाकडे व सैतानाच्या अधिकारातून देवाकडे वळावे, म्हणून तू त्यांचे डोळे उघडावेस, आणि त्यांना पापांची क्षमा व्हावी व माझ्यावरील विश्वासाने पवित्र झालेल्या लोकांमध्ये वतन मिळावे.' प्रेषितांची कृत्ये २६:१८

जर इस्राएलाने हे समजून घेतले असते की बलिदान देणं हे देवाच्या स्वभावाच्या सत्याचा भाग नाही, तर त्यांनी सरळ येऊन क्षमा मागितली असती आणि देवाने त्यांना ती दिली असती. त्यांनी खडकाशी बोलून जीवनाचे पाणी सहज मिळवू शकले असते. पण माणसाचे मार्ग हे देवाच्या मार्गाप्रमाणे नसतात. म्हणून जीमीला "सर्पाच्या तोंडातून" मृत्यू येणे आवश्यक झाले, जेणेकरून संपूर्ण राष्ट्राचा नाश होणार नाही.

इस्राएलाच्या इतिहासात पुढे जाऊन आपण पाहतो की प्रभूसमोर लोकांना फाशी देण्यामागे लोकांच्या मनात काय विचारसरणी होती, आणि त्या विचारांमधून आपल्याला माणसाच्या न्याय आणि देवाच्या न्यायाबाबतचं एक अधिक खोल समज प्राप्त होते.

दाविदाच्या कारकिर्दीत लागोपाठ तीन वर्षे दुष्काळ पडला; तेव्हा दाविदाने परमेश्वरासमोर जाऊन प्रश्न केला. परमेश्वराने उत्तर दिले, "शौल व त्याचे खुनी घराणे ह्यांच्यामुळे हा दुष्काळ पडला आहे, कारण त्याने गिबोनी लोकांचा संहार केला." राजाने गिबोनी लोकांना बोलावून त्यांच्याशी बोलणे केले. (हे गिबोनी लोक इस्राएल लोकांपैकी नसून अवशिष्ट अमोन्यांपैकी होते; इस्राएल लोकांनी त्यांच्याशी शपथ वाहून करार केला होता; पण इस्राएल लोक व यहूदी लोक ह्यांच्या अभिमानास्तव शौलाने गिबोनी लोकांचा संहार करण्याचा प्रयत्न केला होता.)

दाविदाने गिबोनी लोकांना विचारले, “तुमच्यासाठी मी काय करू? असे कोणत्या प्रकारचे प्रायश्चित्त मी करू की जेणेकरून तुम्ही परमेश्वराच्या वतनाचे अभीष्ट चिंताल?” गिबोनी लोक त्याला म्हणाले, “शौल व त्याचे घराणे ह्यांच्याशी आमचा सोन्यारुप्यासंबंधी काही देणेघेणे नाही; तसेच इस्राएलातील कोणा पुरुषाला जिवे मारायचे आम्हांला कारण नाही.” तो त्यांना म्हणाला, “तुम्ही सांगाल ते मी तुमच्यासाठी करीन.” ते राजाला म्हणाले, “ज्या पुरुषाने आमचा नाश केला आणि आमचा निःपात व्हावा आणि इस्राएल देशात आमचे कोणी उरू देऊ नये असे योजले होते, त्याच्या वंशातले सात जण आमच्या हाती द्या, म्हणजे परमेश्वराने निवडलेल्या शौलाच्या गिब्यात परमेश्वराप्रीत्यर्थ आम्ही त्यांना फाशी देतो.” तेव्हा राजा म्हणाला, “मी त्यांना देईन.” २ शमुवेल २१:१-६

या घटनांमधून आपल्याला मानवी प्रायश्चिताची तत्त्वे स्पष्टपणे दिसून येतात. इस्राएलावर दुष्काळ आला होता. त्या शापावर उतारा मिळवण्यासाठी सात पुरुषांचा बळी देणे आवश्यक ठरवले गेले. या प्रकरणात हे पुरुष वैयक्तिकरीत्या निर्दोष होते. त्यांनी गिबियोन्यांविरुद्ध स्वतः काहीही गुन्हा केलेला नव्हता. तरीसुद्धा त्यांची निवड त्यांच्या पित्याच्या पापासाठी एक दंडात्मक प्रतिनिधी म्हणून करण्यात आली. एकदा हे कृत्य पार पडल्यावर, इस्राएलाने असं मानले की पाप क्षमाच झाले आहे, आणि त्यामुळे पाऊस परत येऊ शकतो.

जसं आपण पूर्वी पाहिले आहे, तसंच निर्दोष व्यक्तीचा मृत्यू हा मानवी प्रायश्चिताचा एक अत्यंत महत्वाचा भाग आहे. आपण ख्रिस्ताच्या वधस्तंभाच्या कथेतील घटनेत पाहतोच की दोर्षोसोबतच निर्दोष व्यक्तीलाही मारले जाणे अपेक्षित होते.

वधस्तंभावर खिळलेल्या त्या अपराध्यांपैकी एकाने त्याची निंदा करून म्हटले, “तू ख्रिस्त आहेस ना? तर स्वतःला व आम्हांलाही वाचव.” परंतु दुसऱ्याने त्याचा निषेध करून म्हटले, “तुलाही तीच शिक्षा झाली असता तू देवालासुद्धा भीत नाहीस काय? आपली शिक्षा तर यथान्याय आहे; कारण आपण आपल्या कृत्यांचे योग्य फळ भोगत आहोत; परंतु ह्याने काही अयोग्य केले नाही.” लूक २३:३९-४१

माझी मनःपूर्वक अशी प्रार्थना आहे की आपण हे पाहू शकावे की देवाला इस्राएलसाठी असं बलिदान द्यावे लागले जे त्यांच्या न्याय आणि प्रायश्चिताच्या समजुतीनुसार देवाच्या कोपाला शांत करेल. देवाला स्वतःला बलिदान हवे नव्हते पण जर तो बळी न दिला गेला असता, तर संपूर्ण राष्ट्र नष्ट झाले असते. म्हणूनच देवाला त्यांच्या विचारपद्धतीला प्रतिसाद द्यावा लागला:

प्रजेसाठी एका मनुष्याने मरावे आणि संबंध राष्ट्राचा नाश होऊ नये हे तुम्हांला हितावह आहे, हेही तुम्ही लक्षात आणत नाही.” योहान ११:५०

कायफाने हे शब्द उच्चारले, तेव्हा तो देवाच्या प्रेरणेतून नव्हे तर सैतानाच्या प्रेरणेतून बोलत होता. प्रभूला सैतानाच्या “तारणाच्या किंमतीची” पूर्तता करावी लागली जेणेकरून इस्राएल त्या साथीतून पूर्णतः नष्ट होण्यापासून वाचू शकेल.

आता साथ थांबली आहे, पण प्रायश्चिताची प्रक्रिया पूर्ण होण्यासाठी एक निर्दोष बळी दिला जाणं आवश्यक आहे. आपण ही बाब पुढच्या अध्यायात पाहणार आहोत.

मिद्यान्यांची कत्तल

आपण यापूर्वी चर्चा केली आहे की, पवित्र शास्त्रातील एका अत्यंत सुंदर विधानात एक अजाण वैरभाव दडलेला आहे:

तरी आता तू त्यांच्या या पापांची क्षमा कर! परंतु जर तू त्यांच्या पापांची क्षमा करणार नसशील तर मग तू लिहिलेल्या पुस्तकातून मला काढून टाक.” निर्गम ३२:३२ (IRVMAR)

सिनाय पर्वतावर, मोशेच्या मनात देवाच्या क्षमाशक्तीच्या मर्यादा आणि प्रत्येक माणसाला समजणाऱ्या न्यायपद्धती यांच्यात संघर्ष सुरू होता अपराध केल्यास मृत्यू हीच शिक्षा. एक तरुण म्हणून, मोशेने हीच धारणा धरलेली होती की दोषी व्यक्तीस मृत्युदंडच मिळायला हवा.

काही दिवसांनी असे झाले की मोशे मोठा झाल्यावर त्याने आपल्या भाऊबंदांकडे जाऊन त्यांचे काबाडकष्ट पाहिले; त्या प्रसंगी आपल्या भाऊबंदांपैकी एका इब्र्याला कोणी मिसरी मारत असलेला त्याला दिसला. तेव्हा त्याने इकडेतिकडे सभोवार नजर फेकली व कोणी नाही असे पाहून त्या मिसऱ्यास ठार करून त्याला वाळूत लपवले. निर्गम २:११-१२

मॅद्या सांभाळण्यात गेलेल्या वाळवंटातील चाळीस वर्षांनी मोशेच्या मनातील प्रतिशोधाचे तत्त्व काहीसे कमी झाले होते. पण देवाच्या स्वभावाचे संपूर्ण प्रकटीकरण जे ख्रिस्तामध्ये दिसून आले त्याशिवाय ही चुकीची कल्पना पूर्णपणे दूर करणे अत्यंत कठीण होते.

म्हणून, जरी मोशेने आपला जीव देण्याची तयारी दाखवली, तरी त्या विधानामागे अजूनही मानवी न्यायप्रणालीची एक खोल रुजलेली समजूत कार्यरत होती की कोणी तरी मरणे आवश्यक आहे, म्हणजेच पापांची भरपाई होईल. आणि हीच ती अज्ञानाची वैरभावना आहे, जी देवाच्या खऱ्या स्वरूपाला नीट न समजून निर्माण झालेली आहे.

देवाला माहीत आहे की माणसाच्या मनात खोलवर रुतून बसलेल्या अशा चुकीच्या समजुती काढून टाकणे खूप कठीण आहे. आणि देव कधीच त्या चुकीच्या समजुतीवर जबरदस्तीने नवा दृष्टिकोन लादत नाही. म्हणूनच देव माणसाला ज्या ठिकाणी तो आहे तिथून शिकवतो. तो आपल्या प्रयत्नांची तपशीलवार नोंद ठेवतो, जेणेकरून भविष्यात कधीतरी माणूस हे सारे तुकडे एकत्र जोडून देवाच्या स्वभावाविषयी आणि न्यायाविषयी अधिक अचूक समज मिळवू शकेल.

हेच देव करू शकतो आणि मागील 6000 वर्षांपासून त्याने हेच केले आहे: तो माणसासोबत त्याच्या अंधारलेल्या समजुतीमधून चालत राहतो, जसा माणूस आपल्या निवडींचे कडवट फळ भोगतो. आणि त्या सर्व काळात, तो आपल्या आत्म्याद्वारे मृदू आवाजात माणसाला एक अधिक चांगला मार्ग दाखवत राहतो.

मोशे हा पुरुष तर भूतलावरील सर्व मनुष्यांपेक्षा नम्र होता. गणना १२:३

त्या काळात मोशे हा पृथ्वीवरील सर्वात सहनशील आणि नम्र माणूस होता. आणि त्याच्या नंतर अशा नम्रतेचा स्तर फारच थोड्या लोकांमध्ये दिसून आला. तरीही, आदामापासून माणसाच्या स्वभावात खोलवर रुजून बसलेली जी गुप्त शत्रुत्वाची भावना आहे, ती अजूनही मोशेच्या स्वभावात लपून बसलेली होती. आपला स्वर्गीय पिता मोशेला त्या लपलेल्या वैरभावातून मुक्त करू इच्छित होता.

हे साध्य होण्यासाठी एकच मार्ग होता म्हणजे कठीण प्रसंगात मोशेच्या स्वाभाविक वृत्तीला पूर्णपणे व्यक्त होऊ देणे. तेव्हा देवाची कृपा त्या प्रसंगावर अधिक खुल्या रीतीने कार्य करू शकते. जेव्हा लोकांच्या अविश्वासू आणि कृतघ्न वागणुकीमुळे मोशे रागाने खडकावर दोनदा प्रहार करतो, तेव्हा त्याच्या आत लपलेला तो शत्रुत्वभाव उफाळून येतो. खडकावर प्रहार करणे हे ख्रिस्तावर प्रहार केल्याचे प्रतीक होते. मोशे नेबो पर्वतावर चढून आपल्या मृत्यूला समोर जाण्यापूर्वी, देव त्याच्या स्वभावातील त्या वैरभावाची खोली उघड करून दाखवतो इतकी की, मोशेच्याही स्वभावात फारो सारखाच एक अंश आहे ज्याने त्याला लहानपणी मारण्याचा प्रयत्न केला होता.

आपण मागच्या अध्यायात पाहिले की इस्राएलामध्ये जे लोक खोट्या देवांची उपासना आणि लैंगिक भ्रष्टता छावणीत घेऊन आले, त्यांना ठार मारण्यात आले. आता वेळ आली होती की मवाब आणि मिद्यान या दोषी राष्ट्रांनी त्यांच्या कृतींचे फळ भोगावे. आणि त्याच वेळी देव मोशेशी बोलतो...

“इस्राएल लोकांच्या वतीने मिद्यान्यांचा सूड घे; त्यानंतर तू आपल्या पूर्वजांना जाऊन मिळशील.” गणना ३१:२

मरण्यापूर्वी मोशेसाठी देवाकडून दिलेले अंतिम कार्य म्हणजे मिद्यानांवर सूड घेणे. पण इथे खरोखर कोणाच्या सूडाची पूर्तता होत होती? पहा, दोन इतर भाषांतरं याविषयी काय सांगतात:

इस्राएल लोकांसाठी मिद्यान्याविरुद्ध सूड घे. हे केल्यानंतर तू मरण पावशील आणि त्यानंतर तू तुझ्या लोकांस जाऊन मिळशील. गणना ३१:२ (IRVMAR)

“मिद्यानींवर इस्राएलाच्या मुलांच्या वतीने (शिक्षेच्या स्वरूपात) सूड घ्या; आणि शेवटी तू तुझ्या लोकांमध्ये जोडला जाशील.” गणना ३१:२ (अँपोस्टोलिक पॉलीग्लॉट)

तर मग, मोशे आणि इस्राएली लोक “सूड” म्हणजे काय समजत होते?

त्याप्रमाणे मोशे लोकांना म्हणाला, “युद्धासाठी तुमच्यातल्या पुरुषांना सशस्त्र करा म्हणजे ते मिद्यानावर चढाई करून परमेश्वराच्या वतीने मिद्यानाचा सूड घेतील. गणना ३१:३

मोशेसाठी सूड घेण्याचा अर्थ म्हणजे दोषींना ठार मारणे व त्यांचा नाश करणे. मोशेने मानवी सूड हेच देवाचे सूड म्हणून मांडले. म्हणजेच देवाच्या स्वभावावर इस्राएली आणि विशेषतः मोशे यांचे गुणधर्म लादले गेले. बलामाचा मिद्यानी लोकांसोबत केलेला कपटकारस्थानी डाव आणि त्यातून निर्माण झालेली शृंगारिक व धार्मिक भ्रष्टता यामुळे मोशेचा संताप उफाळून आला. रोमकरांस ५:२० प्रमाणे, या गुन्ह्यामुळे मोशेच्या मनातील अपराधभाव अधिक उग्र झाला.

देवाने मोशेशी बोलताना “इस्राएलाच्या मुलांचा सूड” असे म्हटले होते. पण मोशे म्हणतो “यहोवाचा सूड”. देवाने ना युद्धाचा, ना शस्त्र घेण्याचा उल्लेख केला पण मोशे लोकांना म्हणतो, “शस्त्र घेऊन युद्धासाठी निघा.” मग देव आपल्या शत्रूवर सूड कसा घेतो?

प्रिय जनहो, सूड उगवू नका, तर देवाच्या क्रोधाला वाट द्या; कारण असा शास्त्रलेख आहे की, “सूड घेणे माझ्याकडे आहे, मी फेड करीन,” असे प्रभू म्हणतो. उलटपक्षी, “तुझा शत्रू भुकेला असल्यास त्याला खायला दे; तान्हेला असल्यास त्याला प्यायला दे; कारण असे केल्याने तू त्याच्या मस्तकावर निखाऱ्यांची रास करशील.” रोमकरांस १२:१९-२०

देवाचा सूड म्हणजे आपल्या शत्रूंना अन्न देणे, त्यांना पाणी पाजणे. जेव्हा शत्रू आपल्यावर दयाळूपणे वागतो, तेव्हा ते त्याच्या अंतरणाला टोचते (जर अजून काही संवेदना शिल्लक असेल तर), आणि त्यामुळे त्याच्या आत्म्यात खळबळ निर्माण होते. देव आपल्या शत्रूंना आणि त्यांच्या मूळ अवस्थेत असलेल्या सर्व माणसांनाही आपल्या सौम्यतेने, कृपेमुळे आणि प्रेमद्वारे आपले मित्र बनवतो. “देवाची ममता तुला पश्चात्तापाकडे नेणारी आहे” रोमकरांस २:४ हीच खरी देवाची न्याय आणि सूड घेण्याची पद्धत आहे प्रेम, दया आणि सुधारणेच्या उद्देशाने दिलेली कृपा.

अलीशा त्याच्या शत्रूशी कसा वागला?

त्यांना पाहून इस्राएलाचा राजा अलीशाला म्हणाला, “बाबा, मी ह्यांना मारून टाकू काय?” त्याने म्हटले, “ह्यांना मारू नकोस; तलवार व धनुष्य ह्यांनी पाडाव केलेल्यांना तू मारून टाकत असतोस काय? ह्यांच्यापुढे अन्नपाणी वाढ; ह्यांना खाऊनपिऊन आपल्या धन्याकडे परत जाऊ दे.”

मग त्याने त्यांना मोठी मेजवानी दिली; त्यांचे खाणेपिणे आटोपल्यावर त्याने त्यांना निरोप दिला; आणि ते आपल्या धन्याकडे गेले. अरामी लोकांच्या टोळ्या इस्राएल देशावर पुन्हा आल्या नाहीत. २ राजे ६:२१-२३

अरामी लुटारूंचे टोळके इस्राएलामध्ये येणे का थांबले? कारण त्यांच्या डोक्यावर अग्नीचे कोळसे ठेवले गेले होते. या सैनिकांना वाटले होते की आता त्यांचा मृत्यू अटळ आहे. पण त्याऐवजी, जेव्हा त्यांच्यावर प्रेमाने आणि आदराने मेजवानीचा सत्कार करण्यात आला, तेव्हा त्या कृपेने त्यांचे हृदय स्पर्शून गेले, आणि त्यांना इस्राएली लोकांना ठार मारण्याची इच्छा लाजिरवाणी वाटली म्हणून त्यांनी त्यांच्यावर पुन्हा कधीच हल्ला केला नाही.

पण, जसं आपण आधी म्हटले, ही देवाची नव्हे, तर इस्राएलाची सूडभावना होती. मोशेने खडकावर प्रहार केला तो खडक म्हणजे ख्रिस्ताचे प्रतीक होता आणि जेव्हा त्याने पुन्हा एकदा त्याच्यावर हल्ला केला, तेव्हा हे कृत्य “देवाचा सूड” म्हणून घोषित केले. ही कृती आदामाच्या काळातील वैरभावाचा एक झळकता प्रतिबिंब होता.

जगातील सर्वात नम्र माणूस मोशे एका क्षणी मिद्यानांचा संहार करण्याच्या तीव्र इच्छेतून आपल्यात दडलेली आक्रमकता आणि शत्रुत्व दाखवतो. जर देवाने त्याला हे करण्याची परवानगी दिली नसती, तर कदाचित हे लपलेले शत्रुत्व कधीच उफाळून आले नसते.

देव नेमकं काय म्हणतो याचा गैरसमज हाच कारण बनतो की तो आपल्याला अंधारात लपलेला वाटतो. दुसऱ्या शब्दांत माणसाच्या विचारांना देवाच्या शब्दांवर लादणे देवाला अंधाराने वेढल्यासारखे भासते. खरंतर देवामध्ये कोणताही अंधार नाही. पण जे लोक स्वतःला देवाचे प्रतिनिधी म्हणतात, तेच जेव्हा त्याच्या स्वभावाला चुकून किंवा अज्ञानाने चुकीचे समजतात, तेव्हा त्यांच्या विचारांमुळे देवभोवती अंधार निर्माण होतो. हा अंधार म्हणजे देवाच्या अनुयायांनी केलेले त्याचे चुकीचे प्रतिनिधित्व.

मोशे मरण्यापूर्वी त्याच्या मनातील शत्रुत्व किती खोलवर रुतलेले होते, हे प्रकट होणे अत्यंत आवश्यक होते. देवाने हे त्याला दोषी ठरवण्यासाठी केले नाही, तर त्याला विपुल कृपा मिळावी यासाठी केले. देव कधीच दोष देत नाही; तो फक्त अंतःकरण जागे करतो व जखमांवर बरे होण्याची प्रक्रिया सुरू व्हावी, शत्रुत्व नाहीसं व्हावं आणि खरा सलोखा प्रस्थापित व्हावा म्हणून. पण माणूस या जागृतीच्या कृतीकडे चुकीच्या नजरेने पाहतो. त्याला वाटते की देव त्याला दोष देतोय, आणि मग अपराधभावना व भीतीमुळे तो नाश पावतो.

इस्राएलाने मिद्यान्यांशी युद्ध केले, असं समजून की ते देवासाठीच युद्ध करत आहेत आणि देवाचा सूड उगवत आहेत. मिद्यान्यांचा पुरता नाश झाला. इस्राएलाने बलाम जो खोटा संदेष्टा होता त्यालाही संपवले. पण जेव्हा ते परत आले, तेव्हा मोशेला फारच राग आला.

जे सहस्रपती, शतपती इत्यादी सेनापती युद्धाहून परत आले होते त्यांच्यावर मोशे रागावला. मोशे त्यांना म्हणाला, “तुम्ही सर्व स्त्रिया जिवंत ठेवल्या काय? पाहा, पौराच्या प्रकरणी इस्राएल लोकांनी परमेश्वराशी फितुरी केली त्याला ह्याच स्त्रिया बलामाच्या मसलतीमुळे कारणीभूत झाल्या आणि त्यामुळे परमेश्वराच्या मंडळीत मरी पसरली. तर आता मुलाबाळांतील प्रत्येक मुलगा मारून टाका आणि पुरुषांशी संग केलेली अशी प्रत्येक स्त्री मारून टाका. गणना ३१:१४-१७

पण देवाने मोशेला कुठे सांगितले होते की मिद्यानचे बाळ लेकरे ठार मारावेत? या छोट्या मुलांनी इस्राएलला कसे भरकटवले होते? त्यांनी कुठल्या प्रकारे २४,००० लोकांच्या मृत्यूला कारणीभूत ठरावे? सर्व विवाहित स्त्रियांना मारण्यात आले. पण ज्यांनी अजून पुरुषसंग केला नव्हता, अशा तरुण मुलींना वाचवण्यात आले, जेणेकरून त्यांना इस्राएलच्या पुरुषांसोबत ठेवता येईल त्यांच्यासोबत लैंगिक संबंध ठेवण्यासाठी आणि गुलाम म्हणून वापरण्यासाठी.

या स्त्रियांना ठार मारण्यामागे जी माणसांची वैचारिक पद्धत होती, ती समजून घेणे फार कठीण नाही. पण जर आपण येशूच्या स्वभावाच्या प्रकाशात पाहिले ज्याने व्यभिचार करताना पकडलेल्या स्त्रीला क्षमा केली तर आपल्याला समजेल की या प्रश्नावर आपलं हृदय खरंतर कुठे उभं आहे.

मोशेचा जीव वाचवला गेला होता, जेव्हा मिसराच्या फारोने आज्ञा दिली होती की सर्व इस्राएलाचे बाळ मुलगे ठार मारावेत आणि मुलींना जिवंत ठेवावे.

दोन इब्री सुडणी होत्या; एकीचे नाव शिप्रा व दुसरीचे नाव पुवा; त्यांना मिसरच्या राजाने आज्ञा केली की, “तुम्ही इब्री स्त्रियांचे बाळंतपण करीत असता, प्रसूत होण्याच्या जागी त्या बसल्या म्हणजे नीट पाहा, आणि मुलगा असला तर त्याला जिवे मारा; पण मुलगी असली तर तिला जिवंत ठेवा.” निर्गम १:१५-१६

हे देखील मनोरंजक आहे की जेव्हा मोशे मिसरमधून पळून गेला तेव्हा त्याला मिद्यान देशात आश्रय मिळाला.

फारोच्या कानी ती गोष्ट गेली तेव्हा मोशेला मारून टाकण्याचे त्याने योजले; पण मोशे फारोपुढून पळून मिद्यान देशात जाऊन पोहचला आणि तेथे एका विहिरीजवळ बसला. निर्गम २:१५

मोशेने मिद्यान देशाच्या याजक येथ्रोच्या मुलीशी विवाह केला होता (निर्गम २:१६-२१). ह्या सर्व गोष्टी आपल्या मनात भय निर्माण करणाऱ्या आहेत. मोशे हा पृथ्वीवरचा सर्वात नम्र मनुष्य होता. पण जेव्हा खरी परीक्षा आली, तेव्हा हे प्रकट झाले की मोशेदेखील फारोसारखीच वृत्ती दाखवू शकतो तोच फारो ज्याने इस्राएलामधील बाळ मुलांना ठार मारण्याचा प्रयत्न केला होता.

जर आपल्याला खरंच आपल्या आत्म्याच्या खोलवर काय दडले आहे हे जाणून घ्यायचे असेल, तर मोशेच्या चेहऱ्याकडे पाहा आणि स्वतःला ओळखा. या सर्व गोष्टी आपल्या शिक्षणासाठी लिहून ठेवल्या आहेत (रोमकरांस १५:४). माणसात काहीही चांगले नाही; एकही जन देवाचा शोध घेत नाही (रोमकरांस ३:११-१२). जसे येशूने सांगितले, "चांगला" एकच आहे तो म्हणजे देव.

मिद्यानच्या राजांचा आणि त्यांच्या सैन्याचा संहार झालेला आपण पाहतो तेथे आपल्याला दोषींचे बलिदान दिसते. ज्या स्त्रियांमुळे इस्राएलाचे पुरुष वाईट मार्गाला लागले, त्यांच्या मृत्यूमध्येही दोषींचे बलिदान दिसून येते. पण ज्या स्त्रिया दोषी नव्हत्या ज्यांनी इस्राएलाशी काहीच दुष्टता केली नव्हती आणि मिद्यानचे निरागस लेकरं, त्यांच्या मृत्यूमध्ये आपल्याला निर्दोषांचे बलिदान दिसते आणि ह्यामुळेच दंडात्मक प्रायश्चित्त सिद्धांत पूर्ण होतो. या सगळ्या घटनांमध्ये आपल्याला एदेनमधल्या बागेतील त्या सुरुवातीच्या आरोपाचा प्रतिध्वनी ऐकू येतो: "ही स्त्री, जिला तू (पुत्रा) मला दिलीस..." आदामासाठी प्रायश्चित्त पूर्ण करण्याच्या प्रक्रियेत ही स्त्री आणि निरपराध पुत्र, ह्या दोघांनाही मृत्युदंड होतो.

या अध्यायाच्या पुढच्या भागात युद्धात मिळालेल्या लुटीबद्दल सांगितले आहे ती लूट कशी वाटली गेली, त्यातील काय भाग देवाला अर्पण केला गेला इत्यादी. मग आपण प्रायश्चित्त या विषयावर अत्यंत गंभीर आणि महत्त्वपूर्ण गोष्ट वाचतो.

म्हणून आम्हा प्रत्येकाला जे सोन्याचे दागिने मिळाले, म्हणजे तोडे, कडी, अंगठ्या, कुंडले व बाजूबंद ही आम्ही आमच्या जिवांबद्दल प्रायश्चित्त म्हणून परमेश्वराला अर्पण करायला आणली आहेत." गणना ३१:५०

मिद्यान्यांचा वध करून, युद्धातील लुट जमा करून आणि ती देवाला अर्पण करून, इस्राएली लोकांनी स्वतःसाठी प्रायश्चित्त केले. पण प्रश्न असा आहे की मनुष्य स्वतःसाठी प्रायश्चित्त कसं करू शकतो, जेव्हा "कोणीही धर्मी नाही—एकही नाही" असं स्पष्टपणे सांगितले आहे? जसं देवाने स्पष्ट केले, ही इस्राएली लोकांच्या सूडाची गोष्ट होती, त्यामुळे हे प्रायश्चित्तही त्यांच्या स्वतःसाठीच होते.

क्षणभर तरी, मोशे फारोप्रमाणेच दिसतो त्याच शत्रुत्वाच्या बीजासह, आपल्या राष्ट्राच्या रक्षणासाठी झगडणारा. पण अत्यंत महत्त्वाची गोष्ट ही की, देव कोणालाही त्यांच्या अपयशांसाठी दोषी ठरत नाही. तो केवळ त्यांना सत्य दाखवतो, जेणेकरून जर त्यांनी ते स्वीकारले, तर तो त्यांना दया आणि आत्मिक उपचार देऊ शकेल.

मोशेने चूक केली असं सुचवणे अनेकांना अस्वस्थ करते. पण ही अस्वस्थता म्हणजे त्यांच्या मनातील लपलेल्या शत्रुत्वाचे समर्थन करण्याचा प्रयत्न असतो. येशूने कधीही कोणालाही ठार मारण्याचा आदेश दिला नाही कारण ते त्याच्या स्वभावातच नाही. मिद्यान्यांच्या मृत्यूमध्ये ख्रिस्ताने वधस्तंभाचे दुःख सहन केले, जेणेकरून मोशेमधील सुवार्तेची प्रक्रिया पूर्ण होऊ शकेल.

यात काहीच गैरसमज नसावा की मिद्यान्यांना त्यांच्या निवडींचे नैसर्गिक परिणाम भोगावे लागले. त्यांनी इस्राएलाचा नाश करण्याचा प्रयत्न केला, त्यामुळे देवाने त्यांच्या पित्यांच्या अधर्माची शिक्षा त्यांच्या पिढीवर येऊ दिली. देवाने हे परिणाम घडू दिले, पण त्या कत्तलीत देवाच्या स्वभावाचे प्रतिबिंब नाही.

माझी प्रार्थना आहे की या कथा आपण नव्या नजरेतून वाचू आणि त्यामुळे "आरशाचे तत्त्व" आपल्याला अधिक खोलवर समजेल. शास्त्रांमध्ये जे प्रायश्चित्त सांगितले जाते, ते वास्तवात माणसांच्या समजुतीनुसार असलेले प्रायश्चित्त आहे. देवाचे विचार आपल्यासारखे नसतात, पण तो आपल्याला आपल्या स्थितीमध्ये भेटतो.

मी प्रार्थना करतो की मानवी स्वभावाची अधःपतन अवस्था आपल्यासमोर उघड होईल आणि ती पूर्णपणे नम्र होईल, जेणेकरून आपण सर्वजण ख्रिस्तालाच आपला एकमेव उद्धारक मानून त्याच्यावरच आधार ठेवू. कारण "एकही चांगला नाही—एकही नाही." आणि म्हणूनच आपल्याला हा इतिहास दिला आहे.

ह्या गोष्टी उदाहरणादाखल त्यांच्यावर गुदरल्या आणि जे आपण युगांच्या समाप्तीप्रत येऊन पोहचलो आहोत त्या आपल्या बोधासाठी त्या लिहिल्या आहेत. १ करिंथ १०:११

आपल्या सर्वांना मोशे आणि फारोसारखेच शरीर आहे. आपण पृथ्वीवरील सर्वात नम्र व्यक्ती असलो तरीही त्यांच्यासारखेच वागण्याची क्षमता आपल्यात आहे.

आच्छादन नसलेले

परंतु आपल्या मुखावर आच्छादन नसलेले आपण सर्व जण आरशाप्रमाणे 'प्रभूच्या वैभवाचे' प्रतिबिंब पाडत आहोत; आणि प्रभू जो आत्मा त्याच्या द्वारे, तेजस्वितेच्या परंपरेने, आपले रूपांतर होत असता आपण त्याच्याशी समरूप होत आहोत. २ करिंथ ३:१८

स्वर्गातील माझ्या पित्याचा शोध घेत असताना, मी हे कबूल करतो की खरं तर त्यानेच मला शोधले आहे एका हरवलेल्या मेंढरासारखे. शास्त्रांमधून मला जो पिता सापडला आहे, तो सुरुवातीपासून शेवटपर्यंत प्रेमच आहे. हे शास्त्र, आणि माझ्या स्वतःच्या अनुभवांद्वारे माझ्या आईवडिलांबरोबर, पत्नीबरोबर, आणि मुलांबरोबरचे अनुभव या सगळ्यांतून हे सिद्ध होते की आपल्या निर्मात्याच्या अंतःकरणात नक्कीच कोमळता असावी लागते. कारण माझ्या स्वतःच्या मनात जो अंधार आहे, त्यामुळे इतकं कोमल आणि प्रेमळ काहीतरी मी स्वतःहून कधीही कल्पना करू शकलो नसतो.

सैतानाने मला माझ्या पित्यापर्यंत पोहोचण्यापासून रोखण्यासाठी काय वाटेल ते केले त्याने जुन्या कराराच्या मार्गालाच आपल्याच "आरशांच्या घरामधून" घालून दिले. त्यामुळे खरे आणि खोटे ओळखणे जवळजवळ अशक्य होते. कारण ख्रिस्ताशिवाय या जुन्या शास्त्रांचा विचार केला, तर ते मला अशा देवाचे चित्र दाखवतात जो माझ्यासारखाच आहे. आणि माझ्या देहाला, माझ्या मनाला, असं दर्शन पूर्णपणे चालते. पण येशू, जो एक विश्वासू साक्षीदार आहे, तो मला अधिक खोलात आणि अधिक दूरवर शोध घेण्यासाठी बोलावत राहतो.

मी माझ्या परीने पूर्ण प्रामाणिक प्रयत्न केला आहे की बायबलच्या पहिल्या पाच पुस्तकांतील गोष्टी समजून घेण्याचा आणि तोराहतील देवाच्या स्वरूपाला नव्या करारातील ख्रिस्ताच्या व्यक्तिमत्त्वाशी जुळवून पाहण्याचा. या कथांमधून मी हे दाखवण्याचा प्रयत्न केला आहे की यात काय माणसाचे काय विचारविश्व आहे आणि काय देवाचे. या ग्रंथात मी तुमच्यासमोर दहा तत्वं मांडली आहेत, ज्यांच्या आधारे या "आरशांच्या घरातील" गोंधळ बाजूला होतो.

येशू ख्रिस्त हा पित्याचे प्रकटीकरण आहे. जुन्या करारातील वाचनात जो पडदा आहे, तो दूर करण्यासाठी येशू ही एकमेव किल्ली आहे. जुन्या करारातील गोष्टी आपण थेट वाचून समजू शकतो, असं वाटणे खूप आकर्षक वाटते. पण जर बायबल हे मानवी हृदय संपूर्णपणे फसवणूक करणारे आहे असं सांगत असेल, तर आपल्याला नम्रपणे त्याच्याकडे यायला हवे, आपले पार्श्वभूमी तपासायला हवी आणि संपूर्ण बायबलमध्ये पूर्ण सुसंगती शोधायला हवी.

मी अशा खूप लोकांना भेटलो आहे जे अशा कल्पनेबद्दल साशंक असतात की त्यांना जे वाचताना दिसते, ते खरोखर त्यांच्या स्वतःच्याच विचारांचे प्रतिबिंब आहे. सुरुवातीला हे फार अस्थिर वाटते, पण जर आपण हे नाकारले, तर आपण नकळत असं मानायला लागतो की येशू देवाचे पूर्ण प्रकटीकरण नाही आणि देव स्वतःच्या दहा आज्ञांचे पालन करत नाही.

मला सगळ्यात जास्त अचंबित करणारे आणि त्रास देणारे हे आहे की इतके ख्रिस्ती सहजतेने संपूर्ण राष्ट्रांचा संहार, आणि निरपराध मुलांचाही वध योग्य ठरवतात. अशा कृतींना स्वर्गातील देवानेच मान्यता दिली आहे असं मानणे म्हणजे स्वतःचे मन इतकं कठोर बनवणे की मग आपल्या अंतःकरणातली माणुसकीच हरवून जाते, आणि आपण स्वतःला शिक्षा आणि नाशाच्या खाईत लोटून देतो. जो या विचारसरणीत एकदा रुतून बसतो, तो आपल्या मतांशी असहमत असलेल्यांना संपवण्यासाठी ओरडू लागतो, आणि त्याला वाटते की देवही त्याच्याच बाजूने आहे.

हिंसेचा, संहाराचा, आणि अब्जावधी लोकांना जाळून मारणाऱ्या देवाची पूजा करणे ही जगातील सर्वात मोठ्या हिंसेची आणि विनाशाची मुळे आहे. कारण आपण ज्या देवावर विश्वास ठेवतो, त्यासारखेच आपण बनतो. आपण ज्या देवाची उपासना करतो, त्याचेच आपण राजदूत (प्रतिनिधी) होतो.

विचार करणाऱ्या नास्तिक किंवा अज्ञेयवादी लोकांकडून आलेले प्रश्नाला खूपदा ख्रिस्ती लोक दुर्लक्ष करतात; आणि जर तुमचा विश्वास पूर्वनियोजनात असेल, तर हे आणखीनच सोपं होते कारण असे लोक आधीच वाईट मानले गेलेले, नरकासाठी ठरवले गेलेले, असं गृहित धरलेले असते. ख्रिस्ती धर्म आज जगात प्रभाव टाकू शकत नाही याचे एक मुख्य कारण म्हणजे देवाच्या हिंसक वर्तनाचे केलेले समर्थन.

जेव्हा पुरुष आणि स्त्रिया देवाच्या नावावर झालेल्या अमानवी कृत्यांनी हादरतात, तेव्हा ते अशा कठीण प्रश्नांची उत्तरे शोधण्यासाठी इतर दिशांनी वळतात. आणि अशा वेळी, त्यांच्याशी सहवेदना बाळगून आणि अधिक सखोल अभ्यास करून योग्य उत्तरं शोधण्याऐवजी, ख्रिस्ती लोक अनेकदा त्यांच्यावर "अविश्वासी" आणि "धर्महीन" असा शिक्का मारतात.

माझी प्रार्थना आहे की या पुस्तकात मांडलेला विचार वाचणाऱ्याला थांबून जागे होण्याची संधी देईल, आणि एक अशी आशेची पालवी मनात रोवेल की ज्याने सर्व विश्वाची निर्मिती केली, तो बहुसंख्यांचा नाश करणारा नसावा. जर बायबलमधील हे सत्य खरं असेल की आपण जसं पाहतो, तसं आपण बनतो, तर मग आपण अशा प्रतिमेकडे पाहायला हवे ना जो पूर्णपणे उदार, प्रेमळ, दयामय आणि कृपापूर्ण आहे जो कुठल्याही हिंसेच्या छायेशिवाय आहे?

या तत्त्वानुसार विचार केला तर, जर देवाची प्रतिमा हिंसेने भरलेली असेल, तर मग ती हिंसा मानवी जगण्याचा कायमचा भाग बनते. आणि जर आपल्याला ही हिंसा आपल्या स्वतःच्या आतून दूर करायची असेल, तर ती आपण आपण ज्या देवाची उपासना करतो त्या देवाच्या प्रतिमेतूनही पूर्णपणे दूर केली पाहिजे.

हा युक्तिवाद किती सोपा आणि स्पष्ट आहे की कोणताही प्रामाणिक विचार करणारा माणूस सहज याची जाणीव ठेवेल.

आपण एखाद्या तरुणीला हे कसं काय सांगू शकतो की, ती त्या प्रियकराच्या कुशीत पूर्ण विश्रांतीने विसावा घेईल, ज्याने हजारो नवजात बालकांचा आणि लाखो पुरुष-महिलांचा वध केलेला आहे? अशा संहारकाच्या कुशीत खरंच शांती असू शकते काय? यशया भविष्यवक्ता सांगतो जेव्हा आपण उघड्या चेहऱ्याने, अगदी स्पष्ट नजरेने, खऱ्या देवाच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा काय घडते:

लांडगा कोकराजवळ राहील, चित्ता करडाजवळ बसेल, वासरू, तरुण सिंह व पुष्ट बैल एकत्र राहतील; त्यांना लहान मूल वळील. गाय व अस्वल एकत्र चरतील; त्यांचे बच्चे एकत्र बसतील; सिंह बैलाप्रमाणे कडबा खाईल. तान्हे बाळ नागाच्या बिळाजवळ खेळेल, थानतुटे मूल फुरशाच्या बुबुळाला हात लावील. माझ्या सगळ्या पवित्र डोंगरावर ती उपद्रव देणार नाहीत व नासधूस करणार नाहीत; कारण सागर जसा जलपूर्ण आहे तशी परमेश्वराच्या ज्ञानाने पृथ्वी परिपूर्ण होईल. यशया ११:६-९

देवाच्या पवित्र पर्वतात कोणताही जीव इजा करणार नाही, किंवा कुणाचा नाश होणार नाही, कारण तिथले लोक अशा आत्म्याच्या स्पर्शाने व्यापलेले आहेत, ज्याने कधीच कुणालाही दुखावलेले नाही, ना कधी कुणाचा नाश केला आहे. आपण आत्मविश्वासाने असं म्हणू शकत नाही का, की हे सत्य प्रत्येक स्वतंत्र विचार करणाऱ्या, मुक्ततेची आस असलेल्या मनाला स्पष्ट आणि सुस्पष्ट भासावे?

माझ्या आयुष्यात काही वेळा असे क्षण आले, जेव्हा मला जगातल्या युद्धांचा विचार करून गलबलून यायचे विशेषतः मी जन्म घेण्याआधी थोड्याच वेळा आधी जी विनाशक युद्ध झाली, त्याचा विचार करताना. माझ्या वडिलांनी दुसऱ्या महायुद्धाचा अनुभव नेदरलँड्समध्ये घेतला. त्यांच्या त्या काळातल्या अनुभवांचा प्रभाव त्यांच्या संपूर्ण आयुष्यावर राहिला. मी त्या काळाचा अभ्यास केलाय, कारण मला समजून घ्यायचे होते की त्यांनी काय भोगले असेल उदा.

त्यांच्या डोळ्यांसमोर रस्त्यावर बॉम्बस्फोटात उडवून दिलेली मृतदेहांची तुकडे तुकडे झालेली दृश्यं, आकाशातून पडणाऱ्या बॉम्बसारख्या भयाण गोष्टी.

मी माझ्या अंतःकरणात, माणसाने माणसाशी केलेल्या मानवतेबद्दल शोक व्यक्त केलाय. इतिहासात इतकी युद्धं आणि रक्तपात का भरलेले आहेत?

माणसावर माणूस इतका का तुटून पडतो? इतक्या वेळा, मानवतेविरुद्ध एखादा मोठा गुन्हा घडल्यानंतर, आपण सगळे म्हणतो: “(असं) कधीच पुन्हा नाही!” — आणि तरीही, पुन्हा तेच घडते. असं वाटते की हा राग आणि वेडसरपणाचा वारसा आपण मागे टाकू शकतच नाही.

मी अशा एखाद्या तत्वासाठी आसुसलेलो आहे, एक असं तत्त्व ज्यावर आधारित जगता आले पाहिजे, ज्याच्या आधारे मला हे ठामपणे कळेल की, मी अशा गोष्टी पुन्हा कधीच करणार नाही ना कृतीने, ना मनातल्या विचारांनीसुद्धा. हाय! जर माणसाविरुद्ध हिंसेची जराही इच्छा माझ्या मनातून पूर्णपणे नाहीशी झाली, तर किती सुंदर होईल!

येशू ख्रिस्तामध्ये मला एक असा माणूस सापडतो जो या वाईट, हिंसक वृत्तीपासून पूर्णपणे मुक्त आहे, ज्या माणसांमध्ये खोलवर रुजलेल्या आहेत. माझा संघर्ष मात्र त्याच्या पित्याच्या स्वभावाबाबत होता कारण तो स्वभाव ख्रिस्ताच्या स्वभावाच्या अगदी विरुद्ध वाटायचा. पण गेल्या काही वर्षांमध्ये, माझ्या मनाला हळूहळू जी आशा मिळाली होती, ती आता एक गोड, ठाम खात्री बनून माझ्या हृदयाला घट्ट धरून राहिली आहे की स्वर्गातील माझे पिता कोणताही जबरदस्तीचा, हिंसक किंवा मृत्यू घडवणारा देव नाही. ही आशा पूर्वी एक लुकलुकणारी ज्योत होती, पण आता ती तेजस्वी आणि मधुर खात्री बनली आहे की देव म्हणजे प्रेमच आहे! हे केवळ शब्दांत नाही, तर त्याच्या प्रत्येक कृतीमध्ये! हे केवळ लेखात नाही, तर आत्म्यात आणि सत्यात आहे!

मी माझ्या संपूर्ण अंतःकरणाने या पित्याचा शोध घेतला आहे. या शोधात मी स्वतःला पूर्ण वाहून घेतले कधी भयभीत होऊन, कधी संभ्रमित होऊन, अनेकदा प्रार्थनेमध्ये, आणि बऱ्याचदा अश्रूंमध्ये... तेव्हा कुठे, अनेक तास शास्त्रांचे खोदकाम केल्यानंतर, मला त्या सोन्यासारख्या सत्याच्या काही झऱ्यांचा स्पर्श झाला.

आज जेव्हा मी या पृथ्वीवर चालणाऱ्या येशूच्या चेहऱ्याकडे पाहतो, तेव्हा मला निश्चितपणे समजते की मी पित्यालाच पाहतो आहे. देव ख्रिस्तामध्ये आहे, मला स्वतःशीच पुन्हा मिळवून देण्यासाठी. मला त्याचे प्रेम अत्यंत भावून जाते, त्याचे संयम मोजता न येण्यासारखे आहे, त्याची दया अत्युच्च आहे, आणि त्याची क्षमाशीलता मला अगदी आनंद देणारी आहे.

मी हे मनापासून प्रार्थना करतो, आणि माझ्या सगळ्यात हळव्या आशेने आशावादी आहे की दैवी गोष्टींबाबत लिहिण्याचा माझा हा प्रयत्न तुमच्या मनात एक खिडकी उघडेल, ज्यातून तुम्हाला त्या अमर्याद देवाचे सौंदर्य दिसेल, तो कोमळ, सौम्य, प्रेमळ पिता म्हणून जाणवेल, आणि हेही समजेल की सैतानाच्या खोट्यांनी भरलेल्या, भरकटलेल्या आपल्या मनाला पुन्हा स्वतःकडे वळवण्यासाठी त्या पित्याने आपल्या संपूर्ण सामर्थ्याने जे काही शक्य आहे, ते सगळं केलं आहे.

“चाखून पाहा! आणि प्रभू किती चांगला आहे ह्याचा अनुभव घेऊन पहा” मी इथे मांडलेली तत्त्वं तुमच्या स्वतःच्या अंतःकरणात तपासा, पारखून पाहा आणि माझी अशी प्रार्थना आहे, प्रिय वाचकांनो, की माझ्या प्रेमळ पित्याच्या कुशीत येशू ख्रिस्तामार्फत मला जो अमूल्य आनंद सापडला, तोच आनंद तुम्हालाही मिळो.

देवाला कोणीही कधीही पाहिले नाही. जो देवाचा एकुलता एक पुत्र पित्याच्या उराशी असतो त्याने त्यास प्रकट केले आहे. योहान १:१८ IRVMAR

माणसाच्या हृदयाला ठाऊक असलेल्या सर्वात खोल आणि कोमल नात्यांतून, आपल्या पुत्रामध्ये आपला शाश्वत पिता आपल्याला हाक देतो, येशू ख्रिस्तामध्ये जसा तो प्रकट होतो, तसा त्याला ओळखण्यासाठी आणि त्याला समजून घेण्यासाठी तो आपल्याला आमंत्रण देतो.

या आमंत्रणाला उत्तर देण्यासाठी, आपल्याला जुन्या कराराच्या 'आरशांच्या घरातून' वाट काढावी लागते जे नैसर्गिक हृदयाला असं भासवू शकते की परमेश्वर न्यायाची कठोर अंमलबजावणी करण्यासाठी लाखो पाप्यांना अत्यंत कठोर मार्गांनी नष्ट करायला तयार असतो.

प्रेमाची आणि अंतरंगतेची ही खोली मृत्यू मागणाऱ्या न्यायाशी सुसंगत आहे काय? देव आपल्या पित्याच्या मायेची वस्त्रं उतरवून फास देणाऱ्या न्यायकर्त्याची कुऱ्हाड हातात घेतो काय?

तुम्ही या विरोधाभासांवर समाधानी आहात काय? की तुम्हाला याहून चांगला मार्ग जाणून घ्यायची इच्छा आहे? हे पुस्तक अशा दहा साधनांचे सादरीकरण करते जे प्रेमळ येशू आणि जुन्या करारातील परमेश्वर यांच्यामध्ये सुसंगती निर्माण करण्यात मदत करतात.